

Zie voor nadere
bijzonderheden
over onze
Trekpaarden-
conferentie
pag. 6

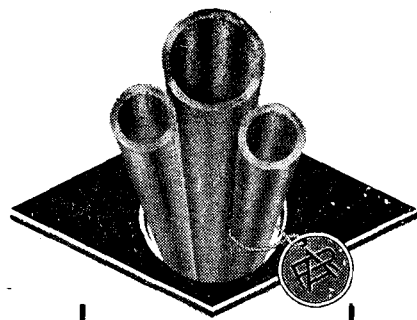
14e Jaargang No. 1

januari 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NAADLOZE
STALEN
BUIZEN

N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.

ARNHEM

Tel. 24941/45 Postbus 42

Doe wel naar mijn woorden, doch zie niet naar mijn daden

Kort voor de dagen, waarop door de eeuwen heen in vele talen de bede Vrede op Aarde zou weerklinken, werd dit menselijk verlangen wederom op wrede wijze uitgehold. Te land, ter zee en in de lucht forceerden Indiase troepen op 18 december 1961 een onverwachte aanval op het Portugese Goa. Wederom zijn slachtoffers van militair geweld gevallen en is schade toegebracht aan gebouwen en wegen.

En waarom? Was dit het enige antwoord op de aanval, die Portugezen op een Indiase grenspost zouden hebben ondernomen, zoals de Indiase afgevaardigde in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties beweerde? Moest men daar dan maar gelijk gebruik van maken om ten koste van menselijk leed en verwoesting zijn eigen landsgrenzen recht te trekken? Bestond er nu werkelijk geen andere oplossing?

De laatste vraag houdt in, dat ergens een oplossing voor moest komen. Een oplossing, die een einde zou moeten maken aan vier en een halve eeuw koloniale onderdrukking. Van agressie kon immers geen sprake zijn, omdat men nu eenmaal geen agressie in zijn eigen land kan onderneemen, aldus de eerder genoemde Indiase afgevaardigde.

Men kan van mening verschillen over de vraag of er van kolonialisme sprake is in een gebied, waarvan 90% van de bevolking zich achter de koloniale mogendheid stelt. Evenwel betekent dekolonialisatie van een gebied in deze tijd, dat de burgers van dat gebied het zelfbeschikkingsrecht verkrijgen en niet bij een andere staat worden ingelijfd. Voor zover India een bijdrage had willen verlenen om kleine gebiedsdelen te helpen ontkomen aan koloniale overheersing, zou haar optreden misschien nog enigszins te rechtvaardigen zijn geweest, indien daarbij aan twee belangrijke voorwaarden was voldaan.

Deze voorwaarden gelden niet alleen voor India, doch voor iedere staat, die inzake dekolonialisatie geweld boven overleg meent te moeten stellen; ook al is dit geweld van te voren aangekondigd.

De eerste voorwaarde is hierboven reeds gesteld: koloniale bevrijding mag nimmer zijn inlijving bij een andere staat, zonder dat de bewoners van de voormalige kolonie zich hieromtrent hebben kunnen uitspreken. De tweede voorwaarde is, dat nimmer gebruik mag worden gemaakt van geweld, doch dat overleg de enige wijze is, waarop geschillen tussen de volken in overeenstemming met het Handvest der Verenigde Naties, geregeld dienen te worden.

Is het negeren van deze laatste voorwaarde een hoogst ernstige zaak, het zich doelbewust niets aantrekken van het bestaan van deze internationale eis, is verraad aan de vrede. Hoewel zo langzamerhand bijna niemand meer gelooft in de absolute bereikbaarheid van datgene, wat des mensen een welbehagen zou kunnen zijn, is het laatste beetje hoop hierop nu wel definitief van zijn basis beroofd.

***

Door de verovering van Goa heeft de premier van India zich zelf en de vrede een slechte dienst bewezen. Het eerste is wel zo ernstig als het tweede. Te meer daar Pandit Nehroe zich bij voortduring heeft opgeworpen als de grote strijder voor het vreedzaam bestaan der volken. Waar de mogelijkheid bestond, dat de wapens zouden worden opgenomen, heeft Nehroe niet nagelaten te getuigen van zijn hartstocht voor de vrede.

Deze te loven principes zijn plotseling door het militaire optreden van India zonder meer op zij geschoven. Tijd voor overleg scheen niet meer voorhanden. India ging zijn eigen gang. Zelfs pogingen tot onderhandeling met Portugal zijn bruut afgewezen door India. Dringende waarschuwingen van president Kennedy vonden geen gehoor. Klemmende verzoeken van Engeland tot handhaving van de vrede, tot handhaving van hetgeen Nehroe zo vele malen heeft bepleit, zijn weggevuifd.

Door deze geweldpleging heeft India het geladen internationale klimaat nog meer vertroebeld. Het heeft hiermede ook het Handvest gedegradeerd tot een onbelangrijk vodge papier. De navrante les, die we uit dit gebeuren hebben kunnen leren is gelegen in de houding, die pleiters voor de vrede, voor bemiddeling en voor overleg tot het uiterste, kunnen innemen.

Dat juist India de aanstichter moest zijn van dit tragisch gebeuren, treft daarom zo diep, indien men bedenkt met een neutrale staat van doen te hebben. Gemakshalve zijn de leden-staten in de Verenigde Naties, die niet tot het Oosten of tot het Westen behoren of wensen te behoren, als derde groep aangeduid met neutrale landen. Indien India met het Goa-gebeuren een precedent geschapen zou hebben voor mogelijke andere machtswellustelingen, dreigt zelfs een vierde groep te ontstaan, die der onverschilligen. Een groep, die afgaande op de mond tot het Westen wenst te behoren, doch bezien de handen tot het

Oosten behoort. Of omgekeerd, al naar de omstandigheden dit eisen.

Het is te hopen, dat India van zijn dwaalwegen zal terugkeren en dat zij dat niet alleen met de mond zal doen, doch met de daad zal bewijzen. Slechts de eerlijke wil tot behoud van vrede en geweldloosheid kan het ontstaan van zo'n vierde groep voorkomen.

***

Enige tijd geleden heeft premier Nehroe ook in een ander opzicht de aandacht op zich gevestigd door voor het Indiase Parlement, naar aanleiding van de muur door Berlijn, te verklaren, dat de Westelijke mogendheden niet erg sterk stonden inzake de Berlijnse kwestie. Hoewel in een later stadium deze mededeling wat werd afgezwakt, als zijnde zo niet bedoeld, is de gedachte in een dergelijke richting reeds bedenkelijk.

Moge de tekst van het betreffende verdrag over de verdeling van Berlijn juridisch discutabel zijn, dit neemt niet weg, dat nimmer uit het oog mag worden verloren, dat iedere poging tot behoud van de vrijheid en de democratie een volstrekt gerechtvaardigde poging is.

***

Gelukkig zijn er naast vele verontrustende zaken ook dankbare momenten. Eén daarvan hebben wij aan het begin van dit jaar mogen beleven. Hoewel desgevraagd sober gevierd, is de dag waarop Koningin Juliana en Prins Bernhard hun vijf en twintigste huwelijksdag mochten herdenken, niet geheel onopgemerkt voorbij gegaan.

Via radio en televisie heeft men van dit gebeuren, zoals het 25 jaar geleden plaats vond, getuige kunnen zijn. Het wekte op om deze kwart eeuw nog eens in gedachten de revue te laten passeren.

Veel heeft er in die periode plaats gevonden. Veel lief en leed, waarin de verbondenheid van ons volk tot zijn Koningshuis tot uiting is gekomen. Ook omgekeerd heeft de band tussen het Huis van Oranje en het Nederlandse volk immer dankbare instemming genoten.

Moge het ons land gegeven zijn, dat onze Vorstin en Prins nog vele jaren hun moeilijke taak zullen kunnen blijven vervullen in het belang van de welvaart van ons land en waar mogelijk, in het belang van de vrede in de wereld.

M. DE BRUIJNE

Kanttekeningen bij de fameuze motie Hoogendijk

De onduidelijke houding der J.O.V.D. t.a.v. de V.V.D. heeft storend gewerkt

De schier onbeschrijflijke verwarring, welke de motie van Ferry Hoogendijk op het laatste jaarcongres verwekte, heeft mij naarstig naar de pen doen grijpen om te trachten enig licht in deze kwestie te brengen.

Om met de deur in huis te vallen: het beroep van de voorstanders op de statuten, waarbij naarstig werd gegrepen naar artikel 3, sub 4, waarin letterlijk staat: „het instellen van studie- en adviescommissies en het samenwerken met en het verlenen van steun aan organisaties en instellingen welke van verwante beginselen uitgaan”, is principiële fout, want hiermede wordt alleen één der middelen aangegeven, waarmede het doel kan worden bereikt. Dat doel staat in artikel 2 en luidt: „De vereniging heeft ten doel jongeren nader in kennis te brengen met en te doordringen van de verantwoordelijkheden, welke het staatsburgerschap hun oplegt, hen daarbij in het bijzonder voorlichtend omtrent de vrijzinnig-politieke beginselen, zonder een politieke vorming in ruimere zin te verwaarlozen”. Hiermede is duidelijk het doel der organisatie aangegeven: zij heeft een educatief karakter.

De omschrijving van dit doel op deze wijze was het gevolg van de houding, welke de geestelijke vaders van de J.O.V.D. ten opzichte van het karakter dezer organisatie hebben ingenomen. Tot die geestelijke vaders behoorde de V.V.D.-Jongerencommissie, wier voorzitter, de huidige Haagse wethouder, de heer D. W. Detmeijer, duidelijk uiteenzette op de oprichtingsvergadering van 26 februari 1949 in Den Haag, dat de J.O.V.D. geen politieke organisatie is in de geest van een politieke partij, maar een studiebezinns- en contactcentrum voor vrijzinnig-politieke jongeren, waaronder niet behoren te worden verstaan alleen degenen, die zich al definitief bij de V.V.D. hebben aangesloten, maar juist ook al diegenen, die wel voelen voor de vrijzinnig-politieke beginselen, maar hun politieke keuze nog niet definitief hebben gemaakt.

Zelfstandige jongerenorganisatie

Dat was ook de reden, waarom de V.V.D. voorstandster was van een zelfstandige jongerenorganisatie los van de partij en niet van een jongerenorganisatie binnen de partij, welke een direct lidmaatschap van de partij met zich medebrengt.

Onze hoofdredacteur, de heer G. Stempher, drukte dit in het eerste nummer van „De Driemaster” als volgt uit: „De J.O.V.D. wil de jongeren n.l. niet persen in een politiek keurslijf. Zij wil in de eerste plaats belangstelling voor de politieke vraagstukken wekken. Zij wil deze vraagstukken bestuderen, bespreken en doorgronden, opdat de jongeren later in staat zullen zijn, zelfstandig een oordeel hierover te vormen”.

Betekent dat, dat de J.O.V.D. niet aan „politiek” moet doen? Integendeel de jaarlijks terugkerende resoluties geven aan, dat de J.O.V.D. wel degelijk als vrucht harer studies politieke uitspraken doet. Dat men

dat ook in V.V.D.-kringen waardeert, blijkt wel daaruit, dat voraanstaande V.V.D.-ers meermalen naar voren hebben gebracht de onafhankelijke mening der jongeren op prijs te stellen, ook al zou een dergelijke mening kritiek op de officiële partijpolitiek kunnen inhouden. Dit kan de J.O.V.D. doen, omdat ze een onafhankelijke organisatie is, en dus niet mee behoeft te marcheren met de officiële partijlijn.

Deze onafhankelijkheid brengt ook mede, dat de J.O.V.D. nooit zo innig met de V.V.D. kan gaan samenwerken, dat de buitenwacht de gedachte gaat opvatten, dat de J.O.V.D. een deel van het partijmechanisme is. Dat zou slechts rechtens een onafhankelijkheid betekenen, welke in feite geen enkele reële inhoud zou hebben. Dit laatste zou trouwens ook lijnrecht in strijd zijn met de bedoelingen der geestelijke V.V.D.-vaders en oprichters-bestuursleden, die vrijwel allen lid van de V.V.D. waren.

Daarom acht ik mijn uitspraak tijdens het congres, dat de motie Hoogendijk in feite in strijd is met het karakter en het doel der J.O.V.D., juist, tenminste wanneer men hiervan de uiterste consequentie aanvaardt, dat loyale medewerking tevens kan inhouden medewerking van de J.O.V.D. als organisatie aan het V.V.D.-partijmechanisme in al zijn aspecten.

De onderscheiding J.O.V.D.-er en V.V.D.-er zou hierdoor zo minniem worden, dat de J.O.V.D. alle aantrekkelijkheid zou gaan verliezen voor hen, die hun politieke keuze nog niet hebben bepaald, tot schade van de J.O.V.D. en V.V.D. beiden. Trouwens, de niet geringe minderheid van meer dan 1/3 der stemmen, uitgebracht tegen de motie, onderstreept dat wel duidelijk.

Betekent het bovenstaande, dat men geen samenwerking met de V.V.D. moet hebben? Integendeel, de banden met de V.V.D., niet als politieke partij, maar wel als een organisatie,

stoelende op dezelfde ideologie, kunnen niet nauw genoeg zijn. Maar dit geldt ook voor de banden met de liberale studentenverenigingen.

De nauwe banden met de V.V.D. kunnen in stand worden gehouden door contact tussen de beide hoofdbesturen en tussen de lokale besturen, door het beleggen van conferenties en gemeenschappelijke vergaderingen, welke van algemeen oriënterende aard zijn (dus geen zuivere partijpolitieke vergaderingen, waarvoor de J.O.V.D. immers geen enkele medeverantwoordelijkheid kan aanvaarden) en het houden van algemene liberale manifestaties. Een dergelijke algemene liberale manifestatie is de V.V.D.-dag niet (de betiteling van de dag geeft dat duidelijk aan). M.i. kan dan ook een J.O.V.D.-hoofdbestuur qualitate qua geen zitting nemen in de voorbereidingscommissie van een V.V.D.-dag. Wel kan een hoofdbestuurder als V.V.D.-er en exponent van de jongeren binnen de V.V.D. zitting nemen in een dergelijke commissie, al moet men hierbij niet vergeten, dat de buitenwacht een dergelijk subtiel onderscheid niet altijd weet te maken. Wel blijft het de J.O.V.D. mogelijk zich officieel te laten vertegenwoordigen op dergelijke speciale dagen en ook kan namens de J.O.V.D. als bevriende organisatie het woord worden gevoerd en een geschenk worden aangeboden; men behoeft zijn sympathie niet onder stoelen of banken te verstoppen.

Ik herhaal: de motie Hoogendijk is in haar uiterste consequenties in strijd met het karakter en het doel

der J.O.V.D. en mitsdien voor het Hoofdbestuur onuitvoerbaar. Zij behelst bovendien een positieve opdracht, welke de betrokken hoofdbestuursleden voor gewetensconflicten kan stellen, en is daardoor niet aanvaardbaar. Het is dan ook een troost, dat het hier een motie betreft, en in ons land is een motie nog steeds geen bindende opdracht. Een gelukkige bijkomstigheid is nog bovendien, dat de motie weer is afgezwakt door de aanvaarding van een voorstel van het H.B., waardoor de uitvoering der motie is uitgesteld. Dit heeft een hoop moeilijkheden en een weg vol juridische voetangelen en klemmen vermeden; nu kan er nog van alles gebeuren.

Eén les heeft de J.O.V.D. kunnen trekken uit de indiening dezer motie: het werpen van een motie in een plenaire vergadering betrekking hebbende op zulke principiële punten als de onderhavige zonder een ernstige en goede voorbereiding, is gevaarlijk en verwekt veel verwarring. Laat deze les goed geleerd zijn, dan lopen voortaan belangrijke resoluties, welke zo prettig het politieke karakter der J.O.V.D. bepalen, geen gevaar aan een goede openbare behandeling te ontsnappen.

Ondanks deze kritiek op de motie ben ik persoonlijk verheugd, dat Ferry Hoogendijk de knuppel in het hoenderhok heeft gegooid; de onduidelijke houding der J.O.V.D. t.a.v. de V.V.D. heeft storend gewerkt. Moge het hierop gevolgde gekrakeel leiden tot het schenken van klare wijn in het belang van de J.O.V.D. en V.V.D.

J. G. Th. LINSSEN

Verklaring van het H.B. met betrekking tot de motie Hoogendijk

Het Hoofdbestuur heeft zich, zoals toegezegd op de Algemene Vergadering op 12 november 1961 te Arnhem, nader beraden over de motie Hoogendijk en is van mening, dat de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie waar het betreft het geven van medewerking aan manifestaties van liberale organisaties, niet beperkt mag worden in haar besluitvorming door de inhoud van genoemde motie.

De in de motie gevraagde loyale medewerking zal in overeenstemming met artikel 3 van de Statuten kunnen worden verleend, indien de Organisatie hiermede haar beginselen uitdraagt en haar doel kan bereiken.

Afdeling Noordelijk Westerkwartier opgericht

De afdeling Noord-Groningen te Aduard organiseerde op 13 december een propaganda-avond om tot de oprichting te komen van een afdeling voor de gemeenten Aduard, Zuidhorn, Grijskerk, Oldenhove en Ezinge.

De presidente van de afdeling Noord-Groningen, mej. Vos, opende deze bijeenkomst en zei o.a.: „Wij mensen van de toekomst beraden ons in de organisatie over de politieke problemen, uitgaande van de grondbeginselen vrijheid, verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid.

De heer B. C. Algra uit Leeuwarden hield een inleiding over de kernmis der wereldpolitiek. Vervolgens vertoonde hij een serie dia's, waarbij hij nog zeer veel uiteenzette. De heer Algra zei o.a., dat in de internationale politiek niet het recht regeert, maar de macht. Aan de hand van enkele kritieke data toonde de heer Algra de snelheid van de ontwikkeling aan:

31 juli 1960. Macmillan kondigt in het Lagerhuis aan, dat Engeland met de E.E.G. gaat onderhandelen.

13 augustus 1961. Aanlegging van de versperringen door Berlijn.

30 augustus 1961. Rusland kondigt de hervatting van atoomproeven aan.

1 september 1961. Rusland laat eerste kernbom ontploffen.

17 september 1961. Hammarskjöld verongelukt, verkiezingen in Duitsland.

26 september. Minister Luns komt in de zestiende Algemene Vergadering der V.N. met het voorstel om Nieuw-Guinea onder internationaal bestuur te brengen.

Vervolgens vertelde de heer Kruijzinga, de vice-voorzitter, wat de J.O.V.D. is en hoe de organisatie werkt.

Daarna werd de afdeling opgericht en startte met ± 30 leden. De afdeling kreeg de naam Noordelijk Westerkwartier. Een voorlopig bestuur werd gekozen.

De presidente overhandigde de voorzitter als symbool van de oprichting een voorzittershamer.

Het Algemeen Secretariaat van de J.O.V.D.

is thans in handen van de heer

R. HOFMAN

Huis te Hoornkade 6

RIJSWIJK Z.H.

telefoon (070) 11 93 87 (na 18.00 uur)

telefoon (070) 85 45 03 (van 9.00 - 18.00 uur)

MARGINALIA

Fabius (I)

De hoofdredacteur van de Nieuwsbrief, de heer J. Fabius, heeft een rede gehouden voor de afdeling Gouda van de J.O.V.D. Wij noteerden de volgende opmerkingen:

De democratie is vastgelopen, de partijbesturen maken de dienst uit; tijdens de oorlog was de top van de Amerikaanse regering communistisch, evenals de Amerikaanse pers; Schermerhorn was een communist; de eerste na-oorlogse regeringen in Nederland stonden volledig onder communistische invloed; de grootste vijand van het liberalisme is prof. Oud: hij wil van de Eerste Kamer een soort SER maken; Hammar-skjöld was een communist, evenals Oe Thant.

Kennedy wil zo gauw mogelijk, dat Nieuw-Guinea bij Indonesië komt. Na het verlies van N.-G. zal Nederland niets meer betekenen en zal het een willoos slachtoffer in de internationale politiek zijn. Nederland zal dan aan Adenauer overgeleverd worden.....

Kan men om deze baarljke nonsens nog lachen, erger maakte de heer Fabius het toen hij minister Korthals direct verantwoordelijk stelde voor de treinramp bij Harmelen. Fabius had in zijn Nieuwsbrief van december al geschreven, dat de N.S. zo'n ramp te wachten stond. „Met onbekwame topfunctionarissen bij N.S. kan men zoiets verwachten.”

Als men de dramatische vergissing van een treinbestuurder gaat misbruiken voor politieke doeleinden, gaat men wel alle perken van het fatsoen te buiten. Voor ons is dan tevens de basis voor een discussie weggevallen. Evenals dat met communisten of fascistten het geval is.

Fabius (II)

De 73-jarige Fabius brengt op een vergadering een claque mee, die instemmend juicht of klapt als de grote leider spreekt. Fabius is behalve hoofdredacteur van de Nieuwsbrief namelijk ook nog voorzitter van de partij voor vrije burgers.

Mensen, die een soort symphatie voor deze partij opbrengen, raden wij ten sterkste aan naar een rede van de heer Fabius te gaan luisteren. Een betere anti-propaganda kan hij niet voeren.

Tot slot nog een kanttekening: van alles wat de heer Fabius zegt is 10 tot 20% waar; dat herkennen zijn toehoorders en lezers. De rest wordt dan meestal wel voor zoete koek geslikt. De democratie kan zich tegen zulke figuren het beste wape-

nen door zowenig mogelijk schandalen à la Van der Putten te laten ontstaan. De verantwoordelijke bewindslieden moeten dan ook alles doen om dergelijke schandalen te voorkomen of als het zover is: het tot de bodem laten uitzoeken. Door dergelijke zaken totaal verkeerd aan te pakken of in de doofpot te willen stoppen, speelt men figuren als Fabius volledig in de kaart.

Tweede Kamer

Tijdens de Nieuw-Guinea debatten waren de publieke tribunes stampvol: een verheugend verschijnsel. Vele mensen moeten altijd even wenen als zij het onconventionele handelen van de Kamerleden tijdens de zittingen gadeslaan. Wij doelen op het heen en weer lopen tijdens de debatten en het met elkaar spreken, terwijl een ander een rede houdt. De beleefdheidsregel: als iemand spreekt behoor je te luisteren (of te doen alsof), geldt niet voor het Nederlandse parlement.

Wij kunnen ons voorstellen, dat het onmogelijk is al die rijen sprekers aan te horen; maar is het dan niet hoffelijker naar de koffiekamer te gaan en daar met elkaar te spreken?

Op een gegeven ogenblik had minister Luns onder grote stilte de sprekers beantwoord. De Kamervoorzitter gaf toen het woord aan staatssecretaris Bot. Er barstte toen zo'n geroeze moes los, dat het voor de staatssecretaris onmogelijk was zich verstaanbaar te maken. De voorzitter moest herhaaldelijk (tevergeefs) om stilte verzoeken. Wij vonden dit een vreemd en onhoffelijk schouwspel. Er sprak tenslotte een lid van de regering.

Service

Vorige keer uitten wij kritiek op de PTT toen een brief, die wij vrijdag in Gouda postten, pas in de middag 's maandags in Amsterdam bezorgd werd.

Deze keer maakten wij een service mee wat een brief betreft, die wij niet onvermeld willen laten.

Op maandagmorgen 8 jan. gaven wij in Gouda om 9.04 uur een treinbrief mee aan de conducteur van de trein naar Amsterdam. Het was de trein die even later zo tragisch zou verongelukkig. Het kwam niet in ons op dat die brief nog op tijd

in Amsterdam zou arriveren; de grootste kans was dat hij nooit meer terecht zou komen. Wij reisden dan ook naar Amsterdam om een kopie van de tekst, die wij hadden opgezonden, zelf te brengen. Toen wij op onze bestemming aankwamen, was inmiddels 's middags

om 2 uur de treinbrief aan het opgegeven adres afgegeven. Een enorme service van de Nederlandse Spoorwegen, die mensen in dienst blijken te hebben, die onder alle omstandigheden hun taak ten uitvoer trachten te brengen.

F. A. H.

Jaarlijks weekend district Zuid-Holland op 17 en 18 februari a.s.

JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE
district Zuid-Holland

Secretariaat: Huis te Hoornkade 6

RIJSWIJK Z.H., tel 070-119387

Rijswijk Z.H., januari 1962

Aan leden en belangstellenden,

In samenwerking met de afdeling Gouda organiseert het district Zuid-Holland haar jaarlijks weekend op

17 en 18 FEBRUARI 1962

in Café-Rest. DE BEURSKLOK, Markt, Gouda.

Het programma voor dit weekend luidt als volgt:

zaterdag, 17 februari 1962

14.30—16.00 uur: Ontvangst van de deelnemers.

16.00 uur: Opening door de voorzitter, de heer J. W. Verbeek.

16.15—17.15 uur: **LEEFT DE P.B.O. BIJ HET NEDERLANDSE VOLK?**

Vragen hierover kunnen worden voorgelegd aan een forum onder voorzitterschap van prof. mr. C. H. F. Polak met als leden: mr. dr. A. A. van Rhijn, mr. K. Groen, mr. W. J. Geertsema, W. D. Lelieveld en H. Kikkert.

17.15—19.30 uur: Gelegenheid tot kennis maken op de logeeradresses en tot „voorbereiding” op het diner.

20.00 uur: Dinner by candlelight.

22.00—? uur: Bal met attracties o.l.v. de heer Kok en met medewerking van het „Quartet Dammers”.

zondag, 18 februari 1962

12.00—13.00 uur: Huishoudelijke vergadering.

13.00—14.00 uur: Lunch (voor eigen rekening).

14.00—16.00 uur: Prof. dr. W. F. Wertheim spreekt over de ontwikkeling van achtergebleven gebieden onder de titel „**VERENIGBAARHEID VAN HAAST EN DEMOCRATIE?**”

16.00 uur: Sluiting.

AANMELDING

U kunt zich aanmelden voor deelname aan het weekend bij mej. M. Tekens, Gouwe 53, Gouda, op bijgaand aanmeldingsformulier. Telefonische aanmeldingen kunnen niet worden geaccepteerd.

SLUITINGSDATUM

Deze is op 10 februari 1962 gesteld.

KOSTEN DEELNAME

De kosten voor deelname aan het weekend bedragen f 8.50 per persoon alles inbegrepen. U kunt dit bedrag voldoen aan de zaal of door overschrijving op postrekening 237927 t.n.v. de penningmeester van het district Zuid-Holland J.O.V.D., Ranonkelstraat 175, Den Haag. Wilt U de wijze van betaling op het aanmeldingsformulier vermelden?

HUISVESTING.

Op het aanmeldingsformulier kunt U opgeven, of U bij particulieren ondergebracht wilt worden. In verband met de organisatie, gelieve U Uw aanmeldingsformulier **tijdig** in te zenden; wacht hiermede niet tot het laatste moment.

KERKDIENTEN

De tijden der kerkdiensten zullen nog worden bekendgemaakt.

Ook voor dit weekend is weer alles gedaan, om het succes van Dordrecht op zijn minst te evenaren. Naast bespreking van actuele onderwerpen is de nodige aandacht besteed aan het „feestelijk” gedeelte.

Dit weekend MAG U daarom niet missen.

Tenslotte herhaal ik mijn verzoek:

STEL UW AANMELDING en BETALING NIET UIT. Denkt aan de sluitingsdatum op 10-2-1962.

TOT ZIENS IN GOUDA!

Namens het bestuur van het district Zuid-Holland J.O.V.D.
R. HOFMAN (secr. a.i.)

AANMELDINGSFORMULIER

(Uitsluitend inzenden aan Mej. M. Tekens, Gouwe 53, Gouda)

Ondergetekende:

Naam:

Adres:

Afdeling:

geeft zich op voor deelname aan het Districtsweekend 1962 in Gouda.

* Hij/zij wenst niet/wel bij particulieren te worden ondergebracht.

De kosten ad f 8.50 worden

voldaan aan de zaal.

overgeschreven op postrekening 237927 t.n.v. penningm. district Zuid-Holland, Ranonkelstraat 175, Den Haag.

* Doorhalen wat niet verlangd wordt.

Handtekening:

De kwestie Nieuw-Guinea

Standpunt van de regering, regeringspartijen en de oppositie voor en na de dreigementen van president Soekarno

De titel van dit artikel zegt het al, slechts een klein onderdeel van het probleem-Nieuw-Guinea zal hier worden besproken. In volgorde zal ik de standpunten van de verschillende politieke groeperingen behandelen t.a.v. ten eerste: de periode voor de indiening van het plan-Luns; ten tweede: de tijd tussen de indiening van de Nederlandse voorstellen en het verwerpen van de Brazzaville-resolutie; ten derde: de periode na het verwerpen van de Brazzaville-resolutie. Ik wil hier de vinger leggen op de merkwaardige politiek, die de laatste tijd t.o.v. Nieuw-Guinea gevoerd is en ik kom dan tot de conclusie..... enfin leest U zelf maar.

In 1949 besloot de Nederlandse regering de soevereiniteit over Nieuw-Guinea niet tegelijk met die over de andere gebieden van Nederlands Oost-Indië over te dragen aan de Verenigde Staten van Indonesië. De argumenten, die de regering hanteerde waren: de geografische, ethnologische- en economische verschillen tussen Nieuw-Guinea en de andere eilanden. Ook, zoals de N.R.C. op 24 augustus in een hoofdartikel schreef, zal wel de gedachte om „lekker” niet de gehele kolonie over te dragen, hebben meegespeeld.

Aangekondigd werd, dat binnen een jaar een beslissing over Nieuw-Guinea zou worden genomen. Doch de onderhandelingen faalden en ook sedert 1950 bleef Nieuw-Guinea onder Nederlands bestuur. Het ontwikkelen van Nieuw-Guinea zonder Indonesië erbij te betrekken had de steun van de meeste regeringspartijen en de grootste oppositiepartijen. Eén van de grootste regeringspartijen echter, de P.v.d.A., pleitte al in 1951 voor soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië.

Plan Luns

Het uitsluiten van Indonesië, dat steeds luider „West-Irian” opeiste, werd door sommigen in den lande als een gemis gevoeld. In 1951, zoals gezegd de P.v.d.A., doch later zwaaide deze partij om en in 1961 verklaarde mr. Burger, dat met Indonesië niet te praten was. Andere groepen uit ons volk echter meenden, dat met Indonesië gesproken MOEST worden. Dr. P. Rijkens van de Unilever, dr. E. van Konijnenburg van de K.L.M. en prof. mr. F. J. F. M. Duynstee bepleitten in 1961 bilateraal overleg.

Ook grote dagbladen, als „het Parool” met een groot artikel van de hand van de nestor van de Nederlandse journalistiek, dr. M. van Blankenstein, als „de N.R.C.” met enkele hoofdartikelen, als ook „het Algemeen Handelsblad”, bepleitten in augustus van het vorig jaar, overleg met Indonesië.

Mede door dit optreden kwam de regering-De Quay met het zogenaamde „plan-Luns”. Deze door de socialisten conservatief genoemde regering, was zo progressief in te zien, wat de rooms-rode kabinetten niet vermochten. De regering diende bij de Verenigde Naties een voorstel in ter internationalisatie van Nieuw-Guinea en voor het front van de wereld bood minister Luns de Papoea's plechtig het zelfbeschikkingsrecht aan. Dit principiële standpunt maakte op vele oud-koloniale gebieden grote indruk.

De Nederlandse regeringspartijen steunden het plan volmondig. De oppositie was laaiend enthousiast. De enige partij, die het niet met het regeringsbesluit eens was, was de A.R.P. Deze huldigde opeens een zeer progressief standpunt: praten met Indonesië en liefst bilateraal.

De regering werd door mr. Burger krachtig verdedigd. Hij viel prof. Duynstee, de groep-Rijkens en de A.R.P. fel aan. „Juist nu Nederland haar best doet om Nieuw-Guinea te internationaliseren, is men zo onverantwoordelijk de regering met de leuze: bilateraal overleg! tussen de benen te gaan lopen”. „De P.v.d.A. laat de internationale vloer niet aandweilen met de Nederlandse regering, ook al is dat dan een conservatieve regering”.

Deze duidelijke uitspraken deed de leider der oppositie tijdens een debat met prof. Duynstee gehouden te Amsterdam op 23 november van het vorig jaar. Mr. Burger prees het vakmanschap en de intelligentie waarmee het plan-Luns in de V.N. was gepresenteerd (zo schrijft het Algemeen Handelsblad van 24 nov.). In Nederland stonden de politieke partijen dus in overgrote meerderheid achter de regering. Niet echter waren de landen van de wereld net zo enthousiast als Nederland zelf. Het plan-Luns werd ingetrokken t.b.v. een minder ver gaande resolutie van de landen van de Brazzaville-groep. Deze resolutie werd verworpen. En het was wel duidelijk waarom. De voorstellen van ons land en de minder ver gaande voorstellen van de oud-koloniale gebieden van Frankrijk hielden geen enkele rekening met Indonesië. Dit land werd in het Nederlandse voorstel zelfs niet genoemd!

Wat te doen?

Dat vroegen velen zich af. Wel sprak de minister van Buitenlandse Zaken zelf van een succes voor Nederland, anderen waren het niet met hem eens. Het Breed-Moderamen van de Generale Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk en de Rooms-Katholieke Bisschoppen drongen aan op onderhandelen. Deze trend in de Nederlandse publieke opinie werd aanmerkelijk versneld door de dreigende rede van president Soekarno in Djokja.

De Indonesische president riep zijn landgenoten op „zich klaar te maken voor mobilisatie en zich gereed te houden om de rood-witte vlag op West-Irian te planten”. Men wachtte in ons land dan ook in spanning af. „Onenigheid in het kabinet”. „Prof. Zijlstra en minister Luns zijn het niet eens”. „Minister Luns treedt af”.

Deze en dergelijke geruchten deden de ronde. 3 januari bracht de oplossing. Prof. De Quay legde voor een voltallige volksvertegenwoordiging een verklaring af. De premier zei, dat de Nederlandse regering streefde naar onderhandelingen „in breder verband”. En het belangrijkste: „De Nederlandse regering heeft zich bereid verklaard het beginsel van zelfbeschikking niet te stellen als een prealabele conditie, welke als voorwaarde voor onderhandelingen door Indonesië zou behoeven te worden aanvaard”.

Wederom dus een radicale koerswijziging.

De belofte van zelfbeschikking, door minister Luns kortelings in de V.N. nog uitdrukkelijk gesteld, wordt zo maar ingetrokken. Een stap terug? Waarschijnlijk wel, maar een terugtrekken, dat volledig aanvaardbaar is en zelfs toegejuicht moet worden. Dit zeiden de regeringspartijen. Ook zij deden dus een stap terug.

Maar wat moest onze oppositie? Wat deed mr. Burger, die niet zo lang geleden elke vorm van onderhandelen met Indonesië nutteloos genoemd had? Juist U weet het, mr. Burger zwaaide niet om. Hij hekelde de terugstap van de regering. Mr. Burger zelf deed geen stap terug. Hij zwaaide niet om. Nee, onze oppositieleider maakte een salto-mortale, die zijn toch al niet sterke nek als fractievoorzitter van de P.v.d.A. niet zal hebben verstevigd. Mr. Burger wilde niet onderhandelen in een open gesprek waarin beide partijen niet vooraf voorwaarden zouden stellen. Hij vond het prachtig uit te gaan van het feit, dat Indonesië de soevereiniteit over Nieuw-Guinea bezit. Minister Luns, onlangs nog zo geprezen, werd scherp aangevallen. Dat dit voor mr. Burger's politieke gezondheid niet bevordelijk was, bleek de volgende dag. Toen bleek, dat de al dan niet directe aanvallen op de fractie-leider niet waren beëindigd. Nog niet zo lang geleden werd mr. Burger aangevallen door zijn eigen fractie-genoot, de heer De Kadt. Thans pleegde prof. Patijn een indirecte aanslag. Deze buitenland-

se deskundige van de P.v.d.A. prees de minister en de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken.

Wat geleerd?

Wat leren deze beschouwingen over Nieuw-Guinea ons? Ten eerste dat het kabinet-De Quay misschien achter de feiten heeft aangelopen, maar in ieder geval niet zoals de rooms-rode regeringen heeft zitten toekijken. Ten tweede, dat de regering van de partijen ruim voldoende steun heeft gekregen voor haar politiek inzake Nieuw-Guinea, zodat de positie van dit kabinet zeker niet verzwakt is. Ten derde, dat oppositie voeren moeilijk is, althans voor mr. Burger. En als slotopmerking deze: Nederland, tenminste de Nederlandse regering, wil met Indonesië onderhandelen zonder van te voren voorwaarden te stellen. Prof. De Quay sprak in de Kamer de hoop uit dat president Soekarno daar iets tegenover wilde stellen. Slechts wanneer dat het geval is zullen wij voor de Papoea's nog iets kunnen bereiken. Als het gezonde verstand zegeviert dan is er een regeling te vinden die voor én Nederland, én Indonesië aanvaardbaar is. Bij het zoeken naar een oplossing moeten wij vooral letten op de belangen van de Papoea's. Het geschil om Nieuw-Guinea moet de wereld uit; dit in het belang van de rust in Zuid-Oost-Azië, en vooral in het belang van de vrede in de wereld.

H. WIEGEL

HBU HBU

Open thans een rekening bij de HBU

- * Uw geld brengt rente op.
- * Uw betalingen worden op gemakkelijke, veilige en vooral **SNELLE** wijze door de HBU verricht.
- * Formulieren voor het geven van betalingsopdrachten worden **GRATIS** aan onze cliënten verstrekt.

Ook voor rekening-courant: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.

AMSTERDAM	DEN HAAG	ROTTERDAM
HERENGRACHT 436	HOFWEG 1	COOLSINGEL 104
POSTBUS 554	POSTBUS 46	POSTBUS 249
POSTGIRO 42650	POSTGIRO 14632	POSTGIRO 8179

De verhouding tussen boer en stedeling

Slechte public relations van de landbouw

Vaak vraag ik mij af: „Waarom denkt de stedeling als er over een boer geschreven of gesproken wordt?”

Misschien ziet de man in gedachten iemand ploeteren in de modder of achter de mestkar.

Dikwijls is mij opgevallen, dat er onder stedelingen de meest zonderlinge denkbeelden leven met betrekking tot de landbouw en de agrarische bevolking.

Zo vroeg eens een jongetje aan z'n moeder, toen hij zag, dat er een koe gemolken werd: „Moeder, komt de melk van die beesten? Ik dacht, dat ze van de melkboer kwam?”

Veel mensen denken nog, dat de melk van de melkboer komt, het vlees van de slager, de aardappelen van de groenteboer enz. Daar halen zij het inderdaad vandaan en denken er niet bij na, dat al deze produkten uiteindelijk van het boerenerf komen.

Wat is de oorzaak van deze vreemde ideeën?

Deze wil ik zoeken in de slechte public relations van de landbouw. De landbouw zelf ziet te weinig het belang in van een grote populariteit onder de niet-agrarische bevolking. In de pers leest men van boeren, die steeds hogere garantiëprijszinnen willen hebben dan de regering lief is en van het Landbouwschap, dat onwillige zgn. „Vrije Boeren” door gerechtelijke verkoop van huis en hof dwingt hun lasten aan bovenbedoeld schap te voldoen. Het is daarom goed, dat in de vakantie steeds meer mensen naar het platteland komen en daar van nabij kennis maken met de landbouw.

Velen zien niet in, dat de landbouwer is de ondernemer, die zelf hard moet vechten om zich een redelijk bestaan te verwerven en dit met liefde en toewijding doet. Hij is de man, die liefderijk zijn vee verzorgt, zijn land bewerkt en na de drukke dag des avonds zijn administratie bijhoudt en de vakbladen doorneemt. Het aantal uren, dat de landbouwer per week in touw is, varieert van 48 tot 75.

Daarbij dient men wel in aanmerking te nemen, dat het werk, dat deze man verricht veel afwisselender en van geheel andere aard is dan bijvoorbeeld dat van een fabrieksarbeider. Veelal beziet de landbouwer zijn lange werkdag met geheel andere ogen dan menig niet-agrariër. Zijn werk komt immers nooit klaar, er is altijd nog wel wat over. Daarbij komt, dat de landbouwer geheel afhankelijk is van de natuur. Enkele dagen gunstig weer op het juiste moment kunnen enkele duizenden gulden in zijn jaarinkomen betekenen.

Maar in de natuur kan veel, doch hoeft niets.

De garantiëprijszinnen hebben in Nederland ook onder de niet-landbouwende bevolking grote bekendheid verworven. Veelal ziet men hierin steunmaatregelen, zonder welke de boer het niet kan stellen. Dit is niet helemaal juist.

De garantiëprijszinnen staan er borg voor dat de landbouwer op het economisch goed geleide bedrijf een behoorlijk bestaan heeft. De landbouw is niet de enige bedrijfstak, die overheidsmiddelen ontvangt. Ik wil slechts wijzen op vele tegemoetkomingen, welke de industrie ontvangt

in de aanleg van wegen, kanalen, spoorwegen en in de vorm van tegemoetkomingen voor industrieterreinen enz.

Op het gevaar af zeer platgetreden paden te bewandelen, wil ik nogmaals in herinnering roepen hetgeen

De Landbouwcommissie van de J.O.V.D. heeft het plan opgevat maandelijks in ons blad een bijdrage te doen publiceren.

De redactie drukt hierbij met veel genoegen het eerste artikel af.

er na de tweede wereldoorlog gebeurd is.

Op de wereldmarkt lagen de prijzen van diverse landbouwprodukten zeer hoog. De Nederlandse regering is toen met de georganiseerde landbouw overeengekomen, dat de prijzen in ons land lager zouden blijven, opdat het voedselpakket goedkoop zou blijven. De landbouw is hiermee akkoord gegaan, terwijl van regeringszijde werd toegezegd, dat de landbouw in tijden met lagere wereldmarktprijzen op steun kon rekenen.

Dat de industrie zich na de oorlog zo snel heeft kunnen ontwikkelen is voor een zeer belangrijk deel aan de landbouw te danken.

Hoe komt het nu, dat de Nederlandse boer niet meer op de wereldmarkt kan concurreren zonder allerlei export subsidies. Werkt hij dan zo slecht, dat zijn produkten duurder moeten zijn dan die van andere landen? Neen dat is het niet, maar de wereldmarkt voor landbouwprodukten geeft de kostprijs in geen enkel land weer. De wereldmarkt voor landbouwprodukten is immers een overschottenmarkt waar de prijs door het grote aanbod belangrijk beneden de kostprijs ligt. De Denen hebben geprobeerd zeer goedkoop te produceren en het gevolg is geweest, dat de boerenstand totaal verarmd is.

De Nederlandse landbouw zal er naar moeten streven met zo goedkoop mogelijke produkten op de

wereldmarkt te komen. Of wij er eens in zullen slagen de wereldmarktprijzen met onze kostprijzen te benaderen hangt voor een groot deel af van het structuurbeleid.

De produktie-omstandigheden moeten hier nog verbeterd worden, door ruilverkaveling, aanleg van goede wegen betere waterbeheersing enz. Een goed structuurbeleid is voor de

landbouw nog belangrijker dan het garantiëbeleid.

Ook heeft de landbouw begrip nodig uit andere dan agrarische kringen, want de landbouw is een nationale zaak en wanneer het de landbouw slecht gaat zal het de rest minder goed gaan.

Namens de Landbouwcomm.
F. J. DILLINGH

Heeft de Nederlandse regering recht van spreken inzake de zelfbeschikking?

(Ingezonden)

Zelfbeschikking, geen woord is zo belangrijk en wordt tegelijkertijd zó misverstaan, nog onlangs tijdens het „Nieuw-Guinea” debat, stonden de dagbladen er vol van en was de Nederlandse regering diep teleurgesteld, dat vele landen de gematigde motie van de „Brazzaville-groep” niet hadden gesteund. Heeft de regering altijd zo'n juiste kijk op de inhoud van het woord „zelfbeschikking” gehad? Dit kunnen we het beste aan de hand van een andere resolutie in de Verenigde Naties bekijken.

Op 20 dec. 1960 werd de volgende resolutie in stemming gebracht: De Alg. Vergadering... overwegende, dat alle volkeren een onvervreemdbaar recht hebben op volle vrijheid, op de uitoefening van hun soevereiniteit en op de onschendbaarheid van hun grondgebied,

1. erkennen het recht van het Algerijnse volk op zelfbeschikking en onafhankelijkheid.

2. erkennen de gebiedende noodzaak van daadwerkelijke garanties om te verzekeren, dat de zelfbeschikking met succes en met rechtvaardigheid zal worden toegepast.

3. erkennen bovendien, dat de Ver. Naties de verantwoordelijkheid hebben om er toe bij te dragen, dat dit recht met succes en met rechtvaardigheid zal worden toegepast.

Let U nu goed op, en oordeel zelf! Bij de stemming in de Alg. Verg. over de 4e paragraaf (uitslag 40 voor, 40 tegen) stemde ons land tegen! De Ned. stem had hier — evenals het jaar daarvoor — voor een enkelvoudige meerderheid kunnen zorgen. Bij de stemming over de eerste drie paragrafen (uitslag 63 voor, 8 tegen, 27 onthoudingen) onthield Nederland zich van stemming. Voor het eerst was de NAVO solidariteit met Frankrijk niet onverdeeld: Canada, Denemarken, IJsland, Noorwegen en Turkije stemden vóór.

Gelukkig waren vele mensen in ons land het met deze gang van zaken niet eens, op 29 november 1960 werd op initiatief van het comité „Actie Algerije” een verzoekschrift gepaard gaande met 8000 handtekeningen, aan de Nederlandse regering aangeboden.

In dit verzoekschrift werd o.a. de toenemende verontrusting tot uitdrukking gebracht:

1. dat ruim 1.000.000 Algerijnen (vooral burgers) gedood zijn (volgens de F.L.N. nog veel meer).

2. dat ruim 2.000.000 Algerijnse burgers in concentratiekampen zitten (dit is een gegeven van het Internationale Rode Kruis!), d.i. dus ± 20% van de Algerijnse bevolking.

3. dat 275.000 Algerijnen (waaronder 150.000 kinderen) als vluchtelingen in Tunesië en Marokko een ellendig bestaan leiden (eveneens een gegeven van het Int. Rode Kruis).

Na o.a. deze constatering, kwamen de 8000 ondertekenaars tot de volgende mening in dit verzoekschrift:

Dat het voorstel van de „voorlopige Algerijnse regering” om een oplossing te vinden door het houden van een volksstemming in Algerije onder controle van de Ver. Naties alleszins redelijk is, om aan dit vreselijke conflict een einde te maken;

dat, wanneer binnenkort de Algerijnse kwestie weer in de V.N. behandeld zal worden, hoogstwaarschijnlijk een voorstel tot het houden van een dergelijke volksstemming zal worden ingediend;

dat de beëindiging van de Algerijnse oorlog wegens al zijn politieke, militaire en morele implicaties voor Frankrijk en Europa, dus ook voor Nederland, van het grootste belang is.

Ondergetekenden dringen er daarom bij de Nederlandse regering op aan, krachtige steun te verlenen aan het bovengenoemde te verwachten voorstel in de Ver. Naties: Onverwijld een volksstemming over staatkundige bestemming van Algerije onder toezicht van de Ver. Naties te houden.

De afloop van de stemming heb ik U reeds geschetst, trekt U nu de conclusie zelf.

DICK DE R.

17 maart wordt ook U in de Landbouwbeurs „Prins Bernhardhoeve” te Zuidlaren verwacht!

Dr. E. Nypels verlaat onze redactie

Onze mede-redacteur, de heer drs. E. Nypels te Den Haag is, zoals men elders in dit blad kan lezen, tot lid van het Dagelijks Bestuur van de J.O.V.D. benoemd.

In verband met het vele werk dat aan deze functie is verbonden heeft de heer Nypels gemeend zijn taak als redacteur van ons blad te moeten neerleggen. Wij moeten dit besluit respecteren, al betreurt de redactie in haar geheel, dat de heer Nypels geen deel meer van haar college uitmaakt. De samenwerking met de heer Nypels was voortreffelijk en wij hopen, dat de heer Nypels nog eens de pen ter hand zal nemen. Immers, zijn bijdragen waren steeds de moeite van het lezen waard. Moge het de heer Nypels gegeven zijn in zijn nieuwe functie nog veel vruchtdragend werk voor onze J.O.V.D. te verrichten.

Zuid-Oost Drente koos nieuw bestuur

Op zaterdag 6 januari j.l. hield de J.O.V.D. afdeling Zuid-Oost Drente een bijeenkomst in Hotel Zwols te Sleen.

Voor onze traditionele nieuwjaarsvisite hadden we uitgenodigd dr. Bassinga uit Emmen, die voor ons een bijzonder interessante inleiding over zijn reis naar de landen achter het ijzeren gordijn hield. Het geheel werd verduidelijkt met dia's.

Het ijzeren gordijn, aldus spreker, bestaat zowel reëel als fictief. Het reële ijzeren gordijn bestaat wel degelijk uit prikkeldraadversperringen, omgeploegd land met mijnen en wachttorens.

De landen zelf zijn wat de natuur betreft prachtig. De schoonheid van het land als geheel wordt echter teniet gedaan door de totale verwaarlozing door het communistisch bestel.

Het levendige verkeer zoals wij dat kennen ontbreekt. Alleen enkele partijbonzen bezitten een gemotoriseerd voertuig.

Het belangrijkste facet van deze communistisch „geregeerde” landen is volgens spreker echter de volkomen geleide baan volgens welke men moet gaan om een bepaalde plaats in de maatschappij te krijgen. Vanaf het vijfde jaar ongeveer wordt het kind door de partij opgevoed.

Aanvaardt men dit niet, dan verdwijnt men zonder pardon in de massa, ook al heeft men voldoende capaciteiten om een hoge functie te vervullen. De ouders van deze kinderen gaan min of meer willoos mee en weerhouden de kinderen niet van een dergelijke stap omdat het uitzicht op een ander maatschappelijk bestel volkomen is te niet gedaan en daarom ontbreekt de animo om offers te brengen (Hongarije '56).

Spreker besloot met de volgende woorden: „Laten jullie jongeren er goed van doordrongen zijn in welk een bevoorrechte positie jullie je bevindt. Zelf geheel vrij zonder iets opgedrongen te krijgen van hogere instanties een politiek en maatschappelijke keuze te kunnen doen, is toch wel het aller belangrijkste om als individu idealen te kunnen verwezenlijken.

Voorzitter H. Dekker dankte de spreker voor de bijzonder interessante lezing.

Tijdens het huishoudelijk gedeelte werd het bestuur als volgt samengesteld: de heer H. Dekker, voorzitter;

mevrouw A. A. v. d. Sluis, secretaresse; de heer H. Hogen Esch, penningmeester; mevrouw G. ten Hool, vice-presidente-secretaresse; leden: mevrouw G. Elving, mevrouw A. T. Zuidersma en de heer T. Meiboom.

Inmenging van de kerk in staat en recht

(Ingezonden)

In „Hervormd Nederland” van 13 jan. j.l. handelt (ds.) F. H. L. (andsman) weer eens over Nieuw-Guinea. Deze predikant, die zich in genoemd kerkelijk blad zeer vaak aan kerkelijke inmenging in politicus te buiten gaat, zogenaamd namens de Nederlands Hervormde Kerk, maar in feite namens een linkse groep in deze kerk, maakt het nu wel zeer bont.

Hij schrijft, handelende over de vraag of het wel verantwoord is tot een bestuursoverdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesia te komen en toegevend, dat deze vraag voor de hand ligt gezien het optreden van de president van de Republiek Indonesia: „Toch mag ons dit niet doen vergeten, dat, hoeveel bezwaren er, ook in Indonesia, tegen de persoon en het optreden van Soekarno in bepaalde kringen mogen bestaan (Behoort F. H. L. tot deze kringen? D. K.), hij wat de aanspraken op Nieuw-Guinea betreft (Bedoelt F. H. L. Nederlands Nieuw-Guinea of meteen maar het gehele eiland? D. K.), HET ALGEMENE RECHTSBEZUSTZIJN VERTOLKT”.!!!! Deze baarljke onzin kan en mag de hoofdredacteur van „Hervormd Nederland” ongestraft schrijven!

Ook hij wil, als de heren Rijkens en Duynstee c.s., de papoea's op een presenteerblaadje en met een beleefde kniebuiging aan de Hitler van Indonesia aanbieden, immers Soekarno's eisen zijn gerechtvaardigd, dus: overdracht. Dat Soekarno met recht de Hitler van Indonesia genoemd kan worden, blijkt ten overvloede uit de overduidelijk van te voren beraamde „aanslag” op Soekarno in Makassar. Eveneens bleek weer eens duidelijk, dat de Franse psycholoog Le Bon gelijk had, toen hij zei: „Op het ogenblik, dat zij tot de massa behoren, zijn onontwikkelden en geleerden in gelijke mate tot waarnemen onbekwaam”. Soekarno profiteerde hier, als Hitler, zeer wel van ten koste van zingende, spelende en „merdeka”-schreeuwende ambassadeurs.

Ds. Landsman noemde de eisen van Soekarno „het algemeen rechtsbewustzijn vertolkend”. Toch neemt hij het met de gerechtigheid niet zo nauw. Hij noemt namelijk, en ik citeer een headline van zijn beschouwing. „Gerechtigheid ten koste van alles: heidens”. Dit kan een predikant schrijven in onze wereld, die schreeuwt om Recht en Gerechtigheid! Dit kan een zich christen-noemend-man de hervormde Nederlanders voorhouden! Als ds. Landsman gerechtigheid met inzet van alles, heidens noemt, laat hij dan beseffen, dat Soekarno zijn dictatorialen „gerechtigheid” ook tot elke prijs wil uitvoeren; dit zou dan dubbel-heidens zijn.

„Hervormd Nederland” sneed zich danig in de vingers. Ik hoop, dat vele hervormde liberalen zich te weer zullen stellen tegen dit, het pacifisme, ja, het communisme in de hand werkend, geschrijf. Ik hoop, dat zij Recht en Gerechtigheid en onze beloften aan de bevolking van Nieuw-Guinea hoger zullen aanslaan dan de onder de initialen F. H. L. schrijvende „politicus” van „Hervormd Nederland”.

D. KOK

In verband met gebrek
aan plaatsruimte
moeten enige bijdragen
blijven overstaan

Pleidooi voor monarchistische jeugdbeweging

(Ingezonden)

Het comité tot oprichting van een monarchistische jeugdbeweging in Nederland, richt zich tot alle democratische politieke georganiseerde jongelui hier te lande, zo ook tot de leden van de J.O.V.D. Deze beweging stelt zich o.a. ten doel de monarchistische stromingen in Europa te steunen.

Er zullen misschien wel enige lezers zijn, die dit streven aanvankelijk iets reaktionair vinden en getuigend van weinig besef voor de politieke werkelijkheid. Ter verduidelijking van het een en ander is het daarom wel zaak over enkele punten nader uit te weiden.

De leden van het comité zijn verschillende politieke richtingen toegedaan. Ze hebben met elkaar gemeen voorstanders van de konstitutionele monarchie te zijn!

Na vele besprekingen met monarchisten uit het buitenland bleek al spoedig, dat de meesten met het zelfde probleem kampen, n.l. het volgende: De monarchie heeft in de republieken de naam onderwets en ondemokratisch te zijn.

Men kent daar alleen de absolute monarchale regeringsvorm, die door de revolutie afgeschaft is. Deze staatsvorm wordt natuurlijk door geen enkele demokraat terugge-

wenst. Evenmin door de troonpretendenten. Dezen bevinden zich in een buitengewoon moeilijke situatie, want de moderne monarchale staatsvorm, waarvan zij voorstanders zijn, is onbekend.

Het konstitutionele monarchisme heeft de hulp van jonge democraten nodig om weer aktueel te worden.

Het comité wil op de volgende wijze helpen:

1. In de Europese koninkrijken worden monarchistische jongereengroepen opgericht, bestaande uit verschillende politieke stromingen. Iedere stroming zal kontakt opnemen met zijn eigen richting in de republieken en op zijn wijze tonen, dat monarchisme en democratie wezenlijk te verzoenen begrippen zijn.
2. Verbonden aan de monarchistische jeugdbeweging is een commissie van donateurs, gevormd door geïnteresseerden van boven de 35.
3. De monarchistische jeugdbewegingen zullen zich organiseren in een Europese federatie, zodat men elkaar kan steunen zowel financieel als door het leggen van bovengenoemde internationale kontakten. Bovendien sluit dit bij de aktuele Europese situatie aan.
4. Tenslotte wil men komen tot de oprichting van een Europees Monarchistisch Documentatie Centrum, dat de staatsrechtelijke problemen met betrekking tot de restauratie en handhaving van de monarchale staatsvorm in de verschillende Europese landen dient te bestuderen.

Een ieder, die onze doelstellingen onderschrijft kan zich opgeven als lid door het zenden van een briefkaart met naam, adres, leeftijd en politieke richting aan:

J. HUIJSEN

3e Kostverlorenkade 30 huis

Amsterdam.

Via dit adres kan men ook nadere inlichtingen verkrijgen.

J. HUIJSEN

3e Kostverlorenkade 30 huis
Amsterdam.

Via dit adres kan men ook nadere inlichtingen verkrijgen.

JAC. HUIJSEN

Trekpaardenconferentie op 3 en 4 maart 1962

Op 3 en 4 maart a.s. wordt een Trekpaardenconferentie gehouden in het Conferentieoord WOUDESCHOTEN te Zeist met het navolgende programma:

1. Inleiding over „Ideologie van het Communisme” door de heer A. J. Koejemans, oud-hoofdredacteur van De Waarheid, met daarna gelegenheid tot discussie.
2. Intern beraad over vraagstukken betreffende de organisatie, waarbij ook de verklaring van het Hoofdbestuur over de motie Hoogendijk ter sprake komt.
3. Gedachtenwisseling over de congresresoluties „Subsidiëring Kerkenbouw” en „Religie en Politiek”.

Verdere gegevens over het programma volgen in het februari-nummer van de Driemaster.

U kunt zich nu opgeven voor deelname UITSLUITEND schriftelijk aan het alg. secretariaat en wel **vóór 20 februari 1962**. Kosten van deelname bedragen f 8.50 per persoon, excl. gebruik van linnengoed. Reiskosten boven f 6.— worden vergoed; als basis dienen de reiskosten per 2e klas N.S.

Gezien de onderwerpen van bespreking een belangrijk weekend. Wij verwachten dan ook vele leden.

RIJSWIJK Z.H., 14 januari 1962.

R. HOFMAN (alg. secr.)

ONDERGETEKENDE:

ADRES:

AFDELING:

geeft zich op voor deelname aan de Trekpaardenconferentie te WOUDESCHOTEN op 3 en 4 maart 1962 en zal de zaterdag/zondag/het gehele weekend meemaken (doorhalen wat niet van toepassing is).

Nederlandse politieke verhoudingen onnodig ingewikkeld

Een antwoord aan H. Wiegel

(Ingezonden)

Onder deze titel schreef Wiegel een artikel in de Driemaster van december.

Twee onderwerpen worden hierin beschreven: de politieke chaos door de veelheid van politieke partijen in de vertegenwoordigende lichamen en het ondemocratische karakter van de confessionele partijen. Aan het slot van het artikel wordt het verdwijnen van de confessionele partijen als de oplossing voor de politieke moeilijkheden rond de partijversnippering gegeven.

Ik ben het volkomen eens met Wiegel wat betreft deze conclusie. Ook voor mij is het bedrijven van politiek in „geloofsverband” altijd een moeilijk te begrijpen geval geweest.

Toch ik ben van mening, dat schrijvers argumentatie hiervoor onjuist is. Wanneer hij zegt, dat partijvorming op grond van de band geloof-politiek verkeerd is, kan ik zijn mening delen, maar wanneer hij stelt, dat deze manier van partijvorming ondemocratische consequenties heeft vind ik zijn bewijzen en conclusies moeilijk te volgen.

Het enige argument, dat de schrijver naar voren brengt is, dat b.v. de V.V.D. en de P.v.d.A. belangengemeenschappen zijn, waardoor het in de praktijk onmogelijk is, gezien de horizontale binding van de kiezers, dat ondemocratische machtsverhoudingen binnen die partijen ontstaan.

De confessionelen daarentegen kennen in ons land een verticale binding (van arbeiders tot welgestelden), waarbij de sociaal sterkeren altijd de macht in handen hebben. Wiegel concludeert hieruit, dat het, gezien deze ondemocratische verhoudingen beter ware, dat deze partijen ophielden te bestaan.

„Vage democratie”

Het eerste bezwaar om tot een goed inzicht te komen over de bedoeling van dit artikel is, dat het woord democratie vaag is. Men kan er zoveel onder rangschikken, dat een verklaring hierbij zeker op zijn plaats geweest was. Voor ik verder ga wil ik dan ook eerst het woord wat nader proberen te omschrijven.

In het Westen is de democratie een historisch gegroeid geheel van regels dat de verhoudingen van de verschillende machten binnen de staat regelt en de burgers bepaalde rechten waarborgt. Men kan niet zeggen waar een democratie begint en waar hij ophoudt. Dit is altijd een communis opinio geweest van dat ogenblik en verschilt in elk land.

Ik geloof, dat wij het begrip democratie in ons land moeten omschrijven als de rechtsstaat met ons parlementair stelsel.

Hebben wij aldus ons enig begrip gevormd over het woord democratie, dan is het nu mogelijk de door Wiegel gesignaleerde ondemocratische verhoudingen hieraan te toetsen. Ik meen nu, dat sociaal hoger geplaatsten, volgens de communis opinio, een relatief sterke invloed mogen uitoefenen mits zij de rechten van de lager geplaatsten waarborgen, de vereiste bekwaamheid hebben en geen duidelijk misbruik van hun positie maken.

Mijn inziens voldoen de confessionelen volkomen hieraan. Ik ben dan ook benieuwd om enige feiten van Wiegel te horen.

Terzijde wil ik nog wijzen op de manier waarop Wiegel zijn argument, waarmee hij de ondemocratische situatie in de confessionele partijen meent aan te tonen, ontwikkelt. Hij begint n.l. te stellen, dat de macht bij dezen niet democratisch zal worden verdeeld en gaat verder met: en inderdaad(?) zal men de sterkeren een te grote macht toevertrouwen. Deze hypothese, die bijna als een realiteit wordt gesteld, wordt later indirect als realiteit gebracht, n.l. doordat gezegd wordt, dat men deze ondemocratische toestand niet vindt in de niet-confessio-

nele partijen. Een schoolvoorbeeld van niet-zindelijk denken!

In de laatste drie alinea's van zijn artikel gaat Wiegel nader in op het loslaten van de band politiek-religie. De oplossing hier is de „doorbraak”. Het is jammer, dat hij kennelijk niet geheel op de hoogte is van wat b.v. de V.V.D. onder doorbraak verstaat. Deze doorbraak geldt n.l. niet alleen t.a.v. de confessionelen, waar Wiegel alleen over schrijft, maar ook voor de (geschoolde?) arbeiders. Het is toch vrij duidelijk te zien, dat de V.V.D. vooral de laatste jaren er op uit is om ook aanhang te krijgen uit die lagen van de bevolking, om op deze wijze een echte volkspartij te worden, waarvan ook haar naam spreekt.

Het komische nu is, dat deze verticale groepering, die ook ontstaat door de band politiek religie en die een gevaar voor de democratie heet te zijn, omdat ze ondemocratisch machtsverhoudingen in de partij meebrengt, juist door de (vroegere) belangengemeenschappen wordt nagestreefd.

Zo wordt het enige naar voren gebrachte argument om de band politiek-religie los te maken, ondergraven en dus het hele artikel gefrustreerd.

Ik begrijp niet waarom G. Hörchner niet in debat durfde treden en nog minder waarom hij in dit maandblad een openlijke trap na kreeg.

W. J. OUWERKERK

Oecumene, internationale en nationale politiek

Een interessante lezing

Op 15 dec. j.l. heeft mr. W. S. A. N. Gorter voor de afdeling Den Haag van de J.O.V.D. een nieuwe benaderingswijze van internationale geschillen bepleit, welke geheel afwijkt van de thans gevolgde procedures.

De gedachtengang van de heer Gorter heeft als uitgangspunt de naastenliefde, zoals deze in het Nieuwe Testament van de Bijbel tot uiting komt. Dit uitgangspunt doet volledig recht aan de wezenlijke factoren, die een conflict in feite bepalen en leidt tot een synthese van feiten en tegengestelde meningen, waarin een oplossing wordt bereikt die de opponenten ten volle zal bevredigen.

Daarentegen zijn de huidige procedures gebaseerd op het juridisch beginsel en zijn daardoor in principe ontoereikend om tot een werkelijke oplossing van conflicten te komen.

De partijen in een geschil gaan n.l. ieder voor zich uit van een eigen „recht”, waardoor de logische onoplosbaarheid van het probleem van de aanvang af gegeven is. Zo plaatst Nederland t.a.v. Nieuw-Guinea het zelfbeschikkingsrecht tegenover het door Indonesië gestelde soevereiniteitsrecht over dit gebied.

Met deze methode worden hoogstens compromissen bereikt, waarmee geen van de partijen tevreden is. De formalistische benaderingswijze is typisch Westers van aard en heeft in zichzelf een hoge graad van perfectie bereikt. Zij gaat evenwel voorbij aan de essentiële belangen van de tegenstanders en moet om deze reden als ondeugdelijk worden afgewezen.

Nieuwe aanpak

De nieuwe aanpak van de internationale vraagstukken (ook nationale en persoonlijke conflicten kunnen op deze wijze behandeld worden) kan volgens mr. Gorter eerst met vrucht worden toegepast, nadat de waarde ervan door de politieke leiders is aanvaard. Hierin schuilt een probleem, want de leiders zijn over het algemeen juist het sterkst gebonden aan de formalistische denktrant.

De inleider stelt dan dat slechts een oecumene van christelijke kerken op dit punt uitkomst kan bieden. De

beginselen dier oecumene kunnen niet door de kerken zelf gevonden worden, doch deze dienen van buitenaf alsmede door de individuele leden van de kerken te worden geformuleerd. De kerken zelf passen immers eveneens de legalistische denkwijze toe, getuige b.v. de recente „juridische” aanbevelingen van de Wereldraad van Kerken t.a.v. politieke en sociale vraagstukken. Het begrip oecumene wijkt in dit verband af van de gangbare begrippen, want het impliceert nu o.m. het streven naar eerdergenoemde synthese.

Mr. Gorter acht thans de tijd rijp voor „de sprong naar de synthese” en verwacht ten deze veel van de jongere generaties.

De inleider is vervolgens nader ingegaan op enkele actuele internationale vraagstukken (Nieuw-Guinea, E.E.G., Berlijn, Algerije enz.) en vergeleek daarbij de voorgestane benaderingswijze met de traditionele behandeling.

T.a.v. de kwestie Nieuw-Guinea vroeg de heer Gorter speciale aandacht voor de krachtverhoudingen in Z.O. Azië, waarin volgens hem geen plaats is voor een Nederlandse positie. De soevereiniteit over dit gebied zou in dit licht bezien bij Indonesië moeten behoren, waaraan Nederland onder het stellen van bepaalde voorwaarden gevolg dient te geven. Deze voorwaarden zijn o.m.: een zekere autonomie voor Nieuw-Guinea (een zeer rekbaar begrip, volgens mr. Gorter), voortzetting van de beschavingstaak door Nederland en inschakeling op het hoogste niveau van daartoe competente Papoea's.

De actuele procedure inzake Nieuw-Guinea tracht ten onrechte president Soekarno binnen de Europese rechtsgronden te trekken. Het zelfbeschikkingsrecht kan bovendien alleen worden toegepast op volken met een historisch bepaald saamhorigheidsgevoel en niet op een aantal Papoeastammen.

Uit de discussie, die tenslotte gehouden werd, bleek onder de aanwezigen een grote belangstelling voor de ideeën van de heer Gorter te bestaan.

(Voor degenen onder de lezers die nader willen kennismaken van deze materie moge worden verwezen

naar de documentatie die de heer Gorter op aanvraag gaarne ter beschikking stelt).

Voorafgaand aan de inleiding las de voorzitter van de afdeling een kort informatiebulletin voor. Het ligt in de bedoeling deze informatie als vast punt in het program van bijeenkomsten en vergaderingen op te nemen. Het gaat hier om een beknopte berichtgeving over gebeurtenissen van politiek belang die in de pers weinig of geen aandacht hebben gekregen. Als zodanig werden vermeld de resoluties van de Liberale Internationale te Brussel, de resultaten van het congres der Engelse liberalen en de jongste ontwikkelingen in de Belgische Liberale Partij.

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,

H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

F. A. Hoogendijk (secretaris)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:

Gooiergracht 163, Laren (N.H.)

Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum

f 3,— per jaar. (Voor leden

gratis).

Abonnements- en advertentiegelden uitsluitend aan G. Stempher Laren (N.H.), Postgiro 244397 of op bankrekening, Hollandsche Bank-Unie N.V., Herengracht 434—438, Amsterdam.

Nieuws van en uit onze organisatie

Van de H.B.-tafel

Het Hoofdbestuur is op 26 november j.l. voor het eerst bijeengekomen en het heeft zich vooral beziggehouden met het nemen van maatregelen op het organisatorisch vlak, zoals o.a. het instellen van commissies, vertegenwoordigingen en het vaststellen van het J.O.V.D.-vaarplan. Als vijfde lid van het Dagelijks Bestuur werd drs. E. Nypels gekozen. De reglementencommissie heeft haar voorstellen tot wijziging van de Statuten en het H.R. praktisch gereed. Deze zullen binnenkort het H.B. worden aangeboden.

Ten behoeve van de afdelingsbesturen zijn de z.g. „administratieve spelregels” uitgegeven, waarin alle aanwijzingen van de afgelopen jaren zijn samengevat. Bovendien zijn lijsten van H.B.-leden, afdelingssecretariaten samengesteld en de afdelingen toegezonden. Een lijst van commissies is in de maak.

Er zijn 3 nieuwe afdelingen opgericht en wel in Leerdam, Noordelijk Westerkwartier en de Bilt.

R. HOFMAN (alg. secr.)

Activiteiten van de afd. Zaanstreek

De opletende lezertjes hebben het mis. Niet is dit artikel geschreven, zoals de titel doet vermoeden, door één der meest vooraanstaande leden van de afdeling Zaanstreek. Ik ben zo vrij geweest plagiaat te plegen, nadat men mij had verzocht iets over het Zaanse nieuwjaarsbal te schrijven.

Zaterdag 6 januari organiseerde Zaanstreek het „vermaarde en traditionele nieuwjaarsbal” (zoals de aankondiging ons leert). Over het precieze verloop kan ik niet volledig zijn. Ik kwam pas om half tien en om allerlei laatste treinen en bussen te kunnen halen moest ik Zaandam al om elf uur verlaten. Maar in die anderhalf uur is het mij wel duidelijk geworden, dat Zaanstreek in ieder geval op dans-technisch gebied een zeer bloeiende afdeling is.

Zij organiseerde deze avond voor vele tientallen J.O.V.D.-ers en niet alleen uit Zaandam, maar uit vele afdelingen van het district Noord-Holland was men op komen dagen. Behalve de voortreffelijke speech van de voorzitter, de heer Dick Out, moet ik toch zeker ook de grote attractie van deze avond noemen.

Door het bestuur was een prijsvraag uitgeschreven. Men moest voor een film, die gemaakt zou kunnen worden over het beleid inzake Nieuw-Guinea een passende titel bedenken. Dit alles werd door de vice-voorzitter, de heer Rob Marcuse, duidelijk uitgelegd. Deze bekende Zaanse J.O.V.D.-er gaf hiermee een voortreffelijk stuk imitatie weg. Wanneer men met d'ogen dicht zou hebben geluisterd, waarlijk dan zou men er zijn of haar hoofd onder hebben willen verwedden, dat hier

een bekend V.V.D.-er aan het woord was.

Rob Marcuse, zelf jurylid, beloonde eigen poëtische capaciteiten met een eervolle vermelding. De grote prijs ging echter naar de inzender van de titel „de helden zijn vermoed”. Drie seconden voor de sluiting van de inzendingstermijn in Zaandam gearriveerd, liet de heer Arend de Goeij zijn dichtaderen vloeien, en de Edammerkaas was dan ook wel verdiend! Dat Arend ook andere minder gelukkige inzenders in zijn succes wilde laten en liet delen, werd onder groot gejuich aanvaard.

Met dit nieuwjaarsbal legde de afdeling Zaanstreek veel eer in. Niet werden we er politiek veel wijzer van, maar voor het onderlinge contact en het in praktijk brengen van de geleerde danspassen was het bijzonder bevorderlijk. Hulde!

H. WIEGEL

Propaganda-avond van het Gooi en omstreken

De afdeling „het Gooi en Omstreken” van de J.O.V.D., alom bekend in het land, organiseert zaterdag 3 februari haar jaarlijkse grote propaganda-avond. Het bestuur nodigt iedere J.O.V.D.-er uit die dag naar Hilversum te komen.

De avond zal worden gehouden in „Hof van Holland” in Hilversum en begint om acht uur. Daar het gaat om een propaganda-avond is het programma niet al te ernstig gehouden. Allereerst gaat mevrouw mr. Stoffels-van Haaften, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal, spreken over „de Nederlandse politiek luchtig bekeken”. We zijn er zeker van, dat mevrouw Stoffels de aanwezigen, en dan wel speciaal de jongeren, die in het Gooi wonen en nog niet lid zijn van de J.O.V.D., zal weten te boeien. Met het leuke onderwerp en de bekende welsprekendheid van Mevrouw Stoffels zal dit best lukken.

Na de lezing van mevrouw Stoffels zal er weer ruime gelegenheid zijn elkaar te leren kennen, te dansen, vocale prestaties te leveren, etc. Dan namelijk zal het grote afdelingsbal gehouden worden. Niet alleen wordt er gedanst, ook heeft het bestuur voor U vele verrassingen in petto. O.a. mogelijkheden tot het winnen van prachtige prijzen.

U zult het begrijpen, dat wij de verrassingen zo verrassend mogelijk willen maken. Nu verrassen wij U alvast met de verrassing onze verrassingen voor U als een verrassing te bewaren. Tot zaterdagavond drie februari acht uur in „Hof van Holland” in Hilversum.

Gezamenlijke maaltijd

In het „Dorpshuis” te Papendrecht werd op 16 december j.l. een gezamenlijke nassi-goreng maaltijd gehouden door de afdelingen Alblaserdam, Dordrecht e.o. en Papendrecht.

Als sprekers traden op de heer J.

Melger, voorzitter van de avond en de heer J. W. Verbeek, vice-voorzitter van het Hoofdbestuur. Eerstgenoemde spreker was zeer verheugd over de bijzonder grote opkomst en wees tevens op de belangrijkheid van deze gezamenlijke avonden ter versteviging en vergroting van het contact tussen de jonge liberalen.

Laatste spreker legde de nadruk op het feit, dat een jongerenorganisatie pas goed kan functioneren als alle leden actief deelnemen. Het moet niet zo zijn, dat velen profiteren van wat enkelen doen. De leden behoren de peilers te zijn, waarop de organisatie gegrondvest moet zijn.

De heer Verbeek spoorde de leden aan, het bestuur daadwerkelijk terzijde te staan. Verder hoopte spreker, dat de stijgende groei van onze organisatie, zoals deze zich de laatste tijd voordoet, zich zal voortzetten.

Na de voortreffelijke maaltijd in de sfeervolle zaal werd de avond tot diep in de nacht voortgezet met medewerking van het trio „Dammers”, dat op kostelijke wijze oude en nieuwe songs ten gehore bracht.

Kortom, een geslaagde avond, die dank zij de nauwe samenwerking tussen de drie besturen, de magnifieke voorbereidende organisatie en de spontane medewerking van een deel der leden tot zo'n groot succes is geworden.

Bestuur afd. Rotterdam

Op de algemene ledenvergadering van de afdeling Rotterdam, gehouden op 30 november j.l., werd het bestuur voor het jaar 1961-1962 als volgt samengesteld: de heer W. Schuiten, voorzitter; mr. J. W. Versteeg, vice-voorzitter; mej. mr. E. Th. Hack, secretaresse; de heer Kl. Jongmsma, penningmeester en de heer M. Visser, lid.

J. Fabius sprak voor de afd. Gouda

De afdeling Gouda van de J.O.V.D. wil zo af en toe een ander geluid horen dan de klanken uit eigen kring. Ze wil bepaalde facetten van het politieke leven ook door een bril van een andere kleur bekeken zien. Dat was de reden om de heer J. Fabius, de hoofdredacteur van „De Nieuwsbrief” uit Den Haag en één van de leidende figuren van de partij van vrije burgers, uit te nodigen. „De zaak Van der Putten in het naoorlogse bestel” was het onderwerp van het betoog. De zaak Van der Putten bestaat eigenlijk in het geheel niet, betoogde spreker, evenmin als er sprake was van een zaak Meulenbelt. Alle problemen zijn naar één bepaald punt te voeren: de verregaande corruptie op het departement van oorlog, aldus de heer Fabius.

Uitvoerig heeft spreker erop gewezen, dat naar zijn mening ons land

na de tweede wereldoorlog slechts zwakke ministers heeft gekend, op die van financiën na. Hij heeft als zijn overtuiging naar voren geschoven, dat daarvoor slechts één oorzaak aan te wijzen is: communistische infiltratie.

Een heftige waarschuwing om Nieuw-Guinea niet cadeau te doen — het gaat niet alleen om het eiland zelf besloot het betoog van de heer Fabius. De bodemschatten van het eiland zijn enorm, zo zeide hij. Maar dat is de reden niet om het vast in Nederlandse hand te houden. Nederland verliest steeds meer gebied, het verliest daardoor aan zeggingskracht. Het zal daarmee op den duur zichzelf verliezen, aldus de heer Fabius.

Afd. Den Haag besprak processievrijheid

Op 12 jan. j.l. werd door de afdeling Den Haag de conceptresolutie betreffende religie en politiek in studie genomen. Inleider was de heer A. Koch, die tevens leiding gaf aan de discussie. De onderwerpen werden door de heer Koch behandeld aan de hand van de „herziene tekst”, die op enkele punten afwijkt van die in de Driemaster van sept. 1961.

Over het algemeen bleken de meningen in overeenstemming te zijn met het in de resolutie gestelde. T.a.v. enkele belangrijke punten werd echter een herziening van de bestaande tekst bepleit:

In lid 3 betreffende „Onderwijs” wenste men het gedeelte „waarin de christelijke grondslagen van de maatschappij tot uiting dienen te komen” vervangen te zien door „waarin een objectieve voorlichting over de belangrijkste geestelijke stromingen een plaats dient te hebben” (of een equivalent hiervan). Lid 3 van de paragraaf m.b.t. het huwelijk zou eerder moeten luiden: „dat derhalve een verandering van de bestaande wetgeving op dit punt niet noodzakelijk wordt geacht”.

De discussie bereikte haar hoogtepunt bij de behandeling van de processievrijheid. Het ging hier niet om een tekstwijziging doch om processievrijheid ja of nee. De kleinst mogelijke meerderheid van de aanwezige leden betoonde zich voorstander van de processievrijheid, m.a.w. vóór opheffing van het bestaande verbod. Als hoofdargument gold, dat de R.K. kerk op dit punt met name in „kwetsbare” plaatsen voldoende matiging zou betrachten teneinde ongewenste gevolgen te voorkomen: Vrijheid en verantwoordelijkheid gaan altijd samen.

Komt allen naar de **grote avond** van de afdeling **het Gooi en omstreken**

(Zie verder elders in dit nummer)

T. P. DE GEUS
AANNEMERSBEDRIJF
GROND EN WEGENBOUW

Kantoor: Schubertlaan 6 - Leidschendam - Tel. K 1761-1618

N.V. Sleepdienst en transportonderneming
Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

Vuurvaste stenen in alle soorten
„MOLISOL” moler isolatiestenen
Vuurvaste isolatiestenen
Zuurvaste stenen
„PRODORITE” chemisch bestendige producten levert:

N.V. Gouda Vuurvast

Verenigde Vuurvaste-Steenfabrieken

Gouda - Telefoon 2842* - (1820)

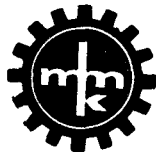
N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Voor al uw motorreparaties:

Motoren- en Machinefabriek
„KINDERDIJK”

Motoren voorradig in vermogens van 8-750 pk.

Molenstraat 1-6 - KINDERDIJK
Tel. 01859 - 441 en 442; 010 - 40878 en 85638

Aannemersbedrijf

Fa. W. VAN HATTUM
& Zonen

↓
Bagger-,
Grond-,
Rijs- en
Glooiing
werken

ZALTBOMMEL
TELEFOON 594

N.V. A. PRINS TH.ZOONS
Aanneming Maatschappij

SLIEDRECHT
INDUSTRIEWEG 24
TELEFOON 8

Aannemers
van
Bagger-
Opspuitings-
en Havenwerken

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

N.V. ROTTERDAMSCH E KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER
GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490
TELEFOON NA 6 UUR 74863

Machinefabriek en Constructiewerkplaats

Fa. J. BRANDWIJK Pzn.

Van Pottumstraat 18 - ROTTERDAM-Z. - Tel. 71197-179985

Lichte staalconstructies en alle soorten draaiwerk.

Roestvrij stalen bouten, koppelingen en andere onderdelen.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

U wordt snel ingelicht

over gebeurtenissen in binnen- en buitenland, als U op een goed ochtendblad geabonneerd bent. Terwijl U slaapt, stroomt nieuws binnen uit het gehele land en uit alle delen der wereld. Het Algemeen Dagblad wordt 's nachts gedrukt en 's morgens vroeg bezorgd.

- onafhankelijk
- actueel
- sport
- markt- en beursberichten (o.a. New York)
- belangwekkende advertentiepagina's
- onderhoudende lectuur
- vrouwenrubriek
- tekenverhalen
- geïllustreerde feuilleton

Algemeen Dagblad

Rotterdam, Witte de Withstraat 73

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S
SCHEEPSWERVEN N.V.
KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

DE VRIES ROBBÉ & Co
GORINCHEM

staalconstructies metalen ramen en deuren

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek **DE METEOR**

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

J. van de Geest & Zoon

Behangerij, Stoffeerderij, Matrassenmakerij en Scheepsstoffeerderij

Weteringstraat 20 b-c - Telefoon 123835 - Rotterdam

BINGHAM & CO N.V.
SINDS 1871
VERHUUR VAN DEKKLEDEN

SCHIEDAM NIEUWE HAVEN 59-71 • TEL. 69095* 64775*

voor

Baggermaterieel
Zeesleephoten
Alg. Scheepsbouw

Fabriek van zonweringen en afsluitingen

Zeilmakerij

*Verhuur en verkoop van
tenten, vlaggen en dekkleden*

N.V. SCHEEPSWERVEN

«**PIET HEIN**»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354, Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„**ROTAMISOL**”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

F. ONNES & ZOON

WIJNHANDEL - GRONINGEN

een oude naam
voor goede wijn

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

scheepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

WERF I.S.

FIGEE N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

DE ROTTERDAMSCHE
DROOGDOK MIJ N.V.

Archiefvernietiging
OUW PAPIER

de PAAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

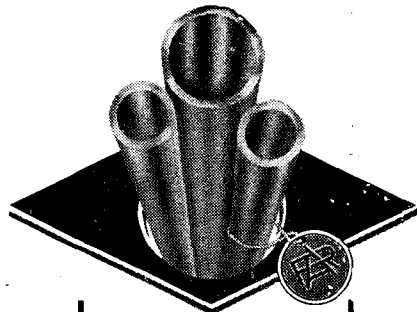
14e Jaargang No. 2

februari 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NAADLOZE
STALEN
BUIZEN

N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.

ARNHEM

Tel. 24941/45 Postbus 42

eerste kamer of referendum

Op 25 november 1957 hield prof. mr. P. J. Oud als hoogleraar aan de Economische Hogeschool te Rotterdam zijn afscheidsrede, getiteld „Over het individualistisch en organisch kiesrecht”. Behalve in een aantal publicaties heeft prof. Oud zijn gedachten over dit onderwerp enige maanden geleden uiteengezet op de zitting van het Nationaal Jongeren Parlement.

Zeer kort samengevat kwamen de denkbeelden hierop neer, dat de politieke functie van de Eerste Kamer der Staten-Generaal zich zou wijzigen in een maatschappelijke. Door deze hervorming zou zij een vertegenwoordiging dienen te worden van het maatschappelijk organisatieleven in zijn volle omvang en hiermede op voor de staatsrechtelijke verhoudingen juistere wijze in verband met de verantwoordelijkheid voor het regeerbeleid de taken van de Sociaal-Economische Raad overnemen.

* * *

Het is niet de eerste keer in onze parlementaire geschiedenis, dat de positie van de Eerste Kamer in het geding is. Er is bijna geen Grondwetsherziening gepasseerd of de Senaat is daarbij ter sprake gekomen. Reeds voor haar totstandkoming in 1815 is de noodzaak van haar ontstaan bestreden. Dat zij bijna anderhalve eeuw bestaat, is toe te schrijven aan een compromis met de Zuidelijke Nederlanden in het begin van de vorige eeuw en het feit, dat niemand zich zelf graag opheft.

Voor zover de argumenten der voorstanders indertijd betekenis gehad mochten hebben, kan thans zonder spijt worden geconstateerd, dat de historie de waarden van deze argumenten heeft achterhaald. De invoering van het parlementaire stelsel in ons land, heeft de theorie, als zou de Eerste Kamer een Bolwerk kunnen vormen voor de Kroon, reeds bijna een eeuw geleden in de schaduw gesteld.

De overweging, dat de Senaat zou kunnen zijn „een rem tegen overijling” op wetgevend terrein, vormt thans veelal een beletsel om de wetgeving aan te passen bij het onstuimige ritme van de eeuw van het atoom. De jongste geschiedenis heeft dit trouwens aangetoond. Ook de toebedachte functie van hoedster voor „het offeren aan de waan van de dag” kan gezien de wijze van samenstelling nauwelijks nog opgeld doen, indien men bedenkt, dat gedurende het bestaan van de Eerste Kamer gemiddeld nog niet één wetsontwerp per jaar door haar is afgestemd, nadat dit door

de Tweede Kamer was aangenomen.

De opvatting, dat de Senaat zou kunnen dienen als Kamer van Revisie, ter toetsing van wetsontwerpen aan de rechtsovertuiging in ons volk, moet discutabel worden geacht, gezien de wijze waarop en de tijd waarvoor de Eerste Kamer wordt gekozen. Met het verstrijken van de zittingsperiode is het niet uitgesloten, dat de door de Senatoren naar voren gebrachte rechtsovertuiging niet meer parallel loopt met die van het volk.

Moeilijk kan dan ook worden ontkend, dat de Eerste Kamer veelal een doublure vormt van de Tweede Kamer, veelal ook een getrouwe copie van de behandeling van wetsontwerpen. De uitzonderingen mogen deze regel bevestigen. Van het Engelse Hogerhuis is wel eens gezegd, dat haar kracht gelegen is in haar zwakheid. Kan hetzelfde niet worden gezegd van onze Eerste Kamer?

* * *

Bij de vraag of de Sociaal-Economische Raad als vertegenwoordigster van het bedrijfs- en beroepsleven voor de Eerste Kamer in de plaats moet komen, dient voorshands een vraagteken te worden geplaatst. De introductie van een organisch element in ons kiesrecht, zal thans weinig bewondering genieten, nu wij sinds 1923 zo zeer zijn ingesteld op het rechtstreekse individualistische kiesrecht voor de samenstelling van de belangrijkste vertegenwoordigende lichamen.

Wanneer men van mening is, dat de werkwijze en de positie van de S.E.R. niet geheel bevredigend zijn, zal men de oplossing hiervoor dienen te zoeken in de S.E.R. zelf. Men slaat naar een ander uiterste door, indien men de S.E.R. onderdeel wil maken van de Staten-Generaal door haar te laten plaats nemen in de zetels van de Senaat. De Staten-Generaal zouden dan ophouden het gehele Nederlandse volk te vertegenwoordigen.

Door de grote autoriteit van de S.E.R. als vertegenwoordigster van het gehele bedrijfsleven is het voor een regering inderdaad niet gemakkelijk S.E.R.-adviezen naast zich neer te leggen. Evenwel is het bezwaarlijk, dat bepaalde personen in eerste instantie als S.E.R.-leden optreden bij het samenstellen van een advies aan de regering, om in tweede instantie als Kamerlid in de gelegenheid te zijn de regering verwijten te maken, indien zij het advies niet zou opvolgen. Een eenvoudige oplossing in deze, namelijk het onverenig-

baar stellen van het S.E.R.-lidmaatschap met dat der Staten-Generaal, is enige jaren geleden verworpen. Toch zal bedoelde onverenigbaarheid de verantwoordelijkheid van beide lichamen ten goede komen en mag daarom niet nagelaten worden, het in deze richting te sturen.

* * *

Voor het geval de huidige Senatoren de moed zouden kunnen opbrengen, mede te werken aan de opheffing van hun Instituut, zou daarmee ruimte worden geschapen voor een andere instelling, waarvoor reeds 40 jaar geleden pleidooien werden gevoerd, namelijk de Grondwetkamer.

Bij de grondwetsherzieningen na de oorlog heeft men uit overwegingen van gemak en efficiency de daarvoor benodigde ontbinding der Tweede Kamer gekoppeld aan de periodieke verkiezing van dat lichaam. Indien het eenvoudige technische correcties betreft, bestaat hiertegen geen bezwaar. Volkomen anders ligt het bij principiële ingrepen. Door de stemming voor Kamerleden te combineren met het zich uitspreken voor of tegen bepaalde grondwetswijzigingen, is uit enquêtes gebleken, dat het laatste niet tot zijn recht komt. De programma's der politieke partijen schijnen belangrijker dan de grondrechten. Het is geenszins theoretisch, dat men een partijprogramma onderschrijft voor de komende zittingsperiode, doch zich niet kan verenigen met haar opvattingen omtrent de voorgestelde wijzigingen van de grondrechten voor mogelijk langere termijn.

Voor velen is in de praktijk gebleken, dat dit geen probleem vormt, als gevolg van gebrek aan voorlichting en belangstelling. Daar belangstelling een belangrijke voorwaarde is voor het voortbestaan van de democratie, verdient stimulering hiervan aller aandacht. Dit kan worden bereikt door de procedure voor grondwetswijziging buiten de Staten-Generaal om te doen geschieden door een rechtstreekse verkiezing van een Grondwetkamer, welke na zich te hebben uitgesproken, wordt ontbonden.

* * *

Daarnaast verdient de idee tot instelling van een volksreferendum inzake belangrijke politieke aangelegenheden, ter beoordeling van de regering, nadere overweging. De waarde van een referendum dient daarbij te zijn gelegen in

haar sporadische toepassing. In zulke gevallen kan zij een waardevolle maatstaf betekenen voor de rechtsovertuiging van het volk en een bijdrage tot verhoogde belangstelling voor het regeringsgebeuren.

Zo men meent, dat de kosten voor Grondwetkamer en Referendum niet in verhouding zouden staan tot het beoogde resultaat, moet daarentegen worden gesteld, dat niets nagelaten mag worden de democra-

tie volledig tot haar recht te doen komen en de kosten zo niet geheel dan toch voor een belangrijk gedeelte kunnen worden bestreden uit de vrijgekomen gelden als gevolg van de opheffing der Eerste Kamer.
M. DE BRUIJNE

Landbouwcoöperatie, hoeksteen van het agrarisch bedrijf, een nationaal belang

In het laatst van de vorige eeuw ontstonden vele coöperaties; in een tijd dus van crisis, waarin de landbouw het zwaar had te verduren. Vele boeren waren reeds geheel afhankelijk geworden van o.m. hun leveranciers van voederartikelen.

Deze verstrekten de boeren kredieten tegen veelal te hoge rente. Daarenboven werden de boeren zo goed als verplicht hun produkten tegen te lage prijzen aan hen te verkopen (lees: in te leveren).

Hierbij kwam nog, dat ze geen enkele kwaliteitsgarantie hadden op aangekochte goederen.

Dat dit alles tezamen in de toenmalige agrarische kringen tot grote ontevredenheid leidde, is alleszins begrijpelijk.

Geen wonder, dat deze machteloze agrariërs naar een vorm van samenwerking zochten om verbetering te krijgen in de voor hen ongunstige situatie.

Al spoedig bleek, dat de coöperatie het beste middel was. Na overwinning van de kinderziekten breidde het aantal coöperaties zich dan ook sterk uit. Hierdoor ontstond een concurrentiestrijd (bijv. met de bestaande landbouwindustrie), waardoor de efficiëncy sterk is opgevoerd.

Ook de crisis van de dertiger jaren heeft een verdere uitbreiding van de coöperaties sterk gestimuleerd.

Het zijn vooral de moeilijke tijden geweest waarin het aan durf, initiatief, werklust en ondernemingsgeest bij de landbouwvoormannen niet heeft ontbroken. Zij hebben belangrijk werk verricht voor de huidige, op hoog peil staande, landbouw.

Wat is coöperatie?

Een coöperatie is een vereniging van personen, die tot doel heeft de bevordering van de stoffelijke belangen der leden, zoals de Coöperatiewet van 1925 het uitdrukt. De landbouwcoöperatie is dus een verlengstuk van de individuele land- en tuinbouwbedrijven. Het zijn dus geen losstaande organisaties, maar een geïntegreerd gedeelte van het landbouwbedrijf in engere zin. Zonder coöperatie is de landbouw in ons land niet meer denkbaar.

Trouwens, ook in vele andere landen heeft de coöperatieve vorm van samenwerking bijgedragen tot verhoging van het welvaartspeil. Zowel van de leiding der coöperaties als van hun afnemers en leveranciers (= leden) gaat een wederzijdse stimulans uit om tot een zo efficiënt mogelijke werkwijze te geraken. Landbouwcoöperaties hebben dus hetzelfde doel als andere maatschappelijke ondernemingen, zij het dan dat het woord winstbejag er niet in voorkomt. In ieder geval: beiden stoelen op het particuliere initiatief.

Coöperatie (afgeleid van een Latijns woord, dat samenwerking betekent) is een samenwerkingsvorm, die in het gehele economische leven voorkomt, al gebruikt men er niet altijd hetzelfde woord voor.

In de landbouw schiep de technische vooruitgang mogelijkheden voor veredelingen. Door hogere levens-eisen werden en worden deze mogelijkheden uitgebuit. Hierdoor werd specialisering noodzakelijk. Dit deed boven het individuele landbouwbe-

drijf nieuwe gezamenlijke bedrijfsvormen (coop's) ontstaan. Het zijn derhalve ontwikkelingsfasen waarin bepaalde coöperaties ontstaan. Anders gezegd: de coöperaties werden geboren uit economische noodzaak.

Landbouwcoöperaties en hun betekenis voor onze economie

Naast aankoop-, afzet- en verwerkingscoop's, kennen we de kredietcoop's (Raiffeisen), onderlinge verzekeringsmaatschappijen, landbouw-werktuigcoop's en vele andere vormen. Zowel voor inkoop als verkoop van produkten beschikt de Nederlandse land- en tuinbouw over deze gezamenlijke „speciaalbedrijven". Dit draagt veel bij tot een rationele bedrijfsvoering. Aan onderzoek en voorlichting wordt veel aandacht besteed. Ook aan de kwaliteit en de presentatie. Indirect komt dit uiteraard ook de consument ten goede en, als gevolg van de export, de nationale economie.

Twee wereldoorlogen en een crisisperiode hebben de coöperaties doormaakt. Ze zijn uitgegroeid tot een dynamisch-economisch geheel, hetgeen voor ons land in het algemeen en voor de landbouw in het bijzonder, van fundamenteel belang is.

Liberalen en coöperatie

In de besturen van de landbouwcoop's hebben talrijke leidinggeven-de liberalen zitting. Geen wonder ook; de liberalen houden het particulier initiatief hoog in een zo vrij mogelijke economie. Dat zulks vaak betekent vrijheid in gebondenheid, wordt algemeen aanvaard, ook in de coöperatie.

Vele liberale agrariërs behoren dan ook tot de principieelste coöperatoren. In een tijd waarin (machts)concentraties zich aan de lopende band voltrekken, is dit de gewoonste zaak van de wereld. Hierbij doet een uitspraak van één der directeuren van de Baywa (Beierse topcoop) sterk liberaal aan: „Het doel onze coöperaties is het behouden en versterken van onze gezinsbedrijven". Dat de landbouwcoöperatie stoelt op een socialistisch idee moet dan ook naar het rijk der fabelen worden verwezen. Een sterk en gezond landbouwbedrijf hoort in de liberale gedachte.

Bij de landbouwbegroting van 1957 heeft onze geestverwant, wijlen de heer H. D. Louwes, het zo gezegd: „.....ik pleit dus zonder voorbehoud voor de instandhouding van een financieel onafhankelijke, zelfstandige boerenstand".

Het aantal arbeidskrachten in de landbouw neemt sterk af. Dit heeft tot gevolg, dat hogere eisen aan een rationele mechanisatie van de landbouw worden gesteld. Om een verantwoord mechanisatiepeil te bereiken moet opnieuw worden samengewerkt (coöperatieve werktuigenverenigingen?).

Om gelijke tred te kunnen houden met de verbeteringen van de sociale positie in andere bedrijfstakken zal de agrariër nogmaals gedwongen worden uit te zien naar nieuwe vormen van samenwerking (coop. verenigingen voor bedrijfsverzorging?). Zo zien we dat, al is het begrip coöperatie al oud, de geest jong is en blijft. Niet alleen voor de tienduizenden — economisch gezien — kleine zelfstandige land- en tuinbouwondernemingen is de coöperatie onmisbaar, maar ook voor de nationale economie. Minister J. W. de Pous schreef ter gelegenheid van het zestigjarig bestaan van het Centraal Bureau (topcoop): „Het wil mij voorkomen, dat een zo invloedrijke en actieve organisatie in niet geringe mate heeft bijgedragen tot het hoog houden van Nederlands naam als exporteur van kwaliteitsprodukten". Moge dit ook in de toekomst zo blijven.

Namens de landbouwcommissie,
H. WESTEBRING

Uitsluitend voor J.O.V.D.-leden

Sedert enkele jaren wordt maandelijks ten behoeve van bestuursleden en commissieleden de J.O.V.D.—leidraad uitgegeven.

Het Hoofdbestuur heeft thans besloten deze uitgave ter beschikking te stellen van al die J.O.V.D.—leden, die daartoe voor 15 maart a.s. de wens te kennen geven aan het Algemeen Secretariaat, onder vermelding van de afdeling, waarvan men lid is.

Den Haag hield Vrije Tribune

De afdeling Den Haag van de J.O.V.D. heeft op 8 febr. j.l. voor het eerst een zgn. Vrije Tribune gehouden. De werkwijze hiervan is als volgt: De leden wordt in het con-voocaat verzocht één of meer politieke onderwerpen van actueel belang uit het nieuws te selecteren en hierover een mening te vormen. Deze onderwerpen dienen dan aan de orde te worden gesteld op de Vrije Tribune, waarna de discussie zich kan ontwikkelen.

Gespreksstof van deze avond was o.m. het artikel van dr. Hoefnagels S.J. in de Sociologische Gids betreffende de sociale verhoudingen in Nederland, de vraag of de verstrekking van atoomraketten aan de Europese N.A.T.O.-landen wenselijk is en de stichting van de naturellenatie Transkei in de Unie van Zuid-Afrika.

Het experiment is een succes gebleken: de debatten waren levendig en menig onvermoed gezichtspunt t.a.v. de besproken onderwerpen kwam naar voren.

Voorafgaand aan de vrije Tribune las de voorzitter van de afdeling een informatie-bulletin voor, waarin nieuws werd verstrekt over o.m. het bevolkingsvraagstuk in India en de reactie van het R.K. episcopaat in Nederland op de vergadering te New Delhi van de Wereldraad van Kerken. Voorts werd nog aandacht besteed aan de verklaring inzake de motie-Hoogendijk van het hoofdbestuur.

Liberaal is vooruitstrevend

Vraagt vrijblijvend proefnummers

Het liberalisme is geen dogma, doch een beginsel, dat geestelijke vrijheid waarborgt en geen belemmering is voor een gezonde evolutie. Daarom is het wezen van de in 1844 geboren NRC, die uit liberale beginselen wordt geredigeerd, jong en vooruitstrevend.

Daarom is de NRC het dagelijkse voorlichtingsorgaan voor de J.O.V.D.-er, die in onafhankelijkheid zijn mening wil vormen.

MARGINALIA

Minister Visser

Begin februari heeft minister Visser zijn nota over de zaak-Van der Putten bij de Kamer ingediend. De nota ging vergezeld van vele vertrouwelijke bijlagen.

Minister Visser heeft indertijd gezegd, dat hij de onderste steen in deze zaak zou boven halen. Dat heeft hij tot nog toe niet gedaan en zeker niet met deze nota.

Het kan zijn, dat de Kamerleden uit de vertrouwelijke bijlagen een ander beeld krijgen. Als dat zo is, dan moeten de bijlagen maar gauw voor publicatie worden vrijgegeven. Het Nederlandse volk is door deze nota niet veel wijzer geworden. Als de minister dit soort zaken niet openhartig aanpakt, zal de publieke opinie — zeer terecht overigens — zich tegen hem keren.

Als een liberaal minister zegt, dat hij een zaak tot de bodem zal uitzoeken, verwacht men ook, dat hij dat zal doen. Wij hopen dat minister Visser dit spoedig zal inzien.

Oefening

Enige maanden geleden hield het Nederlandse leger in Nieuw-Guinea oefeningen. Toen één van de patrouilles „krijgsgevangenen” maakten, heeft één van de onder-officieren het nodig geoordeeld het geheel „echt” te maken door een dienstplichtig militair tot drie maal toe een brandende sigaret op zijn arm uit te drukken.

Toen wij dit lasen hadden wij verwacht, dat de onder-officier tot soldaat zou worden gedegradeerd. Voor ons was hij al van mens tot beest gedegradeerd. Wie echter gedacht had, dat deze onder-officier gestraft zou worden, kwam bedrogen uit. Hij kreeg een voorwaardelijke straf en . . . . . een berisping. Dit soort mensen heeft toch beslist niet de mentaliteit om in het leger een leidende functie te vervullen. Wij achten de concentratiekamp-manieren van deze onder-officier zeer verwerpelijk en het is voor ons dan ook onbegrijpelijk waarom zo iemand niet gestraft wordt en gedegradeerd.

Ben Gurion

Wie over het ontstaan van de staat Israël een uitstekend boek wil lezen moet naar de boekhandel gaan en daar vragen naar het boek: *Ben Gurion, bouw van een staat*, geschreven door Robert St. John. Prijs f 12.90; het is een uitgave van Becht te Amsterdam.

De schrijver maakt ons duidelijk, dat zonder Ben Gurion de staat Israël er niet zou zijn. Deze Joodse leider behoort ze-

ker tot één van de uitzonderlijkste mannen van deze tijd. Welke minister-president vliegt bijvoorbeeld naar Londen om er een paar dagen in . . . . . boekhandels door te brengen. Als het landsbelang het maar even toelaat, leest Ben Gurion de klassieken.

Doch hierom alleen is hij niet markant. Hij is het vooral door zijn nimmer aflatende energie waarmee hij de staat Israël uit het niets heeft doen oprijzen.

Het boek laat ons uitvoerig kennis nemen van het enorme diplomatieke gevecht, dat de

Joodse leiders hebben moeten voeren tegen de Engelsen. Wie dit boek leest wordt geen vriend van de Engelsen. Ben Gurion is door hen vernederd en laaghartig behandeld. De Engelsen verboden de Joden, die de Duitse concentratiekampen hadden overleefd, naar Palestina te gaan. Onvermoeibaar heeft Ben Gurion jaren lang gestreden voor een eigen staat, — en met succes.

Toen het eindelijk zover was, moest Ben Gurion een oorlog voeren tegen de Arabische nabuurstaten. Op de dag, dat de staat Israël werd geproclameerd bulderden de (weinig) kanonnen, Want met een minimum aan wapentuig moesten de Jo-

den de Arabieren van hun lijf en grondgebied houden.

Terwijl de oorlog voortduurde ging Ben Gurion voort met het opbouwen van het staatsapparaat. Hij moest steden laten bouwen, hij moest geld lenen, hij moest manschappen voor het leger opleiden, ambtenaren instrueren, enz. Kortom bijna alles kwam op hem neer.

Hoe een man dat alles heeft kunnen volbrengen is een raadsel.

Wie over het leven van deze grote figuur een inspirerend boek wil lezen, kan niet beter terecht dan bij de schrijver Robert St. John. Hij heeft een meeslepend boek geschreven.

F. A. H.

Bezinning op verdraagzaamheid

Kanttekeningen bij „Nederlandse politieke verhoudingen onnodig ingewikkeld”

Zoals elke rechtgeaarde J.O.V.D.-er weet, varen wij, liberalen, trachten wij althans te varen in *De Driemaster*, het *Schip der Vrijheid*, welks masten ons de koers wijzen naar Verantwoordelijkheid, Verdraagzaamheid en Sociale Rechtvaardigheid.

Ik wilde me een ogenblik begeven op het terrein van het liberalisme van de geest. Dit geestelijk liberalisme wil zeggen het geloof in de waarde van de menselijke persoonlijkheid, gepaard aan de overtuiging, dat vooruitgang het gevolg is van de vrije ontwikkeling — maar ware vrijheid luistert naar de wetten — van die persoonlijkheid. En deze vrije ontwikkeling is alleen mogelijk, indien de mens verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid is bijgebracht en hij verkeert in een behoorlijk sociale positie.

Het beginsel van verdraagzaamheid wilde ik nu eens onder de loep nemen, mede n.a.v. het artikel van de heer H. Wiegel: *Nederlandse politieke verhoudingen onnodig ingewikkeld*, uit het december-nummer van ons blad.

Liberalisme zonder verdraagzaamheid is volmaakt ondenkbaar. Immers, wenst men zelf vrij te zijn, dan kan men dit slechts blijven door ook de ander een dergelijke vrijheid toe te kennen, zal niet een strijd ontstaan, die een van beiden op den duur tot onvrije maakt. Streeft men verdraagzaamheid na, dan vloeit daaruit niet alleen voort, dat men zelf vrij wil zijn, doch ook dat men een ander de vrijheid gunt. Wiardi Beckmann formuleerde dit: Wie voor zichzelf de vrijheid vraagt zijn oprechte overtuiging te belijden en te dienen, kan dit in redelijkheid aan een ander niet ontzeggen.

Overigens mag men verdraagzaamheid niet uitsluitend als uiting van vrijheidsdrang — en de daarmee gepaard gaande eerbiediging van de vrijheidszin bij anderen — zien. Het tolerantiebegrip heeft een sterk individualistische inslag. Niets is geschikt het zozeer te bedreigen als een toenemende massificatie van de maatschappij. De massamen kent nu eenmaal geen verdraagzaamheid, maar treedt nivellerend op. Een dictatuur van het proletariaat kost van alle dictaturen nog de meeste slachtoffers.

Pierson schreef: Dit is voor mij het ware beginsel der verdraagzaamheid: Aan iedere richting doet men onrecht, zolang men weigert in haar vertegenwoordigers mensen te zien. Wij moeten mensen kunnen zien in onze tijdgenoten. Mensen, met al hun eigenschappen. Mensen ook, met hun fouten en gebreken, die wij van onszelf — soms — zo goed kennen. De werkelijk verdraagzame ontdekken wij juist in diens opvattingen over de eerbiediging van de medemens.

Wel moeten we zeggen, dat dogmatiek en tolerantie vaak moeilijk samengaan. Wie immers van het feit van het eigen gelijk zozeer doordrongen is, dat hij aan het gelijk van anderen geen behoefte heeft, kan enkel onverdraagzaam zijn. En wie al te krampachtig aan een dogma

vasthoudt, loopt groot gevaar de redelijkheid in andermans standpunt uit het oog te verliezen.

Verdraagzaamheid betekent geenszins, dat men alles maar moet laten lopen. Zij vraagt niet een dusdanig ontzien van elkaar, dat voor de beginselstrijd, mits met open vizier gevoerd, geen ruimte meer zou zijn. Integendeel, een beginselstrijd is zeer nuttig om van de ander te leren en ook om zelf fris te blijven in de argumentering. Is het niet zo, dat wij ons wel afvragen of wij als land en als volk voldoende fit gebleven zijn om ons in een moeilijke tijd als de huidige staande te houden? Zoeken wij niet dikwijls meer onze kracht in het elkaar be-vitten dan bestrijden? Juist in een tijd als de onze, nu we steeds voor nieuwe ontwikkelingen komen te staan, hebben we nodig een gezond opkomen voor de eigen beginselen met behoud van respect voor het beginsel van een ander.

Hoe nu is het gesteld met het reeds genoemde artikel van de heer Wiegel. Dit stuk, benevens zijn: A.R.J.O.S. op de vlucht, ademen een geest van grote onverdraagzaamheid. Het bontst maakt hij het wel in de kreet: Weg met de confessionele partijen! Zelfs bij de laatste verkiezingen, bij welk een gelegenheid het wel eens onverdraagzaam toegaat, schreef de V.V.D. op pamfletten: Tegen het socialisme. Weg met het socialisme, werd niet gezegd, gelukkig maar, hoeveel te minder moet er nu in ons blad een kreet: Weg met de confessionele partijen, komen te staan! Mensen die zo denken, behoren de reeds aangehaalde uitspraken van Pierson en Wiardi Beckmann goed ter harte te nemen. Natuurlijk ben ik ook tegen verzuiling, maar dit houdt niet in, dat we ons van de ander maar moeten afdoen met een: Weg met. . . . . We moeten met hen praten, aan ons hun argumenten laten doordringen, maar ook onze principes uitdragen; we moeten

elkaar leren begrijpen en waarderen. Dit kan door discussies, b.v. in Politiek Jongeren Contact Raden, Jeugdparlementen of -gemeenteraden en door debatten voor een zeker gehoor, zoals voor de discussieclub van het christelijk lyceum te Hilversum. Het is te betreuren, dat dit debat tussen de heer Wiegel en een A.R.J.O.S.-man niet is doorgegaan.

Maar om daarom aan de heer Hörchner sneers uit te delen over een telefoongesprek op een zondag en een niet-telefoneren op zondag als een A.R.-beginsel aan de heer Hörchner voor te houden, is een zonder meer oneerlijk, onverdraagzaam afdoen van de zaak. De kreet: Weg met de confessionele partijen, kan alleen maar on- en wanbegrip en een diepe kloof te weeg brengen.

De grondslagen van onze partijen

De Engelse 18-eeuwse filosoof David Hume gaf 3 grondslagen voor partijvorming n.l. 1. partijvorming naar belang; 2. naar aanhankelijkheid; 3. naar beginsel. Voorbeelden zijn: 1. haves en have-nots; 2. monarchisten en republikeinen; 3. socialisten, liberalen, conservatieven, confessionelen. Het grondprincipe van partijvorming naar beginsel kan verdeeld worden in 1. naar religieus beginsel, 2. naar staatkundig beginsel. Hoe liggen de verhoudingen nu in Nederland? Een partij-indeling naar aanhankelijkheid kennen wij in elk geval niet. De diverse confessionele partijen zijn gefundeerd op een religieus beginsel. Hoe staat het met de socialisten en liberalen? Zijn ze grondvest op het beginsel van belang of op dat van beginsel.

De heer Wiegel poneert in zijn artikel, dat liberalisme en socialisme een duidelijk belangenzegel dragen. De V.V.D.-kiezers zouden welgestelden of middenstanders zijn. Ik kan echter duidelijker indrukken geven. De V.V.D. heeft tot zijn kiezers te rekenen: 22% welgestelden, 48% behorende tot de middelklasse, 22% minder gesitueerden, en 8% behorende tot de laagste inkomens. En is het niet zo, dat de V.V.D. zich niet zozeer op de welgestelden wil richten als wel op de middenstand en arbeidersklasse? Een partij alleen op het belang van welgestelden en middelklasse ingesteld kan geen ware volkspartij zijn. De Nederlandse liberale partij mag geen belangenpartij zijn en is het m.i. ook

Staalconstructies voor alle doeleinden Speciaalbedrijf voor zwaar plaatwerk Constructiewerkplaatsen

W. Huizer n.v. Capelle a/d IJssel - telefoon 0-1804-2657

niet. Wel een belangenpartij is b.v. de Boerenpartij. De grondslag van partijvorming naar belang is zeer onvruchtbaar. Wat kan b.v. een boerenpartij zeggen over buitenlandse politiek? Of over onderwijs? De V.V.D. is een nationale partij, gefundeerd op de liberale beginselen.

De democratie in de partijen

Ik citeer de heer Wiegel: Prof. Van den Bergh zette uiteen, dat de politieke macht in de confessionele partijen nooit democratisch zal worden verdeeld en dat de confessionele partijen daarom een gevaar voor de democratie zijn. De financieel sterkeren zullen zich in de partij van een relatief bijzonder grote plaats weten te verzekeren. (. . . . .) Achter de coulissen van het partijtoneel zullen de economisch sterkeren relatief meer hebben te vertellen dan de zwakkeren, een ondemocratische toestand, die wij niet vinden in de niet-confessionele partijen. Tot zover de heer Wiegel.

Gesteld, dat deze insinuatie waar is, dat er inderdaad ondemocratische toestanden zouden heersen in de confessionele partijen (ik zou dit graag bewezen zien door de heer Wiegel of anders dient hij zijn woorden terug te nemen), zouden deze dan niet kunnen heersen in een niet-confessionele partij? Ik zie de logica van zulk geschrijf niet.

De heer Wiegel heeft iets tegen confessionele partijen. Ik ben er ook geen voorstander van, maar ik zou graag betere argumenten naar voren brengen dan dit kwaad bloed zettende geschrijf. Hoe wil de heer Wiegel nu de doorbraak forceren? Ik citeer weer: Verandering van de Nederlandse volksaard is niet mogelijk, verandering van kiesstelsel in een districtenstelsel acht ik geen goede oplossing. Blijft over het verwijderen van de dubbele scheidslijn uit ons politieke leven. Wegvaging van de belangenlijn kan natuurlijk niet, dus losmaken van politiek en religie, doorbraak dus! Tot zover weer de heer Wiegel.

Hierbij zijn heel wat vraag- en uitroeptekens te plaatsen. Het punt van de belangenpolitiek roerde ik reeds aan; hier dient beginsellijn te staan. Dus we moeten de scheidslijn politiek-religie verwijderen: Weg met de confessionele partijen, dan zijn we op de goede weg. Hoe wil de heer Wiegel dat dan doen? En dan zonder ondemocratisch te zijn?

Ligt het voortbestaan van de confessionele partijen ook niet voor een deel in de volksaard van de Nederlander? Wanneer twee Nederlanders het eens zijn, richten zij een politieke partij op, zegt de heer Wiegel zelf. En volgens schrijver is verandering van de volksaard niet mogelijk, dus. . . . de confessionele partijen zullen blijven. Maar de kreet: Weg met. . . . ., doet het goed, althans bij onverdraagzamen, niet bij liberalen.
D. KOK

Van de H.B.-tafel

Op de in Meppel op 14 januari j.l. gehouden H.B.-vergadering zijn belangrijke besluiten genomen. O.a. kwam de verklaring van het Hoofdbestuur inzake de motie-Hoogendijk tot stand en voorts een regeling inzake taak/doel van de districten, terwijl tevens een rapport van de Centraal Kadercommissie over plannen tot kadervorming is besproken. De instelling van een commissie „Vrouwendienstplicht” verkreeg de instemming van het H.B.

Het J.O.V.D.-vaarplan luidt thans als volgt:

3 en 4 maart a.s. **Trekpaardenconferentie** te Woudschoten, zie voor programma elders.

2 en 3 juni a.s.: **Buitengewone Algemene Ledenvergadering**, Dalfsen.

7 oktober a.s. **Kaderdag** te Utrecht.

10 en 11 november a.s. **Congres** te Rotterdam.

De jaarlijks beschikbare JOVD-beker is voor wat betreft het afgelopen verenigingsjaar toegekend aan de afdeling Oost-Groningen i.v.m. de door deze afdeling behaalde grootste ledenwinst. De beker zal de afdeling worden uitgereikt op de Trekpaardenconferentie op 3 en 4 maart a.s. te Woudschoten.

R. HOFMAN (alg. secr.)

Lijst van secretariaten der commissies

Propagandacommissie:

Mevr. H. Hoven-Moerman, Willemsparkweg 108 II, Amsterdam.

Commissie buitenlandse aangelegenheden:

W. Ruys, Nieuwe Parklaan 191, 's-Gravenhage.

Centraal Kadercommissie:

Ir. H. Makkreel, Overtoom 498, Amsterdam.

Reglementencommissie:

R. Hofman, Huis te Hoornkade 6, Rijswijk Z.H.

Congrescommissie:

R. Hofman, Huis te Hoornkade 6, Rijswijk Z.H.

Redactiesecretariaat Driemaster:

F. A. Hoogendijk, Krugerlaan 78, Gouda.

Redactiesecretariaat Leidraad:

Mej. J. Schouwink, Marnixstraat 236 I, Amsterdam.

Commissie Ideologie Communisme:

Drs. A. Szasz, Minervalaan 89, Amsterdam.

Commissie Vrouwendienstplicht:

Mevr. K. Warburg-van Rijn, ten Oeverstraat 146, Zwolle.

Landbouwcommissie:

F. Dillingh, Dorpsstraat 17, Bronneger-Borger.

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

Schakel bij Uw
EFFECTENTRANSACTIES
de diensten in van onze afdeling
Beleggingsonderzoek
Ook voor effecten: de HBU
HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Democratisering der Democratie

Organische doorbraak, evenredig districtenstelsel en volkstemming

In de Driemaster van december 1961 heeft de nieuwe redacteur H. Wiegel een artikel geschreven over de ingewikkelde politieke verhoudingen in Nederland. Ik ben er dankbaar voor, niet alleen omdat het een uitstekend artikel was met welks conclusie ik volledig sympathiseer, maar ook en vooral omdat het voor mij aanleiding is geweest enkele ideeën, die ik sinds lang koesterde, eindelijk eens op papier te zetten en zodoende in de openbaarheid te brengen.

„Ik vraag mij af of in Nederland een districtenstelsel de zaak eenvoudiger zou maken, gezien de sterke binding geloof-partij”, aldus redacteur Wiegel. Ik ben het niet met hem eens. Een districtenstelsel, waarbij een relatieve meerderheid voldoende is voor een zetel, biedt AR en CHU weinig kans op een zetel, terwijl voor de KVP buiten Brabant, Limburg en Twente niets te behalen zou zijn.

De confessionele partijen zouden dus gedwongen worden onderlinge stembusafspraken te maken of . . . . . zich te fuseren. Door stembusafspraken wettelijk te verbieden zou fusie het enige alternatief zijn voor de confessionelen. En hiermee zijn we m.i. een stap in de goede richting, want een eventuele Nederlandse CDU kan niet anders dan een centrumpartij zijn. Zij is immers de som van drie centrumpartijen of, zo men wil, van twee centrumpartijen en een meer conservatieve partij, de CHU. De zo gevormde CDU met „centrale” signatuur zou al gauw haar meest behoudende en meest vooruitstrevende aanhang verliezen en openstaan voor rechter- en linkervleugel van resp. PvdA en VVD.

Kortom zij zou de kant opgaan van de Duitse CDU, die zich in de elf jaar van haar bestaan heeft ontwikkeld van een confessionele partij tot een zuiver politiek-gerichte partij. Ik geef direct toe, dat de vergelijking met Duitsland, zoals elke vergelij-

king, mank gaat. De confessionele en met name de prot. chr. partijen zijn in Nederland veel dieper in de historie en daarmee in het volk geworteld dan in Duitsland. Het Nederlandse katholicisme en calvinisme zijn veel militanter en intoleranter dan het Duitse katholicisme en lutheranisme. De protestants-katholieke samenwerking in Duitsland is slechts tot stand gekomen onder invloed van de oorlog. Enz. enz.

Toch ben ik van mening, dat in Nederland met zijn zelfde, zo niet grotere, belangentegenstellingen als in Duitsland, een eenmaal onder de dwang van het districtenstelsel gevormde CDU in een behoefte zal voorzien. De behoefte n.l. aan een niet-confessioneel gebonden centrumpartij. Dat de totstandkoming van een dergelijke partij voor de PvdA een zwenking naar links en voor de VVD een zwenking naar rechts zou inhouden, lijkt mij voor het vermolmd politiek bestel eerder een voor- dan een nadeel.

In het voorgaande is verschillende malen het woord „districtenstelsel” gebezigd, en wel op een zodanige manier, dat de indruk gewekt wordt, als zou schrijver dezes een voorstander van dit stelsel zijn. Het districtenstelsel vindt in Nederland weinig verdedigers meer. In zijn „Nederlands Geestesmerk” (1934) zegt de grote historicus Huizinga over de instelling van het evenredig kiesstelsel: „Het was de doode mechanisering van het staatkundig leven. Het verplaatste de strijd-instincten naar terreinen, waar zij veel gevaarlijker zouden blijken dan in een gezonder politiek kamp om concrete en zichtbare doeleinden.”

Het evenredige stelsel heeft politieke strijd en besluitvorming overgeheveld van verkiezingsvergadering naar partijbestuur doordat het contact tussen kiezer en gekozenen weg viel en de „stok achter de deur” (n.l. de dreiging om wegens de gevoerde politiek niet herkozen te worden) tot een minuscuul latje werd terug gebracht. Gevolg: een verstarring van het politieke bestel. Naast het contact tussen kiezer en gekozenen (1) en de „democratisering der democratie” (2) d.i. kiezer en politiek dichter bij elkaar brengen en daardoor de kiezer meer invloed op de politiek geven, kan als derde voordeel van het districtenstelsel genoemd worden de mogelijkheid tot tussentijdse opiniepeiling (3) over het regeringsbeleid d.m.v. tussentijdse verkiezingen in een district welks afgevaar-

digde is overleden of heeft bedankt voor het Kamerlidmaatschap.

Tegenover deze drie voordelen staat als evident nadeel „de discrepantie tussen het aantal stemmen, dat een partij op zich verenigt en het aantal zetels, dat men verwerft”, zoals de heer Wiegel het uitdrukt. Of duidelijker nog: het van onwaarde zijn van al die stemmen, die niet zijn uitgebracht op de winnende candidaat. Dit bezwaar nu te ondervangen en de voordelen van het districtenstelsel te behouden, is het doel van onderstaand kiessysteem.

Het land wordt verdeeld in een door het Parlement eens en voor altijd vast te stellen aantal (b.v. 75) districten met gelijk aantal stemgerechtigden. De districtsgrenzen worden i.v.m. de bevolkingstoename één maal in de vier jaar vastgesteld door de Raad van State, zijnde een onpolitiek lichaam, dat boven de partijen staat. De kandidaten mogen slechts in één district gecandidateerd worden. Zij worden gekozen bij eenvoudige (relatieve) meerderheid van stemmen.

De stemmen, die zijn uitgebracht op niet gekozen kandidaten, worden per partij landelijk opgeteld. Naar evenredigheid van deze totaal aantallen stemmen worden de overige 75 zetels over de verschillende partijen verdeeld. Zodoende kan een candidaat, die in zijn district is verslagen, via de partijlijst toch nog verkozen worden. Bij een totaal aantal stemgerechtigden van zes mil-

17 maart 1962

DISTRIKTS DAG

in de feestelijk aangeklede
LANDBOUWBEURS „DE PRINS BERNHARDHOEVE”
ZUIDLAREN

PROGRAMMA:

- 14.00 uur: Ontvangst genodigden op het „Laarwoud”
14.30 uur: Aankomst en ontvangst deelnemers in „Prins Bernhardhoeve”
15.15 uur: Opening door de heer R. R. Smit, voorzitter distrikt Noord
- 15.30 uur: REDE DOOR **Prof. Mr. P. J. Oud**
- 16.30 uur: Pauze
17.00 uur: Beantwoording van eventuele vragen
18.15 uur: Drentse Koffietafel in „De Sprookjeshof”
- 20.00 uur: **Politiek cabaret**

Rijk de Gooyer
Katja Berndsen
Phyllis Lane
Wim Bosch

Presentatie en regie: Frans Murilloff

- 22.30 uur: Groots J.O.V.D. Bal!

17 maart 1962

joen (1959) en een totaal aantal districten van 75, tellen deze ieder 60.000 kiezers. Afgaande op de uitslagen van 1959 mag men aannemen, dat de kandidaten met gemiddeld $\pm 30\%$ van het totaal aantal geldig uitgebrachte stemmen (het Zuiden meer, orthodoxe streken doorgaans minder) worden gekozen.

Dit houdt in, dat de ene helft van alle zetels door 30% , de andere helft door 70% van het kiezersvolk wordt gekozen. Het betekent tevens, dat voor een districtsetel veel minder stemmen nodig zijn dan voor een evenredige zetel, waardoor het „evenredige districtenstelsel” het gunstigst zou zijn voor de partij met de momenteel meest gespreide grote aanhang i.c. de PvdA, en het ongunstigst voor de partij met de meest geconcentreerde aanhang i.c. de KVP. Het laatste is voor mij geen bezwaar. Het eerste wel.

Ik ben echter van twee dingen overtuigd. Ten eerste, dat wij als jonge **democraten** de nadelen van een socialistisch succes moeten laten prevaleren door de voordelen van een democratischer kiesstelsel. Democratischer niet in de foute betekenis van „rechtvaardiger”, „billijker”. Want terecht m.i. stelt Huizinga in zijn eerder aangehaald opstel: „Politiek zal, als oplegging van wil en doorzetting van daden, altijd onbillijk moeten zijn. De volmaakte gerechtigheid, die gelijk zou staan met de opperste barmhartigheid, heeft in het leven van den tot handelen verplichten staat geen plaats. Enkel de aanvaarding van deze onbillijkheid jegens minderheden en verslagenen zou het politieke leven van zijn kwalen genezen, en het herstellen tot wat het op zijn best kan zijn: een strijd, maar een edele strijd met den inzet van persoonlijkheid en overtuiging.”

Niet „billijker” dus, maar „dichter de ideale democratie benaderend”, waarbij ik de ideale democratie wil definiëren als een „staatsvorm, waarin het volk op de regering een invloed uitoefent, die in overeenstemming is met het verstand en de individuele en collectieve verantwoordelijkheid van de burger.”

In de tweede plaats ben ik van mening, dat wij als jonge **liberalen** voldoende vertrouwen in de toekomst moeten en mogen hebben om het socialisme zijn, uit een kiesstelselhervorming voortvloeiende, zetelwinst te gunnen. Wat betreft de 75 „restzetels”, hier blijven ongeveer 4.200.000 stemmen voor over, zodat de kiesdeler van 40.000 op 56.000 wordt gebracht. Dit betekent uiteraard een geduchte verzwaring voor de KVP en de kleinere partijen. Deze kunnen echter door gecombineerde kandidaten een flink aantal districtsetels behalen.

Stembusafspraken

Veel zal hier afhangen van het al of niet wettelijk verbieden van stembusafspraken. Zijn de laatste verboden, dan zullen KVP en kleinere partijen noodgedwongen tot fusie over moeten gaan, wat, ik zei het boven reeds, de opheldering van het politieke firmament slechts ten goede kan komen. Een bijkomend voordeel van de verhoogde kiesdeler is bovendien de belemmering van splinterpartijen, die we in het te vernieuwen politieke bestel kunnen missen als kiespijn.

In dit verband ware het te overwegen de Duitse 5%-clausule in de kieswet op te nemen. Van geheel andere aard is de overweging om het aantal districtsetels op 50 en het

aantal evenredige zetels op 100 te stellen. Hierdoor wordt de kiesdeler der evenredige zetels 42.000 i.p.v. 56.000 bij 75 zetels. In dat geval ook kiest 30% van de kiesgerechtigde bevolking een derde deel, en 70% twee derde deel van alle zetels.

Persoonlijk ben ik hier niet voor, omdat dan m.i. de districten te groot worden (120.000 in 1959!) om aan hun hoofddoel, „democratisering der democratie”, te beantwoorden. Iets anders is het, wanneer dit een overgangmaatregel betreft, en iedere vier jaar bv. tien evenredige zetels tot districtsetels worden getransformeerd, zodat b.v. na twaalf jaar het definitieve kiesstelsel is bereikt met 80 districts- en 70 evenredige zetels. De oude heer Huyck, in leven hoofdschout van Amsterdam, placht zich dikwijls te bedienen van citaten uit de werken van Horatius en Ovidius. Eén der meest welluidende, maar ook meest juiste, heb ik altijd gevonden: „Omnia non pariter rebus sunt omnibus apta”. De (vrije) vertaling er van luidt: „Niet alle dingen zijn gelijkelijk voor alles en iedereen geschikt”. En inderdaad, niet alle staatszaken zijn geschikt om door alle kiezers even juist begrepen en beoordeeld te worden (zo er kennis van genomen wordt!

Dat is dan ook één van de redenen, waarom we een parlement hebben, dat competent geacht mag worden over de steeds ingewikkelder staatszaken te oordelen en te beslissen.

Maar er zijn gelukkig ook nog kwesties, waar geen specialistische kennis voor nodig is. . . . . en die voor land en volk vaak stukken belangrijker zijn dan vele specialistische wetsvoorstellen bij elkaar. In zulke kwesties behoort het parlement het recht te hebben het kiezersvolk te raadplegen door een **volksstemming**.

Het principe is niet nieuw. De Zwitsers kennen het vanaf de stichting van de „eeuwige Bond” door de kantons Schwyz, Uri en Unterwalden in 1291. Napoleon bediende er zich van en zijn verre opvolger generaal De Gaulle heeft reeds meermalen zijn toevlucht tot het referendum genomen. Nieuw is het dus niet, democratisch wel (in de Ve Republiek overigens het enige, wat democratisch mag heten!), mits het een kwestie betreft, waarover de doorsnee-kiezer zelf zijn oordeel kan vormen en niet hoeft af te gaan op het oordeel van politici.

Zulke kwesties zijn er. En het is ter beoordeling van de Tweede Kamer of ze aan de normen voor een referendum voldoen. Een niet geringe beslissing, die een absolute meerderheid van de hele Kamer vereist. Bepaalde technische onderwerpen kunnen door de wet van onderwerping aan een volksstemming uitgezonderd worden.

Ik heb in dit artikel getracht die voorwaarden uit te werken, die ik essentieel acht voor de „democratisering der democratie”, t.w. **organische doorbraak**, „**evenredig districtenstelsel**” en **volksstemming**: Ik ben mij er van bewust, dat ik onvolledig ben geweest door andere realiseerbare voorwaarden als uitbreiding van actief en passief kiesrecht, hervorming van de Eerste Kamer en het gemeentelijk bestel, etc. niet te noemen. Aan de andere kant ben ik er terdege van doordrongen, dat iedere „democratisering der democratie” een compromis inhoudt. De ideale democratie is een utopie. Laten wij haar niettemin nastreven!

Utrecht.

G. B. VAN DIJK

De Nederlandse politieke verhoudingen onnodig ingewikkeld

Een antwoord op een antwoord

Het verheugt mij bijzonder, dat de heer Ouwerkerk een antwoord op mijn artikel over de confessionele partijen heeft geschreven. Ik acht dit contra-artikel daarom zo nuttig, omdat het mij in staat stelt nog eens in te gaan op mijn stelling, dat de confessionele partijen een gevaar vormen voor de democratie. Nogmaals de feiten. Ik heb gesteld, dat wanneer mensen van verschillend belang verenigd zijn in één en dezelfde partij, dit niet bepaald bevorderlijk is voor de positie van de economisch zwakkere.

Wanneer de lijn geloof-politiek zou vervagen, krijgen we ongeveer de volgende partijen-constellatie: een communistische partij, een arbeiders-, een midden-, een liberale en een conservatieve partij. Gezien de sociale samenstelling van de bevolking zal vooral de arbeiderspartij veel kiezers op zich verenigen.

Het grote stemmenaanbod zal een goed tegenwicht vormen tegen de grotere kapitaalcracht van de leden der meer rechtse partijen. De politieke strijd zal zich dan afspelen in het openbaar in ons parlement en niet achter de schermen binnen de partijen. Niet zullen er in de partijen grote belangengestellingen bestaan, door ongeveer dezelfde sociaal-economische background van de partijleden zal een achteruitstellen van de ene groep bij een andere niet meer mogelijk zijn.

De organisatie binnen de partijen zal daardoor, dat is een ieder duidelijk, veel democratischer zijn.

Dit betreft de democratie naar binnen in de partij, doch ook voor hen die buiten de confessionele partij blijven, bestaat het gevaar, dat democratische rechten worden aangetaast. Een arbeiderspartij streeft naar een zo gunstig mogelijke positie voor de arbeider. Een partij van meer welgestelden strijdt voor vermindering van de progressie in de belastingen.

Het is, dat geef ik toe, wat materialistisch gedacht, maar daarom niet minder juist. Waar streeft een confessionele partij naar? Net als een ander soort partij naar meer invloed voor haar leden. De belangrijkste eigenschap van een confessionele partij is de geloofsband tussen haar leden. Daarom bestaat het gevaar, dat beginselen van andersdenkenden worden aangetaast.

Dat dit gevaar niet een idee fixe is, maar heel reëel kan zijn, blijkt uit het volgende voorbeeld. Tijdens één van de niet zo lang achter ons lig-

gende grondwetswijzigingen werd door de staatscommissie Van Schaik het volgende minderheids-voorstel ter tafel gebracht. Als artikel O van de grondwet zou gelden: „het staatsbestel van het koninkrijk wordt gedragen door de erkenning van God als Schepper en Bron van het recht”. Dit tast de beginselen van velen aan. Het is daarom gelukkig, dat dit voorstel met overweldigende meerderheid werd verworpen. Gevaar naar binnen en naar buiten voor de democratie bestaat er bij de confessionele partijen. Mede daarom wordt door mij de stelling aangehangen, dat de confessionele partijen dienen te verdwijnen.

Aan het slot van dit vertoog een opmerking van de heer O. De V.V.D., zo zegt hij, streeft ernaar een echte volkspartij te worden. Daarmee is, volgens de heer O., het enige naar voren gebrachte argument om de band religie-politiek los te maken, ondergraven en zo mijn gehele artikel gefrustreerd. Ik ken de heer O. niet, ik weet dus niet of hij deze opmerking als grap bedoelde. Een vermakelijker conclusie is nl. niet mogelijk.

Laar ik echter ook de kleine kans meenemen, dat hij het in ernst bedoelde. Natuurlijk streeft de V.V.D. naar meer stemmen. Dat de meerwelgestelden, die niet op de confessionele partijen stemmen, allen de V.V.D. kiezen zal te begrijpen zijn. Stemmenwinst voor de V.V.D. kan dan alleen komen door arbeiderskiezers. Zulk een streven zal niet veel succes hebben, want het enig gemeenschappelijke, dat welgestelden en minder-welgestelden (in casu de arbeiders) hebben is een belangentegenstelling. Wanneer de V.V.D. wil streven naar stemmenwinst, dan zal zij zich niet moeten richten tot de arbeiders. Zij zal het moeten hebben, wat denkt U mijnheer Ouwerkerk, juist, van de confessionele partijen.

H. WIEGEL

Jeugdgemeenteraad te Utrecht kwam bijeen

Op 7 februari werd door het Politiek Jongeren Contact Utrecht een vergadering van de Jeugdgemeenteraad gehouden over het onderwerp commerciële televisie.

Inleider was de heer F. H. van de Wetering, lid van de Tweede Kamer, terwijl het geheel onder leiding stond van mevr. mr. J. Stoffels-van Haafden.

De vijf in het PJCU samenwerkende organisaties hadden allen in de Jeugdgemeenteraad zitting met een fractie van vijf personen.

De heer v. d. Wetering, die als „minister” optrad, hield een vijftiental punten omvattende inleiding, waarin hij zich voor commerciële tv uitsprak.

De grote verrassing van deze avond was, dat een meerderheid van de „geachte afgevaardigden” zich voor commerciële tv uitsprak, door een onafhankelijke organisatie over een tweede zendernet. Dit bleek o.a. uit het aannemen van een motie door

de JOVD ingediend, maar mede door de fractie van de FJGPvdA en een lid van de CH-jongeren ondertekend, waarin uit financiële overwegingen voor reclame op het scherm werd gepleit.

Maar dit bleek nog veel duidelijker uit de verwerping van een motie uit CH en AR kringen, waarin commerciële tv verworpen werd, maar toch van de nts gevraagd werd over het tweede net de mogelijkheid te scheppen reclameboodschappen uit te zenden.

De heer Van de Wetering toonde zich verbaasd en verheugd over deze ontwikkeling, die hij in het geheel niet had verwacht. Hij zei o.m. „Niet in Alkmaar maar Utrecht begint de victorie”.

De avond was zeer geanimeerd en goed bezocht, en wij hopen met mevr. Stoffels, die de discussie op de haar eigen zeer sympathieke wijze leidde, dat de Jeugdgemeenteraad nog vele malen zal bijeenkomen.

HET DEMOCRATISCHE SPEL

De gang van zaken betreffende een motie in ons staatsbestel

In een democratie als de onze hebben wij jongeren het recht, zoals iedere staatsburger, onze meningen naar voren te brengen en meningen van anderen en andersdenkenden te eerbiedigen en te bekritisieren.

Maar wij hebben ook de plicht, de werkelijk zeer moeilijke plicht om gefundeerd en met de nodige kennis van zaken een andermans mening te bekritisieren en te bestrijden binnen de bestaande democratische rechtsorde.

Onlang schreef de heer H. Wiegel een artikel, dat als titel droeg „Meerderheid en minderheid in de democratie, in verband met de motie-Hoogendijk, over de verhouding J.O.V.D.-V.V.D.” In dit bewuste artikel liet de heer H. Wiegel prof. mr. dr. J. Barents opdraven met de spelregels van de democratie. Tot mijn grote verbazing miste ik één van de allerbelangrijkste grondregels waarop eigenlijk de ware democratie mede gegrondvest is: **Kennis van Zaken.**

Kennis van zaken houdt in:

1. kennis van de wetten en de rechtsnorm waaronder wij leven;

2. kennis van eigen standpunt;

3. kennis van andermans standpunt.

Ik veronderstel, dat wij als jongeren, die zich georganiseerd hebben in een democratische politieke jongerenorganisatie als de onze, aan de punten twee en drie wel zullen voldoen. Maar ik betreur het echter ten zeerste, dat politieke jongeren zich niet op de hoogte stellen van de eenvoudigste rechtsregels in onze maatschappij of deze regels over het hoofd zien.

Als wij een politieke jongeren organisatie willen zijn dan zullen wij ons ook moeten verdiepen in allerlei wetsmaterie en vooral als men dan daarover ook nog artikelen gaat schrijven.

De heer R. A. Heyting, hoofdbestuurslid van onze organisatie, schrijft terecht in een van zijn artikelen: „Om het democratisch ideaal in de praktijk uitvoerbaar te maken zijn afspraken gemaakt”.

In dit zelfde artikel schrijft de heer R. A. Heyting echter de volgende alinea's over de motie-Hoogendijk: „F. A. Hoogendijk handelde in strijd met het beginsel van respect voor de minderheid door het indienen van zijn motie”.

en verder:

„Hij heeft toen bewust een compromisvoorstel van de heer Gruyters van de hand gewezen, dat voor die minderheid wel aanvaardbaar was. Dat voorstel Gruyters wilde de woorden „behoort mede te werken” wijzigen in „kan medewerken”. Deze houding van de heer F. A. Hoogendijk bewijst, dat hij van toen af het beginsel „respect voor de principes van de minderheid” niet wilde naleven. Het bewijst daarmee, dat hij ongeacht de gevolgen een onaanvaardbare meerderheidsdiktatuur wenste.”

De heer Heyting heeft ook nog uitspraken gedaan, waarin hij wil laten uitkomen, dat de verantwoordelijkheid bij een eventueel aftreden van een gedeelte van het hoofdbestuur geheel berust bij de heer Hoogendijk c.s.

De bovenstaande uitspraken van het hoofdbestuurslid, de heer R. A. Heyting, bewijzen dat hij niet helemaal op de hoogte is met de gang van zaken betreffende een motie in ons Nederlands staatsbestel.

Ons orgaan is de meest aangewezen plaats om diep op deze materie in te gaan. Gezien de omstandigheden en de verwarring, die is ontstaan zou ik gaarne enkele staatsrechtgeleerden aan het woord laten, om duidelijk aan te tonen hoe de gang van zaken is bij een motie.

Voor deze toelichting gebruik ik: „Het Nederlandse Parlement” van dr. E. van Raalte en „Het Nederlandse Staatsrecht” van prof. mr. R. Kranenburg.

Dr. E. van Raalte zegt over een motie: „Strikt genomen, bevat een motie overigens niet anders dan een wens en houdt zij geen bevel in.”

De regering, in ons geval het hoofdbestuur, kan dus naar eigen vrije keuze:

a. de motie overnemen en uitvoeren;

b. naast zich neerleggen;

c. in beraad houden.

De mogelijkheid bestaat nu echter ook nog, dat de indiener c.s. tot een andere conclusie komen en de motie laten voor wat hij is en het de regering, hoofdbestuur, niet meer lastig maken.

Prof. mr. R. Kranenburg geeft als zijn mening over deze materie:

„Wat de houding der regering tegenover moties aangaat: wanneer de Kamer bij motie een wens uitspreekt is daarom bij ons de regering nog niet gehouden dienovereenkomstig te handelen.”

„De regering heeft haar eigen verantwoordelijkheid en behoudt die; de ministers behoren alleen in dit systeem (parlementaire) af te treden, wanneer het parlement hun zijn vertrouwen niet meer schenkt. Dit behoort nu bij niet-handelen overeenkomstig een bij motie uitgesproken wens van het parlement nog geenszins het geval te zijn. Het zal alleen zo zijn wanneer de motie essentiële delen van het regeringsbeleid raakt, zodat de betrokken minister c.g. het gehele kabinet, weten kan dat het parlement dat beleid wel moet afkeuren, wanneer niet overeenkomstig de motie wordt gehandeld.”

Dr. E. van Raalte maakt nog een opmerking over de motie, die vooral belangrijk is voor de huidige toestand in de J.O.V.D. en waar ik Uw aller aandacht speciaal voor vraag:

„Amendementen op moties kan men niet aanbrenge. Wie zich met een deel van de tekst ener motie niet kan verenigen, heeft de keus of wel tegen te stemmen of **zelf** een ietwat anders luidende motie in te dienen.” Verder spreekt dr. Van Raalte nog over het indienen van een motie, waarvan hij duidelijk tot uitdrukking laat komen, dat dit in een democratische rechtsorde, waar het parlementaire systeem aanvaard is,

Programma

TREKPAARDEN- CONFERENTIE

In aansluiting op het gepubliceerde in het januari-nummer volgt onderstaand het definitieve programma:

ZATERDAG, 3 MAART:

16.00 uur: Ontvangst der deelnemers, Meldt U zich s.v.p. eerst bij de organisatie-commissie.

16.30 uur: Opening door de landelijk voorzitter M. de Bruijne.

16.45 uur: Bespreking tussen afdelingsbesturen en hoofdbestuur over vraagstukken betreffende de organisatie, waarbij ook de verklaring over de motie-Hoogendijk ter sprake zal komen; voorts gedachtenwisseling over de resoluties Subsidiëring Kerkenbouw en Religie en Politiek.

De vergadering wordt te ca. 18.30 uur voor een maaltijd onderbroken.

Voor de verpozing na de vergadering zijn speciale maatregelen getroffen!

ZONDAG, 4 MAART:

Tot 12.00 uur gelegenheid tot kerkgang, daarna voortzetting van de vergadering, lunch en te ca. 15.00 uur de hoofdschotel: **INLEIDING IDEOLOGIE COMMUNISME**, door de heer A. J. Koejemans, oud-hoofdredacteur van de Waarheid, met gelegenheid tot discussie.

DE TREKPAARDENCONFERENTIE IS DE BESTE GELEGENHEID MET ELKAAR VAN GEDACHTEN TE WISSELEN OVER ACTUELE ZAKEN BETREFFENDE ONZE ORGANISATIE. BESTUURSLEDEN EN LEDEN DOEN ER GOED AAN DEZE EERSTE JOVD-LANDELIJKE GEBEURTENIS BIJ TE WONEN. MELDT U ZICH VOOR DEELNAME BIJ HET SECRETARIAAT. Stelt U dit niet uit.

R. HOFMAN (alg. secr.)

op 3 en 4 maart a.s.

te Woudschoten

gebruikt kan worden als uitvloeisel van de controle.

Naar aanleiding van de bovengenoemde uitspraken door beroemde staatsrechtgeleerden zou ik nu willen concluderen dat:

- als de minderheid op de hoogte was geweest met de gang van zaken betreffende een motie, men niet meer kon spreken van onderdrukking van de minderheid door de meerderheid. In dit geval had men (b.v. de heren Gruyters of/en Heyting) een andere motie kunnen laten indienen.
- het amendement van de heer Gruyters om „behoort mede te werken” te wijzigen in „kan mede werken” terecht door de heer Hoogendijk, op democratische gronden, is afgewezen.
- de heer Hoogendijk geenszins heeft gehandeld in strijd met het recht van de minderheid door het indienen van zijn motie, want als goed democraat heeft hij hier het volste recht toe, evenals de heren Wiegel, Gruyters en Heyting.
- de minderheid zijn kansen verzaakt heeft op het Congres en nu de meerderheid van meerderheidsdiktatuur wenst te betichten; deze handelwijze getuigt niet van een democratische houding.
- de verantwoording voor het aftreden van hoofdbestuurleden volledig bij hen zelf berust.
- de oplossingen van de heer Heyting c.s. niet democratisch zijn en tegen de Nederlandse rechtsorde ingaan.
- het hoofdbestuur, gezien haar laatste verklaring in de Driemaster, de inhoud en de toelichting zoals in de motie-Hoogendijk omschreven heeft overgenomen, en dus voor haar geen moeilijkheden meer schijnt op te leveren.

JOHANN D. VAN DIJK

Gooise activiteiten

Geslaagde propaganda-avond in Hilversum

Wegens langdurig verblijf in het buitenland had de voorzitter der afdeling „Gooi en Omstreken”, de heer L. Toorop, zijn functie ter beschikking gesteld. Daarom werd 28 januari een bijzondere ledenvergadering gehouden, waarop het nieuwe bestuur gekozen is. En wel in de volgende samenstelling: H. Wiegel, voorzitter; R. M. Terschuur, vicevoorzitter; Mej. A. Rambonnet, secretaresse en R. A. Heyting, penningmeester.

De eerste activiteit, die dit nieuwe bestuur ontplooidde was het organiseren van een propaganda-avond in Hilversum. Door een nieuw soort propaganda, die het bestuur der afdeling aan elke andere J.O.V.D.-afdeling kan aanbevelen, was de zaal tot de laatste plaats bezet.

Het uitdelen van folders bij scholen zorgde ervoor, dat er zo'n zestig mensen aanwezig waren. En zij zijn zeker niet teleurgesteld. Het programma voor de pauze vermeldde de lezing „Nederlandse politiek lichtig bezien”. Mevrouw mr. Stoffels-van Haafden wist haar gehoor door haar bijzonder enthousiast spreken tot het einde toe te boeien.

Zij gaf een stuk propaganda voor de J.O.V.D. weg, die door zelfs geen J.O.V.D.-er verbeterd zou kunnen worden.

Mevr. Stoffels ging, omdat ze het

luchtig wilde bezien, niet in op de praktische politiek. Eén der vragenstellers, die na de pauze aan het woord kwamen, achtte dit niet juist. Hij vond het praktische beleid van de Nederlandse regering zo niets om het lijf hebbend (zo luchtig dus) dat daar best over gesproken had kunnen worden.

Mevr. Stoffels maakte hem duidelijk, dat het woord luchtig meer betekenissen had en dat zij van een andere betekenis, dan die de vragensteller bedoelde, was uitgegaan. En de spreekster wist de J.O.V.D.-ers, die uit Rotterdam, Rijswijk, de Zaanstreek en vele andere contreien gekomen waren zo te pakken, dat toen het tweede gedeelte van de avond was begonnen, zij haar plan om direct te vertrekken liet varen. In een meer ongedwongen sfeer werd toen nog eens hevig gedebatteerd over Nieuw-Guinea.

Van dit tweede deel memoreren wij de speech van minister Luns, de film titelwedstrijd en de liberale strijdlieders. Vooral de afdeling Zaanstreek weerde zich. Eén harer afgevaardigden had voor de wedstrijd een tiental oplossingen ingediend en won dan ook terecht een zak toffees.

Na „het bierlied”, werd ook de Zaanse strijdkreet „de olieman” met luider stemme gezongen. Rob Davids en Louis Marcuse gingen ons voor en ieder zong uit volle borst het refrein mee. De stemming, die er heerste bij dit zang-vakwerk bleef er de gehele avond in. Het doel, belangstelling voor de J.O.V.D. te wekken, werd ruimschoots bereikt.

Uitwisseling van de Deutsche Jungdemokraten met de J.O.V.D. te Assen

In het kader van een jaarlijkse uitwisseling met de D.J.D., organiseerde het district Noord der J.O.V.D. op zaterdag en zondag 27 en 28 januari een conferentie te Assen met als thema de landbouw in de E.E.G. Hiervoor waren twee sprekers uitgenodigd, te weten de heer Boersma uit Groningen om het Nederlandse standpunt te verdedigen en de heer Wächter uit Duitsland om de Duitse zienswijze te verduidelijken. Zaterdagmiddag om 5 uur opende de heer R. R. Smit, voorzitter van het district Noord, deze bijeenkomst. In zijn openingswoord memoreerde deze nog eens het grote nut van dergelijke contacten in verband met de Europese integratie.

De eerste voordracht werd gehouden door de heer Boersma uit Groningen, directeur van het Landbouwbureau Wiersum, plaatsvervangend lid van de S.E.R.

Spreker schetste voor ons het laatste accord in Brussel, hetwelk voor de landbouw eigenlijk niet meer is dan een raamaccord. Dit komt omdat het landbouwprobleem geen typisch Europees probleem is maar een wereldprobleem. Het doel van de gemeenschappelijke markt is de markt te standaardiseren, de produktie op te voeren evenals de veredeling. Hierbij doen zich vele moeilijkheden voor, o.a. doordat het verbruik van de landbouwprodukten inelastisch is. Nu het accord bereikt is, moet er een meer op de consument gerichte planning komen. Alhoewel er dus nog vele moeilijkheden uit de weg te ruimen zullen zijn, zullen de resultaten volgens de heer Boersma voor onze landbouw toch een betere toekomst inhouden.

In zijn slotwoord wees de heer Boersma er op, dat de jongeren door

het uitdragen van de liberale gedachte aan de vorming van een hechter stuk Europa kunnen meewerken.

Het weerwoord hierop werd voor de Duitsers geleverd door de voordracht van de heer Wächter, lid van de Deutsche Bundestag en lid der F.D.P. Door de aanwezigheid van deze Duitser, werd het nut van deze bijeenkomst vergroot, immers men kon nu horen wat de Duitsers van de E.E.G. denken.

In zijn betoog schetste ook de heer Wächter de resultaten van de laatste overeenkomst in Brussel. Spreker noemde het eveneens een stap in de goede richting, ook hij voorzag echter vele moeilijkheden. Het zal daarom in de toekomst belangrijk zijn het oog open te houden voor deze ontwikkeling.

Een interessante discussie sloot deze leerzame bijeenkomst over een zeer actueel onderwerp.

Vermeld dient nog te worden, dat tijdens de koffiemaaltijd de Duitsers nog even het woord gevoerd hebben, waarbij zij het district Noord dankten voor de uitnodiging en hoopten, dat deze uitwisselingen nog vele jaren zouden mogen blijven bestaan. Als blijk van hun waardering boden ze nog enige boeken aan.

Het geheel werd zondags besloten met een excursie naar het landbouwbedrijf van de heer Herman Free te Valthermond.

Nederland welvaartsland?

Er is hoogconjunctuur in ons land, de dividenden stijgen, met een tevreden gezicht leest men de beursberichten in de avondbladen, er komen steeds meer auto's, ijskasten, t.v.'s, enz., onze gulden revalueert, terwijl wij een devaluatie gewend waren.

Eén vraag moeten we nog beantwoorden, deelt geheel ons land in deze welvaart, of zou de sluipende inflatiespiraal dit droombeeld wreed verscheuren?

Van A. I. v. Massizzo (centraal planbureau) verscheen een opzienbarende publicatie: Er was uitgerekend, dat een gezin met 2 kinderen voor zijn noodzakelijke levensonderhoud nodig had f 4984.— per jaar. Uit de statistieken der lonen in de nijverheid (representatief voor 25% van

de beroepsbevolking) bleek, dat in 1959 ± 70,9% van de werknemers deze netto norm niet haalden, voor ongeschoolden zelfs 89,7% niet!

De E.S.B. (ec. stat. ber.) van 16-3-'61 haalde een onderzoek aan van drs. E. van Walk, die 1039 leden van het C.N.V. de volgende (niet geheel reële) vraag had gesteld: „Wat wilt u, 5 uur minder werken met behoud van loon, of even lang werken plus 5 uur loonsverhoging? Het resultaat was: 57% voor werkverkorting; 41% voor loonsverhoging!!; 2% geen mening.

De E.S.B. berichtte verder nog, dat in België een opinieonderzoek had uitgegeven, dat 80% voor loonsverhoging was.

Dr. H. Daudt steunde Massizzo in zijn artikel „Ned. welvaart een sprookje?” in de Rotterdammer van 4-11-'61, volkomen. Hij uitte daar de mening: dat als men het redelijk minimum inkomen, dat moet worden opgenomen in beschouwingen over welvaart, op f 5000.— stelt, dat men dan nog aan de uiterst bescheiden kant is.

Het C.N.V. vermeldde onlangs, dat in '59 de Ned. Stichting voor Statistiek t.b.v. de Spaarnestad de volgende uitslag uit een onderzoek kreeg, 40% van de Nederlandse gezinnen had een inkomen van hoogstens f 4800.— per jaar, d.w.z. 40% van onze gezinnen leeft op de rand van de armoede, terwijl van deze 40% er velen zullen zijn die deze netto norm niet halen!

U zult mij misschien tegenwerpen: Maar tegenwoordig verdient ieder een toch wel ± f 100.— in de week? Dan verwijs ik u weer naar het artikel van het C.N.V., dat het volgende voorbeeld geeft:

brutoloon	f 106.—	per week
2.2% bedr.pens.f.	f 2.33	
belastb. ink	f 103.67	
loonbel.	5.50	
A.O.W.	6.76	
ziektewet)		
ziekenf.)	6.43	
A.W.W.)	—	f 18.69
		f 84.98 netto loon

U ziet, de netto norm wordt niet gehaald, en het is daarom ook een grote verdienste van deze regering, dat men er eindelijk redelijk in geslaagd is, de prijsverhogingen een halt toe te roepen en te zorgen voor een reële loonsverhoging, maar er is nog meer te doen!

Schiedam. D. DE RONDE Jr.

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,

H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

F. A. Hoogendijk (secretaris)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:

Gooiergracht 163, Laren (N.H.)

Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum

f 3,— per jaar. (Voor leden

gratis).

Abonnements- en advertentiegelden uitsluitend aan G. Stempher Laren (N.H.), Postgiro 244397 of op bankrekening, Hollandsche Bank-Unie N.V., Herengracht 434—438, Amsterdam.

In plaats van kaarten.

Ds. A. D. H. HUYSMAN

en

R. R. R. RUBINGH

med. cand.e

geven hierbij, mede namens wederzijdse familie, kennis van hun voorgenomen huwelijk, waarvan de kerkelijke bevestiging zal plaats hebben op zaterdagmiddag 3 maart om 1.30 uur in de Ned. Herv. Kerk te Ruinerwold. Receptie van 3-5 uur in Café Wobben te Ruinerwold. Februari 1962, Herv. Pastorie, Blijdenstein 5, Ruinerwold.

N.V. BETONDAK

Fabrieken Arkel - kantoor Gorinchem

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR: 74863

N.V. Lijm- en
Gelatinefabriek

„Delft”

TWEE TORENS

Telefoon 25242 - Delft

LIBERTAS

tweemaandelijks
orgaan van de

**NEDERLANDSE
LIBERALE
STUDENTEN**

*Vraagt
proefnummer!*

Adm. Rooseveltlaan 175
Amsterdam-Z.

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

TANDWIEL- EN GIETWERK-SPECIALISTEN

Fabricagerechten voor de BENELUX-gebieden
van STOECKICHT planetaire-overbrengingen

METAALBEDRIJF

RADEMAKERS N.V.

ROTTERDAM

KLAZIENAVEEN

FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEK BANK N.V.

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

Vlotte behandeling van hypotheekaanvragen

Strijdt voor Vrijheid en Democratie voor iedereen, behalve
voor Houtvernielers. Bestrijdt deze door Uw hout onder hoge
druk te laten impregneren bij:

v. d. SIJDE'S Houtbereiding N.V.

Spui 40 - STRIJEN - Telefoon 0 1854-280

Fa. W. VAN 'T HART & ZONEN

TELEFOON 39416-33267-50699-32280

- Classificeren en volledig onderhoud van schepen.
- Reinigen van alle typen stoomketels
- Vervanging dek- en machinekamer-personeel
- Onderhoudswerkzaamheden van constructiebouw.
- Zandstralen van alle voorkomende werkzaamheden.
- Mastiekwerkzaamheden

DRIJVENDE LUCHT-, LICHT- EN ZANDSTRAAL-INSTALLATIES
HUDSONSTRAAT 37-39 - ROTTERDAM - W.

N.V.

W. A. HOEK'S

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK

Hoofdkantoor en Machinefabriek te Schiedam

COMPRESSORS voor alle gassen en iedere druk.
INSTALLATIES voor de bereiding van zuurstof, stikstof, enz.

TRIPLEX & BOARDHANDEL

D. BRAND

„Picus”-Betontriplex - Meubelplaten - Deuren

Spangeseekade 115 - ROTTERDAM

Tel. 010 30231-51995

Scheeps-
reparatie-
bedrijf

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

en Machinefabriek

JOH. BOELE TZN'S

ZAND-, GRIND-, HANDELS- EN TRANSPORTBEDRIJF

Corn. Muschstraat 2 - Rotterdam 4

Voor levering van ophoogzand

N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

schepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

GEBR. BODEGRAVEN

NIEUWKOOP

✦ Fabriek van Metaalwaren

✦ IJzerhandel

Telef. 01725 nr. 104 en 289

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

Captain A. de Jonge

Gecontroleerde Particuliere
Dag- en Nacht-Bewakingsdienst

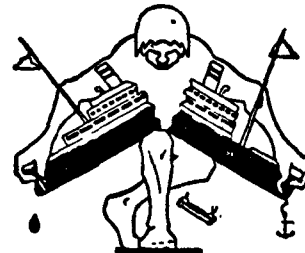
Bewaking van Schepen,
Kaden, Loodsen, Wagons
en opgeslagen goederen
Vakkundig en Technisch
personeel voor verhalen
van schepen, openen en
schoonmaken van ruimen,
binnen- en buitenboord
verven, ketel en tank
reinigen, aflos donkey-
man, matrozen, koks, enz.

8 b van Vollenhovenstraat,
Rotterdam

Tel. dag en nacht 123578, 126173
en 116539

FRANK RIJSDIJK'S Industriele Ondernemingen n.v.

Hendrik-Ido-Ambacht
Tel. H.-I.-Ambacht 2045
Rotterdam 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

HANDEL in:

- Oud IJzer
- Nieuw IJzer,
- Bruikbaar IJzer, enz.

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S

SCHEEPSWERVEN N.V.

KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen

FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354. Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

DE ROTTERDAMSCH
DROOGDOK MIJ N.V.

Leeuwenstijn - Staalbouw

Schiedam - Jan van Riebeeckweg 10
Telefoon (010) 6 56 67 - 5 32 63

Staalconstructies
Zware plaatwerken
Steek-, spil- en ovale trappen
Pijpconstructies
Hekwerken enz.

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

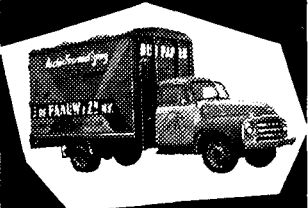
WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

archiefvernietiging
OUD PAPIER

J. de PAAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

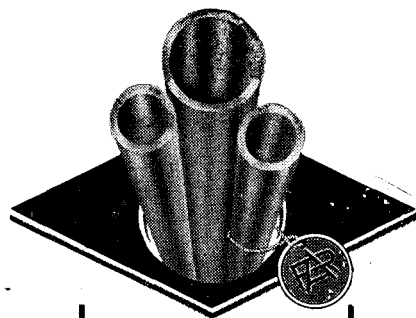
14e Jaargang No. 3

maart 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NAADLOZE
STALEN
BUIZEN

N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.

ARNHEM

Tel. 24941/45 Postbus 42

Verlaging kiesgerechtigde leeftijd

Tezamen met enkele andere kleine voorstellen tot grondwetswijziging, wordt thans op het departement van Binnenlandse Zaken een wetsontwerp voorbereid om de kiesgerechtigde leeftijd van 23 jaar te verlagen tot 21 jaar. De ministerraad heeft in principe aan deze voorstellen van de liberale minister mr. E. H. Toxopeus zijn goedkeuring gehecht.

Reeds in 1959 heeft de JOVD-fractie in het Nationaal Jongeren Parlement voor deze verlaging het pleit gevoerd op het congres te Leeuwarden in 1960 heeft onze gehele organisatie in een resolutie zich hierover ten gunste uitgesproken. En niet ten onrechte! Het is opmerkelijk, dat juist in Nederland nog al sceptisch wordt gestaan tegenover de politieke rijpheid van de kiezer, zowel van de ouderen als van de jongeren.

Juist in dit jaar met twee verkiezingen treedt een en ander duidelijk aan het licht. Geenszins wordt ontkend, dat de stemming voor de leden van de Provinciale Staten een gans andere is dan die voor de Gemeenteraadsleden. Doch wanneer de wet thans zodanig is geformuleerd, dat beide verkiezingen in één jaar dienen te worden gehouden, is niet in te zien, waarom dit niet op dezelfde dag kan plaats vinden. Wordt hier niet gedemonstreerd, dat er twijfel bestaat omtrent het onderscheidingsvermogen van de kiezer? Of zijn het verkiezings-technische moeilijkheden?

Dit laatste is niet voorstelbaar. Omringende landen als Duitsland en België kennen het systeem, waarbij één keer naar de stembus wordt gegaan voor het kiezen van meer dan één vertegenwoordigend lichaam. Terwijl men bijvoorbeeld in de Verenigde Staten van Amerika eens in de 4 jaar zijn stemhokje opzoekt om behalve de vertegenwoordigende lichamen ook zijn rechters te benoemen.

Zou de Nederlandse kiezer, na een goede voorlichting — bij voorkeur te beginnen op de scholen — niet in staat moeten worden geacht om bij één bezoek aan het stembureau één biljet in de stembus voor de Staten en een tweede biljet in die voor de Gemeenteraad te laten zakken? Naar mijn stellige overtuiging kan deze vraag bevestigend beantwoord worden.

Voor het overheidsapparaat zou het een belediging zijn en met name voor de betreffende verkiezingsdiensten, wanneer deze niet capabel werden geacht twee verkiezingsadministraties op één dag op te vangen. Natuurlijk zal men voor de eerste keer niet de

snelheid bereiken in het publiceren van de resultaten, zoals we thans gewend zijn. Het zal zeker meerdere kosten en tijd met zich brengen dan een enkele verkiezing, maar altijd minder dan die benodigd voor twee afzonderlijke stemmingen. Een studiec commissie met een buitenlands studiereisje zal zeker tot de conclusie komen, dat de efficiency van het overheidsapparaat met twee verkiezingen op één dag zeer gediend is. Bij een verdere analyse van voor- en nadelen zal de commissie ook ervaren, dat niet alleen de individuele kiezer er prijs op zal stellen, doch dat ook het bedrijfsleven en de propagandadiensten der politieke partijen het zouden toejuichen.

Voor eerst laat het zich dan aanzien, dat in de toekomst ook de 21- en 22-jarigen zullen deelnemen aan de verkiezingen. Hiermede zal Nederland een record prijsgeven, daar het momenteel onder de leden van de Verenigde Naties het enige land is, dat een kiesgerechtigde leeftijd van 23 jaar kent.

Het is weinig eervol, drager van een dergelijk record te zijn. De Nederlandse jeugd is in ontwikkeling en verantwoordelijkheidsbesef zeker niet de mindere van de jeugd van andere landen. Daarbij voegt zich een praktisch argument. De verdragen van Rome van vijf jaren geleden zijn een duidelijk beginpunt voor de ontwikkeling van een rechtstreeks gekozen Europees Parlement, waarvoor de kiesgerechtigde leeftijd eveneens is gesteld op 21 jaar. In dat verband zou het toch een dwaze zaak worden, indien men voor het kiezen van een Europees Parlement kan volstaan met 21 jaar, doch voor zijn eigen nationale parlement een twee jaar hogere leeftijd bereikt moet hebben.

Het is niet voor de eerste maal, dat de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd ter sprake komt. Vooral in het begin van deze eeuw zijn diverse pogingen aangewend om de toen geldende leeftijdsgrens van 25 jaar te verlagen. Bijna een halve eeuw later, op 1 maart 1946 is het gelukt de grens op 23 jaar te stellen, vanwege „de omstandigheid, dat gedurende de bezetting is gebleken, dat velen van de 23- tot 25-jarigen de eisen van het staatsburgerschap verstaan”, aldus de betreffende Memorie van Toelichting. Het is merkwaardig, dat waar het de minimumleeftijd betreft nog altijd bepaalde eisen worden verondersteld en dat dit niet consequent wordt doorgevoerd voor bijvoorbeeld een maximum leeftijd.

In een democratische gemeenschap mag het niet de vraag zijn, waaraan men moet vol-

doen ter verkrijging van het kiesrecht, doch welke redenen er kunnen zijn om van het kiesrecht te worden uitgesloten. Op deze wijze benaderd, wordt op de grootst mogelijke wijze inhoud gegeven aan het constitutionele voorschrift, dat de Staten-Generaal het gehele Nederlandse volk vertegenwoordigen. Bovendien wordt op deze wijze voldaan aan het Handvest van de Verenigde Naties, dat een ieder het recht toekent deel te nemen aan en inhoud uit te oefenen op de regering van zijn land.

Om praktische redenen is evenwel een leeftijdsgrens gewenst. Of deze leeftijd op 21 jaar moet worden gesteld en niet op 18, zoals in de Oost-Europese landen, is voor discussie vatbaar. De leeftijd van 21 jaar schenkt in zoverre bevrediging, dat zij in overeenstemming wordt gebracht met de burgerrechtelijke leeftijd van volwassenheid.

Met bovengenoemde uitbreiding van het kiesrecht — hetgeen eerst in 1966 zal worden geëffectueerd — zullen ruim 350.000 Nederlandse jongeren actief bij de politiek worden betrokken. In 1950 achtte een minderheid van de toenmalige Staatscommissie tot herziening der Grondwet dit reeds wenselijk met het oog op een gezonde politieke belangstelling onder de jeugdigen. Moge alle leden van de J.O.V.D. dit verstaan als een opwekking om paraat te zijn, waar de mogelijkheid zich voordoet, deze grote groep jonge Nederlanders in kennis te brengen met onze liberale beginselen.

Wij wensen de minister nu alvast veel succes toe bij de verdediging van zijn voorstellen en vertrouwen, dat deze voorstellen tevens een integrale leeftijdsverlaging voor het passieve kiesrecht zullen inhouden.

M. DE BRUIJNE

Op dinsdag 1 mei 1962 organiseren de afdelingen Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Delft van de JOVD een openbare bijeenkomst ter gelegenheid van de

Dag van de Arbeid

Sprekers: Drs. J. G. Th. Linssen, oud landelijk voorzitter der JOVD; H. J. L. Vonhoff, secretaris VVD-afd. Amsterdam; en G. W. Keja, bestuurslid VVD-afd. Amsterdam.

U bent welkom! Reserveer vast deze datum!

Geslaagd week-end district Zuid-Holland

Indrukwekkende lezing van prof. dr. W. F. Wertheim

Op 17 en 18 februari j.l. was het wat rumoeriger dan normaal in Gouda, vooral bij de markt. Ruim 70 Zuidhollandse JOVD-ers en nog een flink aantal gasten o.a. uit Noord-Holland en het verre Noorden verzamelden zich toen in het restaurant „De Beursklok” voor het jaarlijkse evenement, dat steeds meer naam krijgt ook buiten de grenzen van het district Zuid-Holland, maar dat desondanks nog steeds eenvoudig als „week-end” wordt aangeduid. Het programma voor deze twee dagen bevatte meerdere hoogtepunten, gedeeltelijk in het politieke vlak, gedeeltelijk ook in de sfeer van plezierig jolijt, het laatste tot stand gebracht door een leuke band, een slagvaardige diner-pianist en een levensechte balleider en niet te vergeten door evidente vocale bijdragen van enkele gewaardeerde gasten, waarvan sommigen geen gek figuur zouden slaan als propagandist van een zeker schuimend vocht, dat al vele jaren best is.

De hoogtepunten in het politieke vlak werden gevormd door het forum op zaterdagmiddag en door de indrukwekkende lezing van prof. dr. W. F. Wertheim op zondagmiddag. De hoofdzaken van de lezing van prof. Wertheim worden in een apart artikel weergegeven in dit blad, omdat de gedachten, die hierin uitgesproken worden nieuw zijn voor de meeste jongeren.

Ogenscheinlijk hadden de onderwerpen van het forum en van prof. Wertheim heel weinig met elkaar te maken. Het forum beantwoordde vragen over het probleem „Leeft de P.B.O. bij het Nederlandse volk?”, een „zwaar” onderwerp van typisch Nederlands karakter, terwijl prof. Wertheim ook een moeilijk onderwerp behandelde, maar van een zo wereldovattende betekenis, dat vele toehoorders op zondagmiddag heel wat meer onder de indruk kwamen van de dreiging van die problemen, dan van de ernst van het probleem van de al of niet bij ons volk levende P.B.O.

Forum over P.B.O.

Het forum bestond uit de heren mr. dr. A. A. van Rhijn, mr. K. Groen, mr. W. J. Geertsema, W. D. Lelieveld en H. Kikkert en stond onder de beproefde leiding van prof. mr. C. H. F. Polak.

De grootste politieke partijen waren dus vertegenwoordigd. Uit de beantwoording van verschillende vragen bleek al, dat de forumleden zonder uitzondering de P.B.O. een waardevol bezit achtten, waarbij als een der meest nadrukkelijk naar voren gebrachte redenen was de samenwerking werkgever—werknemer in de P.B.O. Volgens enkele forumleden benijdt het buitenland ons deze samenwerking. Prof. Polak reageerde direct hierop met de opmerking, dat voordat de P.B.O. er was, die samenwerking er ook al was in de Stichting van de Arbeid. Een glimlach was alles dat de forumleden tegen deze opmerking inbrachten.

Enkele forumleden waren zeer strijdbaar in de verdediging van de P.B.O. terwijl de heren van Rhijn en Geertsema op enkele aspecten in het economische leven wezen, waarop de P.B.O. geen of heel weinig invloed kan uitoefenen.

Vooraf dr. van Rhijn wees er op, dat men niet alle heil van de P.B.O. moet verwachten en dat de gunstigste tijd om deze ook in de industrie te verwezenlijken al voorbij is. Juist in tijden van economische terugslag achtte hij het veel gemakkelijker P.B.O.-organen uit de grond te stampen dan in tijden van economische voorspoed, wanneer allerlei regelingen en verordeningen achterwege kunnen blijven. Hieruit verklaarde dr. van Rhijn ook het feit, dat de P.B.O. in de landbouw met zijn chronische afzetmoeilijkheden een veel vruchtbaarder voedingsbodem heeft gevonden dan in de industrie.

Verder kwam nog ter sprake hoe de P.B.O. zal komen te staan in de Euromarkt, daar Nederland als enige E.E.G.-partner een dergelijke bedrijfsorganisatie bezit. Sommige sprekers waren wel van mening, dat in de toekomst steeds meer vanuit Brussel geregeld zal worden en dat vooral de lichamen als Produktschappen en Bedrijfschappen dan een deel van hun werkterrein zullen zien wegvalen.

Er kwamen nog meer problemen inzake de P.B.O. ter sprake, maar het zou te ver voeren deze problemen hier aan te snijden. Genoeg zij op te merken, dat de kennis van de P.B.O. een uitgebreide studie vereist en dat een dergelijk openbaar debat voor vele niet-ingewijden wel eens moeilijkheden kan opleveren, vooral als de discussie gelardeerd wordt met de vele vaktermen, die dit stukje Nederlandse schepping sinds 1950 al heeft opgeleverd.

Prof. Polak kon dan ook wel de conclusie trekken, dat de vraag „leeft de P.B.O. bij het Nederlandse volk?” niet door het forum beantwoord was, maar dat met dit debat wel was aangetoond, dat de democratie gelukkig

in het Nederlandse volk leeft, getuige de vragen, die de forumleden moesten beantwoorden.

De voorzitter van het district Zuid-Holland dankte de forumleden en prof. Polak voor hun medewerking en vertolkte de dankbaarheid van de toehoorders met een fel rood gekleurd zuivelprodukt, te weten Goudse kaasjes en met Goudse pijpen met de daaraan verbonden attributen.

Diner en bal na

Zaterdagavond werd na een luisterrijk diner bij kaarslicht, het nu wel befaamde Zuidhollandse districtsbal gehouden, dat tot diep in de nacht Gouda een voorproefje gaf van wat carnaval kan betekenen.

Huishoudelijke vergadering

De huishoudelijke vergadering werd zondagmiddag 12.00 uur door de voorzitter, de heer J. M. Verbeek, geopend. Het beleid van het districtsbestuur over het afgelopen verenigingsjaar werd goedgekeurd, evenals een voorstel om de afdracht aan het district van de afdelingen te verhogen van 20 cent tot 35 cent per lid. Belangrijk was ook het punt bestuursverkiezing.

Het Dagelijks Bestuur bestaande uit

J. W. Verbeek, voorzitter, R. Hofman, vice-voorzitter en L. Gijsberts, penningmeester, werd uitgebreid met de heren Joh. van Dijk en G. Pattje, welke laatste hiermede het belangrijke ambt van secretaris op zich nam. De installatie van de nieuwe bestuursleden geschiedde op de gebruikelijke informele manier, die de huishoudelijke vergadering van dit soms weinig spraakzame maar zeer actieve district kenmerkt. Een enkele gepeperde opmerking uit de zaal accentueerde dit slechts.

De rede van prof. Wertheim vormde een waardig sluitstuk van dit districtsweekend van de J.O.V.D. Zuid-Holland. De vele vragen die de spreker na zijn lezing nog te beantwoorden kreeg bewezen dat de vergadering zeer intensief het betoog gevolgd had. (Zie elders in dit blad).

Sluiting

De voorzitter, de heer J. W. Verbeek, sloot om 16.15 uur de vergadering met woorden van hartelijke dank aan de spreker, terwijl hij bovendien namens de aanwezigen de afdelingen Gouda en Nieuwerkerk dank bracht voor de enthousiaste en efficiënte wijze waarop zij dit weekend hadden georganiseerd. Tevreden, moe, maar met veel nieuwe pas verworven kennis, keerden de deelnemers daarna naar hun woonplaatsen terug.

Bevolkingsvraagstuk

Behandeld door de F.J.G.-PvdA op de jongerenconferentie op zaterdag 10 maart j.l. in 's-Hertogenbosch.

Onder leiding van drs. A. R. Vermeer en met als inleiders de heren mr. Th. J. A. M. van Lier en Fons Hermans, hielden de zuidelijke socialistische jongeren zich bezig met het bevolkingsvraagstuk. Deze conferentie werd begonnen met een beschouwing over diverse personen, die zich reeds in vroeger jaren bezorgd maakten over de groei van de bevolking. In zijn inleiding concludeerde de heer van Lier, dat het geboortecijfer de komende jaren ongeveer op gelijke hoogte zal blijven, zodat hij het nemen van maatregelen tegen een dreigende overbevolking thans nog niet nodig achtte. Wel achtte hij een voortzetting van de thans gevoerde emigratiepolitiek wenselijk. De spreker bezag het bevolkingsprobleem met betrekking tot de economische en ruimtelijke mogelijkheden, de Europese eenwording en de demografische zijde ervan.

De heer Hermans wenste in zijn betoog verder te gaan, door de kinderbijslag alleen te verlenen aan kinderen, die mogelijk beperkt zijn in het ontplooiën van hun toekomstmogelijkheden. Verder dient de overheid daadwerkelijke medewerking te verlenen aan de voorlichting omtrent de geboorteregeling en zonodig deze zelf ter hand te nemen. De overheid zal de verkoop van anti-sceptische middelen zelf ter hand moeten nemen, en waar particulier initiatief haar reeds is voorgegaan, dit in goede banen leiden.

Hierna werd in discussiegroepen over de verschillende facetten van de overbevolking van ons land nader van gedachte gewisseld.

Na afloop brachten rapporteurs de in de secties gestelde vragen naar voren, welke door de inleiders werden beantwoord.

Als oplossing voor het vraagstuk van een verantwoorde spreiding van de Nederlandse bevolking over haar woongebied zag een der rapporteurs de instelling van een ministerie voor Ruimtelijke Ordening!

Zeer zeker heeft het feit dat alle deelnemers ruim van te voren een map met uitvoerige documentatie over dit onderwerp kregen toegezonden, bijgedragen aan het succes van deze conferentie, die van J.O.V.D.-zijde werd bezocht door de heren F. Melzer, L. Melzer en T. A. J. de Graaf.

Een antwoord aan D. Kok

Daar het artikel van de heer Kok mij niet op tijd bereikte was ik niet in staat de heer Kok in het februari-nummer van replek te dienen. Om twee redenen meen ik, dat een antwoord aan hem bijzonder kort kan zijn. Daar hij ongeveer dezelfde argumenten gebruikte als de heer Ouwerkerk, is de heer Kok met mijn wederwoord aan de heer Ouwerkerk voldoende beantwoord.

Daarbij komt, dat toen in Woudschoten de resolutie „Religie en Politiek” ter sprake kwam, de heer Kok bij het punt „t.a.v. de politieke partijen” geen enkel bezwaar maakte, terwijl toch in de resolutie een andere mening dan die de heer Kok in zijn artikel poneerde werd uitgesproken. Nu de heer Kok over dit onderwerp blijkbaar niet verder wilde discussiëren, meen ik, dat het van goede orde getuigt, mijn antwoord aan hem zo kort mogelijk te houden.

H. WIEGEL

GROTE JOVD PROPAGANDA-AVOND

te **ZUIDHORN** op **18** april a.s.

Spreker: R. Zegering Hadders (lid 2e kamer)

Plaats: Hotel in 't Holt

Aanvang: 20 uur

Komt allen, toegang gratis

BAL NA

CONCEPT-RESOLUTIE „RELIGIE EN POLITIEK”

Publicatie van de herziene tekst

- De J.O.V.D. enz.,
- A Constatende:**
- 1 dat een staatkundige gemeenschap onder haar leden vertegenwoordigers telt van velerlei — religieuze of niet-religieuze — geestelijke stromingen,
  - 2 dat enerzijds de geestelijke stromingen in meerdere of mindere mate het handelen van hun aanhangers beïnvloeden, doch dat anderzijds dit handelen ook wordt beïnvloed door factoren, die van de aangehangen geestelijke stroming niet afhankelijk zijn,
- B Er van uitgaande:**
- 1 dat de staatkundige overheid geen zeggenschap dient uit te oefenen in de organisaties der geestelijke stromingen, noch de organisaties der geestelijke stromingen als zodanig in het beheer over de staat,
  - 2 dat het niet op de weg van de staatkundige overheid ligt om de opvattingen van een bepaalde geestelijke stroming aan haar burgers op te dringen, doch dat integendeel de staatkundige overheid zonder onderscheid te maken alle burgers de zelfde gelegenheid dient te waarborgen om hun eigen opvattingen in de praktijk te brengen voor zover dit de gemeenschap niet schaadt,
- C Een beperkt aantal onderwerpen in beschouwing nemende waarbij religie en politiek elkaar raken, en die in Nederland thans aan de orde zijn of de laatste tijd aan de orde zijn geweest, Spreekt als haar mening uit:**
- D ten aanzien van het onderwijs:**
- 1 dat aan de ouders de verantwoordelijkheid dient te worden gelaten voor de keuze van een schooltype voor hun kinderen,
  - 2 dat de staatkundige overheid derhalve dient te zorgen voor een gelijke behandeling van het openbaar en alle bijzonder onderwijs,
  - 3 dat de staatkundige overheid daarnaast als beheerder een speciale verantwoordelijkheid heeft voor het openbaar onderwijs, en wel ten aanzien van de kwaliteit van het gegeven onderricht, welk onderricht mede dient op te leiden tot alle christelijke en maatschappelijke deugden,
  - 4 dat de staatkundige overheid de plicht heeft er op toe te zien dat zowel bij het openbaar als bij alle bijzonder onderwijs verantwoord onderricht gegeven wordt, met name ook met betrekking tot de instelling ten opzichte van andersdenkenden,
- E ten aanzien van politieke partijvorming:**
- 1 dat het nut van politieke partijvorming op basis van een geestelijke stroming betwistbaar is, daar in praktische politieke vraagstukken veelal die factoren overwegen die niet in de eerste plaats van de geestelijke stroming afhankelijk zijn,
  - 2 dat bovendien politieke partijvorming op basis van een geestelijke stroming het gevaar in zich bergt dat de vrijheid van andersdenkenden om hun opvattingen in de praktijk te brengen, in gevaar wordt gebracht,
  - 3 dat daarom, onder uitdrukkelijke erkenning van het recht om tot politieke partijvorming op basis van een geestelijke stroming over te gaan, een zodanige partijvorming dient te worden verworpen,
- 4 dat een liberale politieke keuze op grond van de hierboven als uitgangspunten vermelde overwegingen door aanhangers van velerlei geestelijke stromingen kan worden gedaan met behoud van het inzicht omtrent de plaats van de mens in de wereld zoals dat onder invloed van de door hen aangehangen geestelijke stroming is gevormd,
  - 5 dat een liberale politieke keuze ook uitdrukkelijk voor een ieder is opengesteld,
- F ten aanzien van de processievrijheid:**
- 1 dat een processie in wezen de openbare weg tot kerk maakt en ook beschouwd wordt als een teken van de absolute macht van de kerk, ook over de straat,
  - 2 dat een processie gezien dient te worden als een uiting van een in wezen intolerante houding,
  - 3 dat een opheffing van het processieverbod zoals dit thans geldt derhalve dient te worden afgewezen,
- G ten aanzien van de financiering van de organisaties der geestelijke stromingen:**
- 1 dat de uiterlijke vorm die aan het geestelijke beleven gegeven wordt volledig voor de verantwoordelijkheid van de aanhangers van de betrokken geestelijke stroming dient te komen,
  - 2 dat ook de financiering van de tot deze uiterlijke vorm behorende objecten onder deze verantwoordelijkheid valt,
  - 3 dat elke op deze objecten gerichte subsidie van staatkundige overheden, hetzij in geld, hetzij in natura en/of faciliteiten, dient te worden afgewezen,
  - 4 dat de bevordering van het geestelijke welzijn van de gemeenschap en haar leden van zo groot belang is, dat elke bijdrage aan de financiering van organisaties van geestelijke stromingen zonder onderscheid, volledig van het inkomen dient te worden afgetrokken voor bepaling van de loon- en inkomsten-belasting.
- H ten aanzien van de geboorteregeling:**
- 1 dat het tot de verantwoordelijkheid van de huwelijkspartners behoort de gezinsgrootte te bepalen,
  - 2 dat de staatkundige overheid zich derhalve dient te onthouden van het propageren van geboortebepaling,
  - 3 dat het wel wenselijk is dat de burgers hun verantwoordelijkheid beseffen om een bewuste geboorteregeling toe te passen,
  - 4 dat de staatkundige overheid derhalve een objectieve voorlichting over alle hiermede samenhangende vraagstukken dient te bevorderen,
- J ten aanzien van het echtscheidingsvraagstuk:**
- 1 dat de bestaande wetgeving in hoge mate is gebaseerd op de bij bepaalde geestelijke stromingen heersende opvattingen,
  - 2 dat een uitbreiding van de toegelaten echtscheidingsgronden de aanhangers der betrokken geestelijke stromingen noch het recht noch de praktische mogelijkheid ontnaemt om hun eigen opvattingen in de praktijk te brengen, en bovendien het functioneren van de staatkundige gemeenschap niet schaadt,
  - 3 dat bovendien de bestaande wetgeving door de in de praktijk veel voorkomende ontduiking niet aan haar doel beantwoordt,
  - 4 dat derhalve een herziening van de echtscheidingswetgeving dringend noodzakelijk is, waarbij zowel de echtscheidingsgronden worden verruimd als de ontduiking bemoeilijkt,
- K ten aanzien van de lijkbezorging:**
- 1 dat het toelaten van crematie de tegenstanders daarvan noch het recht noch de praktische mogelijkheid ontnaemt om voor zichzelf de door hen wel gewenste wijze van lijkbezorging te verkrijgen,
  - 2 dat de bestaande discriminerende bepalingen ten aanzien van crematie een stellingname van de staatkundige overheid inhouden ten gunste van de opvattingen van bepaalde geestelijke stromingen,
  - 3 dat deze discriminerende bepalingen derhalve uit de wet dienen te worden verwijderd,
En gaat over tot de orde van de dag.
- Motie betreffende religieuze invloeden in een liberale organisatie**
- De J.O.V.D. enz.,
- A Overwegende:**
- 1 dat leden van een liberale organisatie hun lidmaatschap van deze organisatie baseren op een liberale politieke keuze, hoewel zij tot verschillende kerkgenootschappen en andere geestelijke stromingen kunnen behoren,
  - 2 dat echter in sommige vraagstukken de levensbeschouwelijke opvattingen van de leden van invloed zijn op de oplossing die zij voorstaan,
- B Spreekt als haar mening uit:**
- 1 dat het van belang is dat de leden van een liberale organisatie komen tot verdieping hunner liberale overtuiging, ook door bezinning op het verband tussen hun levensbeschouwelijke achtergrond en hun politieke overtuiging in de gevallen waarin deze relatie een rol speelt, en dat de organisatie aan deze bezinning aandacht behoort te schenken,
  - 2 dat echter de instelling van werkgemeenschappen of bezinningscentra op religieuze grondslag kan leiden tot ongewenste partijvorming binnen de organisatie,
  - 3 dat het aanbeveling verdient alle politieke aangelegenheden waarin religieuze opvattingen van belang zijn allereerst te behandelen in een groep van zo verscheiden mogelijke samenstelling, zodat een zo goed mogelijk inzicht ontstaat in de aan verschillende zijden het zwaarst wegende beweegredenen, hetgeen voor de besluitvorming van groot belang geacht moet worden,
  - 4 dat het voor eigen verantwoordelijkheid samenkomen van individuele leden buiten de beoordeling van de organisatie valt, en dat bij de politieke discussie in de organisatie de resultaten van een dergelijk overleg slechts als persoonlijke meningen kunnen gelden,
  - 5 dat het klimaat in de organisatie zodanig dient te zijn dat personen van verscheiden levensbeschouwing zich daarin thuis kunnen voelen,
En gaat over tot de orde van de dag.
- C. A. FRANKEN
ir. H. MAKKREEL
- Toelichting**
- Hoewel de concept-resolutie en motie, die voor het eerst in de Driemaster van september 1961 verschenen, niet op het Congres te Arnhem aan de orde konden komen bij gebrek aan tijd zijn zij toch wel enkele malen in bespreking geweest.
- Wij noemen de Centraal Kaderdag te Utrecht, in oktober, en laatstelijk de Trekpaardenconferentie in Woudschoten. Bij deze en andere gelegenheden zijn verschillende opmerkingen gemaakt, die ons tot wijzigingen aanleiding hebben gegeven. De paragraaf over subsidie voor kerkenbouw, die aanvankelijk door ons was teruggenomen in verband met de daarover afzonderlijk ingediende concept-resolutie, is thans in overleg met het Hoofdbestuur weer in ons concept verwerkt.
- Uiteraard was het, hoewel dus verschillende wijzigingen in de tekst zijn aangebracht, niet mogelijk aan alle wensen tegemoet te komen. Met name hebben wij de paragraaf over de processievrijheid ondanks vele opmerkingen ongewijzigd gelaten, in het volle besef overigens, dat een deel van de leden der organisatie een andere mening is toegedaan.
- In dit verband willen wij de toezegging, op de Trekpaardenconferentie reeds gedaan, herhalen: in een eventuele amendering van deze paragraaf zullen wij geen aanleiding vinden de gehele concept-resolutie terug te nemen. Ter verduidelijking van de discussie lijkt het ons raadzaam, dat de voorstanders van opheffing van het processieverbod gezamenlijk één alternatieve formulering ter tafel brengen.
- Wij hopen dat het tijdens de Algemene Vergadering op 2 en 3 juni a.s. te Dalfsen mogelijk zal zijn de discussie over dit onderwerp met een conclusie af te sluiten.
- C. A. FRANKEN
H. MAKKREEL
- STUDIECOMMISSIES**
- Op verzoek van het H.B. hebben de Commissies ter bestudering van de Ideologie van het Communisme en de Landbouw vragen opgesteld ter bestudering door de afdeling en districten. De afdelingen en districten worden verzocht deze studieonderwerpen in hun bijeenkomsten te bespreken en de antwoorden op de gestelde vragen aan de betr. commissie toe te zenden. Deze kan daaruit de mening van de afdelingen leren.
- De vragen worden in de Leidraad van maart gepubliceerd.**
- De secretariaten van de commissies zijn in het februari-nummer van de Driemaster opgenomen.

Onderwijs en voorlichting in de landbouw

„Voor” blijven bij snelle ontwikkeling

Men zou het landbouwpolitiek op langere termijn kunnen noemen, wanneer de overheid, zoals in ons land, streeft naar een goed functionerend landbouwonderwijs en een goed functionerende landbouwvoorlichting.

Onderwijs en voorlichting immers zijn bedoeld om de vakbekwaamheid van de boer te vergroten. Beide zijn schakels tussen het wetenschappelijk onderzoek, dat verricht wordt in velerlei instituten en op proefvelden, en de praktische boer. Aldus is het mogelijk, dat de landbouw op wetenschappelijke leest is geschoeid en omgekeerd, dat de wetenschap haar gegevens toetst aan de praktijk. Daarnaast heeft het landbouwonderwijs tot taak, de algemene vorming van de toekomstige boer te bevorderen.

Het is daarom van groot belang, voortdurend te zorgen, dat onderwijs en voorlichting voor hun taak berekend zijn en „bij” of nog liever „voor” blijven in een snel veranderende landbouw.

Toen rond de negentiger jaren van de vorige eeuw een wereldmarkt in granen ontstond en tevens de margarine-industrie opkwam, konden de Nederlandse boeren deze plotselinge concurrentie niet aan.

Een staatscommissie adviseerde om geen directe steun te geven, maar indirecte, door de vakkennis en daarmee de concurrentiepositie van de landbouw te verhogen.

Als gevolg daarvan werd de ontwikkeling van onderwijs en voorlichting fors aangepakt. Landbouweren werden aangesteld (hiervoor bestond al een opleiding) om cursussen te geven en anderen om voorlichting te geven, die daarvoor letterlijk „de boer op” gingen. Deze laatsten werden de voorlopers van de latere rijkslandbouwconsulenten.

Het landbouwonderwijs heeft zich ontwikkeld tot een geheel van scholen en instellingen met velerlei studiemogelijkheden.

Aan de „top van de pyramide” staat de **Landbouwhogeschool** te Wageningen, waar men kan afstuderen in verschillende richtingen, zoals akker- en weidebouw, cultuurtechniek, zuivelbereiding enz. Men krijgt dan de titel van landbouwkundig ingenieur.

Dan zijn er een aantal **hogere landbouwscholen**, aansluitend op 3-jarige H.B.S. of Ulo B.

Daaronder een vijftigtal **middelbare landbouwscholen**. Dit zijn streekscholen, waar hoofdzakelijk vakonderwijs wordt gegeven. Een vooropleiding aan een Ulo of H.B.S. is zeer gewenst, maar wordt niet vereist.

De meeste uitbreiding kreeg het **lager landbouwonderwijs**. Er zijn enkele honderden scholen. De cursussen duren vier jaar en sluiten aan bij de lagere school. Een groot gedeelte van de leerstof bestaat uit algemeenvormend onderwijs. De laatste jaren is dit type onderwijs sterk verbeterd, o.a. meer algemeen vormend onderwijs en door de bouw van goed ingerichte handvaardigheids- en praktijklokalen.

Leerlingenstelsel

Ook worden proeven genomen met het leerlingenstelsel, waarbij de leerlingen onder leiding der leraren het geleerde in praktijk moeten brengen. Tenslotte moeten nog genoemd worden de vele mogelijkheden om cursussen te volgen, b.v. aan de z.g.n. vak- of praktijkscholen.

Leek het aanvankelijk, dat voorlichting en onderwijs één organisatorisch geheel zouden vormen, toch is de landbouwvoorlichting apart tot ontwikkeling gekomen.

Er kwamen consulenten in landelijke dienst, specialisten zoals we nu b.v. kennen voor vriend- en rietcultuur, en anderen in regionale ambtsgebieden voor algemene voorlichting. Landbouwconsulenten, veeteeltconsulenten enz.

Voor de landbouwconsulenten hebben zich ontwikkeld tot vrij grote organen met ook weer specialisten (voor o.a. plantenziekten, mechanisatie en bedrijfseconomie) naast rayonassistenten of bedrijfsvoorlichters, die geregeld in contact staan met de boeren.

Volgens cijfers van 1953 had Nederland de hoogste concentratie van voorlichtingsambtenaren, nl. 1 voorlichter per 190 bedrijven. Daarna volgden Groot-Brittannië en Denemarken met 1 op 260 bedrijven.

In de z.g. streekverbeteringsgebieden al of niet gepaard gaande met ruilverkaveling, komt vaak een zeer vruchtbare samenwerking tot stand tussen de rijkslandbouwvoorlichtingsdienst met zijn vaktechnische en bedrijfseconomische voorlichting, en de standsorganisatie, die de agrarisch-sociale voorlichting en de huishoudelijke voorlichting verzorgen; de laatste in samenwerking met de Stichting Huishoudelijke Voorlichting ten Plattelande.

Uiteraard zijn er nog vele andere instanties in de landbouw, die voorlichting geven. Denkt u aan de stamboeken, de handel, de coöperaties, de pers enz.

Hoe staat het nu met de geschooldheid van boer en landarbeider?

Wat de boeren betreft, kunnen we zeggen, dat 90 tot 100% van de jongere boeren landbouwonderwijs heeft genoten. Dit heeft weer een gunstige uitwerking op de voorlichting, want de mate waarin de boeren ontvankelijk zijn voor de opmerkingen van de voorlichting, hangt af van de aard van de schoolopleiding. Te vaak wordt m.i. echter volstaan met lager landbouwonderwijs, dat voor de landbouw te weinig kader kan leveren. Het is moeilijk leidende en representatieve krachten te vinden in besturen van organisaties en coöperaties, in gemeenteraden, provinciale staten, het Parlement. Maar ook vele functionarissen in landbouwindustrie en -handel, bij de export enz. komen van buiten de landbouw. Meer jonge boeren zullen het een stapje hoger op moeten zoeken bij het middelbaar of hoger onderwijs.

Aan scholing van landarbeiders is nog veel te doen. Slechts 15% van hen genoot landbouwonderwijs. Nu moet men echter bedenken, dat juist in de landbouw de scholing in de praktijk zeer belangrijk is. Toch zal door de toenemende specialisatie steeds meer kennis van de landarbeider gevraagd worden, waarbij het m.i. voornamelijk zal gaan om twee richtingen, nl. de landarbeider-veedeskundige en de landarbeider-machinist. Voor de eerste lijkt een opleiding aan de lagere landbouwschool met een veeteeltvakschool geschikt, voor de tweede de lagere landbouwschool met praktijkschool voor landbouwmechanisatie. Door een goede opleiding zal het zich verbonden

voelen met de landbouw en met het bedrijf waarschijnlijk toenemen bij deze groep.

Door samenwerking tussen voorlichting, arbeiders- en boerenorganisaties komt men hier en daar plaatselijk tot cursussen, excursies e.d. voor landarbeiders.

Uit het voorgaande zou men kunnen opmaken, dat de verzorging van onderwijs en voorlichting alleen de taak van de Overheid is. Dit is niet helemaal juist.

Vele landbouwscholen worden be-

heerd door de standsorganisaties. En wat de voorlichting betreft, er zijn landelijke en provinciale raden voor de voorlichting, waarin naast de overheid ook de standsorganisaties zitting hebben.

Een goede samenwerking en een voortdurende inspanning zullen nodig blijven, willen onderwijs en voorlichting „voor” blijven bij de ingrijpende veranderingen, die zich in de landbouw voltrekken.

Namens de Landbouwcommissie:

J. H. HOGEN ESCH

Groningen verdiepte zich in modern liberalisme

„Modern liberalisme”, onder deze titel hield Mr. D. F. Went, oud-partijraadslid van de VVD voor de afd. Groningen en Noord-Groningen van de JOVD een causerie. Ingeleid door de heer G. Bosman, voorzitter van de afd. Groningen, zette spreker — op vele punten met een persoonlijke visie — de grondslagen uiteen van het liberalisme: vrijheid en verantwoordelijkheid, met de gevolgen en noodzakelijkheden voor de mens, in de moderne, dynamische samenleving daaraan verbonden.

Na de pauze volgde er een geanimeerd debat, onder andere over de kinderbijslag, p.b.o. en het woningbouwbeleid.

Inmiddels is het initiatief genomen om maandelijks een JOVD-broodmaaltijd te houden waar alle liberaal denkende jongeren welkom zijn. Deze maaltijden bieden een goede gelegenheid elkaar beter te leren kennen. Na afloop van deze avonden worden

huiskamer-bijeenkomsten georganiseerd, waar over vele punten, vaak zeer heftig, van gedachten wordt gewisseld.

Inmiddels heeft de hier ingezette ledenwerfactie tot resultaat gehad, dat het aantal leden der afdeling de 100 is gepasseerd. Nu al zijn wij op weg naar de volgende mijlpaal!

Moge dit voor hen, die nog geen nieuw lid aangebracht hebben, een extra aansporing zijn dit alsnog te doen. Het is nú de tijd!

Op de 6e maart gehouden buitengewone ledenvergadering werd in de vacature, ontstaan door het vertrek van mej. T. Buiten naar Amsterdam, mej. A. Kuiper gekozen. De samenstelling van het bestuur is thans als volgt: de heer G. Boosman, voorzitter; de heer R. Seinstra, vice-voorzitter; mej. H. Bontkes Gosselaar, secretaresse; de heer M. Jonker, penningmeester; mej. A. Kuiper, lid.

HBU

3.6 % RENTE...

EN GEÉN KOERSRISICO.

Deze man is tevreden met zijn HBU-bankboekje! Omdat hij op veilige wijze 3.6% rente per jaar krijgt en... door de goede service van de HBU. Doe als hij! Inlichtingen worden op aanvraag gaarne verstrekt.

Ook voor bankboekjes:
de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.

AMSTERDAM HERENGRACHT 436 POSTBUS 554 POSTGIRO 42650	DEN HAAG HOFWEG 1 POSTBUS 46 POSTGIRO 14632	ROTTERDAM COOLSINGEL 104 POSTBUS 249 POSTGIRO 8179
---	--	---

Haast als vijand van de democratie

Pas wanneer men een zeker welvaartsniveau heeft bereikt kan men over geestelijke vrijheid praten

Een hoogtepunt op het zeer geslaagde weekend van het district Zuid-Holland te Gouda vormde de lezing van prof. dr. W. F. Wertheim over de verenigbaarheid van haast en democratie. In een boeiend betoog zette spreker uiteen waarom, naar zijn mening, bij het inhalen van de achterstand, die de ontwikkelingslanden op het Westen hebben, het democratisch principe ter zijde wordt gesteld.

Wezenskenmerk der democratie is, dat het er niet toe doet wat besloten wordt, mits zoveel mogelijk mensen het er mee eens zijn. Een weggestemde minderheid vormt een loyale oppositie en zoekt compensatie in de tijdsfactor.

De echte democraat is een optimist. Hij gaat er van uit, dat het gezonde verstand het uiteindelijk zal winnen en dat de meerderheid tenslotte zal doen wat voor het land het beste is.

Grote spanningen zullen niet ontstaan daar de meerderheid zijn zin krijgt en de minderheid op later vertrouwt. De geschiedenis heeft aangetoond, dat met deze methode een snelle ontwikkeling mogelijk is. Waarom voldoet nu dit stelsel in Azië en Afrika niet?

Alvorens dieper op deze vraag in te gaan, signaleerde prof. Wertheim enige ondemocratische verschijnselen in onze Westerse maatschappij, die er op wijzen, dat in het verleden zeker niet en zelfs thans nog niet van een perfect werkende democratie gesproken kan worden.

Gebreken

Tijdens een groot deel van de ontwikkeling tot onze huidige maatschappij was er geen algemeen kiesrecht. Pas in 1918 werd het censuskiesrecht afgeschaft. De massa's hadden geen medezeggenschap, de buitenlandse politiek werd geheel beheerst door enkele aristocraten en ook thans nog onttrekt een groot gedeelte der diplomatie zich aan de beoordeling van de staatsburgers. Nog steeds komt het voor, dat belangrijke beslissingen in wezen buiten het parlement om worden doorgedreven, buiten-parlementaire acties ziet men vlak bij onze landsgrenzen optreden in tijden, waarin hoge eisen aan het incasseringsvermogen van de bevolking worden gesteld, bijv. de Belgische stakingen om de conheidswet te torpederen en de activiteiten van de O.A.S. in Frankrijk.

In tijden van spanning, wanneer grote bestuurskracht wordt vereist, ontstaan anti-democratische bewegingen, die zeer snel een grote aanhang kunnen verwerven. Ook in oorlogstijd ziet men duidelijk, dat het besluit belangrijker wordt dan de wijze waarop het tot stand gekomen is. Men roept om de sterke man, beschouwt de oppositie als onnationaal en tracht deze te elimineren. Ook in ons moderne Westen laat men klaarblijkelijk de democratische beginselen in de steek wanneer een snelle besluitvorming en krachtig bestuur vereist is. Haast en democratie blijken vijanden te zijn.

Hoe is thans de situatie in de onderontwikkelde gebieden? Het ontwikkelingspeil is te vergelijken met Europa 150 jaar geleden, maar twee factoren maken duidelijk waarom de in het Westen gegroeide democratie waarschijnlijk niet de oplossing voor Azië en Afrika kan zijn.

Bevolkingsexplosie

In de eerste plaats de bevolkingsdruk. Groeide de wereldbevolking van het begin van de jaartelling tot 1650 met 1‰ per jaar, van 1650 tot 1850 met ± 4‰ per jaar, thans is de jaarlijkse aanwas gemiddeld 20‰ waarbij de welvarende landen achterblijven. De snelste groei treedt

dus op in de landen, die dit het minst kunnen gebruiken. In vele van deze landen betekent dit een verdubbeling van de bevolking in 30 jaar. In het Westen groeide de bevolking geleidelijk en vond tegelijkertijd een verandering in de technologie plaats, waaronder spanningen konden worden voorkomen.

In Azië is de bevolkingsaanwas plotseling veroorzaakt door import van medische preparaten uit het Westen en wij kunnen stellen, dat de import van een medisch-hygiënisch apparaat de import van democratie in

hoge mate belemmerd heeft. De bevolkingsdruk noopt tot haast. Publieke werken kunnen de bevolkingsgroei niet bijhouden en overheidssingrijpen is steeds noodzakelijk daar men niet kan wachten op het particuliere initiatief.

Ter illustratie noemde prof. Wertheim de Nederlandse activiteiten op Java. Door pokkeninenting en betere hygiëne steeg de bevolking van Java in de periode 1800 tot 1900 van 6 tot 28 miljoen. Aanleg van publieke werken, waarvan irrigatieprojecten voor de voedselvoorziening een belangrijk deel uitmaakten, gaven geen welstandsvergroting, doch konden de bevolkingsaanwas ternauwernood bijhouden.

Psychische spanningen

Naast het bevolkingsprobleem is er de psychische onrust, die ongetwijfeld veel groter is dan in het Europa van 1800. Het uit het Westen geïmporteerde onderwijs, de vakbeweging, stromingen als socialisme en communisme maken, dat men niet

kan wachten. Films laten zien hoe de rijke Westerse mens leeft. Al deze factoren dragen er toe bij, dat er een sterke drang bestaat zo snel mogelijk het Westerse welvaartsniveau te bereiken. Wij kunnen dus constateren, dat de onderontwikkelde gebieden door oorzaken van materiële en psychische aard zich niet kunnen veroorloven de tijdsfactor buiten beschouwing te laten, hetgeen voor de democratie fataal blijkt te zijn.

Wat gebeurt is belangrijk; of het met democratische middelen tot stand gekomen is, is secundair! Pas wanneer men een zeker welvaartsniveau bereikt heeft kan men over geestelijke vrijheid praten. De eerste verschijnselen hiervan zijn in Rusland reeds merkbaar geworden bij de dé-stalinisatie.

Wanneer door het doel boven de methode te stellen de honger in Azië en Afrika sneller kan verdwijnen dan anders het geval zou zijn geweest, dan kan dit de Westerse democratie slechts ten goede komen.

J. Z.

Trekpaarden bespraken belangrijke vraagstukken

Motie Hoogendijk in rustiger banen

Zaterdag 3 maart waren de paarden naar Woudschoten getrokken om die dag en de volgende zondag van gedachten te wisselen over uiteenlopende zaken. Onze voorzitter, de heer Mattie de Bruijne, deed in zijn openingsspeech enige opmerkelijke uitspraken.

T.a.v. Nieuw-Guinea stelde hij het optreden van de P.v.d.A., en speciaal van de jongeren in die partij, aan de kaak. Op de demonstratieve avond, onlangs door de F.J.G. van de P.v.d.A. in Amsterdam belegd, sprak men over „de Jan-Salie-geest bij de Nederlandse marine”, veroordeelde men de doortastendheid van „Jan Pieterszoon Reeser” etc. Dit nu, zo zei de heer de Bruijne, ging alle politiek fatsoen te buiten.

Ook aan de kwestie van der Putten wijdde de voorzitter der J.O.V.D. enige woorden. Hij vroeg volledige opening van zaken. Ook de vertrouwelijke bijlagen van de nota van minister Visser dienen openbaar te worden gemaakt. Hij sprak zelfs over een correctie binnen de regering, woorden die „niet op twee van de liberale ministers sloegen”.

Na de opening kwam eerst de verklaring van het Hoofdbestuur t.a.v. de motie-Hoogendijk aan de orde. De heer Hoogendijk ging met deze verklaring volledig accoord, en deze kwestie, die de gemoederen de laatste maanden hevig verhitte, is hiermee gelukkig van de baan.

Verder werd de eerste dag gesproken over het advies van de Centrale-Kader-Commissie. Deze heeft o.m. voorgesteld de omvang en de oplage van de Leidraad te vergroten. Naast de organisatorische kadervorming zal nu in de Leidraad ook de politieke kadervorming worden aangepakt. Over bepaalde onderwerpen zullen objectieve, geen mening maar wel feiten gevende artikelen worden gepubliceerd. Alle leden die hierom verzoeken zullen nu de Leidraad krijgen toegestuurd.

Met dit punt werd de eerste dag afgesloten en begon de (feest)avond waarop enkele J.O.V.D.-ers zich niet alleen politiek, maar ook biljart-technisch geschoold toonden. Anderen spoedden zich naar het Gooise carnavals-centrum Laren. Weer anderen aten zich ongens aan uitsmijters. Nadat men hen na de uitsmijters midden in de nacht de herberg „Oud-Londen” uitgesmeten had, genoot men van een welverdiende rust. Reeds om negen uur zondagochtend hadden enkele moedigen zich rond de ontbijtborden verzameld en na de magen volgestouwd te hebben, zette

men met een boswandeling, die soms onttaarde in een boswedloop, de dag in.

Deze tweede dag van het kaderweekend was verder gevuld met de bespreking van de conceptresolutie „Religie en Politiek”, en met een inleiding over de ideologie van het communisme door de heer A. J. Koejemans, oud-hoofdredacteur van de Waarheid. Over het eerste punt kunnen we zeer kort zijn. Elders in dit blad meer over één der meest controversiële punten: over de procesvrijheid.

In het volgend nummer wordt begonnen met de discussie over het tweede onderdeel van dit, overigens voortreffelijke, werkstuk van de heren Franken en Makkreel, dat de J.O.V.D.-ers naar het spreekgestoelte deed snellen n.l. dat over de subsidiëring kerkenbouw.

Bedachtzaam man

De heer Koejemans, die zich niet ontpopte als een fanatieke schreeuwer maar als een bedachtzaam man heeft met zijn inleiding bedoeld het communisme en westerse ideologie nader tot elkaar te brengen. Het principe van de vrijheid, dat bij ons zeer centraal staat, wordt in Rusland niet aangehangen, een gevolg, zo zei de spreker, van de marxistische ideologie.

Engels heeft eens gezegd „met Hegel

stort de filosofie ineen”. Het marxisme, dat de stellingen van Hegel omkeert, is het einde van de moderne filosofie. Deze ontwikkelt zich niet verder. Het marxisme is dus, dat volgt uit de theorie zelf, onverdraagzaam en een verabsolutering van standpunten is hiervan het gevolg. De wetenschap in Rusland moet zich naar wat de regering zegt conformeren. Al is de communistische ideologie niet de onze, zo zei de heer Koejemans, toch moet men trachten te komen tot een ernstig gesprek. In Rusland wordt het communisme gewaardeerd omdat het er ontegenzeggelijk veel materiële vooruitgang gebracht heeft.

De nadruk ligt in het Westen op het individualisme, in Rusland op het collectieve. Hierop haakte na de pauze de heer Arend de Goeij in door te stellen, dat het gemeenschapsbesef, zoals dit in Rusland leeft, niet afkomstig behoef te zijn van de communisten. De heer Koejemans gaf hem dit wel toe maar wees erop, dat in het Westen men zich niet verantwoordelijk voelt voor elkaars handelen, iets wat men in de communistische landen zeker wel gevoelt.

De heer André Szász, expert op het gebied van het communisme, wilde de identiteit tussen marxisme en communisme, zoals de heer Koejemans die had gesteld, niet aanvaarden. In Rusland, zo zei de heer Szász, waren al elementen aanwezig, die de latere ontwikkeling hebben bepaald. De oud-hoofdredacteur van de Waarheid wilde dit wel toegeven, maar stelde toch pertinent, dat de grondslag van de staatsinvloed in Rusland een product van het westerse marxisme was. Aan het slot van zijn betoog antwoordde de heer Koejemans op een vraag uit de zaal, dat de communistische ideologie zeker voor de vrije meningsvorming en de vrije meningsuiting in het Westen, een bedreiging vormde. Dit volgt direct uit

(zie vervolg op pag. 6)

NIEUW-GUINEA, waarheen?

De kranten staan de laatste tijd vol met nieuws over Nieuw-Guinea, over al de pogingen van de heer Thant om Nederland en Indonesië aan één tafel te krijgen, over het roemrijke „zeegevecht” bij de Etnabaai, waarbij onze nationale trots als maritieme mogendheid flink werd gestreeld, en over de opkomende nationalistische gevoelens van vele Papoealeiders, een nationalisme, dat niet onwelgevallig schijnt te zijn aan het Nederlandse Gouvernement en de Nederlandse regering (zie bv. de instelling van de Nieuw-Guinea-Raad!), hetgeen weer tot gevolg heeft, dat dit nationalisme gesterkt wordt. Het is niet onbegrijpelijk, dat de Nederlandse regering en de regeringspartijen (de kameleonachtige politiek van de P.v.d.A. heeft Wiegel in de vorige Driemaster al aan de kaak gesteld) dit nationalisme steunen, omdat hun eigen politiek vanaf 1949 er door gerechtvaardigd zou worden.

Immers wanneer Nieuw-Guinea zich bij Indonesië zou aansluiten, zouden al onze bemoelingen in onze ogen geheel voor niets zijn geweest en wij een figuur geslagen hebben. Dit standpunt is echter gebaseerd op zuiver Nederlandse beweegredenen en dan nog slechts de beweegredenen der politici. Want zeer vele Nederlanders kunnen dit vasthouden aan principes, die irreëel zijn en behalve onszelf ook de Papoea's en de Indonesiërs tot een last worden, niet delen en helaas moet een toenemende verwijdering van het parlement en de publieke opinie worden geconstateerd.

Afwijkende mening

Velen hebben dus een mening, die niet overeenkomt met die der regering, men denke slechts aan vele intellectuelen, aan handel en industrie, aan zending en missie, gevolgd door Synode en Episcopaat, die allen een reëler standpunt innemen dan onze politieke leiders en niet zoveel moeite hebben met hun nationale lange tenen (wat sommigen, die zich zelf dapper nazaten van Jan Pietersz. Coen noemen, blijkbaar het recht geeft om deze Nederlanders onnederlands te noemen, terwijl enkelen zelfs het woord „verrader” in de mond nemen). Natuurlijk wordt door de regering veel gesproken over het belang van de Papoea's, maar is de huidige ontwikkeling en het standpunt van de regering werkelijk in het belang van de Papoea's? En hier komen we op de kern van het gehele Nieuw-Guinea-vraagstuk: is een onafhankelijk West-Nw-Guinea bestaansbaar binnen enkele jaren en zo neen, bij welk land moet het zich dan aansluiten?

Noch economisch, noch politiek, noch militair is Nieuw-Guinea in staat om op korte termijn zich als onaf-

hankelijke staat te handhaven, daarover zijn alle meningen het eens, zeker na de ervaringen van Kongo. De onafhankelijkheid aan Nieuw-Guinea geven is niet zo moeilijk, die te handhaven wel, geen enkel land zal Indonesië voor het hoofd willen stoten door een militair verbond met de Papoea's aan te willen gaan, of moeten de Nederlandse strijdkrachten daar soms blijven? Een weinig aantrekkelijke opdracht.

Is het verder in het belang van de Papoea's om de Nieuw-Guinea-Raad de beslissing in handen te geven?

Stel het geval, dat deze Raad, gestimuleerd door nationalistische gevoelens en door de Nederlandse autoriteiten, eens zou beslissen om volgend jaar onafhankelijk te willen zijn? Moet Nederland dit aanmoedigen? Moet het zich, na een eventuele soevereiniteitsoverdracht snel terugtrekken of bestuurlijk, economisch en militair de jonge staat beschermen? Dit is natuurlijk volslagen onmogelijk, gezien de internationale verhoudingen.

Het is duidelijk, dat de huidige situatie, mede door de bedreiging van Indonesië en de moeilijkheden, die nu reeds met het Nederlandse troepenvervoer ontstaan, geen jaren meer kan voortduren. Buitendien brengen we met onze politiek tevens het hele Westen in moeilijkheden, wat weer blijkt uit de bestorming van de Amerikaanse ambassade in Djakarta.

We moeten reëel zijn en de situatie bekijken, zoals die is rond Nieuw-Guinea en niet zoals we hem zouden wensen, gezien door een Nederlandse politieke bril. En dan is het logisch, dat, wanneer onafhankelijkheid onmogelijk is, de aansluiting bij Indonesië de enige reële mogelijkheid is. Immers, internationalisatie is door de Verenigde Naties verworpen en in overdracht van de soevereiniteit aan Australië kan toch geen zinnig mens geloven.

Advies aan de Papoea's

Als wij de verantwoordelijkheid wensen te dragen, moeten we de Papoea's van nu aan adviseren hun ogen te richten naar Indonesië. Wanneer door onderhandelingen Nieuw-Guinea in vrede overgaat naar Indonesië, zal dat voor de Papoea's heel wat gunstiger zijn, dan als ze op een minder vredige manier in het Indonesische rijk worden opgenomen.

Dat West-Nieuw-Guinea bij Indonesië komt is zeker; noch Australië, noch de Philippijnen als nabuurlanden, noch enig ander land, zal Indonesië tot vijand maken door een onafhankelijk Nieuw-Guinea te steunen. Het is zaak om nu allereerst met beide benen op de grond te gaan staan en onze politiek op realiteiten en niet op irreële overwegingen te gronden en daarbij het werkelijke belang van de Papoea's te laten prevaleren.

Dat betekent, dat wij hen dringend in overweging moeten geven in hun oriëntatie ook Indonesië te betrekken en hen niet moeten stijven in hun nationalistische gevoelens en hen geen luchtkastelen behoren voor te spiegelen van een welvarend en onafhankelijk Nieuw-Guinea. Een Papoea als Kirihio heeft een visie, die meer in het belang is van zijn volk, dan het enge nationalisme

van vele anderen. Hij verdient onze steun en die der Nederlandse autoriteiten.

F. WAGENMAKER

(Dit artikel werd reeds vorige maand geschreven, doch moest helaas wegens plaatsgebrek blijven overstaan. Red.)

De liberale democratie in het geding

Voortgezette polemiek met H. Wiegel

Sinds de heer H. Wiegel in „De Driemaster” is gaan schrijven, heb ik me bij het lezen van dit blad steeds moeten bedwingen, om niet naar de pen te grijpen. Thans kan ik me niet langer beheersen.

De heer Wiegel stelt zich belangenpartijen tot ideaal, en wil de beginselpartijen weg hebben. Het is voor mij volkomen onbegrijpelijk, hoe een liberaal tot een dergelijk standpunt kan komen. Doorgaans vond men de voorstanders van belangenpartijen onder de socialistische klassenstrijders aan de ene kant en de reactionaire conservatieven aan de andere kant. (Om een term van prof. Kleerekoper te gebruiken: „de klassenstrijd van rechts”).

Het traditionele kenmerk van de liberale groepering was daarentegen: een bepaalde visie op het algemeen belang, vanuit het liberale politieke beginsel. Principieel zijn de liberalen dan ook altijd voorstanders geweest van een volkspartij, ook al was de praktijk bepaald wel eens anders. Maar dat kwam dan meer doordat zij onbewust het beginsel in de richting van het eigenbelang interpreterden, of doordat het beginsel ook voor dit belang het meest gunstige was, en doordat zij er door de historische ontwikkeling der maatschappij niet in slaagden de arbeiders en godsdienstigen in hun gelederen op te nemen, dan door een bewust kiezen voor de klassestrijd, zoals de heer Wiegel doet.

Als nu in de tijd na Marx een jonge liberaal de leuze „Bourgeoisie aller landen, verenigt U” had gepropageerd, zou ik het hebben kunnen grijpen, ook al ben ik blij, dat dit niet is gebeurd, en wij in ons land b.v. liberalen hebben gehad als: Van Houten, Treub, Heldt, Kerdijsk en Goeman Borgesius. Wij leven thans immers in een tijd van steeds verdergaande maatschappelijke differentiatie. Van klassen kan nog nauwelijks gesproken worden. Wel zijn er natuurlijk belangentegenstellingen, maar deze worden steeds ingewikkelder, en lopen dwars door allerlei groepen heen. Er zijn geen zo grote belangentegenstellingen meer, dat men alleen daarop een politieke indeling zou kunnen baseren, nog afgezien van de wenselijkheid daarvan.

Juist als liberalen zullen wij moeten streven naar een klasseloze maatschappij, een maatschappij met zo groot mogelijke geestelijke en materiële vrijheid voor iedereen, met gelijke ontwikkelingskansen voor allen en zonder al te grote inkomensverschillen.

In onze maatschappij zijn de „kapitalisten” en het „proletariaat” niet erg talrijk meer. Maar de midden-groepen daartussen in, worden steeds omvangrijker. Het zijn deze groepen, waaruit bij de verkiezingen in '58 en '59 een aanzienlijk deel van het liberale electoraat afkomstig was. En als de V.V.D. er in slaagt, zich tot een vooruitstrevende liberale partij te ontwikkelen, zal zij juist in die kringen waar men niet meer denkt in het schema van de klassenstrijd,

nog een enorme aanhang kunnen verwerven.

Maar er zijn in liberale kring nog veel conservatieve weerstanden. De heer Wiegel staat niet alleen, en ik zou zelfs zo ver willen gaan, hem met zijn openhartigheid te complimenteren. Velen verhullen in het openbaar hun belangen in een liberaal jargon, beseffende, dat een liberale partij nu eenmaal niet een belangenpartij is.

In onze huidige maatschappij is dringend behoefte aan een volkspartij, die zich duidelijk stelt op het belang der gehele gemeenschap, die het individu wil beschermen tegen machtsconcentraties, en die het gemeenschapsbelang stelt boven de economische groepsbelangen. Vooral dit laatste is actueel, nu het steeds meer voorkomt, dat werkgevers en werknemers in een bepaalde bedrijfstak gaan samenzweren tegen de gemeenschap. Daarom moet de liberale partij hier krachtig stelling nemen, en zoveel mogelijk dergelijke aanslagen op de consument ten koste van inflatie, tegen gaan, door waar mogelijk de concurrentie te vergroten door bestrijding der kartels, en als dat niet helpt, een regering te steunen, die deze machtsgroepen in toom weet te houden.

De confessionele partijen

Ten aanzien van de confessionele partijen doet zich het verschijnsel voor, dat de heer Wiegel deze weg wil hebben, om een reden, die voor mij juist het enige aantrekkelijke van deze partijen is, n.l. hun gedifferentieerde maatschappelijke samenstelling. Ik ben voorstander van politieke groepering op grondslag van politieke beginselen, en niet op grond van gelijke religieuze overtuiging.

Nu wil ik niet zo ver gaan, te stellen dat K.V.P. en A.R.P. geen eigen maatschappelijke systemen op hun godsdienstig fundament hebben opgebouwd: corporatisme, solidarisme, subsidariteitsbeginsel, soevereiniteit in eigen kring en de wetsidee van Dooyeweerd. Maar het gaat er om, dat deze maatschappelijke opvattingen en theorieën niet noodzakelijkerwijs met deze godsdiensten hoeven samen te hangen, dat zij veel meer door

(vervolg van pag. 5)

de marxistische theorie, die zichzelf als de enig juiste ziet. Onze voorzitter dankte de heer Koejemans voor zijn bereidheid voor J.O.V.D.-ers over het communisme te hebben willen spreken. Rustig, niet propagandistisch, eerlijk en oprecht heeft de heer Koejemans zijn gehoor meer kennis over de ideologie van het andere kamp bijgebracht. Aan het einde van dit weekend dankte Mattie de Bruijne ook de heren Jan Verbeek en Rob Hofman. Tevens bracht hij penningmeester Klaas Weide, al protesteerde Klaas nog zo hard, hulde voor de financiële medewerking. Wij hebben hier alleen aan toe te voegen, dat onze voorzitter door zijn voortreffelijke leiding tot het succes van Woudschoten zeker aanmerkelijk heeft bijgedragen.

H. WIEGEL

grote leiders als Leo XIII en Abraham Kuyper zijn bedacht, om de geloofsgenoten in de politiek bij elkaar te houden, als verweer tegen het individualistische, en in die tijd sterk anti-clerikale liberalisme, als het anti-godsdiensstige staats-socialisme. Nu zowel de liberale als de socialistische partij open staan voor mensen van alle godsdiensten, en de godsdienst in het praktische politieke leven nauwelijks nog een rol speelt, zijn deze partijen anachronismen geworden, die onze democratie vertroebelen, doordat zij principiële politieke verschillen niet tot uiting doen komen.

Zowel religieuze partijen als belangenpartijen zijn onverenigbaar met een juiste functionering der democratische instellingen, daar zij eigenlijk verkiezingen overbodig maken en een zeer verstarrende invloed hebben, dus volkomen in strijd zijn met de door onze snel veranderende tijd vereiste dynamische politieke ontwikkelingen. Bovendien vormen beide soorten partijgroeperingen een groot gevaar voor de democratie, omdat zij niet op grond van een politiek beginsel de verschillende belangen beoordelen en tegen elkaar afwegen, maar hun groepsbelang aan de hele gemeenschap willen opdringen.

Het woord politiek (staatkunde) betekent immers het behartigen van de belangen der gehele gemeenschap, de polis, de res publica. Wie zich aan de politiek wijdt, heeft zijn particuliere belangen zoveel mogelijk ter zijde te stellen, en zich slechts in te zetten voor de belangen der samenleving en al haar leden en groeperingen. Bij het afwegen van de vele en veelsoortige belangen, heeft hij een bepaalde visie op deze samenleving en haar samenstellende delen nodig: een politiek beginsel. In onze steeds ingewikkelder wordende maatschappij, met haar veelsoortige belangen zijn belangenpartijen een onmogelijkheid.

Een politicus heeft zich immers een oordeel te vormen over zeer uiteenlopende problemen, die verre uit gaan boven de belangen van één enkele groep. Waar zulke partijen ontstaan zijn zij een gevaar voor de democratie, een soort ontbindingsverschijnsel. Het zou bijzonder griezelig zijn, als belangengroepen onze buitenlandse politiek zouden moeten vormen, onze geestelijke vrijheid zouden moeten bewaken, enz. In de Scandinavische landen, waar sterke agrarische partijen bestaan, zien we dan ook, dat deze er bewust naar streven centumpartijen te worden, en hun aanhang in de steden te vergroten. Het blijft echter ongewenst, dat het deze partijen aan een principieel fundament ontbreekt, en zij slechts op grond van hun praktische politiek (Kekkonen) aanhang weten te verwerven.

In een beginselpartij worden intern de verschillende tegenstrijdige belangen tegen elkaar afgewogen en getoetst aan het beginsel. Het is ongewenst, dat beginselpartijen in het parlement bij voorkeur belanghebbenden over hun eigen belangen laten spreken, al is het in de praktijk wel vaak zo, dat juist deze afgevaardigden de meest deskundige specialisten op dit gebied zijn.

Voorstanders van belangenpartijen mogen wel bedenken, dat een belangenpartij onmogelijk een meerderheid kan vormen, en dan dus evengoed op andere belangenpartijen is aangewezen en zeer moeilijke compromissen zal moeten sluiten om tot een regeringsbeleid te kunnen komen.

De consequentie van het streven naar belangenpartijen zal dan ook zijn:

een corporatieve staat. Met de mening van de individuele mens wordt dan geen rekening meer gehouden. In het touwtrekken tussen de machts-groepen zullen de zwakken het loodje leggen. Er is grote kans, dat de gemeenschapsbelangen worden opgeofferd aan de groepsbelangen, wanneer de macht regeert in plaats van de gerechtigheid.

Ons constitutioneel bestel en de politieke belangstelling

Met grote instemming las ik het artikel „eerste kamer of referendum” van onze voorzitter M. de Bruijne. Ook ik zie de Eerste Kamer als een instelling, die vrijwel een doublure is van de Tweede Kamer, en daardoor de wetgevende arbeid onnodig lang rekt en de ministers onnodig bezig houdt. Dit doet niets af aan mijn grote waardering voor de deskundigheid harer leden. Velen hunner zou ik dan ook graag in de Tweede Kamer opgenomen zien.

De mogelijkheid van revisie van een besluit der Tweede Kamer moet blijven bestaan. Maar ten aanzien van de jaarlijkse behandeling der begroting zie ik het nut daarvan volstrekt niet in. En ten aanzien van omstrepen wetten zou de mogelijkheid van een referendum democratisch veel bevredigender zijn. Het volk zou dan veel meer bij de politiek betrokken raken.

Het vergroten van de politieke belangstelling is in ons land een dringende eis. Om de jongeren meer direct met de politiek te confronteren, moet allereerst de minimumleeftijd voor actief en passief kiesrecht tot 21 jaar worden verlaagd. Wat het actief kiesrecht betreft, schijnt onze regering dit nu ook eindelijk te overwegen. Maar waarom ook niet voor het recht om gekozen te worden dezelfde leeftijd gesteld? Aangezien kandidaten over het algemeen niet op een verkiesbare plaats staan bij hun eerste candidatuur, hoeven de ouderen niet zo erg bang te zijn, dat er een grote groep „teen-agers” in de Kamer, de Staten of de Raad zouden komen. Dat kunnen zij heus gerust aan de politieke partijen zelf overlaten! Het grote voordeel zou echter zijn, dat de jongeren veel meer bij de verkiezingen betrokken zouden raken. Het uitbrengen van voorkeursstemmen moet ook gepropageerd worden.

De kiezers moeten meer in contact gebracht worden met de kandidaten. In dit verband verdient wederinvoering van een districtenstelsel zeker overweging. Maar ik zou daarbij uit democratische overweging niets willen prijs geven van de evenredige vertegenwoordiging. Dit zou mogelijk zijn op de volgende manier. Het land wordt ingedeeld in b.v. 100 kiesdistricten. De partijen, die in deze districten kandidaten kunnen stellen, leveren echter bovendien nog een landelijke lijst in. De kandidaten, die in een district het grootste aantal stemmen hebben behaald, zijn verkozen. Maar de overige zetels worden zodanig over de partijen verdeeld, dat landelijk gezien de evenredige vertegenwoordiging blijft gehandhaafd. Iedere stem behoudt zo invloed op het totale resultaat van de verkiezingen, maar een groot aantal afgevaardigden wordt directer bij de kiezers gebracht, zodat het persoonlijke element in de verkiezingen belangrijker kan worden.

Persoonlijk acht ik het nadeel van een districtenstelsel echter, dat de kiezer niet meer zelf zijn kandidaat

op de partij zijner keuze kan uitzoeken. Daarom gaat mijn voorkeur toch nog niet naar een systeem waarbij dit voorkeurstemmen wordt gestimuleerd, doordat de kandidaten van een partij niet meer worden genummerd en in die volgorde verkozen worden verklaard, maar de door een partij behaalde zetels over de kandidaten worden verdeeld in volgorde van het door hen behaalde aantal stemmen. De partijen zouden dan waarschijnlijk wel verschillende kandidaten boven aan op de lijst zetten in de verschillende kieskringen want vele kiezers zouden ongetwijfeld op de eerste kandidaat van de partij hunner keuze blijven stemmen. Als ze overal dezelfde kandidaat als lijsttrekker zouden nemen, was immers de kans groot, dat zijn stemmen zouden overgaan op kandidaten onderaan op de lijst, die dan met voorkeurstemmen gekozen zouden worden, hoewel ze lang niet de kiesdeler hebben behaald.

Vorbereiding van een congresresolutie over onze onderwerpen verdient m.i. in overweging te worden genomen.

RINDERT STRAATSMA
Amsterdam.

Antwoord aan Rindert Straatsma

Eén van mijn wensen is in vervulling gegaan. Bij het schrijven van mijn artikelen en zeker over onderwerpen waarover men controversiële meningen kan aanhangen, zoals b.v. de confessionele partijen, ben ik er niet voor teruggeschrokken en zal ik ook in de toekomst, hoop ik, er niet voor terugschrikken een vrij extreem standpunt in te nemen.

Het is een zaak van eerlijkheid ronduit voor zijn mening uit te komen, ook al weet men of vermoedt men, dat dit tot zekere repercuties zal leiden. Daarbij komt, dat het tot de taak van de redactie van de Driemaster behoort onderlinge discussie, waaraan zoveel mogelijk J.O.V.D.'ers deelnemen, te bevorderen.

Wanneer nu de heer Straatsma schrijft: „sinds de heer H. Wiegel in „de Driemaster” is gaan schrijven, heb ik me bij het lezen van dit blad steeds moeten bedwingen om niet naar de pen te grijpen. Thans kan ik me niet langer beheersen”, kan ik, in mijn functie van Driemaster-redacteur, daar alleen maar heel blij mee zijn. Hij is één van de vier J.O.V.D.-ers die in de Driemaster direct of indirect op het artikel „Nederlandse politieke verhoudingen onnodig ingewikkeld” hebben gereageerd.

Speciaal valt de heer Straatsma mij aan op het punt of men nu b.v. de V.V.D. een belangenpartij mag noemen, en of men niet moet spreken van beginselpartij. U hebt kunnen lezen, dat ik de V.V.D. als belangenpartij zie, maar dat hoeft niet uit te sluiten, dat deze partij niet uit zou gaan van beginselen; in dit geval dan van de liberale. Natuurlijk gaat de V.V.D. uit van de liberale principes, doch velen stemmen op de V.V.D. niet om haar beginselen pur sang, maar uit overwegingen van sociaal en of economisch belang. Welgestelden en middenstanders kiezen de V.V.D. niet omdat zij de liberale beginselen aanhangen maar wegens het feit, dat uit de liberale principes volgt, dat in de praktische politiek de belangen van de meer welgestelden het best worden behartigd.

Natuurlijk is de V.V.D. een beginselpartij daar zij uitgaat van de liberale beginselen. Maar ook: natuurlijk is de V.V.D. een belangenpartij daar zij

(door haar principes) de belangen van de economisch sterkeren in verhouding tot de andere partijen het meest bevordert.

Ik zou gaarne met de heer Straatsma over de door hem en de door mij gemaakte opmerkingen verder discussiëren, maar de omvang van de Driemaster laat het niet toe dat dit schriftelijk zal kunnen geschieden. We moesten er, mijnheer Straatsma, eens een stevige boom over opzetten!

H. WIEGEL

DEMOCRATISERING DER DEMOCRATIE

een rectificatie

In het artikel „Democratisering der democratie” in de Driemaster van februari zijn, waarschijnlijk door verkeerd overschrijven uit het klad, twee fouten geslopen. De meest storende is wel, dat na de zin „Zodoende kan een kandidaat, die in zijn district is verslagen, via de partijlijst toch nog verkozen worden,” — (pag. 5, 4e kolom, onderaan) de volgende zin is uitgevallen: „Het ware echter beter de candidaatstelling in een district en op de landelijke partijlijst, evenals de candidering in twee districten tegelijk, onverenigbaar te verklaren”. Het is duidelijk, dat deze zin in het verband van het artikel van essentieel belang is. Immers, het toelaten van dubbele candidaatstelling maakt het voordeel van meer invloed van de kiezer op de verkiezingsuitslag vrijwel tot een farce. En om het verschaffen van meer en directere invloed aan de kiezer was het mij bij het ontwerpen van het „evenredig districtenstelsel” hoofdzakelijk te doen.

De tweede fout is opvallender en zal door veel oplettende lezertjes opgemerkt zijn. Het betreft het kiezerscorps van een district bij een districten — aantal van 75. Er stond 60.000 kiezers (pag. 6, 1e kolom, bovenaan). Dit moet natuurlijk 80.000 zijn.

G. B. VAN DIJK

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,
H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

F. A. Hoogendijk (secretaris)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:
Gooiergracht 163, Laren (N.H.)
Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum
f 3,— per jaar. (Voor leden gratis).

Abonnements- en advertentie-
gelden uitsluitend aan G. Stempher Laren (N.H.), Postgiro 244397
of op bankrekening, Hollandsche
Bank-Unie N.V., Herengracht
434—438, Amsterdam.

Uitsluitend voor J.O.V.D.-leden

Bij het openen van de mogelijkheid, gewone leden de Leidraad toe te zenden, heeft het H.B. over het hoofd gezien, dat de Leidraad niet overal bekendheid geniet. Een korte beschrijving is daarom op zijn plaats.

De Leidraad is een maandelijks uitgave van het H.B., waarin instructieve- en informatieve overzichten worden opgenomen op het gebied van de organisatie en politieke zaken in het algemeen. Dit ten behoeve van bestuurs- en kaderleden in afdelingen en districten. Publicatie in de Driemaster is daarvoor minder gewenst, daar het tevens interne zaken van onze organisatie betreft. De Leidraad is vooral bedoeld als contactorgaan van het H.B. met de afdelingen en districten.

De mogelijkheid toezending van de Leidraad te vragen, staat open tot 15 april a.s. bij de Alg. Secretaris.

J.O.V.D. NAM DEEL AAN CONFERENTIE VAN JONGEREN-ORGANISATIE „STICHTING DOOR DE EEUWEN TROUW”

Vertegenwoordigers van de Anti-Rev. Jongeren studieclubs (Arjos) Amsterdam en de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD) en waarnemers namens de K.V.P. Jongerengroepen (JOKVP) en de Federatie van Jongerengroepen in de Partij van de Arbeid (FJCPvA), hebben samen met leden van de Jongerenorganisatie „Door de Eeuwen Trouw” en enkele Zuidmolukse jongeren, zich bezonnen op vraagstukken betreffende de Republiek der Zuid-Molukken en de Ambonezen in Nederland.

De Christelijk Historische Jongeren Groepen waren voor de conferentie uitgenodigd, maar waren tot deelname niet bereid.

De conferentie is gehouden op zaterdag en zondag 18 februari j.l. in Wassenaar.

Het onderwerp is ingeleid door:

Z.E. Dr. J. A. Manusama, hoofd van de politieke missie van de Republiek der Zuid-Molukken.

Prof. Dr. J. Prins, de heer F. H. v. d. Wetering en de heer J. H. Scheps (beide laatstgenoemde heren zijn lid van de Tweede Kamer).

De deelnemers zijn na ampele discussie gekomen tot de volgende conclusies:

Nederland heeft de morele plicht, zich te stellen achter het zelfbeschikingsrecht en dus achter de vrijheidsstrijd van de Zuid-Molukkers. Ten aanzien van het zelfbeschikingsrecht wordt uitgegaan van artikel 1, tweede lid van het Handvest der Verenigde Naties.

Het Zuidmolukse recht op zelfbeschikking rust op het bovenaangehaalde artikel en vindt bovendien zijn grondslag in de accoorden van de Ronde Tafel Conferentie.

Bij dit alles dient voorop te staan, dat deze vrijheidsstrijd het beste door de Zuid-Molukkers zelf kan worden behartigd via diplomatieke kanalen, in de eerste plaats bij daarvoor in aanmerking komende Afro-Aziatische landen.

Voor zover dienstig, dient de Nederlandse regering aan dit streven steun te verlenen.

Bij behandeling van de kwestie Nw-Guinea in de Verenigde Naties kan de Nederlandse delegatie wijzen op de tragische ontwikkeling in de Molukken, waaraan in 1949 door Indonesië ook garanties tot zelfbeschikking zijn gedaan.

Hoewel integratie van de Zuid-Molukkers in Nederland gewenst is wordt gedwongen assimilatie afgevoerd.

De apartheidspolitiek is aanvaardbaar mits ...

(Ingezonden)

Dagelijks kunnen wij in dag- en weekbladen lezen en door de radio horen, hoe wreed en onmenselijk de Zuid-Afrikaanse regering van premier Verwoerd de niet blanken en dan speciaal de Bantoes onderdrukt en vertrappt. Hoe een tweede Hitler zijn slag slaat, hoe een tweede Stalin zijn tegenstanders laat verdwijnen en hoe het land in de afgrond wordt gestort door een onmenselijk wezen, een duivel.

Ja, onze pers is objectief. Onze persmensen en reizende redacteurs, die alles in twee dagen hebben bekeken en daarna in luxueuze hotels hun artikelen schrijven weten precies wat er gebeurt en zij zien de achtergronden zo duidelijk. Van overdrijving is geen sprake.

Een mens als duivel uitbeelden is aantrekkelijk en kan de oplage verdubbelen, want de mens houdt van iets duivels.

Zo ook ten opzichte van de Unie van Zuid-Afrika, waar een toestand heerst, die in een ieder ander land zou kunnen voorkomen. De situatie is echter specifiek Zuid-Afrikaans geworden, omdat de verhoudingen nergens zó liggen als in deze republiek.

Sinds 1652, de komst van Jan van Riebeeck, de grondlegger van de westerse beschaving in Zuid-Afrika, is er een toestand ontstaan, die er op neerkomt, dat er in een hoog ontwikkeld land bijna drie miljoen ontwikkelde blanken, negen miljoen Bantoes en een miljoen kleurlingen zijn. Een bevolkingsmengsel, dat vele problemen oproept, en waar een regering vele, vele moeilijkheden zal moeten oplossen.

Voordat wij in het eigenlijke probleem duiken, zal ik eerst even summier na willen gaan met wat voor mensen wij te maken hebben.

In de eerste plaats de blanken: zij stammen hoofdzakelijk af van de vroegste Nederlandse en Britse nederzetter, enigszins vermengd met Frans, Duits en ander Westeuropees bloed. Tegenwoordig komen er nog immigranten uit Engeland en Nederland, hoewel dit aantal hard terugloopt.

In de tweede plaats de Bantoes: dit zijn afstammelingen van verschillende stammen, die van equatoriaal Afrika naar Zuid-Afrika trokken. Onder de Bantoes worden ongeveer zes verschillende talen gesproken, zodat hier niet van een duidelijke eenheid sprake kan zijn. Het eerste contact van de blanken met de Bantoes vond plaats honderddertig jaar nadat de Hollanders zich daar voor het eerst vestigden. Ongeveer honderd jaar geleden maakten de blanken een einde aan de verdelgingsoorlogen, die tussen de verschillende stammen, volgens de wet van het oerwoud, woedden.

Als derde belangrijke bevolkingsgroep zien we de kleurlingen, een mengsel van blank en andere rassen. Verder zijn er nog enkele honderdduizenden Indiërs, die in de vorige eeuw als contractarbeiders naar Zuid-Afrika gekomen zijn en daar nu een behoorlijk bestaan hebben opgebouwd.

Om in een dergelijk heterogeen samengesteld volk leiding te geven aan de ontwikkeling en opbloei heeft de Zuid-Afrikaanse regering en vroeger

Aan het verlangen van de Ambonezen tot handhaving zowel van het godsdienstig-kerkelijk als van het cultureel-nationale leven dient te worden voldaan. De woonwijken moeten, wat het aantal woningen betreft, hierop worden afgestemd.

Het bovenstaande is ontleend aan het communiqué dat na afloop der conferentie werd verstrekt.

De JOVD-deelname bestond uit 4 personen, n.l. de heren Nypels, Jongedijk, Ruys (den Haag) en Janssens ('t Gooi).

oplegt en die zich beroepen op Deuteronomium 7:6:

„Want gij zijt een heilig volk den Here uwen God; u heeft de Here uw God verkozen, dat gij Hem ten volke des eigendoms zoudt zijn uit alle volken die op de aardbodem zijn.” Met andere woorden: deze streng Calvinistische groepen vergelijken zich zelf met het volk Israël, dat werd binnengeleid in het Beloofde Land. Maar er zijn nog andere factoren, die een aanvaardbare apartheidspolitiek verdringen en deze verwerpelijk maken, het motief van de dreiging van buitenaf.

Het ontstaan van grote negerstaten in Afrika en de uitwassen die hier voorkomen, doet de Afrikaanse regering in paniek geraken en misschien niet ten onrechte, als wij de situaties in Kongo en andere Staten zien. De angst van de blanken, die denken zich niet te kunnen handhaven in deze status, omdat zij een kwantitatieve minderheid vormen en de onmondigheid der gekleurde volkeren onontkoombaar ten einde loopt, heeft vrees aangekweekt in de harten der blanken en brengt de blanken tot mensonterende praktijken.

Wij, als hoogontwikkelde volkeren, zonder inwendige dreiging, spreken zo gemakkelijk een oordeel of veroordeel over een ander uit.

Na bestudering van deze Zuid-Afrikaanse apartheidspolitiek ben ik tot de volgende conclusies gekomen:

1. dat er geen superieur volk of ras bestaat;
2. de apartheidspolitiek aanvaardbaar is, indien dit geen rassendiscriminatie, maar zuiver gescheiden ontwikkeling, op basis van wederzijdse gelijkheid, inhoudt;
3. dat uiteindelijk, de Unie van Zuid-Afrika een federatieve staat zal moeten worden, bestaande uit een blanke- en een kleurlingestaat;
4. dat de nationalisten, speciaal de groep Verwoerd c.s., hun plaats zullen moeten ruimen voor meer gematigden, daar anders de Unie zeer zeker binnenkort ten grave zal kunnen worden gedragen;
5. dat de apartheidspolitiek een binnenlandse kwestie is waar de U.N.O. zich niet mee kan bemoeien;
6. dat de Westerse wereld en speciaal Nederland en Engeland meer begrip moeten opbrengen voor de situatie in Zuid-Afrika;
7. dat door begrip meer invloed uitgeoefend kan worden, dan door dreiging en inmenging.

Gouda. JOHANN D. VAN DIJK

VAN DE H.B.-TAFEL

Op de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de V.V.D. te Leeuwarden, was de J.O.V.D. vertegenwoordigd door de heren M. de Bruijne, J. W. Verbeek en R. Hofman.

Er worden door de propagandacommissie pogingen ondernomen tot oprichting van een afdeling in Zeeland. De afdelingsbesturen worden verzocht de Leidraad steeds nauwkeurig door te lezen i.v.m. belangrijke mededelingen en aanwijzingen.

STUDIEWEEK VOOR ONDERWIJZERS

In de week van 15 t/m 20 april a.s. wordt in Parijs een studieweek georganiseerd voor onderwijzers uit de 6 E.E.G.-landen. Het voorlopig programma vermeldt voordrachten, bespreking in werkgroepen, excursies etc. De kosten van deelname bedragen f 60,— per persoon. Voor belangstellende J.O.V.D.-ers (onderwijzers) zijn 2 plaatsen open. Inlichtingen verstrekt de heer W. Ruys, Nieuwe Parklaan 191, Den Haag.

T. P. DE GEUS
AANNEMERSBEDRIJF
GROND EN WEGENBOUW

Kantoor: Schubertlaan 6 - Leidschendam - Tel. K 1761-1618

N.V. Sleepdienst en transportonderneming
Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

N.V. Scheepsbouwwerf - Machiniefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Voor al uw motorreparaties:

Motoren- en Machiniefabriek
„KINDERDIJK”

Motoren voorradig in vermogens van 8-750 pk.

Molenstraat 1-6 - KINDERDIJK

Tel 01859 - 441 en 442; 010 - 40878 en 85638

Vuurvaste stenen in alle soorten
„MOLISOL” moler isolatiestenen
Vuurvaste isolatiestenen
Zuurvaste stenen
„PRODORITE” chemisch bestendige producten levert:

N.V. Gouda Vuurvast

Verenigde Vuurvaste-Steenfabrieken

Gouda - Telefoon 2842* - (1820)

Aannemersbedrijf
Fa. W. VAN HATTUM
& Zonen

↓
**Bagger-,
Grond-,
Rijs- en
Glooiing
werken**

ZALTBOMMEL
TELEFOON 594

N.V. A. PRINS TH.ZOONS
Aanneming Maatschappij

SLIEDRECHT
INDUSTRIEWEG 24
TELEFOON 8

▼
**Aannemers
van
Bagger-
Opspuitings-
en Havenwerken**

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

Machinefabriek en Constructiewerkplaats

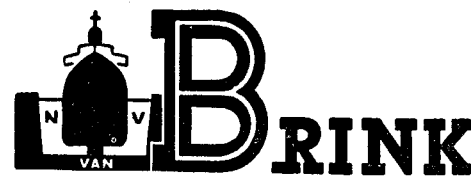
Fa. J. BRANDWIJK Pzn.

Van Pottumstraat 18 - ROTTERDAM-Z. - Tel. 71197-179985

Lichte staalconstructies en alle soorten draaiwerk.

Roestvrij stalen bouten, koppelingen en andere onderdelen.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

en Machiniefabriek

U wordt snel ingelicht

over gebeurtenissen in binnen- en buitenland. als U op een goed ochtendblad geabonneerd bent. Terwijl U slaapt, stroomt nieuws binnen uit het gehele land en uit alle delen der wereld. Het Algemeen Dagblad wordt 's nachts gedrukt en 's morgens vroeg bezorgd.

- onafhankelijk
- actueel
- sport
- markt- en beursberichten (o.a. New York)
- belangwekkende advertentiepagina's
- onderhoudende lectuur
- vrouwenrubriek
- tekenverhalen
- geïllustreerde feuilleton

Algemeen Dagblad

Rotterdam, Witte de Withstraat 73

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S

SCHEEPSWERVEN N.V.

KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

DE VRIES ROBBÉ & Co

GORINCHEM

staalconstructies metalen ramen en deuren

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek **DE METEOR**

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

J. van de Geest & Zoon

Behangerij, Stoffeerderij, Matrassenmakerij en Scheepsstoffeerderij

Weteringstraat 20 b-c - Telefoon 123835 - Rotterdam

BINGHAM & CO N.V.

SINDS 1871

VLAGGENFABRIEK - ZEILMAKERIJ

SCHIEDAM NIEUWE HAVEN 59-71 • TEL. 69095*-64775*

Fabriek van zonweringen en afsluitingen

Zeilmakerij

*Verhuur en verkoop van
tenten, vlaggen en dekkleden*

voor

Baggermaterieel

Zeesleefboten

Alg. Scheepsbouw

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354. Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDÉ

ROTTERDAM

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

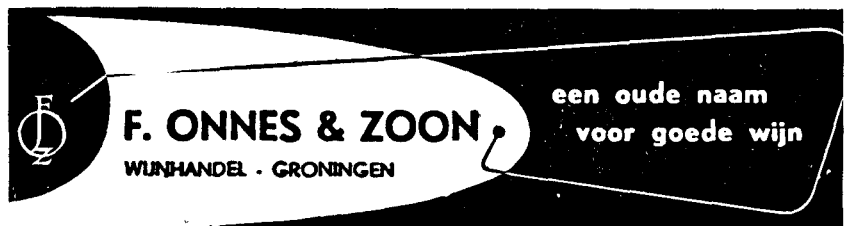
„ROTAMISOL”

AMSTERDAM

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

F. ONNES & ZONNEN

WIJNHANDEL - GRONINGEN

een oude naam
voor goede wijn

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

schepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

DE ROTTERDAMSCHÉ
DROOGDOK MIJ N.V.

archiefvernietiging
oud papier

J. de PAUW & Zn N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

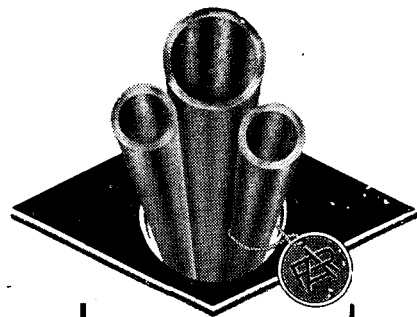
14e Jaargang No. 4

april 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NAADLOZE
STALEN
BUIZEN

N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.

ARNHEM

Tel. 24941-44 Postbus 42

Liberalisme: links of rechts?

De loopbaan van het liberalisme heeft een onrustig begin gehad, want de liberale triomfen lieten zich niet zo gemakkelijk bevechten. Heel wat nieuwe grondwetten voor de 19e eeuwse Europese naties kwamen pas tot stand na een flinke revolutie. In Nederland is dat natuurlijk allemaal nog wel meegevallen, ook al omdat de grote tegenstanders van het liberalisme, nl. absolutisme, feodalisme en mercantilisme, bij ons niet bijzonder machtig waren.

De burgerij in de Europese landen, als draagster van het liberalisme, wist haar belangen goed voor te staan. Zij wilde „voortuitgang” en kreeg die ook; allereerst in de vorm van politieke en economische vrijheden. Het woord voortuitgang deed het heel goed in de vorige eeuw en omvatte zo ongeveer de totale verheffing van de mensheid uit het moeras van materiële en ideële beperkingen, die tot dusver haar deel geweest waren. Dit zou gebeuren d.m.v. de wetenschap.

Het is heel begrijpelijk dat de niet geringe resultaten van de liberale actie in de eerste plaats van (staats) juridische aard waren. Er werd gezorgd voor een voortreffelijk formeel kader, waarin de (verdere) voortuitgang zich zou kunnen voltrekken: de rechtsstaat (geen willekeur in de rechtsbedeling), parlementaire democratie, politieke verantwoordelijkheid van ministers. Belangrijk is dat hiermee eveneens de belangen van welhaast de gehele bevolking gediend waren, zeker op langere termijn. Dat was ook wel de bedoeling, want idealisme en ethiek waren allerminst vreemd aan het liberalisme: Vrijheid, gelijkheid en broederschap!

Het liberalisme van die tijd was — zelfs geen communist ontkent dat — zonder meer links. Links in de algemene betekenis van sociaal vooruitstrevend, als tegenstelling van rechts = conservatief (en niet van confessioneel, zoals in Nederland gebruikelijk is). De liberalen werden rood genoemd. De soldaten van Garibaldi hadden rode baretten op en geen garibaldihoeden.

* * *

Hoe de maatschappij er in de vorige eeuw uitzag is tamelijk bekend. Vooral later in de 19e eeuw kwam de industrie flink opzetten (Engeland was toen al ver voor). De gemaakte winsten werden door de ondernemers weer in nieuwe fabrieken gestoken. De zaken gingen bij vlagen heel goed; daartussenin ging het minder goed. D.w.z. voor de burgerij.

Voor het volk ging het steeds puur slecht; daar hebben we veel van gehoord. Van het

platteland bleven de arbeiders maar toestromen naar de industrie (bij de boer was het ook niet best) en dat hield het loon zo laag, dat de arbeider maar net de volgende week weer op zijn werk kon komen.

Dat was niet alleen zo, maar dat moest ook. Vanwege de economische „wet”! De economische wetenschap had al een hele tijd duidelijk gezegd dat de „onzichtbare hand” van de vrije prijsvorming (loon is ook een prijs) op de duur tot maximale welvaart zou leiden. Iedere inbreuk op die wet zou de vooruitgang schaden. Het volk vatte zijn lot eerst op als een onvermijdelijkheid. De ondernemers wisten hun gedrag gerationaliseerd en leefden in harmonie met de (of hun?) wet, al vroegen zij zich in tijden van slapte wel eens af waarom zij er toch zoveel fabrieken hadden bijgebouwd.

In ieder geval moest de wetenschap gehoorzaamd worden, anders zou er geen voortuitgang zijn. De economische wetenschap hielp de burgerij vrijheid scheppen voor het economisch leven, dat in de 18e eeuw en in de tijd van Napoleon zo sterk door de overheid werd beheerst.

Al nam de armoede onder het volk kalm aan iets af, de tegenstellingen tussen rijk en arm werden bijzonder groot. In Engeland werd gesproken van „the two nations”, de natie van de rijken en die der armen. Reacties bleven dan ook niet uit. Zo is het leven; dat is nu eenmaal geen economische wet.

Omstreeks het midden van de eeuw begon Marx een leer te presenteren, die deels gebaseerd was op het officiële economische denken, maar een heel andere richting aanwees. Geen automatische voortuitgang, maar economische crises van steeds zwaarder kaliber! Daarna zou het proletariaat de macht veroveren en de werkelijke voortuitgang realiseren. Ook deze wet zou zich op mechanische, natuurnoodwendige wijze voltrekken.

En dan waren er de zgn. utopistische socialisten, die snelle sociale hervormingen propageerden en af en toe iets in praktijk brachten. Mislukkingen.

En het liberalisme? Enkele liberalen werden somber en gingen sombere theorieën bouwen (Malthus b.v.), terwijl in Nederland nog vòòr Marx iets geschreven had Thorbecke „het sociale vraagstuk” op zag doemen en ervoor waarschuwde. Maar steeds meer liberalen in ons land en daarbuiten dachten toch wel dat het werk klaar was. Als liberalen moeten zij bij deze opvatting echt geen belang hebben gehad, wel als conservatiefgezinden. Enfin, het socialisme was al uitgenodigd.

Het socialisme liet niet op zich wachten en

plaatste zich links van de liberalen in het politieke scala. Het was zo links als het liberalisme in zijn vroegste tijd, dus revolutionair. Jammer, want de liberalen hadden terecht met de parlementaire democratie de evolutie aangewezen als de juiste weg naar veranderingen. In de begintijd moesten de liberalen nog revolutie maken om die weg aan te leggen; de socialistenvonden kennelijk, dat zij recht hadden op een eigen revolutie en daar is wel ééngrip voor op te brengen.

* * *

Het socialisme had zich geharnast in zijn leer. Leer om leer; op dit punt raken de uitersten elkaar. De meeste socialistengingen uit van de theorie van Marx. Allengskwamen naast de preciezen (de communisten), de rekkelijken naar voren, die gaandeweg een liberaal element, nl. de parlementaire strijd, gingen aanvaarden. Logisch, dat deze socialistendirect voor het algemeen kiesrecht opkwamen. Alle socialistische schakeringen wilden flink wat doen om de vrijheid, gelijkheid en broederschap een reële gestalte te geven. Zij legden de nadruk op de broederschap of wel de gemeenschap, die in flarden was gescheurd door de economische wet. Wat ook de kerk niet had voorkomen, want deze had zich goeddeels geconformeerd met de gangbare sociaal-economische opvattingen. Stel nu eens, dat de socialistengeen „systeemtheorie” hadden aangehangen, maar dat zij „gewoonweg” nu eens andere maatschappelijke groepen dan de burgerij vrij wilden maken, ditmaal van economische en sociale nood. En dat zij dit wel snel wilden doen, maar langs parlementaire weg. Zij waren liberalen geweest. Even links of vooruitstrevend als voorheen, maar nu werkzaam op ander gebied.

Helaas is van een bepaald moment af (dat verschillend ligt van land tot land) het liberalisme niet meer liberaal geweest en heeft het zijn historische taak niet meer begrepen. Sindsdien was het een rechtse politieke stroming. Het kan daarom beter pseudo-liberalisme genoemd worden, of dogmatisch liberalisme (contradictio en terminis!) Het bleef zich nl. vereenzelvigen met de economische wet; bleef nog wel pal staan voor de geestelijke en de formele vrijheid, maar dat is per slot de hele vrijheid niet. Vrij te zijn van armoede is een primaire vrijheid, die tegelijkertijd voorwaarde is tot geestelijke en formele vrijheid (b.v. politieke rechten). Een groot deel van de bevolking was nog gevangen gehouden in armoede en economische wil-

(vervolg op pag. 5)

Kanttekeningen van katholieke zijde op concept-resolutie „Religie en Politiek”

Aan het verzoek van de redactie van de „Driemaster” — om enkele opmerkingen te plaatsen bij de concept-resolutie, zoals die hier voor mij ligt — wil ik gaarne voldoen.

Allereerst wil ik mijn bewondering uiten voor de mentaliteit van de redactieleden, zoals in dit geval, om de visie van iemand „uit andere kringen” te vragen. Een visie, die hopelijk verhelderend werkt.

Zoveel mogelijk zal ik trachten feiten voor zich te laten spreken. Waar gaat het hier om?

- Wat is het motief? Het hoe en het waarom van het processieverbod; van art. 184 der G.W.?
- Maakt de R-K Kerk bij een processie de straat tot kerk enz.?
- Hoe „dient” een processie gezien en ervaren te worden?
- Wat is dan wel en wat niet tolerant?

Bij een beschouwing over deze punten spreekt het vanzelf, dat het hier niet helemaal puntsgewijze behandeld kan worden.

Laat ons eens zien, hoe de Hoge Raad vorig jaar besliste inzake artikel 184 der G.W. Ik geef schematisch en verkort de gang van de respectieve processen aan:

— Zomer 1957 Geertruidenberg. Een r-k-geestelijke houdt een processie, welke niet stond in de bepalingen van de wet van 10 september 1853, Stb 102, tot regeling van het toezicht op de onderscheidene kerkgenootschappen. (Deze wet wordt genoemd in het tweede deel van art. 184 der G.W.) Deze wet stelt onder art. 9 een strafbepaling op verboden processies.

— vonnis Breda, proces 25-2-1958; nietig verklaring van art. 184 der GW en de wet van 10 sept. 1853.

— arrest Den Bosch, proces 9-12-1958: idem.

— hof van Arnhem, proces 15-5-59 tot 8-3-61 idem.

De hoven hebben als volgt hun oordeel gemotiveerd.

Volgens art. 63 der GW, dat begint: „Indien de ontwikkeling van de internationale rechtsorde zulks vordert, kan in een overeenkomst worden afgeweken van bepalingen van de GW enz.”.

Volgens art. 66 der GW, dat luidt: „Binnen het Koninkrijk geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing, wanneer deze toepassing niet verenigbaar zou zijn met een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten, die hetzij vóór, hetzij na de totstandkoming der voorschriften zijn aangegaan.

Nu is er een internationale overeenkomst, die volgens art. 66 GW dus consequenties heeft en wel met name artikel 9 van het verdrag, ter bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950. (Voor Nederland in werking getreden op 31 aug. 1954 na goedkeuring bij wet van 28 juli 1954.)

Art. 9 geeft aan een ieder het recht met anderen in het openbaar zijn godsdienst te belijden, terwijl dit recht aan geen andere beperkingen mag zijn onderworpen dan die bij de wet voorzien, voorzover deze in een democratische samenleving nodig zijn in het belang der openbare orde, gezondheid of zedelijkheid enz. . .

De consequenties van deze internationale overeenkomst werden door de resp. hoven zo gezien, dat ze de R-K geestelijke vrijspraken.

De procureur-generaal van het hof in Arnhem was het er niet mee eens en verzocht daarna de Hoge Raad om een uitspraak.

De Hoge Raad besliste het tegen-deel.

Enkele kwesties zijn hierbij hoogst interessant.

De Hoge Raad voerde als enig geldend motief aan de mogelijke verstoring van de orde op de openbare weg. Het feit, dat de rechters van drie hoven anders beslisten dan de Hoge Raad en — dit terloops opgemerkt — nu de Hoge Raad art. 184 der GW, ondanks de wet van 28 juli 1954, toch van kracht vindt houdt in, dat van juridische zijde niet veel te verwachten valt in deze.

Omdat de Hoge Raad de openbare orde als motief had, kon ze volgens dezelfde overeenkomst (internationaal) van 28 juli 1854 zeggen, dat de beperkende bepaling in dat verdrag — de openbare orde — kracht had.

Ze stelde verder, dat het beslissen over de mogelijkheid van onrust op de openbare weg bij een eventuele processie, niet aan haar maar aan de nationale wetgever was. (Ook dit volgens het verdrag.)

Naar aanleiding van de in de Driemaster van maart j.l. gepubliceerde concept-resolutie „religie en politiek” hebben wij de mening gevraagd van de heer A. J. Schouten, oud-voorzitter van de kringjongerengroep der Jo-KVP Amsterdam.

Deze was zo bereidwillig hierop te reageren met nevendaande beschouwing, die wij hierbij gaarne afdrukken. Red.

Het feit, dat alleen orde en rust op de openbare weg aan de orde is (bij de Hoge Raad in deze) en niet beginselen of principes (van juridische zijde) lijkt me een belangrijk punt bij het overwegen van de woorden van ir F. Wagenmaker! Aanvraag van een processie (omdat de R-K kerk in Nederland een privaatrechtelijk karakter heeft) verschilt in niets van andere verzoeken omtrent gebruiknaam van de openbare weg.

Was dit niet zo, dit blijkt bij enig doordenken, dan had de Hoge Raad niet zo beslist het zuiver formele laten prevaleren.

Verder heb ik twee vak-theologen (paters jezuiten) gevraagd of de R-K kerk bij een processie de straat tot kerk verklaart en het als een uiting van een „macht” ziet. Dit hebben ze beiden tegengesproken.

Volgens mij is de kern deze. De R-K kerk heeft theologisch gezien bepaald geen behoefte om aanspraken op de straat te maken; een processie is — met het voorbehoud — wettelijk mogelijk (namelijk als geen ordeverstorende elementen zouden optreden) en dit voorbehoud wordt door de nationale wetgever bekeken. Ligt hier een taak voor de politieke partijen?

Somtijds zelf processieganger zijnde, zou ik mij niet graag voor intolerant verslijten, als ik in een processie „buiten kerkgebouwen en besloten plaatsen” niet méér vraag van „niet-processiegangers” dan de gebruikelijke houding bij alle manifestaties op de openbare weg n.l. die van toekijken of er aan voorbij lopen.

Ik kan het derhalve niet eens zijn met de „zienswijze” van de concept-resolutie t.a.v. „de processie in zijn wezen”, noch met de zienswijze t.a.v. de R-K kerk. (Veranderen we niet een heleboel?).

Ik vraag aandacht voor de benadering van het probleem zoals de Hoge Raad dat doet n.l. vanuit de openbare orde ondanks de wettelijke uitspraak van de Hoge Raad, maar ja wet en rechtvaardigheidsgevoel zijn nu eenmaal twee dingen.

Ten overvloede deel ik U mede, dat het probleem naar mijn bescheiden kijk niet zo erg speelt in de K.V.P. Waarom, dat begrijp ik niet of wèl?

H. J. SCHOUTEN,
oud-voorzitter van de Kringjongerengroep der JO-KVP A'dam.

Nederland: Welvaartsland?

(Ingezonden)

Welvaart in vrijheid voor Iedereen, is de leuze van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie bij deze verkiezingen.

Het is niet mijn bedoeling om kritiek op de V.V.D. te uiten, verre van dat, want ik ben van mening, met D. de Ronde Jr., dat aan onze welvaart (voor iedereen) nog wel iets schort.

Gaarne wil ik met datgene waar mee Dick eindigde, iets verder gaan.

I. netto loon f 84.98
huur „ 18.—

Voor de goede orde wordt er op gewezen, dat de in de vorige Driemaster gepubliceerde tekst van de resolutie „Religie en Politiek” is opgesteld door de heren C. A. Franken en ir. H. Makkreel uit Amsterdam. De in november 1958 door het Hoofdbestuur ingestelde commissie Religie en Politiek, bestaande uit de heren ds. Huysman, ir. A. Verswijveren, ir. F. Wagenmaker en B. de Boer Lzn, heeft met het uitbrengen van een rapport over dit onderwerp in maart 1961 haar werkzaamheden beëindigd.

Het betreffende rapport wijkt op enige punten belangrijk af van de resolutie Religie en Politiek, zoals deze thans wordt voorgesteld. Het rapport van de opgeheven commissie werd destijds aan alle afdelingen toegezonden.

HET DAGELIJKS BESTUUR

voor directe levensbehoefte en ontspanning f 66.98

K.B. & Vac.toeslag zou eventueel gereserveerd kunnen worden voor:

- kleding,
- kolen,
- vacantie (sic!).

II. Reële loonsverhoging?

Goed we hebben nagenoeg geen prijsverhogingen gekend, doch afgezien van de compensatie i.v.m. verhoging van de AOW bijdrage en de aanstaande verhoging per 1 jan. '63 ($\pm 1\%$) zou ik een loonsverhoging nog niet reëel willen noemen. Immers een versterkte aanspraak op een grote bijdrage voor 's Rijks schatkist in de vorm van loonbelasting doet toch ook weer een „aanslag” op deze loonsverhoging.

Met dat al zult u wel begrepen hebben dat voor de V.V.D. haar verkiezingsleuze, (alle lof hiervoor en voor de affiche) geen holle frase behoeft te wezen en ik hoop dan ook van harte, dat ze er in mag slagen om binnen afzienbare tijd, dat te verwezenlijken, maar bovendien dan niet een (bruto) loon van f 115.— doch een (netto) te besteden bedrag van f 115.—

In het begin stelt de Ronde: er komen steeds meer auto's, ijskasten en T.V.'s.

Dat ben ik direct met hem eens, doch hoeveel wordt er op afbetaling gekocht wat mogelijk is doordat de vrouw des huizes daar voor gaat werken. En het is toch nog (gelukkig) niet zo, dat man en vrouw allebei moeten gaan werken om zich zelf en b.v. 2 kinderen in zeer mindere luxueuze mate in het leven te kunnen houden.

I. A. VAN LEERSUM.

Schiedam

J.O.V.D.-ers

NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT

POSTBUS 824, ROTTERDAM, TELEFOON: 111.000

geven door hun lidmaatschap blijk van maatschappelijke verantwoordelijkheid. De NRC is voor hen een bij uitstek geschikt dagblad voor het vergaren van betrouwbare gegevens betreffende alles wat onze samenleving beroert; een uitermate geschikt middel bij een onafhankelijke opinievorming. Vraagt de NRC vrijblijvend op proef als U nog geen abonnee bent.

Terugblik op de Statenverkiezingen

Een waarschuwing voor de toekomst

(Ingezonden)

Op alle denkbare en ondenkbare wijzen hebben de Nederlandse dagbladen de uitslagen van de verkiezingen voor de Provinciale Staten van commentaar voorzien. Dat de resultaten van de bevriende partij wel eens iets te gunstig worden afgeschilderd spreekt daarbij vanzelf. In een cursiefje in het Algemeen Handelsblad kon men dat als volgt lezen:

„In dat opzicht is het stemmen in Nederland net als Sinterklaas — als het erop aankomt krijgt niemand de gard. Want vergelijk U maar. De PSP heeft gewonnen, want ze hebben 3 % van de stemmen, dat is, in vergelijking met 1901, een winst van 3 %. De PvdA daarentegen heeft 29,3 % gewonnen in vergelijking met 1911, en de VVD is er sinds 1823 óók niet op achteruit gegaan.”

Wat dit betreft heeft Het Vrije Volk weer alle dagbladen met lengten geslagen; „Vlag uit” staat er boven het hoofdartikel in dit blad. Terecht vraagt Trouw zich af waarom dan wel de driekleur (of zou het voor deze speciale gelegenheid één kleur zijn?) in de miezerige regen van de 29e maart moest wapperen: Zouden de Statenverkiezingen goud hebben voor de Tweede Kamer, dan was de PvdA nog 2 zetels achteruitgegaan!

Als Het Vrije Volk daarvoor de vlag wil uitsleken, zo merkt Trouw vinnig op, dan willen wij van ganzer harte meedoen.

Nevelen

Er bestaat nog een andere tactiek om de uitslagen aan de lezers voor te schotelen: De winst- en verliesrekening alsmede de daarop aansluitende balans laat men zonder meer in dichte boekhoudkundige nevelen verdwijnen. Leest u maar eens, hoe de VVD verloor volgens de N.R.C.:

„Waar zijn de verloren stemmen van de V.V.D. naar toe gegaan? Ten dele misschien naar de Vrije Burgers, ten dele mogelijk naar de P.S.P., en mogelijk ook naar de K.V.P.”

Een merkwaardige opsomming, waarbij de onvolprezen N.R.C. in de grote nachtelijke haast vergat door te schrijven: mogelijk ook naar de PvdA of wellicht naar de C.P.N., of... enfin U vult zelf maar wat in. Van dit soort hoogwetenschappelijk geschrijf wordt men natuurlijk geen cent wijzer. Een geliefkoosde bezigheid is ook het afwisselend vergelijken met 1959 en 1958, als de uitkomst maar gunstig wordt.

Dakloze groep

In deze kritische lijst mogen de spaarzame gunstige uitzonderingen niet ontbreken: Het Algemeen Dagblad en Het Parool geven een bondige en aannemelijke verklaring voor het verlies van de VVD. Hier volgt een deel van het hoofdartikel in het Algemeen Dagblad:

„Een stevig deel van de VVD — wij zouden willen zeggen: de in ons land al jaren dakloze groep tussen VVD en PvdA, die voorheen in de Vrijzinnig Democratische Bond was verenigd, heeft zich nu van deze partij — die nu eenmaal enkele malen een weinig gelukkige politieke hand heeft

gehad — afgewend en heeft weer op de PvdA gestemd.”

„De Vrije Burgers hebben hier en daar aan de VVD geknaagd — vooral in Amsterdam — maar het bleef bij knagen.”

Terecht schrijft het A.D. knagen, want men kan moeilijk 5,8 % VVD verlies in Amsterdam verklaren uit 1,8 % winst van de Vrije Burgers in de hoofdstad.

Het is een belangwekkend aspect, dat het A.D. in zijn hoofdartikel naar voren brengt. Wanneer namelijk — zoals Het Parool stelt — een aantal progressieve kiezers zich van de VVD heeft afgewend en bij de PvdA vervoegd, kan men bezwaarlijk nog de stelling van prof. Oud juist noemen, dat de VVD slechts bevrijd is van de politieke zelfkant. Tenzij men de groep tussen VVD en PvdA met de politieke zelfkant vergelijkt.

De Gemeenteraadsverkiezingen

Het verlies van de zg. links-liberalen kan nog verstrekkende gevolgen hebben bij de a.s. gemeenteraadsverkiezingen. Er is namelijk vastgesteld, dat de verliezen nu nog slechts in de grote steden werden geleden.

Het gevaar dreigt nu, dat 30 mei het zg. bandwagon effect een rol zal spelen. Dit begrip duidt op het reeds vaak gesignaleerde feit, dat een aanvankelijk nog niet zo sterke tendens — onverschillig of het nu winst of verlies betreft — de neiging heeft zich korte tijd later aanzienlijk versterkt voor te doen.

Een zeer duidelijk voorbeeld ligt nog niet zo lang achter ons: Na de winst voor de V.V.D. in 1958 voor de Statenverkiezingen volgde een veel grotere winst enkele maanden later bij de verkiezingen voor de gemeenteraden. Men zou kunnen zeggen, dat winst de beste positieve, dat verlies de „beste” negatieve propaganda is.

Een links liberalisme

Welke conclusies dient de VVD nu te trekken uit de aard van het geleden verlies zoals Algemeen Dagblad en Het Parool dat omschreven? Allereerst is iedere poging, om de naar de Vrije Burgers overgelopen kiezers terug te winnen uiterst gevaarlijk. Wat men rechts zou terugkrijgen zou tot een viervoudig verlies leiden aan de vooruitstrevende kant van de VVD.

Het Algemeen Dagblad omschreef de aan de Vrije Burgers verloren kiezers terecht als volgt:

„... juist in Amsterdam zijn de laatste jaren vele rancuneuzen en ontevreden, mensen die niet liberaal zijn en denken maar politiek alleen maar „rechts” zijn — of a-politiek! — naar de V.V.D. gekomen. Op dat deel van de meelopers dezer partij, een deel dat men ook in het Gooi nogal vindt, heeft zeker een enkel blad, zelf gaarne bitter en rancuneus van toon, zijn invloed gehad.”

Uit de eerste gevolgtrekking volgt direct mijn slotsom, die tevens een waarschuwing is voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen. De VVD dient thans onverwijld een politiek te gaan voeren, die aanvaardbaar zal zijn voor de naar de PvdA overgelopen en steeds weer zwevend gebleken groep kiezers. Zij voelen zich bij de PvdA niet thuis en geven aan deze richting slechts noodgedwongen hun stem. Juist in de afgelopen weken toonde de Engelse

Liberal Party hoezeer een vooruitstrevend liberalisme in staat is, deze zeer grote middengroep aan zich te binden — en hoe de socialistische partij daarmee vernietigende slagen kunnen worden toegebracht.

De VVD staat thans voor de keus: Voortdurend hengelen naar de gunsten van een conservatieve

kliek rondom De Telegraaf, die men het nooit naar de zin zal maken, of het voorbeeld volgen van de Engelse Liberalen. De laatste weg zou mijn volledige zegen hebben. En wat belangrijker is: de goedkeuring van zeer vele werkelijk liberale kiezers.

R. A. HEYTING.

't Gooi e.o.

Een voorzichtige analyse

DE V.V.D. NA DE EERSTE RONDE VAN DE VERKIEZINGSSTRIJD

INGEZONDEN

Nu de stembus op 28 maart een door vrijwel niemand verwachte nederlaag voor de V.V.D. heeft opgeleverd, lijkt het gewenst te zoeken naar een voorzichtige, verantwoorde interpretatie van de verkiezingsuitslag, om daar zo mogelijk lering uit te trekken.

Verkiezingsanalyse en stemgedrag vormen echter dermate moeilijke onderdelen van de wetenschap der politiek, dat geen enkele interpretatie de wetenschappelijke kritiek kan doorstaan. Deze bijdrage heeft dan ook geen enkele wetenschappelijke pretentie en is slechts te beschouwen als de persoonlijke interpretatie van iemand, die het politieke gebeuren zeer intensief volgt.

In de eerste plaats kan van deze verkiezingen dan gezegd worden, dat de politieke belangstelling uitermate gering was, dat er in vrijwel geen enkele partij enig politiek enthousiasme bestond, en dat er zelfs van grote apathie gesproken kan worden. Onder deze omstandigheden was het moeilijk, te voorspellen wat er uit de bus zou komen.

Over het algemeen verwachtte men een overwinning voor de V.V.D., of althans geen groot verlies, zoals blijkt uit de verwachtingen van personen van verschillende politieke richtingen in „Het Parool”, de prognoses van acht parlementaire redacteuren in „De Volkskrant” en die van de leden van het Journalistenforum van de V.A.R.A. De V.V.D. kon immers wijzen op de welvaarts-politiek van de regering-De Quay in tegenstelling tot de falikante conjunctuurpolitiek van de regering-Drees, met belastingverlaging (? red.), loonronden in de hausse en bestedingsbeperking daarna.

Bovendien had prof. Oud zich in Leeuwarden krachtig uitgesproken tegen bepaalde schandaaljournalistiek en verwacht mocht worden, dat vooruitstrevende liberalen nu de V.V.D. niet in de steek zouden laten. Maar hoe anders reageerde het kiezerscorps! Waarom gaven velen deze keer hun steun niet weer aan de V.V.D.? Om die vraag te kunnen beantwoorden zullen we duidelijk onderscheid moeten maken tussen de conservatieve en de liberale vleugel der partij.

Aan de conservatieve kant boekte de V.V.D. in '58-'59 winst, mede onder invloed van bladen als „De Telegraaf”. Deze kiezers reageerden positief op de belofte van prof. Oud, dat de V.V.D. na die verkiezingen niet zou deelnemen aan een regering met de P.v.d.A. Het was dus in de eerste plaats het anti-socialisme wat hen tot de V.V.D. bracht. Voor een deel bestond deze groep zeker uit kiezers, die gewend waren confessioneel te stemmen, maar nu om opportunistische redenen de V.V.D. steunden, n.l. om de P.v.d.A. uit de regering te krijgen.

Nu dat doel is bereikt, zijn ze weer op de confessionele partijen teruggevallen, maar het blijft natuurlijk altijd mogelijk, dat ze bij de volgende Kamerverkiezingen wel weer de

voorkeur zullen geven aan de V.V.D. In de tweede plaats zullen er conservatieve kiezers geweest zijn, die niet bewust alleen om opportunistische redenen zich tot de V.V.D. hebben gewend in '58-'59, en dus geen banden meer hebben met andere partijen. Zij hebben thans echter de V.V.D. weer verlaten, omdat ze teleurgesteld zijn in het regeringsbeleid, en speciaal omdat zij zich door De Telegraaf een soort Van der Putten-complex hebben laten aanpraten.

Veel teleurstellender dan dit conservatieve verlies was ongetwijfeld het verlies aan liberale kant, dat waarschijnlijk zowel aan de P.v.d.A. als aan de P.S.P. ten goede kwam. Was het eerste verlies eigenlijk wel te verwachten na de perspublicaties en de rede van prof. Oud in Leeuwarden, en misschien ook wel gewenst om de politiek zuiver te houden en de socialistische beschuldigingen als zou de V.V.D. zich door bepaalde weinig frisse persorganen op sleeptouw laten nemen, te ontcrachten, het was een grote teleurstelling, dat dit geen zichtbare winst aan liberale kant opleverde, maar dat daar juist grote verliezen geleden werden.

Hoewel ik het anders had verwacht, is mijn vertrouwen in een liberaal reveil onder de jonge generatie er niet door geschokt. Er zijn n.l. wel factoren op te sommen, die dit ongunstige verkiezingsresultaat kunnen verklaren. De V.V.D. is immers nog te weinig de partij van het moderne liberalisme, waaraan thans behoefte bestaat. Zij is nog te meer belangenpartij in plaats van liberale beginselpartij en volkspartij.

Het politieke enthousiasme en het jonge, verfrissende leiderschap van een Jo Grimond en de Kennedy's ontbreken nog vrijwel geheel. Daarbij komt nog, dat de voorlichting van de V.V.D. in enkele uitermate belangrijke kwesties hopeloos tekort is geschoten. Hierbij denk ik aan de ambtenarensalarissen en vooral de woningbouw.

Vele potentieel liberale kiezers menen ook, dat woningen in de vrije sector villa's zijn en dat de V.V.D. hier dus een voor hen onaanvaardbare belangenpolitiek voert. Deze psychologische tekortkomingen, die tegelijk ook gebreken van de regering-De Quay vormen, hebben het

Staalconstructies voor alle doeleinden Speciaalbedrijf voor zwaar plaatwerk Constructiewerkplaatsen

W. Huizer n.v. Capelle a/d IJssel - telefoon 0-1804-2657

vertrouwen van vele jonge liberalen in de V.V.D. ernstig geschokt en velen naar de P.v.d.A. gedreven. En dan zwijg ik nog over het bedanken van de heer Van Angeren voor zijn raadslidmaatschap in Arnhem, omdat de V.V.D. geen partij voor de gewone man zou zijn, welk bericht aan de vooravond der verkiezingen in de landelijke pers verscheen.

Daarbij komt nog de Nieuw-Guinea politiek. Het is bekend, dat hierover in de J.O.V.D. al jarenlang zeer verschillend gedacht wordt. Daarom men Nieuw-Guinea in 1949 van de soevereiniteitsoverdracht heeft uitgesloten, waarom de V.V.D. Stikker indertijd heeft laten vallen, waarom men aan een juridische abstractie als het zelfbeschikkingsrecht vasthoudt, ook al drijft men daardoor het Indonesië van Soekarno steeds meer in communistisch vaarwater of althans in dictatoriale richting, wordt door vele jonge liberalen niet begrepen. Om maar niet eens te spreken over kreten als „nationale eer” en het met het liberale beginsel van vrijheid van meningsuiting strijdige begrip „nationale solidariteit”.

Hoewel deze begrippen niet in het liberale denken passen en door de jonge generatie ook niet worden begrepen, worden ze nog al eens door V.V.D.-leiders geuit. Deze stoere taal past echter niet meer in een internationaal georiënteerde wereld.

Toen dan de avond voor de verkiezingen bekend werd gemaakt, dat de regering troepen naar Nieuw-Guinea zou sturen, zal dat ongetwijfeld mede van invloed zijn geweest, vele jonge liberalen, die toch al niet bijster enthousiast waren over de V.V.D. en de regering, te doen besluiten deze keer uit protest op de P.S.P. te stemmen.

Als de V.V.D. de hand in eigen boezem wil steken en wij jonge liberalen thans met vergroot enthousiasme de strijd in en voor de V.V.D. voortzetten, zie ik heus nog wel mogelijkheden de stijgende lijn van het liberalisme ook in ons land voort te zetten. De V.V.D. is de afgelopen maand van smetten gezuiverd en dit kan voor liberalen aanleiding zijn de partij te versterken.

Het ledental zal uitgebreid moeten worden, vooral het aantal jonge leden. De hele V.V.D. zal een verjonging moeten ondergaan. Zij zal bepaalde fouten in haar beleid moeten herzien, principiële stelling moeten nemen en bovenal betere voorlichting moeten geven. Laten wij allen in onze omgeving daartoe bijdragen. Als wij allen na deze tegenslag met vergroot enthousiasme de strijd voor de liberale beginselen voortzetten, zie ik met vertrouwen de Kamerverkiezingen van volgend jaar tegemoet. Als de V.V.D. op deze manier reageert op deze „tussentijdse” verkiezingsnederlaag en de verslachte belangstelling na enkele overwinnin-

gen wordt omgezet in strijdbaar enthousiasme, kan deze klap voor de toekomst nog wel gunstige gevolgen opleveren.

RINDERT STRAATSMA
Amsterdam.

EED EN BELOFTE

De mensen zijn op oneindig veel manieren in twee groepen in te delen. Voor dit geval deel ik ze in naar het criterium van al dan niet geloven in een God.

Voor de wél-gelovenden is een belofte, waarin God betrokken wordt, (de zogenaamde eed), kennelijk een zeer strenge en bindende belofte. Immers, de Godheid, die macht heeft boven's mensen macht, wordt aangeroepen om a) de aanroepende steun te geven bij het waarmaken der belofte en b) wraak op hem uit te oefenen bij het niet-nakomen der belofte.

Voor de niet-gelovende is een dergelijke formulering echter volslagen leeg en waardelozender dan welke andere vorm van belofte dan ook. Hij kan voor hetzelfde geld een toverformule uitspreken, als ik mij zo mag uitdrukken.

Het merkwaardige is nu, dat de rechtbank ook van niet-gelovenden toch de eed eist. Wanneer we van de vooronderstelling mogen uitgaan, dat het de rechtbank te doen is om een zo groot mogelijke waarborg voor het verkrijgen van de waarheid dan is deze eis tot eedsaflegging, tenzij men onoverkomelijke **godsdienstige** (!) bezwaren daartegen heeft (doopsgezinden) toch een vreemde procedure.

(De vervolging door de rechterlijke macht wegens meened, een zuiver aardse aangelegenheid, is voor gelovenden en niet-gelovenden gelijk en oefent dus op zich gelijke preventieve werking uit).

Dit ondemocratisch, theocratisch stuk wetgeving dient te verdwijnen en vervangen te worden door een formulering met gelijkwaardigheid voor de wet van eed en belofte. K.

★ ★

★

In verband met gebrek aan plaatsruimte moesten enige bijdragen (waaronder afdelingsnieuws) blijven overstaan.

★

**Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens**

HBU HBU

VEILIG...

in de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken... Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en tijdens de week-ends niet in huis! De nachtkluis van de HBU brengt, voor haar rekeninghouders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

(vervolg van pag. 1)

lekeur. Hier lag de historische taak van het liberalisme.

Maar het liberalisme ging zich schrap zetten tegen de socialistische „wet”; 't werd nietes-welles, waarbij de socialisten in de aanval waren en zo het een en ander gingen verwezenlijken. Het pseudo-liberalisme was in het defensief gedrongen.

Gelukkig lieten de echte liberalen (als liberators) zich nooit geheel van het Europese politieke toneel verdrijven. Zij verdienen het allergrootste respect. In de moeilijkste omstandigheden hebben zij de beste liberale tradities hoog gehouden. Dit liberalisme bleef links, maar werd nooit socialistisch, hoewel het meermalen heeft gepleit voor socialistische regeringsdeelname. Om de socialisten rijper te maken en om toch maar verbeteringen tot stand te kunnen brengen (b.v. in de ellendige tijd tussen de twee wereldoorlogen, toen de wereld snakte naar grote sociaal-economische hervormingen).

Het was voor de liberalen een nare zaak, dat de pseudo's vaak halsstarrig de naam „liberaal” voor zich bleven opeisen. Zij moesten zich toen anders gaan noemen (bv. radicaal, links republikeins, vrijzinnig democratisch) en bovendien kreeg het woord liberaal bij niet weinigen een hoogst onaangename klank; waar we nu nog mee zitten!

In ons land was het vooral de Vrijzinnig Democratische Bond, die de progressieve lijn: Thorbecke, van Houten (1e periode), Liberale Unie (tot ± 1900 producenten van sociale wetten) en Radicale Bond zou voortzetten. De pseudo's hebben intussen nog een daad van allure verricht door zich aan te sluiten bij de zgn. liberale concentratie van 1913, om hun medewerking te geven aan het algemeen kiesrecht. Weliswaar ging het weer om een juridische zaak, waarin de grote kracht van de vroegste liberalen lag, maar deze stap getuigt daarom niet minder van politieke moed. Toen moest toch al bekend zijn, dat de invloed van de pseudo-liberalen (en van de weeromstuit ook van de liberalen, maar die zijn tot politieke moed verplicht) drastisch zou slinken door grote verkiezingswinst van de socialistische SDAP? M.a.w. men wist wel, dat men de aansluiting op het volk had gemist.

Voor het overige hadden die pseudo's (in Nederland vooral de oud liberalen, de Bond van Vrije Liberalen, de Vrijheidsbond en de Liberale Partij — ongeveer achtereenvolgens) zich genoeglijk vastgegespt in de baggermolenschoepen van de economische wet: wie in slechte tijden lang genoeg zijn adem in kon houden was weer gered voor een keertje.

Wie waren de aanhangers van de Europese pseudo-liberale groeperingen? Behalve van enkele (welmenende) theoretische diehards zal deze stroming wel steun hebben ontvangen van puur conservatieve elemen-

ten, die in deze keuze heel simpel hun belang zagen; vooral om het dreigende gevaar van extreem links (het communisme) te weerstaan. Die angstige conservatieven wilden ook wel eens extreem rechts met nationalistische ingrediënten kiezen (het fascisme).

Het pseudo-liberalisme is tot aan het uitbreken van de tweede wereldoorlog, dwars door de grote depressie van de jaren dertig heen, trouw gebleven aan zijn dierbare principes. (Ook andere rechtse, waaronder confessionele, partijen maakten gebruik van deze principes).

Het is waar, dat de economische wetenschap ook wel lang op zich liet wachten met een nieuwe en betere theorie. Dit mag dus ten dele een excuus zijn voor de pseudo-liberalen. Pas in 1936 kwam de Engelse liberale econoom Keynes met een gloednieuwe en betere theorie naar voren. Hij toonde de noodzaak aan van overheidsingrijpen om de onevenwichtige economische gang van zaken te stabiliseren. Voordien waren de Democraten in Amerika alvast maar begonnen met hun New Deal. Zij oordeelden terecht, dat politiek en economische wetenschap verschillende zaken zijn. De politiek mag als dat zo uitkomt gebruik maken van deze wetenschap, maar het omgekeerde is niet toegestaan, want dat maakt de weg vrij voor experimenten met het menselijk welzijn.

* * *

Vlak na de oorlog had het liberalisme in Europa numeriek nauwelijks enige invloed meer, maar die invloed begint nu flink toe te nemen. Om welk soort liberalisme gaat het hier? Pseudo of echt? Deze vraag heeft des te meer zin nu de Europese landen in economisch en politiek opzicht steeds meer een eenheid gaan vormen. De politieke partijen, ook de liberale, zullen zich aan internationale contacten of zelfs bindingen niet willen of kunnen onttrekken. Welk karakter zal het toekomstige Europese liberalisme dragen?

Voorlopig is er genoeg reden tot pessimisme. De pseudo-liberalen van weleer, de conservatieve dogmatici, zijn ondanks de jongste lessen van de economische wetenschap (dat is toch hun bron?) nog niet geheel verdwenen. Maar dat is het probleem niet. Er is een heel ander slag pseudo-liberalen te voorschijn gekomen, te vergelijken met de puur conservatieven, die de pseudo's van vroeger wel steunden. Het zijn de zelfgenoegzamen en de ontevredenen, die geen privileges meer hebben, bv. door de „ruk naar links” van na de oorlog. Het gelovige deel hiervan neemt zijn intrek bij de confessionele partijen en versterkt daar de welbekende rechtervleugels. Partijen met de eerlijke bedoeling een conservatieve rol te spelen zijn er helaas niet veel. De behoudzuchtigen proberen dus onder de vlag van het liberalisme hun simpele conservatisme te verdedigen en met-

een te verhullen. Het liberalisme wordt beleden met een steriel anti-socialisme.

Van wat zich thans in West-Europa als liberalisme aandient kan o.i. het volgende worden gesteld:

In Italië kan de Liberale Partij voor het liberalisme verloren worden geacht.

In Duitsland versterken de nationalistische tendenzen als vanouds het sterke pseudo-liberale element, ditmaal in de Freie Demokratische Partei.

In België is de pseudo-liberale Partij van de Vrijheid en de Vooruitgang steun gaan zoeken bij rechtse katholieken, wat de vrijheid en de vooruitgang ongetwijfeld ten goede zal komen.

In Frankrijk heeft Mendes France zich in arren moede met het socialisme verbonden om zich zo ver mogelijk van het wel zeer onsmakelijke Franse rechts te verwijderen. In Nederland hebben in de VVD de pseudo-liberalen van het naoorlogse type thans een zeer sterke invloed.

In Engeland tenslotte vertoont de Liberal Party wezenlijk liberale trekken, maar daar is dan ook een conservatieve partij.

Het pseudo-liberalisme van deze tijd is rechts, tenminste naar gezindheid. In de praktijk valt dat wel eens mee, willen zelfs conservatieven nog wel vooruitstrevend doen. Dat komt omdat het publiek op dit punt uitermate kritisch is.

Een groot gevaar is intussen, dat het (pseudo-)liberalisme zich nog meer naar rechts zal laten opschuiven door een socialisme, dat steeds meer gematigd links wordt. Het socialisme is bovendien geneigd steeds meer brokken van zijn leer te laten vallen, ondogmatisch te worden. Er zijn nu heel wat liberale kiezers, die hun stem uitbrengen op socialistische kandidaten. Motivering? „Deze partij is nog het meest liberaal; what's in a name!”

* * *

In het Europa van morgen zal het liberalisme niet gemist kunnen worden. Hoe zal het zich aandienen? Verborgen, zoals nu, of in de vorm van zuiver liberale partijen, wellicht verenigd in één Europese liberale partij.

Dat zal dus een partij van links moeten zijn die, noch gehinderd door theorieën, noch overwoekerd door de belangen van conservatieven met sociale beweging haar werk kan doen. Een beginselpartij (dus geen belangen- of klassepartij!), gebaseerd op de liberale levenshouding, die steeds een verantwoorde levensmogelijkheid wil scheppen voor een ieder, in zowel stoffelijke als ideële zin.

Het gaat om de optimale vrijheid van ieder individu. Dit houdt in, dat de overheid daarbij geen ogenblik zal mogen aarzelen om ongeoorloofde en ongemotiveerde gevestigde belangen aan te tasten. Het werk zal nooit klaar zijn.

H. JONGEDIJK
E. NYPELS

Voor wording van Israël is hard gewerkt

GEEN ERFENIS

„De jonge Israëliet is trots op zijn land, en terecht, daar de 14 jaar oude staat in feite niet een erfenis is van zijn voorouders, maar het resultaat van zijn eigen inspanning en doorzettingsvermogen”, was de slotconclusie van de heer I. L. Palache, directeur van de Collectieve Israël Actie, die op uitnodiging van de

J.O.V.D. - afd. Dordrecht e.o. op zaterdagavond 24 februari j.l. in het „Paviljoen” een lezing hield.

Met enkele anecdotes opende de spreker zijn voordracht, waarin hij scherp de mentaliteit en het wezen van de bewoners van Israël karakteriseerde. Op vlotte en boeiende wijze vertelde hij over de moeilijkheden, die de jonge staat sinds haar

oprichting te overwinnen had op staatkundig, economisch en militair gebied.

Ondanks de sterke bevolkingstoename van 0,6 tot 2,1 miljoen kent men in Israël nagenoeg geen woningprobleem. Iedere Jood, waar ook ter wereld, heeft te allen tijde het recht zich in Israël te vestigen. Zodra hij naar Israël emigreert, wordt hij automatisch volwaardig Israëliet staatsburger. Behalve de verdediging van de langgerekte grenzen, heeft het leger tevens de taak de jonge Israëliërs het Hebreeuws te leren en een vakopleiding te geven, veelal tot boer.

De betalingsbalans heeft de laatste

jaren een vrij gunstig beeld te zien gegeven, maar de koers van het Israëlietische pond werd hierdoor kunstmatig te hoog gehouden.

Om tot de E.E.G. toe te kunnen treden, moest Israël dan ook tot devaluatie van de munteenheid overgaan, waardoor de koers van het Israëlietische pond nu meer de reële waarde weerspiegelt.

Wat de kern-physica betreft, merkte spreker nog op, dat Israël door de vele contacten met buitenlandse atoomgeleerden geheel op de hoogte is met deze materie en dat Israël i.v.m. de voortdurende dreiging van het Arabische blok atoombewapening gewenst acht.

Verslag met moraal van Noordhollandse activiteiten

Uitspraken van een heer van stand

Uw oplettend redacteursje heeft deze maand bezoeken gebracht aan drie afdelingen binnen het district Noord-Holland. Toen hij zijn belevenissen neerschreef kreeg hij toevallig bezoek van de heer O.B.B.

Deze heer vatte zijn indrukken van de verschillende afdelingen kernachtig samen. Al heeft de heer M. Toonder het alleenrecht van publicatie des heren B's memoires, toch hoopt Uw redacteur, dat de heer Toonder accoord kan gaan met het hieronder vermelden van de opmerkingen van de heer B.

DE BILT

„Een Bommel zonder eten is als een zeilschip zonder wind.”

Zaterdag 7 april vormde een copieuze maaltijd de schakel tussen een bijeenkomst van de raad van het district Noord-Holland, onder de voortreffelijke leiding van de heer Arend de Goey, en een avond georganiseerd door de jonge afdeling „De Bilt-Bilthoven”.

De heer Hessels, directeur van het wetenschappelijk bureau van het N.V.V., sprak over: „De visie van het N.V.V. op het loonbeleid”. De gedifferentieerde loonvorming vereist net als de eerder gevoerde loonpolitiek richtlijnen. Daar productiviteit, rentabiliteit en werkgelegenheid nooit precies tot in procenten berekend kunnen worden, is de gedifferentieerde loonvorming willekeurig en zeer gevaarlijk.

Het N.V.V. wil niet een preventief maar een repressief toezicht op de lonen met een loonvloer en een loonplafond. Hiermee is het N.V.V., naar de mening van de heer Hessels in tegenstelling tot de heerdirectistische regering-de Quay, uiterst liberaal. Deze en dergelijke opmerkingen moesten wel tot een levendige discussie aanleiding geven. Doch het gaat Uw redacteur niet zo zeer om de inhoud van deze avond. Hij wil er bij de andere districten op wijzen, dat zulk een organisatie navolging verdient. De afdeling „De Bilt-Bilthoven” is pas opgericht. Door de planning van een bijeenkomst van de districtsraad op dezelfde dag en op dezelfde plaats als een avond van een nog jonge afdeling, leerden de Noord-Hollanders „De Bilt-Bilthoven” kennen en werden de activiteiten van deze afdeling gestimuleerd.

GOOI

„Dat had ikzelf niet veel beter kunnen bedenken.”

Ook in het Gooi heeft men nu besloten tot de oprichting van een Politiek Jongeren Contact Raad. Het initiatief hiertoe ging uit van de afdeling „Gooi en Omstreken” der J.O.V.D.

Voorlopig werken in dit Contact samen de A.R.J.O.S., de F.J.G. in de P.v.d.A., de J.O.K.V.P. en de J.O.V.D. Op het ogenblik beraden de P.S.P.-jongeren in het Gooi zich over toetreding.

De eerste avond onder auspiciën van het P.J.C.G. door de Gooise J.O.V.D. georganiseerd, was er wel een bijzonder actuele. 28 maart j.l. zijn de verkiezingen gehouden voor de Provinciale Staten.

Een forum bestaande uit jongeren van verschillende politieke richting, met voor de J.O.V.D. Huub Jacobse, gaf commentaar op de uitslagen en de achtergronden daarvan. Van te voren waren grote lijsten gemaakt met de verkiezingscijfers van '58 en '59 van verschillende plaatsen en de 11 provincies.

De uitslagen, die per radio en t.v. binnenkwamen werden in de opengelaten hokjes ingevuld. Zo hadden forumleden en aanwezigen een goed overzicht doordat zij '58, '59 en '62 konden vergelijken. Als speciale attractie waren kleine lijsten gestencild van Amsterdam. Elke aanwezige kon van te voren de procenten voor de verschillende partijen invullen. Aan hem wiens voorspellingen het dichtst bij de werkelijke uitslagen kwamen werd een fraai boekwerk overhandigd.

ZAANSTREEK

„Mijn goede vader zei altijd: een Bommel, een Bommel, een woord, een woord, en daar houd ik mij aan.” Aangezien een tiental leden van de afd. Zaanstreek een bezoek bracht aan de afdeling waarvan Uw redacteur de eer heeft lid te zijn, kon een tegenbezoek natuurlijk niet achterwege blijven. Daar elders in dit nummer een verslag te lezen valt van de door ondergetekende bezochte avond, kan ik hierover zeer kort zijn.

Zaterdag 31 maart organiseerden A.R.J.O.S. en J.O.V.D. in Zaandam een forumavond. In dit forum hadden nu eens niet zitting ouderen of jongere topfiguren, maar leden van organiserende afdelingen. Hierdoor heeft men bereikt, dat niet alleen enkelen, die anders ook altijd iets op te merken hebben de vragen stelden. Nu behoefde niemand zich beschoornd te voelen de forumleden aan de tanden te voelen. Tot slot nu de moraliteiten:

1. Districtsbestuurders organiseren ter activering van jonge of verlopen afdelingen eens iets samen met of voor zo'n afdeling.
2. afdelingsbestuurders belegt in verband met de opkomst ook actuele avonden met een of andere attractie.
3. afdelingsbestuurders neemt ook vooral sprekers uit eigen afdeling, dat bevordert discussie.

Toen hij het verslag met de goedbedoelde raadgevingen gelezen had zei de heer B.: „jonge vriend, in jou zijn de edele trekken van een Bommel te herkennen. H. WIEGEL

Heftige debatten op ARJOS-JOVD bijeenkomst te Zaandam

De afdeling Zaandam van de ARJOS en de afdeling Zaanstreek van de JOVD organiseerden zaterdag 31 maart te Zaandam voor de derde keer een gezamenlijke bijeenkomst. Evenals verleden jaar was Ds De Jonge voorzitter van een jongerenforum, dat nu bestond uit de heren Fr. de Vries van de ARJOS, D. Boer, PSP en T. Fris namens de JOVD. De verkiezingsuitslag kwam natuurlijk, zo kort na de Statenverkiezingen, als eerste gesprekspunt aan de orde. In tegenstelling tot de heer Boer waren de heren De Vries en Fris van mening, dat het regeringsbeleid geen motie van afkeuring van de kiezers had gekregen, daar de belangrijkste oppositiepartij, de P.v.d.A. immers geen winst heeft kunnen boeken.

Omtrent de oorzaak van de teruggang van de VVD verschilden ARJOS en JOVD van mening. De heer De Vries meende, dat vooral het door de VVD voorgestane woningbouwbeleid (zoveel mogelijk bouw in de vrije sector) deze partij veel stemmen heeft gekost. De heer Fris bestreed dit en gaf als zijn oordeel, dat

de oorzaak ligt bij de verwickelingen rond de zaak Van der Putten. Vooral de ontevreden, die in 1958 en 1959 op de VVD stemden hebben naar aanleiding van de behandeling door minister Visser van deze zaak de VVD weer de rug toegekeerd. Het verlies van deze kiezers werd overigens door de heer Fris niet al te zeer betreurd.

Na de pauze was de heer De Vries vervangen door de heer Triest. Deze ARJOS afgevaardigde kreeg naar aanleiding van een vraag of na de gemeenteraadsverkiezingen de PSP in aanmerking zou moeten komen voor wethouderszetels, de twee andere forumleden lijnrecht tegenover zich. De heer Triest stelde nl. dat de PSP tot op zekere hoogte niet aanvaardbaar was in onze democratie. „Een partij,” zo zei hij, „die aan de oostelijke grenzen een bordje wil plaatsen „Binnen zonder kloppen”, zou ik niet in onze bestuurscolleges willen opnemen.”

Op dit punt werd hij fel aangevallen door de heer Fris (JOVD, die hem aanraade het begrip democratie nog een goed te bestuderen. „Het kenmerk van de democratie is toch, dat er voor alle partijen plaats is. Uw opvatting, dat de democratie er maar voor bepaalde groepen moet zijn bevalt me echt niet.” De heer Boer kon dit uiteraard onderschrijven en wees er nog op, dat de PSP juist op een andere wijze dan met de wapens poogt de democratie te handhaven. De voorzitter van het forum sloot dit onderwerp af door als zijn overtuiging uit te spreken, dat aan de democratische gezindheid van de PSP niet te twijfelen valt.

Tijdens de gedachtenwisseling over het probleem van de bevolkingstoename lagen de meningen van ARJOS en JOVD weer wat dichter bijeen t.a.v. de taak van de overheid op dit punt. Hier moet de overheid zich beperken tot het stimuleren van de werkzaamheden van de instanties en verenigingen, die zich hiermee bezig houden. De heer Boer was echter van mening, dat de overheidstaak hier ruimer ligt. Hierin werd hij bijgevallen door een JOVD lid, dat er van overtuigd was, dat de voorlichting op sexueel gebied nog enorm te verbeteren valt.

Toen de spanning tijdens het debat over dit onderwerp sterk was gesteegen brak Ds De Jonge deze door het verhaal te vertellen dat kort na de oorlog de ronde deed: In een klein dorp in Friesland waren Canadese militairen gelegerd, die op een nogal losse wijze omgingen met de meisjes van het dorp. Dit verdroot de dominee daar zeer en hij stapte naar de commandant om zich te beklagen over het gedrag van de militairen. „Wel, dominee, dat is toch helemaal in overeenstemming met het „Gaathen en vermenigvuldig u”?” „Dat staat er inderdaad,” antwoordde de dominee, „maar er staat niet „Vermenigvuldig u en gaat heen!” Nadat de hilariteit wat bedaard was stelde de heer Fris nog, dat er naar zijn mening geen grond was voor de vrees hoe de toenemende wereldbevolking gevoed moet worden. Dit is geen probleem mits het beschikbare voedsel maar op de juiste wijze kan worden verdeeld.

Na afloop van deze interessante gedachtenwisseling werden de forumleden door de JOVD-voorzitter van de afdeling Zaanstreek, de heer D. W. Out, namens de organiserende verenigingen bedankt voor hun me-

dewerking. Als herinnering bood hij hen een kleine attentie aan.

De avond werd daarna voortgezet op een, ook bij vele niet-Zaanse JOVD-leden, bekende en gewaardeerde wijze.

W. STAAL

FJG van de PvdA over Bescherming overbevolking

De Federatie van Jongeregroepen van de Partij van de Arbeid sprak in een 4-tal over het land verspreide bijeenkomsten over bovengenoemd onderwerp. Namens de JOVD hebben ondergetekenden aan de uitnodiging gevolg gegeven, de tweede bijeenkomst, die op 24 februari in Den Haag, bij te wonen. Voorbereiding en organisatie waren uitstekend verzorgd; met name de map met documentatiemateriaal, die aan iedere deelnemer was verstrekt, maakte een zeer goede indruk (stellingen, voorbeschuwingen, cijfers, overdrukken van krantenartikelen uit diverse bladen).

Na een ochtendzitting, waarin de heren mr. Th. J. A. M. van Lier en Fons Hermans ieder een inleiding van een half uur hielden, werd de vergadering gesplitst in 5 discussiegroepen van ieder ongeveer 50 personen, die in de loop van de middag bij monde van rapporteurs de in hun groep gerezen vragen voorlegden aan een forum, waarin naast beide inleiders ook nog zitting hadden mej. Lemaire en de heer Schouwenaar. Drs. den Uyl zat het forum voor.

Een belangrijk gedeelte van de tijd werd besteed aan de vraag, of er in Nederland verband bestaat tussen kinderbijslag en bevolkingstoename, waarbij ook aandacht werd besteed aan het systeem van kinderbijslag zelf.

De heer Hermans keerde zich tegen de kinderbijslag als volksverzekering. Het solidariteitsprincipe vindt hier geen toepassing, want het krijgen van kinderen berust op een vrije wilsbeschikking. Hij zei letterlijk: „Uitsluitend het hebben van een groot aantal kinderen, geeft geen recht op een gedeelte van het inkomen van kleine gezinnen en ongehuwden”. (Applaus uit de zaal).

Hij wenste het basisloon gebracht te zien op een zodanig peil, dat een gezin met 5 kinderen daarvan kan leven, gevolgd door een algehele afschaffing van de kinderbijslag, zodat de verantwoordelijkheid voor het bepalen van het aantal kinderen, met de economische consequenties, geheel bij de ouders komt te berusten.

De heer Schouwenaar meende op te moeten merken, dat „een gezin met bv. 3 kinderen dan dus meer krijgt dan waarop het recht heeft”, wat hem gejoel uit de zaal opleverde. — Van Lier en Schouwenaar spraken zich echter duidelijk uit voor het huidige systeem van kinderbijslag.

De uit de zaal naar voren gebrachte ideeën liepen in opvallende mate parallel met de onlangs over dit onderwerp aangenomen JOVD-resolutie.

Over het eigenlijke onderwerp bleken de meningen sterk verdeeld. Maar men was het er wel over eens, dat noch overheid, noch partij een rechtstreeks beïnvloedende taak in deze toekomst. Eventueel particulier initiatief (NVSH) moet gesteund worden.

Drs. E. NYPELS
A. V. TH. KOCH

Welvaart en vrijheid voor iedereen

Een antwoord aan H. Wiegel

De titel van dit artikel is tevens de voornaamste doelstelling van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Voor wie dit helaas nog niet wist, is het goed de uitgave van het Hoofdbestuur van de V.V.D. „Liberaal Bestek 1962” eens te lezen!

Wanneer de heer Wiegel dit begrepen had, was zijn denigrerende opmerking t.a.v. de heer Ouwerkerk die gezegd heeft, dat de VVD er naar streeft een echte Volkspartij te worden, achterwege gebleven in de Driemaster van februari.

Voor de duidelijkheid herhaal ik het slot van het artikel van de heer W.: „Natuurlijk streeft de V.V.D. naar meer stemmen. Dat de meer welgestelden, die niet op de confessionele partijen stemmen, allen de V.V.D. kiezen zal te begrijpen zijn. Stemmenwinst voor de V.V.D. kan dan alleen komen door arbeiderskiezers. Zulk een streven zal niet veel succes hebben, want het enig gemeenschappelijke, dat de welgestelden en minder-welgestelden (in casu de arbeiders) hebben is een belangentegenstelling.

Wanneer de V.V.D. wil streven naar stemmenwinst, dan zal zij zich niet moeten richten tot de arbeiders. Zij zal het moeten hebben van de confessionele partijen.”

Tot zover citeerde ik het artikel van de heer W., het zal nuttig zijn deze uitspraak met behulp van „Liberaal bestek '62” eens onder de loep te nemen.

Waarom zouden alle welgestelden, die niet op de confessionele partijen stemmen de V.V.D. kiezen, waarop baseert de heer W. deze stelling? De V.V.D. heeft vele welgestelden in zijn gelederen, maar dat bewijst de stelling van de heer W. nog allerminst. De trieste werkelijkheid is, dat de heer W. een politieke **levensovertuiging** wil zoeken in een enge geldsfeer (en hier kan slechts een negatieve levensovertuiging liggen!!).

Een streven om arbeiderskiezers te krijgen is volgens de heer W. volkomen tot mislukken gedoemd, omdat het enig gemeenschappelijke, dat welgestelden en minder welgestelden zouden hebben een belangentegenstelling is. Ook deze stelling is volkomen ongemotiveerd, laat „L.B. '62” er daarom eens iets tegenoverstellen!

Sinds 100 jaar hebben de beschouwingen over het sociale vraagstuk zich afgespeeld rondom de verhouding werkgever-werknemer. Thans zijn we er getuige van, dat deze tegenstelling zijn scherpte verliest om plaats te maken voor een duidelijke drang naar een **belangen-gemeenschap!!** De basis daarvoor is inderdaad aanwezig, dank zij de ongekende toeneming van het menselijke produktievermogen. Om welvaart te kunnen verdelen, moet er inderdaad welvaart-schepping hebben plaatsgevonden.

Dit laatste is, dank zij de produktiviteitsstijging het geval en hierdoor zijn de sociale spanningen zeer sterk verminderd.

Een geheel nieuwe fase in de maatschappelijke verhoudingen begint zich af te tekenen, waarbij enerzijds de werkgevers meer het belang gaan inzien van een hogere welvaartstrap van de loontrekkenden, terwijl anderzijds deze laatsten ook meer begrip krijgen voor de kwaliteiten, die nodig zijn en de risico's, die gelopen worden, bij het opzetten en leiden van een bedrijf.

De V.V.D. wil in beide opzichten tot verheldering en precisering der gedachten bijdragen. Daarbij wordt tot doel gesteld het bereiken van een zo groot mogelijke geestelijke en materiële welvaart voor het **gehele volk**. Bij het te volgen loonbeleid dient gewaakt te worden tegen de inflatiespiraal, want van zulk een ontwikkeling zijn vooral de minstdraagkrachtigen de dupe en diegenen, die van een vast inkomen leven.

De klassestrijd, door de socialisten gepredikt en gedurende tientallen jaren met grote felheid gevoerd, ging uit van de gedachte, dat „kapitaal” en „arbeid” onverzoenlijke vijanden zouden zijn. In een tijd waarin de maatschappelijke bezitsverhoudingen geheel anders lagen dan thans, sprak de leuze van de klassestrijd velen aan.

Nu echter wordt zelfs door de socialisten in meerderheid ingezien, dat dit begrip **volkomen verouderd** is. (Wie de schoen past, trekke hem aan!) Wij hebben te maken met het heden en de toekomst, uiteraard lessen trekkende uit het verleden. Onze tijd maakt het niet alleen mogelijk, maar stelt de eis, dat het verwerven van duurzaam bezit door een zo groot mogelijk deel van

het volk mogelijk zal worden gemaakt, hetgeen betekent, dat de „geforceerde tegenstelling” arbeid/kapitaal of bezitters/niet bezitters zal vervagen en verdwijnen. Mede ter bevordering van dit proces is de V.V.D. voorstander van spaarregelingen en winstdelingsystemen, waarbij de gezamenlijk verkregen inkomsten zowel ten goede zullen komen aan hen, die hun arbeidskracht, als aan hen, die hun kapitaal in de onderneming steken.

Het populariseren van effectenbezit en het verstrekken van premies op besparingen kunnen deze bezitsvorming bevorderen.

(discussie gesloten, Red.)

D. DE RONDE Jr.

Geslaagde Noordelijke districtsdag

Boeiende rede van prof. mr. Oud

De noordelijke districtsdag, gehouden op 17 maart 1962 in de Prins-Bernhardhoeve te Zuidlaren, ligt weer achter ons.

Onder leiding van de heer R. R. Smit, voorzitter van het district, was een officiële ontvangst georganiseerd voor genodigden op Laarwoud, vandaaruit men naar de Prins-Bernhardhoeve ging voor de opening van de districtsdag om kwart over drie. De heer R. R. Smit begroette in eerste instantie prof. mr. P. J. Oud, die een inleiding zou houden over het onderwerp „Liberalistische politiek nu”, terwijl verder onder de aanwezigen zich de burgemeester van Zuidlaren bevond, de heer Roukema met zijn echtgenote.

De districtsvoorzitter legde in zijn openingswoord de nadruk op het wezen van de democratie en op de rechten en plichten, die op elk lid der gemeenschap ten aanzien van het behoud der democratie rusten. Waakzaam blijven en op een goede democratische gang van zaken te letten is een eerste vereiste als tegenhang van het communisme.

Prof. Oud begon zich af te vragen

wat het liberale beginsel was. Hierop antwoordde hij zelf onmiddellijk, dat voor een liberaal mens de vrije ontplooiingsmogelijkheid moet voorop staan. De mens blijft de belangrijkste hoeksteen van de maatschappij.

De spreker stelde hier als voorbeeld de spreuk van de vroegere N.S.B.: „Gij zijt niets, uw volk is alles”. Dit is wel volkomen het tegengestelde van het liberale beginsel, dat propageert: „De mens is alles, als individu dus, hetgeen niet uitsluit, dat het volk niets is.”

Het liberale beginsel is een blijvende leidraad geweest. De grondslag ervan is gelijk gebleven, terwijl het zich heeft aangepast aan de dynamische tijd.

Het liberalisme van de vorige eeuw is wel heel anders dan het modern liberalisme, dat men tegenwoordig propageert. Bovendien behoort de overheid regelend en controlerend op te treden en niet zoals het vroeger was, dat zij zich zo weinig mogelijk met het individu moest bemoeien.

De politieke strijd dient gevoerd te

(vervolg op pag. 8)

AGENDA

Landelijk weekend te Dalfsen

tevens bijzondere algemene ledenvergadering

Zoals in het begin van het jaar aangekondigd, wordt op 2 en 3 juni a.s. een bijzondere algemene ledenvergadering gehouden in het conferentieoord „DE VECHTSTROOM” te Dalfsen.

Het programma luidt als volgt:

Zaterdag 2 juni 1962: 15—16 uur: ontvangst deelnemers
16.15 uur: opening door de landelijk voorzitter
16.45 uur: inleiding door mevrouw mr. J. M. Stofels van Haaften over „Vrouwendienstplicht en Vrouwenarbeidsplicht” gelegenheid tot discussie
18.00 uur: maaltijd
19.00 uur: bespreking resolutie landbouw voorbereid door de Landbouwcommissie
21.00 uur: na gedane arbeid kunnen de deelnemers zich verpozen onder muzikale klanken.

Zondag 3 juni 1962: 11.30 uur: vervolg discussie zaterdagprogramma
12.30 uur: warme maaltijd
14.00 uur: behandeling van de resolutie religie en politiek uitgebracht door de heren C. A. Franken en ir. H. Makkreel.
16.00 uur: sluiting.
De aanvangstijden voor de kerkdiensten zullen in het conferentieoord bekend gemaakt worden.

Belangrijk!

I.v.m. de te houden bijzondere algemene ledenvergadering worden de afdelingsbesturen dringend verzocht hun afgevaardigden uiterlijk 30 mei a.s. op te geven bij het algemeen secretariaat, Huis te Hoornkade 6, Rijswijk Z.H. Alleen die afdelingen hebben stemrecht, die de afdracht aan het H.B. tot 1-4-62 hebben voldaan.

De kosten voor dit weekend bedragen f 8,50 per persoon te voldoen bij aankomst in het conferentieoord. Kosten voor het huren van linnengoed niet inbegrepen.

„De Vechtstroom” is te bereiken vanuit Zwolle met de bus, die over Oudleusden richting Ommen rijdt. Uitstappen bij halte Vechtstroom, welke is gelegen 6 minuten lopen van het conferentieoord.

Aanmeldingen voor het weekend gelieve U zo spoedig mogelijk te zenden aan het algemeen secretariaat met als uiterste termijn 30 mei a.s.; U gelieve hiervoor gebruik te maken van onderstaand deelnemersformulier.

Rijswijk Z.H., 12 april 1962

R. Hofman (algemeen secretaris)

Ondergetekende:

adres:

woonplaats:

lid van de afdeling:

geeft zich op als deelnemer(neemster) aan het JOVD-weekend op 2 en 3 juni a.s. te Dalfsen.

Handtekening:

Een gemeenschappelijke landbouwpolitiek

1 juli a.s. een belangrijke datum

Vrijwel dagelijks vinden wij in onze kranten artikelen of horen wij in de nieuwsberichten van het ANP berichten over de Euromarkt. Alvorens in te gaan op het onderwerp is het goed een kort overzicht te geven van de ontwikkeling van de Europese samenwerking.

Direct na de oorlog is er een duidelijke lijn naar samenwerking op militair terrein. In 1948 wordt de Organisatie van Europese Economische Samenwerking O.E.E.S. opgericht. Sinds 1961 O.E.S.O. waarbij nu ook de jonge ontwikkelingsgebieden bij de economische hulp worden betrokken. In het zelfde jaar wordt de Raad van Europa opgericht.

De politieke leidraad, de vereniging van krachten, komt steeds sterker naar voren naarmate Moskou zijn communistische aanspraken steeds meer laat gelden in Europa en in Zuid Oost Europa zelfs met macht demonstreert.

In 1950 komt de E.G.K.S. (Europese Kolen en Staal Gemeenschap), tot stand. Na mislukking van het E.D.G.-verdrag wordt de Europese samenwerking weer op gang gebracht langs economische weg.

1956 Verdrag van Rome. In 1958 treedt de EEG en EURATOM in werking, waarbij dus zijn aangesloten: België, West-Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland.

Het doel van het verdrag van Rome is de geleidelijke samensmelting van de tot 1958 gescheiden volkshuishoudingen tot een grote binnenmarkt.

In dit grote integratieproces is ook de landbouw opgenomen, waarbij met grote nadrukkelijheid moet worden gevoegd, dat de landbouw in haar geheel niet is los te koppelen van de rest van de economie. J. H. Huizinga schrijft: „Bij de landbouw begint de viktorie”. Tot dus-

ver heeft ieder land de landbouw apart behandeld en met behulp van een actieve landbouwpolitiek een goed producerende landbouw in stand gehouden. Want uit strategische overwegingen en uit een oogpunt van voedselvoorziening kan de landbouw niet gemist worden.

Globaal hebben de architecten van Europa destijds het verdrag opgesteld, detailregelingen worden naderhand besproken. In januari zijn de besprekingen in Brussel besloten; hier weer een van de detailregelingen. De grote lijnen daarentegen staan in het Verdrag. Wie de besprekingen in Brussel gevolgd heeft, heeft kunnen zien hoe moeilijk de integratie van de landbouw is.

Men moet naar die rationalisatie, die optimale arbeidsverdeling en optimale bedrijfsgrootte waar men evenals in de industrie een grotere produktie en lagere kosten van verwacht. Door middel van vrije concurrentie, wat als doeltreffendste middel is aanvaard voor de industrie, is het doel van het verdrag voor de landbouw niet te bereiken. Dit zou bijvoorbeeld tot gevolg kunnen hebben, dat een boerenstand in een bepaald land zou verdwijnen. Daarmee zou men meer stuk maken dan men er mee zou verdienen. Een geleide éénmaking moet de oplossing brengen.

Het gemeenschappelijke landbouwbeleid.

Door middel van dit beleid tracht de Commissie in Brussel een Europese landbouw te creëren. Voordat we een nadere uitwerking van het gemeenschappelijk landbouwbeleid geven is het goed van te voren de landbouw in Europa onder de loep te nemen. Ondanks een gestadige teruggang van het percentage in de landbouw werkende bevolking vormt deze tak nog steeds een zeer belangrijke beroepsgroep in de landen van de E.E.G. Voor Nederland was dit percentage in 1959 11%. Bij de beoordeling van de plaats, die de landbouw inneemt in de totale economie, dient rekening te worden gehouden met grote verschillen, zoals die bestaan tussen de omstandigheden, waaronder gewerkt moet worden in de verschillende delen van de Euromarkt. Deze worden bepaald door vele factoren, waarvan de natuurlijke, nationaal economische, de structurele verhoudingen de belangrijkste zijn. De natuurlijke verhoudingen zijn zeer verschillend in de zes landen. We behoeven maar aan het klimaat te denken. Dit kan een gematigd-, kust- of landklimaat zijn.

Vergelijken we Nederland en Zuid-Duitsland dan blijkt duidelijk welke grote verschillen er kunnen zijn in oppervlaktetoestanden. In de zes landen wordt hard gewerkt om de structurele verhoudingen te verbeteren. Westduitsland benut te z.g. Groene Plan. In onze landbouwbe-groting zijn gelden uitgetrokken

Op dinsdag 1 mei 1962 organiseren de afdelingen Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Delft van de JOVD een openbare bijeenkomst ter gelegenheid van de

Dag van de Arbeid

Sprekers: Drs. J. G. Th. Linssen, oud landelijkvoorzitter der JOVD; H. J. L. Vonhoff, secretaris VVD-afd. Amsterdam; en G. W. Keja, bestuurslid VVD-afd. Amsterdam.
Ruime gelegenheid tot vragen stellen

Plaats: Rest. De Kroon, Spui 10, Den Haag. Aanvang 20.00 uur

Toegang gratis

U bent welkom!

voor de structuurverbetering, ruilverkavelingen etc. In het algemeen gezegd dienen deze structuurverbeteringen ervoor de landbouw goedkoper te laten produceren.

Onder de nationaal-economische factoren vallen de lonen, pachten, brandstofprijzen van trekkers, prijzen van kunstmest etc. Zo krijgt de boer in de Bondsrepubliek een goedkopere dieselolie voor zijn trekkers. De Nederlandse boer profiteert van de goedkoop ingevoerde voedergranen. Zo kent ieder land zijn eigen landbouwpolitiek. Door het te voeren gemeenschappelijk landbouwbeleid tracht men deze verschillen gelijk te maken. De natuurlijke verhoudingen kunnen vanzelfsprekend niet veranderd worden.

Wat houdt dit beleid in, kan men zich afvragen. Populair gezegd zijn er vijf punten, die peilers zijn van dit beleid.

1. Produktiviteitsverhoging.
2. Inkomensverhoging per hoofd van de agrarische bevolking bij een levenspeil aangepast aan de tijd.
3. stabilisatie van de markt.
4. het treffen van sociale voorzieningen.
5. de levering van het produkt aan de consument tegen een redelijke prijs.

Op langere termijn bezien is een zo

hoog mogelijke produktiviteit nodig om de agrarische bevolking een redelijke levensstandaard te verzekeren. Door middel van de markten te stabiliseren tracht de commissie grote prijsschommelingen te voorkomen. Met andere woorden: de Europese commissie streeft naar de ontwikkeling van een gemeenschappelijk prijsniveau, waarop de producenten aan hun trekken komen en anderszijds ook de consument een redelijke prijs gegeven kan worden.

Evenals ieder land een sociale politiek volgt voert de Commissie een sociale politiek. Ter illustratie enkele punten uit dit programma.

- Verhoging van de welvaart voor allen, die in de landbouw werkzaam zijn.
- Verbetering van de sociale positie van de werknemers in de landbouw, waarbij rekening moet worden gehouden met de bijzondere kenmerken van de landbouw.
- De maatschappelijke en culturele voorzieningen op het platteland verbeteren.
- De huisvesting op het platteland verbeteren en moderniseren.

In grote lijnen is dit de gemeenschappelijke landbouwpolitiek, zoals die zal worden gevoerd door de Europese Commissie. En per 1 juli van dit jaar gaat men in werkelijkheid beginnen met deze politiek. De overgangperiode zal tot 1970 duren. Ieder land probeert natuurlijk zo goed mogelijk aan de start te komen. Wij willen besluiten met te zeggen, dat in de volgende woorden een kern van waarheid schuilt, het is van wezenlijk belang voor de toekomst van de boer, dat hij goed onderwijs heeft genoten, technisch goed is onderlegd, begrip moet hebben voor de marktontwikkeling etc. Van niet minder belang is, dat een boer iemand is, die liefde heeft voor zijn werk. Zij die liefde hebben voor hun beroep zullen ook in de toekomst boer zijn.

Namens de
landbouwcommissie
J. K. SIJPKENS.

Uit onze J.O.V.D.-familie

Met grote blijdschap geven wij kennis van de geboorte van onze zoon

WIGLE JOHAN

J. W. Tuinenga
M. Tuinenga-Ackema

Engwierum D 164
4 april 1962

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,
H. Wiegel,
ir. F. Wagenmaker.
F. A. Hoogendijk (secretaris)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.
Adres — Administratie:
Gooiergracht 163, Laren (N.H.)
Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum
f 3,— per jaar. (Voor leden
gratis).

Abonnements- en advertentie-
gelden uitsluitend aan G. Stem-
pher Laren (N.H.), Postgiro 244397
of op bankrekening, Hollandsche
Bank-Unie N.V., Herengracht
434—438, Amsterdam.

(vervolg van pag. 7)

worden op grond van het beginsel en hier behoort de liberaal zijn plaats te kiezen.

In dit verband richtte prof. Oud zich in het bijzonder tot ons J.O.V.D.'ers. Men moet zich niet eenzijdig laten voorlichten, maar ook een open oog en oor hebben voor de standpunten van andersdenkenden.

Van de politiek wordt vaak kwaad gesproken. Daarom willen velen er zich niet mee bemoeien, toch is het een belangrijke zaak. Er wordt hier beslist over grote problemen, die ons allen raken. Gaat het soms fout dan wil dat nog niet zeggen, dat we de politiek de rug moeten toekeren.

Na afloop werden nog een aantal vragen gesteld, zoals over het woningbouwbeleid, de E.E.G., de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd, de kwestie Nieuw Guinea en de zaken Meulenbelt en van der Putten, waarbij door prof. Oud werd opgemerkt, dat de oppositie loyaal moet zijn en niet het regeringsbeleid op zo'n hinderlijke wijze moest doorkruisen.

De heer R. R. Smit dankte prof. Oud hierna voor zijn woorden en bood hem de traditionele Zuidlaarder bol aan, benevens een fotoboek van Groningen.

Hierna verenigde een groot gezelschap zich rond de koffietafel in de Sprookjeshof. Hier werd nog door diverse sprekers het woord gevoerd, waaronder door de hoogbejaarde baron de Vos van Steenwijk, lid van de Eerste Kamer. De dag werd besloten met een politiek cabaret, „Schuif een zetel bij”, waarna nog een groots bal en een verloting het einde betekenden van deze elfde districtsdag.

A. A. BOUMA

N.V. BETONDAK

Fabrieken Arkel - kantoor Gorinchem

N.V. Lijm- en
Gelatinefabriek

„Delft”

TWEE TORENS

Telefoon 25242 - Delft

LIBERTAS

tweemaandelijks
 orgaan van de

**NEDERLANDSE
LIBERALE
STUDENTEN**

*Vraagt
proefnummer!*

Adm. Rooseveltlaan 175
Amsterdam-Z.

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

CARROSSERIE- EN WAGENBOUW

H. BIKKER - BOSKOOP

PUTTEKADE 1 - 3 - TELEFOON 3193 K 1727

VOUW-CARAVAN „EASY”

volwaardige Caravan en toch opvouwbaar (geén tent-caravan)

AANHANGWAGENS 2 WIELIG, VOOR LUXE AUTO'S

FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK N.V.

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

Vlotte behandeling van hypotheekaanvragen

Strijdt voor Vrijheid en Democratie voor iedereen, behalve
voor Houtvernielers. Bestrijdt deze door Uw hout onder hoge
druk te laten impregneren bij:

v. d. SIJDE'S Houtbereiding N.V.

Spui 40 - STRIJEN - Telefoon 0 1854-280

Fa. W. VAN 'T HART & ZONEN

TELEFOON 39416-33267-50699-32280

- Classificeren en volledig onderhoud van schepen.
- Reinigen van alle typen stoomketels
- Vervanging dek- en machinekamerpersoneel
- Onderhoudswerkzaamheden van constructiebouw.
- Zandstralen van alle voorkomende werkzaamheden.
- Mastiekwerkzaamheden

DRIJVENDE LUCHT-, LICHT- EN ZANDSTRAAL-INSTALLATIES
HUDSONSTRAAT 37-39 - ROTTERDAM - W.

TRIPLEX & BOARDHANDEL

D. BRAND

„Picus”-Betontriplex - Meubelplaten - Deuren

Spangeseekade 115 - ROTTERDAM

Tel. 010 30231-51995

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

JOH. BOELE TZN's

ZAND-, GRIND-, HANDELS- EN TRANSPORTBEDRIJF

Corn. Muschstraat 2 - Rotterdam 4

Voor levering van ophoogzand

N.V. Scheepsbouw- en Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

schepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

Electro-Delfia

(M. van der Hoeven)

voor automatisering van lichte en zware
oliestookinstallaties - warmte regeling -
Beregeningsinstallaties enz.

Telefoon 0 1730 - 23473

Van Kinschotstraat 206, Delft.

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

Captain A. de Jonge

Gecontroleerde Particuliere
Dag- en Nacht-Bewakingsdienst

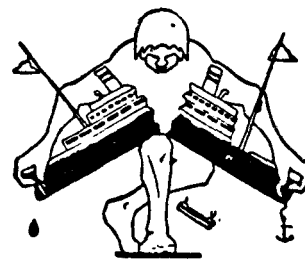
Bewaking van Schepen,
Kaden, Loodsen, Wagons
en opgeslagen goederen
Vakkundig en Technisch
personeel voor verhalen
van schepen, openen en
schoonmaken van ruimen,
binnen- en buitenboord
verven, ketel en tank
reinigen, aflos donkey-
man, matrozen, koks, enz.

8 b van Vollenhovenstraat,
Rotterdam

Tel. dag en nacht 123578, 126173
en 116539

FRANK RIJSDIJK'S Industriele Ondernemingen n.v.

Hendrik-Ido Ambacht
Tel. H.-I.-Ambacht 2045
Rotterdam 117615

SCHEEPSLOPERIJ

HANDEL in:

- Oud IJzer
- Nieuw IJzer,
- Bruikbaar IJzer, enz.

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S
SCHEEPSWERVEN N.V.
KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354. Dordrecht 3774

ANNO

1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

DE ROTTERDAMSCH DROOGDOK MIJ N.V.

Leeuwenstijn - Staalbouw

Schiedam - Jan van Riebeeckweg 10
Telefoon (010) 6 56 67 - 5 32 63

Staalconstructies
Zware plaatwerken
Steek-, spil- en ovale trappen
Pijpconstructies
Hekwerken enz.

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
A.d. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

WERF I.S.

FIGEE

N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

archiefvernietiging
oud papier

J. de PAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

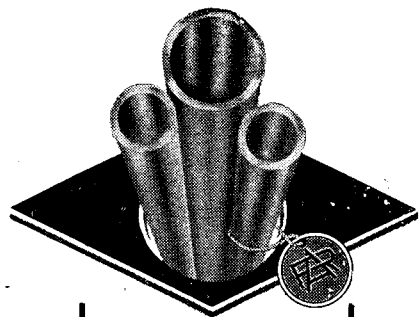
14e Jaargang No. 5

mei 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**NAADLOZE
STALEN
BUIZEN**

N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.

ARNHEM

Tel. 24941-44 Postbus 42

Kanttekeningen bij het vraagstuk Nieuw-Guinea

Een periode voorafgaande aan een verkiezing dreigt nog wel eens vertroebeld te worden door politieke verachtmakingen.

Vooraf wanneer deze periode valt tussen twee verkiezingen, die kort na elkaar plaats vinden, zoals we dit jaar beleven met de verkiezingen voor de Provinciale Staten en voor de Gemeenteraden, bestaat de neiging grote of kleine aangelegenheden aan te grijpen om als politiek stuntwerk te dienen.

Niet eerder ondernomen activiteiten van in het bijzonder de politieke partijen, die bij de laatste verkiezing verlies hebben geleden, werden maar al te graag uitgelegd als te zijn gericht op electoraal winstbejag in plaats van te zijn voortgesproten uit edeler motieven. Helaas is het niet altijd mogelijk om de eerlijk bedoelde activiteiten te onderscheiden van de politiek minder welgemeende. De eigen politieke opvatting en de hartstocht voor een bepaalde zaak kunnen reeds factoren zijn, die een objectieve onderscheiding in de weg staan.

* * *

Er bestaat dan ook gaarne bereidheid om aan te nemen, dat de door de Partij van de Arbeid ondernomen agitatie tegen het beleid van de regering inzake Nieuw-Guinea is ingegeven door de meest nobele bedoelingen.

Daarvoor bestaat te meer reden, als men bedenkt, dat de kwestie Nieuw-Guinea niets van doen heeft met de verkiezingen voor plaatselijke gemeenteraden. Natuurlijk zal de jongste vooruitgang van de Pacifistisch Socialistische Partij vooral in de kring van de Partij van de Arbeid met lede ogen zijn aangezien. Desondanks willen we zelfs aannemen, dat het petitionnement van de P.v.d.A. niet als concurrerende tegenzet is bedoeld op het petitionnement van de P.S.P.

Wel dringt zich echter de vraag op, waarom de P.v.d.A. nu juist de laatste maanden is overgegaan tot zulk een heftige strijdvaardigheid. De kwestie Nieuw-Guinea kan toch bepaald niet worden aangemerkt als een sinds kort volkomen nieuwe aangelegenheid. Het is dan ook niet geheel duidelijk, waarom de P.v.d.A. niet in een vroeger stadium heeft getracht landgenoten over te halen om druk op de regering uit te oefenen, opdat door Nederland gedane beloften ongedaan zouden worden gemaakt. De huidige socialistische ijver om Nieuw-Guinea over te dragen aan Indonesië doet historisch gezien wel vreemd aan.

Op 10 december 1952 liet het socialistische Tweede Kamerlid F. Goedhart zich in fel kritische zin over Indonesië uit: zolang geen stabiele verhoudingen bestonden in Indonesië kon van onderhandelingen over de status van Nieuw-Guinea geen sprake zijn.

Deze mening werd twee jaar later door partijgenoot De Kadt gedeeld, toen deze op 9 december 1954 in de Tweede Kamer verklaarde: „De hele ontwikkeling van de wereld en van Indonesië sedert de soevereiniteitsoverdracht maakt het onmogelijk een oplossing te zoeken in de richting van overdracht aan Indonesië, een gemeenschappelijk beheer met Indonesië of zelfs maar samenwerking met Indonesië. Ja, die ontwikkeling sluit zelfs — zolang de toestanden blijven zoals ze zijn — onderhandelingen met Indonesië uit.”

Nog eind 1957 verklaarde de socialist Willems, dat destructieve krachten in Indonesië niets hadden nagelaten om elke vertrouwensbasis, die voorwaarde is voor een vreedzame ontwikkeling, te ondermijnen.

Verklaring Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur van de J.O.V.D. heeft op zijn laatste vergadering besloten zich te scharen achter de verklaring van het Comité Zelfbeschikking Nieuw-Guinea, waarin o.m. wordt gesteld, dat Nederland zijn belofte t.a.v. het zelfbeschikkingsrecht tegenover de Papoea's dient na te komen en zijn verdere beleid daarop dient te richten.

Voor een goed begrip in deze is het ongetwijfeld dienstig er aan toe te voegen, dat deze uitspraken werden gedaan tegenover regeringen, waarvan socialistische deel uitmaakten en waarvan dr. W. Drees minister-president was.

In een interview met één onzer Driemaster-redacteuren verklaarde deze oud-premier in april 1962: Er is nooit een andere oplossing mogelijk geweest dan overdracht aan Indonesië, waartegen ernstig bezwaar bestond.

* * *

Daar al deze uitlatingen van socialistische partijen moeilijk in overeenstemming zijn te brengen met de protestbijeenkomsten en straatdemonstraties, die thans door

de socialistische partij worden georganiseerd met het oogmerk Nieuw-Guinea aan Indonesië over te dragen, dient onder de ogen te worden gezien of gewijzigde toestanden deze oppositionele gedragingen rechtvaardigen. Gewijzigde toestanden waren het voorbehoud, dat De Kadt indertijd maakte voor het voeren van onderhandelingen met Indonesië.

Welnu, in 1950 verklaarde Soekarno, dat mocht Nieuw-Guinea in dat jaar niet bij Indonesië komen, er een grote strijd zou ontstaan tot het moment, dat Irian zou zijn teruggekeerd. Twaalf jaar later werd door hem een dreigement van gelijke strekking geuit, dat kort daarop gevolgd werd door een verklaring, waarin Soekarno er zijn vreugde over uitte, dat buiten het Rode Blok de communistische partij in Indonesië de grootste ter wereld was. Tegelijkertijd verschenen artikelen in de pers omtrent de zorgelijke economische situatie.

Behalve twee bescheiden pogingen, vond in oktober 1954 de eerste ernstige infiltratie van Indonesische zijde in Nieuw-Guinea plaats. Anno 1962 doet zich hetzelfde voor. Vanuit Indonesisch standpunt is de toestand wel gewijzigd, doch naar wij aannemen niet in de richting, zoals de heer De Kadt bedoelde, waarbij wij de rancuneuze maatregelen van Indonesië tegenover Nederlands bezit en Nederlandse onderdanen dan nog maar buiten beschouwing laten.

Ook vanuit Nederlands standpunt hebben zich veranderingen in de toestand voltrokken. Hoewel professor De Quay op 28 mei 1959 verklaarde, dat het reeds in de afgelopen jaren gevoerde beleid inzake Nieuw-Guinea zal worden voortgezet, is de „ijskast-politiek" van de voorgaande kabinetten niet geheel aangehouden.

Met de instelling van de Nieuw-Guinea Raad werd een nadere stap gezet om te komen tot verwezenlijking van het zelfbeschikkingsrecht voor de Papoea's. Daarboven heeft deze regering geen gelegenheid voorbij laten gaan om te komen tot een ware internationalisering van het steeds ernstiger vormen aannemende geschil tussen Nederland en Indonesië, waarbij het in feite gaat om een vrij Nieuw-Guinea in de toekomst.

* * *

Men kan het betreuren, dat Nederland indertijd de Papoea's de belofte inzake het zelfbeschikkingsrecht heeft gedaan en medewerking heeft toegezegd het Papoea-volk daartoe op te voeden. Dit

(Vervolg van pag. 1)

houdt echter in, dat op Nederland als rechtsstaat de verplichting rust deze belofte na te komen. Daarbij kan niet worden ontkend, dat de huidige regering al het mogelijke doet, wat onder de gegeven omstandigheden gedaan kan worden.

Te betreuren valt, dat door de Indonesische activiteiten veel afbreuk werd gedaan aan het belangrijke werk, dat in Nieuw-Guinea gebeurt en nog moet gebeuren.

Tragischer is het evenwel, dat Indonesië daarbij de ongevraagde sympathie geniet van een half miljoen landgenoten, die dit kenbaar maakten door ondertekening van het petitionnement van de Partij van de Arbeid. Juist in een periode, waarin de regering in het internationale vlak het lang niet gemakkelijk heeft is de steun van de gehele natie onontbeerlijk.

Activiteiten, die getuigen van weinig vaderlandse gezindheid, ondermijnen de Nederlandse onderhandelingspositie en spe-

len in de kaart van hen, die zich onze vijanden noemen.

Hoewel een half miljoen in absolute zin een niet te verwaarlozen aantal is, omvat het petitionnement een uitspraak van 8% van het Nederlandse volk. Moge de overige 92% van ons volk de wijsheid zijn gegeven zich van anti-nationale uitspraken te onthouden in het belang van het volk en het land der Papoea's.

M. DE BRUIJNE

DE NEDERLANDSE POLITIEKE PARTIJEN (I)

Wezen en kenmerken van de Anti-Revolutionaire Partij

De protestants-christelijke richting in ons land is voor het eerst door Groen van Prinsterer (1801-1876) in de Nederlandse politiek tot uitdrukking gebracht. Niet was hij leider van de A.R.P.; in zijn tijd was nog van geen enkele partij-organisatie sprake. Wel was hij voorloper, door zijn politieke tegenstanders genoemd „de veldheer zonder leger”.

De merkwaardige naam van de thans besproken partij kan aanleiding geven tot allerlei misverstanden. Niet is het een partij, die elke omwenteling of verandering in ons politieke leven afwijst, integendeel bij b.v. de laatste kabinetserises speelden de Anti-Revolutionairen een belangrijke rol.

De naam van de partij is te danken aan verschillende uitspraken door Groen gedaan. Groen was een groot tegenstander van de beginselen der revolutie van 1789 (de Franse).

Niet moet men, zei Groen, de rede aanbidden, niet is het volk souverain. Men moet handelen naar wat in de Bijbel is geschreven en men dient zich te richten naar de geschiedenis zoals die door God is gemaakt, naar de Christelijke Historie dus. Tegen de revolutie plaatste Groen het Evangelie. Zo is Groen van Prinsterer de voorloper der Anti-Revolutionaire en Christelijk-Historische richting.

De organisator der A.R.P. is dr. Abraham Kuyper (1837-1920) „de klokkenist der kleine luyden”. Hij richtte de A.R.P. in 1879 op, zette het partijblad „de Standaard” in 1872 op stapel en stichtte in 1880 de Vrije Universiteit.

Kuyper stelde scherp de scheiding tussen confessionelen en niet-confessionelen, „de antithese”. Samen met de katholieken, „stoelende op dezelfde wortel des geloofs”, bestreed Kuyper hen, die zich niet lieten leiden door God en de Openbaring, maar de mens in het centrum der belangstelling plaatsten en uitgingen van de rede.

Dit principe der antithese werd zeker niet door alle A.R. aangehangen. Mede leidde het ertoe dat jhr. A. F. de Savornin Lohman (1837-1924) met zijn volgelingen later uit de partij trad. Ook de groep rond ds. Hoedemaker stelde zich tegenover Kuyper. Meer hierover in het volgende nummer, waarin de C.H.U. behandeld zal worden.

Geen meegaand mens

Dr. Kuyper was geen bijzonder meegaand mens. Binnen de partij ontstonden dan ook conflicten, o.a. zoals boven gezegd tussen Kuyper en fractieleider der A.R. in de Tweede Kamer, De Savornin Lohman. Kuyper wilde zoveel mogelijk macht aan zich trekken en zo ook de fractie sterker binden aan de partijleiding.

Ook waren de aristocratische Lohman en de zich meer op het volk richtende Kuyper het niet eens over de mate waarin kiesrecht-uitbreiding zou moeten plaatsvinden. In 1894 leidde dit tot het uittreden der

Onder de titel „de Nederlandse politieke partijen” zal één onzer redacteuren in elk nummer een partij bespreken. In alfabetische volgorde zullen behandeld worden: de A.R.P., C.H.U., C.P.N., K.V.P., P.v.d.A., S.G.P., en V.V.D.
Hiernaast het eerste in de serie, dat over de A.R.P. handelt. Aan de secretariaten die, op verzoek van de schrijver, het nodige documentatiemateriaal hebben verschaft, wordt hierbij dank gebracht.

Vrij- Anti-Revolutionairen o.l.v. Lohman. Later traden, om andere redenen ook uit de partij ds Kersten en zijn volgelingen in 1918 en in 1948 de heer Laning c.s.

Voor de schoolstrijd en de sociale kwestie leidden ertoe, dat er in Nederland een hechte partij-organisatie ontstond. De A.R. waren de eerste, later volgden de katholieken en de andere politieke groeperingen. In 1888 kwam het eerste confessionele ministerie tot stand o.l.v. Mackay. In 1889 deed deze regering de eerste stap op de weg naar gelijkstelling van de openbare en de bijzondere scholen. In dat jaar werd subsidiëring van bijzondere scholen mogelijk.

Na een onderbreking van 10 jaar kwamen de rechtsen opnieuw aan het bewind. De kleine luyden stonden nu direct onder leiding van hun klokkenist. Nu toonde Kuyper, dat hij niet alleen in eigen kring maar ook in het land graag de baas wilde spelen. Hij trad heel fel op tegen de arbeiders-beweging die in 1903 een geslaagde spoorwegstaking op touw zette.

In 1905 leed de coalitie de nederlaag, doch zij kwam in 1908 terug. Echter niet met Kuyper als minister-president. Door de beruchte „lintjes-affaire” (Kuyper had iemand, die een bijdrage in de partijkas had ge-

stort een onderscheiding bezorgd), is de grote A.R.-leider geen premier meer geweest. Al was zijn politieke carrière dan ook ietwat ongelukkig afgelopen, toch behield hij in eigen kring veel respect. Zijn grote verdiensten, de gelijkstelling van het gewoon openbaar en het bijzonder onderwijs en het bundelen van de confessionele krachten bezorgden hem zijn plaats in de geschiedenis. Niet was met het verdwijnen van Kuyper de A.R.P. zonder leider. In geen andere partij hebben bepaalde figuren zo op de voorgrond gestaan. Zijn opvolger als partijvoorzitter, dr. Colijn (1869-1944) kwam in de jaren '20 als minister van financiën in het nieuws. Hij was meermalen voorzitter van de raad van ministers in de jaren '30. Net als dr. Drees na de oorlog, was Colijn een nationale figuur. Na de Tweede Wereldoorlog zijn het vooral dr. J. Schouten, dr. W. P. Berghuis, dr. H. A. J. F. Bruins Slot en prof. dr. J. Zijlstra, die de Anti-Revolutionaire ideeën uitdragen.

De partij is samengesteld uit 1050 kiesverenigingen, waarvan sommigen al eerder dan 1879 werden opgericht. Het hoofdbestuur der A.R., „het Centraal Comité”, telt 43 leden. Het dagelijks bestuur, „het Moderamen” met aan het hoofd de voorzitter en twee vice-voorzitters (gedrieën „het Presidium” vormend) werkt door haar geringer aantal effectiever.

Eén keer in de 4 jaar komt „de Deputaten-vergadering” bijeen met van elke kiesvereniging één afgevaardigde. Verder kent de A.R.P. het „Partijconvent”, dat twee maal in elk jaar tezamen komt en 300 leden telt.

Het wetenschappelijk centrum van de partij is vernoemd naar haar grote leider: de „Dr. Abraham Kuyper-stichting”. Deze stichting geeft een maandelijks verschijnend orgaan uit: „Anti-Revolutionaire Staatskunde”. Andere periodieken van de A.R.P. zijn haar weekblad „Nederlandse Gedachten” met 20.000 abonnees en het dagblad „Trouw”, opvolger van „de Standaard”. Deze krant staat onder hoofdredactie van dr. Bruins Slot, fractie-voorzitter in de Tweede Kamer.

De vrouwelijke en de jonge Anti-Revolutionairen zijn verenigd in „het A.R.-vrouwen Comité” resp. „de A.R.J.O.S.”. Uit een publicatie van de partij bleek, dat de A.R.J.O.S. ruim 5.000 leden telt.

Een beginselpartij

De A.R.P. is een beginsel-partij, geen belangen-groepering. Zij telt ongeveer 100.000 leden verspreid

over alle bevolkingsgroepen. Van alle partijen komt de A.R. het dichtst bij het landelijk gemiddelde. Haar leden zijn van ongeveer dezelfde religieuze richting, n.l. Gereformeerden en Orthodox-Hervormden. Het totaal kiezers is 600.000. Het stemmenaantal en daarmee het aantal zetels in de Staten-Generaal is door de jaren heen niet constant gebleven.

Vanaf 1918 (in 1919 kwam het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen tot stand) hieronder een overzicht: de A.R.P. behaalde in

1918	13% van de stemmen
22	16
25	13
29	12
33	14
37	16
46	13
48	13
52	11
56	10

en in 1959 9% van de stemmen.

Bleef dus voor en vlak na de Tweede W.O. de positie van de A.R. vrijwel gelijk, vanaf 1948 trad een merkbare daling in. In dat jaar zette vooral de P.v.d.A. zich aan „de doorbraak”. Toch moeten deze twee feiten niet direct worden verbonden. Verliest de A.R.P. doordat de kiezers bewust overgaan naar de niet-confessionele partijen? Of is het het gevolg van een verdere ontkerkelijking van het Nederlandse volk?

Dit achteruitgaan van de A.R.P., dat ook te vinden is bij de C.H.U., heeft sommigen aan het denken gezet.

In Nederland zijn drie Protestants-Christelijke partijen (de A.R.P., de C.H.U. en de S.G.P.) in het parlement vertegenwoordigd. Een vierde groep, het G.P.V., had bij de laatste verkiezingen bijna een zetel veroverd. Een zetel, die nu toeviel aan de P.v.d.A. Het probleem van de versplintering van ons protestants-christelijk volksdeel houdt velen in confessionele kring bezig.

Dat het samengaan van deze groepen niet zo gemakkelijk is zal duidelijk worden als men meer weet over de andere partijen, b.v. over de C.H.U. Dat er tussen de A.R. en de C.H., die één waren onder hun grote voorman Groen van Prinsterer, en later onder Kuyper en Lohman uiteengingen, grote verschillen in beginsel en organisatie bestaan, zal worden uiteengezet in het volgende artikel in deze serie, dat over de C.H.U. gaat.

H. WIEGEL

Het Centraal Comité van de A.R.P. zij hier dank gezegd voor het aan mij verschaft materiaal. H. W.

MARGINALIA

Van Hall

Amsterdam heeft het jubilerende Koningspaar een prachtige ontvangst bereid. Storend in het geheel was de speech van burgemeester Van Hall tot Koningin en Prins in het RAI-gebouw. Beschamend was, dat de burgemeester een papiertje uit zijn zak haalde om vervolgens de opgeschreven zinnestjes op te dreunen.

Van een burgemeester van de hoofdstad mag toch wel verwacht worden, dat hij een korte speech à l'improviste kan uitspreken. Als hij dit niet kan — waarbij dan één van de eigenschappen om een goed burgemeester te zijn wegvalt — bestaat altijd nog de mogelijkheid zo'n toespraak uit het hoofd te leren. Als de goede man dit ook niet kan, had hij de toespraak op een rol kunnen schrijven en hem daarvan plechtstatig kunnen oplezen.

De manier waarop het nu gebeurde was weinig imponerend.

Kolfschoten

Zoen het Vorstenpaar de feestelijkheden in Amsterdam beleefde, sprak de heer Kolfschoten in de Hofstad een paar zure woorden. Als ergens de feestelijkheden op zijn plaats waren geweest, dan was het in Den Haag, zeide burgemeester. Wij kunnen begrijpen dat het voor de burgemeester van Den Haag spijtig was, dat de residentie niet in het programma was opgenomen. Alleen bij de

rondtocht langs de provinciale hoofdsteden werd door Koningin en Prins ook Den Haag bezocht.

Bij de organisatie van deze rondtour van het vorstelijk paar en de Prinsessen zijn echter enkele storende fouten gemaakt.

Twee maal werd in strijd met het programma niet gestopt langs de route bij representanten van de jeugd, die liederen hadden ingestudeerd om deze voor de koninklijke bezoekers te zingen. Dat dit nu niet kon was niet alleen uiterst teleurstellend voor de betrokken groepen, maar ook voor het koninklijk paar.

Op het plein voor het Kurhaus in Scheveningen ontstond zo'n chaos, dat het voor de Koningin onmogelijk was een rede uit te spreken.

In het circus mochten de koninklijke bezoekers naar vertegenwoordigers van de Nederlandse jeugd luisteren, die met elkaar discussieerden. Zij noemden de Tweede Kamer „een zwetserig zootje” en een ander riep in ander verband uit: „Ik vind het leven mieters”. De organisatoren van deze bijeenkomst zouden er goed aan doen dit soort representanten van de Nederlandse jeugd niet als zodanig naar voren te schuiven.

Jongeren, die zich in het bijzijn van het koninklijk gezin onbehoorlijk uitdrukken doen de naam jeugd geen goed.

Neen, de residentie heeft deze keer geen best figuur geslagen bij de ontvangst van de koninklijke gasten.

Engelberting

De Tweede Kamer neemt bij de behandeling van de mammoetwet tegenover minister Cals bijzonder weinig égarde in acht. Herhaaldelijk komt het voor, dat de minister, die een uiterst belangrijk wetsontwerp verdedigt, voor een tiental Kamerleden het woord voert.

„Het is onmogelijk”, zei de heer Tilanus, „een gehele middag naar de bewindsman te moeten luisteren”. „Maar ik moet wel een hele middag naar de Kamer luisteren”, antwoordde minister Cals vinnig.

De heer Engelberting van de K.V.P. maakte het echter onlangs wel heel erg. Het Kamerlid had aan de minister enkele inlichtingen gevraagd. Minister Cals zei hem daarop, dat hij het zou opzoeken en er de volgende dag op zou terugkomen. Toen de bewindsman de volgende middag de vragen wilde beantwoorden was de heer Engelberting juist vertrokken.

„Dan zoekt hij het zelf maar uit”, zei de minister kwaad. Terecht. De heer Engelberting doet er goed aan zich het boek „Hoe hoort het eigenlijk” aan te schaffen.

F. A. H.

Ontwerp-resolutie landbouw in Europa

Bijgaand publiceren wij de ontwerp-resolutie Landbouw in Europa. De J.O.V.D. enz. enz.

overwegende dat, de landbouw in een Europese Gemeenschap op sociaal en economisch terrein een onmisbare schakel is; de groei naar Europese eenwording belangrijk kan zijn bij het oplossen der internationale landbouw en voedselvoorzieningsproblemen; door zijn bijzondere geaardheid (afhankelijkheid van de natuur, hoge investeringskosten, grote verscheidenheid in bedrijfstype) de landbouw een bijzondere plaats inneemt; de vraag naar landbouwproducten praktisch inelastisch is; het aanbod van sommige landbouwproducten de koopkrachtige vraag overtreft; de prijzen van landbouwproducten over een zeer belangrijk deel de kosten van het levensonderhoud bepalen en dus indirect de concurrentiepositie van de industrie; de maatschappelijke verhoudingen vragen om een zo rationeel mogelijk gebruik van de produktiefactoren; de beloning op sociaal, economisch verantwoorde bedrijven gelijk behoort te zijn aan de beloning in vergelijkbare bedrijfstakken; spreekt als haar menig uit dat, een volledige Europese integratie alleen mogelijk is wanneer er een gemeenschappelijk landbouwbeleid tot stand komt waarbij structuurvraagstukken, vraagstukken van produktie en sociale vraagstukken tot een oplossing komen; structuurverbeterende en fiscale maatregelen van fundamentele betekenis dienen te zijn bij het bepalen van een gemeenschappelijk landbouwbeleid; het consumenten-prijspeil zodanig dient te zijn, dat een redelijke exploitatie van het sociaal-economisch verantwoorde bedrijf ruimschoots gewaarborgd is; de overproduktie bijv. via een wereldvoedselorganisatie ter beschikking dient te komen van de ontwikkelingslanden; de Europese landbouw met derde landen overeenkomsten dient aan te gaan, waarbij een zo vrij mogelijke handel in landbouwproducten uitgangspunt dient te zijn.

AGENDA

Landelijk weekend te Dalfsen

tevens bijzondere algemene ledenvergadering

Zoals in het begin van het jaar aangekondigd, wordt op 2 en 3 juni a.s. een bijzondere algemene ledenvergadering gehouden in het conferentieoord „DE VECHTSTROOM” te Dalfsen.

Het programma luidt als volgt:

Zaterdag 2 juni 1962: 15-16 uur: ontvangst deelnemers.
16.15 uur: opening door de landelijk voorzitter.
16.45 uur: inleiding door mevrouw mr J. M. Stoffels-van Haften over „Vrouwendienstplicht en Vrouwenarbeidsplicht”, gelegenheid tot discussie.
18.00 uur: maaltijd.
19.00 uur: bespreking resolutie landbouw, voorbereid door de Landbouwcommissie.
21.00 uur: na gedane arbeid kunnen de deelnemers zich verpozen onder muzikale klanken.

Zondag 3 juni 1962: 11.30 uur: vervolg discussie zaterdagprogramma.
12.30 uur: warme maaltijd.
14.00 uur: behandeling van de resolutie religie en politiek uitgebracht door de heren C. A. Franken en ir. H. Makkreel.
16.00 uur: sluiting.
De aanvangstijden voor de kerkdiensten zullen in het conferentieoord bekend gemaakt worden.

Belangrijk!

I.v.m. de te houden bijzondere algemene ledenvergadering worden de afdelingsbesturen dringend verzocht hun afgevaardigden uiterlijk 30 mei a.s. op te geven bij het algemeen secretariaat, Huis te Hoornkade 6, Rijswijk Z.H. Alleen die afdelingen hebben stemrecht, die de afdracht aan het H.B. tot 1-4-'62 hebben voldaan.

De kosten voor dit weekend bedragen f 8,50 per persoon, te voldoen bij aankomst in het conferentie-oord. Kosten voor het huren van linnengoed niet inbegrepen.

„De Vechtstroom” is te bereiken vanuit Zwolle met de bus, die over Oudeleusen richting Ommen rijdt. Uitstappen bij halte Vechtstroom, welke is gelegen 6 minuten lopen van het conferentieoord.

Aanmeldingen voor het weekend gelieve U zo spoedig mogelijk te zenden aan het algemeen secretariaat, met als uiterste termijn 30 mei a.s.; U gelieve hiervoor gebruik te maken van onderstaand deelnemersformulier.

Rijswijk Z.H., 12 april 1962.

R. HOFMAN (algemeen secretaris)

Ondergetekende:

adres:

woonplaats:

lid van de afdeling:

geeft zich op als deelnemer(neemster) aan het JOVD-weekend op 2 en 3 juni a.s. te Dalfsen.

Handtekening:

Bijeenkomst van J.O.V.D. op 1 mei**Jonge liberalen betuigen hun solidariteit met arbeiders**

Wij zijn hier bijeen als teken van liberale solidariteit met hen, die door eerlijke arbeid hun brood verdienen. Aldus verklaarde drs. E. Nypels op de drukbezochte 1 mei-bijeenkomst, georganiseerd door de samenwerkende afdelingen Den Haag, Voorburg-Rijswijk en Delft van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie.

De heer Nypels zei ervan overtuigd te zijn, dat zeer vele jongeren uitzien naar een sociaal-voortuitstrevend, links-radicaal liberalisme.

Een veel gehoorde klacht is, dat er in deze kringen nog onvoldoende sociale belangstelling bestaat en er teveel wordt gelet op de belangen van de hoogst aangeslagenen in de belastingen. De V.V.D. moet oppassen niet met zo'n eenzijdige klassebeharigting te worden vereenzelvigd.

Drs. Nypels achtte de talloze blijken van instemming met deze eerste officiële liberale 1 mei-herdenking in hoge mate verheugend, aldus lezen we in de N.R.C. waaraan we dit verslag in zijn geheel ontlenden.

Sprekende over de relatie tussen werkgever en werknemer betreurde drs. J. G. Th. Linssen, dat de menselijke aspecten in deze relatie nog te sterk worden verwaarloosd. Als men de werknemers wel eens materialisten noemt is men geneigd te vergeten, dat vele werkgevers hun in dit opzicht tot leermeesters zijn geweest. Eerst na de oorlog begon in brede kringen het besef door te dringen hoezeer de economische prestatie van een onderneming van die goede menselijke contacten afhankelijk is.

Overigens sprak drs. Linssen nog slechts van een eerste stap. Met noodzakelijk „teamwork” moet in vele gevallen nog een begin worden gemaakt; ondernemingsraden genieten nog te weinig populariteit, al is de ondernemingsraad zeker ook weer niet alleenzalmakend. Drs. Linssen bepleitte „contacten op alle niveaus binnen de onderneming”.

Er bestaat voorts dringend behoefte aan het scheppen van goed functionerende verticale contactorganen, waarin werkelijke werknemersverte-

genwoordigers zitting hebben en niet slechts vakbondsfunctionarissen.

Een duidelijke economische verslaggeving van de onderneming mag niet uitsluitend als een weelde voor de aandeelhouders worden beschouwd. Drs. Linssen gaf te kennen, dat de erkende vakbonden veelal de eisen van de tijd niet langer verstaan en hij had kritiek op hun optreden tegen de zogenaamde categorale organisaties.

Sociaal programma

Het bestuurslid van de afdeling Amsterdam van de V.V.D., G. W. Keja, vond dat het de V.V.D. ontbrak aan een afgerond sociaal programma. Het enige wat de doorsneekiezer vaak van de V.V.D. weet is, dat deze partij zich uitspreekt voor belastingverlaging en commerciële televisie. Thans werd er een ernstige verkiezingsnederlaag geleden.

De heer Keja bepleitte, dat men de verantwoordelijkheid daarvoor niet primair zou zoeken bij de weggelo-

pen kiezers doch zou trachten de hand in eigen boezem te steken. Er wordt nog te veel opportunistische politiek gevoerd en verkiezingsbeloften zijn onvoldoende nagekomen. Wil de V.V.D. als een echte volkspartij optreden dan zal zij o.a. op de bres moeten staan voor een werkelijke vrije loonpolitiek, voor de vrijheid van bedrijfskeuze, voor belastingaftrek ten behoeve van studie in de avonduren e.d.

Ook de secretaris van de afdeling Amsterdam van de V.V.D., de heer H. J. L. Vonhoff, waarschuwde tegen zelfgenoegzaamheid in liberale kringen. Nog al te dikwijls, als het te doen is om de werknemer in de V.V.D., trekt men een gezicht alsof men spreekt over suiker in de erwtensoep. De buitenwereld en in het bijzonder de P.v.d.A. heeft de V.V.D. het standsetiket opgedrukt en vele liberalen voelden er zich helaas maar al te behaaglijk bij.

Verkiezingsles

Een enquête, in Amsterdam ingesteld na afloop van de verkiezingen, had volgens de heer Vonhoff tot de conclusie geleid, dat de P.v.d.A. in alle milieus in absolute cijfers meer stemmen had getrokken dan de V.V.D. Door die spreiding van haar stemcijfers dreigt de P.v.d.A. de positie van een volkspartij te gaan innemen, die door de liberale partij behoort te worden bezet. De jongeren komen te weinig op het liberale programma af. Bij diezelfde enquête bleek, dat van hen die voor het eerst hun stem hadden uitgebracht in een

groep van 42 personen, er niet één de liberale lijst had gesteund.

Dit achtte de heer Vonhoff een ernstige waarschuwing. Daarom zij deze dag van de arbeid de liberalen een dag van bezinning en van vernieuwing. Alleen als die vernieuwing straks in de samenstelling van de lijst voor de Kamerverkiezingen haar afspiegeling vindt, is het schot voor de boeg van de verkiezingen voor de Provinciale Staten niet tevergeefs geweest.

De heer Vonhoff noemde het probleem van de arbeider in de V.V.D. een probleem van hier en van nu, waarmede het bestaansrecht van deze partij in het geding is. Als suggesties tot verbetering van de situatie noemde hij de concipiëring van een duidelijk sociaal programma waarin de liberale maatschappij-opvatting helder wordt uiteengezet.

Voor de arbeider betekent dit een individualistische benadering, spreiding van aandelenbezit, winstdeling, waardevastheid van het geld, individuele bezitsvorming.

Overigens, aldus de heer Vonhoff, zolang oneindig veel werknemers nog te dicht bij het bestaansminimum leven blijft algemene welvaartsverhoging een eis van de eerste orde, die ook de noodzakelijke belastingverlaging in de schaduw stelt. De secretaris van de afdeling Amsterdam van de V.V.D. besloot zijn betoog met kritiek aan het adres van de „versleten liberalen, die de V.V.D. in de conservatieve hoek willen drukken”.

Zuid-Afrika verdient meer begrip

Jan van Riebeeckdag, 6 april j.l., was voor de J.O.V.D. afdeling Rijswijk-Voorburg-Delft aanleiding om de inlichtings-attaché van de Zuid-Afrikaanse Ambassade, de heer R. Kroes, uit te nodigen teneinde van andere zijde voorgelicht te worden over dit land met zijn verscheidenheid aan bevolkingsgroepen dan men heden ten dage gewoon is te vernemen.

De eerste apartheidswetten dateren al van 1680.

Deze hadden reeds toen al ten doel conflicten tussen de verschillende rassen te voorkomen. Deze handelwijze werd en wordt thans nog ingegeven door het grote verschil in cultuurpatroon van de bevolkingsgroepen.

Spreker schroomde niet te erkennen, dat er in de periode 1948-1958 negatieve bepalingen zijn uitgevaardigd, doch stelde nadrukkelijk, dat de Zuid-Afrikaanse regering met de grootste voortvarendheid tracht deze ongedaan te maken.

Hoe zij dit denkt te doen?

Door instelling van nieuwe, onafhankelijke Bantostaten, waarbij uiteraard gerekend wordt op de steun van de Bantoe-bevolking.

In totaal zullen hierin 7 miljoen Bantoes hun vaderland vinden.

Verscheidene staten, aangezien er onder de Bantoes dermate grote onderlinge verschillen bestaan, dat samenvoeging in één staat catastrofaal zou zijn.

Dit project hoopt men binnen een tijdsbestek van 15 tot 20 jaar te hebben voltooid. De kosten daarvan zullen meer bedragen dan de totale kosten van de tweede wereldoorlog van Engeland en Frankrijk en Nederland tezamen.

Denkt U eens in wat dit betekent voor een land met naar schatting 4 miljoen belastingbetalers.....

Maar WAAROM deze inspanningen? Omdat er onoverbrugbare verschillen bestaan tussen blanken en kleurlingen, waarvan het verschil in cultuurpatroon wel het meest onoverbrugbaar is.

De Bantoe — eigenlijk iedere Afrikaan — leeft in een wereld van magie, waarbij rituele moord een belangrijke plaats inneemt, die thans nog tienduizenden slachtoffers eist.

In Ghana is onlangs een intellectueel, afgestudeerd in Oxford, nog opgehangen wegens het plegen van een rituele moord.

Het is onzin te beweren, dat wanneer deze mensen meer „beschaving” bijgebracht is, dat dergelijke moorden dan niet meer zullen voorkomen. Dit oer-instinct is onuitroeibaar.

De Afrikaan, dus ook de Bantoe, hecht niet de minste waarde aan democratie, hiervoor in de plaats ziet hij macht. Hij is polytheïst en polygamist.

Er zijn twee oplossingen, die aan dit vraagstuk een einde zouden kunnen maken: een idealistische en een realistische. De eerste: hopen op ver-

zoening met een compromis; de tweede: het scheiden van de bevolkingsgroepen.

De keus viel op de tweede.

Dromen zijn politiek goed verkoop-

baar, maar ze hebben al heel wat meer bloed gekost dan de vaak minder populaire realistische maatregelen, aldus eindigde de heer Kroes zijn lezing.

HBU

HBU

Incassi op het buitenland...
specialistenwerk!

Deskundigheid en voortvarendheid van Uw bankier vormen een noodzakelijke voorwaarde voor de vlotte afwikkeling van Uw transacties met het buitenland.

De HBU beschikt over een uitgebreid net van buitenlandse kantoren en correspondenten en is daardoor vertrouwd met de plaatselijke eisen en omstandigheden... waar ook ter wereld.

Geef daarom Uw documentaire incassi aan ons ter behandeling; wij staan voor U klaar... direct!

Ook voor INCASSI: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

F.A. Hoogendijk sprak over uitslag der Statenverkiezingen

Bijeenkomst van de afd. Alblasserdam-Ridderkerk

Op een bijeenkomst van de J.O.V.D. afd. Alblasserdam-Ridderkerk, welke zaterdagavond 7 april j.l. plaatsvond, kon de voorzitter de heer H. Wolmich o.a. als spreker verwelkomen de heer F. A. Hoogendijk uit Gouda, politiek medewerker van Elseviërs Weekblad. De heer Hoogendijk hield voor de ongeveer 60 aanwezige jongeren een zeer interessante lezing over: „De uitslag der verkiezingen en de buitenlandse politiek.”

Spr. begon zijn betoog met de opmerking, dat n.a.v. een laatst gehouden N.I.P.O. onderzoek in gebleken dat 40% van het Nederlandse volk volkomen politiek ongeïnteresseerd bleek. Het ligt dus op de weg der politici de kloof, welke er ligt tussen de kiezer en de politieke afkeer te overbruggen. Een pracht medium voor dit doel is hierbij de televisie, maar spreker gelooft beslist, dat hierbij fouten zijn gemaakt, wat betreft de verdeling der politieke zendtijd. Hij had liever gezien, dat deze gezamenlijk door de politieke partijen was gevuld, maar dat bleek in ons verzuilde landje niet haalbaar. Het zijn ook deze zelfde zuilen, die zich verzetten tegen de commerciële televisie en het is gelukkig, dat de V.V.D. met name mevrouw van Someren-Downer in de Tweede Kamer steeds tracht een gezond omroepbestel te krijgen en zich positief en met haar de gehele V.V.D. zich uitsprekt voor commerciële televisie.

Ook ligt bij het onderwijs een grote taak op het gebied van activering der politieke belangstelling. Want hoe belangrijk het ook is te weten wat er in 1600 gebeurde, toch gelooft spreker, dat het bij de moderne mens die vecht voor zijn persoonlijke vrijheid het van meer belang is te weten, dat in 1956 de Hongaarse Op-

stand plaatsvond. Er ligt dan ook op dit gebied voor het onderwijs een geweldig terrein braak.

Politiek dient immers verkocht te worden! Dit kan gedaan worden zowel als regeringspartij als oppositie. Toen dan ook de V.V.D. aan de regering kwam was de mening van de P.v.d.A., dat er nu wel geweldig aan de sociale voorzieningen geknaagd zou worden.

Maar zie het tegenovergestelde: 1) Financiële positieverbetering van de arbeiders.

2) Huurverhoging met ruime compensatie.

3) Ambtenarensalarissen verbeterd, waarbij de liberale minister het aandurfte in één jaar 270 miljoen extra uit te trekken en alhoewel de uitvoering hiervan niet direct bij iedereen in de smaak is gevallen, blijft het feit, dat er aan dit zeer moeilijke probleem wat is gebeurd, terwijl de socialistische ministers het steeds weer in de ijskast stopten.

4) Belastingverlaging van de laagste inkomensgroepen en de werkende gehuwde vrouw.

Maar men moet trachten dergelijke behaalde resultaten te koppelen aan zijn gevoerde politiek. En hier is deze regering in gefaald.

De vooruitgang van de P.S.P. achtte spr. een kwalijke zaak want socialisme zonder atoombom betekent, dat bij doorvoering hiervan Chroetsjev en zijn trawanten binnen de kortst mogelijke tijd West-Europa onder de voet gelopen zullen hebben. Bovendien is de P.S.P. een radicaal socialistische partij, wat betekent beknotting van eigen initiatief en vermindering der persoonlijke vrijheid. Dit hebben zij bij hun laatste verkiezingscampagne veiligheidshalve omzeild.

Tenslotte gaf de heer Hoogendijk

zijn mening over de verliezen van de V.V.D. Hij vond het een rare zaak, dat prof. Oud had opgemerkt niet erg te vinden dat hij de ontvreeden uit de V.V.D. kwijt was. Dit is echter onjuist, aldus spreker, daar de V.V.D. had moeten proberen van deze groep aanhangers liberalen te maken. Bij de vorige verkiezingen was de winst zo groot geweest, dat het te verwachten viel, dat de V.V.D. stemmen zou verliezen. Het verlies is echter te groot geweest. Hiervoor zijn oorzaken aanwezig. De partijleiding zal er goed aan doen deze op te sporen en dan haar politiek zo mogelijk aan te passen.

Op een zeer reële en verhelderende wijze belichtte spr. hierna in het kort de politieke situatie rond Nieuw-Guinea, daarbij vooropstellende, dat 't moeilijk is voorspellingen te doen, daar de situatie elk uur kan veranderen. Het Amerikaanse plan-Bunker, vond de heer Hoogendijk niet onaantrekkelijk.

Na de pauze werden de aan de spr. gestelde vragen op een prettige wijze beantwoord en kon de voorzitter dan ook namens alle aanwezigen de heer Hoogendijk bedanken voor zijn boeiende en op zoveel punten zo verhelderend betoog. Daarna bleef men nog geruime tijd gezellig bijeen.

Inconsequenties bij protesten tegen kernbommen

Mag ik de motie van district Oost in herinnering brengen, welke op de algemene ledenvergadering te Arnhem aangenomen is met slechts twee stemmen tegen: „De JOVD, overwegende, dat door het toeneemend aantal kernexplosies de radio-activiteit in de dampkring in sterke mate toeneemt; dat de gezondheid van de wereldbevolking hierdoor in ernstige mate geschaad wordt; dat bovengenoemde explosies de politieke spanningen in de wereld doen stijgen; spreekt als haar mening uit, dat onmiddellijk alle kernexplosies, zowel in de dampkring als anderszins gestaakt dienen te worden en geen nieuwe dergelijke proeven mogen plaatsvinden”.

De algemeen voorzitter der JOVD sprak aldaar: „Dat men in koud overleg kan besluiten tot een hervatting van de kernproeven in de dampkring, die via een sterk verhoogde radio-activiteit het leven op aarde ernstig in gevaar brengt, verdient onze hartgrondige afkeuring”. De JOVD was aldus „zeer geschokt”, dit in dezelfde mate als vele organisaties in Nederland en tevens als de vijf grote partijen, die de regering vroegen: „Is de regering niet van

oordeel, dat deze kernexplosies een ernstige bedreiging vormen of zouden kunnen vormen voor de gezondheid van de gehele mensheid?”, wat minister Luns namens het kabinet in scherpe bewoordingen beaamde. Het is interessant zich dit alles nog eens voor de geest te halen, wanneer we nu een nieuwe Amerikaanse serie kernontploffingen beleven zonder dat zich daar „het” Nederlandse volk over druk schijnt te maken. Het was goed om toentertijd heftig te protesteren, maar wanneer men nu niet protesteert, komt het geroep van vorig jaar wel in een vreemd daglicht te staan.

Ging het eigenlijk toen dan wel tegen de „ernstige bedreiging voor de gezondheid van de gehele mensheid”, of alleen tegen de Russen? Of zijn Amerikaanse kerndeeltjes soms beter voor de gezondheid dan de Russische? Het is jammer, dat — beoepshalve zullen we maar zeggen — alleen de PSP en de nozems gesproken hebben, terwijl de rest van Nederland zwijgt, helaas, want dit komt de zuiverheid van de politieke bedoelingen niet ten goede.

F. WAGENMAKER

WIE IS DIE SPIONEUR TOCH

Een jaar of wat geleden waarde er bij tijd en wijle in de Driemaster een Spioneer rond. Ik had toen de eer een topfunctie in de organisatie te bekleden. En hoe ging het toen. Je kreeg, omdat je je contacten in het H.B. en in de redactie hebt, van alle kanten de vraag: „Wie is die Spioneer toch?”

Nu was ik net als Spioneer van alle roddelverhalen op de hoogte en al zeg ik het zelf, ik had er slag van overal wel wat nieuwtjes los te peuten. Maar het is me nooit gelukt van één van de redacteurs los te krijgen wie zich als Spioneer vermomd had.

Later, uit het nummer ter gelegenheid van het tienjarig bestaan der J.O.V.D., kwamen we het te weten: Evert Hoven, lid van het H.B., de man die later landelijk voorzitter zou worden, had zijn eerste schreden op het politieke pad gezet als Spioneer. En zijn bijdragen werden gewaardeerd!

Want toen duidelijk werd, dat Evert met het opgeven van zijn anonimiteit ook zijn Spioneurs-baantje had neergelegd, heeft de redactie enkele minder prettige maanden moeten doormaken. Nog nooit kreeg zij zoveel boze brieven, zelfs overhandigde, op mijn initiatief, één der afdelingen een petitie.

Het zat er dan ook wel dik in, dat de redactie zich zou bezinnen om een andere Spioneer te vinden. En omdat ik mij om deze kwestie het meest druk had gemaakt, dacht men o.a. aan ondergetekende.

Toen ik van de redactie-secretaris hierover onlangs een telefoontje kreeg, was ik niet zo bijster enthousiast. Maar ach, wat doe je als alles je zo mooi wordt voorgespiegeld. Ferry, mijn gevoel voor eigenwaarde kennende, wist het zo ongeveer als volgt te brengen.

„Je bent nu wel”, zo zei hij, „geruime tijd een topfiguur in de J.O.V.D. geweest, maar je hebt het nog nooit gebracht tot landelijk voorzitter. Terwijl je er eigenlijk zo geschikt voor zou zijn. Ja, ja, sputter nu niet tegen, ik meen het werkelijk. Wat dacht je ervan, Evert is ook eerst Spioneer geweest en

later voorzitter geworden. Als ik de kans kreeg, zou ik het doen, landelijk voorzitter, de eerste stap op de ladder van een grote politieke carrière!” Kom, wees eens eerlijk, wat had u in zo'n geval gedaan?

Toegestemd natuurlijk.

Een paar dagen later echter dacht ik er wel wat anders over. Spioneer, dan moest je regelmatig een stukje schrijven. Maar besluitvaardig als ik ben, zult u begrijpen, dat ik het niet bij dit gepeker liet. Een afspraak met Evert gemaakt, hij vroeg gelukkig niet waarom ik kwam en op een goede avond naar Amsterdam gereisd. Na eerst over allerlei J.O.V.D.-koetjes gekletst te hebben, trok ik mijn das recht en vroeg: „zeg Evert, mag ik je Spioneer-pennevruchten eens allemaal doorlezen?”

En op zijn verbaasd: „Waarom?”, sprak ik bedeesd: „de redactie zei, dat ik Spioneer moet worden”. Over zijn bril keek hij me ongelovig aan: „Jij Spioneer? Je hebt nog nooit een artikeltje geschreven. Weet je wel hoe moeilijk het is elke keer een halve pagina onzin te schrijven?”

U begrijpt, ik vertelde hem niet op welk van mijn diepste wensen men had gezinspeeld. Iets verstandigs wist ik niet te zeggen en met een om beurten vuurrood en lijkwit gezicht zat ik op mijn stoel te wippen. En gelukkig, Evert kreeg medelijden.

Hij pakte zijn map en de verdere avond tot diep in de nacht heeft hij me alles verteld over de Spioneerstaak.

Toen ik met de eerste trein weer naar huis ging zag ik het niet meer zo somber in. Grinnekend bedacht ik, dat ik nu op Uw vraag: „Wie is die Spioneer toch?”, kan antwoorden: „Spioneer wel uh, ja dat ben ik”. Of nee, ik zeg toch maar liever net als een paar jaar terug: „Ja, verdraaid, die Spioneer, het spijt me maar ik heb geen flauw idee!”

SPIONEUR

PROCESSIEVRIJHEID NOGMAALS AAN DE ORDE

Reactie op de visie van de oud-voorzitter der J.O.K.V.P. te Amsterdam

De kanttekeningen (in de Driemaster van april) van A. J. Schouten, oud-voorzitter der JOKVP afd. Amsterdam, bij het onderdeel processievrijheid van de conceptiresolutie Religie en Politiek, zijn voor mij in hoge mate teurstellend.

Gaarne had ik nu eens willen horen, hoe een modern jong katholiek nu de processie in zijn wezen ziet, dit vooral in het raam van de geestelijke vrijheid, want daar draait de hele kwestie om. Schouten daarentegen vult driekwart van zijn betoeg met juridische aanhalingen van de zitting van de Hoge Raad en vraagt tenslotte om voortaan de benadering van dit probleem te bezien, zoals de Hoge Raad dat doet.

Het zou bepaald onjuist zijn op dit voorstel in te gaan. Immers, de Hoge Raad heeft slechts de taak te bezien of de wetten juist worden toegepast en heeft in dit geval gezegd, dat honderd jaar geleden deze wet tot stand is gekomen ter handhaving van de openbare orde en dat dit niet onredelijk was in een land als Nederland met zijn gemengde godsdienstige bevolking.

„Het afwegen van de belangen heeft geleid tot het treffen van een regeling, die uitsluitend beoogt de openbare orde te handhaven”, aldus de Hoge Raad in zijn arrest van 19 jan. 1962.

Wanneer het wetsartikel slechts de openbare orde beoogt te handhaven wil dat nog niet zeggen, dat dit het enige punt is in het processievraagstuk! De geestelijke vrijheid daarentegen staat centraal; deze staat niet in het betreffende grondwetsartikel, dat pragmatisch is ingesteld, maar we leven hier in Nederland gelukkig niet uitsluitend op juridische basis.

Het doet mij toch wel vreemd aan als een katholiek schrijft: „Aanvraag van een processie (omdat de r.k. kerk een privaatrechtelijk karakter heeft) verschilt in niets van andere verzoeken omtrent gebruikname van de openbare weg”.

Wat nu, ziet een katholiek een hoempa-orkest en een processie als gelijkwaardig? Twee paters jezuiten die Schouten gevraagd heeft of de r.k. kerk bij een processie de straat tot kerk verklaart, hebben dat tegengesproken. Mag ik vragen, wat dan de diepere zin is van de processie, want als de r.k. kerk zou verklaren, dat het inderdaad een gewone optocht is, zou ik er totaal geen bezwaren tegen hebben.

Ik ben echter zo vrij de mening van deze paters voorlopig nog niet als gezaghebbend te aanvaarden, maar

wacht met spanning een definitie van de processie van het episcopaat af. Als deze de mening van de paters zou steunen, zou het processievraagstuk onmiddellijk opgelost zijn. Schouten geeft toe, dat het probleem in KVP-kringen niet zo erg speelt en dat is jammer, want de geestelijke vrijheid staat erbij op het spel. Ik weiger tenminste dit vraagstuk z.g. praktisch of opportunistisch te zien (in de stijl van: ieder het zijne, als ik er maar geen last van heb), maar wil het alleen principieel beschouwen.

Ik heb evenals Schouten, vaktheologen geraadpleegd, zij het geen paters jezuiten, maar een herderlijk schrijven der Ned. Herv. Kerk en blijf dan ook volledig bij mijn minderheidsnota inzake punt 4 van hoofdstuk IV van het rapport van de commissie Religie en Politiek van de JOVD (dat ik hier wil aanhalen, omdat zowel Franken en Makkreel, als nu Schouten het commentariëren, terwijl het nog nooit in de Driemaster is afgedrukt): „Ondergetekende is van mening, dat een processie iets geheel anders is dan straat-evangelisatie (Leger des Heils) of een optocht. Hier kan men aan voorbij lopen. Men moet echter een processie naar zijn wezen beschouwen.

De processie is het teken van de absolute macht van de kerk ook over de straat; de keuze wordt hierbij uitgeschakeld en er wordt slechts aanbidding verwacht. Tijdens een processie wordt de straat tot kerk en wordt geen rekening gehouden met andersdenkenden. De liberale verdraagzaamheid houdt niet in, dat alles getolereerd kan worden. Wat in zijn wezen als intolerant en absolutistisch wordt voorgehouden, moet door een liberaal die de vrijheid liefheeft als principiële onvrijheid worden afgewezen.”

F. WAGENMAKER

Wijziging resolutie Religie en Politiek bepleit

De commissie Religie en Politiek, ingesteld door het Hoofdbestuur, heeft gemeend ten aanzien van het punt Processievrijheid het standpunt in te moeten nemen, dat de opheffing van het processieverbod dient te worden afgewezen.

Eén van de belangrijkste overwegingen, waardoor zij zich heeft laten leiden is, dat naar haar mening „een processie in wezen de openbare weg tot kerk maakt en beschouwd wordt als een teken van de absolute macht van de kerk ook over de straat”.

Deze opvatting nu is mijns inziens bepaald onvolledig, de processie maakt de straat weliswaar tot kerk, maar dit geldt **alleen** voor de rooms-katholiek. Alleen hij wordt door zijn geloof gedwongen aan de processie eer te bewijzen.

De houding van de niet-rooms-katholiek ten aanzien van een processie behoeft geen andere te zijn dan die hij inneemt tegen bijvoorbeeld straat-evangelisatie. Ook dan kunnen alleen degenen, die dit wensen stil blijven staan en luisteren.

Geheel anders zou het zijn wanneer de niet-rooms-katholiek gedwongen zou worden tot het brengen van eerbewijzen. Dit echter is immers nergens het geval.

De processie behoort tot één van de godsdienstige hoogtepunten van het rooms-katholieke volksdeel en er is mijns inziens dan ook geen reden de beleving daarvan te belemmeren.

De vrijheid van godsdienst is een te groot goed dan dat men aanhangers van een bepaalde godsdienstige richting ten aanzien van de beleving van hun geloof beperkingen in de weg zou mogen leggen.

Beperkingen mag men uitsluitend toestaan wanneer men het gevaar zou lopen, dat de openbare orde verstoord zou worden. Dit echter is zo afhankelijk van de plaatselijke factoren, dat het onjuist zou zijn een voor het gehele land geldende regeling te aanvaarden. Zoals voor iedere optocht, die in een gemeente gehouden wordt, zal ook hiervoor toestemming gevraagd dienen te worden aan de burgemeester. Vanzelf-

sprekend zal deze de toestemming altijd weigeren, wanneer er kans op wanordelijkheden bestaat.

Wanneer wij de rooms-katholieke kerk de vrijheid tot het houden van processies willen geven dan houdt dit tevens in een beroep op het verantwoordelijkheidsgevoel van haar leiders.

Vrijheid en verantwoordelijkheid dienen ook hier hand in hand te gaan.

Eén van de peilers waarop onze organisatie rust is het beginsel van de verdraagzaamheid. Wanneer wij dit willen betrachten ten aanzien van andersdenkenden zullen wij het processieverbod dienen op te heffen. De verdraagzaamheid zal dan echter ook niet van één, maar van beide kanten dienen te komen.

Eén en ander is voor mij aanleiding

er voor te pleiten het punt F van de resolutie Religie en Politiek als volgt te wijzigen:

TEN AANZIEN VAN PROCESSIEVRIJHEID:

1) dat het toelaten van processies het functioneren van de staatkundige gemeenschap niet behoeft te beïnvloeden;

2) dat evenwel in het oog dient te worden gehouden, dat de openbare orde niet mag worden verstoord en andersdenkenden niet verplicht mogen worden tot het brengen van eerbewijzen;

3) dat uit het oogpunt van vrijheid en verdraagzaamheid het verouderde in de Grondwet neergelegde processieverbod dient te worden opgeheven.

G. BOOSMAN

LINKS OF RECHTS?

WE HEBBEN NIETS AAN OPPORTUNISME

(Ingezonden)

Het hoofdartikel van het aprilnummer van De Driemaster geeft een beschouwing over het liberalisme en het komt daarbij, evenals het artikel van de heer R. A. Heyting en ook wel dat van de heer R. Straatsma, tot de conclusie: het liberalisme moet naar links!

Nu moet ik bekennen, dat ik niet meer weet wat liberalisme is. Niet meer, want altijd heb ik gedacht het wel te weten.

Ik dacht, dat het liberalisme als grondslag had de vrijheid, de grootst mogelijke vrijheid, zich uitende in verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid en sociale rechtvaardigheid. Ik dacht, dat het liberalisme zijn beginselen had, die niet, zoals in genoemde artikelen gesuggereerd wordt, de „beginselen” van bepaalde belangengroepen zijn. Ik dacht, dat die beginselen zich afkeerden van staatsdwang en andere kenmerken van het socialisme. En wat lezen we nu?

De heren Jongedijk en Nypels hebben het over pseudo-liberalen, waaronder bijna alle Europese en ook een groot deel van de Nederlandse liberalen begrepen worden. Alleen de Engelse Liberal Party heeft wezenlijk liberale trekken volgens genoemde heren, is vooruitstrevend volgens de heer Heyting en brengt Labour vernietigende slagen toe. De winst van de — en nu zeg ik zogenaamde — Engelse liberalen speelt echter juist Labour in de kaart en brengt slagen toe aan de enige Britse partij, die anti-socialistisch is, namelijk de Conservative Party.

„De Vrijheid Gaat In 't Rood Gekleed?”

(met excuses aan Theun de Vries)

We lezen in het hoofdartikel, dat de Europese liberale partij een partij van links zal moeten zijn en bij de heer Heyting, dat de V.V.D. nu onverwijld een politiek moet gaan voeren, die aanvaardbaar zal zijn voor de naar de P.v.d.A. overgelopen groep kiezers. We zouden dus een flinke stap naar links moeten doen. Waar blijven dan de liberale beginselen? Moeten we dan opportunisten gaan worden en nu het zo uitkomt naar links gaan? Het liberalisme en bij ons de V.V.D. zou dan aan de rechterzijde verliezen lijden, die het links tracht goed te maken. Zo ver als prof. Oud, die zei het niet zo erg te vinden nu het kaf van het koren gescheiden is, wil ik niet gaan, maar ook wil ik geen water in de liberale wijn doen — ze is daar te goed voor — om de floating vote terug te winnen.

Wat wel broodnodig is, is, en de heer

Straatsma schreef het ook reeds, een goede liberale voorlichting.

Het verlies van de V.V.D. bij de jongste verkiezingen is m.i. niet zozeer de schuld van een „Van der Putten-complex”, maar van het niet begrepen zijn van de houding van de liberale Tweede Kamerfractie bij de behandeling van de ambtenaren-salarissen en de woningbouw, een houding die juist was, maar niet zo werd voorgedragen en gefundeerd, dat ze voor velen aanneembaar werd. Ook een niet-optreden van de beste liberale figuren in het kabinet zal aan het verlies debet zijn.

„Het Wilde Feest!”

(met excuses aan Adriaan v. d. Veen)

Zoals reeds gesuggereerd, we moeten niet naar links. Liberalen horen desnoods in het centrum thuis, maar zeker niet links. En we moeten ook geen rode trucjes gaan uithalen, trucjes waarvan de Haagse heer Nypels vast meer weet.

Wat heeft namelijk de afdeling Den Haag, samen met de afdeling Rijswijk-Voorburg-Delft, gedaan? Men heeft een 1 mei-bijeenkomst gehouden. Daar kunnen onze rode kameraden het mee doen! Laat ze maar oppassen, ze krijgen gevaarlijke concurrentie. Naast de rode vlag op 1 mei ook de blauwe! Dat staat mooi nationaal, zie onze Nederlandse vlak. Evenwel, bij nadere bestudering van die vlag blijkt het rood van het blauw gescheiden te zijn!

Moeten we de zogenaamde Dag van de Arbeid (N.B. van de ARBEID en dat op een voor velen extra **VRIJE** dag, een verwaterde, verlanterfaterde dag) nu ook gaan vieren?

Neen, we hebben niets aan opportunisme, we moeten principieel zijn en blijven: tegen de onvrijheid, tegen staatsdwang, tegen alles wat de verantwoordelijkheid van het individu in gevaar brengt. Dus niet naar links, laat de V.V.D. integendeel de pijlen op haar verkiezingsaffiches omdraaien, zodat de, op uitnodiging van die pijlen, afgevoelde stemmen nu weer naar rechts komen. Zodoende zal ik weer te weten komen wat liberalisme is.

D. KOK

Het weekblad „Vrij Nederland” en onze militairen

Kritiek op vragen van het kamerlid Couzy

Als generaals of gepensioneerde generaals het voor het zeggen hadden zou het gemakkelijk regeren zijn: gewoon verbieden, wat tegen de eigen opvatting indruist, ongeacht of dat democratisch is of niet.

De militaire gemeenschap, waar de generaals in groot geworden zijn is dan ook bepaald geen democratie te noemen; er bestaan slechts meerderen en minderen. Het begrip „gelijke” slaat in militair verband slechts op een heel kleine groep (behalve dan voor soldaten, die zeer veel gelijken en geen minderen hebben). Dit is vreemd, want als liberaal erkent men, dat elk mens gelijk is.

Men denke bovendien eens na over de liberale begrippen vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid, geen van alle voorkomend in het militaire woordenboek.

Hiermee wil ik overigens niet beveren, dat het leger uit den boze is, geenszins, het is **noodzakelijk**, dat het er is en het is eveneens noodzakelijk, dat er in dit leger discipline is, want anders zou er een chaos ontstaan op het moment, dat van dit leger daden verwacht worden.

Het is aldus een noodzakelijkheid, dat de democratie in de kazerne niet zo fungeert als in het burgerleven. Overigens zijn ook in deze laatste mensen, die meer in de melk te brokken hebben dan anderen, maar elke Nederlander is vrij van betrekking te veranderen en zich te abonneren op elke krant, die er verschijnt.

Gedurende de 1½ jaar, dat de meeste mannelijke Nederlanders van 20-22 jaar verplicht zijn 's Konings wapenrok te dragen, is dit anders. Dan bepaalt de militaire overheid, wat goed voor hen is, welke kleding zij

moeten dragen, welk eten ze krijgen, hoe hun haar geknipt moet worden, waar ze gelegerd worden enz. en dit alles is uitstekend, want in het noodzakelijk karakter van een paraat leger kan dit niet anders, een noodzakelijke vrijheidsbeperking, waarmee ook de meeste liberalen zullen kunnen instemmen.

Anders wordt het wanneer de gesettelijke vrijheid in het geding komt. Het is duidelijk, dat ook de militaire autoriteiten meningen hebben b.v. op het gebied van religie en politiek en dat is hun goed recht, maar zij gaan hun boekje te buiten, wanneer zij met hun gezag de jongeren menen te kunnen beïnvloeden. Want ook elke soldaat is vrij om al of niet naar de kerk te gaan, om naar een concert of naar de bioscoop te gaan, om op de VVD of de PSP te stemmen en om Elsevier of Vrij Nederland te lezen.

Hier behoeft geen generaal voor te zorgen, want dit is het gebied van de vrijheid van elke Nederlander, dus ook van elke militair. De jonge Nederlanders, die hun dienstplicht

vervullen en die in de zin van de kieswet nog onmondig zijn (als één der laatste landen van de wereld), maar wel als het er opaan komt, de stoot zullen opvangen, willen wel graag zelf bepalen, wat voor weekblad ze lezen, hier laten ze de betutteling der generaals voor wat ze is.

Als liberaal jongere past daarom een scherp protest tegen de vragen van het **liberale** kamerlid generaal Couzy, die wil weten of de minister niet vindt, dat zulke „gezagsondermijnende publikaties (als Vrij Nederland van 7 april 1962) niet in kazernes e.d. kunnen worden geduld en of hij het niet noodzakelijk acht, maatregelen te treffen dat een weekblad waarin dergelijke publikaties worden opgenomen, niet meer tot deze inrichtingen wordt toegelaten en zeker niet ter lezing zal liggen op leestafels of in leesportefeuilles van militaire messes en kantines.

De **liberale** minister van defensie heeft daarop geantwoord, dat gezagsondermijnende publikaties als V.N. van 7 april 1962 niet ter verspreiding in kazernes e.d. kunnen worden geduld. Hij is dan ook overgegaan tot maatregelen om de verspreiding van het weekblad te voorkomen. De minister heeft daarbij meegedeeld, dat V.N. „nog” niet voor militairen verboden wordt.

Afgezien van de inhoud van de artikelen, waaruit overigens meer gelezen wordt dan er in staat, wordt hier nu toch wel een geheel onlibe-

raal spel gespeeld. Er is een (democratisch) weekblad en dat is het oneens met de regering; het is gezagsondermijnend zeggen de generaal en minister en daarom kan het niet worden geduld in kazernes.

Zij vinden het niet goed dat soldaten lectuur lezen, die op scherpe wijze het beleid van generaal en minister veroordeelt en daarom gezagsondermijnend schijnt te zijn.

Immers, niet het nummer met de beruchte artikelen is geweerd uit de kazernes, maar de **volgende** nummers, een strafmaatregel, die de democratie aantast, want het lijkt nu of bladen, die het oneens zijn met regeringspolitiek, geweerd worden uit de tijdschriftenvoorziening. Een totaal verbod, zoals de liberale generaal wilde, gaat „nog” niet door, gelukkig maar.

Het is jammer, dat de minister zulke povere maatregelen moet nemen om zijn beleid te verdedigen; vertrouwen op de juistheid van het eigen beleid schijnt er niet te zijn, wanneer men bladen der oppositie verbiedt. Persoonlijk ben ik een geheel andere opvatting toegedaan dan Vrij Nederland, maar als liberaal moet ik er ten scherpste tegen protesteren, dat ons jongeren op zulk een onliberale manier wordt voorgehouden, wat wel of niet goed is om te lezen. En het is heel bedroevend, dat de generaal en de minister zich liberaal noemen.

F. WAGENMAKER

Nogmaals: de Statenverkiezingen

Reacties op de beschouwingen van Heyting en Straatsma

(Ingezonden)

Geen lid van de JOVD zijnde (die leeftijd toch) en min of meer toevallig het april-nummer van de Driemaster in handen krijgend (waarop ik mij inmiddels abonneerde), ben ik zo vrij een enkele opmerking te maken n.a.v. beide ingezonden stukken over de Statenverkiezingen.

Ik ben het volkomen eens met de heer Heyting, wanneer hij niet wil trachten de rancuneuzen en ontevreden terug te halen (dit zijn n.l. degenen, die altijd op de oppositie zullen stemmen en nimmer bereid zijn verantwoording te dragen).

Met de formulering van zijn slot-som: „de VVD dient thans onverwijld een politiek te gaan voeren, die aanvaardbaar zal zijn voor de naar de PvdA overgelopen zwevende groep” ben ik het echter niet eens. U zult toch niet zoals de Economist als gevaar van de Liberal Party aan geeft: mede gaan dingen in de publieke veilingen om de volksgunst waarin men moet bieden met verhogingen van salarissen en lonen? Ik zou het liever zo willen stellen: „een duidelijk sociaal program gaan voeren”. Enerzijds een kwestie van formulering, en daarnaast een in het oog houden van de mogelijkheid, dat we anders wellicht een tweede liberale partij forceren, hetgeen m.i. niet denkbeeldig is.

Ik verwijs hiervoor naar het artikel van F. v. d. Molen over Ridder van Rappard, burgemeester van Gorinchem in Elsevier van 5 mei. Met twee kleine partijen, want dat zouden het zijn, kunnen we helemaal niets bereiken.

De stelling van de heer Heyting, waar hij zijn betoog op baseert, dat: „...toonde de Engelse Liberal Party hoezeer een vooruitstrevend liberalisme in staat is deze grote middengroep aan zich te binden- en hoe de soc. partij daarmee vernietigende slagen kunnen worden toegebracht” is echter niet juist.

In de eerste plaats moet worden afgewacht of hier van een binding

sprake is (en niet van een eenmalige winst), maar bovendien is het zo, dat het merendeel van de winst van de Conservative Party afkomstig is. U kunt hier de cijfers op na slaan, o.a. Orpington, waar de Liberalen de Conservatieven versloegen, en Derby waar de L. de Cons. van de tweede plaats verdrongen.

De winst (overigens niet in landelijke verkiezingen, want daarbij wordt in Engeland nog wel eens anders gestemd dan bij tussentijdse) kwam van de rechter kant.

De veronderstelling van de heer Straatsma: „dat de stembus op 28 maart een door vrijwel niemand verwachte nederlaag voor de VVD heeft opgeleverd” vind ik enigszins naïef. Afgezien van huidige toekomstigheden, zal praktisch altijd een partij, die van oppositie naar regering overgaat op verlies moeten rekenen, omdat het met de in Nederland noodzakelijke compromissen nu eenmaal zó is, dat geen partij zijn program kan uitvoeren. Hierdoor zijn er uiteraard altijd lieden, die zullen zeggen: „zie je nu wel, eerst beloven ze van alles, en nu doen ze niets”.

Dat de voorlichting van de VVD in sterke mate tekort schiet, ben ik volkomen met hem eens, deze is ver onder de maat. Zulks nog afgezien van de lauwe houding, die veelal wordt aangenomen.

Mocht de veronderstelling van de

heer Straatsma: „dat vele jonge liberalen uit protest (tegen het zenden van troepen naar N.-Guinea) op de PSP stemden” juist zijn, dan zit daar m.i. de grote fout van deze jongeren en de voornaamste reden van mijn stukje.

Als u het n.l. ergens niet mee eens bent, dan is het bijzonder gemakkelijk om „teuge” te stemmen. Het is echter veel juister maar ook veel moeilijker uw ideeën daar te laten horen waar ze invloed (kunnen) hebben. Met dit tegen stemmen wordt immers een averechts resultaat bereikt. U steunt het socialistische streven en uw stem in liberale kring wordt niet meer gehoord en kan derhalve geen tegenwicht meer vormen tegen de door u niet gewenste richting.

Ik kan er niet sterk genoeg de nadruk op leggen, dat willen wij jongere liberalen een frisse wind door de VVD laten waaien, zulks uitsluitend en alleen bereikt kan worden door onze stem binnen de partij te laten horen, steeds vaker en steeds krachtiger door een vermeerderend aantal.

Nogmaals, het is erg eenvoudig om ergens tegen te zijn, maar wil er werkelijk iets bereikt worden, dan is uw daadwerkelijke steun en werkracht nodig. Dat kost uw privétijd, maar dat is de enige manier.

Ik ben zo vrij te stellen, maar zal gaarne van het tegendeel worden overtuigd, dat over het algemeen weinig, te weinig, jongeren actief in de VVD werken. En komt u nu niet met de dooddoener „Ik kan in m'n eentje toch niets doen” of „het zijn toch allemaal ouderen, die de lakens uitdelen”. Als dit zo is, dan is dat uw eigen schuld.

De JOVD als organisatie mag dan (misschien terecht) niet aan de praktische politiek doen, maar dit mag niet gelden voor u en mij privé. Als we er gezamenlijk onze schouders

onder zetten, dan is er VEEL te bereiken.

Den Haag.

L. A. VROMEN

Verloofd:

MEJ. M. ONNES
en
B. HOEKZEMA

Hoogkerk

23 april 1962.

Groningen

Getrouwd:

MEJ. W. G. KUIPER
en
H. F. FOCKENS

Aduard

18 april 1962.

Woltersum

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren
Organisatie Vrijheid en Democ-
ratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,
H. Wiegel,
ir. F. Wagenmaker.
F. A. Hoogendijk (secretaris)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.
Adres — Administratie:
Gooiergracht 163, Laren (N.H.)
Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum
f 3,— per jaar. (Voor leden
gratis).

Abonnements- en advertentie-
gelden uitsluitend aan G. Stem-
pher Laren (N.H.), Postgiro 244397
of op bankrekening, Hollandsche
Bank-Unie N.V., Herengracht
434—438, Amsterdam.

Taak en plaats van het liberalisme

Commentaar op discussie in de Haagse Post

(Ingezonden)

In de „Haagse Post” van 7 april j.l. stond een artikel van 3½ pagina over: —Waarom de VVD verloor; gesprek met partijleiding. — Naar aanleiding daarvan twee reacties in de HP van 14 april, één van ir. W. Prey uit Rotterdam en één van prof. Pen. Voorts wijdde de NRC bij monde van mr. Heldring in zijn rubriek „Dezer Dagen” op 13 april aandacht aan het artikel. Ik wil graag enkele kanttekeningen plaatsen.

Eerst iets over de voorgestelde golftheorie. Volgens deze theorie zou een grafiek van de stemmenaanhang van een politieke partij in Nederland (want waarom zou dit alleen voor de VVD opgaan?) een langzame op- en neergaande lijn te zien geven, de zogenaamde lange golf, waarop gesuperponeerd een wat zenuwachtiger lijntje, de zogenaamde korte golfbeweging.

Met de korte kolf kan ik me wel verenigen, als men daaronder de normale fluctuaties verstaat. Maar de lange golf?

Een golfbeweging veronderstelt een terugkeren van dezelfde toestand na een vaste tijd. Zo'n golfbeweging ontstaat onder invloed van op een bepaalde vaste wijze samenspelen van zich niet wijzigende krachten.

En ik zou graag argumenten horen voor het aannemen van deze vaste constellatie in deze twintigste eeuw. De veronderstelde lange golf zou de overtuigd liberale kiezers moeten betreffen, de korte de floating vote. Het merkwaardige is nu, dat er in het verdere verloop van het interview twee maal een tegenspraak voorkomt ten opzichte van de veronderstelde stijging en daling van het aantal overtuigd-liberale kiezers. Prof. Oud: „Je hebt in het kiezerskorps een meerderheid, die volgens vaste overtuiging stemt en zich aan een bepaalde partij gebonden voelt.” Mr. Van Riel: „Ieder mens is voor een groot deel het produkt van zijn opvoeding en levenservaring. Dat bepaalt in Nederland voor 80% de stem.” — De opmerking: Ja, maar kijk nu eens naar de werkelijke grafiek. Is dat geen golflijn? — snijdt geen hout, wanneer men niet kan aantonen, dat het noodzakelijk een golfbeweging moet zijn. Het effect kan dan op ieder willekeurig moment totaal veranderen, ondanks het voorafgaande.

De image van de V.V.D.

Dan iets over het beeld, dat de gemiddelde figuur van een bepaalde zaak heeft, het zogenaamde imago of image. Hier de image van de VVD. Het voor de geest opgeroepen beeld bevat volgens de journalisten: balsturig, conservatief, 19e-eeuws, werkgeverspartij. — De heren Oud en Van Riel geven toe, dat dit het geval is, en geven er redenen voor aan. Zij ontkennen echter, dat de VVD geen volkspartij zou zijn.

Eén vraag verderop geeft de heer Van Riel echter al toe, dat de VVD (nog) géén volkspartij is: „Er bestaat wel een zekere samenhang tussen stemmen op de VVD en de manier waarop men zich in de maatschappij voelt; respectievelijk wat men daarin tracht te bereiken.” Dit wordt bevestigd door ir. Prey in zijn ingezonden stuk: „...de partij, waartoe ik mij als lid van een maatschappelijke groep (spatiëring van mij) aangetrokken voel...” Kortom, de VVD is gedeeltelijk een statuspartij.

Vervolgens citeer ik de heer Prey. „...kreeg ik... de indruk, dat de ingewikkeldheid van de huidige samenleving U belette op eenvoudige en duidelijke wijze het streven van

de VVD uiteen te zetten.”

Als essentie van het liberalisme wordt door prof. Oud gegeven: „Dat de VVD de vrije ontplooiingsmogelijkheid van de individuele mens voorstaat en de vrije ontplooiingsmogelijkheid van alle maatschappelijke organisaties.”

De heer Van Riel: „een typisch vooruitstrevende partij, strevend naar het doen samengaan van toekomstige maatschappelijke vormgeving met de feitelijke internationale en nationale ontwikkeling in de politiek.” Maar ook (prof. Oud): „De gewone man kan de conjunctuurbeheersing niet begrijpen.”

Nu is het naar mijn overtuiging zó, dat essentiële waarheden en waarden misschien wel mogelijk zijn maar nooit ingewikkeld. Het moet iemand, die de betreffende zaken goed beheerst en een redelijk vermogen tot uitdrukken van zijn gedachten heeft, mogelijk zijn, essentiële zaken aan een toehoorder met een normaal begrip wel degelijk zo uit te leggen, dat de toehoorder deze zaken kan overzien en begrijpt, waarover het gaat. Ook met de huidige moeilijke (of liever, ingewikkelde) economische problemen is dat mogelijk, getuige b.v. een Zijlstra en een Mansholt.

Het is nu opvallend, dat nooit iemand van de VVD er in slaagt, deze uitleg op liberaal gebied te geven. Het blijft altijd bij vage en/of ontzettend algemene formuleringen. Zie bijvoorbeeld de boven geciteerde uitspraken van de heren Oud en Van Riel, gevraagd naar de essentie van het liberalisme! En vergelijk ook de begrippen links-rechts, die (behalve in verkeers-technische zin) door de meeste mensen gebruikt worden, zonder dat ze precies weten, waar ze het eigenlijk over hebben. We kunnen rustig aannemen, dat de leiding van de VVD competent genoeg is om datgene wat ze weten, te formuleren. Conclusie: Zij weten het ook niet.

En dat is geen wonder ook. (Tussen twee haakjes, om ieder misverstand te voorkomen: ik weet het op dit ogenblik ook niet!) Dit onbegrip vloeit naar mijn smaak voort uit de omstandigheid, dat men een bepaald elementair stuk in het geheel niet in zijn beschouwing opneemt. Tenminste niet bewust. En dit elementaire stuk is: de erkenning, dat „de liberale principes” zelf uitvloeisel zijn van een nog dieper gelegen, laten we maar rustig zeggen, levensbeschouwing.

Wanneer je een zeer bepaalde instelling ten opzichte van het leven en de samenleving hebt, volgt daaruit automatisch, dat je in de staatkunde liberaal bent! Het is dan ook beslist een feit, dat de ware liberalen niet gemaakt, maar bij wijze van spreken geboren worden. Het zit in je eigen aanleg en karakter. De manier, waarop je over de dingen denkt en je omgeving beschouwt zijn meer bepalend voor de liberale keuze dan wat ook.

Het is een zeer voorname karaktertrek van de twintigste eeuw, dat zeer grote nadruk wordt gelegd op het materiële, in de ruimste betekenis van het woord. In de staatkunde is dat bijvoorbeeld de ontzettend grote

plaats, die wordt ingeruimd aan de economie, een zuiver materiële wetenschap.

Ook de op het spel staande belangen worden graag voorgesteld als zijnde van materiële aard. Buitenlandse betrekkingen worden (althans door de westelijken...) bijna uitsluitend stoffelijk bekeken (ondanks het vernisje van woorden).

Het is dan ook geen wonder, als leiders der politieke partijen, leiders als ze zijn van de praktische politiek, eenvoudig niet toekomen aan een, zeer moeilijk te vinden, maar uiterst essentiële, theoretisch principe van het praktisch beginsel. In de JOVD kan dat nu echter juist wél. Er dient zich, als de tijd daarvoor rijp is, een schoonmaakploeg te formeren, die (voor het eerst) de werkelijke fundamenten van het neo-liberalisme zal gaan (onder)zoeken.

Men voelt ook wel nattigheid. Gevraagd naar het „confessioneel” element van de VVD, naast velerlei materiële (!) programmapunten, dat de kiezers zou kunnen aanspreken, antwoordt de heer Van Riel: „Haar geloof in de algemene waarden van het christendom en haar geloof in de vrijheid als voor de meeste Nederlanders acceptabele basis voor een praktische levensoriëntatie.” ALGEMENE waarden; DE vrijheid; PRAKTISCHE levensoriëntatie; voelt U ook, hoe hier weer over de essentie wordt heengegleden?

Het artikel heeft me verder gebracht dan ik er oorspronkelijk van verwachtte. Maar het schijnt mij een logische ontwikkeling toe. — Mag ik er uitdrukkelijk bij vermelden, dat de kritiek, die ik in deze kanttekeningen heb geuit, niets afdoet aan mijn respect voor de heren Oud en Van Riel?

Het liberalisme is niet een bepaalde materiële opvatting. Dan zou het niet over de gehele wereld in diverse uitvoeringen worden aangetroffen, in overigens geheel verschillende materiële omstandigheden. Het heeft overigens wel wat, en zelfs veel, te maken met een verenigd Europa en de doelstellingen daarvan.

A. V. Th. KOCH

Propaganda-feestavond te Zuidhorn

De afdelingen Noordelijk en Zuidelijk Westerkwartier organiseerden op 18 april j.l. te Zuidhorn een propaganda-feestavond.

Op boeiende wijze hield het Tweede Kamerlid de heer R. Zegeering Hadders te Emmen een rede over de politieke activiteiten van deze regering.

Spreker kwam tot de conclusie, dat het in ons land, waar het zuilensysteem hoogtij viert, moeilijk is een echte liberale politiek te voeren. Hij stond vervolgens een ogenblik stil bij de verkiezingen en maakte een vergelijking met de Statenverkiezingen in 1958 en noemde de mogelijke oorzaken op, die het stemmenverlies voor de V.V.D. tot gevolg gehad zouden hebben.

Met vrouwen zag de heer Zegeering Hadders de toekomst tegemoet wat de positie van de landbouw betreft, vooral ook in E.E.G.-verband. Een forum, bestaande uit mej. J. Vos te Groningen en de heren W. Lugte te Leek, K. Weide te Leeuwarden en W. van der Molen te As-

sen onder voorzitterschap van de heer Zegeering Hadders, beantwoorde op vlotte wijze de binnengekomen vragen.

Nadat de heer Zegeering Hadders nog een vurig pleidooi had gehouden voor de vrijheid van de mens tegenover het communisme, waarin hij de talrijke aanwezigen opriep zich in te spannen en te gaan strijden voor de rechten van de mens, bedankte de voorzitter, de heer W. Lugte, de spreker en de forumleden voor hun medewerking.

De avond werd besloten met een aangenaam bal. Zes nieuwe leden traden toe tot de J.O.V.D. Al met al konden we terugzien op een geslaagde propaganda-avond.

Goudse J.O.V.D. bracht bezoek aan Deense Jonge Liberalen

Enige leden van de J.O.V.D. brachten met leden van de Deutsche Jungdemokraten uit Solingen en Remscheid een uitnodigingsbezoek aan de Vengstre Undom te Kopenhagen.

Na een vermoeiende reis, maar met grote verwachtingen en een opgewekte stemming kwamen we (32 jongeren) in de Liberale Skole „Bredablik” te Holte, ± 32 km ten noorden van Kopenhagen, aan.

De Deense voorzitter Knud Enggaard heette ons allen hartelijk welkom.

's Avonds was er een geanimeerd samenzijn met Deense jongeren en kregen we een uitnodiging om een bezoek te brengen aan de Danische Reigstager Folketing in het Christianborgslot (Deense Parlement). Hier hebben we een levendige kijk gekregen, door duidelijke uiteenzettingen, op de wijze waarop Denemarken wordt geregeerd.

Ook een bezoek aan de prachtige gebouwen, waar de regering haar gasten ontvangt, was buitengewoon interessant.

De avond was gepland voor een vergadering waarin politieke belangstelling voor elkaars inzichten verkregen werd.

Wij maakten een prachtige rondtocht door Kopenhagen, waarbij alle bezienswaardigheden werden bezocht en nader toegelicht. Door particuliere bezoeken bij Deense liberalen, hebben we tevens een indruk gekregen van de levensomstandigheden aldaar.

Een bezoek aan het Nationale museum „Frederiksborg” heeft onze kennis van de Deense cultuur kunnen verrijken.

Na nog een kijkje in Zweden te hebben genomen, kwam een einde aan deze geslaagde uitwisseling.

Onder het van ouds Pã gensyn en auf wiedersehen werd de terugreis naar Gouda aanvaard. P. 't V.

Het Algemeen Secretariaat

van de J.O.V.D. is gevestigd

HUIS TE HOORNADE 6

RIJSWIJK Z.H.

T. P. DE GEUS
AANNEMERSBEDRIJF
GROND EN WEGENBOUW

Kantoor: Schubertlaan 6 - Leidschendam - Tel. K 1761-1618

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

Vuurvaste stenen in alle soorten
„MOLISOL” moler isolatiestenen
Vuurvaste isolatiestenen
Zuurvaste stenen
„PRODORITE” chemisch bestendige producten levert:

N.V. Gouda Vuurvast

Verenigde Vuurvaste-Steenfabrieken

Gouda - Telefoon 2842* - (1820)

N.V. Scheepsbouwwerf - Machiniefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Voor al uw motorreparaties:

Motoren- en Machiniefabriek
„KINDERDIJK”

Motoren voorradig in vermogens van 8-750 pk.

Molenstraat 1-6 - KINDERDIJK
Tel. 01859 - 441 en 442; 010 - 40878 en 85638

Aannemersbedrijf

Fa. W. VAN HATTUM
& Zonen

Bagger-,
Grond-,
Rijs- en
Glooiing
werken

ZALTBOMMEL
TELEFOON 594

N.V. A. PRINS TH.ZOONS

Aanneming Maatschappij

SLIEDRECHT
INDUSTRIEWEG 24
TELEFOON 8

Aannemers
van
Bagger-
Opspuitings-
en Havenwerken

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

Machiniefabriek en Constructiewerkplaats

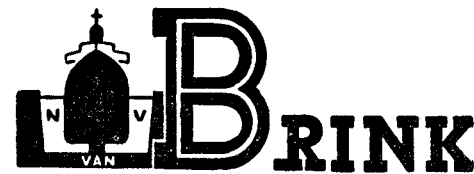
Fa. J. BRANDWIJK Pzn.

Van Pottumstraat 18 - ROTTERDAM-Z. - Tel. 71197-179985

Lichte staalconstructies en alle soorten draaiwerk.

Roestvrij stalen bouten, koppelingen en andere onderdelen.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

en Machiniefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3 lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

U wordt snel ingelicht

over gebeurtenissen in binnen- en buitenland, als U op een goed ochtendblad geabonneerd bent. Terwijl U slaapt, stroomt nieuws binnen uit het gehele land en uit alle delen der wereld. Het Algemeen Dagblad wordt 's nachts gedrukt en 's morgens vroeg bezorgd.

- onafhankelijk
- actueel
- sport
- markt- en beursberichten (o.a. New York)
- belangwekkende advertentiepagina's
- onderhoudende lectuur
- vrouwenrubriek
- tekenverhalen
- geïllustreerde feuilleton

Algemeen Dagblad

Rotterdam, Witte de Withstraat 73

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S

SCHEEPSWERVEN N.V.

KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

DE VRIES ROBBÉ & Co

GORINGHEM

staalconstructies metalen ramen en deuren

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

J. van de Geest & Zoon

Behangerij, Stoffeerdery, Matrassenmakerij en Scheepsstoffeerdery

Weteringstraat 20 b-c - Telefoon 123835 - Rotterdam

BINGHAM & CO N.V.
SINDS 1871
VLAGGENFABRIEK - ZEILMAKERIJ

SCHIEDAM NIEUWĒ HAVEN 59-71 • TEL. 69095* 64775*

Fabriek van zonweringen en afsluitingen

Zeilmakerij

*Verhuur en verkoop van
tenten, vlaggen en dekkleden*

voor

Baggermaterieel
Zeesleepboten
Alg. Scheepsbouw

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354, Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 22-24

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDÉ

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

F. ONNES & ZOON

WIJNHANDEL - GRONINGEN

een oude naam
voor goede wijn

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

scheepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

DE ROTTERDAMSCHĒ
DROOGDOK MIJ N.V.

archievernietiging
oud papier

J. de PAAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

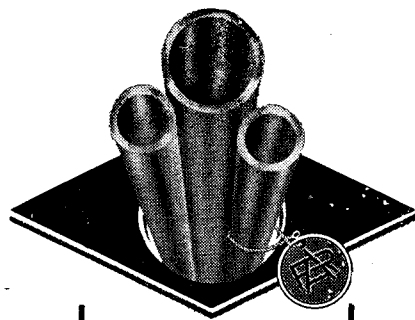
14e Jaargang No. 6

juni 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**NAADLOZE
STALEN
BUIZEN**
N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.
ARNHEM
Tel. 24941-44 Postbus 42

LIBERAAL PERSPECTIEF

De laatste verkiezing is belangrijk genoeg om een maand na het bekend worden van de uitslag er nog een beschouwing aan te wijden.

Zonder zich in percentages te verdiepen is de algemene strekking van de uitslag voldoende duidelijk: winst voor de PSP, verlies voor de VVD, constant blijven van de confessionele partijen en voor de PvdA winst ten opzichte van 1958, doch enige teruggang in vergelijking met de Provinciale Statenverkiezing 1962.

De bewering, dat gemeenteraadsverkiezingen slechts plaatselijke betekenis zouden hebben, is moeilijk houdbaar. Niet aan te nemen is immers, dat juist liberale gemeenteraadsleden in bijna alle gemeenten niet aan de verwachtingen zouden hebben voldaan, terwijl daarentegen de pacifistische raadsleden zich in de persoonlijke voorkeur van het electoraat inzake lokale aangelegenheden zouden kunnen verheugen. Zonder voorbehoud mag worden gesteld, dat de laatste verkiezingen mede een beoordeling genoemd kunnen worden omtrent de door de partijen gevoerde landspolitiek. Dit verschijnsel heeft zich ook 4 jaar geleden gemanifesteerd, zij het in omgekeerde richting.

Dat oppositie-voerende partijen bij verkiezingen winst maken behoort min of meer tot de natuurlijke orde. Evenzo is enige teruggang van regeringspartijen niet onverklaarbaar.

Opvallend bij deze verkiezingen is nu juist, dat van de regeringspartijen alleen de VVD de klappen heeft moeten incasseren. Uit het constant blijven van de coalitie-genoten mag voorzichtig worden afgeleid dat het regeringsbeleid als geheel in grote mate instemming geniet. Waaraan is het dan toe te schrijven, dat de VVD niet in staat is gebleken de grote aanwas van 1958 en 1959 te behouden?

* * *

De kwestie Nieuw-Guinea behoort tot voor de beoordeling van de landspolitiek belangrijke zaken, die een rol heeft gespeeld bij de stemuitbrenging. De positieve houding van de VVD inzake de oplossing van het ernstig geschil tussen Nederland en Indonesië is bepaald niet van werkelijkheidszin ontbloot. De stelling, dat internationale geschillen door overleg in vrijheid en niet door geweld tot een oplossing moeten worden gebracht is onder de huidige opvattingen van zelfbeschikingsrecht en internationaal rechtsverkeer de enig juiste. Indien het handhaven van deze fatsoens- en rechtsnormen de

VVD verlies heeft gebracht, behoeft zij zich daarvoor niet te schamen.

Ongetwijfeld hebben vanwege Nieuw-Guinea sentimenten de PSP grote winst bezorgd, doch daarmee is nog onvoldoende het verlies van de VVD verklaard, temeer indien men daarbij in aanmerking neemt, dat de confessionele partijen, die min of meer een zelfde standpunt inzake Nieuw-Guinea innemen als de VVD, gelijk zijn gebleven.

* * *

Een zaak, die voor de VVD bepaald ongunstig heeft gewerkt op haar verkiezingsuitslag is de zaak-v. d. Putten. Niet aan de indruk kan worden ontkomen, dat de belangstelling voor deze zaak de belangrijkheid overtreft. Bepaalde persorganen hebben niet nagelaten deze zaak aan te grijpen ten detrimente van de VVD.

Terecht heeft prof. Oud gezegd, dat niet alleen de heer v. d. Putten, doch ook de minister rechten heeft. Evenwel diende daaraan te worden toegevoegd, dat ook de VVD in deze haar plichten heeft; namelijk aan zijn kiezers duidelijk te maken voor wie men partij kiest. Is dit niet mogelijk, omdat bepaalde zaken nog „onder de rechter” zijn, dan dient men zich geheel te onthouden van een oordeel. De laatste aanval van mr. Van Riel in de Eerste Kamer op minister Visser, hoe eerlijk ook gemeend, is zowel uit principiële als uit elctorale overwegingen niet in overeenstemming met wat van een politiek routinier mag worden verwacht. De verklaring van prof. Oud een week later in de Tweede Kamer omtrent deze kwestie moge volkomen passen in de gehele behandelingsprocedure, zij vermocht het grote kiezerspubliek onvoldoende duidelijk te maken welk standpunt de VVD nu inneemt.

Als iets van deze verkiezingsuitslag kan worden geleerd is het, dat men niet strafeloos kan voorbijgaan aan de rechtsgevoeligheid van het electoraat, dat duidelijke uitspraken wenst en geen genoegen neemt met tegenstrijdig aandoende verklaringen.

Uit de laatste verkiezingsuitslagen valt tevens te constateren, dat de doorbraak in geestelijke zin min of meer tot stilstand schijnt te zijn gekomen. De maatschappelijke doorbraak, zoals deze in 1958 en 1959 veel waar te nemen, is helaas goeddeels weer verloren gegaan. Het is vooral dit gebeuren, dat in politieke zin reden tot ernstige bezorgdheid geeft.

Sinds het liberalisme na de oorlog in kracht toenam, hebben haar tegenstanders

niet geschroomd het liberalisme af te schilderen als een conservatieve en kapitalistische stroming, waarin geen plaats zou zijn voor de arbeidende mens. „Een situatie, waar ook nu nog vele liberalen zich wel bij voelen”, zoals één der sprekers opmerkte op een door de Haagse JOVD-afdeling op 1 mei j.l. belegde bijeenkomst.

Men mag niet verwachten, dat de maatschappelijke doorbraak in liberale zin zich door kan blijven zetten, door te wijzen op het woord volkspartij in de naam van de liberale partij of op het feit, dat er in Nederland geen half miljoen kapitalisten wonen. Om het geleden verlies ongedaan te maken zal het noodzakelijk zijn aan dit vraagstuk de grootst mogelijke aandacht te schenken. Dit is het liberalisme aan zijn beginsel van sociale gerechtigheid verplicht. In dit opzicht bestaat bijvoorbeeld kennelijk behoefte aan een duidelijk sociaal-economisch program.

Met de eerder genoemde bijeenkomst te Den Haag heeft de betreffende JOVD-afdeling geappelleerd aan deze noodzaak om de maatschappelijke doorbraak meer te accepteren. Met het aannemen van een motie op de algemene vergadering te Dalfsen heeft nagenoeg de gehele organisatie hiermede zijn instemming betuigd. Een en ander is volkomen in overeenstemming met de wensen, die reeds geruime tijd in de J.O.V.D. leven, getuige de resoluties op sociaal terrein, die door de JOVD-congressen in het verleden zijn aangenomen.

* * *

De door prof. Oud ontwikkelde politieke ondulatie-theorie, met korte en lange golven, moge, steunend op de politieke ervaring, een kern van waarheid bezitten, zij is helaas onvoldoende om het getij te keren. Zeker mag niet worden verondersteld, dat de opgaande lijn zich in de toekomst uit zich zelf zal doorzetten als betrof het hier ene wetmatigheid. Daartoe is nodig, dat de zaken fris worden aangepakt. Misschien is het daartoe zelfs dienstig, dat in organisatorisch opzicht een nieuwe ploeg de topleiding van de VVD overneemt. Het is geenszins de bedoeling, dat de JOVD zich zou inlaten met de organisatie-structuur van de VVD. Integendeel. De welgemeende zorg om de verbreiding van het liberalisme in de toekomst moge bovenstaande beschouwing rechtvaardigen.

M. DE BRUIJNE

Geslaagd landelijk week-end in Dalfsen

Belangrijke beslissingen op de bijzondere algemene ledenvergadering

Het landelijk weekend in conferentie-oord „de Vechtstroom” te Dalfsen, dat op 2 en 3 juni werd gehouden, is een bijzonder succes geworden. Op de bijzondere algemene ledenvergadering, zondagmiddag, zijn belangrijke beslissingen genomen vooral inzake „Religie en Politiek” en de liberale 1 mei-viering.

In zijn openingswoord, waarin hij allereerst Mevrouw Stoffels-van Haften welkom heette, hield onze brilliant sprekende landelijk voorzitter Mattie de Bruijne een vurig pleidooi voor de regeringspolitiek inzake Nieuw-Guinea.

In feite was dit een uitwijding over de door het hoofdbestuur afgelegde verklaring in de Driemaster van mei: „Kanttekeningen bij het vraagstuk Nieuw-Guinea”, waarbij het h.b. zich in grote lijnen stelt achter de tot nu toe gevolgde politiek.

Ook maakte onze voorzitter een analyse van de verkiezingsnederlaag van de V.V.D. Deze nederlaag, zo stelde hij, is te wijten aan drie oorzaken: de kwestie Nieuw-Guinea, de kwestie Van der Putten-Visser-Van Riel en het niet slagen van de maatschappelijke doorbraak.

Het beleid van de Nederlandse regering zal de V.V.D. stemmen hebben gekost. Dit verlies achtte de heer De Bruijne echter niet erg. De J.O.V.D. moet, zo zei hij, het pacifisme afwijzen, het internationale recht moet gehandhaafd worden. Het tijdstip van de aanval van mr Van Riel op minister Visser achtte hij electoraal gezien zeer ongunstig gekozen.

De voorzitter der J.O.V.D. pleitte in dit kader ook voor eenheid in leiding en verfrissing van leiding in de liberale kring. Tenslotte meende Mattie de Bruijne als oorzaak van de V.V.D.-verkiezingsnederlaag te zien het mislukken van de maatschappelijke doorbraak. Er is tot nu toe veel te weinig gedaan om ook werknemers in de V.V.D. te krijgen. De V.V.D. is aan haar beginsel een goed sociaal program verplicht.

Hierna kwam mevrouw Stoffels aan het woord. Zij vergeleek ons land met Israël, waar de vrouwendienstplicht bestaat. Daar is het een militaire noodzaak, dat vrouwen de wapens hanteren, hier echter niet. Bovendien kennen wij de vrouwelijke vrijwilligerskorpsen Marva, Milva en Luva, die al een deel van de behoefte aan vrouwelijke arbeidskrachten in onze militaire organisatie dekken. Ook de vrouwenarbeidsplicht zou niet wenselijk zijn. De meeste meisjes, die bijvoorbeeld in ziekenhuizen, sociale instellingen of gezinnen te werk gesteld zouden worden, zouden dit werk tegen hun zin doen. Bovendien zou voor het oproepen, keuren, indelen en onderbrengen van 60.000 meisjes per jaar, een vergroting van het ambtenarencorps en een grote financiële krachtsinspanning nodig zijn. Uit het betoog van mevrouw Stoffels bleek duidelijk, dat zij de nadelen van vrouwendienstplicht en vrouwenarbeidsplicht groter zag dan de voordelen.

Na de maaltijd werd de concept-resolutie „landbouw” van de landbouwcommissie onder de loep genomen. De afdeling Meppel had voor het bandje gezorgd, dat ons de rest van de avond zou verkwikken. De gasten amuseerden zich best. 's Ochtends om 7 uur was er nog lawaai op één van de kamers. Moesten die mensen nog naar bed, of gingen ze dauwtrappen?

Zondags kwam de motie van Amsterdam betreffende de 1 mei-viering van de afdelingen Den Haag en Rijswijk-Voorburg-Delft aan de orde. In deze motie werd het initiatief van bovengenoemde afdelingen toegejuicht. Vele sprekers bleken het hiermee eens te zijn.

De hoofdschotel vormde de concept-resolutie „religie en politiek” van de heren Franken en Makkreel. Op de meeste punten was men het met de resolutie eens, maar punt F inzake de processievrijheid, waarin de opstellers betoogden, dat het processieverbod, zoals dit thans geldt, gehandhaafd moet blijven, ondervond veel tegenstand. De heer Boosman, vóór processie-vrijheid, diende dan ook een amendement in (zie Driemaster van mei)

De bijzondere algemene Ledenvergadering

Te 14.00 uur opende de voorzitter de bijzondere algemene ledenvergadering. Begonnen werd met de stemming over de motie van de afdeling Amsterdam, die met 38 tegen 3 stemmen werd aangenomen. Een overweldigende meerderheid keurde dus het 1 mei-initiatief goed.

Vervolgens kwam het amendement-Boosman betreffende de processievrijheid aan bod, dat met grote meerderheid werd aangenomen, waarna de aldus gewijzigde resolutie „religie en politiek” met algemene stemmen werd aanvaard.

Bij de rondvraag lanceerde de heer Wiegel een aanval op de Leidraad. Hij kende aan dit blad geen bestaansrecht toe, omdat de rubrieken die erin voorkomen ook voor de Driemasterlezers in aanmerking zouden komen. Hij besloot zijn woorden met: „Moge in J.O.V.D.-zaken de Driemaster Uw leidraad zijn!”

In zijn antwoord zei de voorzitter, dat inderdaad in de Leidraad enkele veranderingen zouden worden aangebracht, maar hij was van mening dat dit blad wel kan blijven voortbestaan.

Enkele vragen over Nieuw-Guinea werden snel beantwoord.

In zijn sluitingswoord bedankte de voorzitter alle aanwezigen, in het bijzonder de heren Franken en Makkreel. Maar hij maakte ook gewag van het feit, dat van de 96 stemmen, die de afdelingen uit kunnen brengen, er slechts 41 gebruikt werden, deels omdat men de afdracht te laat

betaald had, deels omdat men niet gekomen was.

Slechts de afdelingen Amsterdam, Gooi en Omstreken, Meppel en Groningen waren goed vertegenwoordigd.

O. D. JANSSENS
't Gooi e. O.

Tekst motie Afd. Amsterdam

De J.O.V.D. in algemene vergadering te Dalfsen bijeen op 3 juni 1962,

Kennis genomen hebbend van het initiatief van de afdelingen Den Haag en Rijswijk, Voorburg, Delft, tot het houden van een bijeenkomst op 1 mei j.l., gewijd aan liberale sociale politiek, kennis genomen hebbend van de hierop van bepaalde liberale zijde uitgeoefende kritiek, overwegende, dat de geringe sociale spreiding van hen, die het liberalisme op het ogenblik voorstaan, niet in overeenstemming is met de waarde van het liberalisme voor alle bevolkingsgroepen, voorts overwegende, dat het initiatief van genoemde afdelingen tot doel had, de betekenis van het liberalisme met name voor de werknemer te onderstrepen, van oordeel, dat de kritiek op dit initiatief de noodzaak er van eens te meer heeft aangevoeld, juicht dit initiatief van harte toe en spreekt als haar mening uit, dat de verbreiding van het liberalisme over alle sociale groeperingen een der belangrijkste punten is, waarmee jonge liberalen heden ten dage worden geconfronteerd, en gaat over tot de orde van de dag.

Ingediend door de afd. Amsterdam.

P.v.d.A. betaalt haar eigen T.V.-uitzending

De socialistische partij wilde haar politieke uitzending niet ten koste laten komen van de kijkgelden en daar niets voor niets gaat, gebruikte zij deze „edelmoedigheid” in de verkiezingsstrijd voor de provinciale staten.

Wat van deze (valse) voorstelling van zaken bij een nader onderzoek overblijft, berichtte ons op 3 maart de Volkskrant.

Deze (r.k.) krant ging eens kijken welke radio/t.v. propaganda de P.v.d.A. wél gratis kreeg en kwam tot de volgende ontdekking.

I. Radio.

- a. socialistisch strijdlid
- b. uitgeslagen
- c. van de voorpagina
- d. commentaar op het nieuws
- e. dingen van de dag
- f. parlementair overzicht
- g. socialistisch commentaar
- h. het hart op de tong
- i. grote en kleine problemen van deze tijd
- j. de puntjes op de i (N.V.V.)
- k. een woord voor goede verstanders (prot. chr. werkgroep)
- l. katholiek of algemeen (kath. werkgroep)
- m. bij nader inzien
- n. vrouwenbond P.v.d.A.
- o. voor het platteland
- p. voor de middenstand
- q. van de wieg tot het graf
- r. 60 jaar levenservaring (Drees)
- s. de week draait voorbij
- t. marimba
- u. multiplex (voor om en nabij de 20)

II. T.V.

- v. achter het nieuws
- w. espresso
- x. welbeschouwd (forum)

ij-z

III. De officiële partij zendtijd

De f 400 die P.v.d.A. zelf wil betalen is waarlijk een „edelmoedigheid gebaar”!

D. DE RONDE Jr.

Den Haag benoemde zesde bestuurslid

Op 24 mei j.l. werd een buitengewone ledenvergadering van de afdeling Den Haag gehouden met als belangrijke agendapunten: benoeming van een zesde bestuurslid, bespreking van de conceptresolutie religie en politiek met het oog op het congres te Dalfsen en een verslag van de reacties op de 1-mei-bijeenkomst. De voorzitter sprak bij de opening van de vergadering woorden van solidariteit uit met de Spaanse arbeiders, studenten, intellectuelen en geestelijken, die in geweldloos verzet kwamen tegen het Franco-regime. Aan het einde van de vergadering bleek, dat door de aanwezigen werd betreurd, dat van liberale zijde in Nederland nog niet in het openbaar in positieve zin was gereageerd op deze gebeurtenissen in Spanje.

Tot zesde bestuurslid van de afdeling werd bij enkele kandidaatstelling gekozen Mej. J. Carol. In de daarna volgende bespreking van de conceptresolutie religie en politiek werden enkele wijzigingsvoorstellen naar voren gebracht.

LIBERALE BEGINSELEN EN POLITIEK

Liberale beginselen bevorderen een onafhankelijke opinievorming, vrij van dogma's. Dat doet eveneens de NRC, die uitgaande van liberale beginselen, onafhankelijk, streeft naar de grootst mogelijke objectiviteit in haar voorlichting en daardoor ook voor vele andersdenkenden een gewaardeerd middel is voor de algemene oriëntatie.

Als U nog niet op de NRC geabonneerd bent, vraag haar dan vrijblijvend op proef.

NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT

POSTBUS 824, ROTTERDAM - TELEFOON 111.000

Enkele reacties op een liberale 1 mei-bijeenkomst

Bezorgdheid in het socialistische kamp

De door de afdelingen Den Haag en Rijswijk/Voorburg/Delft van de J.O.V.D. op 1 mei j.l. georganiseerde bijeenkomst heeft binnen en buiten het liberale kamp geleid tot zeer vele reacties; reacties van instemming en van ontstemming. Ondanks de duidelijk afwijzende kritiek van bepaalde liberale kringen (de bijeenkomst zou b.v. op socialistische tendenties duiden) hebben de besturen van de beide J.O.V.D.-afdelingen redenen tot grote voldoening. Uit talloze gesprekken en schriftelijke of telefonische reacties bleek n.l. dat zeer velen uit jong-liberale kringen binnen en buiten de J.O.V.D. instemden met het idee om d.m.v. deze bijeenkomst aandacht te vragen voor de liberale sociale politiek. In het socialistische kamp overheerste bezorgdheid; men kon o.a. de opmerking horen: zulke bijeenkomsten moeten jullie niet te veel meer houden, dat is schadelijk voor ons. Hieronder volgen enkele van de reacties.

VVD-commentaren:

In Vrijheid en Democratie, het weekblad van de VVD, dd. 26 april, schrijft „Deze Burger”, dat hij de bijeenkomst een beetje geforceerd-oecumenisch, een tikje gewild en een beetje na-aperig vindt. Hij merkt verder op, dat de 1 mei-dag voor de liberalen niet de betekenis en gevoelswaarde heeft, die zij voor de socialistische mens bezit. Blijkens een verslag in het Algemeen Handelsblad van 26 mei heeft de ondervoorzitter van de VVD, de heer Van Riel, tijdens een verkiezingsrede op 25 mei in Amsterdam verklaard, dat hij de dag van de arbeid georganiseerd door een aantal jeugdige liberalen mede uit een oogpunt van praktische politiek een verheugend symptoom acht.

Het bestuur van de VVD-afdeling Rotterdam zond aan het Haagse JOVD-bestuur op 25 mei een adhaesiebetuiging waarin opgemerkt wordt, dat juist van VVD-zijde het streven om de aandacht te vestigen op het sociale programma van de liberalen grote waardering verdient.

Liberale persstemmen

In het Vaderland dd. 5 mei geeft Flaneur zijn mening over de 1 mei-bijeenkomst. Hij vindt deze een beetje uit de tijd en een tikje te laat, ja zelfs reactionair. Zijn commentaar gaat vergezeld van een humoristisch „zoekplaatje”. Hierin laat Flaneur op een fraaie foto van enige bloeiende (mei)bomen zijn lezers tevergeefs naar Oud en Couzy zoeken. Wel ziet men bij de meibomen een paar schapen.

Elseviers Weekblad van 12 mei vraagt naar aanleiding van de mei-bijeenkomst een tikkeltje bezinning van de liberale jongeren. Het blad spreekt van een anachronistisch feest, dat wel geen enkele arbeider van ontroering zo'n prop in de keel heeft bezorgd, dat hij zijn brood (mét boter en mét beleg) niet zou hebben kunnen verorberen.

Een JOVD-motie

Tijdens de (buitengewone) algemene vergadering van de JOVD op 3 juni te Dalfsen is met vrijwel algemene stemmen een motie aangenomen waarin het initiatief tot het houden van een bijeenkomst op 1 mei gewijd aan de liberale sociale politiek van harte wordt toegejuicht. (Voor de volledige tekst van de motie: zie elders in dit blad.)

Socialistisch commentaar

De heer Voskuil heeft op 12 en 19 mei zijn volledige spreekwoord voor de radio aan de „1 mei-vergadering van een aantal liberale jongeren” gewijd. In het eerste radiopraatje betoogde hij o.m. dat de 1 mei-vingering een typisch socialistische traditie was, waarmee het liberalisme geen enkele binding heeft. Een poging in de toekomst meerdere liberale 1 mei manifestaties te houden kan daarom z.i. ook geen levensvatbaarheid hebben. Hij beschouwde de eerste jong-liberale 1 meidag als een uiting van het

feit, dat de jonge liberalen zich niet thuis voelen bij een door de VVD belichaamd conservatief- of belangen-liberalisme.

Naar aanleiding van dit radiopraatje stuurde het bestuur van de JOVD-afdeling Den Haag de heer Voskuil op 16 mei een brief waarin enkele kanttekeningen bij het praatje werden gemaakt. Tezamen met een ingezonden stuk van het Amsterdamse JOVD-lid Rindert Straatsma in Het Vrije Volk van 19 mei behandelde de heer Voskuil deze brief op 19 mei voor de radio.

Kritiek uit vakbewegingskringen

De voorzitter van het NVV, Drs Roemers, uitte tijdens de openingsrede van het congres van de ANMB op 10 mei kritiek op de VVD, die in Den Haag voor het eerst het Feest van de Arbeid op 1 mei gevierd zou hebben. Met deze bijeenkomst wil de VVD aantonen, dat de VVD zich ook tot de werknemers wendt. Wij kunnen ons daarvoor alleen maar verheugen. Maar ik vind het toch merkwaardig, dat deze belangstelling in het bijzonder blijkt uit kritiek op de Vakcentrales van de werknemers, aldus de spreker.

Het Haagse JOVD-bestuur heeft naar aanleiding van deze rede de heer Roemers op 16 mei een brief gestuurd, waarin er o.m. op werd gewezen, dat twee JOVD-afdelingen en niet de VVD de bedoelde bijeenkomst had georganiseerd.

De Gids, officieel orgaan van het CNV, spreekt op 12 mei haar misnoegen uit over het feit, dat tijdens de 1 mei-bijeenkomst was opgemerkt, dat de erkende vakbonden veelal de eisen van de tijd niet langer verstaan en dat hun optreden tegenover de categorale organisaties de toets der kritiek niet kan doorstaan.

Een Rooms-Katholieke reactie

De Volkskrant van 5 mei bevat een hoofdartikel over de 1 mei-bijeenkomst onder de kop „Liberale onrust”. Hierin wordt erop gewezen, dat de jonge liberalen, die in Den Haag 1 mei vierden, dat deden als teken van liberale solidariteit met hen, die door eerlijke arbeid hun brood verdienen. Dat is, aldus de Volkskrant, toch wel sociale bewogenheid met een liberaal trekje. Het blad ziet verband tussen de bijeenkomst en het hoofdartikel: „Liberalisme, links of rechts?” uit de Driemaster van april: De jonge liberalen willen van de VVD een uitgesproken vooruitstrevende partij maken, die duidelijk links staat en zich uit het isolement van behoudende, betere standspartij weet te bevrijden.

Een conservatieve stem

Op 19 mei wijdt ook het weekblad Burgerrecht een hoofdartikel aan de mei-bijeenkomst onder de titel: „Veeg teken”. Het blad heeft de indruk dat de 1 mei-feesten zichzelf hebben overleefd en dat maar weinig arbeiders zich door dergelijke betogingen laten verleiden om van de

PvdA op de VVD over te stappen. De bijeenkomst wordt evenals het feit dat liberalen met Keynesiaanse denkbeelden flirten gezien als een symptoom van een naar links afglijdend liberalisme. Burgerrecht verwacht van de VVD, dat deze zich op ondubbelzinnige wijze van de heer

Nypels en zijn jeugdige links-radicalen vrienden distancieert.

Een bijzondere reactie

De Haagse Post van 26 mei geeft mede naar aanleiding van de bewuste bijeenkomst een uitgebreid verslag van een interview met de heren Nypels, Vonhoff en Jacobse.

President Kennedy en de staalindustrie

Dank zij het ingrijpen van Kennedy is de aangekondigde prijsverhoging, die U.S. Steel voornemens was, een maand geleden, niet doorgedaan. De Twentsche Bank N.V. heeft in zijn voortreffelijke weekberichten hieraan reeds verschillende artikelen gewijd, die het bespreken ten volle waard zijn. In het weekbericht van 15-9-'61 werd de voorgeschiedenis van het ingrijpen van nu besproken.

Na de staking van 5 maanden in '59, die eindigde met het sluiten van een C.A.O., was er sprake van, dat de staalfabrikanten tegelijkertijd met de loonsverhoging de prijzen zouden verhogen. Deze prijzen waren sinds de herfst van '58 niet meer verhoogd.

Kennedy richtte toen tot de leiders van de staalindustrie een brief, waarin o.a. de volgende punten in voorkomen:

1. Er werd op gewezen, dat er na de sterke stijgingen tot '58, de staal-prijzen sindsdien ondanks gestegen produktiekosten stabiel bleven en dat daarmee een opmerkelijke stabilisering van het algemene prijsniveau gepaard ging.

2. De economische adviseurs van Kennedy hadden uitgerekend, dat de staalindustrie 7 à 9% jaarwinst over het eigen vermogen maakt bij een bezetting van 70% (in die tijd grote werkloosheid in de V.S.), welk resultaat zou stijgen tot 13 à 15 % bij een capaciteit van 90%, alles op basis van de huidige prijzen en de produktiekosten ná de komende loonsverhogingen.

Opm.: De gedachte aan prijsverhogingen in het vooruitzicht van dalende afzetmogelijkheden schakelt Kennedy als onmogelijk uit.

3. Dan de constatering, dat de dividenden op de staalaandelen sinds 1947 met 176% gestegen zijn, hiermede blijkbaar suggererend, dat dit genoeg is, zonder nader betoog.

4. Nog opmerkelijker is de constatering, dat de koersen der staalaandelen sinds 1947 met 393% gestegen zijn, wat meer is dan de algemene rijzing. Zeer terecht constateert de Twentsche Bank, dat dit een zeer zwak punt uit de presidentiële brief is, want elke verstandige ondernemer zal zich te allen tijde distantiëren van de beurskoers en er noch bij zijn winstuitkeringsvoorstel, noch zelfs in de modaliteiten van zijn kapitaalsuitgiften méér aan refereren dan strikt noodzakelijk is, juist om er geen verantwoordelijkheid voor te behoeven aanvaarden.

5. Een bespreking van de invloed van de staalprijsverhoging op het gehele prijspeil. De president gaat er van uit, dat de staalverbruikende industrieën in staat zijn op hun beurt compenserende prijsverhogingen af te kondigen.

6. Dan wordt het effect van een „verhoging” op de betalingsbalans aangehaald, dit zou een restrictieve monetaire en begrotingspolitiek noodzakelijk maken, de werkloosheid zou verergeren en de staalindustrie zou er zelf door geschaad worden.

7. Tenslotte wees Kennedy de

staalleiders er op, dat zij bij loononderhandelingen sterker zouden staan tegenover de werknemers als zij zelf een bijdrage tot voorkoming van inflatie zouden leveren.

Na deze brief is er een jaar verstreken en heeft de U.S. Steel gedacht, dat de president deze brief wel vergeten zou zijn, niets was echter minder waar! Wat gebeurde er? 70% van de overige fabrikanten wilde met U.S. Steel meegaan en president Kennedy voelde zich op een behoorlijke manier bedrogen, te meer daar Kennedy na de laatste loononderhandelingen de staalindustrie nog een goedkeurend klopje op de schouder had gegeven.

Door het zwaaien met anti-trustwetten bezweek de staalindustrie prompt, mede daar o.a. Inland Steel niet meegedaan had en Kennedy had aangekondigd bij deze bedrijven in de toekomst dan meer defensiebestellingen te gaan doen.

Na de prijsverhoging van 3 1/2% volgde de capitulatie reeds 4 dagen later, de bezettingsraad in de staalindustrie liep terug van ± 80 naar 67%!

Het belangrijkste gevolg is echter niet, dat de populariteit van Kennedy bij „the man in the street” geweldig is gestegen, maar dat dit waarschijnlijk het begin van een periode van **overheidsbemoeiing** met het bedrijfsleven betekent.

Er gaan veel stemmen op, die de regering vragen meer zeggenschap te verwerven tussen vakbonden en werkgevers, te meer daar de overheid via haar fiscale participatie van 52% in het bedrijfsleven het grootste belang bij een goede gezondheid hiervan heeft.

Gaat men op de ingeslagen weg voort dan krijgt de V.S. een officiële loon- en prijspolitiek. En dat in de V.S.! constateerde de Tw. B.

De Federale Grand Jury in New York (geassisteerd door F.B.I. agenten!) gaat inmiddels door met een boekenonderzoek bij enkele grote maatschappijen naar prijsafspraken. (De beschuldiging van een rechtbank, dat U.S. Steel en Bethlehem Steel prijsafspraken maken m.b.t. militaire doeleinden heeft diepe indruk gemaakt). Zelfs wordt de mogelijkheid besproken de U.S. Steel met 28% van de Amerikaanse capaciteit te versnipperen!

Dat de signaleerde politiek van de Amerikaanse overheid zelfs voor de gehele westerse wereld van het grootste belang is, is zeker! En dat Kennedy meer succes heeft (voorlopig?) dan de Duitse minister Ehrhart tegen de verhoging van de volkswagenprijzen is eveneens zeker.

D. DE RONDE Jr.

(Dit artikel moest de vorige maal helaas blijven overstaan. Het werd geschreven vóór de jongste beurskrach in New-York. Red.)

Staalconstructies voor alle doeleinden

Speciaalbedrijf voor zwaar plaatwerk

Constructiewerkplaatsen

W. Huizer n.v. Capelle a/d IJssel - telefoon 0-1804-2657

Wijze uitspraken in Dalfsen

ONDANKS urenlange omzwervingen door de dreven van Overijssel was ik toch zo gelukkig eindelijk in Dalfsen te arriveren. Na vele maanden spanning kon ik dan weer de hand drukken van vele prominente jonge liberalen.

U was er toch zelf ook, nietwaar? En U hebt meegediscussieerd of dit althans gepoogd over al die belangrijke en ernstige onderwerpen, die daar in Dalfsen ter sprake kwamen. Of was U er weer eens een keer niet? Dan hebt U zoals zo vaak weer een heleboel gemist.

Mij is niet de eer te beurt gevallen een verslag te maken van de officiële gebeurtenissen, ik zal dan ook volstaan met het optekenen van wat er tussen, voor, en na de debatten door enkelen is gezegd. Om zo ongeveer twee uur zondagmorgen trof ik een vijftal J.O.U.D.-ers in min of meer slapende toestand aan. Het eerst struikelde ik over de benen van de heer van Leersum. „En mijnheer van Leersum...”, „zeg maar Ies”, antwoordde deze zeer adrem, „En mijnheer Ies, wat denkt U van de onderwerpen, die hier aan de orde zullen komen?”

„Ja, ik heb wat hier vandaag en morgen ter tafel komt al besproken in mijn afdeling. En ik kan wel zeggen, dat de afdeling Vlaardingen-Schiedam, nietwaar, het er helemaal mee eens is. Nu”, zo besloot de heer van Leersum (nog steeds Ies voor de vrienden), „U me vraagt hierover nog iets te zeggen, zou ik toch wel namens de afdeling Vlaardingen-Schiedam willen stellen, dat wij als liberalen de commissies dank moeten brengen voor het vele werk, dat zij verricht hebben”.

Ontroerd dankte ik hem voor zijn woorden en ging verder. Heel in de verte maar langzaam aanzwellend kwam een licht geronk tot mijn oor. Ik kreeg een onrustig gevoel en keek wat angstig in de gangspiegel. Toen zag ik tot mijn grote opluchting wie dit geluid had laten ontstaan: een lid van de afdeling Amsterdam, van niet al te grote lichaamslengte, lag te peinzen over de uitbreiding van het aantal liberalen in ons land.

„Hoe gaat het met de maatschappelijke doorbraak?” vroeg ik hem. Even snoot hij z'n neus in het gordijn, keek naar m'n ongepoetste schoenen en zei: „We zijn er nog bij lange na niet, maar met mannen zoals jij en ik lukt het best.”

Ook de heer Janszsz, veldheer zonder leger van IJmond, stoorde ik in zijn overpeinzingen. „Wat denkt U van de 1-mei viering van de J.O.U.D.?” „Ik denk wel, maar kan niet zeggen wat”, zo vertrouwde de heer Janszsz me toe, „ik zal dit eerst in de afdeling moeten brengen en ik kan dus geen commentaar geven”; zo citeerde hij een beroemd Neerlands 17e Eeuwse.

Mistroostig wankelde ik verder. Nauwelijks wilde ik me naar m'n sponde begeven of Driemaster-redacteur Hans Wiegel trad mij met zeer opgewekte stem tegemoet en wenste mij enige malen welterusten. Ook van hem kon ik niets concreets over het weekend te horen krijgen. „Als ik welterusten zeg, dan zeg ik welterusten”, wierp hij mij voor de voeten en snelde heen om een ander hetzelfde herhaalde malen toe te voegen.

Bij het opschrijven van deze letters bedenk ik, dat zijn woorden die nacht heel wat verstandiger waren geweest, dan toen hij zondagmiddag tijdens het officieel debat het woord voerde.

Mocht U na al deze wijsheden nog niet overtuigd zijn van de domheid, die U hebt begaan door niet naar Dalfsen te komen, mocht U, die er nu eens toevallig wel was niet helemaal van het nut van Uw komst verzekerd zijn, dan wil ik al die ongewisheid wegnemen door mijn praatje te besluiten met in het kort de woorden van André Szasz weer te geven.

Toen Mattie de mening vroeg van de heer Szasz over de resolutie Religie en Politiek gaf deze het volgende antwoord: „Met de inhoud van de resolutie zijn we het eens, ook de onderdelen behagen ons en zelfs met de volgorde kunnen we accoord gaan, dus stemmen we tegen.” Mattie haalde moeizaam een brauw op. „Ja”, verduidelijkte de heer Szasz, „begrijp je het niet, eh dinget ontbreekt er aan, kortom het vibreert niet!” Het zal je maar gezegd worden!

SPIONEUR

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

HBU

HBU

VEILIG...

in de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken... Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en tijdens de week-ends niet in huis! De nachtkluis van de HBU brengt, voor haar rekeninghouders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Conservatisme in de J.O.V.D.

De verklaring van het H.B. onder de loep

De V.V.D. heeft bij de zo pas gehouden gemeenteraadsverkiezingen een enorme nederlaag geleden. Nog harder kwam de klap aan dan bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten twee maanden daarvoor.

Tegelijk met het enorme verlies van de V.V.D. komt de P.S.P. als grote overwinnaar uit de bus, terwijl de P.v.d.A. over het algemeen wint t.o.v. 1958 en de confessionelen constant blijven.

Het zou te eenvoudig zijn te stellen, dat de winst voor de P.S.P. direct voortkomt uit het verlies van de V.V.D. al moeten we dit voor een deel van de stemmen niet uitsluiten. Behalve deze kiezers van de V.V.D. die thans P.S.P. gestemd hebben, is het zo, dat het grootste stemmenverlies van de V.V.D. overeenkomt met winst voor de P.v.d.A.

Niet zijn de rechts-ontevredenen (o.a. en vooral de Telegraaflezers) uit de V.V.D. gelopen, want de rechtse Partij voor Vrije Burgers heeft praktisch nergens enig succes geboekt. Nee, algemeen gesteld was de uitslag: **VERLIES VOOR DE V.V.D., WINST VOOR P.S.P. en P.v.d.A.**

Het merkwaardige is, dat wij deze trend kunnen toelichten en verklaren door onze laatste Driemaster te lezen. Waarom heeft de P.S.P. gewonnen? De machtsstrijd in de wereld, het gevaar van de atoombom, de dreigende situatie rond Nieuw-Guinea, dit alles heeft velen ertoe gebracht hun heil te zoeken bij een pacifistische partij.

Is het dan zo, dat de andere groeperingen corlogszuchtig zijn? En nu niet te vlug: nee! roepen. Want lezen we de verklaring van het Hoofdbestuur van de JOVD midden op pagina 1 van de Driemaster van mei, dan zien wij dat het H.B. zich geschaard heeft achter de verklaring van het Comité Zelfbeschikking Nieuw-Guinea (het comité-Leyds).

Dit comité is nog niet zo lang geleden in het nieuws geweest door het uitschrijven van een enquête, die met de meest elementaire beginselen van het houden van een goed statistisch onderzoek spotte. Men had de enquête n.l. alleen gepubliceerd in Algemeen Handelsblad en Tijd-Maasbode, bladen waarvan men weet, dat de lezerskring, om het euphemistisch te zeggen, niet al te progressief is.

Verder waren er vragen in de trant van: „vindt U ook niet dat in naam van Koningin en Vaderland Nieuw-Guinea behouden moet blijven?” En ook hier past een euphemisme: de vragen waren niet geheel objectief gesteld. Maar deze prestaties van het comité terzijde.

Het comité (en met haar het H.B. der J.O.V.D.) vindt, dat Nederland zijn beloften t.a.v. het zelfbeschikkingsrecht tegenover de Papoea's dient na te komen en zijn verdere beleid daarop te richten. Zal dit standpunt, hetzelfde als van de V.V.D., ertoe bijdragen dat al diegenen, die bang zijn familieleden of zomaar jonge Nederlanders in Nieuw-Guinea te zien sneuvelen, zich aangetrokken voelen tot de V.V.D.? Nee, dit kortzichtige standpunt van V.V.D. en H.B.J.O.V.D., dat wanneer het wordt uitgevoerd wel moet leiden tot nodeloos bloedvergieten zal er zeker niet toe hebben geleid dat velen naar de V.V.D. zijn overgegaan.

Ik kan mij trouwens niet indenken dat ten eerste alle H.B.-leden (daarvoor ken ik de mening van één

van hen veel te goed) en ten tweede de gewone leden der J.O.V.D. met deze uitspraak van het Hoofdbestuur erg gelukkig zullen zijn.

Het hoofdartikel van de heer De Bruijne, waarin terloops ieder, die het niet met hem eens is voor weinig vaderlands wordt uitgemaakt, en de verklaring van het H.B. zijn zeer onverstandig, én wat betreft de standpunten an sich, én wat betreft hun waarde voor verkiezingswinst.

Lezen we de Driemaster verder, dan komen we op een artikel van de heer Kok, dat aanduidt waarom de V.V.D. niet alleen aan de P.S.P. maar ook aan de P.v.d.A. vele stemmen heeft verloren. Wanneer de leden van de afdeling Den Haag der J.O.V.D. ingaan op het voortreffelijke idee van haar voorzitter, en een dag van de Arbeid organiseren, dan blijkt dat de heer Kok (1 mei in Den Haag niet aanwezig) er net als vele V.V.D.-ers, niets van heeft begrepen. Daar is geen dag gevierd met het dansen om de mei-boom, maar men heeft die dag gepoogd voor het liberalisme en daarmee voor de V.V.D. nieuwe kansen te scheppen.

Sociale politiek

Tot nu toe is, en de laatste verkiezingen bewijzen het, het liberalisme niet aantrekkelijk voor de meeste kiezers. De sociale politiek, die de V.V.D. voert (of juist niet voert?) is van dien aard, dat zij een kleine partij zal blijven. Zij paste en past zich niet aan bij de belangen der arbeiders, zij richtte en richt zich niet op de werknemer. En wanneer de heer Nypels c.s. dat wil veranderen, komt de heer Kok met kretten alleen.

Dan komt de heer Kok met zijn liberalisme, dat anti-socialisme is. Dan komt de heer Kok weer opdraven met zijn wijsheid, dat de vrijheid de grondslag is van het liberalisme, dat de vrijheid zich uit in verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid en sociale rechtvaardigheid. De V.V.D. trekt alleen tot zich de groep kiezers behorend tot de sociale bovenlaag (ik heb dat enkele Driemasters terug reeds gesteld). En, mijnheer Kok, dat veranderen wij niet door alleen te komen met „de liberale beginselen”, dat veranderen wij slechts als in de praktijk een sociale politiek door de

V.V.D. gevoerd wordt, die aantrekkelijk is voor vele kiezers uit alle lagen der bevolking.

Nog eens: de verkiezingen brachten verlies voor de V.V.D., winst voor de P.S.P. en de P.v.d.A. De V.V.D. heeft bij de laatste verkiezingen een slechte beurt gemaakt. De J.O.V.D. heeft met enkele artikelen in de laatste Driemaster dezelfde beurt gemaakt. Het conservatisme in de V.V.D. kan men betreuren, men kan het er niet mee eens zijn. Maar nu komt de

J.O.V.D., een jongerenorganisatie, met artikelen druipend van conservatisme. Nu komt men op tegen het begin van een progressieve sociale politiek. Nu komt men met een mening over politiek inzake Nieuw-Guinea, die volslagen irreal is en mensenlevens kan gaan kosten. Daarmee bewijzen deze J.O.V.D.-ers het liberalisme geen goede dienst. Daarmee ondergraven deze jonge liberalen hun eigen politieke kansen.

H. WIEGEL

LINKS! WE HEBBEN NIETS AAN OPPORTUNISME

(met excuses aan D. Kok)

In het aprilnummer stond ons artikel „Liberalisme, links of rechts”. De heer D. Kok heeft in het meinumner hierop gereageerd. Dit is verheugend, omdat er o.i. gedurende lange tijd te weinig over het wezen en de historische achtergrond van het liberalisme is nagedacht.

Wij dienen hierbij de heer Kok gaarne van repliek, voorzover hij het op onze bijdrage gemunt had.

Uit het betoog van de heer Kok blijkt, dat hij er een zeer dogmatische interpretatie van het liberalisme op na houdt. Tegenover het socialistische dogma „de staat kan alles beter” stelt hij eenvoudig een ander dogma: „de staat werkt alleen maar schadelijk”, en dat moet dan maar voor liberalisme doorgaan. Dit soort afweer liberalisme bestaat alleen bij de gratie van het socialisme, is a.h.w. het negatief daarvan.

De heer Kok komt eigenlijk tot de erkenning, dat zijn steriel anti-socialisme weinig met het liberalisme heeft uit te staan door zijn sympathie te geven aan de Engelse Conservatives, die hem méér anti-socialistisch lijken, dan de Britse liberalen.

Wij wensen hiertegenover nog eens duidelijk te stellen, dat het liberalisme onverenigbaar is met iedere vorm van dogmatische fixatie. Het liberalisme dient derhalve ook vrij te zijn in de keuze van de middelen, die het wil aanwenden ter bescherming van de individuele vrijheid. In bepaalde gevallen moet de staat de meest aangewezen instantie worden geacht voor de vervulling van taken, die ook volgens de liberale zienswijze moeten worden verricht. Te denken valt bv. aan taken als rechtspraak, conjunctuurbeheersing en het voorkomen van schadelijke gevolgen van het prijsmechanisme. Vele van dergelijke maatregelen zijn juist gericht op een goede functionering van de kapitalistische productiewijze.

De weinig genuanceerde politieke denktrant van de heer Kok is er tevens debet aan, dat hij nogal wat moeite heeft met de term „links”. Omdat het socialisme links heet te zijn mag dat woord volgens de heer Kok geen betrekkingen onderhouden met het liberalisme. Links betekent voor ons sociaal vooruitstrevend. Zonder aan dit woord een andere inhoud te geven stelt de heer Kok, dat „liberalen desnoods in het centrum thuishoren, maar zeker niet links” (en liefst toch wel rechts!). Hieruit blijkt opnieuw zijn voorkeur voor het conservatisme.

Naar onze mening (en tot ontsteltenis van de heer Kok) moeten zowel het socialisme als het liberalisme links van karakter genoemd worden. Beide stromingen verschillen echter in hun beginsel. Wij verwerpen het so-

cialistische beginsel, omdat het de collectiviteit boven de individu stelt. Het liberale beginsel ontkent de waarde van de gemeenschap niet, doch stelt de individu op de voorgrond, omdat deze de pijler is van de gemeenschap en de waarde ervan kritisch beoordeelt. De gemeenschap is van waarde voorzover zij van waarde is voor haar individuen.

Het principiële karakter van ons artikel „Liberalisme, links of rechts” weerlegt reeds de beschuldiging van de heer Kok, als zouden wij met dat artikel opportunisme hebben bedreven als reactie op de verkiezingsresultaten van 28 maart j.l. Bovendien werd voor de Haagse afdeling van de JOVD al in oktober 1961 door een van ons een inleiding van gelijke strekking gehouden. Ook is met de 1 mei-bijeenkomst allerminst een opportunistisch trucje ten beste gegeven¹⁾. De bijeenkomst heeft een teken willen zijn van de maatschappelijke progressiviteit, die het liberalisme behoort te kenmerken en werd reeds aangekondigd vóór de P.S.-verkiezingen, n.l. in het maartnummer van de Driemaster. Artikel en 1 mei-bijeenkomst kwamen mede voort uit een gevoel van verontrusting over de opportunistische wijze waarop sinds jaar en dag in Europa met het liberale beginsel wordt omgesprongen.

Zo komt het voor, dat handel en industrie vrijheid van handelen opeisen maar anderzijds (vaak ten onrechte) haastig om beschermende maatregelen vragen. Bovendien wordt de vrijheid voor het bedrijfsleven en voor de consument in vele gevallen belaagd door allerlei kartels e.d. Maar daarover wordt in liberale kring meestal alleen maar gefluisterd. Het liberale beginsel is vaak een dekmantel voor het meest baatzuchtige en opportunistische conservatisme. Daarom herhalen wij: Links! We hebben niets aan opportunisme.

H. JONGEDIJK
E. NYPELS

Deze Driemaster staat nagenoeg geheel in het teken van de onlangs gehouden gemeenteraadsverkiezingen. De redactie kreeg vele reacties, verstandige en emotionele, die zij gaarne ter publicatie heeft opgenomen. De kritiek is vaak ongezoeten, doch dat behoeft in een jongerenblad niet te verwonderen.

Er is flink stoom afgeblazen, zelfs door een der redactieleden. Moge zich uit deze felle discussies een positief resultaat kristalliseren voor het Nederlands liberalisme in het algemeen en onze J.O.V.D. in het bijzonder.

G. S.

¹⁾ We verwijzen in dit verband naar de niet mis te verstane uitspraak welke de algemene vergadering van de JOVD op 3 juni 1962 te Dalfsen deed door een motie over de gehouden 1 mei-bijeenkomst met een overweldigende meerderheid aan te nemen.

LINKS

De heer Kok bekend in de vorige Driemaster, dat hij niet meer weet wat liberalisme is. Een behartigingswaardige en eerlijke opmerking, die ik in de volle aandacht van alle lezers aanbeveel.

Het was echter minder verstandig, dat de heer Kok, uitgerust met deze grote zelfkennis, een stukje heeft geschreven over het... liberalisme. Het gebrek aan kennis van het onderwerp manifesteert zich wel heel duidelijk wanneer wij begin en eind van het artikel vergelijken: Eerst schrijft hij: „Ik dacht, dat het liberalisme als grondslag had de vrijheid, de grootst mogelijke vrijheid, zich uitende in verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid”.

Aan het slot wordt gesteld: „...we moeten principieel zijn en blijven: tegen de onvrijheid, tegen staatsdwang, tegen alles wat de verantwoordelijkheid van het individu in gevaar brengt”.

Allereerst was het mij onbekend, dat de vrijheid zich uit in de sociale gerechtigheid; ik dacht juist, dat de sociale gerechtigheid een stuk noodzakelijke onvrijheid met zich meebracht. Maar dat terzijde, waarom laat de heer Kok de sociale gerechtigheid weg bij zijn tweede opsomming van principes?

Kennelijk vindt hij het niet zo belangrijk; het liberalisme kan het wel zonder het sociale stellen. Deze veronderstelling blijkt niet zonder grond, wanneer men nog kennis neemt van de afkeer van de heer Kok van „rode trucjes” van „de Haagse heer Nypels”. Op dit punt wil ik niet dieper ingaan.

De verdediging van de 1 mei-viering is een plezierige taak van de initiatiefnemer en ik neem aan, dat hij dat beter kan dan ikzelf.

Wél wil ik mij stellen achter het uitgangspunt van de heer Nypels, die zei, dat zeer veel jongeren uitzien naar een sociaal-voortuitstrevend, links-radicaal liberalisme. Het lijkt erop, dat de heer Kok dit juist niet wil — „...we moeten niet naar links, liberalen horen desnoods in het centrum thuis, maar zeker niet links”.

Het waarom vergeet hij daarbij te vermelden, hoewel dat een zeer interessante uiteenzetting had kunnen worden. Maar de oplettende lezer kan de uitleg wel uit de rest van zijn artikel halen: „De winst van de — en nu zeg ik zogenaamde — Engelse Liberalen speelt echter juist Labour in de kaart en brengt slagen toe aan de enige Britse partij, die anti-socialistisch is, namelijk de Conservative Party”.

Pardon mijnheer Kok, dat moet ik toch verkeerd lezen, U bent toch niet conservatief?

R. A. HEYTING

Links of rechts?: Het midden!

Op verzoek van de redactie van De Driemaster een kort antwoord aan de heer Heyting. Ondanks mijn — door de heer Heyting geconstateerde — gebrek aan kennis van het liberalisme, waag ik het er toch op nogmaals te pomen, dat de liberale beginselen gegrondvest zijn op de vrijheid en zich uit in verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid en sociale gerechtigheid. Ook dus sociale rechtvaardigheid!

Als de heer Heyting stelt, dat de sociale gerechtigheid een stuk onvrijheid met zich meebrengt, dan ben ik dat met hem eens. Maar juist

door dit stuk noodzakelijke onvrijheid is het mogelijk een ieder een zo groot mogelijk stuk **werkelijke** vrijheid te verschaffen. Echt liberalisme is niet in strijd met sociale wetten, sociale verzekeringen en wat dies meer zij.

Alleen moet er ergens een grens getrokken worden, opdat niet de verantwoordelijkheid in gevaar komt. De opmerking, dat ik zou vinden, dat het liberalisme het wel zonder het sociale zou kunnen stellen, is even belachelijk als onwaar en laat ik verder voor wat ze is. Alleen nog wel dit: men kan zeer goed sociaal zijn zonder socialist te zijn of socialist-achtig te doen!

Als de heer Heyting constateert, dat ik niet streef naar een sociaal-voortuitstrevend, links-radicaal liberalisme, dan heeft hij ten dele gelijk. Links-radicalisme wijs ik direct af; daarvoor moet men wezen bij socia-

listische groeperingen.

Sociaal-voortuitstrevend-zijn is iets heel anders en als mijn opponent meent, dat in dit opzicht nog veel te doen is, dan ben ik het volledig met hem eens. Maar hierbij mogen de verworvenheden uit het verleden niet vergeten worden en dient het goede hiervan behouden te blijven. Zo gezien is de liberaal iemand van het midden. Enerzijds vernieuwend, progressief, anderzijds behoudend, conservatief.

Hopelijk kan dit de basis zijn voor het politieke streven van alle J.O.V.D.-ers, waarbij het vanzelfsprekend zal zijn, dat de een politiek wat meer links en de ander wat meer rechts zal denken. De heer Heyting zal dan wat linkser staan dan ondergetekende, maar vinden zullen we elkaar in de liberale beginselen.

D. KOK

GENERAAL COUZY ANTWOORDT IR. WAGENMAKER

Van het Tweede Kamerlid de heer J. H. Couzy ontving onze redacteur ir. F. Wagenmaker het navolgende schrijven:

Hooggeachte Heer Wagenmaker,

Hoewel ik geen enkele illusie koester U tot andere gedachten te kunnen brengen, geeft Uw artikel „Het weekblad „Vrij Nederland” en onze militairen” in De Driemaster van mei 1962 mij aanleiding tot enkele opmerkingen. Vooral ook omdat de daaraan ten grondslag liggende denkwijze — welke ik ook op enkele vergaderingen in verschillende publicaties heb kunnen waarnemen — een eenzijdige beperking inhoudt.

Een van de grondslagen voor de terecht in ons land geroemde persvrijheid wordt gevormd door het ontbreken van preventief toezicht. Hierdoor wordt aan pers en andere publicaties een grote eigen verantwoordelijkheid toevertrouwd. Wordt bij het uitoefenen van die verantwoordelijkheid een bepaalde grens overschreden dan kan repressief worden ingegrepen.

In een goed werkende democratie is plaats voor allerlei zeer uiteenlopende meningen en opvattingen, welke vrijelijk tot uiting kunnen worden gebracht. Een ieder kan zich dan ook tegenstander verklaren van bepaalde wetten of maatregelen en elk geoorloofd middel aangrijpen om het tot stand komen daarvan te verhinderen. Zelfs wanneer een wet of maatregel op democratische wijze — dus met instemming der meerderheid — is tot stand gekomen, mag men elk geoorloofd middel bezigen daarin wijziging te brengen.

Maar wat niet mag is aan te bevelen de niet gewilde wet te ontduiken of niet gewilde maatregel te saboteren. Dergelijke methoden vermoorden de democratie en leiden tot anarchie. Dit nu is in het onderhavige geval geschied. Door te stellen, zoals in het betreffende artikel nog wel dikgedrukt wordt aangegeven, dat „de enige oplossing nu nog slechts ligt in arbeids- en studentenstaking en dienstweigering door militairen, die voor uitzending naar Nieuw-Guinea worden aangewezen” wordt niet alleen naar democratische middelen verwezen, maar indirect ook tot strafbare handelingen opgewekt.

Nog daargelaten dat militairen, die zich op grond van deze suggestie zich tot dienstweigering zouden laten verleiden, voor de kriegsraad zullen moeten verschijnen, kan men

toch bezwaarlijk van de overheid verwachten, dat dergelijke lectuur op haar kosten onder de militairen wordt verspreid.

Men vergelijkt de strijdkrachten nog al eens gaarne met een groot bedrijf. Ik zou de ondernemer wel eens willen zien, die in zijn bedrijf verspreiding zou toelaten van pamfletten, welke een aansporing inhouden tot het plegen van sabotagedaden.

Ik meen, dat in de alarmkretten over het in gevaar zijn van de persvrijheid en de geestelijke vrijheid bovenstaande overwegingen — naar ik hoop ongewild, hoewel ik ook daaraan twijfel — te weinig in aanmerking zijn genomen.

Met de meeste hoogachting,

J. H. COUZY.

Antwoord aan generaal Couzy

- Ik ben het roerend eens met generaal Couzy, dat opwekkingen tot strafbare handelingen door de militaire overheid niet kunnen worden geduld.
- „Zelfs wanneer een wet is aangenomen mag men elk geoorloofd middel bezigen om daarin wijziging te brengen”, schrijft generaal Couzy. Waarom, is mijn vraag, wordt dan b.v. het P.S.P.-blad „Bevrijding” en „Militia Christi” van Kerk en Vrede voor militairen verboden? Is generaal Couzy i.v.m. de gewenste geestelijke vrijheid voor militairen van plan hierover vragen aan de minister te stellen?
- Generaal Couzy citeert kennelijk uit het hoofd. De tekst wordt daardoor ietwat gewijzigd. In werkelijkheid behoort n.l. tussen de aanhalingstekens te staan: „Een andere mogelijkheid om het onheil te keren, ligt misschien nog in een directe actie van groepen, van wie men mag verwachten, dat zij minder lauw tegenover de koppigheid van de Nederlandse regering staan dan het grote publiek. Ik denk hierbij aan werk- en collegestakingen en aan dienstweigering van die militairen, die niet principieel tegen de militaire dienst zijn, maar wel tegen een volkomen zinloze militaire actie om Nieuw-Guinea”. Dit is natuurlijk heel wat anders dan „de enige oplossing ligt... in dienstweigering door militairen, die voor uitzending worden aangewezen”.

Dit is nu precies mijn bezwaar! Generaal Couzy leest wat anders dan er staat! Er staat een opsomming van mogelijkheden om het Nieuw-Guinese beleid om te buigen en de generaal leest er een opwekking tot desertie in. Hij had mijn betoog niet beter kunnen verduidelijken dan met dit „citaat uit het hoofd”.

- Mijn hoofdbezwaar was: er is een democratisch weekblad, dat het oneens is met de regering. Generaal Couzy leest wat anders dan er staat; conclusie: het blad is gezagsondermijnd en moet geweerd worden. Het „beruchte” nummer zelf is niet geweerd, wel de volgende nummers. Hetgeen verdacht veel lijkt op het verbannen van oppositiegeluiden.

Deze betutteling, waarbij ons jongeren op zo'n onliberale manier wordt voorgehouden, wat wel of niet goed is om te lezen, heb ik in het meinumner aan de kaak gesteld. Helaas gaat generaal Couzy hier niet op in. Hij koestert geen enkele illusie mij tot andere gedachten te kunnen brengen. Dat is dan ook niet gebeurd. Daarom is mijn conclusie nog steeds dezelfde; n.l. dat het heel bedroevend is, dat de generaal zich liberaal noemt.

F. WAGENMAKER

Van de H.B.-tafel

Op de H.B.-vergadering van 8.4.1962 werden de heren Verbeek en Ruys aangewezen als afgevaardigden van de J.O.V.D. op het weekend der Belgische Liberale Jongeren resp. de Luxemburgse Liberale Jongeren.

Voorts werden de voorbereidingen van het weekend te Dalfsen alsmede die van het congres te Rotterdam besproken. De begroting en de voorbereidende maatregelen voor het congres werden goedgekeurd.

Er werd voorts een resolutiecommissie voor het congres 1963 ingesteld voor het onderwerp „bestuursvorm van de onderneming” en twee studietoelagen voor de onderwerpen: „Kiesrecht” en „de positie van de werknemers in een liberale maatschappij”. De resolutie „Religie en Politiek” werd besproken, waaruit bleek, dat een meerderheid in het H.B. het standpunt van de commissie t.a.v. de processievrijheid niet deelde.

Op de vergadering dd. 12 mei werd besloten de samenstelling van de resolutie- en studietoelagen te delegeren aan de afdelingen N. Groningen, resp. Zaanstreek.

Het rapport van de heer Smit inzake districten werd aangenomen en aan de reglementencommissie gedelegeerd. Deze commissie zal het H.B. de voorgestelde wijzigingen ter bespreking in de eerstvolgende vergadering voorleggen.

Het H.B. heeft zich achter de verklaring van het Comité Zelfbeschikking Nieuw-Guinea geschaard en een desbetreffende verklaring in de Driemaster doen publiceren.

R. HOFMAN.

De positie van de V.V.D. na de gemeenteraadverkiezingen

Een meer positieve instelling op het liberalisme noodzakelijk

Een opmerkelijk en verontrustend verschijnsel in ons land is, dat staten- en raadsleden steeds minder worden gekozen op grond van hun eigen politieke capaciteiten, doordat de landelijke politiek alleen nog de kiezers schijnt te beroeren, als wij de internationale politiek nu even buiten beschouwing laten. Dit is een ongezonde tendens, die wel zal samenhangen met de veel te geringe zelfstandigheid van provincie en gemeente.

Zo heeft de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen, evenals die van de statenverkiezingen in maart, een weerslag gegeven van landelijke politieke verhoudingen. Daarbij is de V.V.D. er nog slechter afgekomen dan in maart, hetgeen velen onzer wel niet verwonderd zal hebben, al hadden zij natuurlijk op een gunstige wending gehoopt. Niet alleen pleegt een winnende partij winst te boeken en een verliezende verlies, maar de V.V.D. heeft in die beide maanden ook niet veel fraais laten zien.

Het ernstigste daarvan was m.i., dat de VVD haar faam als kampioen der geestelijke vrijheid dreigt te verliezen. De heer Couzy meent, dat militairen onmondige kinderen zijn, niet tot zelfstandig oordelen in staat, en wilde „Vrij Nederland” in de kazernes verbieden, omdat daarin twee vrij onschuldige artikelen hadden gestaan over dienstweigering. De zichzelf eveneens als liberaal beschouwende minister Visser — die ook al zo'n moeite had gehad om de humanistische geestelijke verzorging toe te laten — kwam hem gedeeltelijk tegemoet. Zoiets moet in ons land tegenwoordig voor liberale politiek doorgaan!

De kwestie Van Riel-Visser

In de tweede plaats was daar de kwestie Van Riel-Visser. De heer Van Riel wilde minister Visser tot heengaan dwingen, een op zichzelf beschouwd voor ons land en voor het liberalisme niet slecht voornemen. Maar hij wilde dit doen met als enig motief het ontslag van één ambtenaar. Dat minister Visser ook een voor vele liberalen niet welgevallige houding had aangenomen ten opzichte van de geestelijke vrijheid en de kwestie Nieuw-Guinea scheen hem niet te deren.

Had dit alles hem wel bezwaard, evenals het feit, dat deze minister door velen niet tegen zijn taak opgewassen wordt geacht, en had hij dan de kwestie-Van der Putten als druppel, die de emmer deed overlopen beschouwd, het zou allemaal overtuigender hebben geklonken. Maar nu zag niemand er meer in dan een optreden van de heer Van Riel als pion van De Telegraaf, te meer daar hij in het verleden al vaker toenadering tot dit dagblad had gezocht.

Zijn mede-senatoren, die heus niet allemaal even grote waardering hadden voor minister Visser, wilden De Telegraaf niet aan een dergelijke overwinning helpen en mr Van Riel kreeg er overal enorm van langs.

Maar ook de houding van minister Visser heeft de VVD zeker geen goed gedaan. Hoewel zijn partijgenoten het vertrouwen in hem hadden opgezegd, wenste hij aan te blijven als „minister van de Kroon”. Een voor een parlementaire democratie bedenkelijke mentaliteit, hoewel er staatsrechtelijk niets op aan te merken viel, nu de Eerste Kamer als geheel mr Van Riel in de steek had gelaten.

De heer Visser moet, evenals zijn vroeger collega Van Rooy, toch geweten hebben, dat velen hem ongeschikt achten voor zijn taak en dat hij als minister een grote verantwoordelijkheid draagt, ook tegenover zijn eigen partij, die op al zijn doen en laten in de politiek wordt aangezien.

Ook de manier waarop prof. Oud de

verkiezingsuitslagen heeft gecommentarieerd, nl. door zich zeer tevreden te tonen met het verliezen van de stemmen der ontevredenen, zal velen slecht bevallen zijn. Hier had het boetekleed de man toch gesierd. Eens ruiterlijk te erkennen, dat men teleurgesteld is, had zeker een betere indruk gemaakt.

Tegenover deze negatieve punten van de afgelopen maanden, kan waarschijnlijk na het congres in Leeuwarden als enig positief punt genoemd worden de poging van de Haagse J.O.V.D. om de „image” van de VVD te wijzigen in de richting van een liberale volkspartij.

Deze beide verkiezingsnederlagen zijn voor het liberalisme in ons land wel bijzonder teleurstellend, omdat de VVD op de jonge kiezers helemaal geen vat meer heeft. Als ik mij niet vergis, stemden hier zeer veel potentiële liberale jongeren op de P.S.P. Jongeren die afkerig zijn van klassenstrijd en verzuiling, die een grote belangstelling hebben voor de wereldpolitiek en sterk internationaal en anti-kolonialistisch zijn georiënteerd. In Engeland vinden deze jongeren voor een groot deel vrij gemakkelijk haar weg naar de Liberal Party. Maar in ons land ligt dat anders. In Nederland wordt uit rancune tegenover Indonesië vastgehouden aan Nieuw-Guinea, en de VVD gaat daarbij voorop.

Als mr Van Riel gelijk krijgt met zijn in Amsterdam gedane voorspelling, dat de kwestie Nieuw-Guinea bepalend zal zijn voor de toekomstige partijverhoudingen in ons land, ziet het er voor de VVD wel heel somber uit. Toen mr Van Riel zei, dat hij door de kwestie Nieuw-Guinea veel meer begrip had gekregen voor het streven van De Gaulle naar een eigen kernwapen, omdat je nooit op je vrienden kan vertrouwen en beter maar voor je zelf kan zorgen, zullen zeker vele liberale jongeren onbegrijpend hun schouders hebben opgehaald. Een dergelijke kortzichtig nationalistische houding, waaraan elke liberale visie ontbreekt, zal men in Engeland bij geen liberaal aantreffen.

Als de VVD deze slag te boven wil komen en als de partij van het Nederlandse liberalisme wenst voort te bestaan, zal haar aangezicht sterk moeten veranderen. Gebeurt dit niet, dan zal zij ineenschrompelen tot een onbetekende conservatieve kern, gelijk tussen de wereldoorlogen de Liberale Staatspartij.

De zaak Nieuw-Guinea

In de eerste plaats dient de kwestie Nieuw-Guinea zo spoedig mogelijk geliquideerd te worden. Op het gebied van de buitenlandse politiek dient zij zich te verzetten tegen uitbreiding der kernclub, tegen het streven van Europa een derde macht, los van Amerika, te maken en

het Franse streven naar een Europa der vaderlanden.

Daartegenover dient zij te streven naar internationale samenwerking en ontspanning, versterking der Europese politieke integratie (een federaal Europa), met uitsluiting van niet-democratische landen, Atlantische samenwerking en bovenal blijven vertrouwen op de Verenigde Naties.

Nog wel belangrijker is echter, dat de VVD moet weten waar te maken, dat zij een progressieve volkspartij is. Een uitgewerkt sociaal program is dringend nodig. Met dit alles zal een verjonging der partij-leiding gepaard moeten gaan.

Speciaal voor de heer D. Kok wil ik tenslotte nog graag duidelijk stellen, dat het geen opportunisme is, als wij een vooruitstrevende politiek van de VVD eisen, maar dat daarentegen onze liberale beginselen zich verzetten tegen een politiek, die in naam der vrijheid het nationalisme en conservatieve belangen dient. Wij willen geen water in de liberale wijn doen en eisen daarom een meer principiële liberale politiek. **En dat is beslist niet hetzelfde als een zo sterk mogelijk anti-socialisme. Meer dan tegen het socialisme, zal de VVD zich voor het liberalisme moeten verklaren.** Dat liberalisme eist een zo groot mogelijke persoonlijke vrijheid voor iedereen. **Maar de VVD zal duidelijk moeten maken, wat haar daarbij in concreto precies voor ogen staat, in welke richting zij de maatschappelijke ontwikkeling wenst te bevorderen en welke sociale politiek zij wenst te voeren.** Bij dit laatste denk ik b.v. aan de plannen van mr Van Riel om met wettelijke maatregelen de winst deling en bezitsvorming krachtig te bevorderen.

Kortom: de VVD moet een onverdacht liberale partij worden, die, gelijk de Engelse, jonge mensen weet te inspireren.

Wat de te volgen strategie voor de verkiezingsstrijd van het volgend jaar betreft, geloof ik, dat de VVD allereerst moet zien om enkele punten van haar program zo spoedig mogelijk te verwezenlijken b.v.: invoering commerciële televisie, afschaffing van de korting op ambtenarenpensioenen (de z.g. verkregen rechten), huurverhoging, belastingverlaging.

Daarna zal zij met een degelijk uitgewerkt verkiezingsprogram het strijdperk moeten betreden en de kiezers voor de keus moeten stellen wie in de komende periode samen met de confessionele partijen ons land zal regeren: de VVD of de P.v.d.A.

Waarschijnlijk zou het wel aanbeveling verdienen de huidige vice-premier als lijstaanvoerder te nemen om duidelijk te accentueren, dat het er om zal gaan of de huidige regeringsconstellatie dient te worden voortgezet.

Nu het er vooral om gaat stemmen terug te winnen van de P.v.d.A. (en de P.S.P.), zou het onverstandig zijn na de verkiezingen met deze partij in één regering te gaan zitten, gelijk K.V.P. en P.v.d.A. in 1956 deden na een strijd tussen Drees of Romme. Hopelijk zal de P.v.d.A. een zelfde strategie volgen. Waarschijnlijk zouden beiden op die manier doorbraakwinst kunnen boeken, en tegelijk het best de P.S.P. bestrijden, daar stemmen op deze partij geen invloed zou hebben op de wijze waarop ons land geregeerd zal worden.

R. STRAATSMA,
Amsterdam.

Een dynamische partijorganisatie is voor de V.V.D. een dringende eis

Nu de gemeenteraadsverkiezingen weer achter de rug zijn is het m.i. goed te trachten de oorzaken op te sporen, die geleid hebben tot een gevoelig verlies voor de liberale partij. Ook in vergelijking met de Statenverkiezing van twee maanden geleden liep de V.V.D. immers terug!

Eén ding staat daarbij wel vast: het is niet de gemeentepolitiek geweest, die de keuze van de kiezer heeft bepaald. Daarvoor verloor de V.V.D. te duidelijk in alle steden, daar waar zij een of meer wethouderszetels bezette en daar waar zij geen rechtstreekse verantwoordelijkheid had te dragen.

Ongetwijfeld is een der oorzaken van de verdere teruggang te vinden in de verschillende houding, die de Eerste en Tweede Kamerfractie van de V.V.D. hebben ingenomen tegenover minister Visser. Stelde de Eerste Kamerfractie bij monde van haar voorzitter mr. H. van Riel nadrukkelijk geen vertrouwen meer te hebben in de liberale minister van Defensie, een week later zei prof. Oud: de tijd voor een eindoordeel is nog niet gekomen.

Het is deze onduidelijkheid in het liberale kamp, die ongetwijfeld vele kiezers heeft weerhouden liberaal te stemmen.

Wanneer men alsnog wil proberen deze ontevreden kiezers voor de Kamerverkiezingen van volgend jaar terug te winnen dan is voor alles een duidelijke houding noodzakelijk. Wie echter meent hierin de enige oorzaak te vinden voor het liberale verlies is te weinig geneigd de hand in eigen boezem te steken.

Mr. G. B. J. Hiltermann merkt in een analyse in de Haagse Post van

26 mei 1962 aan het slot van een uitvoerig hoofdartikel over deze zaak o.a. het volgende op:

„men zou voorts moeten bedenken, dat velen de tweeslachtigheid in het liberale politieke denken betreuren en het verlies bij de Statenverkiezingen niet toeschrijven aan de affaire van der Putten of de affaire Visser, maar aan de onmogelijkheid om twee groepen liberalen met een verschillende politieke filosofie in het gareel te houden.”

En aan het slot van zijn artikel merkt de schrijver nog op:

„Dan hebben wij dus te maken met een interne liberale aangelegenheid. Een interne liberale crisis.”

Kennelijk wordt hier bedoeld op de vroegere aanhangers van de Partij van de Vrijheid en de Vrijzinnig Democraten, die in 1948 samengingen in de V.V.D. en onvoldoende naar elkaar toegegroeid zouden zijn. Uit het samengaan zou onvoldoende een nieuw duidelijk liberaal program

zijn gekomen, het liberale alternatief onvoldoende geformuleerd. Ongetwijfeld is hier iets van waar. Zoals op de door de J.O.V.D. georganiseerde 1 mei bijeenkomst is gezegd: een duidelijk liberaal-sociaal-program ontbreekt! Een program dat m.i. juist zo nodig zou zijn om die bevolkingsgroepen aan te kunnen spreken, die tot nu toe het liberalisme nog te veel vereenzelvigd hebben met de toestanden en opvattingen in de vorige eeuw.

Maar zijn een werkelijk vrije loonpolitiek, individuele bezitsvorming, winstdeling, waardevast geld, een zeer ruim beurzenstelsel, verhoging van de leerplichtige leeftijd tot 16 jaar, gelijke ontplooiingskansen voor iedereen, om slechts enkele materiële punten te noemen juist voor deze bevolkingsgroepen niet aantrekkelijk? Nog steeds laten de tegenstanders van het liberalisme niets na om de V.V.D. af te schilderen als een conservatieve groep werkgevers, waar elk sociaal gevoel ontbreekt.

Het is daarom m.i. juist zo jammer, dat bij de behandeling van de ambtenarensalarissen in de Tweede Kamer aan deze onjuiste geruchten nieuw voedsel is gegeven. Hoewel de maatregelen op zichzelf uitstekend waren is er door de V.V.D. — die hier toch alle belang bij moest hebben, immers haar image stond op het spel — onvoldoende bekendheid gegeven aan de ware feiten en voorstellen en aan het liberale standpunt.

En zo zouden er meer voorbeelden van gemiste kansen te noemen zijn. In de toekomst zal zij bij zulke gelegenheden feller van zich af dienen te bijten en juist dan grote zorg aan haar public relation dienen te schenken.

Het gehele probleem van de voorlichting verdient trouwens een veel grotere aandacht. Een van de moeilijkheden daarbij is m.i. dat het liberale idee zich zo moeilijk laat omschrijven. Men moet het lezen tussen de regels van een partijprogram, of het herkennen in een levenssfeer, een levenshouding. Het heeft te maken met vrijheid en verdraagzaamheid, met het recht op erkenning als mens.

Het is duidelijk, dat een dergelijk ideaal alleen dan zal aanspreken wanneer haar leiders er in slagen dit duidelijk voor ieder zichtbaar uit te dragen. Ontbreekt het het liberalisme soms aan dergelijke leiders? Behalve de leden der Tweede en Eerste Kamerfractie heeft echter ook

de V.V.D. zelf als Partijorganisatie een belangrijk aandeel in het verzorgen van de public relation en het uitdragen van de liberale beginselen. Beschikt de V.V.D. echter over een organisatie, die hiertoe in staat is? Als een der belangrijkste oorzaken van de overwinning van de liberale (?) F.D.P. in Duitsland bij de verkiezingen van vorig jaar werd het feit genoemd, dat de energieke en ambitieuze Partijvoorzitter Erich Mende in enkele jaren kans had gezien zijn tot dan slapende partij wakker te schudden en opnieuw hecht te organiseren. Hetzelfde gebeurt momenteel in België en Engeland. Uitstekende resultaten bij de verkiezingen zijn er het gevolg van geweest.

Wil de V.V.D. in de toekomst in staat zijn haar nu geleden verlies goed te maken dan zal zij er zorg voor moeten dragen over een dynamische goed georganiseerde partijorganisatie met een groot aantal meelevende leden te beschikken. Een band met de kiezer is voor iedere partij van essentieel belang. Zeker voor een liberale partij, die niet over een eigen pers, radio of vakbond beschikt. Meer dan tot nu toe zullen de leden betrokken moeten worden bij de meningsvorming in de partij zelf. Dat is eenvoudig een eis van democratie. Daarom verdient ook de instelling van studiegroepen in de afdelingen meer aandacht.

Sinds enige tijd beschikt de V.V.D. over de mogelijkheid om zich door middel van de massa-communicatiemiddelen tot het gehele Nederlandse volk te wenden. Nog steeds worden deze zo belangrijke mogelijkheden echter onvoldoende benut. Veel wordt er in deze uitzendingen gesproken maar helaas vaak weinig gezegd. Wie van de luisteraars zou na afloop kunnen zeggen, dat hij iets begrepen heeft van de essentie van het liberalisme? Heeft de heer Koch gelijk wanneer hij stelt, dat ook de V.V.D.-leiding dit onvoldoende weet? Na bovenstaande overpeinzingen gelezen te hebben zal het u duidelijk zijn, dat voor mijn gevoel er voor iedere liberaal denkende nog een grote taak ligt te wachten. Ook voor iedere J.O.V.D.-er!

Het liberalisme is de leer van de vrije ontplooiing van de mens. Wij, jonge liberalen, zullen al onze krachten moeten inspannen om dit dynamische liberalisme de plaats te geven, die het toekomt. Het liberalisme is het waard!

Groningen. G. BOOSMAN

over beleidskwesties, ook al zouden deze laatste op dezelfde beginselen steunen. Want beginselen moeten breed worden opgevat, wil men deze de kans geven om volledig tot hun recht te laten komen.

Wanneer een liberale partijvoorzitter zich er wel bij voelt extremistische „pseudo“-liberale elementen van zich afgeschud te hebben dan treedt deze liberale bekrompenheid wel zeer duidelijk aan de dag, hoewel dit overigens mijnerzijds aan de bewondering voor deze partijvoorzitter niets afdoet.

Geen wonder, dat bepaalde liberale stromingen klagen over een te geringe waardering van de kant van het liberale partijbestuur. Geen wonder, dat men gaat twifelen aan het vermogen van deze partij om de liberale beginselen **als geheel** te kunnen vertegenwoordigen. Met deze partij te breken is niet de oplossing, nog minder een andere partij op te richten. Daarvan is versnippering van liberale krachten slechts het gevolg, waarmee het liberalisme thans allerminst is gebaat, maar wel hierin verandering te brengen en te pogen in diezelfde partij de verstarring te doorbreken.

Het wordt zo langzamerhand hoog tijd, dat bezielde jonge liberale naturen zich hier in de politieke actie storten, zij het voorlopig in gedachten. Het is onze taak om in dat oude apparaat een nieuwe geest te brengen. Het zal de mensen weer vertrouwen moeten geven om naar voren te willen treden als individu en om niet maar onder te gaan in een collectiviteit. Het zal uit hen een Beweging moeten maken, die de menselijke vrijheid en vaardigheid voorgoed wil bevestigen. En dat niet slechts naar de geest, maar met hart en ziel.

Helaas! Ook in de JOVD dreigt eenzelfde misverstand. Door een gerucht makende Dag van de Arbeid en een artikel deden personen als Nypels, Jongedijk, e.a. van zich horen, die kennelijk (evenals in de VVD o.a. de heren Vonhoff, Keja en Linssen) een linksradicale koers voorstaan. Maar ook zij moeten bedenken, dat zij slechts opkomen voor een deel van het liberalisme en zij zullen moeten gaan inzien, dat het gehele moderne liberalisme **niet** in die ene hoek gedrukt wil en kan worden! Inderdaad: het is thans zaak te komen tot een algemeen liberalisme, dat alle stromingen kan vertegenwoordigen. Door de laatste verkie-

zingsresultaten zal het verlangen wel wakker worden zijn om alle liberale krachten samen te brengen in een groepering, die al deze krachten daarin een verdiende plaats garandeert. Zich daarop te concentreren is een eerste vereiste.

DIEDERICK SCHMÜLL,
Amsterdam.

SLOTAVOND VAN DE AFDELINGEN ALBLASSERDAM, DORDRECHT EN PAPENDRECHT

Op zaterdag 2 juni hebben de bovengenoemde afdelingen het seizoen besloten met een gezamenlijke avond in de Blauwe Schuur te Alblasserdam.

Na het openingswoord door Jan Melger, werd de avond al dansend — want daar was het een slotavond voor — ingezet.

Het door enkele leden voortreffelijk bereide koud buffet, de gezellig versierde schuur en de enthousiast spelende „Radja's“ uit Dordrecht droegen ieder het hunne er toe bij om de avond een groot succes te laten worden.

Met deze geslaagde avond als slot kunnen de besturen der drie afdelingen terecht van een zeer succesvol — zij het een ietwat te druk — verenigingsjaar spreken, hetgeen alleen mogelijk is geweest, dank zij de nauwe samenwerking tussen de besturen gedurende het afgelopen verenigingsjaar. Moge ook dit in de toekomst zo blijven. Het kan de J.O.V.D. alleen maar ten goede komen.

Nu hand in eigen boezem

Wat te doen bij tegenwind

Het stevige verlies van de V.V.D. en de dubbele zege van de P.S.P. bij de laatste verkiezingen houden onze gemoederen het meest bezig. Meer dan ooit is het thans zaak zich in liberale kring te gaan beraden wat te doen om steviger te komen staan.

Geen gezapig vertrouwen, dat de dingen wel terechtkomen. Evenmin een gelaten aanvaarding van de dingen zoals ze zijn. Maar de zaak is nu inderdaad om het bewijs te leveren, dat het liberaal principe als een rots in de branding kan staan.

De zaak is nu ook om op dit tijdstip vast te stellen wat in de kring der jonge liberalen leeft. Immers, zij zullen in de naaste toekomst de verschijningsvorm van het liberalisme gaan bepalen. De toestand schijnt niet hopeloos. Er schijnt perspectief te bestaan en mogelijkheid. Daar valt nog collectief te werken aan de voorbereiding van toekomstige liberale idealen. Eerst aan de voorbereiding van een liberale omwenteling, die onvermijdelijk wordt.

Hoe langer hoe minder gelukkig

blijkt voor het uitdragen der liberale beginselen, de politieke oplossing van een partij, die deze liberale beginselen te eenzijdig opvat en die het falen niet durft te erkennen van een politiek, die liberale meningsverschillen over bepaalde beleidskwesties uitsluit. Het accent van de politieke partijen moet worden gelegd op de waarde van haar beginselen, **niet** op de houding tegenover bepaalde beleidskwesties. Want eenzelfde mening over de beginselen mag nooit vanzelf inhouden eenzelfde mening

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren
Organisatie Vrijheid en Democ-
ratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,

H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

F. A. Hoogendijk (secretaris)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:

Gooiergracht 163; Laren (N.H.)

Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum
f 3,— per jaar. (Voor leden
gratis).

Abonnements- en advertentie-
gelden uitsluitend aan G. Stem-
pher Laren (N.H.), Postgiro 244397
of op bankrekening, Hollandsche
Bank-Unie N.V., Herengracht
434-438, Amsterdam.

Het Algemeen Secretariaat

van de J.O.V.D. is gevestigd

HUIS TE HOORNKADE 6

RIJSWIJK Z.H.

In verband met gebrek aan
plaatsruimte moesten enige

bijdragen

blijven overstaan

N.V. BETONDAK

Fabrieken Arkel - kantoor Gorinchem

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

N.V. Lijm- en
Gelatinefabriek

„Delft”

TWEE TORENS

Telefoon 25242 - Delft

LIBERTAS

tweemaandelijks
orgaan van de

**NEDERLANDSE
LIBERALE
STUDENTEN**

*Vraagt
proefnummer!*

Adm. Rooseveltlaan 175
Amsterdam-Z.

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

CARROSSERIE- EN WAGENBOUW

H. BIKKER - BOSKOOP

PUTTEKADE 1 - 3 - TELEFOON 3193 K 1727

VOUW-CARAVAN „EASY”

volwaardige Caravan en toch opvouwbaar (geén tent-caravan)

AANHANGWAGENS 2 WIELIG, VOOR LUXE AUTO'S

FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK N.V.

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

Vlotte behandeling van hypotheekaanvragen

Strijdt voor Vrijheid en Democratie voor iedereen, behalve voor Houtverniealers. Bestrijdt deze door Uw hout onder hoge druk te laten impregneren bij:

v. d. SIJDE'S Houthereiding N.V.

Spui 40 - STRIJEN - Telefoon 0 1854-280

Fa. W. VAN 'T HART & ZONEN

TELEFOON 39416-33267-50699-32280

- Classificeren en volledig onderhoud van schepen.
- Reinigen van alle typen stoomketels
- Vervanging dek- en machinekamer-personeel
- Onderhoudswerkzaamheden van constructiebouw.
- Zandstralen van alle voorkomende werkzaamheden.
- Mastiekwerkzaamheden.

DRIJVENDE LUCHT-, LICHT- EN ZANDSTRAAL-INSTALLATIES
HUDSONSTRAAT 37-39 - ROTTERDAM - W.

N.V.

W. A. HOEK'S

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK
Hoofdkantoor en Machinefabriek te Schiedam

COMPRESSORS voor alle gassen en iedere druk.
INSTALLATIES voor de bereiding van zuurstof, stikstof, enz.

TRIPLEX & BOARDHANDEL

D. BRAND

„Picus”-Betontriplex - Meubelplaten - Deuren

Spangesekade 115 - ROTTERDAM

Tel. 010 30231-51995

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

JOH. BOELE TZN'S

ZAND-, GRIND-, HANDELS- EN TRANSPORTBEDRIJF

Corn. Muschstraat 2 - Rotterdam 4

Voor levering van ophoogzand

N.V. Scheepsbouw- en Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

schepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

Electro-Delfia

(M. van der Hoeven)

voor automatisering van lichte en zware
oliestookinstallaties - warmte regeling -
Beregeningsinstallaties enz.

Telefoon 0 1730 - 23473

Van Kinschotstraat 206, Delft.

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

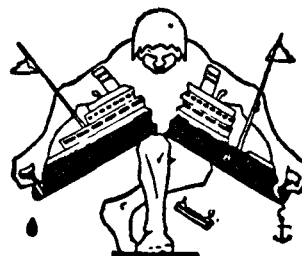
Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf
„ROTAMISOL”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

FRANK RIJSDIJK'S
Industriele Ondernemingen n.v.
Hendrik-Ido-Ambacht
Tel. H.-I.-Ambacht 2045
Rotterdam 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

HANDEL in:

- Oud IJzer
- Nieuw IJzer,
- Bruikbaar IJzer, enz.

Captain A. de Jonge

Gecontroleerde Particuliere
Dag- en Nacht-Bewakingsdienst

Bewaking van Schepen,
Kaden, Loodsen, Wagons
en opgeslagen goederen
Vakkundig en Technisch
personeel voor verhalen
van schepen, openen en
schoonmaken van ruimen,
binnen- en buitenboord
verven, ketel en tank
reinigen, aflos donkey-
man, matrozen, koks, enz.

8 b van Vollenhovenstraat,
Rotterdam
Tel. dag en nacht 123578, 126173
en 116539

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S
SCHEEPSWERVEN N.V.
KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354. Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

DE ROTTERDAMSCH DROOGDOK MIJ N.V.

Leeuwenstijn - Staalbouw

Schiedam - Jan van Riebeeckweg 10
Telefoon (010) 6 56 67 - 5 32 63

Staalconstructies
Zware plaatwerken
Steek-, spil- en ovale trappen
Pijpconstructies
Hekwerken enz.

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190; 137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

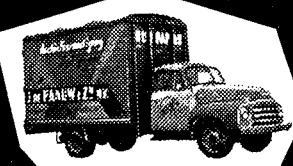
WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

archiefvernietiging
oud papier

J. de PAAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

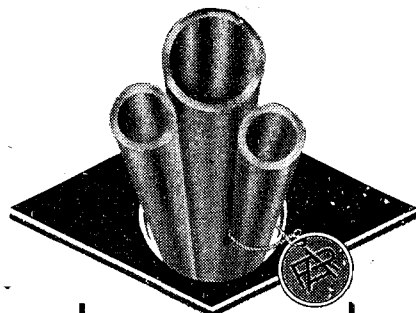
14e Jaargang No. 7

juli 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NAADLOZE
STALEN
BUIZEN

N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.

ARNHEM

Tel. 24941-44 Postbus 42

CONSERVATISME OF LANDVERRAAD?

Het verstand komt met de jaren, zo wil een bekende volksverzuchting. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat juist in een jongeren-organisatie woorden gesproken en handelingen verricht worden, die moeilijk op het predicaat verstandig aanspraak kunnen maken. Omgekeerd behoeft dit niet te betekenen, dat niet-jongeren onverstandige dingen nalaten. Voor de beoordeling wat wel of niet verstandig is ontbreekt veelal een objectieve graadmeter. Zelfs indien deze zou bestaan is het nog zeer de vraag of jongeren dit ten opzichte van elkaars doen en laten zouden kunnen hanteren.

Het is meestal aan de toekomstige beschouwers der geschiedenis gegeven, te beoordelen of de op dit ogenblik genomen besluiten al of niet verstandig zijn geweest. De historie leert ons tevens, dat dergelijke beoordelingen ook dan nog voor velerlei uitleg vatbaar zijn.

Voor het ogenblik mag worden aangenomen, dat vooral waar het uitspraken betreft inzake belangrijke politieke aangelegenheden, deze weloverwogen worden gedaan. Het Hoofdbestuur heeft bij zijn Verklaring inzake Nieuw-Guinea bepaald niet lichtvaardig zijn standpunt geformuleerd.

Namens de grootst mogelijke meerderheid van de Hoofdbestuursleden protesteer ik daarom verontwaardigd tegen de kwalificatie onverstandig, die de heer Wiegel meent te moeten hanteren bij zijn beschouwing over deze verklaring in zijn artikel „Conservatisme in de JOVD” in het juni-nummer van de Driemaster. Het Hoofdbestuur verplicht betrokkene geenszins het in deze verklaring ingenomen standpunt te onderschrijven. De heer Wiegel is volkomen vrij een andere mening te zijn toegedaan en van zijn zienswijze te getuigen in de Driemaster. Doch het gaat niet aan verschil van mening gemakshalve af te doen met de adjectieven onverstandig en irreeel, waar het de mening van de ander betreft.

* * *

Het is ongetwijfeld dienstig nogmaals de beweegredenen van het Hoofdbestuur nader toe te lichten met betrekking tot de uitgegeven Nieuw-Guinea-verklaring. Op 't congres te Leeuwarden kon indertijd door de Algemene Ledenvergadering geen eenstemmigheid worden bereikt omtrent een desbetreffende resolutie. De aldaar gemaakte opmerkingen waren voor de resolutie-commissie aanleiding op een volgende bijeenkomst de zaak opnieuw aan de orde te stellen.

Te Wassenaar is toen gebleken, dat een behoorlijke meerderheid voorstander was van

de intussen gewijzigde resolutie, waarvan de strekking overeenkomt met de door het Comité Zelfbeschikking Nieuw-Guinea opgestelde Verklaring. Ter voorkoming van misverstand zij er op gewezen, dat het Hoofdbestuur zich niet heeft uitgelaten over de waarden van de door het Comité gehouden enquêtes. Uitsluitend de Verklaring inzake Nieuw-Guinea heeft de instemming van het Hoofdbestuur verworven.

* * *

Hoewel het Hoofdbestuur zich gerealiseerd heeft, dat niet iedereen de verklaring zal onderschrijven, waren er toch twee redenen, die voor het Hoofdbestuur doorslaggevend zijn geweest.

Ten eerste zijn daar de door Nederland steeds herhaalde plechtige beloften, dat Nieuw-Guinea zo snel mogelijk zal worden gebracht naar het ogenblik van zelfbeschikking. Ook de JOVD-mening te Wassenaar onderstreepte het recht op onafhankelijkheid van ieder volk en derhalve ook dat van de bevolking van Nieuw-Guinea. Zonder voorbehoud werd daaraan toegevoegd, dat rechtstreekse overdracht aan Indonesië onaanvaardbaar is.

De laatste toevoeging stoelt niet op de wens om onder valse dekmantel koloniale gevoelens aan te wakkeren, doch op de welgemeende overtuiging, dat noch het belang der Papoea's, noch dat der Indonesiërs er mee gebaat is, indien op dit ogenblik onvoorwaardelijke overdracht zou plaats vinden.

Het politieke en intern-bestuurlijke gedrag van Indonesië na 1948 geven geen of weinig hoop op continuering van wat thans door Papoea's en Nederlanders op Nieuw-Guinea is tot stand gebracht. Daarbij voegt zich de slechte economische toestand van Indonesië en het politieke klimaat, waarin de communistische ideologie de boventoon voert.

Al deze overwegingen vergroten de Nederlandse plicht voor de belangen en rechten der Papoea's te waken. De daarvoor beschikbaar gestelde gelden zullen ieder zinnig mens de overtuiging geven, dat door Nederland geen eigenbelang wordt nagestreefd. Zouden slechts materiële belangen op de voorgrond staan, het ware beter zich vandaag, dan morgen terug te trekken.

De trouw aan het gegeven woord en de belangen ener internationale rechtsorde staan hier op het spel. Met de voortdurende infiltraties van de para's pleegt Indonesië een zuiver agressieve daad en handelt daarmee in strijd met het Handvest der Verenigde Naties.

Het optreden van de Nederlandse strijdkrachten als wettige zelfverdediging is niet alleen in overeenstemming met dit Handvest, doch voldoet tevens aan de eis wat recht en plicht medebrengen. Nederland en zijn bevolking wenst geen oorlog en bloedvergieten, doch wordt door de aanvaller tot verdediging gedwongen. Ondanks deze agressie blijft Nederland bereid tot een gesprek zonder voorwaarden. Mede te dien einde kan en mag Nederland niet gedogen, dat zijn gesprekspositie reeds bij voorbaat door militaire kracht van de tegenstander wordt ondermijnd.

* * *

In zulk een situatie behoeft de Nederlandse regering de medewerking van het gehele Nederlandse volk. Dit is de tweede overweging van het Hoofdbestuur geweest, mede als antwoord op de buitenparlementaire acties van socialisten en communisten. Niet zij, die het met de mening van ondergetekende niet eens zijn, doch zij, die het huidige internationale regeringsbeleid doorkruisen en tegenwerken geven blijk van een onvaderlandse houding.

Ook onder enige vooraanstaande leden van de Partij van de Arbeid leeft dit gevoel, getuige een door hen uitgegeven verklaring, waarin zij zich distancieren van de houding van het socialistische partijbestuur. Immers zou naar de mening van deze protesterende leden een progressieve en democratische partij meer oog moeten hebben voor de betekenis van het zelfbeschikkingsrecht en niet klakkeloos mogen wijken voor dreigementen van een dictatoriaal regiem.

* * *

Het is niet onvoorstelbaar, dat de pacifistische leuze bij de laatste verkiezingen een aantal kiezers heeft verlokkt om niet meer liberaal te stemmen. Om deze verloren stemmen terug te winnen zou het volgens de heer Wiegel verstandiger zijn, indien het liberalisme zich tot het pacifisme bekeerde om eigen politieke kansen niet te ondergraven. Hiertegenover zou ik willen stellen, dat het liberalisme nimmer de voorgestane handhaving der belangen ener internationale rechtsorde zal mogen verloochenen, terwille van een gunstige stembusuitslag.

Wanneer het onderschrijven van deze norm en het aanvaarden van de daaruit voortvloeiende consequenties door de heer Wiegel als conservatisme wordt bestempeld, dan schroom ik niet, daaraan toe te voegen, dat het op die gronden geen schande is conservatief te worden genoemd.

M. DE BRUIJNE

De Nederlandse politieke partijen (II)**DE CHRISTELIJK - HISTORISCHE UNIE**

De C.H.U., zoals deze werd opgericht in 1908, is voortgekomen uit een drietal stromingen onder de protestant-christelijken in ons land.

1 de Vrij-Antirevolutionairen

2 de Christelijk-Historische Kiezersbond

3 de (Friese) Bond van Kiesverenigingen op Christelijk-Historische grondslag.

De Vrij-Antirevolutionairen o.l.v. jhr. A. F. de Savornin Lohman (1837-1924), traden uit de A.R.P. in 1894. Niet alleen kwam dit door verschil van mening over principiële of praktische politieke punten. Kuyper richtte zich op „de kleine luyden” en was daardoor voor vergaande kiesrechtsuitbreiding.

Lohman wenste zich veel minder op de massa te richten. Verder was Kuyper voor en Lohman tegen het stellen van de anti-these. Bovenal echter waren het de persoonlijke conflicten tussen Lohman en Kuyper, die een scheuring in de A.R.P. bewerkstelligden.

Snoeck Henkemans schreef: „De krachtige geest en het organisatorische talent van dr. Kuyper brachten dezen leider ertoe, de verwezenlijking van politieke idealen in de eerste plaats te verwachten van vermeerdering zijner politieke macht”. Kuyper duldde niemand naast zich, alle macht b.v. die in de Kamerfractie, waarvan Lohman voorzitter was, wilde hij aan zich trekken.

De doleantie, Kuyper trad in 1886 met de dolerenden uit de Hervormde Kerk, en de kerkstrijd, die de anti-revolutionaire alleenheerser veroorzaakte, maakte het velen niet mogelijk Kuyper te blijven volgen. De opvolgers van Groen van Prinsterer gingen uit elkaar.

In 1897 werd opgericht de Christelijk-Historische Kiezersbond, die zich wenste geplaatst te zien tussen liberalen en A.R. onder leiding van dr. A. W. Bronsfeld en dr. J. Th. de Visser. Ook in deze protestants-christelijke partij bleven conflicten niet achterwege. Strijd over de vraag wie men wel zou steunen, de liberalen of Kuyper leidde ertoe, dat in 1901 ds. Bronsfeld uit de bond trad en de richting o.l.v. ds. De Visser, die Kuyper steunde, het pleit won.

De derde groep stond onder geestelijke leiding van dr. Ph. J. Hoedemaker en werd opgericht in 1898. Ds. Hoedemaker (1839-1910) was net als Kuyper en Lohman eertijds hoogleraar aan de Vrije Universiteit. Hij kon het met Kuyper's stelling der anti-these niet eens zijn. Kuyper was tegen de leervrijheid der Nederlands Hervormde Kerk en stond „sovereiniteit in eigen kring” voor.

Scheiding tussen kerk en staat

Tevens bepleitte hij een stringente scheiding tussen kerk en staat. De groep rond Hoedemaker stelde daartegenover, zoals de statuten zeiden: „wij steunen niet wat leiden kan tot scheiding van staat en godsdienst; tot het verdringen van de N.H.K. van de plaats welke zij inneemt in ons openbare leven”. In de door Hoedemaker c.s. opgerichte Bond van Kiesverenigingen op Christelijk-Historische Grondslag pleitte men voor het handhaven van het hervormde karakter van de natie. In 1901 was het dr. J. Schokking, de voorzitter der bond, die als vertegenwoordiger dezer richting in de Tweede Kamer een zetel verkreeg.

In 1903 kwamen de Vrij-Antirevolutionairen en de Christelijk-Historische kiezersbond tot een fusie. De Christelijk-Historische Partij werd opgericht. Vijf jaar later, in 1908,

ontstond doordat de Friese Bond zich ook bij hen aansloot de Christelijk-Historische Unie, hoewel pas na moeizaam onderhandelen. Lohman, de Visser en Schokking hadden elkaar gevonden. Zij werden achterenvolgens voorzitter der Unie. Later zijn de beginselen dezer richting uitgedragen door jhr. mr. D. J. de Geer, mr. W. F. Schokking, de heer H. W. Tilanus en mr. H. K. J. Beerink.

Uit het jaarboek van 1958, dat voor het volgende tot leidraad dient, bleek over de organisatie van de C.H.U. het volgende. De C.H.U. is opgebouwd, let wel niet onderverdeeld!, uit vele kiesverenigingen. Deze zijn gebundeld in „statenkringen” en die weer verenigd in 18 „kamerkringen” verspreid over het gehele land. Verder kent elke provincie een „kring”. De „Unieraad”, het toporgaan der C.H.U., is samengesteld uit de leden van het hoofdbestuur en uit elke kamerkring twee afgevaardigden, die om de twee jaar aftreden. Verder hebben in deze raad zitting de adviserende leden van het H.B., zij hebben in de Unieraad een adviserende stem. Het Hoofdbestuur is ook weer uit drie groepen opgebouwd: negen leden gekozen door de algemene vergadering, leden gekozen door de kamerkringen (uit elke kring 1 lid) en verder ruim twintig adviserende leden. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit tien leden waarvan één adviserend lid.

Het wetenschappelijk centrum van de Unie is vernoemd naar haar grootste voorganger: de „Jhr. mr. F. de Savornin Lohman-stichting”. Deze stichting geeft een driemaandelijks orgaan uit: „het C.H.-tijdschrift”. Andere periodieken zijn: „Binding”, „de Christelijk-Historische Nederlander”, „Koningin en Vaderland” en „de Unie”.

De vrouwelijke leden van de C.H.U. zijn verenigd in de „Centrale van Christelijk-Historische Vrouwen”; deze geeft het blad „Vrouwengeluiden” uit.

De Christelijk-Historische Jongeren (de F.C.H.J.G.) geeft het blad „de Jonge Nederlander” uit.

De C.H.U. is geen beginsel-partij. Wel gaat zij uit van de protestants-christelijke principes, maar zoals de naam al zegt zij is geen partij maar een unie. Zij is veel losser georganiseerd dan alle andere grote politieke groeperingen in ons land. Dat blijkt ook al wanneer er in de Kamer gestemd wordt. Niet treedt zij als één blok op, nee heel vaak is het zo, dat de C.H.-ers verdeeld stemmen.

Het ledental van 40.000 wijst er op, dat zij i.t.t. de A.R.P. (100.000 leden) veel minder strijdbaar is. De C.H.U. is los georganiseerd, gematigd en zeer gouvernementeel. Niet is zij uit op verkiezingsoverwinningen. Zij streeft er slechts naar de christelijke

beginselen in de Nederlandse politiek door te voeren. Ongeveer 500.000 Nederlanders stemmen op de C.H.U. Hun achtergrond: platteland, conservatief-meer welgesteld en hervormd. Dat geeft in enkele woorden de political background van de C.H.-kiezers weer. Net als de A.R.P. kan de C.H.U. de laatste jaren niet juichen over stemmenwinst. Vanaf 1918 een overzicht.

Jaar	% van de stemmen
1918	7%
1922	11%
1925	11%
1929	11%
1933	11%
1937	8%
1946	8%
1948	9%
1952	9%
1956	8%
en in 1959	8%

Zoals in het eerste artikel van deze serie is toegezegd thans nog enkele opmerkingen over de versplintering van de protestants-christelijke groepen.

Er zijn 3 p.c.-partijen in ons parlement vertegenwoordigd: de A.R.P., de C.H.U. en de S.G.P. De eerste twee werken samen met de K.V.P., voor de laatste echter is elk samenwerken met de katholieken uit den boze. Steeds weer fulmineert de S.G.P. tegen „het gevaar uit Rome” tegen „het voortschrijden van het papisme in Nederland” e.d. Het is dan ook (on)mogelijk, dat de S.G.P. met de andere twee tot een samenwerking zal kunnen komen; immers het belangrijkste beginsel van de S.G.P. is het anti-papisme en dit beginsel laten de Staatkundig-Gereformeerden natuurlijk niet varen. En ook is het onmogelijk, dat dit principe door de A.R.P. en de C.H.U. wordt overgenomen. Wanneer het dus zal komen tot een bundeling van de protestants-christelijke krachten dan zal dit moeten uitgaan van de A.R. en de C.H.

Natuurlijk zijn er pogingen in die richting gedaan. Er is gesproken tussen het Hoofdbestuur van de C.H.U. en het Centraal Comité van A.R.-kiesverenigingen. Doch in C.H.-kring staat men zeer huiverig t.o. samengaan met de A.R. en dat is ook heel begrijpelijk.

Vooraf van de kant van de A.R. zijn en worden toenaderingspogingen gedaan, maar dit moet men zien in het licht van het feit, dat de A.R. bij eventueel samengaan met de C.H. zeker niet de minste invloed zullen verkrijgen. Kuyper heeft de A.R.P. hecht georganiseerd, de C.H.U. daarentegen is zeer gedecentraliseerd en treedt slechts weinig als een eenheid naar buiten op.

Verder bestaat er de historische tegenstelling tussen beide groepen, nog overgebleven uit de tijd, dat Kuyper en Lohman fel tegen elkaar van leer trokken. Bij deze praktijk-punten komt het verschil in principe tussen deze twee richtingen. De tegenstelling tussen confessionelen en niet-confessionelen, de anti-these, zoals die naar de A.R. beweren bestaat, is naar de mening van de C.H. ongegrond en onjuist.

Verder is de background van de kiezers der twee partijen niet identiek. De A.R. zijn in merendeel gereformeerd en de C.H. hervormd. De

A.R.P. is een volkspartij, de C.H.U. een midden-partij met conservatieve trekjes.

Zoals uit bovenstaande zal zijn gebleken getuigt het niet van politiek inzicht zomaar te beweren, dat de A.R. en de C.H. samen moeten en kunnen gaan. De verschillen in principe, praktijk en organisatie van beiden zijn niet gering. Maar de verkiezingsuitslagen zullen er ongetwijfeld hebben toe bijgedragen, dat de protestants-christelijken over het probleem van de versplintering zullen gaan nadenken.

In 1910, door toedoen van Kuyper en in 1937 door Colijn's begeistereerde leiding kwamen de confessionelen tot veel kamerzetels. Doch vanaf 1937 is hun stemmenaantal gedaald. In dat jaar behaalden A.R.P., C.H.U. en S.G.P. nog 28% van de stemmen. In 1959 nog maar 19%. Deze achteruitgang moet voor hen niet minder dan schrikbarend zijn. Het moge voor deze partijen een teken zijn hun krachten te bundelen, willen zij in staat zijn de steeds verdergaande afbrokkeling tot staan te brengen.

H. WIEGEL

Het Bureau der Christelijk-Historische Unie zij hier dank gebracht voor het aan mij verschaft materiaal.

Van de H.B.-tafel**Nog steeds achterstand in de afdrachten**

Op 1 juli jl. kwam voor de zesde maal dit jaar het Hoofdbestuur bijeen te Amersfoort. Vele onderwerpen passeerden wederom de revue. In de afvaardiging naar het Congres van de Wereldfederatie werden drie HB-leden benoemd. Tot opvolgster van mevrouw G. de Bruijne-de Ruyter als administratrice werd per 1 oktober a.s. mej. N. Hofman te Rijswijk benoemd.

Met de redactie van de Leidraad zal op korte termijn overleg worden gepleegd om tot een doelmatiger uitgave van dit orgaan te komen. Vervolgens werden de financiën onder de loep genomen. De penningmeester deelde daarbij mede, dat er momenteel aan afdrachten een grote achterstand bestaat. Helaas moest daarom worden besloten tot publicatie van een „zwarte lijst” in de Leidraad.

In overeenstemming met een desbetreffend besluit van de WELRY heeft het HB besloten, dat door of namens de JOVD niet zal worden deelgenomen aan het Communistische Jeugdfestival te Helsinki 1962, hetgeen individuele deelneming niet uitsluit.

Als datum voor de Centraal Kaderdag te Amersfoort werd 7 oktober a.s. gekozen.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld omtrent de kandidaatstelling van het nieuwe Hoofdbestuur. Te zijner tijd volgen hieromtrent nadere mededelingen in de voorlopige beschrijvingsbrief.

Als laatste belangrijke punt werd besloten tot het uitgeven van een verklaring inzake Algerije, waarvan de tekst elders in dit nummer is te vinden.

HET SPROOKJE IS UIT

Ingrijpende veranderingen zijn noodzakelijk

(Ingezonden)

Zowel in als buiten de V.V.D. is het gesprek over de verkiezingsuitslagen van dit jaar nog niet verstomd. Begrijpelijk. Politieke tegenvoeters grijpen de liberale teruggang aan als een demonstratiemiddel van eigen politieke mérites: geestverwanten maken zich eenvoudigweg ongerust.

Het is daarom verwonderlijk, dat — na drie commentaren op de verkiezingsuitslag — Vrijheid en Democratie er verder het zwijgen toe doet. Een politieke partij, die het goed met het land en zichzelf meent doet er echter goed aan van tijd tot tijd zijn uiterste best te doen om zichzelf zonder sluier te zien. Wanneer daartoe voor de V.V.D. ooit aanleiding toe was, dan nu wel...

De geleden verliezen zijn ernstig. Bij de Statenverkiezingen verloor de V.V.D. rond 18% van haar aanhang uit 1959, met de gemeenteraadsverkiezingen versterkte deze ontwikkeling zich. Zoals overigens te verwachten viel.

Voor paniek is echter allerminst aanleiding. Winst en verlies zijn vaste partners in het politieke spel. Vooral het verlies kan bijzonder zegenrijk zijn, indien men de innerlijke rust heeft om dit verlies te willen erkennen en tevens de wil om daar de consequenties uit te trekken.

Het is spijtig, dat de V.V.D. dit laatste niet op kan brengen. Het belang van de V.V.D. is er niet mee gediend als een goede en rustige bijdrage met minder rooskleurige conclusies van de heer van Houte en mevrouw Endert zonder meer van tafel geschoven wordt. Dit gebeurde met twee suggestieve typering (de heer van Houte spant zich tot het uiterste in om toch maar aan te tonen", „de moeite, welke de heer van Houte en mevrouw Endert zich hebben getroost om toch vooral") en ten slotte een citaat van ir. Vos.

Naast deze minder juiste benadering van een poging tot discussie is het vooral de ondertoon in de artikelenreeks van V & D, die in brede kring een zekere wrevel opgeroepen heeft. Deze ondertoon is het krampachtig vasthouden, dat de verkiezingsuitslagen waarachtig nog zo slecht niet waren en dat we het eigenlijk toch wel weer goed hebben gedaan. De geleidelijke groei is immers volledig behouden gebleven.

Inderdaad, er is geen aanleiding tot zwartgallig pessimisme, evenmin echter tot een onwaarachtig aandoende atmosfeer van geforceerde blijmoedigheid.

Wij zijn er niet met de verkiezingsuitslag van 1958 als een uitschieter te zien, die buiten de beoordeling gehouden moet worden. Terecht schreef V & D na de mooie winst van 1958 (van 8.8% naar 11.4%): „Naar onze stellige overtuiging is de winst van de V.V.D. geen toevallig, incidenteel geval, maar de uiting van een zich voltrekkende wijziging in de rechtsovertuiging en de geestelijke structuur van ons volk".

In een ander artikel uit die dagen (12.4.1958): „De duizenden kiezers, die voor de eerste maal op een V.V.D.-lijst hebben gestemd, hebben dit gedaan op grond van hun gewijzigd inzicht en van het bij hen gegroeide vertrouwen in de politiek van de V.V.D."

Beide citaten zijn ook nu nog aanvaardbaar, althans... voor de situatie van 1958. Op dit moment echter dienen wij ons niet af te vragen of wij nog wat meer stemmen hebben dan in 1946, maar waarom de V.V.D. het vertrouwen van die tien-duizenden uit 1958 verloor. 2).

Een ander ernstig punt is de in 1958 van links tot rechts onderschreven mening, dat vooral de jongeren hun

vertrouwen toen in het liberalisme getoond hebben. De jonge kiezers werden toen genoemd als een van de belangrijkste factoren, die de grote sprong vooruit van de V.V.D. mogelijk hadden gemaakt. Nergens zijn nu de jongeren betrokken in liberale beschouwingen over de verkiezingsuitslagen. De jongeren, die toen voor de winst gezorgd hebben, althans voor een zeker niet te verwaarlozen deel, zijn nu getransformeerd tot de onbestemde aanhang van ontevreden van links en rechts....

Zijn het toch misschien echter vele jongeren, die nu een andere koers gekozen hebben? Voor een politieke partij een donker perspectief.

Liever dan ons vast te houden aan een niet gemotiveerd optimisme richten we ons naar de woorden van de heer Oud: „Wij hebben ons terdege af te vragen, welke fouten wij zelf hebben begaan en hoe wij die fouten hebben te herstellen". Wij geloven, dat een partijorgaan zich voor dergelijke bespiegelingen beter leent dan de rubriek „ingezonden stukken" van diverse dagbladen.

Hoe zijn de feiten?

Bij de Statenverkiezingen van 1962 viel de V.V.D. terug van 12.2% uit 1959 op 10%. Voor Nederlandse begrippen een ernstig verlies. De gemeenteraadsverkiezingen leverden een verdere teruggang op. Indien men echter alleen al het stemmenverlies uit 59 gemeenten met meer dan 20.000 inwoners incalculeert zakt het landelijke percentage tot 9.5%. De theorie van de korte en de lange golf heeft zijn charme voor een verklaring wat achter ons ligt. Het is echter een dubieuze leidraad voor toekomstvoorspellingen! De wetmatigheid in het voorkomen van een verschijnsel kan alleen gebaseerd zijn op zeer vele waarnemingen. Over deze gegevens beschikken wij op het moment nog niet.

Wat wij nu zien, laat ons zeggen: de z.g. „lange golf", is een stijging in tien jaar tijds van 8.8% op 9.5%. Dit is op zijn gunstigst een heel kleine golf te noemen. Voor tien jaar werken vormt de oogst van 0.7% van de Nederlandse kiesgerechtigden een schrale beloning.

Erger is, dat deze geringe vooruitgang valt in een periode vol goede beloften. Er is een gestage afbrokkeling van de Protestants-Christelijke partijen, die door het ontbreken van een reëel politiek perspectief vooral voor de jongere generatie weinig aantrekkingskracht meer hebben.

De P.v.d.A. blijkt niet voldoende geestkracht te hebben om een krachtige, principiële politiek te voeren. Deze partij, nu de oude leuzen verstorven zijn deels slachtoffer van verburgerlijking, voor een ander deel nog gedreven door de oude ra-

dicale overlevering, verloor de glans van zijn eerste naoorlogse jaren. De toename van de welvaart mocht doen verwachten, dat velen eerder onder de bekoring zouden komen van het zich steeds vernieuwende liberalisme, dan van een wazig collectivisme in moderne vormgeving.

De goede beloften zijn niet ingelost, integendeel. Doorgaans is het niet juist raadsverkiezingen te beschouwen als graadmeter voor landelijke tendensen. In grote gemeenten evenwel kent men de kandidaten slecht of in het geheel niet en zijn het eerder landelijke dan plaatselijke factoren, die de stemming beïnvloeden. Daarom bevat de onderstaande vergelijking van verkiezingsresultaten in 59 gemeenten met meer dan 20.000 inwoners een ernstige vingerwijzing. De V.V.D. behaalde daar in de laatste vier verkiezingen de volgende cijfers:

Raad 1958	2e Kamer 1959
17.7	15.9
Prov. Staten 1962	Raad 1962
12.5	11.7

Dit is niet de weerspiegeling van een golfbeweging, dit is aflopend tij.

Over de oorzaken

Aan het slot van de artikelenreeks over de verkiezingsuitslagen voor de V.V.D. worden in Vrijheid en Democratie drie redenen aangestipt, die genoemd worden als oorzaak van de achteruitgang.

1. De Nieuw-Guinea politiek
2. De kwestie van der Putten
3. De mogelijkheid dat het liberaal program niet aanspreekt.

Over de kwestie Nieuw-Guinea kunnen wij kort zijn. Het accent in de gevoerde politiek is niet opvallend door de V.V.D. bepaald; de overige regeringspartijen dragen dezelfde verantwoordelijkheid. Dat deze erfenis van vorige kabinetten nu juist de V.V.D. op een hoog verlies moet komen te staan is in hoge mate onwaarschijnlijk.

De zaak van der Putten is evenmin een kwestie, die een grote groep kiezers, die voor een nieuwe koers geopteerd hebben, er toe te kunnen brengen weer een richting te zoeken waar men zojuist afscheid van genomen had. Minister Visser mag op het oog niet altijd succesvol zijn geweest in zijn optreden, hij staat daarin als minister niet alleen en vindt collega's van andere partijen aan zijn zijde.

Minister Beerman, ex-minister van Rooy en zelfs de minister-president kunnen er van meepraten. Zelfs de heer Van Riel moest echter het totale beleid van minister Visser goedkeuren, al werd het personeelsbeleid het befaamde struikelblok. Waarbij hij echter in feite doelde op één van de honderden beslissingen uit dit personeelsbeleid van de minister. Het moeilijk verklaarbare optreden van de heer Van Riel in de Eerste Kamer heeft uiteraard stemmen gekost, dit kon zich echter alleen manifesteren bij de raadsverkiezingen. Interessanter dan deze beide punten, die noch ieder voor zich, noch in combinatie tot een massale veroordeeling van een gehele partij kunnen leiden, is het derde punt. De mogelijkheid dus dat het liberale programma niet aanspreekt.

Het doel, dat hen, die zich in 1948 in de V.V.D. verenigden voor ogen stond is door de heer Stikker destijds duidelijk omlind. Het was de wens naar een sterk progressief gezinde partij, die allen moest omvatten, voor wie de geestelijke vrijheid primair zou zijn, de sociale gerechtigheid plicht en die het economisch leven niet wilden zien verstarren in het keurslijf van een socialistische dogmatiek, die uiteindelijk in staatsabsolutisme moet eindigen.

Is de V.V.D. een sterk progressief gerichte partij geworden, die er in geslaagd is zich van de kapitalistische opdruk te bevrijden? Deze ontwikkeling immers is voorwaarde voor de vorming van een waarlijke volkspartij. **Het is echter niet gelukt tot een volkspartij te groeien en voor brede lagen van ons volk blijft de V.V.D. het stempel behouden van het klassieke liberalisme.**

Opvallend is het grote verlies, dat in de grote steden geleden werd in de typische arbeiderswijken. Een verlies voor de V.V.D. van meer dan 50% is daar geen uitzondering maar regel. Juist het alom vastgestelde verlies naar P.v.d.A. en P.S.P. wijst er op, dat zeer velen toch uiteindelijk meer vertrouwen hebben in de sociale beweging van de socialistische partijen dan in de progressiviteit van de V.V.D.

Wij moeten ons in dit stadium van de politieke ontwikkeling realiseren, dat wij gefaald hebben. In 1948 werd begonnen met een programma, dat de mogelijkheden in zich had om ook voor velen buiten de traditioneel liberale kring aantrekkelijk te zijn. De maatschappelijke naoorlogse ontwikkeling bood alle kansen om deze ontwikkeling te versterken.

Het ontbrak echter aan een goed georganiseerd partij-apparaat om de boodschap van het liberalisme te verspreiden. De V.V.D. telt talloze hardwerkende leden, die zeer veel voor de partij hebben gedaan. Dit is echter niet voldoende. Voor de groei tot een waarlijke volkspartij is het noodzakelijk in bredere kring dan in een afdeling of Kamercentrale grip voor de V.V.D. te wekken.

Het terrein van de public relations vormt in liberale kringen een schier onontdekt gebied. De goedbedoelde radio- en televisie-uitzendingen geven meer een indruk van haastwerk op de valreep dan van degelijk vakmanschap. Het partijorgaan schijnt meer een propagandistische dan een voorlichtende taak te hebben. Voor een klankbord van de partij een gevaarlijke ontwikkeling.

De informatie van de politiek geïnteresseerde Nederlander en de Nederlanders buiten deze groep d.m.v. folders, brochures en korte, duidelijke principiële uitspraken over actuele feiten schiet tekort. De V.V.D. is er niet in geslaagd die mate van openheid te bereiken, die het de buitenstaander mogelijk maakt zich een juist oordeel van deze partij te vormen. De beslotenheid van de jaarlijkse algemene vergadering en het mysterieuze waas om partijraadvergaderingen vormen hier slechts enkele symptomen van.

Het ontbreken van een wetenschappelijk bureau, dat met grote frequentie actuele politieke problemen bestudeert en daarop een duidelijke liberale visie geeft maakt het libera-

(vervolg pag. 4)

VRIJHEID EN SOCIALE GERECHTIGHEID

Voortgezet debat met de heren Koch en Kok

(Ingezonden)

Het is een verheugend verschijnsel, dat velen zich de laatste tijd zijn gaan bezinnen op de essentie van het liberalisme. Bij het liberalisme gaat het om de vrijheid. Maar nu kan men vrijheid verlangen op vele gebieden, die niet altijd duidelijk begrensd worden en soms ook wel eens moeilijk af te bakenen zijn.

Toch zullen we ons er steeds van bewust moeten zijn, dat het bij het liberalisme gaat om de staatkunde. Alleen over zaken, die van politiek belang zijn, d.w.z. die vatbaar zijn voor wetgeving en bestuur, moeten wij als liberalen een standpunt innemen.

Het woord „politiek-vrijzinnigen“, dat door oudere liberalen nogal eens wordt gebezigd, kunnen we beter maar uit het liberale woordenboekje schrappen, daar dit bij vele landgenoten associaties oproept aan een bepaalde godsdienstige stroming, waarmee men in rechtse kringen de V.V.D. maar al te graag identificeert. Voor het liberalisme gaat het er om met politieke middelen een zo groot mogelijke vrijheid voor ieder mens te verzekeren. Ieder mens moet de mogelijkheid hebben zich in zo groot mogelijke vrijheid te ontplooiën. Maar hoe hij dat wil doen, welk gebruik hij van zijn vrijheid wil maken, welke inhoud hij geeft aan zijn vrijheid, zal ieder voor zich zelf moeten uitmaken. Daarmee dient de overheid, en dus de politiek, zich niet in te laten. Dat is een kwestie van levensbeschouwing.

Liberalen kunnen daarover onderling zeer verschillend denken. Dat onderscheidt hen van de confessionele partijen, die eigenlijk als politieke geloofsgemeenschappen beschouwd dienen te worden. Door kerkelijke solidariteit, en soms ook door sociale dwang, worden zij bij elkaar gehouden als vertroebelende elementen in onze politieke constellatie. Met de democratie, die uitgaat van een persoonlijk politiek oordeel bij de stembus zijn ze principieel in strijd.

Met de heer A. V. Th. Koch in „De Driemaster“ van mei 1962 ben ik echter wel van mening, dat „de liberale principes“ zelf uitvloeisel zijn

van een nog dieper gelegen, laten we maar rustig zeggen, levensbeschouwing. Voor een liberale overtuiging is een mate van verdraagzaamheid en oecumenische gezindheid nodig, die nog lang niet bij alle orthodoxe gelovigen wordt aange troffen. Maar de tijd werkt hier ongetwijfeld gunstig voor het liberalisme.

De stelling van Koch „dat de ware liberalen niet gemaakt, maar bij wijze van spreken geboren worden“, lijkt me bij de huidige stand der sociale wetenschappen onhoudbaar. Het „liberaal-zijn“ is beslist geen erfelijke eigenschap, maar wordt veeleer bepaald door de invloed van de omgeving op de zich ontwikkelende mens. Tot die omgeving reken ik zowel de levensbeschouwing, die hem van huis uit wordt meegegeven, als milieu-factoren, tradities en allerlei invloeden, die van buiten af tot hem komen, zoals o.a. de aantrekkingskracht van de liberale partij.

In „De Driemaster“ van juni 1962 schrijft de heer R. A. Heyting: „Allereerst was het mij onbekend, dat de vrijheid zich uit in de sociale gerechtigheid; ik dacht juist, dat de sociale gerechtigheid een stuk noodzakelijke onvrijheid met zich meebracht“. De heer D. Kok geeft dit toe, maar laat er dan op volgen: „Maar juist door dit stuk noodzakelijke onvrijheid is het mogelijk een ieder een zo groot mogelijk stuk werkelijke vrijheid te verschaffen. Echt liberalisme is niet in strijd met sociale wetten, sociale verzekeringen en wat dies meer zij“.

Het doet mij werkelijk genoegen hier de heer Kok in bescherming te kunnen nemen tegenover de heer Heyting (en de heer Wiegel), die het liberale vrijheidsbeginsel wil prijsgeven voor een onbestemd opportunisme. Het is jammer, dat de heer Kok dit niet dadelijk heeft ingezien, en hem eerst gelijk geeft, om het vervolgens weer terug te nemen. Daardoor komt hij tot de merkwaardige stelling dat: onvrijheid = werkelijke vrijheid.

Hiermee zijn we m.i. genaderd tot de kern van de crisis in het Nederlandse liberalisme, waarmee Miss Sykes mij in 1959 in Engeland op de School for Freedom reeds heeft geconfronteerd en waar mr. Hilberman in de „Haagse Post“ ook op heeft gewezen.

Het gaat hier om de tegenstelling tussen degenen, die vrijheid gelijk stellen aan onthouding van overheidsingrijpen (orthodox liberalisme) en degenen, die een zo groot mogelijke persoonlijke vrijheid voor een zo groot mogelijk aantal mensen verlangen (modern liberalisme).

De heer Kok heeft hier wel iets van het moderne liberalisme begrepen, terwijl de heren Heyting en Wiegel er niets van hebben begrepen, maar het wel aanvoelen.

Het moderne liberalisme heeft een positieve waardering voor de staat en verlangt in vele omstandigheden, dat de staat zal ingrijpen om de persoonlijke vrijheid te bevorderen. Ma-

teriële bestaanszekerheid komt stellig de persoonlijke vrijheid ten goede, al stelt de verantwoordelijkheid hier grenzen. Liberalen kunnen hierover onderling natuurlijk van mening verschillen.

Om een zo groot mogelijke vrijheid voor een zo groot mogelijk aantal mensen te verzekeren, zal de overheid moeten zorgen voor een sluitend stelsel van volksverzekeringen, voor voorzieningen op het gebied van onderwijs, cultuur, wetenschappen, verkeer enz.

Op financieel-economisch gebied dient zij een zodanige structuur- en

conjunctuurpolitiek te voeren, dat een zo groot mogelijke welvaart ontstaat en dient zij de voorwaarden te scheppen voor een ongestoorde werking van het prijsmechanisme, opdat de vrijheid van consument en producent tot hun recht kunnen komen. Dit betekent: bestrijding van prijsafspraken in kartels, afschaffing, voor zover enigszins met de bestaanszekerheid der betrokkenen verenigbaar, van beschermende maatregelen.

Franeker. RINDERT STRAATSMA

(Door de redactie bekort).

De socialistisch-liberale 1 mei-bijeenkomst

(Ingezonden)

Voor mij (56) ligt Uw nummer van de maand juni en daarvan blz. 3 waarop enkele reacties worden gegeven.

„Deze Burger“ in „Vrijheid en Democratie“ van 26 april (vóór de bewuste bijeenkomst) schrijft „dat hij de bijeenkomst een beetje geforceerd-oecumenisch, een tikje gewild en een beetje na-aperig vindt. Hij merkt verder op, dat de 1 mei-dag voor de liberalen niet de betekenis en de gevoelswaarde heeft, die zij voor de socialistische mens bezit.“ Met het bovenstaande is alles over deze 1 mei-viering gezegd!

Het socialistische commentaar voor de radio op 12 en 19 mei (na de bijeenkomst) door de heer Voskuil.

„In het eerste radiopraatje betoogde hij o.m. dat de 1 mei-viering een typisch socialistische traditie was, waarmee het liberalisme geen enkele binding heeft. Een poging in de toekomst meerdere 1 mei-manifestaties te houden, kan daarom z.i. ook geen levensvatbaarheid hebben.“

Deze radiospreker kan zich door ervaring een scherper denkbeeld vormen van het bestaan en ontstaan van de resp. liberale en socialistische partij.

Een conservatieve stem van „Burgerrecht“ van 19 mei (na de bijeenkomst).

„Veeg teken“. Het blad heeft de indruk, dat de 1 mei-feesten zichzelf hebben overleefd en dat maar weinig arbeiders zich door dergelijke betogingen laten verleiden om van de P.v.d.A. op de V.V.D. over te stappen.“

Dit is de juiste houding tegenover deze 1 mei-viering, waaraan kan worden toegevoegd, dat de Hervormde Kerk enige jaren geleden jammer genoeg is overgegaan om eerst in Den Haag (de Grote St. Jacobskerk) en daarna in Amsterdam (ik meen de Oude St. Nicolaaskerk) op deze dag (1 mei) in huur te geven. De tijd dat de liberalen, die progressief dachten, iets nieuws konden beginnen zoals in „de Schiedamse Gemeenschap“ van juli wordt beschreven, nl. op blz. 102 „60 jaar geleden schonk M. C. M. de Groot Schiedam de Cooperatie“, keert niet weer.

Wij moeten niet menen, dat „het naar elkaar toe groeien“ of „branchevervaging“ een eenheid in vorm kan teweeg brengen. Het grondbeginsel, in het geval van deze 1 mei-viering, blijft het socialisme.

S. W. J. SCHADE VAN WESTRUM

(vervolg van pag. 3)

lisme in Nederland eerder tot een abstracte vaagheid dan een politieke realiteit.

Het liberalisme kan juist door zijn ondogmatisch karakter het zout van de samenleving zijn. Nodig is daarvoor, dat het zich in zijn ware gedaante manifesteert. Daarin is de V.V.D. niet geslaagd en de verkiezingsuitslagen bewijzen, dat na een aanvankelijke conjunctuurwinst grote groepen zich van het Nederlandse liberalisme afwenden. Dat zich juist in kringen van jongeren een zekere teleurstelling baanbreekt vormt een teken aan de wand.

Voor een hernieuwde poging is in de eerste plaats duidelijkheid nodig ten aanzien van eigen beginselen en waarlijk progressiviteit. De grote taak, die voor ons ligt is te komen to de opbouw van een partijapparaat in de ware zin des woords en het geven van een juist beeld van onze partij aan het Nederlandse volk. Zowel de Nederlandse kiezer als de goede zaak van het liberalisme hebben daar recht op.

G. DORSMAN

1) De bedoelde bijdrage werd geplaatst in Vrijheid en Democratie van 28 juni; in dit artikel werd aan de hand van cijfers gesteld dat de verkiezingsuitslag van V & D in strijd met de feiten was.

2) Op deze redenering baseerde V & D zijn opgewekte analyse van de verkiezingsresultaten.

HBU **HBU**

Hij is van alle markten thuis...

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Het bokje VERONICA

Het schaap Veronica wordt gedegradeerd. Veronica zal moeten verdwijnen. Zij wordt „het bokje”. Ach, het arme schaap.

En dat zij verdwijnt is helemaal niet erg, zij is immers een illegale zender, bovendien is ze commercieel. En toch is het jammer. Zij is voor zeer velen in de lande een aangename steun bij de strijd om het bestaan. Denk bijvoorbeeld alleen maar eens aan de vele werkplaatsen, ateliers e.d., die de gehele dag deze zender hebben aanstaan tijdens het werk. In dergelijke bedrijven kan men niet werken als er culturele of politieke praatjes, klassieke muziek en meer zuilenprodukten uit de luidsprekers komen. De werkers horen liever vrolijke muziek, evenals hun werkgevers dit liever horen.

De laatsten weten immers dat vrolijke muziek het werk ten goede komt. Dit is slechts één facet. De zuilen druipen van het bewustzijn, dat zij de peilers zijn van ons cultureel, geestelijk (en politiek) besef; tenminste als men hun voormannen zou geloven. Een van hen sprak zelfs reeds van „gewelddaan van de vrije meningsuiting” als er een officiële commerciële zender zou komen (sic).

Veronica moet verdwijnen. Natuurlijk, want zij is illegaal. Dat zij commercieel is lijkt mij echter minder erg. Laat de heer Scholten zijn gang maar eens gaan. We moeten er toch aan. En... het zal de zuilen dwingen hun centjes te beleggen in programma's, die zijn afgestemd op en worden gebracht zoals de luisteraars en kijkers dit wensen (en ik bedoel echt niet alleen de vrolijke muziek). De zuilen zullen zich anders moeten instellen. Niet waar, zegt Pilkington. De B.B.C. heeft er zich geen steek van aangetrokken. De commerciële tv was op dit punt geen concurrente.

Haar programma's waren platvloers — aldus Pilkington — omdat zij een grote kijkdichtheid moesten garanderen, vanwege de adverteerders. De heer Pilkington stelt hiermede dus zelf, dat de officiële programma's, ook in Engeland, voor zeer velen minder aantrekkelijk zijn.

Het zogenaamde platvloerse van de commerciële programma's is slechts vastgesteld door een handjevol vooroplopende heertjes, die een wat overdreven voorstelling hebben van een andermans intellect; ik laat het hier verder dan ook buiten beschouwing. Men dient zich echter af te vragen, wat men tracht te bereiken met „hoogstaande” (een onduidelijk begrip) programma's, die slechts door een relatief klein groepje worden gewaardeerd, terwijl de massa toch naar de „platvloerse” programma's luistert of kijkt of anders het toestel afzet. Naar mijn mening zou dit in een geleidelijk ledenverlies voor de zuilen resulteren.

De bezitters van een radio- en tv-toestel hebben dit apparaat niet gekocht om er cultureel veel wijzer van te worden, zij moeten immers maar afwachten, wat de heren bestuurders hen wensen voor te zetten. Neen, zij kochten zo'n apparaat voor de nieuws- en weerberichten, voor de sportuitslagen (4 x hetzelfde in enkele uren tijds), voor het journaal en — niet in de laatste plaats — om aangenaam te worden beziggehouden. Over dit aangenaam-bezighouden nu verschillen de omroepers van mening met de luisteraars en kijkers. Voor de zuilen telt helaas slechts hun eigen opvatting — een kleine uitzondering daargelaten. Het ongeluk wil, dat zij in het parlement een belangrijke stem hebben. Belangrijker dan de evenredige vertegenwoordiging toelaat. Begrijp mij goed, Veronica moet

weg, ze is illegaal. Zou men mij echter met betrekking tot mijn radio-schaal vragen: links of rechts? Dan zou ook hier mijn antwoord zijn: links. Als ik ongecompliceerd wil worden beziggehouden of behoefte heb aan een luchtig „achtergrondje”

kies ik liever een illegaal (of buitenlands) station, dan een legale stille (toestel af). Noem mij platvloers. Ik voel mij volstrekt niet alleen met deze betiteling.

R. M. VERSCHUUR
(Gooi en Omstreken)

Verklaring van het hoofdbestuur van de J.O.V.D. inzake Algerije

Het hoofdbestuur van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie in vergadering bijeen op 1 juli 1962, de dag van het Algerijnse referendum, spreekt haar voldoening uit over het feit dat d.m.v. dit referendum een einde zal zijn gekomen aan een zeven jaar durende oorlogstoestand.

Zij betuigt haar instemming met de zelfstandigheid van het Algerijnse volk en spreekt voorts de hoop uit, dat de Moslims en de Europeanen in staat zullen zijn in goede samenwerking een welvarende Algerijnse samenleving op te bouwen.

Amersfoort, 1 juli 1962.

TOELICHTING

Op 1 juli 1962 werd in Algerije een referendum gehouden, dat de definitieve afsluiting betekende van het Franse bewind over dit gebied. In en buiten Frankrijk werd dit feit met grote vreugde en instemming begroet.

Er was hier dan ook sprake van een gunstiger afloop van deze in alle opzichten verdrietige zaak dan men enige jaren — ja, zelfs maanden — geleden had durven voorspellen.

Iedereen zal wel de brede achtergronden kennen van het Frans-Algerijnse conflict, dat lange tijd in het middelpunt van de belangstelling heeft gestaan. Steeds weer stonden er twee groepen lijnrecht tegenover elkaar. Enerzijds was er het Algerijnse volk, dat — gelijk in alle Afrikaanse en Aziatische landen was gebeurd — de onafhankelijkheid eiste; anderzijds waren er echter in dit land zeer vele Fransen, die in Algerije geboren en getogen waren en die vreesden, dat de door de andere partij zo fel begeerde vrijheid voor hen gelijk zou staan met verbanning, onvrijheid, e.d.

Door deze scherpe tegenstellingen was het probleem vrijwel onoplosbaar. In Frankrijk ging de Vierde Republiek erdoor ten gronde: in Algerije — iedereen zal het zich nog herinneren — werd zeven jaar lang oorlog gevoerd, kwamen de Franse generaals enige malen in opstand tegen het wettige gezag en heerste tenslotte enige tijd een toestand van volslagen anarchie door de OAS-terreur.

De toekomst van de nieuwe staat is nog onzeker. Reeds in de eerste dagen van zijn bestaan bleken er spanningen te bestaan binnen de nieuwe regering. Voorts kwam het in Oran opnieuw tot zeer bloedige botsingen tussen Moslems en Europeanen.

Ondanks dit alles moeten wij verheugd zijn over het bereikte resultaat. Laten wij echter hopen, zoals de verklaring het uitdrukt, dat de Moslems en de Europeanen in staat zullen zijn in goede samenwerking een welvarende Algerijnse samenleving op te bouwen. Het voorbeeld van Cyprus wettigt wat dit betreft zeker enig optimisme.

DE MAMMOET EN HET MANNETJE LAKS

Tot nu toe heb ik alleen voor grote mensen geschreven. Nu deze keer een verhaal, dat ook geschikt is voor de kleuters onder m'n lezers...

Heel lang geleden zo ongeveer in het jaar 1962 leefde in een klein hutje in het grote Wettenbos een mannetje, dat Laks heette. Het was een heel aardig mannetje en ook heel ijverig, zoals z'n naam al zegt. Misschien wel een beetje te ijverig, maar dat durf ik niet te zeggen, want het is al zo lang geleden, dus helemaal zeker weet ik het niet.

Laten we in ieder geval zeggen, dat hij in z'n hutje niet alleen maar zat te niksen. Want toen hij op zekere dag door het Wettenbos liep, zag hij daar moederziel alleen één of ander dier lopen, dat hij nog nooit eerder had gezien. En al kende hij het beest niet, hij vroeg toch of het mee naar z'n hutje wilde gaan om wat te eten en te drinken. En het dier dat verschrikkelijk veel honger had, knapte in Laks z'n hutje helemaal op en vertelde, dat hij mammoet heette.

Nu zul je misschien vragen: hoe kunnen een kabouter en de dieren elkaar verstaan? Dat is dan een heel domme vraag want je moet toch weten, dat kabouters en zeker het mannetje Laks heel knappe mannetjes zijn, die elke dierentaal begrijpen. Maar om verder te gaan: ze vonden het zo gezellig bij elkaar, dat mammoet vele jaartjes in het Wettenbos in Laks z'n hutje bleef wonen.

Eén ding was erg jammer, mammoet kon verschrikkelijk veel eten, hij werd dan ook hoe langer hoe groter en je begrijpt, dat hij niet in het hutje kon blijven wonen. Trouwens het mannetje Laks wilde hem nu zo langzamerhand wel kwijt. En op een goede dag gingen mammoet en hij op zoek naar een ander adres waar mensen zouden wonen, die goed voor mammoet konden zorgen. Dagen en weken hadden ze door het Wettenbos gelopen en eindelijk kwamen ze bij een heel groot huis. En het mannetje Laks belde aan en vroeg of ze binnen mochten komen; dat mocht. Eerst kwamen ze in de commissiekamer, waarom die zo heette, dat weet ik ook niet, maar dat doet er ook niet toe.

In die kamer werd een hele tijd gepraat over mammoet, de een vond zijn poten te lang, een ander wilde zijn staart eraf knippen, kortom allerlei gezeur. Eindelijk was het dan zover, toen mocht mammoet in de tweede kamer komen. De eerste was nog vol met wat anders uit het Wettenbos, trouwens als je ergens komt is het logisch, dat ze je niet meteen in de eerste kamer willen laten maar eerst in de tweede willen kijken wat ze voor vlees in de kuip hebben. En het mannetje Laks vertelde aan de mensen, die in die tweede kamer waren wat voor een lief beest mammoet wel was.

Hij kon rekenen en lezen en was erg lief voor kindertjes. Vooral dat laatste vonden die mensen erg leuk. Maar ze wilden toch zekerheid hebben en ze vroegen dan ook aan het mannetje Laks of mammoet lief was voor alle kindertjes. Toen begon Laks een beetje te stotteren en werd rood en stond wat met z'n voeten te schuifelen. En die mensen, dat begrijp je, begonnen te twijfelen en ja hoor, wat bleek nu: mammoet hield erg van bijzondere kindertjes, niet van gewone.

Het was zelfs zo, dat mammoet de bijzondere kindertjes voortrok. Daar kon het goede beest wel niets aan doen, het was hem allemaal geleerd door het mannetje Laks, maar ze zaten er toch maar mee.

De bijzondere mensen in die kamer vonden dat niet zo erg, eigenlijk wel leuk. Maar de anderen werden steeds downer en downer. Toen ze dat tegen het mannetje Laks zeiden, begon hij verschrikkelijk te huilen. Hij zei, dat ie dood zou gaan als mammoet niet een kamer verder mocht.

Nou ja, zeiden er toen een stel, ze moesten mammoet dan maar doorsturen dan konden ze altijd later wel proberen mammoet al die nare dingen af te leren. Zo gezegd, zo gedaan, mammoet en het mannetje Laks mochten naar de eerste kamer.

Nu beste kinders, de tijd is om, ga maar lekker slapen. En niet te veel dromen hoor; je moet maar denken het is al heel lang geleden, nu zou zoiets nooit meer kunnen voorkomen!

SPIONEUR

Studieloon naar studiewerken

Kanttekeningen naar aanleiding van het rapport van de ASVA

De Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA) heeft een rapport over het studie-toelagenstelsel bij de Nederlandse Studenten Raad (NSR) ingediend, dat na eventuele acceptatie, zal worden aangeboden aan de Regering.

Het is van belang om aan de in het rapport aangesneden problemen aandacht te schenken. Ik baseer mij in dezen op een hoofdartikel in „Forum Academie” van 23 maart 1962.

In de inleiding wordt gesproken over de taakverdeling bij de opvoeding tussen ouders en overheid, het Recht van het individu op passend onderwijs, en de Plicht van de overheid om het individu tot het volgen van dat onderwijs in staat te stellen. (Tussen twee haakjes, hebt u ook in de gaten hoe tegenwoordig steeds meer taken van het ouderlijk gezin worden weggenomen en overgeheveld naar een of andere collectiviteit? Het gezin neemt daardoor in waarde voor de maatschappij af.)

In hoofdstuk 1 wordt de huidige regeling onvoldoende geoordeeld op twee punten: renteloze voorschotten zijn ondingen; de overheid discrimineert door van de aanvrager van een toelage betere studieresultaten op de middelbare school te eisen dan voor het slagen voor het eindexamen nodig is. Bovendien is de prognose gebaseerd op de resultaten op de middelbare school, niet betrouwbaar.

Voorgesteld wordt de volgende regeling:

geen selectie

Iedere eerstejaars krijgt een beurs; de overheid past geen enkele selectie toe. Bij voldoende studieresultaten krijgt de student voor het volgend studiejaar weer een beurs. Bij onvoldoende resultaten een renteloos voorschot. Bij gebleken ongeschiktheid (uitkijken! dat kan de universiteit niet beoordelen) helemaal niets.

Verder nog regelingen, die bij verbeterende resultaten een renteloos voorschot alsnog kunnen omzetten in een beurs.

In de hoofdstukken 2 en 3 wordt aandacht geschonken aan verbetering van het „rendement” door patronen, tutores, assistenten, die verkapte repetitors zijn, werkcolleges, praktika, betere voorlichting, decanen. Tot zover het rapport zelf.

De voorgestelde regeling betekent studieloon naar studiewerken. Daar ligt een geheel andere conceptie aan ten grondslag dan aan de oude „studenten-maatschappij”. Persoonlijk heb ik er geen bezwaar tegen, zolang de eigenlijke studievrijheid maar gehandhaafd blijft.

Er is over dit onderwerp veel interessants te vertellen, maar ik zal me hier beperken tot twee reacties op het ontwerp, geplaatst direct achter het hoofdartikel, als kritiek „van links” en „van rechts”. Eerst „van rechts”.

De rechtse kritiek behelst de volgende punten:

1. De overheid zal meer geld moeten uitgeven, maar mist een selectiemiddel waarover ze nu wel beschikt, n.l. de selectie direct bij de aanvraag van de toelage.
2. De verantwoordelijkheid van de Staat voor de juiste besteding van deze gelden blijft gelijk.
3. Een veel scherper toezicht op het efficiënt gebruik van de verleende ondersteuning zal dus nodig zijn, hetwelk een ingrijpen in de studievrijheid inhoudt.
4. Het gehalte der studerende wat

betreft praktische kennis en vooral beschaving zal verder teruglopen. Vele koeien zullen denken misschien nog wel eens een haas te zullen van-gen.

5. De middelbare school heeft wel degelijk waarde als negatief selectiemiddel. Terecht wordt momenteel door het Rijk gesteld, dat zij die een studietoelage willen verkrijgen, op hun eindexamen ruim voldoende dienen te hebben voor die vakken, welke belangrijk zijn voor de gekozen studie.

6. Voor het slagen van de studie zijn karaktereigenschappen van de student, alsmede de culturele achtergrond en instelling van het milieu van beslissende betekenis en bij deze twee laatste factoren hebben studerende uit eenvoudiger kringen toch wel een achterstand.

Bij studenten uit een cultuurarm milieu dient een extra grote intelligentie — alsmede gunstige karaktereigenschappen — de onmiskenbaar nadelige invloed van hun omgeving en afkomst te neutraliseren.

Aantekeningen.

1. Selectie door studieresultaten alleen is voldoende en de meest juiste. Geldt overigens ook voor het middelbaar onderwijs! Bovendien is het niet zo, dat het simpele geven (van geld) altijd het recht mee zou brengen, controle uit te oefenen op het, naar het oordeel van de gever juiste, gebruik ervan.

4. Die beschaving (welke precies toch niet die der „mores”?) zal ze dan bijgebracht moeten worden. En de haas zal direct in het eerste jaar gevangen moeten worden, anders Schluss!

5. Het eindexamen geeft hier voldoende controle. Streef niet naar 100% correlatie; dit zou een nachtmerrie van volledig-gedetermineerd-zijn betekenen.

6. Ze hebben al een achterstand; geef ze dus nog een extra handicap. Ach ja... De laatste regel stelt geld bijna gelijk aan cultuur. Brr! Maar nu de linkerzijde. De woordvoerder hiervan heeft kennelijk wel gelegenheid gehad het stuk van zijn tegenstander eerst te lezen, terwijl het omgekeerde niet het geval schijnt. Meer dan een schoonheidsfoutje. Na enige kritiek op rechts vinden we:

met Marx

1. Om het eens in de terminologie van Marx te zeggen: de bovenliggende klasse wendt het produktiemiddel kennis aan om de onderliggende klasse er onder te houden, terwijl zij dit produktiemiddel aan de leden van de arbeidersklasse weigert af te staan.

2. NRC: „de reserve aan hoger intellect in Nederland wordt allesbehalve volledig gebruikt!” Van Riel: „Wij dienen er in te slagen elk arbeiderskind met een goede intelligentiecoëfficiënt en een behoorlijk karakter in de komende tien of vijftien jaar naar de universiteit te krijgen.” Alweer die eis van goed karakter alleen voor arbeiderskinderen, niet voor die uit hogere milieus.

3. Psychologische en sociologische barrières worden in het rapport niet genoemd. Arbeiderszonen worden gedwongen hun milieu, sociale zekerheid (!) en identificatiemogelijkheden achter zich te laten.

4. Stel lagere eisen aan hen, die hun milieu tegen hebben, om de kansen gelijk te maken.

5. Door studiebeloning wordt, zij het ten koste van een stukje studievrijheid, het de student mogelijk een meer normaal leven te leiden.

6. Bij het renteloze voorschot moet de student eerst goed voor zijn studie betalen, daar in dit geval hijzelf, niet eens zijn ouders (!) voor de kosten van de studie op komt te draaien.

Aantekeningen.

2. Dat behoorlijk karakter is inderdaad nodig (voor alle leidinggevende personen), maar dat onderscheid maakt de praktijk wel. Deze

factor loopt niet mee in de beoordeling tijdens de opleiding.

3. Inderdaad, anders horen ze in de hogere klasse niet thuis. Niet iedere arbeider blijft arbeider en dat is ook niet wenselijk. Geen nivellering!

4. Dat is een zeer on-socialistische opmerking. Het milieu mag helemaal geen invloed hebben op de kansen.

5. Het leiden van een meer normaal leven behoeft niet gepaard te gaan met inkrimping der studievrijheid.

6. Wel? Is het zo erg als je zelf eens iets moet presteren? Het R.V. geldt in het ontwerp alleen in twijfelgevallen en vormt een overgang. Het is grappig om te zien, dat in beide kanten onhoudbare opvattingen zitten. Overigens hoop ik, dat door dit stukje een discussie zal starten over dit essentiële en interessante onderwerp.

A. V. Th. KOCH

Weekend van het district Noord-Holland in de Drommedaris

De Drommedaris, een „bult” gezelligheid; dat las ik in één van de vele gastenboeken, die de Drommedaris in haar nieuwe bestaan van nog maar enkele jaren rijk is. Drie jaar geleden begon men onder de alles en ieder bezielende leiding van Johan Rijkogel met de restauratie van dit eeuwenoude bolwerk. Nu, ongeveer één jaar, is de Drommedaris in zijn nieuwe functie van ontmoetingscentrum en nog steeds draaien de zaken zonder een cent subsidie van Rijk, Gemeenten en Universiteit; een belachelijke situatie. Maar laat ik me in m'n enthousiasme voor het prachtige werk wat daar geleverd wordt, niet al te zeer meeslepen, laat ik chronologisch te werk gaan.

29 en 30 september a.s. organiseert het district Noord-Holland van de JOVD een weekend in de Drommedaris in Enkhuizen. Speciaal voor dit weekend is een dienst „pers en publiciteit” ingesteld. De eerste bijdrage van bovengenoemde persdienst drukken wij hier af. In het augustusnummer volgt een tweede artikel over het weekend.

Red.

onbeschrijfelijk

Van buiten is de Drommedaris hetzelfde gebleven, alleen in de nissen en schietgaten zijn ramen gemonteerd. Van binnen prachtig aangepast bij de ongepleisterde muren en de eeuwenoude balken heeft de architect Thijs Wijnalda een interieur gemaakt, dat in zijn eenvoud onbeschrijfelijk mooi is. Zelfs de kleur en het patroon van de dekens op de bedden zijn na rijp beraad gekozen. Wanneer men door de poort de Drommedaris binnenkomt dan vindt men op de begane grond een bar waar men alles wat valt binnen het „verlof A” kan bestellen. Een étage hoger: een vergaderzaal waar, als de Drommedaris niet is afgehuurd, door de Enkhuizer jeugd geschilderd, platen gedraaid, geschaakt en gelezen wordt.

Weer een verdieping hoger een feestzaal met podium en piano; in allerlei kleine nissen slaapkamertjes. Een grote slaapzaal op de 3e étage direct onder het klokkenmechaniek. Via wenteltrappen en deuren komt men dan nog hoger op een grote torentrans met uitzicht over de woestebaren van de Zuiderzee.

weekend

Daar in dat oude verdedigingsbastion organiseert het district Noord-Holland haar grootse weekend op 29 en 30 september. Daar wordt gedebatteerd over „de bestuursvorm van de N.V.” Als inleiders voor dit onderwerp zijn uitgenodigd de heren den Uijl en Witteveen, twee gerenommeerde economen en politici. Daar zal o.l.v. de heer Beumkes een sprekerscursus met praktijk (!) worden gehouden. Daar ook vindt de jaarlijkse ledenvergadering van het district plaats.

Nog vele verrassingen heeft de commissie, die het weekend voorbereidt voor U in petto. Welke dat zijn kunt U lezen in de Driemaster van augustus. Dan zal het volledige programma met aanmeldingsstrook worden afgedrukt. Mocht U nu reeds Uw nieuwsgierigheid niet kunnen bedwingen, alle inlichtingen worden U verstrekt door de secretaris van de weekend-commissie, de heer A. J. B. Hubert, M.H. Trompstraat 1, Utrecht (tel. 030-13796).

H. WIEGEL

de historie

In 1540 werd de Zuiderpoort, ook wel Drommedaris geheten, als verdedigingsstoren van de haven van Enkhuizen gebouwd. In 1572 werd als extra verdedigings-bastion het bolwerk de Willigenburg opgeworpen en later tot aan de poort doorgetrokken. De Zuiderpoort werd in 1649, toen zij al als bolwerk voor de afweer van vijandelijke schepen verouderd was, verhoogd tot toren.

In 1658 kwam het open koepeltje er boven op en in 1674 werd het prachtige klokkenspel van 24 klokken, waarvan 20 gegoten door P. Hemony, in de toren gehangen. Daarna wordt de geschiedenis minder interessant tot men zoals gezegd drie jaar geleden met de restauratie begon. Met een minimum aan geld en een maximum aan geestdrift is de Drommedaris geworden tot wat hij nu is: wijk- en buurt-centrum, conferentieoord, studentenhotel en wat niet meer.

Hebt U Uw vrijheid werkelijk lief, voeg dan de daad bij het woord!

Het communisme en zijn bestrijding

(Ingezonden)

Nu we voor 1962 het communisme als studieonderwerp hebben gekozen, zou ik graag het een en ander aan het licht willen stellen met betrekking tot het communisme en hoe juist wij, jongliberalen van Nederland, het best, althans naar mijn opvatting, kunnen reageren op de communistische expansie van vandaag.

Volgens mij was het communisme de enige manier om Rusland te verlossen van de afschrikwekkende middeleeuwse toestanden, die tot rond de eeuwwisseling nog op het Russische platteland heersten. De bevolking werd tot op de graad toe uitgemergeld; het feodale tijdperk tierde er nog welig. De leuzen: **VRIJHEID, VERDRAAGZAAMHEID, VERANTWOORDELIJKHEID en SOCIALE GERECHTIGHEID** waren er nog onbekend. Ze zullen dat ook thans nog wel zijn, met uitzondering dan dat de leiders wel eens van deze termen gehoord zullen hebben, maar die zij **NOG NIET** in de praktijk behoeven toe te passen.

We kunnen nog zo afkerig zijn van het communisme, toch zullen we moeten constateren, dat juist het communisme Rusland heeft groot gemaakt. Dit lijdt geen twijfel. Tijdens de diverse tsarenregimes was het land een tweede- of derde-rangs mogendheid. Een bovenlaag van de adel (lees: leger) maakte de dienst uit. Als reactie hierop kreeg Rusland in 1917 de grote revolutie. Door de steeds maar aanhoudende vernedering was de bevolking rijp voor het communisme. Dáárom ook juist kreeg het communisme vaste voet op Russische bodem.

Wat echter bracht de revolutie Rusland in eerste instantie? Bloed, zweet en tranen... meer niet. Vragen we ons hierbij echter af of de revolutie dit ook allemaal waard was, dan moeten we, geloof ik, deze vraag bevestigend beantwoorden. Het volk kreeg nog wel niet de vrijheid, dat toch één van de grondprincipes van een „volksregering“ moet zijn, maar toch is Rusland door het communisme groot geworden. Vaak tracht men dit in de westerse pers te verbloemen, althans het blijft veelal onaangeroerd. Zoals de situatie thans is, mogen we gerust zeggen, dat vermoedelijk het bloed en de tranen langzamerhand verdwenen zijn. Door zweet kan een land vooruit komen. (Misschien zal er ook wel de nodige dwang bij zijn geweest).

„Aanlooperperiode“

Het communisme heeft een „aanlooperperiode“ nodig gehad in Rusland, maar dat is tenslotte het geval met elke vernieuwing. Stalin is een van de grootste leiders geweest, die Rusland ooit heeft gehad of zal kunnen krijgen. Wij zullen dit, evenals de huidige Russische leiders, misschien niet graag erkennen, maar laten we dan dit voor ogen houden: het doel van de hedendaagse Russische politiek is hetzelfde als dat van bijvoorbeeld Peter de Grote. Er is wel een ander regiem gekomen, doch het doel is hetzelfde gebleven (het warme water/expansie in westerlijke richting). Voor 1945 had nog nooit een Russisch leger aan de Elbe gestaan. Hieronder zal ook de gewone Russische staatsburger niet ongevoelig blijven. Het is dan een klein kunstje voor de communistische leiders om een sterk nationaliteitsgevoel aan te kweken en het uitbreiden van de communistische principes aan te moedigen. De bevolking zal dan ook het communisme accepteren als de vorm van menselijke samenleving, ja eventueel verdedigen.

Vaak wordt ook opgemerkt, dat de huidige toestand in Rusland verre van rooskleurig is. Aangenomen, dat dit het geval is. Echter hoe was dit 100 jaar geleden? U zult nu opmer-

ken, dat ook hier veel veranderd is zonder het communisme, maar vergeet dan niet vanuit welk stadium de bevolking hier en die in Rusland opgetrokken moesten worden naar het huidige niveau. Bovendien heeft het communisme Rusland thans nog niet in een eindstadium gebracht. Integendeel, het ontwikkelingsproces is nog in volle gang. Wat het communisme Rusland gebracht heeft en wat het voor het land betekent, ondanks de beperkingen van dit stelsel en de bezwaren onzerzijds, is iets gigantisch. Thans behoort Rusland tot een van de twee wereldmachten. Dat is het resultaat.

Ook wordt hier wel vaak naar voren gebracht, dat het tussen China en Rusland niet zou boteren. Laten we ons hieraan niet vastklampen als een lichtpunt onder de communistische bedreiging. We moeten de realiteit voor ogen houden: beide landen hebben in het marxisme de basis van hun staatsbestel gevonden. Al was het twistpunt dan misschien ook van dogmatische aard, daarom laten deze beide communistische grootmachten elkaar nog niet in de steek tegenover een derde, of dat een van de beide landen het zou aanpappen met een „kapitalistisch“ land. Problemen, hoe groot ook, zijn er om opgelost te worden en heerst er tussen westerlijke landen nooit geen onenigheid?

Wat is nu het gevaar van het communisme voor ons?

Het communisme mag dan nog zo aantrekkelijk worden voorgesteld door haar idealisten en dogmatici, het geeft een ander interpretatie van begrippen als: vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid en Sociale Gerechtigheid, dan wij er aan gewend zijn te geven. Het heeft daardoor haar bekoring voor ons verloren. Om alleen terug te komen op het begrip vrijheid. Wij willen tonen, dat we innerlijk vrij zijn, door dit in ons gedrag te tonen. We willen onze medemens toch immers ook deelgenoot maken van deze vrijheid? Deze trekken mist het communisme voor mij. Willen wij onze vrijheid, zoals die staat omschreven in ons beginsel behouden, dan moeten we bereid zijn daar voor te strijden. Dit is de enige mogelijkheid, die voor ons openligt. Door die andere interpretatie ook van bijvoorbeeld de democratie is het communisme voor ons absoluut onaanvaardbaar geworden. Zouden we dit wel doen, dan zouden we de activiteit van de cultuur in negatieve richting zien afdalen. Wij moeten datgene wat wij onder begrippen als: vrijheid, verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid verstaan uitdragen over heel de wereld.

Dit zijn de peilers van onze westerlijke samenleving en deze vier grootheden kunnen onder een huidig communistisch regiem nooit in prak-

tijk worden gebracht. Trouwens dit zal ook wel nooit de bedoeling zijn. Het is de taak van de jongliberalen onze principes over de wereld te verbreiden. Hoe kunnen we dit doen? Hoe kunnen we onze vrijheid beschermen op een doelmatige wijze? Wij jongeren, die onze vrijheid willen hooghouden en liefhebben, moeten ons in de allereerste plaats richten op de onderontwikkelde en jonge landen in Afrika en Azië. Ook aan hen moeten we leren de vrijheid te kennen, waarderen en te kunnen bewaren. Want juist hier schuilt het communistisch gevaar. Wanneer wij zouden trachten het communisme in de Oost-Europese landen aan te tasten, dan zou dit belachelijk zijn. Wij moeten in de allereerste plaats zorgen, dat het zich niet verder uitbreidt! Op verschillende manieren hebben de westerlijke landen getracht dit te doen.

De meest gebruikelijke manier is geld te geven aan de regeringen van de jonge landen, wat natuurlijk veelal in de zakken van de regeerders van het land terecht komt. Wordt het te bont dan moet er maar iemand van het regeringstoneel verdwijnen. Echter, men laat het oogluikend toe, omdat juist deze mensen een grote invloed hebben op het volk en de koers bepalen, die de politiek van het jonge land vaart. Als men de genegenheid maar heeft... en Rusland is bereid veel te geven, laat veel oogluikend toe en krijgt veel genegenheid (= aanhang). En wanneer de sneeuwbal eenmaal rolt... nou enfin, vult u zelf maar in.

Niet happig

Een andere manier is industriële er toe te bewegen industrieën in het jonge land te vestigen. Zij zijn „begrijpelijk“, niet altijd even happig.

De „10 x 10 actie“ (zonder politieke bijbedoeling overigens) was een ander middel om de bevolking in de Afrikaanse landen op een hogere levensstandaard te brengen en om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Dus ontwikkeling van de landbouw (blijvende gewassen: moestuinproject). Maar het volgende kunnen we echter in alle onderontwikkelde landen constateren: In die landen waar het hoogste percentage van de bevolking werkzaam is in de landbouw, daar zien we ook het hoogste percentage van de bevolking dat honger lijdt: India 80%. Turkije 70%. Griekenland 40%. Italië 30%. Frankrijk ± 22% en Nederland 8—10% (de percentages geven aan welk deel van de bevolking in de landbouw werkzaam is). En het is gebleken, dat het communisme in een land met lage levensstandaard spoedig een grote aanhang en sympathie krijgt. Trekt u nu zelf uw conclusie.

Volgens mij moeten wij jongeren ons meer dan ooit richten op de intelligentia van deze landen. Deze mensen zullen de opvoeders en leiders van deze landen worden. Hier kan een grootse taak voor ons jongliberalen zijn weggelegd. Wij moeten zorgen, dat deze jongelui studiemogelijkheden geboden worden in het westen. Veel en veel meer dan tot nog toe het geval was. De jongelieden moeten opgeleid worden voor onderwijzers, medici, ingenieurs enz. opdat zij de ontwikkeling van hun land met onze daadwerkelijke hulp

krachtig ter hand kunnen nemen. Dat is beter dan alle gelden bij elkaar, die toch veelal in een bodemloze pot verdwijnen.

Wij hier in Nederland kunnen zorgen, dat jongelui uit het geeft niet welke landen in de gelegenheid gesteld worden hier hun opleiding te voltooien. Zij zullen dan nader kennis maken met westerse ideeën, zeden, gewoonten en levenswijzen en kunnen dit overdragen in hun eigen land.

Doen wij het niet, Rusland doet het zeker om op deze manier een invloedssfeer in Afrika te krijgen. Wij zouden eventueel in contact kunnen treden met andere jongerenorganisaties, om op een zo doeltreffend mogelijke manier te kunnen werken. Het gaat hierbij niet om het aantal jongelui, dat hier de opleiding zou kunnen krijgen, maar om het feit, **dat ook wij onszelf op actieve wijze betrekken bij het verdedigen van onze vrijheid.**

Wij moeten en willen tonen, dat het ons ernst is met onze principes! Wij moeten onze principes in de praktijk brengen. De gelegenheid bestaat daar internationaal gezien nog toe. Wij moeten ons veel meer op dergelijke vraagstukken toeleunen en tonen, dat wij warme voorstanders zijn van een samenleving in vrijheid. Wanneer wij het communisme op deze wijze zouden gaan bestrijden, zouden we bovendien tegelijk onze principes kunnen uitdragen en om dit te bereiken moeten we allen, J.O.V.D.-ers van Nederland, **bereid zijn iets te offeren. Juist door offervaardigheid, hoe klein ook, kunnen de volkeren in de wereld nader tot elkaar komen en voelen de mensen zich meer met elkaar verbonden.**

(vervolg pag. 8)

DRS F. A. HOOGENDIJK

Onze redactiesecretaris F. A. Hoogendijk deed in deze maand met gunstig gevolg zijn doktoraal examen in de politieke en sociale wetenschappen aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Wij wensen de nieuwe doctorandus van harte geluk.

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,

H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

Drs F. A. Hoogendijk (secr.)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:

Gooiergracht 163, Laren (N.H.)

Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum f 3,— per jaar. (Voor leden gratis).

Abonnements- en advertentie-gelden uitsluitend aan G. Stempher Laren (N.H.), Postgiro 244397 of op bankrekening, Hollandsche Bank-Unie N.V., Herengracht 434—438, Amsterdam.

Districtsdag Zuid-Holland, 6 oktober a.s. te Rijswijk

DE AFDELING IJMOND ONRECHT AANGEDAAN

(Ingezonden)

Geachte redactie,

Tot mijn zeer grote spijt moet ik u attent maken op twee grove fouten in het laatste nummer van de Driemaster (juni 1962), nl.:

a. in het artikel van de heer O. D. Janssens de laatste alinea: „Slechts de afdelingen Amsterdam, Gooi e.o., Meppel en Groningen waren goed vertegenwoordigd”. De afdeling IJmond, weliswaar een kleine afdeling, was met 33¹/₃ % van haar leden aanwezig.

Wij menen, dat dit ook goed vertegenwoordigd mag heten. Het verwondert ons, dat wij dus niet bij bovenvermelde afdelingen vermeld werden. Des te meer omdat een uwer redactieleden, ook uit Gooi e.o. afkomstig, hiervan op de hoogte was. b. Wilt u de heer Spioneur verzoeken beter zijn spionage-activiteiten uit te voeren. In zijn artikel (of spionagerapport?) vermeldt hij mijn naam verkeerd en kondigt hij mij aan als veldheer zonder leger. Ik wil hem er op wijzen, dat mijn leger voor 33¹/₃ % aanwezig was. Waarvan acte.

U dank zeggend voor de moeite dit alles gelezen te hebben, wens ik u veel sterkte toe.

Met vriendelijke groeten.

D. JANSZ

Lof voor Minister Korthals

Voor een groot aantal jongeren hield mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott, gemeenteraadslid voor de V.V.D. van de gemeente Delfzijl, een inleiding op de juni-bijeenkomst van de J.O.V.D., afd. Assen en Omstreken.

Spreekster begon met te zeggen, dat bij de laatste twee verkiezingen de landspolitiek zeer duidelijk heeft gesproken. Het onbillijke is echter, dat

de V.V.D. overal de schuld van krijgt.

Over welke punten is men nu ontevreden?

Als 1e punt noemde mej. Toxopeus Pott de kwestie Nieuw-Guinea, een erfenis van voorafgaande regeringen. Spreekster vond het zeer juist, dat de regering het eens gegeven woord, nl. zelfbeschikkingsrecht voor de Papoea's, in de handelingen wil betrekken.

Om de Papoea's en de Nederlanders te beschermen, is het nodig, dat Nederlandse militairen naar Nieuw-Guinea worden gezonden. Ook moeten wij dit zien in het licht van de doelstellingen, die wij als lid van de Verenigde Naties moeten nakomen. 2e. De ambtenarensalarissen. In vergelijking met het bedrijfsleven vertonen deze salarissen een achterstand van 7—40%. Daar dit niet ineens kon worden opgelost, zijn velen teleurgesteld. Men vergeet echter, dat geen enkele regering hiervoor ooit zo'n groot bedrag beschikbaar heeft gesteld.

Verder was er dan nog de kwestie van der Putten.

Mej. Toxopeus Pott sprak verder grote waardering uit voor het werk van minister Korthals. De grote achterstand in werk op dit ministerie is ingehaald: deltaplan, wegennet.

De oppositie van de P.v.d.A. vindt spreekster niet erg constructief. Dat zoveel jongeren op deze mooie zomeravond op een J.O.V.D.-bijeenkomst komen treft mij bijzonder en geeft mij veel moed voor de toekomst, aldus mej. Toxopeus Pott.

Naar dit boeiende betoog hebben de jongeren met veel belangstelling geluisterd. Na de pauze volgde er dan ook een zeer geanimeerde discussie.

De zaak Nieuw-Guinea in historisch perspectief

(Ingezonden)

30 juni 1962

Over de zaak Nieuw-Guinea zijn veel ongelukkige woorden gevallen, ook in de Driemaster. In „Liberaal Perspectief” (juni-nummer) van M. de Bruijne staat weer zo iets: „De positieve houding van de V.V.D. in-

zake de oplossing van het ernstig geschil tussen Nederland en Indonesië is bepaald niet van werkelijkheidszin ontbloeit” — en nog een paar regels meer.

In een eerder nummer werd bekend gemaakt, dat het H.B. van de J.O.V.D. zich achter de verklaring van het Comité Zelfbeschikking Nieuw-Guinea had gesteld.

Het geschil tussen Nederland en Indonesië over Nieuw-Guinea is een ingewikkeld geval, met een geschiedenis van nu al 13 jaar. De meeste Nederlanders zien door de bomen het bos niet meer en wie zou ze dit kwalijk nemen? Toch loopt er een duidelijke lijn door deze geschiedenis, als een rode draad, of liever als een zure trek. Deze zure trek zal later in de geschiedschrijving heel goed aan zijn trekken komen. In het kort gaat het om het volgende: Nederland heeft op z'n kruidenierst zijn koloniale verleden afgesloten. De bewijzen daarvoor liggen al hoog opgetast. Zijn we tenslotte blij, dat alles achter de rug is, enkele vooruitziende geesten hebben er toch weer voor gezorgd, dat er een naargeestig nasleepje van dit koloniale verleden voorhanden is, waardoor er nog een paar constructieve achterhoedegevechten kunnen worden geleverd.

Kijken we straks na het laatste (en verloren) achterhoedegevecht nog eens om, dan kunnen we met recht zeggen: Wat hebben we onszelf toch ontstellend te grazen gehad. We konden het toch maar niet laten om met een lange en heel slappe arm om de aardbol heen te prutsen in zaken die ons geen snars meer konden en mochten interesseren. Allerlei eigenwijze postkoloniale frustratiegevoelens zorgden daar wel voor. Wat anders? Werkelijkheidszin? Fatsoen? Eer en trouw? Houd alsjeblieft op. Deze mooie kwalificaties hebben met de zaak niets te maken gehad. Al met al hebben we Soekarno het politieke leven geschonken en hebben ook wij ervoor gezorgd, dat hij dit stug kon volhouden. Verder hebben we Papoea's, die we 300 jaar lang van toeten noch blazen hebben laten weten, snel aangeleerd, dat zij apart moesten; dit als een soort rationalisatie-achteraf van onze glorieuze aanwezigheid daar-ginds. En dan is er nog gevochten op Nieuw-Guinea, waarvan ook de Papoea's het nodige te lijden hebben gehad.

Nieuw-Guinea had in 1949 bij Indonesië gemoeten. De grenzen van exkoloniale gebieden zijn overal in de eerste plaats door de vroegere moederlanden (tegenover elkaar) uitgezet! Soekarno was misschien al in 1954 opgehoepeld. Het is moeilijk voor te stellen, dat hij de Willem de Zwijger van de Indonesiërs wordt, maar dat zijn onze zaken niet. Vele

gebieden waaronder Nieuw-Guinea hadden mettertijd een zekere autonomie verworven of verkregen.

We hebben op niet geringe schaal aan zelfbedrog gedaan, waarvan ook anderen nadeel hebben ondervonden. Behoorlijk staatsmanschap heeft ons ontbroken. De liberale bijdrage is alleen maar negatief geweest: Stikker en anderen hebben gewaar-schuwd. Het oordeel van de geschiedenis zal niet mals zijn.

H. JONGEDIJK

Lees
de
advertenties

Zij
bevatten
ook
nieuws!

(vervolg van pag. 7)

In bovenstaande, geestverwanten en verwanten, heb ik getracht uiteen te zetten hoe we, althans volgens mij, tegenover het communisme moeten staan en hoe we ons er op de meest doeltreffende en actieve manier tegen kunnen verdedigen en hoe we aldus een positieve bijdrage kunnen leveren om onze vrijheid te bewaren. Laat onze leus hierbij zijn: „Wij willen ook iets doen!”

Ik zou gaarne zien, dat alle J.O.V.D. afdelingen zich eens nader over bovenstaande wilden beraden. Van die J.O.V.D.-ers, die veel voor een wezenlijke bijdrage op de boven omschreven manier voelen, zou ik dat gaarne vernemen, dan kunnen we ons er op beraden hoe te handelen.

A. J. EVENHUIS

Dorpsstraat 26, Noord-Steen (Dr.) N.B. Van enige J.O.V.D.-ers heb ik reeds positieve geluiden gehoord.

OFFICIËLE MEDEDELING

Ter voldoening aan het gestelde in artikel 39 van het Huishoudelijk Reglement, deel ik hierbij aan de afdelingen en districten mede, dat de jaarlijkse Algemene Vergadering zal plaats hebben op 10 en 11 november 1962 te Rotterdam.

R. HOFMAN,
Alg. secr.

Het Algemeen Secretariaat
van de J.O.V.D. is gevestigd

HUIS TE HOORNKADE 6

RIJSWIJK Z.H.

T. P. DE GEUS
AANNEMERSBEDRIJF
GROND EN WEGENBOUW

Kantoor: Schubertlaan 6 - Leidschendam - Tel. K 1761-1618

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

Vuurvaste stenen in alle soorten
„MOLISOL” moler isolatiestenen
Vuurvaste isolatiestenen
Zuurvaste stenen
„PRODORITE” chemisch bestendige producten levert:

N.V. Gouda Vuurvast

Verenigde Vuurvaste-Steenfabrieken

Gouda - Telefoon 2842* - (1820)

N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek
„DE KLOP”

Industrieweg 4 Sliedrecht

Voor al uw motorreparaties:

Motoren- en Machinefabriek
„KINDERDIJK”

Motoren voorradig in vermogens van 8-750 pk.

Molenstraat 1-6 - KINDERDIJK
Tel. 01859 - 441 en 442; 010 - 40878 en 85638

Aannemersbedrijf
Fa. W. VAN HATTUM
& Zonen

**Bagger-,
Grond-,
Rijs- en
Glooiing
werken**

ZALTBOMMEL
TELEFOON 594

N.V. A. PRINS TH.ZOONS
Aanneming Maatschappij

SLIEDRECHT
INDUSTRIEWEG 24
TELEFOON 8

**Aannemers
van
Bagger-
Opspuitings-
en Havenwerken**

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

Machinefabriek en Constructiewerkplaats

Fa. J. BRANDWIJK Pzn.

Van Pottumstraat 18 - ROTTERDAM-Z. - Tel. 71197-179985

Lichte staalconstructies en alle soorten draaiwerk.

Roestvrij stalen bouten, koppelingen en andere onderdelen.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

U wordt snel ingelicht

over gebeurtenissen in binnen- en buitenland. als U op een goed ochtendblad geabonneerd bent. Terwijl U slaapt, stroomt nieuws binnen uit het gehele land en uit alle delen der wereld. Het Algemeen Dagblad wordt 's nachts gedrukt en 's morgens vroeg bezorgd.

- onafhankelijk
- actueel
- sport
- markt- en beursberichten (o.a. New York)
- belangwekkende advertentiepagina's
- onderhoudende lectuur
- vrouwenrubriek
- tekenverhalen
- geïllustreerde feuilleton

Algemeen Dagblad

Rotterdam, Witte de Withstraat 73

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S

SCHEEPSWERVEN N.V.

KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

DE VRIES ROBBÉ & Co

GORINCHEM

staalconstructies metalen ramen en deuren

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

J. van de Geest & Zoon

Behangerij, Stoffeerderij, Matrassenmakerij en Scheepsstoffeerderij

Weteringstraat 20 b-c - Telefoon 123835 - Rotterdam

BINGHAM & CO N.V.
SINDS 1871
VLAGGENFABRIEK - ZEILMAKERIJ

SCHIEDAM NIEUWĒ HAVEN 59-71 • TEL. 69095* 64775*

Fabriek van zonweringen en afsluitingen

Zeilmakerij

*Verhuur en verkoop van
tenten, vlaggen en dekkleden*

voor

**Baggermaterieel
Zeesleephoten
Alg. Scheepsbouw**

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354. Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175 5 07

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - GRONINGEN

een oude naam
voor goede wijn

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

schepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

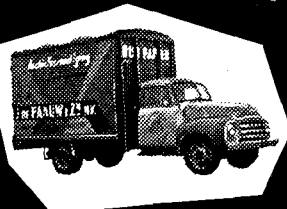
WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

DE ROTTERDAMSCHĒ
DROOGDOK MIJ N.V.

archiefvernietiging
OUD PAPIER

J. de PAAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

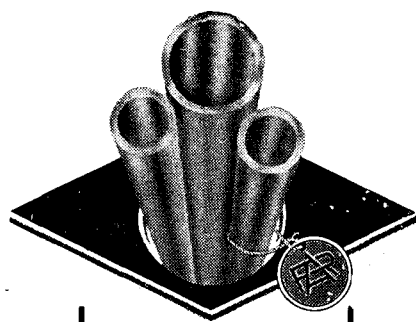
14e Jaargang No. 8

augustus 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

NAADLOZE
STALEN
BUIZEN

N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.

ARNHEM

Tel. 24941-44 Postbus 42

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Vakantiemijmeringen

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

De maand augustus is voor vele Nederlanders bij uitstek vakantie-maand, waarin de dagelijkse besomeringen voor korter of langer tijd onderbroken worden. De school, het werk en het verenigingsleven worden een ogenblik vergeten om reeds lang voorbereide plannen voor uitstapjes of kamperen op plezierige wijze tot uitvoering te brengen. Na terugkeer geven de opgedane indrukken en ervaringen nog lange tijd stof voor een meestal aangename terugblik. Ongemerkt worden daarbij vaak de voorvallen van vroegere vakanties betrokken en is men licht geneigd te vervallen in het trekken van vergelijkingen.

***

Evenals vorige jaren zal ook nu weer door velen West-Duitsland als vakantiedoel zijn uitverkoren. Een betrekkelijk klein aantal van hen heeft Berlijn aangedaan. Onder de vele bezienswaardigheden, die deze oude hoofdstad nog rijk is, neemt sinds een jaar de Muur een zeer tragische plaats in.

Vanuit de vrije Westberlijnse sector vertoont deze 45 kilometer lange stadsscheiding nog hetzelfde naargeestige beeld als kort na 13 augustus 1961, de datum, waarop de arbeiders onder toezicht van volkspolitie en fabrieksmilitie hun weinig verheffende werk aanvingen. De grauwhed van de betonblokken is ook thans nog tekenend voor de sfeer van machteloosheid, die men bij deze muur ervaart. Hier en daar ontwaart men boven de betonstenen de blanke bajonetten van de Oostduitse grenspolitie. Overigens is vanuit de vrije sector een verschil met vorig jaar nauwelijks op te merken. Achter de ondoorzichtige muur zijn over grote lengten laag bij de grond geplaatste tankversperringen aangebracht. Regelmatig wordt de betonwal versterkt, opdat toch vooral voorkomen wordt, dat „provocateurs en oorlogsophitsers der kapitalistische landen” het communistisch paradijs zouden kunnen besmetten.

Bijna 4 miljoen Oost Duitsers zijn sinds 1945 dit paradijs ontvlucht, als regel met achterlating van veel wat hen dierbaar was. Ook nu worden nog de meest onwaarschijnlijkste pogingen uitgedacht en ondernomen om naar de vrije sector te komen.

Het afgelopen jaar hebben bijna 50 personen tijdens hun vluchtpogingen bij de muur het leven gelaten. Op enkele plaatsen herinnert een eenvoudig houten kruis de voorbijganger er aan, dat hier een hoopvolle vlucht eindigde in een tragische dood.

***

Met de betonversperring nog duidelijk voor ogen, is er veel kracht nodig om de woorden van de Westduitse president Lübke te geloven, toen deze bij de herdenking van het één-jarig bestaan van dit afschuwwekkende bouwwerk zeide, dat de dag zal komen, waarop de muur tussen Oost- en West-Berlijn zal verdwijnen. Voor zover dit optimisme nog wordt opgebracht zal vooralsnog de hoopvolle vraag omtrent het wanneer onbeantwoord blijven.

Naar westerse democratische begrippen ontkomt men eigenlijk niet aan de idee, dat de huidige situatie niet eeuwig kan blijven voortbestaan. En dit behoeft ook niet. Daarvoor zijn diverse oplossingen denkbaar. Bij één dezer oplossingen zou een aantal Nederlanders ongetwijfeld een behulpzame rol kunnen spelen. Immers hebben zij enige ervaring met hun houding inzake Nieuw-Guinea. Zij zouden dan als volgt kunnen redeneren:

Het is in 1945 van de vier grote mogendheden onverstandig geweest, dat zij bij het zogenaamde Statuut van Berlijn, waarin de status van het overwonnen Duitsland definitief werd geregeld, voor Berlijn een uitzonderlijke toestand hebben geschapen. Berlijn ligt nu eenmaal in de Russische bezettingszone, zoals deze tijdens de Jalta-conferentie is vastgesteld en behoort daarom ook geografisch tot de oostelijke zone.

De westerse wereld en in het bijzonder de Angelsaksen zouden heel wat geharrewar hebben voorkomen, indien zij zo snel mogelijk hadden berust in de erkenning van een West-Duitsland en van een Oost-Duitsland inclusief Berlijn. In 1948-49 zou het bijvoorbeeld niet noodzakelijk zijn geweest om een luchtbrug op te richten, opdat de Westberlijners niet van honger zouden omkomen. Men had deze mensen ook de dagelijkse spanningen kunnen besparen en de vrees, dat de geallieerde mogendheden zich op een kwaad ogenblik toch nog eens zouden terugtrekken.

***

Uitvoerig kan worden aangetoond, dat West-Berlijn niets oplevert en dat er ook in de grond niets is te vinden. Het is rationeel gedacht dan ook niet verantwoord om een grondgebied te blijven beheren, dat de Westduitse Bondsrepubliek jaarlijks miljoenen kost.

Door West-Berlijn aan Oost-Duitsland af te staan zouden ook de betrekkingen met de communistische landen worden verbeterd. Immers het vasthouden aan de huidige status vormt de enige hinderpaal om met het Oostblok op vriendschappelijke voet te komen. Bepaald onverstandig

zou het zijn, indien men het op een prestigekwestie zou laten aankomen. Militair gezien zouden de eerste para's nog door de plaatselijke politie in toom gehouden kunnen worden, doch na korte tijd zou het neerkomen op ernstig bloedvergieten. En mogen daaraan jonge mensenlevens worden opgeofferd?

***

Uiterst tegengesteld aan deze redenering is de opvatting om de zaak op te lossen door met militaire kracht de muur te slopen. Enige tijd na de opbouw ervan heeft de stille hoop geleefd, dat het vrije Westen met deze schending van menselijke waardigheid geen genoegen zou nemen. Het heeft niet zo mogen zijn. Met het openhouden van een enkele zigzag doorgang werd juist voorkomen, dat de druppel de emmer deed overlopen. Bovendien werd de vraag actueel of men om Berlijn een nieuwe wereldoorlog zou mogen riskeren. Volstaan werd met een aanvulling van de bezettingstroepen en het zenden van enige belangrijke Amerikaanse personen, die de gedane beloften aan de Westberlijnse bevolking kwamen herhalen: Berlijn is en blijft voor het Westen het symbool der vrijheid. Nimmer zal en mag worden getolereerd, dat de rechten van West-Berlijn zouden worden aangetast.

***

Redelijk aandoende oplossingen schijnen tussen de genoemde uitersten te zijn gelegen. Echter is geen oplossing voor het probleem denkbaar, waarbij één van beide partijen zou ontkomen aan verlies van grondgebied en prestige. Hier zou overheen te komen zijn. Echter blijft de beslissende keuze tussen vrijheid en onvrijheid.

Indien men voor één van deze beiden gekozen heeft is de benadering van het vraagstuk niet moeilijk meer. Daarbij zal wel moeten worden bedacht, dat het bezitten van vrijheid, niet betekent het behouden van vrijheid. Om de vrijheid veilig te stellen, zal men haar moeten verdedigen.

Vrij zijn betekent evenwel niet alleen, dat men slechts zelf van die vrijheid geniet, doch dat ook de ander dit kan ervaren. Voor de vrije westelijke wereld is het overheersende probleem in hoeverre men aan vooral dit laatste inhoud wil en kan geven.

In dit opzicht lijkt thans meer dan ooit de tijd te zijn gekomen, dat men zich afvraagt of de som van al de voorvallen in het jongste verleden, die op zich zelf geen wereldoorlog waard waren, nog langer gedooft, dat de vrijheid steeds verder wordt ingedamd.

M. DE BRUIJNE

DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

Ook de Nederlandse communisten baseren zich net als hun geestverwanten buiten ons land op de theorieën van Marx, Engels en Lenin. Gaarne zou ik, alvorens de C.P.N. te gaan bespreken, deze theorieën willen beschrijven, doch de gestelde limiet van ongeveer 1 pagina voor elke politieke partij zou dan verre worden overschreden. Misschien kunnen, wanneer daar belangstelling voor bestaat, deze theorieën in een later nummer aan de orde komen. Thans alleen de feitelijke geschiedenis van de communistische beweging in ons land.

Socialisme en communisme zijn loten van één stam. De geschiedenis van de socialistische en de communistische beweging loopt tot 1909 parallel.

In dit artikel in vogelvlucht beider geschiedenis tot 1909 en vanaf dat jaar in deze Driemaster de communistische en in een volgend nummer de socialistische richting.

Doordat het „Algemeen Nederlandsch Werklieden Verbond” (1871-1921) ten eerste: niet toegankelijk was voor arbeiders voor wie geen vakvereniging bestond en ten tweede: sterk onder invloed stond van de radicaal-liberalen, werd in 1878 in Amsterdam een sociaal-democratische vereniging opgericht. Later ontstonden ook in andere steden dergelijke verenigingen en in 1881 besloot men tot een fusie: „de Sociaal-Democratische Bond”.

Deze stond in den beginne onder leiding van A. H. Gerhard, maar kort daarop kreeg Ferdinand Domela Nieuwenhuis het voorzitterschap in handen. Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846-1919) was in Nederland de eerste en een tijdlang de enige bekende socialist.

In 1883 werd zijn blad „Recht voor Allen” officieel orgaan van de S.D.B. Door een artikel in het nummer van 24 april 1886 onder de kop „de koning komt”, werd Domela Nieuwenhuis tot een jaar celstraf veroordeeld alhoewel nog tijdens het proces bleek, dat een ander het artikel had geschreven.

Juist deze veroordeling wegens majesteitsschennis heeft er wel toe bijgedragen, dat Domela Nieuwenhuis een enorme populariteit verkreeg. Toen hij op 31 augustus 1887 gratie verkreeg, bereikte, zo schrijft professor Verberne in zijn boek „De Nederlandse Arbeidersbeweging in de negentiende eeuw”, de Nieuwenhuis-cultus zijn hoogtepunt.

Den Haag en Amsterdam bereidden hem een daverende ontvangst. Maar de tweespalt in arbeiderskring bleek al bij zijn bezoek aan Rotterdam. De ontvangst was daar zeer vijandig. Er heerste in die stad een grote afkeer van het socialisme. Aarzeling in socialistische kring was er het gevolg van. Moest men zich gaan richten op directe politieke actie of moest men gaan op de weg van anarchisme en syndicalisme?

Domela Nieuwenhuis in 1891 niet herkozen tot lid van de Tweede Kamer zwaaide de anarchistische richting in. De scheuring in sociaal-democratische kring werd werkelijkheid in 1894. Toen werd opgericht de „Sociaal-Democratische Arbeiders Partij. (Over dit ontstaan van de democratisch-socialistische beweging meer in het artikel over de P.v.d.A.).

Formeel was de S.D.B. hetzelfde jaar verdwenen toen de bond door de Hoge Raad strijdig werd verklaard met de orde. Zij bleef doormaan tot 1900. Daarvoor, in 1896, was Domela Nieuwenhuis uit de bond getreden omdat op het congres van dat jaar het besluit werd genomen, dat aan de leden werd toegestaan aan de verkiezingen deel te nemen. In 1900 sloten de voorstanders van politieke actie zich aan bij de

S.D.A.P., zodat in dat jaar nog maar één socialistische partij overbleef. In 1909 werd de revolutionaire marxistische vleugel uit de S.D.A.P. gestoten. David Wijnkoop, J. C. Ce-ton en W. van Ravesteyn vormden in dat jaar de Sociaal-Democratische Partij. Daarmee was de scheiding tussen wat men nu noemt de socialistische en de communistische partij een feit. De S.D.A.P. werd later P.v.d.A., de S.D.P. heet nu C.P.N.

Tijdelijk grote aanhang

De groep Wijnkoop kreeg in de eerste wereldoorlog contact met anarchisten en syndicalisten en het is dan ook begrijpelijk, dat de in 1918 tot „Communistische Partij Holland” omgedoopte S.D.P. veel stemmen trok van beide laatste groepen, die tevoren van het kiesrecht waren uitgesloten. Tussen de twee wereldoorlogen verloor de C.P.H. echter weer veel stemmen, o.a. omdat de marxistische theorie wat betreft het afsterven van de staat in Rusland, dat in die tijd geregeerd werd onder het communisme niet bleek uit te komen.

Ook vlak na de Tweede wereldoorlog zien we opgang in stemmen-aantal van de communistische groepering. Het was de tot „Communistische Partij Nederland” geworden C.P.H. die ruim 10% van de stemmen kreeg. Hiervoor zijn twee oorzaken aan te wijzen: het feit, dat vele Nederlandse communisten zeer actief in het verzet werkzaam geweest waren en ook de waardering van het aandeel, dat Rusland in het verslaan van de Duitse legers had. Na 1948 (Tsjechoslowakije kwam in het begin van dat jaar gewelddadig onder communistisch bewind) begon de aanhang van de C.P.N. zeer te tanen.

Dit achteruitgaan werd nog versneld toen in 1958 de leiding van de „Eenheids Vak Centrale” (het communistische vakverbond) uit de partij gegooid werd. Onder hen wa-

ren Gerben Wagenaar (oud-voorzitter van de C.P.N.), Henk Gortzak en Reuter (voorzitter van de E.V.C.). Alleenheerser naar Russisch model werd Paul de Groot, de secretaris der Partij. Thans treedt ook zeer op de voorgrond het lid der Tweede Kamer Marcus Bakker.

Niet kunt u, zoals in vorige artikelen in deze serie, lezen hoe de hier besproken partij is opgebouwd. Het organisatiebeginsel zal u duidelijk zijn. Net als in de communistisch geregeerde landen is de partijleiding gecentraliseerd. De leden zijn ondergeschikt aan de partijleiding, de partijleiding aan de partijsecretaris. Feiten- en cijfermateriaal zijn door het partijsecretariaat niet verstrekt. Algemeen bekend is, dat de partij nauw gelieerd is aan de „Eenheids Vak Centrale 1958”, het dagblad „de Waarheid” uitgeeft en een jongerenorganisatie heeft met de neutrale naam: „Algemeen Nederlands Jeugd Verbond”.

Ledental van de partij onbekend, althans voor outsiders. Ongeveer 175.000 Nederlanders stemmen op de C.P.N. Hun achtergrond: vooral grote steden en enkele gemeenten in Groningen, arm, niet-kerkelijk. Net als de eerder behandelde partijen kan de C.P.N. de laatste jaren niet juichen over stemmenwinst. Toppen in 1918 en vooral in 1946. Na dit laatste jaar een enorme teruggang. Vanaf 1918 een overzicht:

1918	4%	van de stemmen
1922	2%	
1925	1%	
1929	2%	
1933	4.5%	
1937	3.5%	
1946	11%	
1948	8%	
1952	7%	
1956	5%	
en 1959	2.5%	van de stemmen.

Splintergroepje?

Nu bij het schrijven van dit artikel de uitslagen van de laatstelijk gehouden gemeenteraadsverkiezingen binnen zijn, blijkt, dat de C.P.N. niet verder in stemmen-aantal is gedaald. Misschien is dit het gevolg van de algemene tendens naar links zoals deze dit jaar is gebleken. Misschien ook zijn we nu aangeland op een hardere kern van partijaanhangers. Waar bestaat die kern zoal uit? Ten eerste uit enkele principieel communisten, een te verwaarlozen aantal; een grotere groep van partijleiders, die wanneer ze daarin zou-

den kunnen slagen, zeker ook in ons land de dictatuur van henzelf zouden introduceren; ten derde, de grootste groep, mensen, die communistisch stemmen omdat zij dit de beste mogelijkheid achten voor het tot stand brengen van sociale verbetering.

De eerste twee groepen zullen voorlopig wel communistisch blijven stemmen. Van de derde groep zijn in de loop der jaren reeds velen overgegaan naar de P.v.d.A. en dit laatste jaar misschien ook naar de P.S.P. Toch zijn er b.v. in plaatsen als Finsterwolde (waar de meerderheid van de raadszetels in handen van de C.P.N. is) nog velen, die communistisch stemmen. Ach, zal men zeggen, Finsterwolde, ook geen al te grote plaats.

Goed, dan nemen wij een iets grotere gemeente: Amsterdam. De cijfers van de in mei gehouden gemeenteraadsverkiezingen spreken duidelijke taal. In sommige zeer arme buurten behaalde de C.P.N. heel wat van de stemmen. In de Staatsliedenbuurt 28,2%, in de Jordaan 30,6% en op de Oostelijke Eilanden maar liefst 34,4% van de uitgebrachte stemmen. Dit alles heeft de C.P.N. in Amsterdam 6 van de 45 zetels opgeleverd.

Daarmee heeft zij een grotere aanhang dan de V.V.D. (5 zetels) en de Prot.-Christelijke groep (4 zetels). Hopelijk zal die derde groep, die is genoemd, die derde groep van mensen, die communistisch stemmen omdat zij daar wat betreft sociaal-economische vooruitgang het meeste heil in zien, worden opgenomen in de gelederen van de democratische partijen. Waarschijnlijk zullen zij dan overgaan naar de P.v.d.A., we zullen daar blij om zijn. Niet zozeer omdat wij stemmenwinst van deze partij zouden ambiëren, maar wel omdat ons de combinatie: Goede sociale omstandigheden voor iedereen met dictatuur in het geheel niet aanstaat.

H. WIEGEL

Het partijsecretariaat van de C.P.N. zij hier dank gebracht voor het mij verschaft materiaal, niet omdat dit voor mij zeer van nutte is geweest bij het schrijven van dit artikel, maar wel omdat ik zo een idee heb kunnen krijgen hoe de communisten over bepaalde zaken denken.

H. W.

LIBERALE BEGINSELEN EN POLITIEK

Liberaal beginselen bevorderen een onafhankelijke opinievorming, vrij van dogma's. Dat doet eveneens de NRC, die uitgaande van liberale beginselen, onafhankelijk, streeft naar de grootst mogelijke objectiviteit in haar voorlichting en daardoor ook voor vele andersdenkenden een gewaardeerd middel is voor de algemene oriëntatie.

Als U nog niet op de NRC geabonneerd bent, vraag haar dan vrijblijvend op proef.

NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT

POSTBUS 824, ROTTERDAM - TELEFOON 111.000

29 en 30 september in De Drommedaris

Groots opgezet weekend van het district Noordholland

U zult wel met bijzonder veel spanning deze Driemaster hebben afgewacht. Immers vorig nummer was het al aangekondigd: zaterdag en zondag 29 en 30 september biedt het district Noord-Holland der JOVD U een weekend, dat zijn weerga nog niet heeft gekend. Niet zomaar in één of andere doodgewone vergaderruimte van een op winst beluste horécaffer.

Nee, in een de eeuwen getrotseerd hebbende Drommedaris in Enkhuizen, zult U de laatste dagen van de herfstmaand vergaderen en feestend, etend en misschien zelfs af en toe slapend, kunnen doorbrengen. Dit grandioze JOVD-festijn zal het laatste zijn wat het district Noord-Holland organiseert. U zult de 29e staan aan de ba(a)r en de wieg van een district. Verwarring over bovenstaande regels zal weggenomen worden wanneer U Uw ogen werpt op het hieronderstaand programma:

ZATERDAG:

16.00 uur: **Ledenvergadering;**

de agenda zal aan de leden worden toegezonden.

Het district Noord-Holland omvat mede de afdelingen in de provincie Utrecht. Voorgesteld wordt de naam van het district te wijzigen in **Noord-Holland-Utrecht**.

18.00 uur: Diner.

20.00 uur: De leden der Eerste Kamer prof. dr. H. J. Witteveen (VVD) en mr. M. van der Stoep (PvdA) zullen inleidingen houden over het onderwerp: „**DE BESTUURSVORM VAN DE NAAMLOZE VENNOOTSCHAP**”.

22.30 uur: **Groot Districtsbal.**

ZONDAG:

tot 10.30 uur: Ontbijt.

11.00 uur: Een uniek JOVD-experiment: De heer W. N. A. Beumkes houdt een inleiding over „**SPREKEN IN HET OPENBAAR**”.

12.00-13.15 uur: Rondvaart op het IJsselmeer.

13.30-14.30 uur: Uitgebreide koffietafel.

14.30-16.00 uur: **PRAKTIJK VAN HET SPREKEN IN HET OPENBAAR.** De aanwezigen zullen de kans krijgen het door de heer Beumkes geleerde in woorden om te zetten.

16.00 uur: Sluiting.

U ziet het, een programma om de vingers bij af te likken: het reeds machtige district Noord-Holland zal zijn positie in de JOVD met de op handen zijnde uitbreiding nog vergroten; een liberaal en een socialist zullen spreken over een buitengewoon interessant en ook actueel onderwerp; de theorie en de praktijk van het spreken in het openbaar: bereidt U zich er maar al vast op voor; en dan nog zo tussen de bedrijven door een groots bal en een rondvaart op de woelige baren der Zuiderzee.

We menen, altijd bescheiden, dat dit program zo aantrekkelijk is, dat niet alleen vele JOVD-ers uit Noord-Holland en Utrecht zich voor dit weekend zullen opgeven, nee, wij verwachten velen van buiten deze contreien te mogen begroeten! Hoe, wanneer, en tegen welke prijs U zich kunt opgeven?

AANMELDING: bij de secretaris der weekend-commissie, de heer **A. J. B. Hubert, M. H. Trompstraat 1, Utrecht**. De aanmelding dient schriftelijk te geschieden. Inlichtingen kunt U ook telefonisch krijgen onder nummer 030-13796.

AANMELDINGSTERMIJN: van 1 tot 21 september. Wanneer U zich niet aan deze data houdt kunnen wij niet garanderen, dat U in de Drommedaris kunt overnachten. U zult dan misschien in hotels of bij particulieren moeten worden ondergebracht.

KOSTEN: De kosten verbonden aan het weekend bedragen: **f 11.50 alles inbegrepen** (ook lakens etc.). Dit bedrag kunt U contant de 29e overhandigen.

KERKDIENSTEN: Deze zullen in de Drommedaris bekend worden gemaakt. De commissie, die dit weekend heeft voorbereid hoopt, dat zij de JOVD-ers een interessante en feestelijke opening van het JOVD-seizoen zal kunnen aanbieden. Zij verwacht velen uit den lande eind september in Enkhuizen de hand te kunnen drukken. Zij roept U allen een hartelijk welkom toe met een: **tot straks in de Drommedaris!**

H. WIEGEL

AANMELDINGSFORMULIER

(uitsluitend te zenden aan dhr A. J. B. Hubert, M. H. Trompstr. 1, Utrecht)

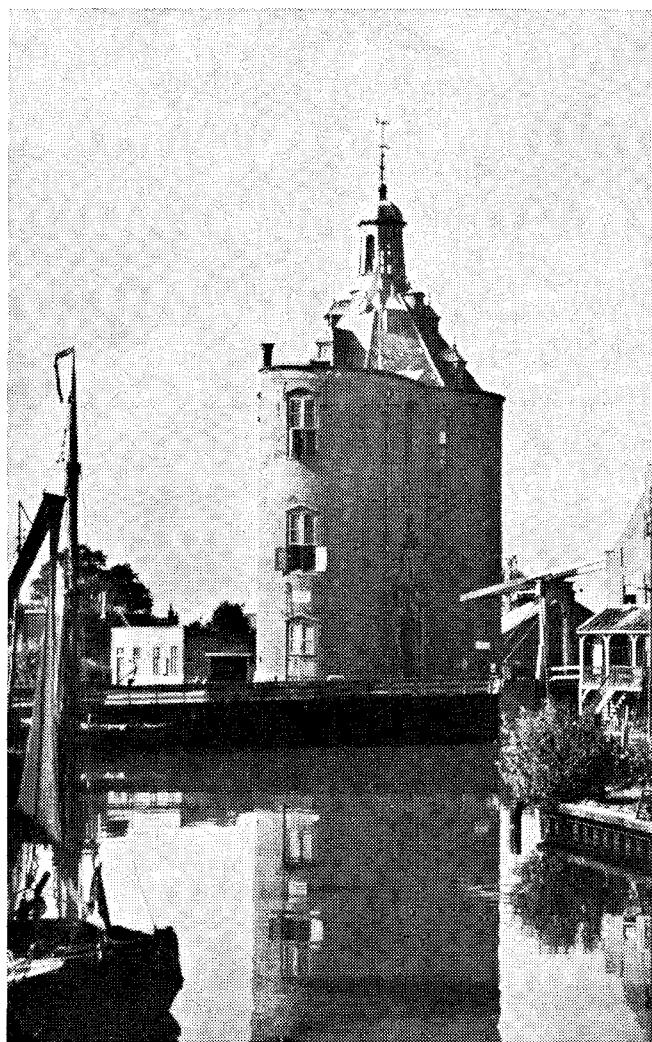
Ondergetekende naam
adres
afdeling

geeft zich hierbij op voor deelname aan het weekend in Enkhuizen.

* Hij/zij geeft er de voorkeur aan wel/niet in de Drommedaris te logeren. De kosten ad f 11.50 worden bij aankomst aan de zaal voldaan.

Handtekening:

* Doorhalen wat niet van toepassing is.

De Drommedaris te Enkhuizen.

De kwestie Nieuw-Guinea

Een weerwoord aan Jongedijk:

Een ingewikkelde geschiedenis is de kwestie Nw.-Guinea zeker. Dat velen door de bomen het bos niet meer zien, is zo mogelijk een nog wijder openstaande deur intrappen. Ik vraag mij echter af of de heer Jongedijk daar ook zelf niet toe behoort. De rode draad is ook duidelijk, maar dan in het betoog van genoemde schrijver.

Ongetwijfeld hadden wij ons veel geharrewar en ergernis bespaard, indien Nw.-Guinea destijds eveneens was overgedragen; als je het zo wilt bekijken hebben we onszelf inderdaad te grazen gehad.

Wellicht was het beter geweest, maar dan om andere redenen om Nw.-Guinea in 1949 aan Indonesië over te dragen, maar het is gezien de praktijk van de „Verenigde Staten van Indonesië” toch werkelijk wat bout (om het zachtjes uit te drukken) te kunnen stellen: „Veel gebieden, waaronder Nw.-Guinea, hadden mettertijd een zekere autonomie verworven of verkregen”.

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken, dat de heer Jongedijk bij het horen van de woorden koloniaal e.d. op de bekende stier begint te lijken en zich onder diegenen wil scharen, die koste wat het kost, en wel onmiddellijk van alles af wil.

Ook ik ben allesbehalve een voorstander van praktijken als in Angola, maar ik geloof toch niet dat het Nederlandse bewind in Indië daar

ook maar in de verste verte aan heeft doen denken. Het merkwaardige is, dat verhalen als het onderhavige stuk vrijwel altijd komen van mensen, die de bewuste landen niet hebben gezien. Ik deed dat wel, zij het slechts vijf jaar en niet in de koloniale tijd (dit ter geruststelling) maar na de overdracht. In die tijd is het me opgevallen hoe velen een aanmerkelijk langzamere overgang hadden geprefereerd en bovendien allesbehalve gesteld waren op de overheersing van de Javaan over het gehele gebied.

Wie zijn overigens die anderen, die nadeel hebben ondervonden van ons zelfbedrog? De Ambonnezen en Zuid-Molukkers? Zij hebben de ontwikkeling in Indonesië anders toentertijd duidelijker zien aankomen dan wij.

De meest vreemde opmerking van de heer Jongedijk vind ik overigens de op één na laatste zin: „De liberale bijdrage is alleen maar negatief geweest”. Slaat dit op 1949 of later? Op later kan dit moeilijk slaan, aangezien het juist het huidige kabinet is geweest, dat de kwestie uit de ijskast heeft gehaald en heeft getracht te een oplossing te vinden voor een kwestie waar we nu eenmaal mee zaten en 2e. zich niet te laten intimideren door Soekarno en trawanten.

Dat dit laatste maar zeer ten dele is gelukt, ligt buiten de macht van dit kleine Nederland.

Ik wil helemaal niet beweren, dat er geen fouten zijn gemaakt, verre van dat, maar een dermate denigrerend artikel, waaraan ik niet helemaal de geest van gebroken geweertjes kan ontzeggen, gaat me toch echt iets te ver.

L. A. VROMEN
(Discussie gesloten - Red.)

Staalconstructies voor alle doeleinden

Speciaalbedrijf voor zwaar plaatwerk

Constructiewerkplaatsen

W. Huizer n.v. Capelle a/d IJssel - telefoon 01804-2657

Het zeegat uit

(Ingezonden)

Van het juni-nummer van de Driemaster werden van de 7 1/2 tekstpagina's er 4 geheel in beslag genomen door directe of indirecte beschouwingen over „De Verkiezingen en de VVD, of Hoe een Koe geen Haas vangt”. Zulks verdriet mij.

Laat ons de leeftijdsgroep van zo ongeveer 16-30 jaar bekijken. Iemand in deze leeftijdsgroep noemen we adolescent. (adolesco: opgroeien, volwassen worden, in kracht toenemen, sterker worden). Voordat de periode van adolescentie intreedt, beleeft de teen-ager zijn of haar wereld vrijwel uitsluitend in de vorm van rechtstreeks persoonlijke banden.

Bij de overgang naar de adolescentie verbreden en verdiepen zich de mogelijkheden tot contact met anderen en met abstracte ideeën, dus verbanden met andere mensen en hun gedachten zonder de rechtstreekse persoonlijke band. Nemen we 5% aan als het gedeelte dat „denkt”, zoals dat zo ongelukkig wordt uitgedrukt, dan kunnen we bij dit deel een intense belangstelling gaan verwachten voor de grote samenhangen in de menselijke samenleving.

Zij gevoelen een duidelijke en reële behoefte om van de wereld, zoals die nu eigenlijk pas voor hen is gaan bestaan, kennis te nemen, zich er te oriënteren om er de eigen plaats in te vinden en te snuffelen aan alle gedachtegebouwen, die er in de loop der tijden zijn ontstaan.

In deze periode krijgt de volwassene-in-wording de mooiste gelegenheid zich ongestoord te ontplooiën en zich te ontwikkelen tot een veelzijdig en harmonieus mens.

Het is in deze fase, dat de befaamde „onbepaalde mogelijkheden van de jeugd” moeten worden gebruikt. Jongeren in adolescentie zijn geïnteresseerd bij de grote hoofd-ideeën, wensen van zo veel mogelijk diversiteiten kennis te nemen en geen vooroordelen op de mouw gespeld te krijgen. Met name schuwen zij die instellingen, waarvan zij redelijkerwijs éenzijdige voorlichting kunnen verwachten, of zelfs maar eenzijdige nadruk.

Na de adolescentie treedt de fase der volwassenheid in. Men heeft zijn keus gemaakt, van diverse zaken geproefd en zijn voorkeur bepaald. Het gekozen terrein schuift nu meer naar voren, de andere wijken terug. In het gekozen gebied is nu plaats voor meer detailwerk. Tevens manifesteert zich een ander trekje: de wil om verkregen inzichten met eigen hand te concretiseren. Werkelijk brede voorlichting is nu meestal alleen nog maar lastig. De behoeften zijn anders geworden. Men is dan tevens géén jongere meer.

Wat zijn nu de consequenties in organisatievorm?

De adolescent wil twee dingen:

1. algemeen en breed gespreide kennismaking met de grote ideeën en stromingen;
2. contact met figuren in dezelfde positie als hijzelf om daar mee samen te gaan en de verworven informatie te bespreken.

De JOVD is er om dit mogelijk te maken op het gebied van de staatkunde.

In de volwassen periode is er behoefte om samen met anderen concrete dingen te verwezenlijken op het gekozen terrein; voor de liberaal is er dan de VVD.

Het zal duidelijk zijn, dat beide organisaties een geheel ander doel nastreven, of althans zouden behoren na te streven. (De meer bijzondere aandacht, die de JOVD aan liberale ideeën schenkt komt voort uit het feit, dat een „liberale” opvatting in feite gebaseerd is op een bepaalde levensinstelling).

Mijn stelling is nu wel duidelijk geworden: Naar mijn mening moet er zo weinig mogelijk contact zijn tussen JOVD en VVD buiten het rechtstreeks verschaffen van typisch Nederlands-liberale informatie van VVD aan JOVD-leden om.

Laten we wel zijn. Om het even heel scherp te stellen, de kleine partijpolitiek in Nederland is voor jongeren, die een grote belangstelling hebben voor de wereldpolitiek en sterk internationaal zijn georiënteerd (Straatsma), **volwassen onbelangrijk**. Daar komt nog bij, dat 1e. de VVD slechts een bepaalde opvatting van het liberalisme vertegenwoordigt en 2e dat de JOVD geen reclame mag en moet maken, ook geen indirecte, voor welke politieke partij dan ook. Dus ook niet voor de VVD. De JOVD houdt zich echter veel te veel met enge VVD-zaken bezig, getuige de Driemaster; en niet alleen die van juni. Het zal het oplettende lezertje inmiddels wel duidelijk zijn geworden, waarom het in de aanhef van dit stukje genoemde feit mij verdriet.....

Laat ons toch de weg volgen, die de DRIEMASTER ons wijst: dat is geen binnenvaartscheepje, maar een volslagen zeewaardig schip. HET ZEEGAT UIT!

A. V. Th. KOCH

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

HBU HBU

**Open thans een rekening
bij de HBU**

- * Uw geld brengt rente op.
- * Uw betalingen worden op gemakkelijke, veilige en vooral SNELLE wijze door de HBU verricht.
- * Formulieren voor het geven van betalingsopdrachten worden GRATIS aan onze cliënten verstrekt.

**Ook voor rekening-courant:
de HBU**

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM HERENGRACHT 436 POSTBUS 554 POSTGIRO 42650
DEN HAAG HOFWEG 1 POSTBUS 46 POSTGIRO 14632
ROTTERDAM COOLSINGEL 104 POSTBUS 249 POSTGIRO 8179

De uitslag der verkiezingen nogmaals geanalyseerd

Voor de J.O.V.D. er is er een belangrijke taak

Met aandacht heb ik in de laatste nummers van de Driemaster de artikelen gevolgd, waarin getracht wordt de recente teruggang van het aantal VVD-stemmen te analyseren. Met aandacht, omdat ook ik uiteraard deze teruggang allerm minst kan toejuichen.

Wat mij echter opviel was dat allen, die deze politieke ommezwaai trachten te verklaren er van uit gingen, dat ons ganse kiezerscorps boordevol politieke bedoelingen naar het stemlokaal toog. Een houding, vleiend voor ons die „aan politiek doen”, maar naar mijn mening gans niet in overeenstemming met de werkelijkheid. ....

Het lijkt mij namelijk niet juist de laatste politieke veranderingen uitsluitend politiek te willen verklaren door een verschuiving naar links, van VVD naar PvdA en van PvdA naar PSP, om welke redenen dan ook. Noch acht ik de term „ontvrede-ningen” geschikt voor allen, die dit maal hun stem aan de VVD onthielden. Zij vooronderstelt namelijk een te groot politiek bewustzijn van ons gehele kiezerscorps.

Om een en ander duidelijk te maken heb ik partijen zowel als kiezers verdeeld in drie categorieën: De politieke partijen zou ik als volgt willen groeperen:

- de confessionele partijen: KVP, AR, CHU, SGP.
- de zuiver-politieke partijen, die ik de stelselpartijen zou willen noemen (ik geef deze term gaarne voor een betere). Van links naar rechts: CPN, PvdA, VVD.
- de randpartijen: Sportbelangen (†), Veiliger Verkeer e.d. Met enige aarzeling zou ik hiertoe ook de PSP willen rekenen.

De kiezers zijn naar mijn mening als volgt in te delen:

- de religieus georiënteerden.
- de politiek georiënteerden.
- de niet georiënteerden.

Volledigheidshalve moge ik er op wijzen, dat in de praktijk een dergelijk scherp onderscheid niet bestaat, als werkhypothese lijkt het mij echter aanvaardbaar.

ad 1. Onder religieus georiënteerde kiezers versta ik de kiezers, die om een religieuze reden op een bepaalde partij stemmen; ik bedoel dus niet een onderscheid te maken in religieuze en a-religieuze kiezers. Het gaat hier om de redenen waarom zij stemmen: dit is een religieuze.

Van hen stemmen de christelijke kiezers op de confessionele partijen; min of meer hypothetisch is de groep religieus-georiënteerden, die uitsluitend op een bepaalde partij stemmen, omdat zij persé niet op een confessionele partij willen stemmen. In elk geval zou een dusdanige kiezer automatisch in de groep van politiek georiënteerden of niet-georiënteerden belanden.

Deze groep christelijke kiezers is vrij constant: zij wijzigt slechts op de lange duur in omvang, n.l. door ontkerkelijking.

ad 2. De politiek georiënteerde kiezers stemmen op een partij wegens haar politiek programma; in het algemeen zijn zij overtuigd en kunnen hun voorkeur met al dan niet redelijke argumenten staven. Zij kunnen vaak lid zijn van een politieke of semi-politieke partij, maar dit hoeft niet.

Grotendeels stemmen zij op de stelsel-partijen, in mindere mate op de confessionele partijen en nagenoeg niet op de randpartijen.

Ook deze groep is qua omvang en qua richting vrij stabiel, hoewel in mindere mate dan groep 1.

De al eerder aangehaalde verschuiving van VVD naar PvdA en van PvdA naar PSP zou in deze groep plaats gehad moeten hebben, aangezien een verschuiving naar links in dit verband een louter politieke verschuiving is.

Dit is de groep waarbinnen de (politiek) ontevredenen vallen; hier hoort de lange en korte golf thuis. Om hier de „weglopers” terug te krijgen, is een linkser koers misschien de oplossing (een koers waarvan ik overigens — zonder opportunisme! — een warm voorstander ben; het uitmun- tende verweer van de heren Jongedijk en Nypels in het Juni-nummer van de Driemaster onderschrijf ik ten volle).

Evenementen als liberale 1 mei manifestaties zijn voor deze groep als uiting van een linkser houding der liberale jeugd misschien geëigend; bepaalde bezwaren mijnerzijds zullen later ter sprake komen.

ad 3. De niet-georiënteerde kiezers vormen de groep van kiezers, die de Nederlandse stembusuitslagen nog enigermate vermogen te verlevendigen. Nu eens stemmen zij blanco, dan weer liberaal. Tot hen behoren ook degenen, die anti-politiek zijn: een typisch kenmerk van de Nederlandse volksaard! („politiek allemaal zwijnerij — ik stem maar wat, ik ben overal tegen”).

De randpartijen moeten het van deze groep hebben, maar zij niet alleen: vaak zijn zij een toch echt niet onwelkome aanvulling van de stelsel-partijen. De confessionele partijen zullen nauwelijks stemmen in deze groep vinden.

Deze groep is qua grootte afhankelijk van o.a. de politieke atmosfeer en van de economische situatie; wat betreft politieke kleur loopt zij van infrarood tot ultraviolet.

Analyse van de niet-georiënteerde kiezer

De voornaamste drijfveer van de niet-georiënteerde kiezer tot bepaling van zijn stem is een soort snobisme, dat een bepaalde partij „in de mode” maakt.

Voor Rusland gevaarlijk werd was dit het communisme (hoeveel eminente Amerikanen bleken tijdens McCarthy in hun jeugd niet lid van de communistische partij te zijn ge-

weest, alleen omdat dat in hun kring destijds „bon ton” was).

Na de oorlog was het allereerst het socialisme, misschien als reactie op het nazidom (een goed anti-nazi was op zijn minst socialist — volgens deze groep). Later werd het liberalisme „in”, wellicht een symptoom van de toenemende welvaart; thans is het blijkbaar het pacifisme. Ik zeg met opzet „pacifisme”; deze groep is a-politiek en hoort daarom eigenlijk helemaal niet thuis in de star-dogmatische, pacifistisch communistische P.S.P.

Naar mijn mening is het dan ook zo, dat een groot deel van deze groep, een deel dat vroeger op de VVD heeft gestemd, rechtstreeks van de VVD naar de PSP is overgezwaaid. Bij de gemeenteraadsverkiezingen bleek ook dat deel van de groep, dat „bij de mode tenachter was” door de uitslag van de Statenverkiezingen „met zijn tijd te zijn meegegaan”. Kort geformuleerd komt het bovenstaande dus hier op neer: het stemmenverlies der VVD is te wijten

a. in beperkte mate aan diegenen uit de groep der politiek georiënteerden, die „linkser” wilden en op de PvdA stemden, terwijl een nagenoeg even grote groep van de PvdA linksaf geslagen is naar de PSP.

b. maar voornamelijk aan het feit, dat voor het merendeel der niet-georiënteerde groep het pacifisme meer in de mode was geraakt dan het liberalisme.

Het verschil tussen de opvatting van de rechtstreekse sprong van VVD naar PSP en de opvatting VVD naar PvdA, PvdA naar PSP lijkt welhaast slechts academisch, het blijkt echter van groot belang voor de vraag, welke methode gevolgd moet worden om de verloren stemmen terug te winnen.

Waarom is deze „new look” te wijten?

Voorzover een modeverandering ooit enige redelijke achtergrond heeft, is het uit de mode raken der VVD zeer zeker te wijten aan de wonderlijke avonturen rond het Ministerie van Defensie; wij kunnen ons wel verdedigen door te zeggen, dat het totale regeringsbeleid in het algemeen toch goed was: deze a-politieke groep heeft van dit beleid geen notie en onze verdediging heeft dus doel noch zin.

Voor de PSP pleit natuurlijk de kwestie Nieuw-Guinea, maar vooral het bewonderenswaardig strijdbare optreden van haar (merendeels jonge) kader. Bovendien mag zeker haar propaganda niet vergeten worden. Simplistisch, negatief en populair als deze is, spreekt zij juist sterk de a-politieke groep aan, die het inzicht en de belangstelling mist om zich in de juistheid en waarde er van te verdiepen (ik denk hierbij o.a.

aan haar radiouitzendingen over de BB, die hoe tendentius ook niettemin kostelijk waren om aan te horen).

Hoe winnen wij deze stemmen terug?

Het organiseren van 1 mei-manifestaties zal ons bij deze groep niet helpen: voorzover zij al de bedoeling begrijpt (en voor hoevelen is niet 1 mei niet de Dag van de Arbeid, maar de Dag van het Socialisme?), lopen wij het gevaar van haar het medelijdende lachje te krijgen, dat een jazzorkest-waar-de-loop-uit-is ontvangt, als zij de nummers van de nieuwe favoriet gaat spelen, daarmee haar laatste goodwill verliezend. (De vergelijking politieke partij-jazzorkest is voor deze groep niet eens gewaagd!).

De oplossing is theoretisch eenvoudig: aan het nomadenbestaan van de niet-georiënteerden moet een eind worden gemaakt door haar politiek te interesseren. Daar naar mijn mening een belangrijk deel van deze groep uit jongere kiezers bestaat — veel argumenten zijn hiervoor aan te voeren — ligt hier in liberale kring vooral een taak voor de JOVD.

Bovendien geloof ik, dat juist in deze zwerfende groep veel potentiële liberale elementen huizen, zodat deze taak misschien nog een dankbare zou zijn ook.

Methoden te vinden om deze lieden aan te trekken lijkt me een werk, dat het beste kan geschieden door afdelingsstudiecommissies, aangezien de methoden plaatselijk zullen verschillen in aard en mogelijkheden. Uit opportunisme zou ik zeggen: laten we er wat aan gedaan hebben voor de komende Kamerverkiezingen, en wel zo spoedig mogelijk, voor wij nog meer terrein verliezen. Voelen wij werkelijk meer voor het liberalisme, dan uitsluitend dat we ons liberaal voelen, dan kunnen we ons in deze spiegelen aan de PSP-ers en zullen we zowel de linker als de rechter hand uit de mouwen moeten steken, wil „het opkomend liberaal getij” niet door onze eigen indolentie weggebben.

G. VAN DER MOST

Het Algemeen Secretariaat
van de J.O.V.D. is gevestigd

HUIS TE HOORNKADE 6

RIJSWIJK Z.H.

Bezoekt ons congres te Rotterdam

op 11 en 12 november a.s.

STEUN AAN KERKGENOOTSCHAPPEN

Meningen in Liberale kring verdeeld

Tot mijn genoegen is het wetsontwerp tot regeling van het verstrekken van een subsidie aan kerkgenootschappen terzake van de stichting van kerkgebouwen op 25 mei j.l. door de Tweede Kamer aanvaard.

Gelukkig hebben ook een aantal liberalen vóór het wetsontwerp gestemd. Hierdoor zal dus bij de stichting van nieuwe kerkgebouwen door de overheid een premiepercentage van 30% kunnen worden verstrekt. En voorts is er volledige gelijkstelling bereikt tussen kerken en niet-kerkelijke genootschappen.

Vorig jaar heeft een commissie uit de VVD over dit vraagstuk een rapport het licht doen zien en ook in JOVD-kringen is de zaak aktueel door de vorig jaar ingediende en aangehouden concept-resolutie betreffende subsidiëring kerkenbouw.

Op het a.s. congres zal deze concept-resolutie als onderdeel van de resolutie Religie en Politiek wederom aan de orde komen. Zoals bekend zijn de meningen in liberale kring verdeeld. Dit kan men opmerken aan de verdeelde stemming in de Kamer, aan de Gemeenteraden, waar de VVD-afgevaardigden soms wel en soms niet hun steun aan subsidie verlenen en aan de JOVD, waar de door het Hoofdbestuur ingestelde Commissie Religie en Politiek in zijn geheel vóór subsidie geporteerd was, terwijl de concept-resoluties van het vorige en het volgende congres tegen subsidie gekant zijn.

Gaarne wil ik hieronder uiteenzetten waarom m.i. dergelijke subsidies een dringende eis zijn en voortvloeien uit de liberale principes. Interessant is allereerst om te constateren, wat het beginselprogramma van de VVD in artikel 3 schrijft, nadat het geconstateerd heeft, dat de Partij diep overtuigd is, dat de grondslagen der Nederlandse beschaving wortelen in het Christendom.

„Zij (de VVD) is ervan doordrongen, dat het bovenal de christelijke geest is, die ons volk de waarde en de vrijheid van de mens en zijn verantwoordelijkheid heeft doen beseffen. Zij acht het daarom een onafwijsbare eis, dat door versterking van deze geest zedelijke ontworteling en geestelijk nihilisme worden overwonnen”.

Wat het beginselprogramma van de VVD hier zegt is uiterst belangrijk en verdient meer aandacht dan het over het algemeen in de praktijk krijgt. **De christelijke geest moet versterkt worden**, zegt zij, waarbij ze later nadrukkelijk eveneens de niet-gelovige betreft, die wel de zedekundige beginselen van het Christendom aanhangt. Wanneer men dit voor de praktijk zou vertalen komt het hierop neer, dat alle arbeid, welke erop gericht is het geestelijk peil te versterken, door de Partij (en naar zij hoopt ook door heel het volk en de regering) wordt gesteund.

Het geestelijke komt vooraan en daarna pas het materiële. Een van de redenen, die het beginselprogramma geeft is: het daadwerkelijk beschermen van de grondslagen onzer samenleving tegen de gevaren, die deze, in het bijzonder van de zijde der voorstanders van totalitaire staatskonstrukties, bedreigen. Ik neem aan, dat men hierbij o.a. denkt aan de landen achter het ijzeren gordijn, waar de totalitaire ideologieën aan een ieder in krant, radio, school, kantoor en fabriek worden opgelegd en waar blijkt, dat dit uiteindelijk zijn invloed op de geest der mensen niet mist. In Nederland wordt van overheidswege (gelukkig) geen pressie uitgeoefend één of andere ideologie of religie aan te hangen en is de beoefening ervan volledig vrij.

Het oprichten en onderhouden van

kerken en bezinningscentra, als ook het betalen van salarissen van predikanten, priesters en andere krachten, het uitgeven van tijdschriften enz. enz. is geheel voor rekening van de betrokkenen. Het spreekt vanzelf, dat dit tientallen miljoenen per jaar kost, welke vrijwillig door de leden worden opgebracht. Toch is dit nog veel te weinig. Nieuwe wijken en nieuwe polders vereisen nieuwe kerken.

Voorts verslapt de geestelijke interesse door een grotere belangstelling voor materiële zaken en vertier als gevolg van de toenemende welvaart. Daarom zou een versterking van de geestelijke krachten (gelijk de VVD in haar beginselprogramma wil) een allereerste taak moeten zijn van het gehele volk!

Nu is het met dit geestelijk peil niet rooskleurig gesteld. Niettegenstaande de tientallen miljoenen, die door de leden worden opgebracht, zijn er veel te weinig geestelijke verzorgers, die in persoonlijke gesprekken het broodnodige pastoraat zouden moeten kunnen verlenen. Wat betekent bv. één dominé op drieduizend inwoners? Bovendien zijn de salarissen abominabel laag. Voor de paar miljoen onkerkelijken zijn daarenboven slechts enkele humanistische verzorgers.

Het beginselprogramma van de VVD en zeker ook dat der andere partijen zeggen in hun eerste paragrafen geestelijke vorming het allerbelangrijkste te vinden, althans veel belangrijker dan materiële zaken. Maar al deze schone woorden ten spijt, wordt er in het parlement vrijwel alleen over materiële zaken gesproken en moeten kerken en geestelijke genootschappen hun eigen boontjes zien te doppen. Een kleine hulp is nu onlangs gegeven in de bijdrage van 30% in de kosten van een nieuwe kerk, waarvan vooral de nieuwe wijken en de IJsselmeerpolders profiteren.

Het merendeel van de liberale kamerleden en ook de brochure „Steun aan kerkgenootschappen” van de VVD spreekt zich zelfs uit tegen die 30%, dus een veel verder gaande steun aan kerkelijke en andere geestelijke genootschappen kan zeker niet op hun steun rekenen. Dit is volgens mij wel geheel in tegenspraak met het kennelijk door hen aanvaarde beginselprogramma.

Of moet dit beginselprogramma niet met al te veel ernst worden genomen? De tegenstanders van subsidiëring zeggen, dat de kerken hun activiteiten zelf dienen te financieren, aangezien bij een subsidie de afhankelijkheid van de kerk aan de staat in de hand gewerkt wordt. Dit lijkt mij echter geen steekhoudend argument. Zijn er b.v. bij de confessionele school of het maatschappelijk werk ook dergelijke problemen bij de subsidie? En zal subsidiëring daarnaast tot verzwakking van de kerken leiden? Ik geloof er niets van.

Dat er risico's zijn in de subsidiëring van kerkgenootschappen is duidelijk. Het is natuurlijk niet te voorzien hoe het afloopt. Eén ding is echter zeker: de huidige situatie loopt uit op een inschriepen van de geestelijke belangstelling en dat is in ieder geval de verkeerde richting. Om het scherp te stellen: er zijn liberalen die volgens hun beginselprogramma hulde brengen aan het Christendom en tegelijkertijd subsidie voor kerkgebouwen of kerkgenootschappen weigeren, maar die wel de bouw van schouwburgen en de toneelgezelschappen en ook de bouw van sportvelden en de sportverenigingen subsidiëren. Waarom betalen de sportmensen hun sportvelden en de schouwburgbezoekers hun schouwburg niet, kan men zich afvragen? Ik ben het er overigens mee eens, dat dit wel gebeurt, maar waarom dan niet bij geestelijke zaken, **als die zoveel belangrijker zijn?**

Het rapport van de VVD adviseert tenslotte de giften b.v. voor kerkenbouw volledig aftrekbaar te maken van het inkomen, d.w.z. de benedengrens van 1% en de bovengrens van 4% van het inkomen te laten vallen. Dit is een goede oplossing voor de allerhoogste inkomens, waarbij de staat op die manier driekwart van de gift betaalt.

Maar als we dit voorstel voor het inkomen van 95% van de bevolking

bekijken heeft dit nauwelijks zin. Als ik b.v. iemand met f 9000 per jaar neem met een gezin met twee kinderen, dan betaalt hij f 796 inkomstenbelasting. Hij kan momenteel 90 tot 360 gulden aan giften voor kerkelijke en charitatieve doeleinden van zijn inkomen aftrekken, waardoor de staat ca. 20% van zijn gift betaalt en hijzelf 80%. Komt hij dus boven die f 360, dan heeft de regeling pas enige waarde.

Overigens betaalt hij dan altijd nog 80% zelf, zodat ons de regeling voor het gros der bevolking van geen enkel praktisch nut toeschijnt. Aangezien het hele VVD-rapport uitloopt op deze conclusie is dit wel een teleurstellend einde.

Samenvattend kunnen we dus zeggen: het liberale beginselprogramma vereist een sterke steun voor versterking van de christelijke geest, die het weerstandsvermogen van de democratie bepaalt tegen de aanvallen van totalitaire ideologieën. De „geestelijke waarden” maken de kracht van een volk uit en niet de „brood en spelen”.

In de praktijk echter ziet de meerderheid der liberalen geen kans dit principe tot werkelijkheid te maken. Integendeel, een te grote angst voor verzwakking van de scheiding Kerk-Staat doet hen afschrikken van enige steun. Hopelijk zal dit in de toekomst verbeteren.

F. WAGENMAKER

Centraal Kaderdag

Op zondag 7 oktober a.s. zal de jaarlijkse kaderdag worden gehouden te Amersfoort.

Ter voorbereiding van het in november te houden congres zullen op die dag diverse interessante onderwerpen besproken worden:

EUROPEES LANDBOUWBELEID

VROUWEN-DIENSTPLICHT

Tevens zal van gedachten worden gewisseld over:

WIJZIGING STATUTEN EN HUIS-

HOUELIJK REGLEMENT

Reserveer alvast de datum. Nadere mededelingen volgen in de Driemaster van september, waarin ook de conceptresoluties worden afgedrukt.

DE TWEEDE HELFT VAN DE 20ste EEUW | oftewel political science fiction

Zomer 2000

I CO- OF NON-EXISTENTIE

Een jaar of 30—40 geleden dachten heel wat mensen, dat het jaar 2000 niet voor de mensheid weggelegd zou zijn. Het heeft zeker niet veel gescheeld of de wereld was in één van de jaren zestig voorgoed verlost geweest van zijn hoogste levensvorm en vermoedelijk ook nog van een flink aantal minder hoge soorten.

Op zichzelf zou dat een stukje mensenwerk van de hoogste orde zijn geweest, alleen te overtreffen door een kosmische calamiteit. Welbeschouwd was die atoombewapening een schandaal van kosmische allure. Oost stond dus tegenover West; dat wil zeggen het communistisch blok tegenover de vrije wereld. De vrije wereld, die een anderhalve eeuw geleden in de gaten kreeg, dat er in zijn maatschappelijke tuin een politiek gifzwammetje werd gekweekt — het klimaat was er goed voor — en zo vrij was het dingetje in de grond weg te trappen, maar toch niet kon verhinderen, dat het stuifmeel met de heersende westenwind naar Rusland woei en daar in goede aarde viel.

Oost tegenover West; beide machten hadden atoombommen en hielden de vinger aan de trekker. Er waren al een paar penibele vergissingen gemaakt met de wederzijdse loersystemen; op de laatste minuten af bleek het loos alarm te zijn. Maar in juli 1966 leek het echt mis te gaan.

De wereld zag het aankomen. In korte tijd waren nl. grote delen van Zuid- en Midden-Amerika in de zuigkracht van het communisme geraakt toen plotseling bekend was geworden, dat geweldige bedragen van de V.S.-hulpactie aan deze landen verkeerd waren terechtgekomen.

D.w.z. buit waren gemaakt door een paar beruchte rechtspolitieke generaals, of via slinkse paadjes in handen waren gesmokkeld van communistische actiegroepen. Het niet geringe politieke tumult, dat hierop volgde resulteerde snel in een aantal communistische volksrepublieken waarvan Noord-Brazilië de belangrijkste was.

In de V.S. ontstond een griezelige emotie. De republikeinse president Larry Coldwater werd door een flink part van zijn partijgenoten en allerlei ultra rechtse „societies” aangezet er nu maar eens flink op los te branden, vooral toen er een oorlog uitbrak tussen de volksrepubliek Noord-Brazilië en de fascistische statenunie Paraguay-Zuid-Brazilië van dictator Stossner jr. Rusland stuurde specialisten en China vrijwilligers. De V.S. lieten in allerijl mariniers aanrukken. De dreigementen van de groten waren duchtig gearneerd met het woord atoombom en klonken vol beloften voor „doomsday”.

Toen de soldaten van beide machten elkaar wilden aanpakken vonden ze troepen van de Verenigde Naties tussen zich in. De IJslandse secretaris-generaal Knäckebröd had zo ongeveer al zijn bevoegdheden overschreden om dit kunststukje voor elkaar te brengen. Engeland opende meteen een diplomatiek offensief, direct gesteund door de andere landen van de Europese Gemeenschap. „An excellent revenge for Suez ten years ago”, moet de Britse premier toen hebben gezegd met een slijt smile aan het adres van de V.S.

In die jaren werd er — evenals nu in het jaar 2000 — flink gewerkt, vooral in de industrielanden — (nu overal). Er waren omvangrijke en gedurfde ontwikkelingsplannen opgezet voor bijna alle soorten van menselijke activiteit. Maar het menselijk leven lag onder de constante dreiging van een kernconflict. Wilde er iets van die plannen terechtkomen dan moest toch allereerst de relatieve vrede gehandhaafd blijven en ook de ontwapening ter hand worden genomen. Eigenlijk waren dit DE grote programmapunten van na 1950.

De mensheid had, althans in theorie, bewezen zichzelf en nog veel meer met een paar klappen te kunnen beëindigen. Dit betekende in oorlogstechnisch opzicht een logisch eindpunt van een lange natuurlijke ontwikkeling, die veel „geestelijke” en economische inspanning had opgeëist. Men was a.h.w. hijgend van inspanning bij dit punt aangekomen. Moeilijk is het dan om af te zien van de verblindende resultaten van een apothetisch vuurwerk. Een ommekeer van de ontwikkeling zou zeker voor bepaalde belanghebbenden een pijnlijke en onverteerbare zaak zijn geweest.

DE GROTE LEUGEN VAN HET EVENWICHT

Om de kans op een onverhoedse aanval te verkleinen en tenminste een minimum aan goede wil te tonen — zeker t.o.v. de neutrale landen — werd er geconfereerd, uitermate langdurig geconfereerd. De staatslieden wisten intussen maar al te goed, dat resultaten wel moesten uitblijven zolang partijen nog belang hadden bij wapening, d.w.z. zolang de politieke spanningen nog voortduurden.

Wel, deze spanningen duurden nog lange tijd voort en werden af en toe nog vergroot, juist door de wapening zelf. Terwille van de waanlogica van het machts-evenwicht draaide aan beide kanten een soort perpetuum mobile van ontwerpen, beproeven en aanmaak van nieuwe wapentypen. Het machts-evenwicht moest dus als motivering dienen. Het was een schijnmotivering, want hoe kon het evenwicht ooit „afgewogen” worden? Het was eerder zo, dat de wapening zich in de gegeven situatie voltrok langs de lijnen van de min of meer autonome technische ontwikkeling op dat terrein.

Een machts-evenwicht heeft feitelijk nooit bestaan en was ook niet nodig omdat de zwakste partij (Rusland) nog genoeg krachten had om de hele planeet op te blazen. Een angstevenwicht zou dus al voldoende zijn geweest, maar daaraan stoorde het wapeningsmobile zich ook niet.

Intussen was in Rusland de schriftuurlijke vreugde (Marx!) om de „naderende ineenstorting” van het kapitalisme dank zij de atoombom omgeslagen in een bedrukte stemming: een zieltogend kapitalisme zou best eens met a-bommen kunnen gaan gooien. Voor Rusland een reden temeer om het wapenen nog maar een tijdje vol te houden.

LAUWHEID EN PACIFISME

De openbare mening in de westerse landen bleef verwonderlijk lauw onder deze omstandigheden. De opinie in de Oost-Europese landen is — kwalijk teken — nooit bekend geworden. In het Westen werd de eigen atoombom vaak alleen maar

als een soort beschermheilige gezien. Het waren vooral Duitsers, die deze beschermheilige graag een plaatsje aan de eigen haard gunden. De V.S. zijn hier niet ingetrapt; eigenlijk inconsequent, want ze hadden wel de „Wehrmacht” weer op poten (laarzen) gezet.

Nederlandse ministers van toen maakten een eind aan een min of meer non-militaristische traditie door aangeboden atoomwapentjes grif maar stil te aanvaarden. De V.S. hoefden er nauwelijks om te vragen; die ministers schenen ze wel op hun brood te lusten, als een soort eigentijdse uiting van hun confessie. Een Amerikaans atoommonopolie was voor het Westen voldoende; dat vonden de Amerikanen later zelf ook.

Op zijn best vond men die hele A (toom)-, B (acteriologische) en C (hemische) geschiedenis een vrij hope-loze zaak. Alleen de z.g.n. eenzijdige pacifisten wonden zich af en toe geweldig op, maar zij deden dat op verkeerde gronden. Hun vraag was: wat biedt de beste kansen op overleving, eenzijdige westerse ontwapening met als mogelijk gevolg een communistische overheersing, of de atoomoorlog, die zeker zou komen? Het antwoord hierop was, ook door niet-pacifisten, makkelijk te geven. Maar de vraag was niet juist gesteld. Deze pacifisten gingen in feite uit van het l'histoire se répète = 1870, 1914, 1939, 19? De officiële mening

heel makkelijk zeggen.

„De onmogelijke noodzakelijkheid”¹⁾ van de vreedzame co-existentie werd tenslotte erkend. In 1972 werd een definitief ontwapeningsaccord gesloten, nadat een jaar eerder een niet-aanvalsverdrag tot stand was gekomen. China wilde eerst niet meedoen, ook al omdat het sinds kort een eigen — onbeschrijfelijk „vuile” — atoombom had. Maar toen de Sovjet Unie omvangrijke economische hulp toegezegd had gingen ook in China de V.N.-inspecteurs aan de slag. Begin 1971 was het Kennedy gelukt de Gaulle van zijn atoombom af te trekken. De V.S. moeten de generaal te verstaan hebben gegeven, dat zij op de sterke Franse en Europese oppositie zouden spelen als hij niet toegaf. Hierover bestaat trouwens nog weinig opheldering, maar wel is bekend, dat de Gaulle kort tevoren nog geprobeerd had heel West-Europa die bom aan te praten. Zelfs West-Duitsland paste ervoor.

Een half jaar eerder had Engeland zijn explosieve kernbezit opgegeven; de meeste Gemenebestlanden hadden een request ingediend bij de Britse regering.

De geleidelijke ontwapening had misschien een paar jaar eerder kunnen beginnen als niet president Kennedy was gestruikeld over zijn sociaal-economische politiek. Door de tegenwerking van republikeinen en rechtse democraten in Senaat en Huis van afgevaardigden kon hij zijn voorstellen er niet door krijgen. De economie van zijn land bleef weifelen.

In 1964 werd Coldwater tot president gekozen; de V.S.-economie kreeg toen helemaal een appelflauwte met als gelukkig resultaat dat in '68 Kennedy weer aan het bewind kwam. Eén van zijn eerste regeringsdaden was het aanbieden van een doeltreffende steunactie aan (ook halfcommunistische) Latijnsamerikaanse landen. Subversieve extreemrechtse clans in eigen land werden door J.F.K. flink aangepakt. Van belang was dat tegen 1970 de grotere vooruitstrevende partijen van West-Europa — w.o. liberalen en sociaal-democraten — gaandeweg meer oog kregen voor de urgentie van ontwapening.

Daarentegen houdt een niet gering aantal conservatieven tot op de huidige dag vol, dat het sinds de ontwapening met „alles” bergafwaarts is gegaan. In de Oost-Europese landen was intussen de praktijk weer wat sterker geworden dan de leer; er was met name op geestelijk en economisch gebied (kleinhandel) een beetje vrijheid ontstaan. De culturele uitwisseling met het Westen, ook via directe en telstar-tv, zal hieraan wel niet vreemd zijn geweest. Toen Chroesjtsjow tenslotte zijn militairen had klemgezet leek aan de belangrijkste voorwaarden tot een ontwapeningsovereenkomst voldaan te zijn.

Er wordt wel eens gezegd, dat de atoombom ons de oorlog heeft afgeleerd. Dat is in zoverre wel wat te optimistisch dat er sindsdien nog wel een paar gewapende conflictjes zijn uitgebroken. Maar die werden dan weer haastig door de V.N. afgebroken.

H. JONGEDIJK

¹⁾ Prof. Dr. W. Banning.

EVOLUTIE

Op technisch gebied is er al veel gebeurd en staat ons in de toekomst nog heel wat te gebeuren. Dat wil iedereen graag aannemen. Op sociaal-economisch en politiek terrein is de ontwikkeling tot dusver ook nog al spectaculair geweest. Een verdere evolutie in dit opzicht wordt daarentegen door niet weinigen onwaarschijnlijk en misschien zelfs ongewenst geacht.

Laten wij wel wezen: die evolutie gaat door, en snel, want langzaam zijn alleen de slakken en schildpadden nog maar. Wij zijn nog niet aangeland in een nieuw soort middeleeuwen, in een maatschappelijk bouwsel van langdurige stabiliteit. Het is natuurlijk zaak, dat het liberalisme flink meepraat en -doet in die evolutie; de mensheid zou daarmee gebaat zijn.

Hierbij gaat het eerste hoofdstukje van een verhaal over politieke ontwikkelingen die zouden kunnen gebeuren vóór 2000. Ga ze niet „checken” met de krant in de hand. Dat is teveel eer voor het opstel.

H. J.

baseerde zich meer op het l'histoire ne se répète jamais, wat ook nu meer in overeenstemming met de feiten bleek te zijn, maar zoiets kan je achteraf, na de ontwapening, wel

ONTWERP-RESOLUTIE LANDBOUW IN EUROPA

Bijgaand publiceren wij de veranderde tekst van de ontwerp-resolutie Landbouw in Europa.

De J.O.V.D. enz. enz. overwegende dat,

de landbouw in een Europese Gemeenschap op sociaal en economisch terrein een onmisbare schakel is;

de groei naar Europese eenwording belangrijk kan zijn bij het oplossen van internationale landbouw en voedselvoorzieningsproblemen;

ten gevolge van specifiek economische omstandigheden in de landbouw het niet mogelijk is de rentabiliteit als algemene norm te nemen; op grond van sociologische overwegingen, overheidsinterventie van een supra-nationaal orgaan in de landbouw noodzakelijk blijft;

de vraag naar landbouw producten praktisch inelastisch is;

het aanbod van vele landbouwproducten de koopkrachtige vraag overtreft; de prijzen der landbouwproducten voor een zeer belangrijk deel de kosten van het levensonderhoud bepalen en dus indirect de concurrentiepositie van de industrie;

de maatschappelijke verhoudingen vragen om een zo rationeel mogelijk gebruik van de productiefactoren;

de beloning op sociaal-economisch verantwoorde bedrijven gelijk behoort te zijn aan de beloning in vergelijkbare bedrijfstakken;

spreekt als haar mening uit dat,

een Europese integratie alleen mogelijk is wanneer er een gemeenschappelijk landbouwbeleid tot stand komt, waarbij structuur-vraagstukken, vraagstukken van produktie en sociale vraagstukken tot een oplossing komen; het niet mogelijk is om in Europees verband aan alle vraagstukken een einde te maken, doch dat er naar gestreefd dient te worden een wereldlandbouwbeleid te creëren;

overheidsinterventie niet moet plaatsvinden door een systeem van garantie-prijzen, doch de Europese overheid dient te zorgen voor een zodanig prijspeil, dat een redelijke bestaansmogelijkheid in de landbouw gewaarborgd is door op de markt te opereren;

de ontstane overschotten via een wereldvoedselonds tegen redelijke prijzen beschikbaar moeten worden gesteld van ontwikkelingslanden, echter op zodanige wijze, dat de zelfwerkzaamheid van deze landen niet wordt beknot; medewerking dient te worden verleend aan het tot stand brengen van een internationale structuurcommissie, welke tot taak dient te hebben, bij onverantwoorde overproduktie advies uit te brengen over de verminderingsmogelijkheden;

de produktiviteit moet worden bevorderd door structuurverbetering, scholings- en omscholingsmogelijkheden, industrialisatie en onttrekking van minder geschikte gronden aan de landbouw;

de overheden niet onnodig dienen te bevoogden op terreinen waar het bedrijfsleven of de individuele agrariër zelf voldoende capabel is;

en gaat over tot de orde van de dag.

DE LANDBOUWCOMMISSIE

Liberaal Beginnselen en Programma vereist.

Ook vernieuwing en aanpassing aan de huidige omstandigheden zal nodig zijn op korte termijn. Tijdig vóór de verkiezingen van volgend jaar zal de V.V.D. opnieuw haar koers moeten uitzetten en vervolgens met élan en duidelijk haar idealen en de praktische toepassing ervan met moderne propagandamethoden moeten brengen aan ons volk. Vanzelfsprekend is daarvoor een goed werkend partij-apparaat onmisbaar, wat in het verleden wel heeft ontbroken.

Het lijkt mij van het grootste belang, dat de J.O.V.D.-ers, voor zover mogelijk, ook persoonlijk politiek actief optreden. Door de stuwkracht van de jongeren kan dan de V.V.D. uit het slop gehaald worden, waar ze op het ogenblik toch in zit.

Steun in het algemeen aan de jongere kandidaten voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer in '63 en in het bijzonder aan diegenen, die uit de J.O.V.D. voortkomen, lijkt mij zeer belangrijk.

Met Uw daadwerkelijke medewerking hebben we de kans nog eens een echte Volkspartij te worden met aanhang onder alle lagen en leeftijden der Nederlandse bevolking.

Groningen. L. W. ZUIDEMA

De kiesgerechtigde leeftijd

Er zijn vele goede argumenten aan te voeren voor verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd. Eén ervan zal velen momenteel sterk aanspreken. De meeste militairen, die zich op het ogenblik in Nieuw-Guinea (of heet het al Irian Barat?) bevinden zijn omstreeks twintig jaar. Zij verkeren in heuse oorlogsomstandigheden, maar hebben niet de minste in-

vloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van de regering, die hen naar dit land heeft gezonden.

Het zou theoretisch mogelijk zijn geweest, dat momenteel een heel andere politiek werd gevolgd, indien de regering anders was samengesteld, wat (alweer theoretisch) tot de mogelijkheden had behoord, als alle nu in dienst zijnde militairen hun stem hadden mogen uitbrengen. Is het niet een ietwat onfrisse situatie, dat er in ons democratisch geregeerde land mensen hun leven op het spel moeten zetten voor een zaak, waarmee zij verder niet ook maar de minste bemoeienis mogen hebben, omdat zij politiek onmondig zijn? De wet acht hen nog niet capabel om indirect mee te werken ons land te besturen, echter wel om te vechten voor de belangen (zoals anderen die zien) van dit land, met als uiterste consequentie de dood.

Als er geen kwestie Nieuw-Guinea bestond zou het wellicht moeilijker zijn dit argument duidelijk te belichten. Men zou dan echter kunnen aanvoeren, dat de dienstplichtigen moeten leren met nucleaire wapens om te gaan, zonder dat hun de gelegenheid is geboden indirect hun goed- of afkeuring kenbaar te maken over het gebruik van dit soort wapens door aan deze militairen stemrecht te verlenen.

De kerken in Nederland achten iemand van achttien jaar wel rijp om zoiets essentieels als zijn geloofsovertuiging te kunnen bevestigen. Is onze maatschappij soms van een hogere essentie? Of gaat men af op de politieke belangstelling van het individu? Zeer velen zouden dan nooit aan stemrecht toekomen.

Tegenstanders van verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd zullen wellicht willen opmerken, dat ik hierboven een aardig stukje demagogie heb weggegeven. Ik meen echter, dat reële punten zijn aangevoerd, scherp gesteld terwille van de duidelijkheid.

R. M. TERSCHUUR

(Inzender krijgt zijn zin. Als we goed zijn ingelicht zal nog dit jaar een wetsontwerp tot verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd bij de Kamer worden ingediend — Red.)

MENS SANA IN CORPORE SANO

(Ingezonden)

Er moeten in ons land meer topfiguren komen in de sport, in Tokio '64 moeten we ons revancheren voor de „beschamende” resultaten van de olympische spelen te Rome — dit krijgen we keer op keer van onze sportjournalisten te horen.

Hun stelling is, dat er alleen dan belangstelling komt voor een bepaalde tak van sport, als we daarin een nationale sportheld kunnen aanwijzen. Bovendien zouden zo ook veel sneller de gelden voor verbetering van de sportaccommodatie ter tafel komen.

Deze stelling is gemakkelijk te verdedigen b.v. na de zwemsuccessen van onze zwemsters zijn er nieuwe zwembaden gekomen (ik zeg echter niet, dat er genoeg zijn!) dan na de schaatstriomfen van de schaatssenrijders, de aanleg van kunstijsbanen, — er wordt gesproken over een overdekte wielersbaan na de voor ons schitterend afgelopen wereldkampioenschappen wielrennen — de judosport beleeft hoogtijdagen.

Hoe staat het met de „amateurs”, die de top bereiken, of willen bereiken? In het programma van 24 januari j.l. voor de televisie gaf de ritmeester Gruppelaar in een vraaggesprek met Rien Bal hier het volgende antwoord op: „Bij wijze van spreken moet er wanneer ik mijn pupillen midden door snij er een „hinnekend paard” uit springen, hun hele leven moet voor het paard zijn en niets anders, het moet hun leven vullen!”

Hierbij moet nog aangetekend worden, dat er op het oefenterrein van de ritmeester de gehele dag getraind wordt, niet één dag per week, nee het gehele jaar! Noemt u dit nog amateurs, welnee!, de ritmeester gaf dit ook „ruiterlijk” toe. Toch gaat b.v. de internationaal bekende Irene Jansen proberen de „amateuristische” top bij de Olympische spelen te bereiken. Moet dit ons amateuridoel zijn? Larie — denkt u zich eens in wat zo'n meisje op ander gebied te kort moet komen. Irene gaf zelf het antwoord: Ik offer dit voor mijn sport op en ik heb het er voor over!” Maar een bekend spreekwoord luidt: „Wat niet weet, wat niet deert.” Het is voor onze nationale geest en gezondheid te hopen, dat niet iedereen het verlangen krijgt om zo de top te bereiken. Natuurlijk zijn er ook de gunstige uitzonderingen, het is nooit goed te generaliseren, ik noem b.v. Van der Grift en Kamerbeek.

Dat de financiering van sportaccommodatie een stimulans krijgt door de aanwezigheid van een topfiguur wijs ik toch resoluut af. Frankrijk kwam buitengewoon slecht uit de spelen van Rome. Dit was juist aanleiding voor De Gaulle veel meer aandacht aan sportzaken te schenken. Ook bij ons is het een nationale plicht van onze regering zorg te dragen voor de lichamelijke gezondheid van ons volk, ook zonder topfiguren. Via de sportnota kwam er eindelijk schot in deze zaak. Dat bij nadere ontleding deze nota zeer teleurstellend was is betreurenswaardig. De regering dient te beseffen, dat er slechts een gezonde geest is, in een gezond lichaam.

Irene, mijn favoriete sport is ook de paardensport, je bent er erg goed in en ik wens je nog alle succes (maar dan als professional!).

DICK DE RONDE Jr.

Hoogstraat 45, Schiedam.

Mening van een „veertig plusser”

(Ingezonden)

Pas geabonneerd op „De Driemaster”, heb ik met bijzonder genoegen als niet J.O.V.D.-er (40+), Uw blad gelezen. Als V.V.D.-lid en lezer van „vrijheid en Democratie” betuig ik U graag mijn instemming met de verfrissende lectuur in Uw maandblad.

Ik ben het geheel eens met de uitlatingen van de verschillende sprekers op de bijeenkomst van de J.O.V.D. op 1 mei en zou er aan willen toevoegen, dat de V.V.D. meer sociaal besef moet tonen in de toekomst en de werknemers moet gaan trekken op straffe van terug te vallen tot de positie van de „Liberaal Staatspartij”, kort vóór 1940.

Een sociaal vooruitstrevend liberalisme is geloof ik geboden en mogelijk. M.a.w. de V.V.D. moet niet zijn de z.g. „brandkastenpartij”, omdat dit gelukkig geen liberaal ideaal is en bovendien onpraktisch want dit optrekken voor de „kluizenaars” geeft geen kiezerswinst straks, omdat het aantal van bovengenoemde lieden te gering is.

Overigens komen wij er met de Kamerverkiezingen van '63 in zicht m.i. niet door alleen een verandering en verjonging in de topleiding van Partij en Kamerfracties aan te brengen. Hoe noodzakelijk dit op zichzelf is, daarnaast is, dunkt mij bezinning op een heldere, voor ieder begrijpelijke formulering van onze

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempfer.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,

H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

Drs F. A. Hoogendijk (secr.)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:

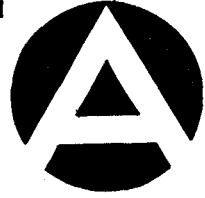
Gooiergracht 163, Laren (N.H.)

Telefoon 02953-3563.

Abonnementprijs minimum

f 3,— per jaar. (Voor leden gratis).

Abonnements- en advertentie-gelden uitsluitend aan G. Stempfer Laren (N.H.), Postgiro 244397 of op bankrekening, Hollandsche Bank-Unie N.V., Herengracht 434—438, Amsterdam.

N.V. BETONDAK

Fabrieken Arkel - kantoor Gorinchem

N.V. Lijm- en
Gelatinefabriek

„Delft”

TWEE TORENS
Telefoon 25242 - Delft

LIBERTAS

tweemaandelijks
orgaan van de
**NEDERLANDSE
LIBERALE
STUDENTEN**

Vraagt
proefnummer!

Adm. Rooseveltlaan 175
Amsterdam-Z.

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER
GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM
TELEFOON Nos.: 66038 - 66490
TELEFOON NA 6 UUR 74863

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

CARROSSERIE- EN WAGENBOUW

H. BIKKER - BOSKOOP

PUTTEKADE 1 - 3 - TELEFOON 3193 K 1727

VOUW-CARAVAN „EASY”

volwaardige Caravan en toch opvouwbaar (géén tent-caravan)

AANHANGWAGENS 2 WELIG, VOOR LUXE AUTO'S

FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK N.V.

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

Vlotte behandeling van hypotheekaanvragen

Fa. W. VAN 'T HART & ZONEN

TELEFOON 39416-33267-50699-32280

- Classificeren en volledig onderhoud van schepen.
- Reinigen van alle typen stoomketels
- Vervanging dek- en machinekamer-personeel
- Onderhoudswerkzaamheden van constructiebouw.
- Zandstralen van alle voorkomende werkzaamheden.
- Mastiekwerkzaamheden

DRIJVENDE LICHT-, LICHT- EN ZANDSTRAAL-INSTALLATIES
HUDSONSTRAAT 37-39 - ROTTERDAM-W.

TRIPLEX & BOARDHANDEL

D. BRAND

„Picus”-Betontriplex - Meubelplaten - Deuren

Spangesekade 115 - ROTTERDAM

Tel. 010 30231-51995

Scheeps-
reparatie-
bedrijf

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

JOH. BOELE TZN's

ZAND-, GRIND-, HANDELS- EN TRANSPORTBEDRIJF
Corn. Muschstraat 2 - Rotterdam 4

Voor levering van ophoogzand

N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

schepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

Electro-Delfia

(M. van der Hoeven)

voor automatisering van lichte en zware
oliestookinstallaties - warmte regeling -
Beregeningsinstallaties enz.

Telefoon 0 1730 - 23473

Van Kinschotstraat 206, Delft.

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

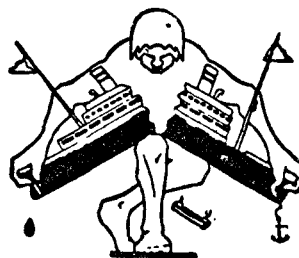

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

FRANK RIJSDIJK'S Industriele Ondernemingen n.v.

Hendrik-Ido-Ambacht
Tel. H.I.-Ambacht 2045
Rotterdam 117615

SCHEEPSLOPERIJ

HANDEL in:

- Oud IJzer
- Nieuw IJzer,
- Bruikbaar IJzer, enz.

Captain A. de Jonge

Gecontroleerde Particuliere
Dag- en Nacht-Bewakingsdienst

Bewaking van Schepen,
Kaden, Loodsen, Wagons
en opgeslagen goederen
Vakkundig en Technisch
personeel voor verhalen
van schepen, openen en
schoonmaken van ruimen,
binnen- en buitenboord
verven, ketel en tank
reinigen, aflos donkey-
man, matrozen, koks, enz.

8 b van Vollenhovenstraat,
Rotterdam

Tel. dag en nacht 123578, 126173
en 116539

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S
SCHEEPSWERVEN N.V.
KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354, Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 22-24

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

DE ROTTERDAMSCHE DROOGDOK MIJ N.V.

Leeuwenstijn - Staalbouw

Schiedam - Jan van Riebeeckweg 10
Telefoon (010) 6 56 67 - 5 32 63

Staalconstructies
Zware plaatwerken
Steek-, spil- en ovale trappen
Pijpconstructies
Hekwerken enz.

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

WERF I.S. FIGEE N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

archiefvernietiging
OUD PAPIER

J. de PAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

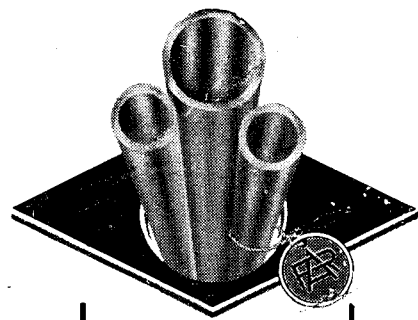
14e Jaargang No. 9

september 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**NAADLOZE
STALEN
BUIZEN**
N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.
ARNHEM
Tel. 24941-44 Postbus 42

Bij het aflossen van de wacht

Een woord ten afscheid

Een vraagstuk, dat reeds jaren geleden tot een oplossing had moeten worden gebracht, te weten: de benoeming van een nieuwe hoofdredacteur van de Driemaster, krijgt thans eindelijk zijn beslag.

Het Hoofdbestuur van de J.O.V.D. heeft n.l. besloten, dat met ingang van 1 oktober a.s. een nieuwe man zich met de hoofdredactionele werkzaamheden van onze Driemaster zal gaan belasten.

Dat dit niet reeds veel eerder is gebeurd — dat wil ik met nadruk vaststellen — ligt niet aan ondergetekende. Immers, hij had reeds jaren geleden de wens te kennen gegeven te willen aftreden, omdat zijn „vergevoerde” leeftijd (althans gemeten naar de maatstaven van „jongeren”) het wenselijk deed zijn een inderdaad jongere kracht aan te trekken.

Het is er steeds niet van gekomen. Dit kwam enerzijds omdat men er tegen op zag een eenmaal historisch gegroeide verhouding te verbreken, anderzijds, omdat voorgaande hoofdbestuurlijke colleges van mening waren geen geschikte opvolger te kunnen aanwijzen.

In deze omstandigheden is thans gelukkig een verandering gekomen met het gevolg, dat de Driemaster een hoofdredacteur krijgt, die wat zijn leeftijd betreft echt tot de jongeren behoort en ook ten aanzien van zijn taak nog midden in het verenigingswerk van de J.O.V.D. staat.

Ik kan mij hierover slechts verheugen, omdat een behoorlijke doorstroming in een jongerenorganisatie een eerste vereiste is om haar ook inderdaad jong te houden.

***

Het is ruim dertien jaar geleden dat het eerste Hoofdbestuur van de J.O.V.D. mij verzocht de hoofdredactie van de Driemaster te willen voeren. Ik mocht toen in het eerste nummer van de Driemaster, dat in juni 1949 verscheen, een appèl tot de jongeren van Nederland richten.

Het kan voor vele „jongeren onder de jongeren” wellicht interessant zijn, dat we ons even in de historie verdiepen.

Dat eerste hoofdbestuur bestond uit W. J. de Blaey, voorzitter; G. van Schagen, secretaris; A. Delfos, penningmeester; mejuffrouw M. Hardeman; mejuffrouw mr. H. C. W. van Wageningen; J. G. Th. Linssen; C. J. de Visser; C. A. v. d. Haar en J. v. d. Vorm.

Behalve de hoofdredacteur vermeldde de eerste Driemaster als leden van de redactie J. G. Th. Linssen, E. Nordlohne, A. A. C. Reedijk en G. van Schagen.

Met deze bemanning koos de Driemaster het ruime sop en gedurende de ruim dertien jaar, dat zij in de vaart is kan van voorspoedige reizen gesproken worden.

***

Een woord ten afscheid betekent tevens een korte verklaring van het in die periode gevoerde beleid. Dat beleid is er steeds op gericht geweest, de Driemaster een blad van niveau te doen zijn. Van niveau in die zin, dat voor de andersdenkende respect werd getoond en de inhoud van het blad niet verviel in een te onbezonnen geschrijf, dat de politieke strijd naar beneden zou halen.

Het toezien hierop acht ik de belangrijkste en voornaamste taak van de hoofdredacteur.

Van Dale omschrijft het begrip hoofdredacteur als volgt: „de voornaamste der redacteurs, die de hoofdleiding van een krant of tijdschrift heeft”. Ik zou hieraan willen toevoegen: „en die verantwoordelijk is voor de inhoud van het blad”.

Die verantwoordelijkheid dient zwaar te wegen. Zij houdt tevens in: een grote zelfstandigheid. Het moet niet zo zijn, dat om elke kleinigheid de gehele redactie bij elkaar moet worden geroepen. Op deze wijze „democratiseert” men de zaak dood.

Het leek mij van belang, vooral ook voor mijn opvolger, van dit inzicht nog eens te getuigen. Het waarlijk leiding geven lijkt mij van groter belang dan het schrijven van hoofdartikelen. Immers, hoe vaak komen er geen bijdragen binnen van redactieleden of gewone leden, die als hoofdartikel uitermate geschikt zijn.

Hiermede is tevens de verklaring gegeven waarom er van mijn hand de laatste jaren zo weinig hoofdartikelen zijn verschenen. Hierbij kwam nog, zoals reeds opgemerkt, dat ik het juist vond zoveel mogelijk „echte” jongeren aan het woord te laten.

***

Aldus zal ik nu als hoofdredacteur afscheid nemen. Ik doe dit met een oprecht gevoel van dankbaarheid. Dankbaarheid jegens de vele hoofdbestuurcolleges, waaronder ik heb mogen werken. Dankbaarheid ook jegens de vele redactrices en redacteurs met wie ik de afgelopen dertien jaar de Driemaster heb mogen samenstellen.

Ik heb velen in de J.O.V.D. ontmoet, die ik thans tot mijn vrienden mag rekenen en die hechte vriendschap acht ik een zeer kostbaar goed, omdat het je leven verrijkt en je in moeilijke omstandigheden er op terug kunt vallen, hetgeen steeds een enorme steun betekent.

Ik prijs mij gelukkig, dat ik als uitgever van de Driemaster nog nauw met het blad zal zijn verbonden door het verrichten van technische en administratieve werkzaamheden, waarmee dus ook de band met onze J.O.V.D. zal blijven bestaan.

Ik hoop de werkzaamheden van onze J.O.V.D. nog lang te kunnen volgen, zij het dan nu meer uit de verte.

Ik wens mijn opvolger, Evert Hoven, veel succes toe en zal hem zo nodig graag van advies dienen. Hoven is behalve oud-landelijk voorzitter van de J.O.V.D. reeds geruime tijd lid van onze redactie geweest en kent het klappen van de journalistieke zweep bij uitstek, zodat we veel van zijn leiding mogen verwachten.

Moge ik besluiten met de Driemaster een behouden vaart onder zijn nieuwe kapitein toe te wensen.

GERT STEMPEL

Centraal Kaderdag - Amersfoort

Mede ter voorbereiding van het op 10 en 11 november a.s. te Rotterdam te houden Congres zal op

ZONDAG 7 OKTOBER A.S.

de jaarlijkse Kaderdag worden georganiseerd.

Het Hoofdbestuur nodigt alle leden uit op die dag om 11.00 uur aanwezig te zijn in Hotel „De Oude Tram”, Stationsplein te Amersfoort. De discussie-onderwerpen zijn:

**LANDBOUW IN EUROPA
VROUWEN-DIENSTPLICHT
STATUTEN EN REGLEMENT**

De teksten van de concept-resoluties zijn afgedrukt in de Driemaster van augustus en september.

De voorstellen van het Hoofdbestuur tot wijziging van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement zullen tijdig aan de afdelingssecretariaten worden toegezonden. Bezoekers van de Centraal Kaderdag ontvangen zonnodig een exemplaar ter vergadering.

Tot ziens, op 7 oktober in Amersfoort!

De Katholieke Volkspartij

Veel en veel later dan de Anti-Revolutionairen, en zelfs later dan de individueel ingestelde liberalen, hebben de katholieken hun partijorganisatie opgebouwd. In de tijd daarvoor steunden zij eerst de liberalen en later de A.R. Deze voorgeschiedenis hieronder heel in het kort.

Eén van de vele hervormingen, die door Thorbecke in het Nederlands staatsbestel zijn doorgevoerd, is geweest een eind te maken aan de grote discriminatie van ons katholieke volksdeel. Zijn eerste kabinet (1849-'53) werd er zelfs door ten val gebracht.

Immers, het in de grondwet toegezegde recht: instelling van de bisschoppelijke hiërarchie, wekte zo'n weerstand bij conservatieven en protestanten, dat deze de koning verzochten het pauselijk besluit betreffende deze hiërarchie niet goed te keuren.

Koning Willem III, toch al anti-Thorbecke, toonde duidelijk sympathie voor deze zg. April-beweging, waarop Thorbecke zijn ontslag aanbood, dat de koning maar al te graag aanvaardde.

Door de actie van conservatieven en protestanten tegen de liberale regering, die pal stond voor het grondwettelijk recht van de katholieken, werd het katholiek-liberale bondgenootschap alleen maar hechter.

In de 60-er jaren van de 19e eeuw veranderde dit.

In 1864 verscheen de encycliciek Quanta Cura en de Syllabus Errorum. Hierin sprak de Paus zich uit tegen samenweking van katholieken en liberalen. Daarbij kwam in ons land nog het in 1868 verschenen bisschoppelijk mandement over de openbare school. Door dit alles gingen men op vurige aansporing van de eerste grote katholieke parlementariër Schaepman (1844—1903) aansluiting bij de A.R. zoeken.

Om zijn streven te bereiken gaf Schaepman o.m. zijn bekende „proeve van een program” uit. De coalitie, nu nog bestaand, die opgebouwd werd door Schaepman, Kuyper en Lohman, had in de beginjaren een duidelijk A.R.-stempel. Oorzaken hiervan n.m.m. tweeërlei: a. de krachtige Bismarckiaanse Kuyper legde maar al te graag aan iedereen zijn wil op, b. de in 1879 opgerichte A.R.P. was hechter georganiseerd, en dus machtiger, dan de katholieke partners.

Pas in 1896 kwam er een program waar alle katholieke parlementsleden zich achter stelden. Pas in 1904 werd de „Algemeene Bond van R.K.-kiesverenigingen in Nederland” gesticht. Toen en vooral na 1917 begon zich een machtige en in de Nederlandse politiek centraal staande, katholieke partij te kristalliseren.

In 1917 immers werd het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging ingevoerd waardoor de katholieken op ongeveer 30 % van de Kamerzetels kwamen. De invloed van de r.k.-'s steeg nu snel: in 1922 bv was de katholieke voorman Nolens (1860—1931) de eerste r.k. kabinetsformateur, en Ruys de Beerenbrouck de eerste r.k. premier; verder had in dat kabinet onder meer zitting als minister van arbeid de katholieke sociale expert en latere fractieleider: dr. Aalberse.

Toch was er in die tijd nog steeds geen echte r.k.-partij. Deze werd pas opgericht in 1926: de R.K.-Staatspartij.

Na de tweede wereldoorlog bestond er onder de katholieken groot verschil van mening over de vraag of er weer een katholieke partij moest komen. Toch kreeg de in 1945 opgerichte K.V.P. verreweg de meeste katholieke stemmen. Slechts weini-

gen wendden zich tot de P.v.d.A. Wel vond er in 1948 een afsplitsing uit de K.V.P. plaats, maar de nieuw opgerichte partij, de K.N.P., had toch een specifiek katholiek karakter.

Het was om reden van de Indonesië-politiek van de rooms-rode regering Beel, dat de oud-minister van koloniën Ch. J. I. M. Welter uit de partij trad. In 1953 en 1954 riepen de Nederlandse katholieke kerkelijke autoriteiten op tot het bewaren van de politieke eenheid. In 1955 sloot de K.N.P. zich weer bij de K.V.P. aan, maar de katholieken in de P.v.d.A. bleven die partij trouw.

Katholieke voormannen

Tot voor kort stond de K.V.P. onder de onbetwiste leiding van prof. mr. C. P. M. Romme. Nu deze van het politiek toneel verdwenen is, speelt de vraag wie hem zal opvolgen.

Wat het voorzitterschap der partij betreft hopen de r.k.'s een goede keus te hebben gedaan met de zoon van een groot vader: Aalberse. Voor het fractie-voorzitterschap wordt al enige tijd de naam van minister Cals genoemd. Andere namen laat ik „ad rem” achterwege: het is significant, dat er maar zo weinig huidige en potentiële katholieke voormannen zijn.

De K.V.P. kent ongeveer 1300 afdelingen, ingedeeld naar gemeente, kerkdorp of parochie. De afdelingen zijn verdeeld over meer dan 60 „Statenkringen”, die weer in 18 „Kringen” zijn ingedeeld. Daarboven kent de K.V.P. de „Bestuursraad” (het hoogste organisatorische college) en de „Partijraad” (het hoogste politieke college).

In de Bestuursraad zitten de afgevaardigden van de Kringen, de voorzitters der Statenkringen, de leden van het partijbestuur en de leden van de Centrale Jongerengroep. In de Partijraad hebben zitting de leden van de Bestuursraad en 30 door de Bestuursraad te kiezen personen.

Boven beide raden, die door hun betrekkelijk groot ledental voor snelle beslissingen natuurlijk niet zo geschikt zijn, staat het „Partijbestuur”. Leden hiervan zijn: de voorzitters der Kringen, de leden van het Dagelijks Bestuur, niet meer dan 18 vooraanstaande katholieken en 4 leden van de Centrale Jongerengroep. Allen worden zij gekozen door de Bestuursraad. Nog weer een trapje hoger staat het Dagelijks Bestuur van 7 man onder wie de voorzitter van de Centrale Jongerengroep.

Wetenschappelijke centra zijn: „het Centrum voor staatkundige vorming” en het „Romme-instituut”. De partij geeft het maandblad „de

Opmars” uit, maar heeft geen echte partij-krant, al staat „de Volkskrant” de K.V.P. wel zeer na.

De partij heeft een eigen jongerenorganisatie, die zoals uit het bovenstaande blijkt, hecht in de partij geïntegreerd is. Elk stapje, dat men doet op de politieke ladder binnen de K.V.P. geeft altijd weer uitzicht op één of meer jongeren; dit gaat door tot in het hoogste college: het D.B.

Constante partij

De sociale samenstelling van de leden der K.V.P. komt zo ongeveer uit op het landelijk gemiddelde; dat is ook wel te begrijpen want in alle maatschappelijke lagen in ons land vinden we katholieken, praktisch alle katholieken stemmen op de K.V.P., ergo de K.V.P. komt wel zo ongeveer op het landelijk patroon. Als kleine correctie op het zopas gestelde: de K.V.P. steunt relatief wat meer op het platteland; bijna 90 % van de stemgerechtigde katholieken steunt de K.V.P. De K.V.P. heeft ongeveer 450.000 leden (vrij veel) en heeft in de tijd na '17 steeds één-derde van de Nederlanders als kiezers. Hieronder een overzicht:

1918	30 %	van de stemmen
1922	32 %	
1925	30 %	
1929	30 %	
1933	29 %	
1937	31 %	
1946	31 %	
1948	32 %	
1952	30 %	
1956	32 %	

en in 1959 32 % van de stemmen. Zoals men ziet: opmerkelijk constant dus, na de oorlog alleen in 1952 een uitschieter naar beneden door het bestaan van de K.N.P. en een relatief groot aantal katholieke kiezers, die op de P.v.d.A. stemden.

In 1922 en in 1959 hetzelfde percentage, niet bepaald iets om over naar huis te schrijven. Want niet is het zo, dat het aantal katholieken in Nederland constant is gebleven, ieder weet van en velen maken op kwalijke wijze belachelijk, het relatief hoge geboorte-cijfer van de katholieken! Ondanks dat hoge geboorte-cijfer niet of nauwelijks stijging van het % stemmen, dat de K.V.P. behaalt. Dat moet zijn oorzaak wel hebben in het feit, dat steeds meer katholieken doorbreken of afvallen naar de niet-kerkelijke partijen. In de eerste na-oorlogse jaren maakte de P.v.d.A. enige furore, bij de verkiezingen van 1959 stemden velen in het zuiden des lands de V.V.D.

In mijn vorige artikelen heb ik niet kunnen nalaten enkele toekomst-bespiegelingen voor de besproken partijen te maken. Ook nu zal ik nog even iets zeggen over de kansen, die er naar mijn mening inzitten voor de K.V.P. En alweer, net als vorige keren, kan ik niet optimistisch zijn in mijn verwachtingen voor de besproken partij.

Toekomst

De K.V.P. in haar huidige constellatie hoeft geen verwachtingen te koesteren voor verkiezingswinst. Zij is door haar specifiek katholieke

stempel alleen aantrekkelijk voor katholieken en naar uit de cijfers blijkt, nog niet eens voor alle katholieken. Mensen van andere levensovertuiging zullen nooit en te nimmer op de K.V.P. stemmen.

Een groot voordeel voor de partij is natuurlijk wel, dat zij door haar specifieke karakter en door de steun, die zij van de kerkelijke autoriteiten heeft, altijd wel zo ongeveer een even groot aantal stemmen op zich weet te verenigen; dat is trouwens niet alleen zo voor de K.V.P., maar voor alle kerkelijke partijen. Een regering waarin ook K.V.P.-ministers zitten kan een niet erg getapt beleid voeren, voor de kiezersaanhang is dat van beperkte invloed.

Dus in haar huidige vorm zie ik geen grote winst maar ook geen groot verlies voor de K.V.P. Maar in een andere vorm dan de huidige? Zoals men wellicht weet zijn er toenaderingspogingen tussen de A.R.P. en de C.H.U. Ik heb daar in het artikel over de C.H.U. vrij uitvoerig over gesproken.

Ook zijn er toenaderingspogingen tussen de K.V.P. en de Protestantse partijen. Wat vooral de K.V.P. wil, zien we gekristalliseerd in Duitsland in de C.D.U.

Eén grote partij van mensen, die zich in hun politieke keuze willen stellen op uitgesproken Christelijke grondslag. Het is niet aan mij over zoiets een mening te geven, ik vraag mij alleen af hoe het in zo'n partij zal gaan. Zou het niet zo zijn, dat het katholieke deel in zo'n Christen-Democratische Unie zou gaan overheersen? Enfin, dat is de zorg van A.R. en C.H.

H. WIEGEL.

Het partij-secretariaat der K.V.P. en de K.V.P.-Jongerengroep „Gooi-Noord” zij hier dank gebracht voor het aan mij verschaft materiaal.

H. W.

Van de HB-tafel

Gedurende de zomermaanden kwam het Hoofdbestuur tweemaal in vergadering bijeen te Amersfoort.

Na afdoening van de ingekomen stukken, richtten de werkzaamheden zich in het bijzonder op de activiteiten gedurende het komende seizoen.

Mede om technische redenen werd besloten de ledenwerfcampagne eerst in oktober te doen starten. De afdelingen ontvangen hieromtrent tijdig bericht.

De voorbereidingen voor het Congres verlopen voorspoedig. De candidaatstelling voor het nieuwe H.B. werd afgerond en de voorlopige beschrijvingsbrief opgesteld.

Er is door één der studiegcommissies aan de afdelingen een vragenlijst toegezonden, waaraan een kleine prijsvraag zal worden verbonden.

Bij de voorstellen tot reglementswijziging kwamen behalve enige technische zaken ook een aantal principiële punten ter discussie. De uiteindelijke HB-voorstellen zullen de afdelingen tijdig worden toegezonden.

Tenslotte werd het programma voor de centrale kaderdag op 7 oktober a.s. te Amersfoort besproken en goedgekeurd.

Dienstplicht voor vrouwen

Conclusies van de desbetreffende commissie

Het is de commissie „Vrouwendienstplicht” niet gelukt om enig inzicht te krijgen in de vraag, hoe er in de JOVD over bovenstaand onderwerp wordt gedacht. De vragen, die door de commissie zijn opgesteld en door middel van de Leidraad aan de afdelingen zijn voorgelegd, zijn door geen van de afdelingen beantwoord.

Het is de commissie daardoor niet gemakkelijker gemaakt. Doch het resultaat van de overpeinzingen van de commissie wordt U hierbij aangeboden ter discussie in de komende kaderbijeenkomst.

Dienstplicht voor vrouwen. Onze eerste associatie is dan — en wij dachten in dit geval niet alleen voor JOVD-sters — mannen! Mannen zijn dienstplichtig; stellen zich één à twee jaren in dienst van de gemeenschap. Het oordeel des onderscheids gebiedt ons alle verschil tussen man en vrouw niet zonder meer te ontkennen. En uit het voorkomen van mannen-dienstplicht volgt dus nog niet, dat vrouwen-dienstplicht niet zou mogen ontbreken.

Maar anderzijds leert ons een goed liberaal beginsel, dat wij niet behoren te discrimineren, d.w.z., geen verschillen in behandeling van mensen te doen ontstaan of te laten bestaan, die niet door de omstandigheden kunnen worden gebillijkt. De commissie nu ziet niet in, waarom vrouwen zich niet evenzeer als mannen gedurende een of twee jaren aan behartiging van algemene gemeenschapsbelangen zouden wijden.

Man en vrouw

Eén verschilpunt tussen man en vrouw verdient hier nog bespreking. Geldt voor de vrouw niet haar positie in het huwelijk, en met name als zij moeder is (of binnenkort zal worden), als een bijzondere omstandigheid die vrouwendienstplicht zal moeten uitsluiten? Ja en neen.

Ja, in zoverre, dat die omstandigheid wel reden zal moeten zijn voor vrijstelling van het vervullen van dienstplicht; maar neen in die zin, dat hiermede vrouwendienstplicht in zijn algemeenheid een onmogelijkheid zou zijn geworden.

Stel, dat de vrouwendienstplicht als zo onaangenaam zou worden ondervonden, dat als gevolg daarvan statistisch een „vlucht in het huwelijk” zou zijn te constateren, dan is toch niet te verwachten, dat deze vlucht bij de meisjes van de leeftijd, waarom het zou gaan, een zo massaal karakter zou gaan vertonen, dat we over vrouwendienstplicht niet meer zouden behoeven te praten.

In beginsel is de commissie dus geen tegenstander van vrouwen-dienstplicht.

Onze tweede associatie bij het woord „vrouwendienstplicht”, is de vraag wat we hier onder „dienst” verstaan. Gaat het om militaire dienst, of om het vervullen van taken in het burgerleven?

Er zijn lieden, die menen, dat als we over dienstplicht spreken, we het alleen hebben over militaire dienst. Uit hetgeen we hierboven schreven, waar we dienstplicht aanduiden als een zich stellen in dienst van de gemeenschap, zal het duidelijk zijn, dat de commissie tot deze groep van militair-gefixeerde lieden zich zelf niet wil rekenen. De commissie denkt dus in de eerste plaats aan de niet-militaire dienst. Maar om het militaire niet

helemaal te omzeilen, eerst een enkel woord daarover. Het lijkt de commissie op zichzelf heel goed mogelijk, dat ook vrouwen militaire dienstplicht zouden vervullen.

Ervaringen in andere landen schijnen te bevestigen, dat het aandeel van de vrouw in de militaire wereld dan zelfs niet eens tot de non-combattante functies (en die zijn er vele) behoeft te worden beperkt.

Een andere vraag is, of er militaire noodzaak bestaat ook vrouwen „onder de wapenen” te roepen; de commissie wil zich van een algemeen geldig oordeel op dit punt gaarne onthouden; zolang in NAVO-verband hierover niet wordt gepraat, en voorlopig naar men mag verwachten, ook niet zal worden gepraat, lijkt deze kwestie voor ons weinig opportuun.

Blijft dus over het eventueel vervullen van niet-militaire diensten door vrouwen.

Vooropgesteld mag worden, dat het heden ten dage voor niet veel discussie meer vatbaar schijnt, dat in de algemeen verzorgende sfeer een structureel tekort aan werkkraft bestaat. En ook behoeft er, dacht de commissie, niet lang over getwist te worden, dat veel van de op dit terrein te vervullen functies zeker geschikt zijn voor vrouwen. Men denke aan werk van allerlei orde en gewicht in ziekenhuizen, bejaardeninrichtingen, vele diensten, die zich met de algemene welzijnzorg in onze samenleving bezig houden, enz.

Zou het dus niet prachtig zijn, als vele van de tekorten op dit gebied zouden kunnen worden opgeheven door invoering van dienstplicht voor vrouwen? Maar, juist waar het prachtig leek te gaan worden, rezen voor de commissie de problemen op.

Zijn alle functies in deze verzorgingssfeer geschikt om in dienstplicht te worden vervuld? Kunnen de daarvoor wèl geschikte functies worden vervuld door dienstplichtige en niet-dienstplichtige werkrachten naast elkaar, zonder aan de positie van de laatsten tekort te doen?

(Dwang)organisatie

Hoe kan een (dwang-)organisatie in het leven worden geroepen voor de dienstplichtigen (want toezicht en discipline moeten er wezen!) als deze in allerlei zeer uiteenlopende functies, tehuizen, inrichtingen, werkzaam zijn, die zelf buiten die organisatie vallen? Zou het trouwens mogelijk zijn in functies, die door dienstplichtigen worden vervuld ook niet-dienstplichtige werkrachten te handhaven en zouden we er wel aan kunnen ontkomen de inrichtingen enz., waarin in dienstplicht-verband wordt gewerkt (alleen wat die werkzaamheden betreft?) geheel binnen het dienstplicht-apparaat te trekken?

Hoe bepalen we anders b.v. ook het

aantal door dienstplichtige vrouwen te vervullen plaatsen. Staat overigens dit aantal plaatsen wel in verhouding tot het aantal dienstplichtigen, dat voor het vervullen van de dienstplicht in aanmerking komt en als het aantal in te nemen plaatsen veel geringer is dan het aantal beschikbare dienstplichtige vrouwen, hoe kunnen we dan een — billijke — selectie toepassen?

Allemaal akelige vragen, die tot nog akeliger antwoorden leiden en bovendien nog met vele andere van gelijke aard zijn aan te vullen. Zo akelig, dat de conclusie van de commissie geen andere kan zijn, dan dat in de praktijk van vrouwen-dienstplicht (in niet-militaire zin)

niet op een aanvaardbare manier iets valt te maken.

Is nu deze conclusie van de commissie geschikt om door de JOVD in een motie te worden vastgelegd? De commissie stelt zich bij de inhoud van een motie eigenlijk iets beter hanteerbaars voor.

Zou in de kaderbijeenkomst van 7 oktober echter duidelijk de wens blijken, dat de jaarvergadering zich toch over de vrouwendienstplicht zal uitspreken, dan zal de commissie uiteraard bereid zijn haar zienswijze in de vorm van een conceptuuitspraak te gieten.

Voor de commissie,

C. M. WARBURG-VAN RIJN

Nadere mededelingen over ons congres te Rotterdam

Zoals U reeds in een vorige uitgave van de Driemaster is aangekondigd, wordt het congres gehouden te Rotterdam op 10 en 11 november a.s. in Café-Restaurant ENGELS, Groothandelsgebouw. Het definitieve programma kunnen wij pas in het oktobernummer bekend maken.

Wel kunnen wij al zeggen, dat er een aantrekkelijk zaterdagavond-programma wordt uitgewerkt en dat de congresrede zal worden uitgesproken door het Tweede Kamerlid mevrouw G. V. van Sommeren-Downer.

Om het vele voorbereidend werk zo vlot mogelijk te laten verlopen, doen wij nu reeds een beroep op U Uw medewerking te verlenen door een vlotte aanmelding. U gelieve van onderstaand aanmeldingsformulier gebruik te maken en uitsluitend te zenden aan

R. Hofman, Huis te Hoornkade 6, Rijswijk Z.H.

De deelnemerskosten bedragen f 10,— per persoon, excl. lunch op zondag. Dit bedrag gelieve U over te maken op postrekening 6400 van R. Mees & Zoonen, Rotterdam t.g.v. rekening Congrescommissie 1962 J.O.V.D. of aan de Kascommissie op de congresdatum. Wilt U de betalingswijze duidelijk op het aanmeldingsformulier vermelden en tevens aangeven of U bij particulieren wenst te worden gehuisvest of bemiddeling wenst bij het reserveren van hotelruimte?

Alleen schriftelijke aanmeldingen kunnen behandeld worden.

R. Hofman (secr. Congrescomm.)

Aanmeldingsformulier

Ondergetekende: .....

Adres: ..... Woonplaats: .....

Afdeling: .....

geeft zich op als deelnemer(ster) aan het congres op 10 en 11 november a.s. te Rotterdam.

Hij/Zij wenst huisvesting bij particulieren.

Hij/Zij wenst bemiddeling bij reservering van hotelaccomodatie.

Hij/Zij maakt f 10,— over op postrekening 6400 van R. Mees & Zoonen te Rotterdam t.g.v. rekening Congrescommissie 1962 JOVD.

Hij/Zij betaalt f 10,— aan de Kascommissie op de congresdatum.

Doorhalen wat niet verlangd wordt.

Handtekening.

Belangrijke uitspraken van de wereldfederatie van liberale en radicale jongeren

Een belangrijk congres

Wil het liberalisme de snelle ontwikkeling van deze wereld bijhouden, dan zal het zijn opvattingen bij wijze van spreken dagelijks moeten onderzoeken en aanpassen. In dit voortdurende proces van bezinning en heroriëntatie hebben de liberale jongerenorganisaties in de verschillende landen een belangrijke taak.

Juist de jongeren zullen de nieuwe ideeën moeten ontwikkelen en verspreiden. Juist zij dienen te voorkomen, dat de politieke stromingen een behoudende instelling verkrijgen. Zekere politieke tegenstellingen tussen liberale jongerenorganisaties en de liberale partijen zijn daarom aanvaardbaar, ja zelfs onvermijdelijk te achten. Een goede verstandhouding hoeft dit natuurlijk niet in de weg te staan.

Aan het noodzakelijke proces van snelle evolutie in het liberale denken heeft de Wereld Federatie van Liberale en Radicale Jongeren op haar congres van 15 tot en met 18 juli jl. in de Engelse badplaats Brighton een grote bijdrage geleverd. Zij deed dit door na boeiende discussies zich o.m. uit te spreken over de conclusies van twee werkgroepen t.a.v. de overheidstaak in het economisch leven en t.a.v. de werknemer in het bedrijfsleven.

Europees parlement

Alvorens tot deze discussies over te gaan nam het congres op 15 juli met algemene stemmen een resolutie aan over het Europese parlement. Hierin werd aangedrongen op grotere bevoegdheden voor dit college alsmede op aanwijzing van de leden d.m.v. directe verkiezingen volgens een stelsel van evenredige vertegenwoordiging.

De bespreking van de resolutie geschiedde in een gezamenlijke vergadering van de wereldfederatie en de Engelse liberale jongeren organisatie, die daarmee haar jaarcongres afsloot.

De overheidstaak

De twee werkgroepen baseerden hun discussies op de rapporten uitgebracht door de Zwitserse liberale studenten (de overheidsinterventie in het economisch leven) en de Noorse liberale jongeren (de werknemer in het bedrijfsleven). De werkgroep overheidsinterventie kwam tot de volgende conclusies:

1. De overheid moet alle burgers een menswaardig bestaansminimum garanderen. Dit kan o.m. geschieden door de ontwikkeling van sociale instellingen (waaronder sociale verzekeringen). Ook de zorg voor goede huisvesting behoort tot dit terrein.

2. De overheid moet de volledige werkgelegenheid handhaven **zo mogelijk** zonder de waardevastheid van het geld aan te tasten. (Uit de formulering blijkt, dat volledige werkgelegenheid zelfs belangrijker werd gevonden dan de waardevastheid van het geld!)

3. De overheid behoort de economische groei te bevorderen door de economische activiteiten in de publieke en **de private sector** (!) te coördineren. Hiervoor dient een organisatie in het leven geroepen te worden waarin de verschillende politieke en economische belangen regelmatig met elkaar overleg kunnen plegen. (Hierbij werd gedacht aan het huidige Franse planning-systeem: „economie concertée”).

4. De overheid moet zorgdragen voor een wetgeving, welke machtsmisbruik van kartels en monopolies verhindert.

5. De overheid behoort, zelfs **ten koste** van een **minder snelle stijging** (!) van de nationale welvaart, onderontwikkelde landen te steunen, o.m. door particuliere investeringen in die landen aan te moedigen, zelf economische en technische hulp te verlenen via bilaterale of multilaterale verdragen en de handelsbelemmeringen weg te nemen.

Medezeggenschap

De andere werkgroep gaf als conclusies:

1. Alle werknemers in een bedrijf (lager zowel als hoger personeel) hebben **omdat** zij daar werken het recht te worden vertegenwoordigd in een der hoogste beleidsorganen (!).

2. Dit kan geschieden bv. door vertegenwoordiging in de raad van commissarissen of in de algemene vergadering. Doelmatigheid is bepalend voor de keuze.

3. De totstandkoming van efficiënte ondernemingsraden dient te worden bevorderd ten einde bijzondere vraagstukken over arbeidsvoorwaarden te behandelen en ideeën uit te wisselen.

4. De mogelijkheid voor werknemers om aandelen te verkrijgen in hun onderneming behoort te worden vergroot. Dit mag de arbeidsmobiliteit evenwel **niet** aantasten. De conclusies van de beide werkgroepen werden door het congres aanvaard; in de meeste gevallen zelfs met algemene of bijna algemene stemmen.

Congresrede

Op 17 juli sprak de secretaris van de Engelse liberale partij, tevens Lagerhuislid, de heer Bonham Carter het congres toe.

Hij merkte op, dat tijdens de hervormingen in de liberale partij gedurende de laatste 6 jaar de partij zich meer links georiënteerd had. De partijleiding bestaat thans evenals partij kader vnl. uit jonge mensen. De hervormingen resulteerden in een sterke groei van het aantal kiezers.

De Engelse liberalen achten, aldus spreker, nationale soevereiniteit en handelsbarrières uit de tijd. Economische samenwerking onder leiding van supranationale organen is noodzakelijk. De liberalen waren daarom ook al lang vóór de conservatieven en socialisten voorstanders van aansluiting bij de E.E.G. Voorts zijn zij voorstanders van vermindering van de belemmeringen voor de handel met de onderontwikkelde landen en van sterke economische steun voor deze gebieden.

De heer Bonham Carter verklaarde zich voorts **tegen** de ontwikkeling van een **eigen Britse atoommacht**, maar voor de handhaving van één

Westerse atoommacht, zolang de Sovjets dergelijke wapens bezitten. Hij waarschuwde verder tegen uitbreiding van de atoombommenclub. Van de congreswerkzaamheden zelf mogen nog een tweetal punten genoemd worden: het uitbrengen van de verslagen over de politieke toestand in de aangesloten landen en het kiezen van een nieuw bestuur.

Het aanhoren van de verslagen over de politieke toestand was zeer boeiend. In het bijzonder geldt dit t.o.v. de verslagen uit Engeland en België waar de liberale partijen juist een hervorming achter de rug hebben.

Men kon zich echter niet aan de indruk onttrekken, dat de beide partijen in tegenovergestelde richting veranderden: Koersten de Engelsen naar links, de Belgen reorganiseerden hun partij in een rechtse anti-vakbondpartij. Naar aanleiding van het Nederlandse verslag bestond veel belangstelling voor de kwestie Nieuw-Guinea en de als gevolg van de beide verkiezingsnederlagen te verwachten hervormingen in de VVD.

Het bij enkele kandidaatstelling gekozen nieuwe bestuur van de federatie ziet er als volgt uit:

Witte (W.-Duitsland), president, Beckmann (Zweden), vice-president Sigherat (Frankrijk), vice-president

Mej. Forberg (Luxemburg), secretaresse

David (België), penningmeester.

Bij de federatie zijn de liberale jongerenorganisaties uit 11 (Europese)

landen aangesloten. Van de meeste landen zijn echter ook de liberale studentenverenigingen zelfstandig lid. Bovendien waren de liberale jongeren in ballingschap uit Polen en Estland als geassocieerde leden der federatie op het congres vertegenwoordigd.

In zijn geheel beschouwd was het congres uiterst interessant. Brighton zelf is overigens een lelijke stad; het weer, dat tijdens de avonduren om strandboulevardwandelingen vroeg, vergoedde echter veel.

Op de terugreis miste Uw verslaggever de boottrein Londen—Harwich, hetgeen hem duur te staan kwam: Hij nam het vliegtuig. Maar dat heeft eigenlijk niets meer met dit congresverslag te maken...

E. NYPELS.

Districtsdag Zuid-Holland

op 6 oktober te Rijswijk, Zuid-Holland

Alle leden in Zuid-Holland, die reeds een aanmeldingsformulier hebben ontvangen voor deelname aan de districtsdag te Rijswijk Z.H., worden vriendelijk verzocht het formulier spoedig ingevuld te zenden aan: **Mej. N. Hofman, Huis te Hoornkade 6, Rijswijk Z.H.**

HBU

HBU

Schakel bij Uw

EFFECTENTRANSACTIES

de diensten in van onze afdeling

Beleggingsonderzoek

Ook voor effecten: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
 AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Vragen met toelichting van de commissie „DEMOSTAAT”

Bijgaand publiceren wij de vragen met toelichting van de commissie „Demostaat”, de door het Hoofdbestuur ingestelde commissie ter bestudering van de mogelijkheden tot democratisering van staatsinstellingen.

VERTEGENWOORDIGING

Vraag: a) Dient er voor de keuze van een vertegenwoordiging stemplicht te bestaan?

b) Dient een democratische volksvertegenwoordiging samengesteld te worden middels een kiesstelsel, dat slechts vertegenwoordiging garandeert aan politieke stromingen met een numeriek belangrijke aanhang in het volk, of middels een stelsel, dat de mathematische evenredigheid zo dicht mogelijk benadert?

c) Moet het kiesgebied onverdeeld of onderverdeeld zijn?

d) Mag een kiesstelsel zo opgesteld worden, dat het invloed heeft op het verkiezingssucces van bepaalde partijen?

Toelichting:

ad b) Het principe van zo dicht mogelijk benaderde evenredigheid kan verwezenlijkt worden zowel d.m.v. een personenstelsel als via een lijstenstelsel. Bij het eerste systeem mag de kiezer in volgorde van zijn eigen voorkeur net zoveel kandidaten nummers als hij zelf wil, ook indien ze tot verschillende partijen behoren. Bij het tweede stelsel is hij beperkt tot een door de partij opgestelde lijst. Tussen beide systemen bestaat een ruim overgangsgebied.

De kandidaten kunnen op het stembiljet niet alleen in alfabetische volgorde (zuiver personenstelsel), maar tevens per partij gegroepeerd worden (1). Een stap verder: de kandidaten staan per partij niet meer in een alfabetische volgorde, maar in één, die door de partij bepaald is (2). Nog een stap verder naar het lijstenstelsel: boven iedere „lijst” staat een stemvakje, zodat de kiezer desgewenst op een lijst kan stemmen i.p.v. op personen (3).

Het principe „vertegenwoordiging van de numeriek belangrijke partijen” wordt gerealiseerd door een districtenstelsel. In rangorde van complete onevenredigheid tot dicht benaderde evenredigheid onderscheidt men de volgende soorten: Districtenstelsel met relatieve meerderheid: gekozen is de candidaat, die in de eerste ronde de meeste stemmen behaalt (Engeland). Districtenstelsel met absolute meerderheid: gekozen is de candidaat, die, hetzij in de eerste ronde, hetzij na een herstemming tussen de twee kandidaten met de meeste stemmen, meer dan 50% der stemmen behaalt. Districtenstelsel met evenredigheidscorrectie: een gedeelte van alle zetels is bestemd voor kandidaten, gekozen bij eenvoudige meerderheid (Districtenstelsel) en het andere gedeelte voor kandidaten, gekozen d.m.v. een der bovengenoemde evenredigheidsstelsels (zgn. toeslagzetels, Duitsland). Ook is een combinatie mogelijk van districtenstelsel en personenstelsel, t.w. meervoudige districten (bijv. 10 zetels) met vrije kandidatennummering.

Ad c) Hoewel ons land verdeeld is in 18 kieskringen, geldt het toch als één onverdeeld kiesgebied, omdat de lijsten in deze kringen tot

één landelijke lijst verbonden mogen worden, waarbij de stemmen der gelijknamige lijsten landelijk worden opgeteld. Door deze stemmenaccumulatie is de kiesdeler ook te bereiken door partijen, die deze in een kieskring niet of (bij meervoudige districten) minder vaak zouden bereiken. Daarentegen is het in landen met een cumulatieve verbod, zoals België en W. Duitsland, voor kleine, niet regionaal geconcentreerde, partijen moeilijk de kringkiesdeler te halen. Conclusie: onverdeeld kiesgebied, d.w.z. zonder cumulatieve verbod, gunstig, onderverdeeld kiesgebieden ongunstig voor kleine partijen (mits niet regionaal geconcentreerd).

Het Hoofdbestuur heeft ter stimulering van de inzending van antwoorden op de nevenstaande vragen een kleine prijsvraag uitgeschreven. Er wordt f 10,— uitgelooft voor de beste beantwoording door een afdeling en f 5,— voor de beste beantwoording door een individueel lid. Om voor de prijs in aanmerking te komen is het niet nodig alle vragen te beantwoorden. Zelfs beantwoording van één vraag is voldoende.

De prijs wordt uitgekeerd in de vorm van een boekenbon, flessenbon of platenbon naar keuze. Beoordeling geschiedt door de commissie hiernaast vermeld.

Antwoorden kunnen uiterlijk tot 31 januari 1963 worden ingezonden aan de secretaris van de commissie, de heer Ch. H. Paris, Ferd. Bolweg 51, Amstelveen.

Ad d) Door het vaststellen van een stemmenminimum voor toewijzing van zetels, het toestaan of aanmoedigen (d.m.v. premiezetels) van partijenkartels, een ingenieuze districtenindeling, e.d. is het mogelijk het verkiezingssucces van bepaalde partijen te beïnvloeden. Deze beïnvloeding kan gericht zijn tegen uiterst links of uiterst rechts, maar kan ook bedoeld zijn om de kleinere partijen te compenseren tegenover de natuurlijk of kunstmatig sterkere positie der grote partijen (vgl. de partijenkartels in de Zwitserse kantons). Een bekend voorbeeld is ook het Griekse gewoonterecht, waarbij een zittende regering d.m.v. een nieuwe kieswet kan pogen haar mandaat na de verkiezingen voort te zetten.

II Het Referendum

Vraag: a) Vindt U het instituut van het referendum gewenst?

b) Zo ja, welke onderwerpen zouden per referendum beslist moeten worden en op welke bestuursniveaux?

Toelichting:

Bij het (a) facultatief referendum heeft er een stemming plaats over bepaalde, vastgelegde onderwerpen als een deel van de stemgerechtigden dit blijkt te wensen. Bij het (b) obligatoir referendum moet over bepaalde onderwerpen een volksstemming plaats vinden. Zowel bij (a) als bij (b) is de uitslag bindend. Dan is het nog mogelijk,

dat de regering of de volksvertegenwoordiging op eigen initiatief een referendum houdt met (c) bindende kracht of met (d) slecht aanwijzende kracht (consultatief referendum). Ook kan (e) een bepaald gedeelte van de staatsburgers het recht hebben een referendum te laten houden. Dan is er nog de mogelijkheid, dat het staatshoofd een referendum uitschrijft (f).

III Nederlandse partijenstelsel

Vraag: Wat vindt U van het partijenstelsel in Nederland?

Toelichting: Meent U, dat het partijenstelsel zoals het nu functioneert de „volkswil” voldoende tot uitdrukking brengt in de vertegenwoordigende lichamen of refereert U een ander stelsel als bv een tweepartijenstelsel, een partijenstelsel met coalitiedwang, partijen alleen op grond van confessie of ziet U andere mogelijkheden en hoe dienen die dan verwezenlijkt te worden (middels kiesstelsel?).

IV Verkiezing Europese vertegenwoordiging

Vraag: a) Moeten de leden van een Europees parlement beschouwd worden als vertegenwoordigers van hun partij, hun natie, hun nationaal parlement of van hun kieskring?

b) Welke van de hierna volgende kiesstelsels verdient in verband met het bovenstaande de voorkeur:

- 1) evenredige vertegenwoordiging
- 2) nationale verkiezing voor een toegewezen aantal zetels
- 3) aanwijzing door nationaal parlement
- 4) distriktenstelsel of varianten daarop.

Geen toelichting.

V Europese partijen

Vraag: Hoe dient een partijenstelsel in een Verenigd Europa georganiseerd te zijn?

Toelichting:

Mogelijke organisatievormen kunnen zijn, gesteld dat er één vertegenwoordigend lichaam komt als hoogste bestuursinstantie, nationale partijen met verenigde lijsten voor een verkiezing, een federale partijstructuur of Europese partijen. Hiermee samenhangend bezien de wijze van samenstellen van partijprogramma's (nationaal of supranationaal).

VI Samenstelling en taak Eerste Kamer

Vraag: Dient de Eerste Kamer der Staten Generaal een vertegenwoordiging te zijn, die (direct of indirect) door het volk wordt gekozen of die samengesteld wordt uit vertegenwoordigers van de maatschappelijke organen van dat volk?

Toelichting:

Prof. P. J. Oud heeft eens voorgesteld om de Eerste Kamer in plaats van samen te stellen via indirecte verkiezingen, samen te stellen uit de vertegenwoordigers van de voornaamste maatschappelijke groepen (werkgevers, werknemers, geestelijke richtingen); zo'n Eerste Kamer zou dan de behandeling van wetsontwerpen in eerste instantie kunnen krijgen met de Tweede Kamer als laatste en definitieve instantie. Andere mogelijkheden zijn nog:

- 1) rechtstreeks gekozen Eerste Kamer, al of niet via distriktenstelsel
- 2) splitsing in werkzaamheden tussen de Kamers, (bv. één wetgevend en één controlerende Kamer)
- 3) opheffing van de Eerste Kamer

VII Raad van State

Vraag: Wat vindt U van taak, samenstelling en werkwijze van de Raad van State?

VIII Ombudsman

Vraag: a) Acht U de instelling van een Ombudsman in Nederland gewenst?

b) Zo ja, wat zouden zijn bevoegdheden moeten zijn?

c) Weet U een goede Nederlandse naam voor deze functionaris?

Ter toelichting van zowel vraag VII als vraag VIII zullen binnenkort in de Driemaster twee artikelen van de hand van commissieleden verschijnen. (Eén artikel werd reeds in dit nummer geplaatst. Red.)

IX Compatibiliteiten

Vraag: Zijn er volgens U beroepen en of functies, die onverenigbaar zijn met afvaardiging in een vertegenwoordigend lichaam of met andere staatsrechtelijke ambten?

Toelichting:

Denk aan Kamerleden, die tevens zitting in de SER hebben, ministers met aanzienlijke belangen bij grote ondernemingen, gemeenteraadsleden, die leverancier aan hun gemeente zijn. Anderzijds zijn misschien bestaande incompatibiliteiten (als onverenigbaarheid van raadslidmaatschap met een functie in het gemeentelijk openbaar onderwijs) mogelijk voor discussie vatbaar.

X Grondwettelijke toetsing

Vraag: a) Dient de mogelijkheid te bestaan om een wet of overheidsmaatregel te toetsen aan de grondwet?

b) Zo ja, dient de vrijheid hiertoe open te staan aan alle staatsburgers en welke instantie komt hiervoor dan in aanmerking?

Toelichting:

In Nederland is het niet mogelijk om wetsontwerpen, die door de Staten Generaal aanvaard zijn aan de grondwet te toetsen, zoals bv. wel in W.-Duitsland en de USA mogelijk is. Instanties, die bv. in aanmerking kunnen komen voor de toetsingtoepassing zijn Hoge Raad, Raad van State of een nieuw lichaam.

XI Hearings

Vraag: Is het aanvaardbaar belanghebbende groepen of personen in het openbaar mee te laten spreken over de aan de orde zijnde parlementaire zaken?

Toelichting:

Uitgaande van het feit, dat momenteel belanghebbenden invloed uitoefenen op 't parlementaire beleid, is het dan gewenst om deze groepen en of personen (zaken), openbaar te laten meespreken in de parlementaire behandeling d.m.v. zg. „hearings” door parlementaire commissies (als in de V.S.)?

XII Minderheidsbelangen

Vraag: Meent U, dat de minderheden in Nederland voldoende politieke en economische rechten genieten?

Toelichting:

Als minderheden dienen in de eerste plaats beschouwd te worden de groepen, die zich uit hoofde van hun religieuze en/of volkseigen aard belangrijk van de algemene meerderheid onderscheiden, en in de tweede plaats die groepen, die zich door een bijzondere (en meestal zwakke) economische positie onderscheiden.

Bij deze vraag dient te worden bezien of deze minderheden voldoende mogelijkheden hebben om wetten en maatregelen te beïnvloeden, die direct hun eigen belang raken.

XIII Monarchie of Republiek

Vraag: a) Vindt U het monarchale systeem in Nederland principieel en practisch juist?

b) Is er een functie voor de monarchie in een Verenigd Europa, en zo ja, waar?

Geen toelichting

XIV Centralisatie en Decentralisatie

Vraag: In hoeverre dienen overheidsbevoegdheden en -taken gecentraliseerd resp. gedecentraliseerd te worden?

Toelichting:

Verzoeken bij beantwoording van deze vraag concreet aan te geven welke bevoegdheden of verantwoordelijkheden op andere niveaus behandeld dienen te worden dan tot nu toe, daarbij o.a. in overweging nemend al of niet gewenste gelijke landelijke toepassing, verantwoordelijkheid van lagere bestuursniveaus en praktische uitvoering.

XV Bovengemeentelijke organen

Vraag: a) Vindt U de instelling van bovengemeentelijke districten gewenst?

b) Vindt U het gewenst, dat de grote-stads agglomeraties gesplitst worden in kleinere autonome en zelfbesturende gemeenten, die samen met de bestaande randgemeenten overkoepeld worden door een coördinerend stadsbestuur en -parlement?

Toelichting:

Ad a) Het bovengemeentelijk district kan een bestuurseenheid zijn waarvan het bestuursgebied overeenkomt met sterk ontwikkelde **industrie- en handelscentra met hun directe invloedsferen** (Forensengemeenten, recreatiegebieden). De bevoegdheid van de Districtsraad (Streekraad) kan zich uitstrekken tot bestuur, coördinatie planning en advies en dit lichaam zou moeten worden gekozen door de inwoners der overkoepelde gemeenten. De werking zou een centraliserende zijn t.o.v. de huidige toestand.

Ad b) Stadsgemeenten zijn bestuurlijke eenheden waarvan het bestuursgebied samenvalt met sterk ontwikkelde **stedelijke agglomeraties**. De bevoegdheid van de stadsraad zou beperkt kunnen zijn tot 1) coördinatie planning, 2) advies aan de gemeenteraden, 3) beheer der nutsbedrijven en 4) eindbeslissing in bepaalde bij de wet te regelen zaken, die van belang zijn voor de hele agglomeratie, zoals musea, schouwburgen, uitbreidingsplannen.

De 3 grote steden worden verdeeld in gemeenten van minder dan 200.000 inwoners. De gemeenteraden van deze nieuwe gemeenten, en die van de bestaande randgemeenten, zoals Amstelveen, Diemen, Voorburg, Rijswijk, Vlaardingen en Schiedam, krijgen, resp. behouden de in de gemeentewet omschreven bevoegdheden, d.w.z. autonomie en zelfbestuur. De stadsraad kan samengesteld zijn uit alle leden van de gemeenteraden der overkoepelde gemeenten, of d.m.v. directe verkiezingen tot stand komen. Voor de grote steden is hiervan een decentraliserende werking te verwachten en voor de randgemeenten een centraliserende, die evenwel te prefereren is boven annexatie.

XVI Voorlichting democratie

Vraag: Meent U, dat de voorlichting over de grondslagen van de democratie en de democratische instellingen voldoende is; zo nee, welke zijn Uws inziens noodzakelijke verbeteringen.

Toelichting:

De voorlichting kan zich eventueel uitstrekken tot de ethiek van de democratie (grondslagen) en of kennis van de staatsinstellingen. De voorlichting zou bv. gegeven kunnen worden op school, militaire dienst, bedrijf, enz.

POLITICAL SCIENCE FICTION

II. UITGEVOERDE WERKEN EN WERKEN IN UITVOERING

Pas na de eerste ontwapeningsfase (1972/3) steeg de kans op uitvoering van allerlei ontwikkelingsplannen. Men wilde allereerst de wereld van zijn armoe afhelfen. Lang niet iedereen was hier zomaar voor gepochteerd, hoewel naast de humanitaire — volgens velen nogal „halfzachte” motivering — ook een harde argumentatie voor de hulpverlening naar voren kwam. Nl. dat toch ook de rekening van géén hulp zou worden gepresenteerd in de vorm van een hoop herrie van schreeuwend arme lieden. Die zouden weliswaar op veilige afstand gaan schreeuwen, maar de wereld was toch wel zo „klein” geworden, dat de onderontwikkelde landen (zeer toepasselijk afgekort als o.o. landen) als de nieuwe achterbuurten gezien en gehoord konden worden. Bovendien was er nog steeds de tegenstelling Oost-West mischien wel een geluk voor die achterbuurten.

Plannen en 1⁰/₀

Aan de ontwikkelingsplannen voor de o.o. landen werd gewerkt door een paar regeringen, door de Wereldbank en de Verenigde Naties, min of meer onafhankelijk van elkaar. Veel haast scheen er niet bij te zijn: in de jaren '50 was er alleen nog maar sprake van een paar povere schetsen; in het decennium '60—'70 werden de plannen wat meer uitgewerkt, maar na 1970 kwamen ze pas in een gerijpt stadium, hoewel nog niet direct in één verband samengebracht. Dat die plannen en vooral hun uitvoering nodig waren hoeft weinig betoog. Omstreeks 1960—1970 leed 2/3 van de wereldbevolking een onvoorstelbare armoede.

Toch was er tussen 1950 en 1970 al wat hulp geboden aan niet-industriële landen, maar dit zijn, achteraf gezien, weinig doeltreffende en onsystematische acties geweest. Er was toen een ernstig streven in de rijke landen om 1% (!) van het nationale inkomen te besteden aan ontwikkelingshulp (het percentage voor bewapening lag tussen de 4 en de 10). Bij de steunacties werd toen vaak gekeken naar politieke succesjes op korte termijn, zoals het paaien van niet altijd even scrupuleuze machtshebbers in o.o. landen. Aan het eind van de zestiger jaren kwam er een beetje lijn in de economische bijstand. De zaken werden meer aangepakt zoals het moest: zakelijk! Er kwam coördinatie en een zekere planning. Toch bleef de politiek voorlopig nog een belangrijke rol spelen, want de politieke strijd tussen Oost en West ging gewoon door. Er waren heel wat grote en kleine ruzies; de V.N. vielen van de ene puzzle in de andere.

Een groeiend aantal landen ging steungelden betrekken van de V.N. om van allerlei politieke verplichtingen af te zijn. Enkele landen gingen zo ver, dat zij liever géén hulp wilden dan deze te ontvangen van één der beide politieke machtsblokken.

In de jaren 1974/'76 bleef het Westen daardoor met grote gevoterde sommen zitten, terwijl de V.N. een groot tekort hadden. Het geld werd naderhand maar overgeheveld naar de wereldorganisatie, onder smalend gemor van rechtse politiciers, die trouwens heel vaak tegen iedere

beschikbaarstelling van bouwfondsen stemden. De Russen c.s. hadden over het algemeen meer hun vaste klantjes bij de hulpverlening en verstrekten minimale bedragen aan de V.N.

De vooruitstrevende partijen in de parlementen van westerse landen moesten dikwijls een keiharde strijd leveren om de gelden er door te krijgen en leden ook wel eens een nederlaag tegen de rechtsen, die meer in belastingverlaging en ruimte-onderzoek zagen. Volgens deze conservatieven moesten de arme landen maar zo flink zijn als 't Westen vroeger was geweest. Die mensen daar moesten meer aan zelfontplooiing doen en vooral wat minder brutaal zijn. Deze mening was een getrouwe copie van het 19e eeuwse conservatieve geklets over de arbeiders van die tijd. Natuurlijk hebben die lui uit de o.o. landen af en toe een geweldige grote mond opgezet ook in hun V.N.-politiek, maar was dat zoiets bijzonders? Brutaliteit in alle denkbare varianten is altijd één van de meest markante karaktertrekken van de westerling geweest.

De bestrijding van de armoede in de achtergebleven gebieden vergde meer dan alleen voedseltransporten en landbouwontwikkeling, al moest natuurlijk de energielopende ondervoeding allereerst verholpen worden. Andere belangrijke punten van het moderne program zijn steeds geweest: medische zorg, onderwijs, family-planning, aanleg van technische faciliteiten voor industrie-ontwikkeling (wegen, havens, energie) en het stichten van geschikte industrieën. Gelukkig hebben deze punten de strekking elkaar in de praktijk te steunen, al heeft in het begin de gezondheidszorg (zonder meer) de bevolkingsaanwas zo sterk gestimuleerd, dat er na 1950 een geweldige „bevolkingsexplosie” in de o.o. landen ontstond (zoals in de westerse landen na 1850). Zonder dat er een basis van ook maar enige welvaart aanwezig was. Het is om diverse redenen niet eenvoudig geweest een gemiddeld kindertal van 2 à 3 per gezin ingang te doen vinden.

De generaties van deze tijd schijnen zich eraan te willen houden en dat is hoog nodig, want een reken-som kan uitwijzen, dat bij een bevolkingsgroei als in 1970 (topjaar) kort na het jaar 2250 voor iedere aardbewoner nog maar 10 x 10 m vaste aardkorst beschikbaar zal zijn. Zelfs voor Nederlanders een minder aantrekkelijk perspectief.

Mentaliteit

Het moderne onderwijs in de minder gevorderde landen moest vaak een geheel tegengestelde mentaliteit te lijf gaan. De steun van de regering in die landen was daarbij wel nodig want behoudende kringen — soms invloedrijk — vonden het maar niets gedaan met dat moderne import-materialisme, of dat nu historisch of niet-historisch was. Het is waar, dat er het een en ander verloren ging (en gaat) aan exotische culturele dingen. Maar het is ook waar, dat de mensen in die gebieden wel wat ruimer willen leven dan hun ouwelui. Bovendien zouden die culturele zaken toch sneuvelde zijn door de hongersnood van hun bedrijvers.

Het is nu zo langzamerhand wel duidelijk geworden, dat ook de conservatieven in die landen zich over het algemeen minder bekreunen om cultureel verlies (fijne dekmantel)

dan om verlies van privileges en invloed. Alleen in enkele Aziatische landen is wel eens een werkelijk ambivalente houding aan de dag gelegd: enerzijds minachting voor de westerse levenstrant, anderzijds verlangen naar meer welvaart. In de „boards” ¹⁾ en de uitvoerende instanties van het ontwikkelingswerk moest vooral daar tactisch te werk worden gegaan. Japanners hebben in dit opzicht veel gepresteerd; zij hadden ook metterdaad bewezen, dat het mogelijk is de stap naar de welvaart te maken, zelfs in minder goede omstandigheden (crisis 1930—'40, oorlog '41—'45).

„Er is niets dat zware geestelijke arbeid en hard werken kan vervangen”. Aldus premier Nehroe van India in 1962. Het was zeker geen geringe opgaaf om een eeuwenoude traditie van weinig productieve activiteit te doorbreken. Het tempo in die landen is nog niet hoog, maar daarvan wordt veel vergoed door moderne outillage. Er zijn geen ouderwetse spullen aan de o.o. landen verstrekt. Een productieve stimulan is ook uitgegaan van de talloze jongeren, die in ontwikkelde landen een opleiding hebben gekregen en die nu als bedrijfsleiders en onderwijzers werkzaam zijn in hun eigen land, tezamen met uitgezonden technici en leerkrachten uit W.-Europa, Japan, de S.U., enz.

Resultaten zonder dogma's

De resultaten van de internationale bijstand beginnen nu aardig zichtbaar te worden. Het levenspeil is in grote delen van Azië, Afrika en Zuid-Amerika in de afgelopen 10 jaren bijna 50% hoger geworden. Sinds 1970 is een verdubbeling opgetreden. Een mooi succes, vooral als in aanmerking wordt genomen, dat de bevolking daar sindsdien bijna 2 x zo groot is geworden. Maar het betekent nog armoede. De huisvesting b.v. is nog erg slecht. Vanzelfsprekend is niet alle hulp even effectief geweest. Er zijn foute investeringen gedaan; corruptie en normale tegenslag kwamen steeds voor. Hongersnood en natuurrampen waren vooral tussen 1960 en 1980 nog te talrijk. Zonder het ontwikkelingswerk zouden deze catastrofen evenwel normaal zijn geworden. Overstromingen, epidemieën en voedseltekorten doen zich nu steeds minder voor.

De planning is bij de opbouw van de minder geavanceerde gebieden een belangrijk hulpmiddel geworden. De verschillende elementen waaruit de bijstand bestaat worden daarmee zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. Tegelijkertijd wordt erop gelet, dat de ontwikkelde landen tijdelijk geen concurrentie uitoefenen op die sectoren van de binnenlandse markt van de o.o. landen, waar eigen jonge industrieën opereren. De planning sluit overigens niet uit, dat particuliere ondernemingen geld in de ontwikkelingslanden steken door het stichten van zgn. participatie-ondernemingen (tezamen met zakenlieden of instanties in die landen, want er moet voor worden gewaakt, dat daar een te grote „vreemde” invloed ontstaat). Particuliere investeringsplannen worden ingediend bij de „boards” en krijgen een plaats in

¹⁾ Raden voor sociaal-economische ontwikkeling, samengesteld uit vertegenwoordigers van de betrokken landen en van de V.N. (of andere hulpverlenende instanties).

Structuurbeleid in de landbouw

Uiteenlopende opvattingen

Over dit onderwerp is veel geschreven en de opvattingen hierover lopen zeer sterk uiteen. Om over het structuurbeleid een uiteenzetting te geven is het nodig, dat men van de volgende stelling uitgaat; n.l. dat de Nederlandse landbouw in stand dient gehouden te worden de landbouw is immers een van de peilers van onze volksgemeenschap. Zolang de scheikundige niet bij machte is de functie der planten over te nemen zal de landbouw de basis blijven vormen van onze samenleving.

De geschiedenis leert n.l., dat een volk, dat zijn landbouw verwaarloost, zijn levenskracht verliest! Het lijkt misschien wat overbodig om dit hier naar voren te brengen, maar ik geloof, dat het bijzonder nuttig is om deze stelling nogmaals te poneren, want we krijgen op het ogenblik weer heel sterk de indruk, dat dit door een groot gedeelte van de mensen weer vergeten is. Er wordt wel eens gesteld, dat men beter onze eigen landbouw maar kan laten verwaarlozen en alle agrarische producten zou kunnen gaan invoeren.

Deze theorie heeft voor ons land geen waarde, aangezien Nederland arm aan delfstoffen is en daardoor in de handel met het buitenland de opbrengsten van eigen bodem als ruilmiddel uiterst nodig heeft.

De volgende cijfers spreken voor zichzelf.

Uitvoer van land- en tuinbouwproducten in % van de totale uitvoer.

	1958	1959	1960
akkerbouw prod.	10,7	10,5	9,7
veehouderij prod.	15,6	16,2	15,5
tuinbouw prod.	6,1	6,4	6,2
Totaal	32,4	33,0	31,3

Verder is o.a. op sociale gronden deze theorie niet verdedigbaar. Wat is nu de meest gewenste bedrijfsvorm? Dit is een vraag, die men heel moeilijk kan beantwoorden, daar men van vele factoren afhankelijk is; n.l.:

- grondsoort,
  - aard van het bedrijf,
  - beschikbare arbeidskrachten.
- a. Een kleibedrijf kan nu eenmaal goedkoper produceren dan eenzelfde bedrijf op de zandgrond.

b. Voor een tuinbouwbedrijf heeft men veel minder grond nodig dan voor een akkerbouwbedrijf.

c. Dit is een van de grootste problemen van onze tijd, daar er momenteel een tekort aan arbeidskrachten is en door de stijging van de lonen de factor arbeid dikwijls een te zware last wordt, aangezien de prijzen van de producten de laatste jaren niet gestegen zijn.

De overheid, met medewerking van de landbouworganisaties, streeft er naar om de structuur van de bedrijven te verbeteren om tot een efficiëntere productie te geraken d.m.v.

- bedrijfsbegroting,
- ruilverkaveling.

1. enkele cijfers van het totaal aantal grondgebruikers met 1 ha en meer cultuurgrond in Nederland.

Opp. cultuur-	1950	1959		
grond	aantal in	aantal in	%	%
	in ha.			
1—3	65.002	27	56.673	25
3—5	36.735	15	31.053	13
5—10	64.275	27	62.206	27
10—20	48.693	20	53.884	23
20—50	24.521	10	24.464	11
50 en meer	2.133	1	2.032	1
	241.359	100	230.312	100

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat

delen doet de kans op welslagen nog toenemen. In 2020 zal daar volgens de raming nog eens een verdubbeling van de welvaart zijn opgetreden. Dat betekent nog armoede, maar dan is er stellig een stevig fundament gelegd voor verdere ontwikkeling. Het wachten is dan op grotere besparingen in de nieuwe landen. Zodra die op een redelijk peil zijn kunnen deze landen op eigen kracht voort.

Ruimtevaart

Een ander belangrijk ontwikkelingsprogramma, dat van de ruimtevaart, is ook nog volop in uitvoering, want de ruimte is daarvoor groot genoeg gebleken.

De maan is dus erg tegengevallen. De bezoeken sinds 1969 leverden weinig aardigs op; de meeste wetenschappelijke gegevens waren voordien al bekend. De reizen in de richting van andere planeten beloven meer op te zullen leveren. De nauters zijn de laatste jaren geregeld onderweg; de ongelukken, die hun daarbij nog al eens overkomen dwingen tot de grootste zorgvuldigheid. Het blijft per slot allemaal mensenwerk.

Op het gebied van de astronautiek wordt de laatste tijd vrij goed samengewerkt tussen de atlantische en de Sovjetlanden. De ruimtevaart heeft nog een andere niet-technische kant: de hele wereld voelt zich sterk betrokken bij deze avonturen en volgt de prestaties met spanning. Het geeft een onderlinge verbondenheid, een solidariteit tegenover het buitenwereld, waarvan we eigenlijk nog zo weinig weten.

H. JONGEDIJK

het aantal bedrijven tot 10 ha. sterk is verminderd, terwijl het aantal van 10—20 ha. met ongeveer 11% is toegenomen. Een van de oorzaken van het teruglopen van het aantal kleine bedrijven is de grote trek naar de industrie geweest (betere arbeidsvoorwaarden en hogere lonen).

Een andere oorzaak was, dat bij ruilverkavelingen verschillende kleine boeren hun land verkochten, zodat men andere kleine bedrijven hierdoor kon vergroten.

Men mag wel verwachten, dat bij de huidige toestand dit proces, het verder teruglopen van het aantal kleine bedrijven, door zal gaan; of het echter voor onze samenleving wenselijk is, zou ik ontkennend willen beantwoorden. Indien de kleine bedrijven op den duur zullen verdwijnen dan is de mogelijkheid om zich op te werken tot zelfstandige boer verdwenen.

In de praktijk is ook gebleken, dat de kleine bedrijven economisch zeer zeker verantwoord zijn.

2. Het doel van de ruilverkaveling (voor het eerst geregeld in de ruilverkavelingswet van 1924) is:

- verkaveling verbeteren,
- verbetering van af- en ontwatering,

c. ontsluiting van landerijen door aanleg en verharding van wegen. Naast de voordelen, die de ruilverkaveling biedt, zijn er ook grote bezwaren aan te voeren, n.l.

a. Stemningsprocedure.

Een ruilverkaveling wordt aangenomen, indien de meerderheid van de eigenaren voor stemt of wanneer de eigenaren, die meer dan de helft van de oppervlakte land bezitten voor stemmen.

Een derde mogelijkheid van aanwinst ligt in handen van de minister van Landbouw. Wanneer n.l. het algemeen belang zulks vordert, kan de minister besluiten, dat een ruilverkaveling is aangenomen, indien 3/4 van een der voornoemde meerderheden werd verkregen. Tot 1958 is drie maal door een minister van Landbouw van dit recht gebruik gemaakt.

Echter degene, die niet gaan stemmen, worden gerekend tot de voorstemmers. Nu gebeurt het vaak, dat in een gebied, waar een ruilverkaveling zal plaatsvinden, personen wonen, die er totaal geen belang bij hebben n.l. eigenaren van burgerwoningen enz.; deze personen staan in het kadaster vermeld als eigenaren en stemmen dus mee.

Volgens ons is het noodzakelijk, dat deze manier van stemmen op korte termijn veranderd wordt, want dat thuisblijvers bij een stemming tot de voorstemmers gerekend worden vinden we niet democratisch. Op deze manier kan men een ruilverkaveling; waarbij de werkelijke belanghebbenden tegen zijn, gemakkelijk aangenomen krijgen.

b. De kosten. Ruilverkaveling is n.l. een zeer kostbare zaak. Het grootste gedeelte van de kosten van een ruilverkaveling neemt de overheid voor haar rekening, terwijl de rest ten laste van de eigenaren komt. De kosten, de z.g. ruilverkavelingsrente, kunnen direkt of in 30 jaar betaald worden.

Nu zijn deze kosten vrij laag, vooral voor die personen, die er praktisch geen profijt van trekken, b.v. een boer, die zijn land reeds in grote kavels heeft liggen.

De eigenaar-verpachter is bij de ruilverkaveling meestal het kind van de rekening. De pachten zijn aan normen gebonden, terwijl men hoge lasten moet betalen. Daardoor is de netto opbrengst van het verpachte land gering tot nihil. Daarom is het een belangrijke voorwaarde, dat de kostenverdeling drastisch wordt gewijzigd, in dier voege, dat de belanghebbenden niet meer voor zulke hoge kosten komen te staan.

Naast deze wettelijke ruilverkaveling kennen we nog een andere vorm n.l. de

Vrijwillige verkaveling, waar men bij een kleine groep eigenaren door onderling ruilen tot een betere verkaveling tracht te komen. Dit kan alleen, wanneer de belanghebbenden allen voorstanders zijn.

Het tweede grote voordeel is, dat men de kosten laag houdt. We zijn van mening, dat de vrijwillige ruilverkaveling de voorkeur verdient boven de gewone ruilverkaveling.

Tenslotte willen we nog opmerken, dat wanneer de Nederlandse boer in E.E.G.-verband zijn positie in de toekomst wil behouden het noodzakelijk is, dat het Rijk grotere bijdragen geeft voor structuurverbeterende werken en bovendien de belastingpolitiek t.a.v. de boer grondig gaat herzien, anders staat het er met de Nederlandse landbouw niet zo best voor.

Namens de Landbouwcommissie
W. DEKKER.

Congres C.I.O.R.

Ondergetekende had het voorrecht onze druilerige Nederlandse „zomer” te mogen verwisselen voor een temperatuur van $\pm 35^\circ \text{F}$. te Rome teneinde het 15e Congrès Interallié des Officiers de Réserve (C.I.O.R.) van 24 t/m 31 augustus te kunnen bijwonen.

De congressisten van alle Natolanden, die in grote getale opgekomen waren, hebben alvorens het congres te beginnen een kranen gelegd op het graf van de onbekende soldaat, daarna gingen de reserve-officieren zich in het bijzonder met de twee volgende vragen bezighouden: a) de rol van de reserve-officier in de psychologische oorlogsvoering; b) de status van de reserve-officier in de verschillende landen.

Het zal geen betoog behoeven, dat bij de huidige ontwikkeling van de wereldpolitiek, vooral het eerste onderwerp grote belangstelling had. Een dit onderwerp betreffende motie, die bepaalde aanbevelingen deed om de stelselmatige psychologische oorlogsvoering van het communistische blok tegen te gaan, werd dan ook door de congressisten aanvaard.

Alvorens Prins Peter van Griekenland daarna onder grote bijval de voorzittershamer van zijn Amerikaanse voorganger overnam, hadden de deelnemers aan het congres de gelegenheid gehad een audiëntie bij de Paus op diens buitenverblijf te Castelgandolfo mee te maken. Hoe men ook over het katholicisme denkt, het is een bijzondere gebeurtenis een dergelijke audiëntie mee te maken.

Vermeldenswaard is verder nog, dat het programmapunt „Rome bij nacht” kwam te vervallen, de daarvoor vrijgekomen gelden werden op voorstel van het hoofdbestuur besteed aan de slachtoffers van de aardbevingsramp te Napels, een goede beurt van onze Nato reserve-officieren!

D. DE RONDE Jr.

(vervolg pagina 6)

de nationale ontwikkelingsprogramma's.

In de meeste gevallen zij noch kapitalistische, noch socialistische dogma's richtsnoer bij het ontwikkelingswerk (zelfs in de hulpbiedende landen zijn ze nauwelijks meer van enig belang). Dit is nodig om enerzijds sociale ongelijkheid, anderzijds een te sterke vrijheidsinperking te voorkomen. Het gaat om een weldoordachte aanpak van de sociaal-economische ontwikkeling, waaruit ook naar ethische maatstaven een zo groot mogelijk resultaat voortkomt. Het is hierbij een goed ding dat de jonge landen, na hun nationalistische fase, zich steeds meer tot grotere verbanden samenvoegen, allereerst in economisch, maar allengs ook in staatkundig opzicht.

En actie en 10%

Het meeste ontwikkelingswerk loopt nu over de wereldorganisatie, wat de doelmatigheid ervan ten goede komt. De bijdragen van de Atlantische landen belopen nu 10 à 15% van het macro-inkomen; de O.-Europese landen betalen een lager percentage omdat zij zelf nog wat in te halen hebben. De welvaartsstijging in de oude industrielanden zal door de hulpverlening wel wat getemperd zijn, maar aan de andere kant heeft de bedrijvigheid uit de ontwikkelingsactie nieuwe impulsen ontvangen.

De activiteiten in de o.o. landen blijken in ieder geval niet tevergeefs te zijn. En de onthutsende productiviteit van de moderne mid-

De Ombudsman

Ook in Nederland wenselijk

Enige tijd geleden heeft Parkinson een wet gemaakt, weliswaar niet zo wetenschappelijk geformuleerd als Pythagoras en Archimedes dat deden, maar toch zag hij bepaalde dingen zeer goed.

De wet van Parkinson komt in het kort hier op neer: de bureaucratie breidt zich onherroepelijk steeds meer uit. Het ambtelijk apparaat, de administratie gaat steeds meer omvatten. Het gevolg hiervan is, dat men in steeds groter mate de weg kwijt raakt of deze in het geheel niet vinden kan, als men met de ambtelijke wereld te maken krijgt.

Dit is dan ook het geval als men niet een behandeling krijgt dan waarop men meent recht te hebben, ja zelfs benadeeld meent te worden. In de grote administratie kunnen fouten gemaakt worden, waarbij geen beroep mogelijk is, of waarbij de te bewandelen weg bijna onvindbaar is. Dit is een leemte in de democratie.

In enige landen — met name in Zweden, Finland en Denemarken — is dit ingezien en daar is ingesteld het instituut van de Ombudsman.

Reeds in 1810 werd door het Zweedse parlement een parlementair commissaris benoemd, die „moet handelen als gemachtigde van het parlement en in die hoedanigheid de naleving van wetten en voorschriften door desbetreffende verantwoordelijke personen moet controleren en die wettelijke vervolging moet laten instellen tegen hen, die inbreuk hebben gemaakt op de wet of tegen hen, die hun officiële plicht niet vervuld hebben door partijdigheid, aanzien des persoons of welke andere reden ook” (vrije vertaling van het desbetreffende artikel uit de Zweedse grondwet). Later werd in Zweden een aparte commissaris aangesteld voor de militaire administratie.

Pas in 1920 kwam in Finland een Ombudsman en in 1953 volgde Denemarken dit voorbeeld na.

Ook in ons land kunnen er door het onpersoonlijke administratieve apparaat fouten gemaakt worden; dit apparaat heeft macht en waar macht is, is misbruik niet denkbeeldig. Er is dan ook een doelmatige controle nodig. Is deze controle er? Het antwoord moet helaas ontkenkend luiden. Er is een instituut nodig waar men met zijn klachten en aanmerkingen betreffende de administratie heen kan gaan. Een Ombudsman is ook in Nederland wenselijk.

Deens voorbeeld.

Het instituut van de Ombudsman kan het best bekeken worden naar het Deense voorbeeld, omdat daar de staatsinstellingen het meest lijken op de Nederlandse, althans meer op de onze lijken dan de Zweedse of Finse. Verder is ook de gehele controlerende macht in Denemarken in handen van hun Ombudsman — in Zweden zijn er, zoals hierboven reeds opgemerkt, twee: een voor burgerlijke en een voor militaire aangelegenheden. Sinds kort is het toezicht van de Ombudsman (in het Deens Ombudsmand) zowel in Zweden als in Denemarken uitgebreid met de gemeentelijke organen. Een groot verschil tussen het Deense en Zweedse systeem is, dat de parlementaire commissaris in Zweden ook controle uitoefent op de gerechtelijke macht, welk gebied niet tot de competentie van zijn Deense collega behoort.

De Deense Ombudsman (een Nederlandse naam is moeilijk te vinden; letterlijk betekent het woord: gemachtigde, gedelegeerde) heeft als voornaamste plicht controle uit te oefenen over het gehele gebied van de centrale administratie en nu ook over het locale bestuur voor zover dit onder de directe supervisie staat van de rijksoverheid. Wel is de parlementaire commissaris

gemachtigd zelf een onderzoek in te stellen als grove inbreuken en onachtzaamheden voorkomen op het terrein van de gemeentelijke autonomie.

Aanvankelijk had de Deense Ombudsman ook rechten in het administratieve gedeelte van de gerechtelijke macht; dit is evenwel gewijzigd, daar anders de onderlinge onafhankelijkheid van wetgevende en gerechtelijke macht wel eens in gevaar kon komen (in Zweden heeft de parlementaire gedelegeerde juist wel controle uit te oefenen, niet alleen op het administratieve deel van de rechtspraak, maar ook op juiste toepassing van straffen, enz.).

Rechten en wijze van kritiek.

Om zijn werk te kunnen doen, heeft de Ombudsman uitgebreide volmachten. Hij heeft toegang tot alle kantoren en inzage in alle documenten; alle ambtenaren, van hoog tot laag (ook ministers) zijn verplicht hem informatie te verschaffen. Dit alles kan plaats hebben naar aanleiding van klachten, direct tot de vertrouwensman gericht, naar aanleiding van perspublicaties of tengevolge van een door hem zelf ingesteld onderzoek.

Als de commissaris na zijn onderzoekingen tot de conclusie komt, dat er inderdaad fouten gemaakt zijn, dan kan hij zijn oordeel vellen; hij kan een strafvervolging laten instellen, maar meestal varieert zijn oordeel van: „het zou juister geweest zijn als...” tot: „het is in hoge mate te kritiseren, dat...”. Er kunnen dan zo nodig disciplinaire maatregelen getroffen worden. Aan de benadeelde staatsburger kan zo nodig een schadeloosstelling toegekend worden. Als aan een genomen beslissing niets meer veranderd kan worden, kan zo'n geval de Ombudsman de gelegenheid geven de zaak grondig met de betreffende autoriteiten te bespreken en voor een volgende keer een andere procedure aanbevelen.

Benadrukt moet worden, dat de „volkstribuun” niet het recht heeft om genomen beslissingen te veranderen of te laten veranderen. Hij spreekt een oordeel uit, maar men kan zijn kritiek naast zich neerleggen. Dit zal echter zelden gebeuren, daar hij een groot gezag heeft; dit staat of valt evenwel met de persoon, die de functie vervult; hij moet een man met nationaal gezag zijn en het vertrouwen van een ieder hebben.

Prof. dr. St. Hurwitz, de huidige en tot nog toe enige Ombudsman van zijn land (om de 4 jaar wordt een persoon in deze functie gekozen, welke persoon herkiesbaar is; hij kan tussentijds ontslagen worden) moet elk jaar rapport omtrent zijn activiteiten uitbrengen aan het parlement. Hij kan aan het parlement adviezen geven ten aanzien van wetten of wetsvoorstellen. Het spreekt echter vanzelf, dat hij geen

kritiek kan uitoefenen op beslissingen van het parlement.

Iedereen kan een klacht indienen, ook indien hij niet speciaal belang heeft bij de betreffende zaak. Men kan zich rechtstreeks tot de Ombudsman richten, ook ambtenaren en militairen, die anders vaak met de hiërarchie te maken hebben; eveneens geldt dit voor gevangenen. De klachten kunnen schriftelijk zowel als mondeling ingediend worden en een ieder heeft het recht met de Ombudsman zelf te spreken, hoewel mondelinge klachten meestal door een jurist van zijn staf behandeld worden, behalve als het belangrijke zaken betreft.

Om het aantal klachten te beperken is bepaald, dat de commissaris geen klachten in behandeling neemt die betrekking hebben op zaken die nog gewijzigd kunnen worden door een hogere administratieve autoriteit.

Als een klacht ontvangen is, wordt eerst nagegaan of er een basis is om een onderzoek in te stellen; dan blijkt of de zaak behandeld kan worden. Bij deze schifting valt een groot gedeelte van de klachten af, b.v. klachten betreffende de rechtelijke macht en betreffende strikt particuliere aangelegenheden. Vaak krijgt de klager dan wel informatie hoe te handelen en waar zich te vervoegen.

Als een klacht verder onderzocht gaat worden, gaat de Ombudsman inlichtingen winnen bij het betreffende bureau, die na ontvangst bestudeerd worden; vaak heeft hij dan een persoonlijk onderhoud met de klager en met de betrokken ambtenaar(en). Als het onderzoek gesloten is, geeft de parlementaire commissaris zijn beslissing door aan de twee partijen. Met deze beslissing is de zaak gesloten en is er geen beroep meer mogelijk op een hogere autoriteit.

In Denemarken is het gemiddelde aantal klachten per jaar ongeveer 1000, waarvan 1/3 deel in behandeling genomen wordt. Gewoonlijk tonen de onderzoekingen aan, dat er geen reden is tot klagen; dit neemt evenwel niet weg, dat de klachten vaak niet onredelijk waren, daar verschillende instanties dikwijls hun beslissingen niet met redenen omkleeden; de „klachtencommissaris” kan dan verduidelijkende inlichtingen verschaffen.

In 10—15 % van de onderzochte gevallen werd het nodig geacht kritiek te leveren of de autoriteiten veranderingen aan te bevelen.

Voorbeelden van klachten

Enige klachten die de Ombudsman te behandelen kreeg zijn:

Iemand, die voor twee jaar zijn rijbewijs kwijtraakte door het rijden onder invloed, beklagde zich, omdat in andere districten van het land voor hetzelfde delict het rijbewijs slechts 1 jaar ingetrokken werd; elders was aan het terugontvangen van het rijbewijs nog de voorwaarde verbonden, dat de delinquent ondertussen lid van een geheelonthoudersvereniging zou geworden zijn. De Ombudsman keurde een en ander af en adviseerde een algemeen geldende regel op te stellen zonder voorwaarde tot het een of ander lidmaatschap.

Een andere zaak ging over de schoonzoon van de rector-magnificus van de Kopenhaagse Universiteit. Deze schoonzoon promoveerde, maar later bleek zijn proefschrift

onjuist cijfermateriaal te bevatten. In de commissie, die dit onderzocht, nam ook de rector zelf zitting. De Ombudsman keurde dit af en adviseerde reglementswijziging, zodat herhaling uitgesloten zou zijn. Wat, evenals in het voorgaande geval, gebeurde.

Een Deense diplomaat in Bonn werd gearresteerd op verdenking van spionage. Op eigen initiatief onderzocht mr. St. Hurwitz deze zaak en ontdekte, dat deze diplomaat al jaren financiële moeilijkheden had. Hij had grote belasting-schulden, waarvan op het ministerie van Buitenlandse Zaken niets bekend was. De Ombudsman bekritiseerde het gebrek aan coördinatie tussen de verschillende ministeries. Hierop kwamen er voorschriften ter voorkoming van dergelijke zaken.

Een dame wijst een conducteur een man in een coupé „niet-roken”, die toch rookt; zij krijgt van deze conducteur een grote mond. De Ombudsman bekritiseert het gedrag van de conducteur en acht het juist, dat deze zijn excuses aanbiedt. Aldus geschiedde.

Deze verzameling klachten kan natuurlijk uitgebreid worden. Vóór de instelling van het besproken instituut werd er gevreesd, dat er vooral klachten zouden binnenkomen tegen lagere ambtenaren, die dan de klappen zouden hebben op te vangen voor de hogere autoriteiten.

Dit is onjuist gebleken; slechts een klein gedeelte van de klachten is gericht tegen lagere ambtenaren; de meeste klachten zijn niet gericht tegen afzonderlijke personen, maar tegen de onpersoonlijke administratie. Ook de vrees dat vele en herhaalde klachten het administratieve werk zouden bemoeilijken, werd niet bewaarheid.

D. KOK.

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: G. Stempher.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,

H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

Drs F. A. Hoogendijk (secr.)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:

Gooiergracht 163, Laren (N.H.)

Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum f 3,— per jaar. (Voor leden gratis).

Abonnements- en advertentie-gelden uitsluitend aan G. Stempher Laren (N.H.), Postgiro 244397 of op bankrekening, Hollandsche Bank-Unie N.V., Herengracht 434—438, Amsterdam.

Het Algemeen Secretariaat

van de J.O.V.D. is gevestigd

HUIS TE HOORNKADE 6

RIJSWIJK Z.H.

T. P. DE GEUS
AANNEMERSBEDRIJF
GROND EN WEGENBOUW

Kantoor: Schubertlaan 6 - Leidschendam - Tel. K 1761-1618

N.V. Sleepdienst en transportonderneming
Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

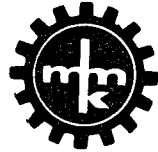
N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Voor al uw motorreparaties:

Motoren- en Machinefabriek
„KINDERDIJK”

Motoren voorradig in vermogens van 8-750 pk.

Molenstraat 1-6 - KINDERDIJK
Tel 01859 - 441 en 442; 010 - 40878 en 85638

Vuurvaste stenen in alle soorten
„MOLISOL” moler isolatiestenen
Vuurvaste isolatiestenen
Zuurvaste stenen
„PRODORITE” chemisch bestendige producten levert:

N.V. Gouda Vuurvast

Verenigde Vuurvaste-Steenfabrieken

Gouda - Telefoon 2842* - (1820)

Aannemersbedrijf

Fa. W. VAN HATTUM
& Zonen

Bagger-,
Grond-,
Rijs- en
Glooiing
werken

ZALTBOMMEL
TELEFOON 594

N.V. A. PRINS TH.ZOONS
Aanneming Maatschappij

SLIEDRECHT
INDUSTRIEWEG 24
TELEFOON 8

Aannemers
van
Bagger-
Opspuitings-
en Havenwerken

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

Machinefabriek en Constructiewerkplaats

Fa. J. BRANDWIJK Pzn.

Van Pottumstraat 18 - ROTTERDAM-Z. - Tel. 71197-179985

Lichte staalconstructies en alle soorten draaiwerk.

Roestvrij stalen bouten, koppelingen en andere onderdelen.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

en Machinefabriek

U wordt snel ingelicht

over gebeurtenissen in binnen- en buitenland, als U op een goed ochtendblad geabonneerd bent. Terwijl U slaapt, stroomt nieuws binnen uit het gehele land en uit alle delen der wereld. Het Algemeen Dagblad wordt 's nachts gedrukt en 's morgens vroeg bezorgd.

- onafhankelijk
- actueel
- sport
- markt- en beursberichten (o.a. New York)
- belangwekkende advertentiepagina's
- onderhoudende lectuur
- vrouwenrubriek
- takenverhalen
- geïllustreerde feuilleton

Algemeen Dagblad

Rotterdam, Witte de Withstraat 73

C. van der GIESSEN EN ZONEN'S

SCHEEPSWERVEN N.V.

KRIMPEN AAN DEN IJSSEL

DE VRIES ROBBÉ & Co

GORINCHEM

staalconstructies metalen ramen en deuren

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek **DE METEOR**

DE STEEG
Tel. Velp K8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

J. van de Geest & Zoon

Behangerij, Stoffeerderij, Matrassenmakerij en Scheepsstoffeerderij
Weteringstraat 20 b-c - Telefoon 123835 - Rotterdam

BINGHAM & CO N.V.
SINDS 1871
VLAGGENFABRIEK - ZEILMAKERIJ

SCHIEDAM NIEUWĒ HAVEN 59-71 • TEL. 69095*-64775*

Fabriek van zonweringen en afsluitingen

Zeilmakerij

*Verhuur en verkoop van
tenten, vlaggen en dekkleden*

voor

Baggermaterieel
Zeesleephoten
Alg. Scheepsbouw

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354. Dordrecht 3774

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDĒ

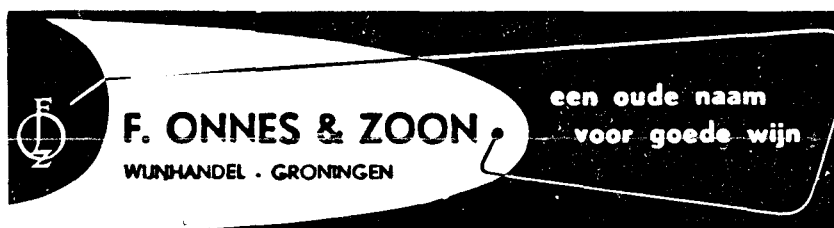
Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

F. ONNES & ZON

WUNHANDEL - GRONINGEN

een oude naam
voor goede wijn

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

*schepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen*

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

DE ROTTERDAMSCHĒ
DROOGDOK MIJ N.V.

archieffernietiging
oud papier

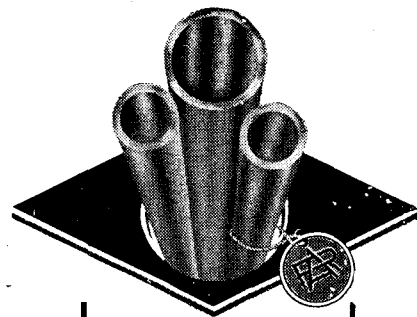
14e Jaargang No. 10

oktober 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**NAADLOZE
STALEN
BUIZEN**
N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.
ARNHEM
Tel. 24941-44 Postbus 42

J. de PAAUW & Zn N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

Uw stad is Rotterdam

Het jaarlijkse congres van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie, het dertiende, staat voor de deur. Opnieuw zullen honderden jonge liberalen samenkomen om zich te bezinnen op politieke vraagstukken, om na te gaan wat er in het afgelopen jaar is gepresteerd maar vooral ook om nieuwe plannen voor het komende verenigingsjaar te smeden.

Het zal de eerste keer sedert de oprichting van de J.O.V.D. worden, dat het congres plaatsvindt in Rotterdam. Dat zal zonder twijfel velen verheugen. Het woord Rotterdam immers heeft in binnen- en buitenland een magische klank, dankzij de enorme activiteit, die in de Maasstad in de naoorlogse jaren is ontwikkeld om zijn oude positie te herwinnen en te verstevigen.

Men mag wel zeggen, dat Rotterdam één van onze steden is, die door de oorlog het zwaarst zijn getroffen. De binnenstad werd door de oorlogshandelingen vrijwel geheel verwoest en de havens — de kurk, waarop de Rotterdamse economie drijft — leden een nauwelijks in geld uit te drukken schade. Direct na de oorlog heeft men zich echter met groot enthousiasme geworpen op de uitvoering van de plannen voor het herstel, die reeds voor een groot deel tijdens de bezettingsjaren waren opgesteld.

Men heeft daarbij de mogelijkheden op bewonderenswaardige wijze benut. De omstandigheid, dat vrijwel de gehele binnenstad door het bombardement in de meidagen van 1940 met de grond gelijk was gemaakt, schiep namelijk de kans om bij de herstelwerkzaamheden een moderne, doelmatig opgezette city in het leven te roepen. Die kans heeft Rotterdam niet voorbij laten gaan, integendeel, de binnenstad is een voorbeeld van moderne stedenbouw geworden, dat tot ver buiten onze landsgrenzen bewondering heeft gewekt.

Maar ook in economisch opzicht heeft Rotterdam een opzienbarend herstel te zien gegeven. De havens zijn zo snel mogelijk weer bruikbaar gemaakt en zodra dat was geschied heeft men de vleugels verder uitgeslagen. Grote moderne havencomplexen werden aangelegd in het Botlekgebied en in Europoort. Rotterdam werd toegankelijk gemaakt voor de grote tankschepen, waardoor een zeer omvangrijke olie-industrie kon ontstaan, die het economisch leven van de Maasstad nieuwe impulsen gaf.

* * *

Deze ontwikkeling heeft zich overigens niet zonder schokken en moeilijkheden voltrokken. Met name op het gebied van het bestuur deden zich consequenties voor, waarvoor een oplossing moeilijk te vinden was. De nieuwe Rotterdamse havens liggen namelijk voor een belangrijk deel op het grondgebied van andere gemeenten, hetgeen uiteraard vele complicaties veroorzaakte. Het ziet er naar uit, dat voor dit vraagstuk nu wel een oplossing is gevonden door de schepping van een bovengemeentelijk orgaan, dat in het gebied van de Rijnmond de gemeenschappelijke belangen van meer dan twintig gemeenten zal behartigen.

Tenslotte werkt Rotterdam hard aan de oplossing van een ander nijpend probleem: het omvangrijke verkeer in de binnenstad. De métro, die een groot deel van het openbare vervoer ondergronds zal brengen, is in een vergevorderd stadium van uitvoering. De werkzaamheden aan de métro beheersen een groot deel van de binnenstad, die een ingrijpende reconstructie ondergaat.

* * *

In deze bijzondere sfeer van dynamiek en werklust komt nu de J.O.V.D. voor haar dertiende congres bijeen. En het kan wel niet anders, of dit congres zal onder Rotterdamse invloed staan. In ieder geval mag men hopen, dat de discussies op het congres de weldadige invloed zullen ondergaan van de werkelijkheidszin en het élan, die bepalend zijn voor de activiteit in Rotterdam, 's werelds tweede havenstad.

Zoals hier aangeduid is: de omstandigheden daarvoor zijn uitermate gunstig. Bovendien is ook dit congres voorbereid op een wijze, die vertrouwen wekt. De kansen voor het welslagen van het congres staan dus goed. De J.O.V.D. zal dit nu ook waar moeten maken. Dat kan echter alleen, indien de individuele J.O.V.D.-ers in groten getale naar de Maasstad komen om niet alleen door hun aantal maar in het bijzonder ook door hun enthousiasme en activiteit van dit congres een geslaagde wapenschouw van het jonge liberalisme in ons land te maken. Er kan geen twijfel over bestaan: jouw stad op 10 en 11 november a.s. is Rotterdam.

EVERT HOVEN

Het Groot-handelsgebouw te Rotterdam, dat het restaurant Engels huisvest, waarin de J.O.V.D. haar jaarlijkse congres op 10 en 11 november a.s. houdt.

Kanttekeningen bij het rapport van de commissie voor vrouwendienstplicht

Verskil tussen het „scheppen” van een plicht en het „nodig zijn”

(Ingezonden)

In haar rapport betreffende de conclusies van de Commissie „Vrouwendienstplicht”, in de Driemaster van september j.l., stelt mevrouw C. M. Warburg-van Rijn, dat zij in principe voor deze dienstplicht is.

De Commissie wist deze gedachtengang kennelijk alleen te motiveren met de leuze: Gelijke rechten — gelijke plichten. Voor wat de rechten betreft hebben de vrouwen jarenlang gevochten om als gelijkwaardig partner van de man, haar plaats in de maatschappij te kunnen innemen. Dit is tenslotte bereikt, zodat thans posities, welke vroeger uitsluitend aan de man waren voorbehouden ook door de vrouwen worden bekleed, waarbij de verplichtingen, die uit deze rechten voortvloeien als vanzelfsprekend worden geaccepteerd.

Moet zij nu echter alle verplichtingen van de man delen? Zelfs waar deze op geen enkele noodzaak berusten? De vrouw immers, kent toch ook haar plichten, die de man niet heeft en die hij ook niet gaarne zou dragen! Al geloof ik, dat vrouwen indien dit nodig mocht blijken, betere en zelfs fanatiekere soldaten zullen zijn, bestaat hiervoor geen enkele noodzaak. Ook niet wat de vele non-combattante functies betreft, die in Nederland op vrijwillige basis reeds worden vervuld door Luwa, Marva en Milva. Als extra bewijs voor mijn stelling geldt bovendien het feit, dat het Korps Luchtwachtdienst binnenkort zal worden opgeheven, omdat de taak van deze vrouwen overbodig is geworden door het invoeren van een modern automatisch waarschuwingssysteem door middel van radar. Wanneer men afziet van de vraag of dienstplicht, in welke vorm dan ook, voor zowel mannen als vrouwen, gerechtigd en op menselijke gronden wel geoorloofd is en men de vrouwen toch tenminste één of twee jaar werkzaam wil zien „tot nut van het algemeen”, dan richt de aandacht van de commissie zich gewoontegewoon op het nijpende personeelstekort in de verplegende sector.

nuttig

Hier maakt zij duidelijk op hoevele gebieden de vrouwen zich nuttig kunnen maken, want hoewel zij voorstandster is van de „militaire dienstplicht” voor vrouwen vindt zij ook, dat er op dit specifiek vrouwelijk terrein vele taken wachten voor de dienstplichtige.

Voorts meent zij, dat het meteen een mooie oplossing zou bieden voor het tekort aan werkrachten in ziekenhuizen, bejaardeninrichtingen en de vele instellingen, die zich met de verzorging in onze maatschappij bezighouden. Het bevreedt mij echter, dat er met geen woord gerept wordt over de tekorten, die dan weer zullen ontstaan in de bedrijfstakken, waar deze vrouwen werkzaam waren. Temeer daar deze toch al met een schreeuwend tekort aan vrouwelijke arbeidskrachten te kampen hebben.

De enige bezwaren, die de commissie zelf hiertegen weet in te brengen zijn: 1e. de moeilijkheid van het toezicht, dat er, zoals terecht wordt gesteld, in een dwangorganisatie nu eenmaal zijn moet en 2e. het feit of deze dienstplichtige krachten wel zullen kunnen werken naast de niet-dienstplichtigen.

Wat het eerste betreft vraagt de commissie zich af, of het wel mogelijk zal zijn deze instellingen binnen het dienstplicht-apparaat te betrekken. Wanneer dit een oplossing moet betekenen lijkt mij dit op zijn zachtst gezegd onmogelijk, omdat men hier

veelal met particuliere stichtingen en semi-overheidsinstellingen te maken heeft. De enig mogelijke oplossing lijkt mij, dat de tewerkgestelde dienstplichtige, voor wat het toezicht betreft, onder de directie van de betreffende inrichting wordt geplaatst.

Wat het tweede punt betreft, zie ik niet in waarom men dienstplichtigen en niet-dienstplichtigen onder deze omstandigheden; dus onder dezelfde directie, niet naast elkaar zou kunnen handhaven.

Wanneer men zich af gaat vragen of het aantal te vullen plaatsen wel in overeenstemming is met het aantal dienstplichtigen en hoe men dan de selectie toe moet passen dan geloof ik, dat deze selectie al wel geregeld wordt door de natuur. Het aantal vrouwen in deze leeftijdsgroep, dat getrouwd is en één of twee kinderen heeft of althans een kind verwacht, is niet te onderschatten. En handelt men door deze groep uit te sluiten niet onrechtvaardig tegenover de groep ongetrouwde vrouwen? Een moeilijkheid temeer, daar bij mannen dit onderscheid niet hoeft te gelden.

Maar indien nu toch een grote groep vrouwen dienstplichtig zou worden en naar behoeven te werk kon worden gesteld, dan nog zou er van een oplossing van het personeelstekort in deze instellingen geen sprake zijn. Men zou hier dan namelijk de beschikking hebben over een groep vrouwen, die ter zake zeer ondeskundig zou zijn. En in de ziekenhuizen enz. heeft men werkelijk geen behoefte aan nog meer halfwas-krachten, die alleen nog meer werk en last betekenen voor hoofdverpleegsters en de weinige gediplomeerde verpleegsters.

lange opleidingstijd

Gezien de lange opleidingstijd, die nodig is om een ervaren, deskundige kracht te kunnen afleveren, zou een „diensttijd” van ongeveer vier jaar vereist zijn wil een zodanige opleiding het nodige rendement opleveren. Eigenlijk zijn de meisjes, die al

als verpleegster, verpleeghulp of leerlingverpleegster werkzaam zijn de enige, die geen moeilijkheden geven, men behoeft hen alleen het etiket „dienstplichtig” op te plakken. En met welke reden, als zij dit beroep reeds hebben?

Last but not least — en om in mijn zeer besliste standpunt hierover niet pedant te lijken wil ik opmerken, dat ik zelf enige jaren in een ziekenhuis heb gewerkt — vind ik het absoluut een ongezonde situatie een dienstplichtige te stellen tegenover een patiënt of welke mens ook, die afhankelijk is van de steun en hulp van een ander.

Als men „tot nut van het algemeen belang” een geweer in de handen krijgt en schieten moet op de medemens is de houding jegens die ander daarbij van geen enkel belang. Maar dit is van primaire betekenis bij het contact tussen de zieke of hulpbehoevende mens en zijn helpster.

Op al deze taken in de verzorgings-sfeer is het archaische woord roeping nog van toepassing, een roeping, die dan misschien nog wat aangewakkerd kan worden door het scheppen van betere arbeidsvoorwaarden in deze sector. Maar men kan en mag de belangen van deze, van ons immers zo afhankelijke mens niet schaden door hem over te leveren aan deze dienstplichtigen, die toch uit alle lagen der bevolking zouden worden gerecruteerd en waarvan het overgrote deel niet die liefde en belangstelling zal weten op te brengen, die hier zo onontbeerlijk zijn.

Vrouwendienstplicht

Overeenkomstig het verzoek gedaan op de Centraal Kadernbijeenkomst aan de commissie Vrouwendienstplicht, wordt hierbij aan de leden onderstaande uitspraak voorgelegd, die op het a.s. congres in behandeling zal worden genomen.

„De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie staat in principe niet afwijzend tegenover vrouwendienstplicht, zowel de militaire als de niet-militaire, doch is van mening, dat invoering daarvan om praktische redenen thans geen aanbeveling verdient.”

*De commissie
„Vrouwendienstplicht”*

Wanneer men gelooft door het scheppen van een plicht, waarvan de noodzakelijkheid niet bewezen wordt en die dus geen bestaansrecht heeft, een groot probleem te kunnen oplossen, dan zal dit m.i. leiden tot een grote deceptie.

Mocht echter nodig zijn een beroep te doen op de vrouwen om zich in te zetten voor het algemeen belang dan ben ik er ook van overtuigd, dat dit niet vergeefs gedaan zal zijn.

NICOLETTE VUIK

Aanmeldingsformulier congres te Rotterdam

Ondergetekende:

adres:

woonplaats:

afdeling:

geeft zich op als deelnemer(ster) aan het congres te Rotterdam op 10 en 11 november 1962.

Hij/Zij wenst huisvesting bij particulieren.

Hij/Zij wenst bemiddeling bij reservering van hotelaccomodatie.

Hij/Zij maakt f 10.— over op postrekening nr. 6400 van R. Mees & Zoonen, Rotterdam t.g.v. rekening Congrescommissie 1962 JOVD.

Hij/Zij betaalt f 10.— aan de Kascommissie op de congresdatum.

Doorhalen wat niet verlangd wordt.

Handtekening:

Te zenden aan de heer R. Hofman, Huis te Hoornkade 6, Rijswijk (Z.H.).

Liberale beginselen en verdraagzaamheid

Liberalisme is ondogmatisch en het staat op de bres voor geestelijke vrijheid. Daarom is Liberalisme de beste bodem voor democratie. Wilt U een dagblad lezen, dat in volkomen onafhankelijkheid sinds 1844 van Liberale beginselen uit wordt geredigeerd, abonneert U dan op de NRC.

NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT

POSTBUS 824, ROTTERDAM - TELEFOON: 111.000

De koers bepaald

Gert Stempther heeft in het vorige nummer afscheid genomen als hoofdredacteur van dit blad. Voor de J.O.V.D. is dat zonder meer een groot verlies. Immers, de naam Driemaster en Stempther vormen reeds vanaf het jaar van oprichting van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie een bijzondere klankeenheden. Stempther heeft bij gelegenheid van de oprichting van de J.O.V.D. een maandblad aangeboden en dit grootse gebaar ook in tastbare vorm verwezenlijkt door er voor te zorgen, dat het een maandblad in de ware betekenis van het woord is geworden. Sedert de oprichting is het blad zonder één enkele onderbreking elke maand uitgekomen. Dat is een prestatie, waarvoor een woord van welgemeende dank op zijn plaats is.

Maar Stempther heeft meer gedaan. Hij heeft ook als hoofdredacteur ruim dertien jaren de verantwoordelijkheid gedragen voor de inhoud van het blad. Met name in deze functie heeft hij van de Driemaster een blad van allure weten te maken, dat zonder enige twijfel op het politieke denken van talloze jongeren een stimulerende invloed heeft uitgeoefend.

Het pad van Stempther is daarbij zeker niet altijd over rozen gegaan. Of laat ik het liever anders zeggen: het pad van de Driemaster is namelijk wel steeds over rozen gegaan, maar de hoofdredacteur heeft wel eens in de doornen getrapt, doorgaans een pijnlijke ervaring.

Dat hoeft overigens niemand te verwonderen; het kan nauwelijks anders, wanneer de bedoeling voorzit om een blad, dat toch in de eerste plaats dient als discussieorgaan voor jonge mensen, een zekere standing, een zeker niveau te verlenen.

Dan komt men wel eens voor moeilijke beslissingen te staan.

En het feit doet zich nu eenmaal voor, dat beslissingen, die in een moeilijke situatie moeten worden genomen, veelal niet bij iedereen de waardering verkrijgen, die zij verdienen.

Het is juist de verdienste van Gert Stempther geweest, dat hij bij de oplossing van moeilijke aangelegenheden altijd trachtte iedereen het volle pond te geven.

Deze uitvoerige loftuiting aan het adres van Gert Stempther mag niet worden misverstaan.

Er wil bepaaldelijk niet mee gezegd zijn, dat Stempther in het redigeren van de Driemaster onfeilbaar was of dat op onderdelen van zijn beleid geen kritiek mogelijk zou zijn. Natuurlijk is het anders; de

veronderstelling ligt voor de hand, dat er ook wel eens niet geheel juiste beslissingen zijn genomen. Daarover is dan ook steeds discussie mogelijk geweest — Stempther zal dat zonder enige twijfel onderschrijven.

Maar het is niet meer dan billijk, de redelijkheid eist zelfs, dat men bij het plaatsen van zijn kritiek uitgaat van de hoge opvattingen en het streven naar oprechtheid, die het hoofdredactionele beleid van Stempther steeds hebben bepaald. Doet men dat niet dan faalt de kritiek.

Ik heb dit hier nadrukkelijk willen zeggen, omdat het vanzelfsprekend is, dat mijn oordeel over het beleid van mijn voorganger één van de bepalende factoren is bij het zoeken naar een antwoord op de vraag, of het redactionele beleid van de Driemaster in de toekomst zal moeten worden omgebogen.

Het antwoord op die vraag is op dit ogenblik zeker nog niet in definitieve vorm te geven.

In ieder geval staat het voor mij vast, dat de hoge journalistieke maatstaven, die Stempther steeds heeft aangelegd, ook door mij zullen moeten worden toegepast. De Driemaster zal in de eerste plaats een discussieorgaan voor jonge mensen moeten blijven. Dat kan niet anders betekenen dan dat de kolommen in beginsel openstaan voor iedereen, die van zijn politieke opvattingen wil getuigen, vooral wanneer dat op strijdbare en open wijze geschiedt. Maar de elementen stijl en goede smaak mogen daarbij bepaaldelijk niet ontbreken, ook al worden daarmee misschien subjectieve overwegingen in de beoordeling betrokken.

De taak, waarvoor de redactie van de Driemaster en in het bijzonder de hoofdredacteur staat, is geen eenvoudige. Zij dient te zorgen voor de politieke voorlichting van de liberale jongeren in ons land. Zij dient de belangstelling voor de politiek in het algemeen en voor de liberale beginselen in het bijzonder te bevorderen. Zij dient daarbij een open oog te hebben voor de actuele politieke ontwikkeling, het positieve daarin te onderkennen en te stimuleren, het negatieve daarentegen met kracht te bestrijden, zonder te vervallen in persoonlijke voorkeuren, stokpaardjes en willekeur.

Dat alles vereist, vooral in het huidige tijdsbestek, nu het politieke leven op vele fronten een periode van gisting en beroering doormaakt, grote zelfbeheersing en zelfbeperking. De koers, die de Driemaster tot nu toe op het kompas van Stempther heeft gevaren, lijkt mij dan ook de juiste.

EVERT HOVEN

Behouden vaart!

En vertrouwde naam verdwijnt. In het bekende kadertje zal men onder het opschrift „De Driemaster”, maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie” in het vervolg niet langer de naam van G. Stempther aantreffen. De hoofdredacteur neemt afscheid, lost de wacht af, na niet minder dan veertien jaar de leiding te hebben gehad.

Zo'n afscheid stemt steeds ietwat weemoedig, ook als het op nog jeugdige leeftijd plaats heeft. Jeugdige dan natuurlijk naar de mens gesproken. Want in het kader van de J.O.V.D. behoort Gert Stempther ongetwijfeld al tot de héle ouden. Het is ons aller lot. Onwillekeurig dwaalen bij een gelegenheid als deze de gedachten naar het verleden en men realiseert zich weer eens (met schrik of verbazing), hoe lang het allemaal al weer achter ons ligt.

Ik moet eerlijk zeggen, aan de tijd, dat Stempther zijn functie aanvaardde, geen herinnering meer te hebben. Ik vertoefde toen nog in Indonesië of bevond me ergens op het ruime sop, dat me naar het vaderland zou terugvoeren. Wel is mij verteld, dat hij en hoe hij de stoot tot de Driemaster gegeven heeft. De Driemaster, die sedertdien een begrip is geworden.

De nauwe relaties tussen de aftredende hoofdredacteur en mij dateren uit de periode van verscheidene jaren, dat ik de functie van landelijk voorzitter van de J.O.V.D. bekleedde. Mag ik dan hier nogmaals bevestigen, dat ik daaraan steeds de prettigste herinneringen heb behouden? Hoe zou het ook anders kunnen? Voor Stempther stond voortdurend het belang van blad en organisatie voorop, gelijk dit van den beginne af het geval is geweest. Wie dit zelf ook een beetje in zich voelde, moest het dus wel met hem kunnen vinden.

Beste Gert, je acht je tijd thans gekomen. De Driemaster dankt veel, zo niet alles aan je. Moge de verdere behouden vaart van dit orgaan je nog dikwijls genoeg schenken als je toekomstige nummers doorbladdert zonder je langer met het praedicaat „hoofdredacteur” te kunnen sieren.

ROETHOF

Dag Kapitein!

De kapitein van De Driemaster gaat van boord. Na veertien jaar behouden vaart. Hij was méér dan kapitein van het schip, hij was ook de reder (en zal dat wel blijven, naar ik aanneem).

Voor de jonge liberalen van 1949 betekende Gert Stempther nog veel meer, want hij was het — en niemand anders — die De Driemaster op stapel zette en bouwde. Toen het ranke vaartuig eenmaal te water was gelaten werd er een redactie benoemd.

In 1950 mocht ik ook aan boord komen, als redacteur. Twee jaar heb ik zo meegevaren, lang genoeg om de kapitein te leren kennen en te waarderen. Elke maand kwam het blad uit, met een zeer gevarieerde inhoud. Aan elk nummer was een redactievergadering voorafgegaan, waarin met ernst, jonge mensen eigen, de ingezonden kopij werd gewogen. Natuurlijk vonden wij dan soms wel de pennevruchten van onze vrienden niet te best. Hoe dichter men tot een ander staat, hoe groter immers diens tekortkomingen lijken! Gert Stem-

pher gaf aan de redactievergaderingen leiding en stimuleerde de redacteurs om zelf te schrijven. Hij had geduld, en moet jegens ons — dat is mij achteraf wel duidelijk — bijzonder verdraagzaam zijn geweest. Hij was ook voorzichtig en hoedde op zijn manier het jonge plantje, dat de JOVD toen was.

***

Voor Gert Stempther moet De Driemaster het bewijs zijn geweest, dat hij in staat was, een pit-tig liberaal periodiek te runnen. Zijn geloof in het liberalisme en zijn behoefte om te tonen wat hij kon, gingen prachtig samen. Objectief kan worden vastgesteld, dat het blad nu al veertien jaar zijn regelmatigheid in verschijnen ongeschonden heeft gehandhaafd. Subjectief is de prestatie nog veel groter — maar moeilijker te meten. Het blad is naar mijn mening daarom zo belangrijk, omdat het in feite aan beginnelingen op het gebied der politiek de gelegenheid biedt, zich schriftelijk te uiten.

Dat betekent tegelijkertijd, dat het blad dus ook door die beginnelingen van a tot z wordt gelezen. Met andere woorden, het blad bereikt jongeren net in de ontwikkelingsfase, waarin zij voor politieke indrukken zeer gevoelig zijn.

Mede daardoor heeft Gert Stempther voor heel wat jonge mensen — ook voor mij — veel betekend: hij schreef zelf menig hoofdartikel, hij schiep de mogelijkheden voor anderen om te publiceren, hij zorgde ten slotte voor een hecht contact tussen alle jonge liberalen, vereend in de JOVD, woonachtig in alle hoeken van ons land.

***

En laten wij niet vergeten: het blad heeft hem ook veel verdriet veroorzaakt. Er zijn afspraken gemaakt, die niet werden nagekomen, er is beloofd veel propaganda te maken, en het is er bij gebleven. Waar grote belangstelling mocht worden verwacht, bleef de deur gesloten.

Een onderneming gebaseerd op idealisme kost hartebloed. Wie het niet gelooft, moet zelf maar eens met het bijltje gaan hakken. Daarom is het zo bewonderenswaardig, dat Gert Stempther ruim 14 jaar lang de spil, de zich wegcijferende organisator, heeft willen zijn.

***

En nu nog één ding. Men zegt zo vaak, dat politiek een vuil bedrijf is. Dat is het ook. Maar hebt u ooit in De Driemaster één vuiligheid gelezen? Werd er ooit iemand gekraakt of door de modder gesleurd? Het antwoord luidt: nee, zo iets kwam in de kolommen van De Driemaster niet voor. Neemt u, waarde lezer, een ding van mij aan: dat komt omdat de aard van het karakter van de kapitein van De Driemaster zich daarmee niet verdraagt. Wanneer wij thans Gert Stempther de brug van de Driemaster zien verlaten, dan zien wij een man vertrekken, die de strijd om het bestaan met sportieve, eerlijke middelen voert, een man die gaaf de Driemaster begon en gaaf de Driemaster verlaat. Saluut, Kapitein!

Dr E. NORDLOHNE

**Tot ziens op ons
congres te Rotterdam**

Staalconstructies voor alle doeleinden
 Speciaalbedrijf voor zwaar plaatwerk
 Constructiewerkplaatsen

W. Huizer n.v. Capelle a/d IJssel - telefoon 01804-2657

Betonkeien
 en
Beton Anti-Kruipsteen

In kleuren grijs en heiderood

•

Voldoen aan de hoogste eisen
 Keur en acceptatie op het werk

•

N.V. Heesseltsche Steenfabriek
 v/h **W. P. DE VRIES** en Co.

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert K 3445-271

Reimann-Stok & Kersken's

Vereenigde Expeditiebedrijven N.V.

OPGERICHT 1836

HOOFDKANTOOR: Amsterdam, O.Z. Voorburgwal 157/59
 Telefoon: 66771 (11 lijnen) - Telex 12176

FILIALEN: Aalsmeer, Almelo, Arnhem, Enschede, Den Haag,
 Groningen, Hillegom, Leeuwarden, Maastricht, Olden-
 zaal, Roosendaal, Rotterdam, Schiphol, Tilburg, Venlo.

**Internationale Expeditie - Autotransport -
 Groupage - Opslag - Luchtvervoer.**

HEINSIUS

Transport- en Vervoermaatschappij N.V.

Calandstraat 58 — Rotterdam

Telefoon 11.12.73 — 12.15.59

Bevrachtingen Expeditie Transportovername

QUISPPEL'S PIANOHANDEL Anno 1865

★

Schimmel-piano's

7¹/₄ OCTAAF

De piano voor de allerkleinste kamers

Zeer moderne, aparte uitvoering

Leverbaar in vele houtsoorten

ROTTERDAM

LIJNBAAN 63
 Telefoon: 11 9435

MIDDELBURG

L. GISTSTRAAT 21
 Telefoon: 39 85

Spinners en Twijners
 van
Weef- en Tricotgarens

Abraham van Stolk & Zoonen
Koninklijke Houthandel N.V.
 Rotterdam

HBU

HBU

**Incassi op het buitenland...
 specialistenwerk!**

Deskundigheid en voortvarend-
 heid van Uw bankier vormen een
 noodzakelijke voorwaarde voor de
 vlotte afwikkeling van Uw transacties
 met het buitenland.

De HBU beschikt over een uitgebreid
 net van buitenlandse kantoren en corres-
 pondenten en is daardoor vertrouwd met
 de plaatselijke eisen en omstandigheden...
 waar ook ter wereld.

Geef daarom Uw documentaire incassi aan
 ons ter behandeling; wij staan voor U
 klaar... direct!

Ook voor INCASSI: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
 AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

Jaarverslag van de algemeen secretaris over het verenigingsjaar 1961-1962

LEDENTAL BLEEF NAGENOEG ONGEWIJZIGD

In het traditionele jaarverslag van de algemeen secretaris vindt U onderstaand een overzicht van de werkzaamheden van het Hoofdbestuur in het afgelopen verenigingsjaar. Waar nodig zijn de opgesomde feiten van een toelichting voorzien.

Bestuursamenstelling

Het Hoofdbestuur was gedurende de verslagperiode als volgt samengesteld: M. de Bruijne (voorzitter), J. W. Verbeek (vice-voorzitter), R. Hofman (algemeen secretaris), K. Weide (penningmeester), drs. E. Nypels, C. A. Franken, R. A. Heyting, A. H. Nijland, L. C. Melzer, F. Dillingh, Joh. Lammerts, J. Robaard, R. R. Smit, J. E. Peper en mej. H. Schouwink.

Bestuursvergaderingen.

Het Hoofdbestuur vergaderde op 26 november 1961, 14 januari, 25 februari, 8 april, 20 mei, 1 juli, 19 augustus, 2 september, 16 september en 28 oktober 1962. Aan iedere H.B.-vergadering ging een vergadering van het Dagelijks Bestuur vooraf.

Secretariaat

Mede dank zij de voortreffelijke steun van de administratrice, mevrouw De Bruijne, kon het vele werk, dat een secretariaat nu eenmaal met zich brengt, vlot en zonder achterstand worden afgedaan. Er werden o.a. een honderd tal aanvragen om inlichtingen over de JOVD behandeld. Het aantal ingekomen en verzonden brieven en stukken bedroeg ca. 1500.

De door de administratrice geheel gereorganiseerde ledenadministratie, waarvan de ontvangen mutaties steeds direct werden verwerkt, gaf geen aanleiding tot klachten. Het aantal retourgezonden Driemasters bedroeg daardoor slechts drie tot vijf stuks per verzending.

In dit verband gesproken geldt helaas nog steeds, dat niet van alle afdelingen de nodige medewerking werd ondervonden. Het opgeven van mutaties aan het algemeen secretariaat geschiedt veelal met vertraging of blijft zelfs achterwege, terwijl aan het verzoek, aan het begin van het verenigingsjaar de compleet bijgewerkte ledenlijst in te zenden, door weinig afdelingen werd voldaan.

Mevrouw De Bruijne, die per 1-10-1962 ontslag uit haar functie heeft gevraagd, breng ik gaarne hartelijk dank voor het vele werk, dat zij voor de organisatie heeft verricht. Mej. N. Hofman begroet ik hierbij als haar opvolgster.

Ledental

Hoewel er in de verslagperiode vele ledenmutaties zijn voorgekomen, is het aantal nagenoeg ongewijzigd gebleven en bedraagt per 1-10-1962 ca. 1850.

Afdelingen

Tijdens de verslagperiode werden vier afdelingen opgericht, t.w. Hoo-geveen, Noordelijk Westerkwartier, Leerdam en de Bilt-Bilthoven. Opgeheven werden de afdelingen Leiden, Westland, Zuid-Kennemerland, Driebergen en Sneek. Het totale aantal bedraagt per 1-10-'62: 45.

Het is ook dit jaar weer opgevallen, dat het afdelingswerk in sommige plaatsen op enkele personen drijft. Zij zijn de motor, waarop de afdeling draait. Dat hierin een groot gevaar schuilt, blijkt uit het bovenstaand overzicht. Van de vijf opgeheven af-

delingen zijn er twee waar het is voorgekomen, dat door vertrek van bestuursleden naar een andere plaats, de afdelingen als een kaartenhuis in elkaar zakten, ondanks een redelijk aantal leden. Twee afdelingen hadden reeds langer te lijden onder een gebrek aan belangstelling van de leden, hetgeen voor het afdelingsbestuur werkelijk geen aanmoediging was verder te gaan. Het is daarom te meer van belang, dat de leden actief aan het werk deelnemen.

Er is naar gestreefd geen afdelingen op te richten, wanneer geen uitzicht op levensvatbaarheid zou bestaan, terwijl handhaving van z.g. uitgestorven afdelingen niet gewenst was. Dit betekende natuurlijk niet, dat aan plaatselijke initiatieven niet alle medewerking werd gegeven. Hoewel aan een zo groot mogelijke spreiding de voorkeur wordt gegeven moet de oprichting van afdelingen voorzichtig worden gehanteerd. Vele afdelingen zijn in de loop der jaren ten onder gegaan door een te smalle opzet.

Districten

In de loop van de verslagperiode werd door een door het Hoofdbestuur aanvaard en door het initiatief der districten zelf opgesteld „Memorandum” de taak en het doel der districten vastgelegd.

Het is thans de taak der districtsbesturen aan de door de districten zelf gewenste organisatorische wijzigingen inhoud te geven. De activiteiten van de districtsbesturen zullen er toe moeten leiden dat hen landelijke activiteiten worden gedelegeerd.

Het district Centrum moest worden opgeheven. De daartoe behorende afdelingen Utrecht, Amersfoort en 't Gooi e.o. werden bij het district Noord-Holland gevoegd.

Landelijke leden

Door de opheffing van afdelingen is in de geografische spreiding een ongunstige situatie ontstaan. Nieuwe leden konden daardoor niet naar een afdeling worden verwezen. Het aantal landelijke leden steeg hierdoor van 12 tot 25.

Commissies

Kort na de aanvang van haar werkzaamheden bracht de **Centraal Kadercommissie** een lijvig rapport met aanbevelingen uit omtrent het beleid van de Kadervorming. De hier te nemen maatregelen zullen het nijpend tekort aan kader moeten opheffen.

De aanbevelingen zijn door het H.B. aanvaard en worden thans nader uitgewerkt.

De **Propagandacommissie** heeft zich

beziggehouden met de oprichting van een afdeling in Zeeland en Twente. Deze werkzaamheden zijn in een vergevorderd stadium gekomen.

Voorts is een landelijke propaganda/ledenwerfactie opgezet, welke in november zal beginnen.

De **Reglementencommissie** heeft een ontwerp wijziging van de Statuten en het Huishoudelijke Reglement opgesteld.

De **Congrescommissie** maakte met de eerste voorbereidingen van het congres te Rotterdam in het begin van het verenigingsjaar een aanvang. Begroting en voorlopig programma werden door het H.B. goedgekeurd.

Commissie Ideologie Communisme, Landbouwcommissie en Commissie Vrouwendienstplicht hebben het uitbrengen van een betreffende resolutie voorbereid, waarvan een voorbereidende bespreking op landelijke evenementen heeft plaats gevonden.

Dit geldt ook voor de door de heren Franken en Makkreel opgestelde concept-resolutie „Religie en Politiek”.

Het betrof een herziene tekst van een eerder door de Commissie Religie en Politiek uitgebrachte resolutie. Het secretariaat van de P.J.C.R. was in handen van de heer W. Ruys. Aan de door de Volkshogeschool te Bergen georganiseerde conferenties inzake de onderwerpen „Latijns Amerika” en „Ontwikkeling van de achtergebleven gebieden” werd door een JOVD-afvaardiging deelgenomen.

De congressen van de Centrale Jongeren Groep van de K.V.P. en van de Federatie van Christelijk-Historische Jongerengroepen werden door een J.O.V.D.-afvaardiging bijgewoond.

Een J.O.V.D.-fractie nam deel aan een door de Jongeren Organisatie van de stichting „Door de Eeuwen Trouw” en één door de Federatie van Jongerengroepen van de P.v.d.A. georganiseerde conferentie.

Op het door de Belgische Liberale Jongeren georganiseerde weekend te Leopoldsburg vertegenwoordigde de vice-voorzitter de J.O.V.D. De secretaris bezocht het jaarlijkse congres der Deutsche Jung Demokraten te Berlijn, de heer drs. E. Nypels het congres der World Federation of Liberal and Radical Youth te Brighton.

Landelijke evenementen

Op 11 en 12 november 1961 vond het landelijk congres plaats te Arnhem, waar prof. mr. P. J. Oud de congresrede heeft uitgesproken over „Het blijvend beginsel”. De Algemene

Vergadering op 12-11-'61 werd met enige vertraging afgewerkt i.v.m. een aantal moties, welke diepgaand zijn besproken.

Er werd afscheid genomen van de heren E. T. Hoven, G. Dorsman, H. M. J. Dubbeldam, A. de Goey, mevrouw C. M. Warburg-van Rijn en mej. R. Doornbos.

Het weekend te Woudschoten op 3 en 4 maart 1962 werd door ca. 55 leden bezocht. Hoofdthema was de bespreking van de Ideologie van het Communisme door de heer A. J. Koejemans, oud hoofdredacteur van De Waarheid.

Er was voorts ruimschoots gelegenheid tot bespreking van interne zaken, waarvan door de afdelingsbestuurders een intensief gebruik werd gemaakt.

Op 2 en 3 juni vond een gecombineerd weekend-bijzondere ledenvergadering plaats, waaraan door zeventig leden werd deelgenomen.

Van de 47 afdelingen waren slechts 16 door afgevaardigden vertegenwoordigd. Mevrouw mr. J. M. Stofels-van Haften besprak het onderwerp „Vrouwendienstplicht”. De Landbouwresolutie werd eveneens aan een bespreking onderworpen.

Tijdens de bijzondere ledenvergadering werd de resolutie Religie en Politiek (herziene tekst van de heren Franken en Makkreel) met algemene stemmen aangenomen. Een goedkeurende motie van de afdeling Amsterdam inzake de 1-mei-viering door de afdeling Den Haag en Rijswijk/Voorburg/Delft werd eveneens aangenomen met een ruime meerderheid.

Op beide weekends werden de verklaringen van het Hoofdbestuur inzake „Motie Hoogendijk” en „Nieuw-Guinea” besproken. Naast kritiek ontmoette de laatstgenoemde verklaring instemming, in het bijzonder door het feit, dat het Hoofdbestuur door verklaringen meer in de politieke openbaarheid treedt.

Op 7 oktober werd in Amersfoort een Kaderdag gehouden waar de resolutie Landbouw in Europa werd besproken. De Commissie heeft deze resolutie bij monde van de heer Dillingh verdedigd. Mevrouw Warburg-van Rijn gaf een toelichting van haar artikel in de leidraad over het onderwerp „Vrouwendienstplicht”. De aanwezigen hadden geen behoefte aan een resolutie over dit onderwerp.

De bespreking van de voorstellen tot wijziging van de Statuten en Huishoudelijk Reglement werd afgerond. Er kwamen nog enige waardevolle suggesties, die in de oorspronkelijke voorstellen zijn verwerkt.

(zie pag. 6)

ROTTERDAM

Kantoor:

Zwartjanstraat 89

Tel. 42278

KEEHNEN'S

WONING- EN SCHEEPSINRICHTING

Fabriek: Molenwaterweg 13 - 15 - Telefoon 40795

Beschrijvingsbrief en agenda van het J.O.V.D.-congres te Rotterdam op 10 en 11 november

AGENDA:

1. Opening door de landelijk voorzitter, de heer M. de Bruijne.
2. Benoeming leden notulencommissie 1962-1963.
3. Notulen van de algemene ledenvergadering dd. 11 en 12 november 1961.
4. Ingekomen stukken en mededelingen.
5. Jaarverslag algemeen secretaris.
6. Jaarverslag algemeen penningmeester.
7. Verslag kascommissie.
8. Vaststelling afdelingsafdracht aan het Hoofdbestuur 1962-'63.
9. Begroting 1962-1963.
10. Beleid Hoofdbestuur a) Algemeen; b) Driemaster.
11. Verkiezing leden Hoofdbestuur 1962-1963.
12. Verkiezing leden kascommissie 1962-1963.
13. Verkiezing lid Commissie van Beroep.
14. Behandeling voorstel tot wijziging Statuten en Huishoudelijk Reglement.
15. Behandeling resolutie Landbouw in Europa.
16. Bestuursoverdracht.
17. Aanwijzing plaats en datum algemene ledenvergadering 1963.
18. Voorstel resolutieonderwerpen 1962-1963.
19. Wat verder ter tafel komt.
20. Rondvraag.
21. Sluiting.

TOELICHTING.

ad 5. Het jaarverslag is in het oktobernummer van de Driemaster gepubliceerd.

ad 6 en 9: Worden de afdelingsbesturen toegezonden.

ad 8: Het Hoofdbestuur stelt voor de afdracht ad f 4.— per lid per jaar voor het verenigingsjaar 1962-1963 te handhaven.

ad 11: Ingevolge art. 40, lid a, H.R. stelt het Hoofdbestuur kandidaat:

Drs. E. Nypels, 's-Gravenhage	voorzitter
J. W. Verbeek, Rotterdam	vice-voorzitter
R. Hofman, Rijswijk (Z.H.)	alg. secretaris
Mej. A. A. v. d. Sluis, Emmen	penningmeesteresse
G. Boosman, Groningen	lid
F. Dillingh, Bronneger	lid
D. Jansz, Santpoort	lid
P. de Jong, Bant (N.O.P.)	lid
L. C. Melzer, Breda	lid
H. A. Nijland, Zutphen	lid
Mej. A. Rambonnet, Hilversum	lid
Mej. J. Sixema, Leeuwarden	lid
R. R. Smit, Groningen	lid
S. Stigter, Nieuwerkerk a.d. IJssel	lid
H. Wiegel, Laren	lid
P. A. Alberti, Meppel	lid

(door de afdeling Meppel e.o.)

Voorstellen voor tegencandidaten dienen, vergezeld van een schriftelijke bereidverklaring van de betrokkene, tijdig bij het algemeen secretariaat te zijn ingediend.

ad 14: De voorstellen zijn de afdelingen toegezonden; alleen schriftelijk ingediende amendementen welke tijdig aan het algemeen secretariaat zijn ingezonden kunnen in behandeling worden genomen.

ad 15: Deze is afgedrukt in de Driemaster van augustus 1962. In de laatste overweging is een wijziging gekomen; deze overweging te lezen als volgt:

„De beloningen van werknemers en ondernemers op de goed geëxploiteerde landbouwbedrijven vergelijkbaar dienen te zijn met de beloningen elders in het bedrijfsleven”.

ad 17: Voorgesteld wordt het congres 1963 in Groningen te houden in de laatste week van oktober 1963.

ad 18 Voorgesteld worden de volgende onderwerpen:

- a) Bestuursvorm van de onderneming.
- b) Democratisering der Staatsinstellingen.

Rijswijk (Z.H.), 10 oktober 1962.

R. HOFMAN (algemeen secretaris)

(vervolg van pag. 5)

Op de algemene ledenvergadering van de V.V.D. te Leeuwarden in november 1961 was het hoofdbestuur vertegenwoordigd door de heren M. de Bruijne, J. W. Verbeek en R. Hofman, Mej. J. Schouwink en A. Ram-

bonnet vertegenwoordigden het H.B. op de conferentie van de Organisatie Vrouwen in de V.V.D. De districts-evenementen werden eveneens door H.B.-leden bezocht, alsmede afdelingsbijeenkomsten.

Rijswijk (Z.H.), oktober 1962.

R. HOFMAN (algem. secretaris)

Programma Congres

ZATERDAG 10-11-1962

13.30 uur	Ontvangst der deelnemers.
14.30 uur	Opening door de voorzitter, de heer M. de Bruijne.
15.00 uur	Huishoudelijke vergadering.
17.30 uur	Congresrede, uit te spreken door mevrouw G. V. van Someren-Downer.
18.30 uur	Gelegenheid kennismaking op de overnachtingsadressen.
20.00 uur	Diner.
22.00 uur	„Nacht der Jongeren”. (o.a. cabaret).
04.00 uur	Sluiting.

ZONDAG 11-11-1962

Gelegenheid tot kerkgang; de tijden zullen nog bekendgemaakt worden.

11.30 - 13.00 uur	De mogelijkheid wordt onderzocht een gezamenlijke rondvaart te maken. Mededelingen volgen.
13.00 uur	Lunch (voor eigen rekening).
14.00 uur	Huishoudelijke vergadering.
18.00 uur	Sluiting.

(Wijzigingen voorbehouden).

Liberaal gedachten

Op 5 december a.s. zal onder bovenstaande titel bij de uitgeverij Nijgh & van Ditmar een bundel opstellen verschijnen, die werden geschreven ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van Prof. mr. P. J. Oud.

Behalve een geschenk aan de liberale staatsman Oud zal het ook een waardevol bezit vormen voor allen, die belangstellen in het liberale denken in deze tijd.

De hoofdredactie van de bundel berustte bij prof. mr. D. Simons, hoogleraar aan de Nederlandsche Economische Hogeschool te Rotterdam.

In het begin van het boek zijn een drietal bijdragen geplaatst, die betrekking hebben op prof. Oud: een „Opdracht”, geschreven door Zijne Excellentie drs H. A. Korthals, Minister van Verkeer en Waterstraat, een artikel van de heer A. W. Abspoel, die prof. Oud als parlementariër belicht, terwijl prof. Simons een studie wijdt aan Oud als schrijver over staatsrecht en staatkunde. Na dit eerste gedeelte van het boek volgen een beschouwing van mr. H. van Riel over politieke partijen en beginsel in 1962 en een bijdrage van dr. J. F. van Royen over verdraag-

zaamheid. Prof. mr. J. V. Rijpperda Wierdsma levert een bijdrage over het hedendaagse staatsrecht, prof. mr. E. H. s'Jacobs over de Rechtsstaat; Zijne Excellentie mr. E. H. Toxopeus, Minister van Binnenlandse Zaken, geeft zijn visie over het probleem der territoriale decentralisatie.

Enkele sociale en sociologische onderwerpen worden behandeld door prof. mr. N. E. H. van Esveld en dr. K. van Dijk.

Prof. dr. H. J. Witteveen belicht de perspectieven der economische politiek en mevr. drs J. F. Schouwenaar-Franssen bespreekt het vraagstuk van Onderwijs en Opvoeding.

Het boek wordt besloten met een bijdrage van mr. F. G. van Dijk over de plaats van de liberale fractievorming in de Europese democratie.

De intekenprijs voor het boek bedraagt f 17.90. Na verschijnen wordt de prijs f 19.50.

Aangezien de oplage van de bundel beperkt is, verdient intekening via Uw boekhandelaar sterke aanbeveling.

Namens het Comité 75ste verjaardag Prof. Oud,
Mr. F. G. VAN DIJK, voorz.
Drs A. A. C. REEDIJK, secr.

Scholenactie Haags Jongeren Parlement

Op vrijdag 5 oktober werd in het eerste Vrijzinnig Christelijk Lyceum door de gezamenlijke Haagse politieke jongerenorganisaties en onder auspiciën van het H.J.P. een grote propaganda-avond gehouden voor de twee hoogste klassen van de plaatselijke middelbare scholen. Het betrof hier in feite een J.O.V.D. initiatief. De leiding van de avond was in handen van het Haagse bestuurslid de heer A. Koch, die ook het leeuwendeel van de voorbereiding op zich had genomen.

Het programma omvatte onder meer een forum onder leiding van de heer D. W. Dettmeyer en waarin verder zitting hadden: het Tweede-Kamerlid Bommer (P.v.d.A.) en de parle-

mentaire redacteurs Bartman (ANP), Leyendekker (Neerlandia) en Luyendijk (N.R.C.). Het forum besprak op levendige wijze een aantal boeiende vraagstukken zoals Berlijn, Cuba en De Gaulle. Na de pauze volgde een vrolijke one-man-show van cabaretier Dolf de Vries. Voorafgaande aan het bal, dat de avond besloot werd door een lid van iedere richting in 't kort iets verteld over hun jongerenorganisatie. Hierbij werden alle organisaties behalve de JOVD eens flink uitgejoeld.

De opkomst was enorm: 250 jongens en meisjes. En nu maar hopen, dat ze allemaal lid van de JOVD worden.

De Pacifistisch Socialistische Partij

Is de P.S.P. een splinterpartij? Wilden de oprichters van de partij *coûte que coûte* die afsplitsing in socialistische kring? In de verantwoording bij het beginselprogramma wordt duidelijk gesteld, dat men, pas toen geen andere mogelijkheid overbleef om het pacifistisch-socialisme via het parlement te uiten, is overgegaan tot de oprichting van een nieuwe partij.

Eind 1955 werd aan de P.v.d.A. gevraagd één pacifistisch-socialist op een verkiesbare plaats van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen te zetten en één pacifistisch-socialist op een niet-verkiesbare plaats. Dit laatste met het oog op mogelijke voorkeurstemmen.

Daar het partijbestuur van de P.v.d.A. het onjuist achtte, dat leden van de socialistische Kamerfractie verschillende meningen zouden uiten, werd dit verzoek geweigerd.

Toen werd in juni 1956 opgericht de Pacifistisch-Socialistische Partij. Deze staat onder leiding van de heer P. J. Burggraaf (voorzitter), ir. H. J. van Steenis, prof. dr. J. de Graaf, dr. O. Noordenbos en de heer H. J. Lankhorst. Tot voor kort behoorde de nu overleden ds N. van der Veen ook tot deze groep.

Over de geschiedenis van de partij, die niet wortelt in vele achter ons liggende jaren en de partij-organisatie, die nog in het beginstadium verkeert zou ik het in tegenstelling tot mijn artikelen over de andere partijen niet willen hebben. Wel wil ik stilstaan bij het partijprogramma en de aanhang van de P.S.P.

Winst uit den boze

In haar beginselprogramma pleit de P.S.P. voor volledige medezeggenschap in ambtelijke organen en in ondernemingen voor alle volwassen medewerkers. Zij verwerpt geweld als middel ter oplossing van geschillen, zowel op internationaal gebied als tussen de verschillende maatschappelijke groepen van één volk.

Zij trekt de consequentie van haar principiële geweldloosheid door te stellen, dat geweld ook voor het verwezelijken van sociale revoluties verworpen moet worden. Wat betreft de nationale rechtsorde stelt de P.S.P. dat men voor hen, die door „botsing met de wetten” tijdelijk buiten de gemeenschap geplaatst moeten worden moet uitgaan van heropvoeding en niet van vergelding. De P.S.P. is voor socialisatie van de produktiemiddelen. Verder wil zij alle ondernemingen, wier doel is winst te maken afschaffen. Regeling van produktie en consumptie dient in handen van de gemeenschap te zijn.

Uit het beginselprogramma is af te leiden, dat het erfrecht moet worden afgeschaft. De partij is voor een nationale omroep en kosteloos onderwijs. Tot zover een chaotische greep uit het beginselprogramma van de P.S.P.

De stellingen van de partij zijn zeer radicaal. Ook en vooral op het stuk van het socialisme, de ene helft van de twee-eenheid. Trekt dit radicaal socialisme nog zoveel mensen aan? Als men louter en alleen de verkiesingscijfers ziet zou men zeggen van wel. Want de groei van de partij is voor Nederlandse verhoudingen ronduit enorm:

Provinciale Staten	1958:	0.61%
Tweede Kamer	1959:	1.84%
Provinciale Staten	1962:	3.01%

van de stemmen.

Met de cijfers voor zich, moet men zich afvragen of deze winst verklaard kan worden uit het feit, dat de P.S.P. wat betreft haar socialisme nog zeer marxistisch is. Het lijkt mij niet te boud te beweren, dat de ver-

kiezingsoverwinning van de partij voort is gekomen uit de gewoonte van de P.S.P. in haar propaganda zeer de nadruk te leggen op haar pacifisme en niet op haar socialisme. Door haar socialisme heeft zij aantrekkingskracht op een kleine groep intellectuelen. Door het pacifisme hebben, zoals velen het smalend zeggen, bezorgde huismoeders op de P.S.P. gestemd. En dat is ook heel

verklaarbaar: de internationale situatie maakt velen bang; in het afgelopen jaar heeft de kwestie Nieuw-Guinea met de uitzending en het sneuvelen van jonge Nederlanders velen terecht bezorgd gemaakt. Ook de P.S.P. weet dit. En zij heeft daar in haar, filmtechnisch uitstekende, t.v.-uitzendingen gebruik van gemaakt. Dat is niet bedoeld als een beschuldiging van lage opportuniteitspolitiek, dat is het constateren van een feit.

Eendagsvlieg?

Velen zagen de P.S.P. als een eendagsvlieg. Zij bestaat en groeit nu ruim zes jaar. Door haar jonge kader, door haar enthousiasme is de partij geworden tot wat zij is. Maar ik vraag mij af of de velen, die bij de laatste verkiezingen op de P.S.P. gestemd hebben, niet verblind wa-

ren door hun angst voor de kernoorlog. Zij stemden pacifistisch, al of niet de consequenties daarvan overziend.

Maar stemden zij socialistisch? Kenden zij, die eerst b.v. V.V.D. stemden de maatschappij-opvatting van de P.S.P.?

Misschien gaat de partij in haar radio- en t.v.-uitzendingen en in haar verkiesingspropaganda eens wat meer aandacht geven aan haar socialisme.

Misschien gaat de partij haar kiezers nu eens heel duidelijk vertellen, dat zij niet alleen pacifistisch, maar ook (extreem-)socialistisch is. Dan zal de stembus U en mij leren of de combinatie pacifisme-socialisme velen aantrekt.

H. WIEGEL

Het partij-secretariaat van de P.S.P. zij hier dank gebracht voor het mij verschafte materiaal.

H.W.

ANALYSE VAN HET LIBERALISME

Uitgangspunt zij: Het individu en diens vrijheid

Ampele discussies zijn in de vorige nummers van de Driemaster gevoerd over de koers van het liberale fregat: bakboord, stuurboord of ergens daar tussen. De bemanning heeft zich in twee ploegen verdeeld: ploegen, die niet alleen wat betreft hun conclusies duidelijk van elkaar verschillen, maar ook — en dit is op het eerste gezicht wat minder duidelijk — voor wat hun uitgangspunt aangaat. Dit verschil in uitgangspunt, dat geen theoretische haarkloverij maar wel degelijk de oorzaak van onderling wanbegrip en uitgesponnen misverstanden, duidelijk te maken en zo mogelijk in de richting van een oplossing te brengen, is het doel van dit artikel.

De ene groep ziet het liberalisme in de eerste plaats als een levenshouding. Deze levenshouding kristalliseert zich o.a. in de politiek: volgens hen moet politiek worden gevoerd vanuit een liberaal standpunt, juist zoals de confessionele partijen hun bestaan verdedigen door in hun programma als eerste op te nemen, dat zij de politiek bedreven wenselijk zien volgens zekere christelijke maatstaven. Op analoge wijze staat bij deze groep liberalen de liberale levenshouding op de eerste plaats; het politieke aspect is secundair.

„Liberaal” nu is bij deze mensen geen vast begrip; d.w.z. men kan meer of minder liberaal zijn, de een denkt liberaler dan de ander. Dit geeft direkt al theoretische moeilijkheden: in een theoretische opbouw is men wel gedwongen een aantal „vakjes” te onderscheiden. Het gevaar is dan lang niet denkbeeldig, dat men in zijn conclusie te weinig let op de praktische houdbaarheid van deze vakjes: men vergeet licht dat zijn materiaal — mensen — slechts zelden in vakjes onder te brengen is.

Fout van Marx

Naast andere fouten maakte ook Marx deze fout, waardoor zijn theorie praktisch onhoudbaar bleek. Marx verdeelde de mensheid in klassen, maar vergat dat geen klassen aanwijsbaar zijn: van geen mens is a priori te zeggen tot welke klasse hij behoort. Het is hiermede als met de kleuren van de regenboog: men kan niet zeggen waar rood ophoudt en oranje begint — iets wat de socialisten na Domela Nieuwenhuis

zich ook inderdaad zijn gaan realiseren. A posteriori gingen velen zich emotioneel tot de geschapen „klasse” aangetrokken voelen, het abstracte verband oefende een zekere zuigkracht uit — men werd klassebewust, heette dit. Gelukkig bleek deze bewustwording zo zeer langs lijnen van geleidelijkheid te gaan, dat een werkelijke klassestrijd uitbleef.

Uit het bovenstaande zal eens te meer duidelijk zijn, waarom ook de term liberaal levensbeschouwelijk geen vast begrip omlijnt. Ook hier is het als bij de regenboog: iemand kan meer of minder liberaal denken of doen. Deze soepelheid van de term liberaal geeft intussen ook praktische moeilijkheden. In de praktijk bestaat immers wel een (kunstmatig) scherp onderscheid: men kan niet-geldig — en op de PvdA en op de VVD stemmen. Hier wordt dit soort liberalen dus voor een keuze geplaatst, die voor de andere groep ontbreekt.

Voor de andere groep liberalen is n.l. hier de keuze al gedaan. Voor hen is het liberalisme primair een politieke stroming: het is een anti-socialisme, getuige b.v. dhr. D. Kok. Een liberaal stemt per definitie op de VVD, liberale socialisten zijn een contradictio in terminis. Men kan volgens hen niet meer of minder liberaal zijn: men is het of men is het niet. Is men het, dan is men het ook, maar is men het niet, welnu, dan is men het ook niet. En wordt men het ook niet (Bomans). Definieren we het liberalisme aldus, dan zal de JOVD haar roemruchte zelfstandigheid voor het oog der natie moeilijk kunnen handhaven en blijken de implicaties van de motie

Hoogendijk slechts een constatering van feiten (wat ze voor dhr. Hoogendijk waarschijnlijk ook alleen maar zijn). Gezien echter het rumoer om deze motie blijkt deze opvatting toch niet het algemeen gevoelen te vertegenwoordigen. Is zij dus misschien te beperkt, voor praktische doeleinden is de opvatting van de eerste groep — aangezien wij ons in JOVD verband voornamelijk met politiek bezighouden — toch zeker te ruim. Immers, zelfs de meest verstokte socialist kan op een of ander gebied er nog wel „liberale” ideeën op na houden.

„Liberalisme”

Verschillende malen is in vorige artikelen getracht de term „liberalisme” politiek te definiëren.

De één zocht het in de status: nog afgezien van het feit dat mij dit meer een symptoom van het liberalisme lijkt dan haar wezenskenmerk, meen ik een dusdanige definitie analoog aan mijn betoog betreffende de klassen te kunnen verwerpen.

Een ander lette op de mate, waarin men overheidsbemoeiing met het individu voorstond. Maar de term „mate” is slechts bruikbaar in een definitie; zij vooronderstelt een zekere meetbaarheid waar elke kwantitatieve hoedanigheid ontbreekt. We kunnen overheidsbemoeiing kwalijk in procenten uitdrukken: 50% of meer = socialist, 49,9 repetent of minder = liberaal.

De anti-socialistische opvatting van de heer Kok c.s. heeft niet alleen het bezwaar dat zij slechts negatief gericht is, maar bovendien is zij politiek onvolledig.

Een in haar principe reeds oud onderscheid lijkt mij nog het meest bruikbaar: in de politiek is hij socialist, voor wie het belang van de gemeenschap prevaleert boven het belang van de individuen, en vooral: wie in zijn denken allereerst uitgaat van de gemeenschap en haar leden dus slechts als exponenten hiervan ziet. Een liberaal richt zich tot de

(Zie pag. 8)

(vervolg van pag. 7)

individuen, niet tot de massa, maar tot de enkeling; de staat is voor hem als toezichhoudend orgaan door deze individuen ingesteld, **maar deze blijven in het geheel vrije en zelfstandige eenheden.**

Het socialisme stoelt op de gemeenschap, de totaliteit. De enkeling is er voor deze gemeenschap, die daarom ook mag en zal bepalen wat de taak van deze enkeling is, zoals in de communistische staten zo duidelijk blijkt. Vrijheid is slechts mogelijk in zoverre zij niet strijdig is met het belang van de staat, dit is gelimiteerde vrijheid, dus onvrijheid. Om een voorbeeld te noemen: vrije beroeps- of studiekeuze bestaat in de communistische landen in principe niet.

De mens als mens

Naast dit reeds overwegende bezwaar tegen de prioriteit van de gemeenschap, die voor mijn smaak de mens als Mens ontkennt, vrees ik bovendien dat een gemeenschap en bloc statisch blijft, waar de voor het leven vereiste dynamiek slechts in een conglomeraat van individuen te vinden zal zijn (b.v. particulier initiatief).

Het liberalisme berust in tegenstelling tot het socialisme/communisme op de autonomie van de enkeling. Een dergelijke autonomie impliceert dat een ieder zijn rechten heeft, niet slechts de gemeenschap — dit zijn in de praktijk diegenen, die de gemeenschap vertegenwoordigen. Zij houdt echter ook in een **persoon-**

lijke verantwoordelijkheid tegenover andere individuen, m.a.w. een sociale instelling van de enkeling. Het is tekenend dat de eerste liberalen — „kapitalistische” fabrikanten b.v. — dit zo juist inzagen, beter helaas dan vele socialisten hede ten dage. Bemoeiing van de overheid is wel degelijk toegestaan, in hoeverre is een punt voor verdere, maar niet voor principiële discussie.

En hier ontmoeten de bovengenoemde twee groepen elkaar. Nu blijkt immers, dat beide elkaar door hun verschil in uitgangspunt verkeerd begrepen. Waar de tweede groep riep: op naar rechts, bedoelde zij dat de nadruk meer diende te worden gelegd op de enkeling en daarmee op diens verantwoordelijkheid. Meer nadruk op de enkeling, meer anti-socialistisch. Naar links is voor deze groep: meer naar de collectiviteit, en daarmee kon zij het als liberale groep niet eens zijn.

De eerste groep associeerde een zwenking naar rechts met conservativisme, rechts is voor haar onvrijheid naar de kant van het fascisme. Met naar links te roepen, wilde zij de nadruk leggen op de sociale kanten van het liberalisme, maar dan als liberalen: dus in de lijn der persoonlijke vrijheid.

Misschien is de ene groep voor meerdere overheidsbemoeiing dan de andere; zekerheid hierover is uit de artikelen niet te krijgen. Maar beide groepen gaan uit van de individu, en daarmee van diens vrijheid. Doet men dit niet, dan is men geen liberaal. En wordt men het ook niet.

G. VAN DER MOST

WIJ LEVEREN

DOZEN

uit Massief Carton

★
Speciaal voor export.

★

N.V. Strocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

OUDE PEKELA

Telefoon 05978 - 2233, 2 lijnen

Eigen modern ingericht laboratorium

n.v. Houthandel

v.h. W. KUNST

★

EEMSKANAAL Z.Z. 19

GRONINGEN

Telef. 05900 - 36541*

ARROW

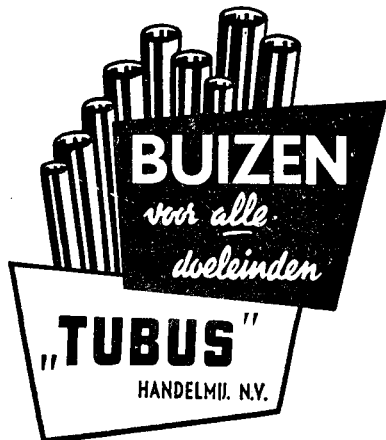
SHIRTS

in 3 mouwlengten
ook in NO IRON vanaf 21.50

DACRON en COTTON
in 3 kleuren

gerritzen
terenmodes

DEN HAAG - Laan van Meerdervoort 280a - Tel. 336418
SCHEVENINGEN - Gevers Deijnootplein 9 - Tel. 540223

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN

NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271 a - HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 6475. 9475 en 27175

NA 18 UUR (01850) 47 92 en 97 92 (30) 26828

J. JASKI

verkoopautomaten

VOLLEDIGE INSTALLATIES VOOR AUTOMATISERING VAN
WINKELS - KANTINES
EN RESTAURANTS

Utrechtseweg 10, Hilversum, tel. 02950-43486

Fully Automatic
APCO
Beverage Dispensers

**N.V. STAALDRAADKABEL- EN
HERCULESTOUWFABRIEK**

v/h J. C. DEN HAAN

GORINCHEM HOLLAND

N.V. BETON- EN PLATENFABRIEK
v/h GEBR. MIJNLIFF - NIJMEGEN

KANTOOR: SLOEIENSTRAAT 6 TELEFOON 20539

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11.40.60

Fabrikanten van:

Sisal- en Manillatouwwerk
Staalkabels
Herculestouw - Pythontouw

En van vloerbedekking onder de merken:

Jabo
Verto-Haarboucle

Tevens van:

Cocos vloerbedekking

Het Liberaal Democratisch Centrum

Interview met mr. dr. H. J. Roethof

In juni 1962 werd in Utrecht het „Liberaal Democratisch Centrum” opgericht. Volgens het Algemeen Dagblad van 11 september j.l. wil het Centrum streven naar een modern progressief liberalisme. Naar aanleiding van dit bericht hadden wij een gesprek met de voorzitter van het L.D.C., mr. dr. H. J. Roethof.

De belangrijkste vraag, die wij hem stelden was natuurlijk om welke redenen de initiatiefnemers het Centrum hebben opgericht.

De laatste jaren, zo verklaarde de heer Roethof, heeft de V.V.D. een onbevredigende ontwikkeling doorgemaakt. Het conservatisme ging steeds meer de boventoon voeren, terwijl de progressieve richting — eertijds gebundeld in de Vrijzinnig Democratische Bond — nog slechts geringe invloed heeft.

Daarnaast werd geen principiële politiek op grondslag van de liberale beginselen gevoerd. Men liet zich maar al te vaak door opportunistische overwegingen leiden. Zonder namen te noemen wees hij in dit verband op onbeheerste uitvallen tegen partijgenoot-ministers: „wanneer men medeverantwoordelijkheid draagt voor het regeringsbeleid, moet men enigszins voorzichtig zijn met aanvallen op geestverwante bewindslieden”.

Het Liberaal Democratisch Centrum wil in deze, de hierboven geschetste situatie verandering brengen door in de allereerste plaats zich te bezinnen op de progressief liberale beginselen: „studie is thans de eerste eis”.

Eenheid

De deelnemers aan het L.D.C. zijn niet voornemens over te gaan tot de oprichting van een liberale partij. Eenheid, aldus de heer Roethof, is een hoog goed, alhoewel niet het allerhoogste. De liefde kan niet steeds van één kant komen. Er kunnen zich natuurlijk omstandigheden voordoen, waarin de verschillen zo groot zijn, dat het samengaan in één partij juist verlamdend werkt.

Over de mogelijkheid, dat de behoudende elementen zich van een meer progressieve V.V.D. zullen afwenden wilde de heer Roethof zich niet uitlaten: „dat gaat U maar aan mijnheer Van Rappard vragen!” Het Centrum legt zich in elk geval toe op het doorvoeren van zijn ideeën in de partij zelf. Zeer belangrijk wordt daarbij geacht een betere vertegenwoordiging van vooruitstrevende liberalen in met name het Hoofdbestuur en het Dagelijks Bestuur van de V.V.D.

Het is de laatste jaren in de partij zeer geheimzinnig toegegaan. En die sluiers moeten nu eindelijk opgeheven worden. Van doorstroming is praktisch geen sprake en de leiding heeft vrijwel geen contact meer met de lagere organen, zodat van beïnvloeding van onderop slechts weinig terecht komt. Ook dit zijn punten van ernstige kritiek van het Centrum.

Jongeren verloren

Een enquête, in Amsterdam gehouden na de verkiezingen van het afgelopen jaar, leverde voor de V.V.D. een beangstigend resultaat op. Van 50 jongeren, die voor het eerst in hun leven hun stem uitbrachten, koos niemand de liberale partij. Technisch gezien was dit geen volmaakt onderzoek. Maar duidelijk bleek er de tendens uit, dat de V.V.D. de greep op de jongeren verloren heeft. Het zijn thans vooral jongere liberalen, die dit trachten te veranderen: de vijf initiatiefnemers

zijn allen bekende oud-JOVD-ers. Overigens is het Centrum geen organisatie van jongeren. Ook veel oudere liberalen („van 25 tot 65”) zijn erbij betrokken.

Het is voor JOVD-ers ook onmogelijk deel te nemen aan het Centrum, wanneer zij geen lid van de V.V.D. zijn. Ook andere contacten tussen J.O.V.D. en L.D.C. zullen niet veelvuldig voorkomen: „misschien te zinnertijd een gezamenlijk studieweekend, als de JOVD dat wil, maar daar is nu nog niets positiefs over te zeggen”.

Geen partij in de partij

Samenvattend: het Liberaal Democratisch Centrum is niet een partij

in de partij, noch het begin van een nieuwe liberale groepering. Doel is door studie een hechte basis te geven aan het streven naar meer progressieve invloed in de V.V.D., naast een grotere doorstroming, meer invloed voor de lagere organen in de partij en verzwakking van het opportunistische element.

Leidraad bij dit alles is een uitspraak van mr. D. U. Stikker bij de oprichting van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in 1948: „De V.V.D. zal moeten zijn een sterk progressief gezinde partij, die allen omvat, voor wie geestelijke vrijheid primair is, de sociale gerechtigheid plicht, en die het economisch leven niet willen zien verstarren in het keurslijf van een socialistische dogmatiek, die uiteindelijk in het staatsabsolutisme moet eindigen.

De V.V.D. is volgens het Centrum, op dit moment de enige politieke groepering in ons land, die de klemmen voor de groei van een dergelijke partij in zich draagt.

R. A. HEYTING
H. WIEGEL

Mr. Dr. Hein J. Roethof (40) is een viertal jaren voorzitter geweest van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie. Hij is thans parlementair-redacteur van de Nieuwe Rotterdamse Courant.

Met Hans M. J. Dubbeldam (oud JOVD-secretaris, nu VVD-raadslid in Vlaardingen), Gab Dorsman (oud JOVD-vice-voorzitter, nu VVD-fractie leider in Vlaardingen), Evert T. Hoven (oud JOVD-voorzitter en dr. Edgar Nordlohne (idem) nam hij het initiatief tot het oprichten van het Liberaal Democratisch Centrum.

Hiernaast het verslag van een interview, dat wij onlangs met dr. Roethof mochten hebben.

R. A.H. - H. W.

Liberalisme moet wensen en voornemens duidelijk omschrijven

Ook bij Liberaal Democratisch Centrum alleen vage termen

Op 10 september verraste het Haagse dagblad Het Vaderland ons met het bericht dat zaterdag 8 september in Utrecht een Liberaal Democratisch Centrum was opgericht binnen de aan ons geestverwante Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Voorzitter van dit centrum is onze oud-voorzitter mr. dr. Hein J. Roethof, het secretariaat wordt waargenomen door onze oud-secretaris Hans M. J. Dubbeldam. Ook de overige initiatiefnemers zijn ons welbekend: Gab Dorsman, Evert Hoven, Edgar Nordlohne.

De heren willen geen nieuwe partij vormen, vandaar het woord centrum in de naam. De bedoeling is, zo meldde het Algemeen Handelsblad op 11 september uit een „onlangs” (dus voor 8 september) verzonden circulaire, „als ontmoetingspunt dienst te doen van hen, die een consequente, progressieve politiek, gebaseerd op de liberale grondbeginselen, voorstaan. Het wil de actieve elementen in de partij (de V.V.D. dus) bundelen, ten einde een reveil van het politieke liberalisme te bewerkstelligen.”

In een op 15 september in de pers verschenen verklaring zijn de initiatiefnemers verontrust over de ontwikkeling in de V.V.D. zoals deze tot uitdrukking kwam in de gevoerde politiek en bij de benadering van voorbereidingen voor de a.s. Tweede Kamerverkiezingen. Het „ontmoetingscentrum, zoals de heren het noemen, grijpt terug op de uitspraak van mr. D. U. Stikker, een der oprichters van de V.V.D.:

De V.V.D. zal moeten zijn een sterk progressief gezinde partij, die allen omvat, voor wie de geestelijke vrijheid primair is, de sociale gerechtigheid plicht en die het economische leven niet willen zien verstarren in het keurslijf van een socialistische dogmatiek, die uiteindelijk in het staatsabsolutisme moet eindigen.

Het L.D.C. is van mening, dat de V.V.D. er niet in is geslaagd aan de behoefte aan een politieke groepering, die een progressieve politiek voert, op duidelijke wijze te voldoen en niet is uitgegroeid tot de gewenste progressief gezinde en ondogmatistische partij, die mr. Stikker in 1948 voor ogen stond. Aldus de verklaring van 15 september.

Het L.D.C. heeft, zo bericht Het Vaderland, voorshands geen officiële status binnen de V.V.D. Het is dus een verzameling individuele leden.

Wij waren even geneigd de vraag te behandelen of de kritiek van de heren juist is en zo ja, of zij de kritiek op de juiste wijze bundelen.

Wij zullen die vraag niet beantwoorden, omdat wij V.V.D. en J.O.V.D. graag gescheiden houden in organisatorische zaken. Het L.D.C. raakt uiteraard de ideële kwesties, maar heeft een duidelijk en belangrijk organisatorisch aspect. En dat is een interne zaak van de V.V.D. Wij begrijpen dat het L.D.C. velen in onze kring zal aanspreken. Het is daarbij beter de instemming of afkeer alleen te laten blijken wanneer men lid is van de V.V.D. Mogelijk is het aanleiding om het te worden.

Wij zullen ons, om de zaken niet te vertroebelen, tot enkele algemene aspecten beperken. Hiermee is geen ignoreren van de moeilijkheden in de V.V.D. bedoeld. Wij weten heel goed dat er een „strijd” gaande is. De feiten behoeven hier niet te worden weergegeven, die zijn bekend genoeg. Maar nogmaals, als J.O.V.D. moeten wij daarbuiten blijven.

Nu de algemene aspecten. Laten wij voorop stellen, dat wij meer bewondering hebben voor lieden, die hun kritiek vorm geven in een „beweging” ter verbetering van de onjuist geachte zaken, dan voor de critici, die langs de kant blijven staan. In dit verband merken wij op, dat de heren initiatiefnemers in het verleden getoond hebben hun tijd, aandacht en capaciteit aan de liberale zaak te willen en te kunnen geven.

Toch is in het algemeen een „centrum” in een politieke partij niet onbedenklijk. Een centrum hier

goed te onderscheiden van een werkgemeenschap. Een werkgemeenschap is een vereniging van levensbeschouwelijk gelijkdenkenden binnen een politieke partij waarin men vanuit verschillende levensbeschouwingen komt. De Partij van de Arbeid kent drie van die werkgemeenschappen: een prot.-christelijke, een rooms-katholieke en een humanistische.

De benadering van het politieke beginsel vanuit de verschillende levensbeschouwing is hier onderwerp van bezinning. Het politieke principe staat vast. Bij een centrum komt juist het politieke principe in het geding. Hier vormt zich, hoezeer men het ook ontkent en hoezeer tegen de uitdrukkelijke bedoeling ook, een partij binnen de partij. En dat doet de partij ernstig afbreuk. Naar buiten misschien nog meer dan naar binnen, doordat de buitenwacht gebruik maakt van de (officieel) naar voren komende verschillen van politieke opvatting.

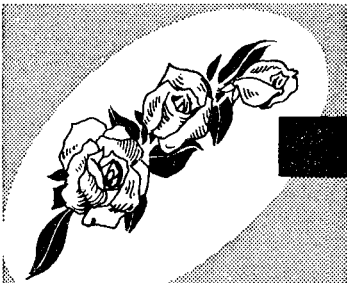
Liberaal-Democratisch

De waardering voor het L.D.C. verder geheel daargelaten, het zij nogmaals gezegd, hebben wij wel bezwaar tegen de combinatie Liberaal-Democratisch. Dit centrum, zo kan de indruk zijn, staat het democratische liberalisme voor, in de V.V.D. komt dus ook een groep voor van lieden die een niet-democratisch liberalisme voorstaan. Liberalisme is echter democratisch of het is geen liberalisme.

Een democratische gezindheid is het eerste wezenskenmerk van het liberalisme. Zonder democratie geen liberalisme. Door de keuze van de naam geven de oprichters van het L.D.C. voet aan de veronderstelling van het socialistische dagblad Het Vrije Volk, dat op 29 augustus in de V.V.D. een strijd van moderne liberalen (ook een onzinnige term, liberalisme is modern) tegen aartsconservatieven en semi-fascisten constateerde. vervolg zie pag. 11

ATTENTIE:

Gelieve het afdelingsnieuws in het vervolg te zenden
naar: **KROMME PALMSTRAAT 5...**, AMSTERDAM

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Reeds 55 jaar
gespecialiseerd in:

Huisschilderverven
Kunstschildermaterialen
Tekentartikelen

Zorgvuldig samengesteld assortiment

Stapper & Koeman c.v.

Amsterdam - Kinkerstraat 224-228 - Telefoon (020) 81633 en 87809

Betondrukpalen systeem de Waal

Rotterdam, Thurledeweg 19- Telefoon 0 10-65219

Amsterdam, Gen. Vetterstraat 77- Telefoon 0 20-155611

Voor Uw was
naar **BORGH**

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ
v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 - ROTTERDAM - Telefoon 32631 - 36235

Coulance

verhuizingen en transporten door
geheel europa
isotherm vervoer
verpakkingen voor overzee

STADIONWEG 121 - TELEFOON 7.2.1.6.2.3 - AMSTERDAM

HAARDEN - KACHELS

OLIE - KOLEN - GAS

RADIO en TELEVISIE

KOELKASTEN

GASFORNUIZEN

STOFZUIGERS

WASMACHINES

DE CLERCQSTRAAT 25
EN HOEK DA COSTAKADE
AMSTELVEENSEWEG 21-23
VAN WOUSTRAAT 140-146
BURG. DE VLUGTLAAN 91
AMSTERDAM

**STAAL
CONSTRUCTIES**

voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ
N.V. **LATUMERD** DIRECTEUR: A. CALJÉ
TEL. 01859 2647-2648 Alblasserdam

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM, VASTELAND 30 TEL. 111520

FABRIKANTE VAN: NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en Nautische boeken.
REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

*een betere toekomst met de V.V.D.
een betere KIJK op die toekomst met
een Groeneveld-bril*

GROENEVELD-BRILLEN
Oostplein 45 - Rotterdam
Tel. 010-112344

Geen werknemerscommissaris, noch een commissaris algemeen belang

Prof. Witteveen sprak over de bestuursvorm van de N.V.*

Prof. dr. H. J. Witteveen sprak zaterdag 29 september op het weekend van het district Noordholland-Utrecht der JOVD over de bestuursvorm van de onderneming, in het bijzonder van de naamloze vennootschap. Hieronder een kort verslag.

Vroeger waren de socialistische voor nationalisatie, nu zien ook zij de prijsvorming op de markt als kompas voor de produktie. De tegenstelling tussen produceren voor winst en voor behoefte is van een principiële een graduele geworden.

De politieke discussie heeft zich verplaatst naar het terrein van het vennootschapsrecht.

De Wiardi Beckman-stichting (het wetenschappelijk bureau van de PvdA) heeft een rapport gepubliceerd, waarin zij aandringt op hervormingen in de onderneming.

Zij stelt, dat de onderneming niet alleen een zaak is van de aandeelhouders, maar ook van de werknemers en de gemeenschap. Zij beveelt aan om deze drie genoemde groepen in gelijk aantal in het college van commissarissen te doen vertegenwoordigen.

De heer Witteveen sprak zich zowel tegen de figuur van de werknemerscommissaris als van de commissaris algemeen belang uit.

Goede geest van samenwerking

Wat nodig is in de grote onderneming, waar de arbeider zich vaak slechts een nummer voelt, is een goede geest van samenwerking. Men moet de werknemers meer vertellen,

men moet meer delegeren. Zo iets dient echter uit de onderneming zelf te komen, met overheidsdwang alleen komt men er niet.

Prof. Witteveen weerlegde verschuivende argumenten voor het instellen van de werknemerscommissaris. Arbeiders en aandeelhouders zijn niet te vergelijken, zij hebben geheel andere rechten.

De afzonderlijke onderneming moet zich niet richten op volledige werkgelegenheid, juist op efficiency (automatisatie e.d.). De taak voor de werkgelegenheid ligt bij de overheid. De heer Witteveen achtte het onjuist wanneer gesteld wordt, dat de werknemers in het college van commissarissen vertegenwoordigd moeten zijn om reden van democratie. Een onderneming is geen staat. Democratie is strijdig met het wezen van de onderneming.

(vervolg van pag. 9)

Mogelijk hebben de heren gedacht aan de oude term vrijzinnig-democratisch en toen de boel wat door elkaar gehaspeld. Hoe dat zij, ze hebben de verwarring hiermee niet verkleind. Want, wat er in de V.V.D. ook aan de hand moge zijn, een ding zou goed zijn: opnieuw bezinning wat liberalisme is en vooral wat het wil en een duidelijk formuleren daarvan. De gedachte van mr. Stikker uit 1948, hoe juist en aantrekkelijk (op dat moment) ook, is geen definitie van liberalisme.

Het geschermd met termen als consequent en progressief verplicht echter ook tot niets.

Als het L.D.C. de liberale beweging wil opstuwen, dan zal ook hij met concrete wensen en voornemens moeten komen, gebracht in een klare, nuchtere taal. Gebeurt dat niet snel, dan kon het L.D.C. wel eens een sta in de weg worden voor werkelijke vooruitgang.

De grote moeilijkheid voor het liberalisme is, dat het vandaag de dag zo slecht tot een werkplan van betekenis komt. Er worden open deuren ingetrapt in partij- en verkiezingsprogramma's, waarin bovendien met loze termen wordt geschermd. Daarom is het zo jammer, dat het L.D.C. (nog) niet meer weet op te brengen dan wat tot niets verplichtende, aardig klinkende termen. Veel vertrouwen geeft dat niet.

De Spaanse, in ballingschap levende, geleerde Salvador de Madariaga heeft op het congres in Den Haag van de Liberale Internationale gezegd, dat in een liberale staat vrijheid en rechtvaardigheid voortdurend met elkaar in spanning zijn, hetgeen volkomen in de menselijke natuur ligt.

Echte liberalen, zo zei hij verder, neigen niet naar links of rechts, maar gaan recht vooruit. Volkomen waar en fraai gezegd, maar wil het liberalisme werkelijk wat betekenen, dan moet hem concreet voor ogen staan wat vrijheid, wat gerechtigheid en wat recht vooruit in deze tijd inhouden. Dan pas is een Liberaal Reveil mogelijk, niet enkel door de oprichting van een centrum.

BOTE DE BOER Lzn.

Ook de figuur van de commissaris algemeen belang bestreed prof. Witteveen. Als de c.a.b. zich tegen het ondernemingsbelang zou richten, hoe gaat het dan met de aandeelhouders? Geen winst meer? Dan wordt hun bezit minder waard. En wanneer een c.a.b. niet zo'n krachtig figuur zou zijn dan bestaat het gevaar van identificatie met het bedrijf: wat goed is voor de onderneming, is goed voor het algemeen belang. Dan is er gevaar voor corruptie.

Sprak prof. Witteveen zich dus uit tegen de werknemerscommissaris en de commissaris algemeen belang, wel achtte hij verbetering in het vennootschapsrecht nodig. Er zullen wettelijke voorschriften moeten komen voor de verslaggeving, ook aan de niet-aandeelhouders. Nog maar al te vaak wordt veel winst gereserveerd in de N.V.

Het financiële stelsel moet hervormd worden. Tenslotte sprak prof. Witteveen zich uit voor het verkrijgen van aandelen door de werknemers. Wanneer dit zou gebeuren en de arbeiders dus aandeelhouders geworden zouden zijn, zou het opnemen in het commissarissen-college van een werknemer-aandeelhouder te overwegen zijn.

H. WIEGEL

ECONOMISCHE DEMOCRATIE

De medezeggenschap in de onderneming

„Een dame wijst een conducteur een man in een coupé „niet roken”, die toch rookt; zij krijgt van deze conducteur een grote mond. De Ombudsman bekritiseert het gedrag van de conducteur en acht het juist, dat deze zijn excuses aanbiedt. Aldus geschiedde.”

Dit kon U lezen in De Driemaster van september in een artikel over de wenselijkheid van de Ombudsman. Toegegeven zij, dat dit wel het meest onbegrijpelijk voorbeeld uit het artikel was; inderdaad krijgt men de indruk, dat deze functionaris — door het zich steeds uitbreidende ambtenaren-apparaat een noodzakelijke aanvulling is op het systeem van de politieke democratie. Het is echter merkwaardig, dat er in liberale kring zoveel aandacht aan dit vraagstuk besteed wordt, terwijl hier ter zelfder tijd vrijwel gezwegen wordt over een soortgelijk, maar veel ernstiger probleem, de uitbouw van de „economische democratie”.

Eigenlijk is het niet geheel juist, te zeggen, dat de liberalen over dit vraagstuk zwijgen; ik ben vollediger, wanneer ik stel, dat angstvallig door de liberalen vermeden wordt, om de nadelen van het ontbreken van een systeem van economische democratie te erkennen.

Halverwege

Men heeft lange tijd gedacht, dat met het algemeen kiesrecht de democratie in Nederland in grote lijnen zijn beslag had gekregen. In de laatste tijd worden nog enkele schoonheidsfoutjes ontdekt, die moeten dan bijvoorbeeld door de Ombudsman weggewerkt worden.

We zijn thans echter pas halverwege gevorderd op de weg naar de volledige democratie; zolang het nog mogelijk is, dat een groot deel van het economische leven zich afspeelt in een volstreekte duisternis, slechts beïnvloed door een kleine groep zeer kapitaalachtige lieden, schort er iets aan het systeem.

Frisse wind

Een uitspraak van het congres van de Wereldfederatie van Liberale en Radicale Jongeren (W.F.L.R.Y.), gehouden van 15 t.m. 18 juli 1962 in de Engelse badplaats Brighton, duidt er op, dat er ook bij de liberalen thans iets begint te dagen. Wellicht geïnspireerd door de frisse zeewind kwam dit congres tot de volgende

de inleider, de werknemers medezeggenschap hebben over het te voeren beleid, dan zouden zij aldus brokken kunnen maken, waarvoor zij anderen (de aandeelhouders) laten opdraaien.

De voorstellen van de Wiardi Beckman-Stichting kwamen volgens hem voort uit het verouderde klassenstrijdbeginsel, dat kapitalisten tegenover arbeiders plaatst.

Volgens prof. Witteveen bestaat er slechts de oplossing, waarbij de werknemers in een systeem van volledige vrijheid van arbeid, gunstige arbeidsvoorwaarden bedingen, terwijl zij tevens via eigen aandelenbezit hun stem in de algemene vergadering kunnen laten horen.

Niet alleen de aandeelhouders

In wezen zijn dit geluiden, die niet zouden misstaan in een lezing van een 19e eeuwse econoom. Voor deze tijd zijn ze echter conservatief en daarnaast getuigen ze van weinig inzicht in de sociale verhoudingen, zoals die thans bestaan. Ook buiten de socialistische partij verwerpt men nu vrij algemeen het denkbeeld, dat slechts de aandeelhouders de nadelige gevolgen ervan ondervinden, wanneer het in een onderneming slecht gaat.

Tegenover de vaak tot enige financiële verliezen beperkt blijvende consequenties voor de aandeelhouders staan immers de veel ernstiger gevolgen voor de werknemers: van werkloosheid en loonsverlaging tot — zoals de jaren '30 leerden — totale ontwijking van de maatschappij.

Prof. Witteveen spreekt over een systeem van volledige vrijheid van arbeid; hij vergeet echter, dat wanneer er geen volledige werkgelegenheid is, voornoemde vrijheid tot een hersenschim wordt. Tenslotte zweeg de spreker geheel over de voor de consumenten funeste prijsafspraken en kartelovereenkomsten. Deze zijn rechtstreeks het gevolg van het verontachtzamen van de sociale functie van de ondernemingen.

Niet is het belangrijkste, dat de winst nog iets meer opgeschroefd wordt, zodat de aandeelhouders — een kleine groep — nog iets meer dividend uitgekeerd krijgen, maar dat er voor de gehele bevolking blijvend een toestand bestaat van volledige werkgelegenheid, gekoppeld aan een systeem van eerlijke prijzen.

Naast elkaar

Geheel onbegrijpelijk is het voortdurende pleiten voor arbeidersaandelenbezit. Wanneer men — zoals prof. Witteveen ook deed — nadrukkelijk wijst op de grote risico's, die aan het aandelenbezit zijn verbonden, moet het toch ondenkbaar zijn, dat men tegelijkertijd de arbeiders hun spaarcenten wil laten beleggen in zo'n labiel bezit. Bij de eerste de beste crisis, waardoor zij zelfs werkloos kunnen worden, zou hun spaargeld in een klap waardeloos kunnen zijn!

De maatschappij vraagt thans om een meer reële oplossing, dan die welke de conservatieve liberalen aanwijzen. Er moet krachtig naar gestreefd worden, dat de werknemers medezeggenschap krijgen in de onderneming, waar zij werken. Hieraan zijn zeker vele praktische moeilijkheden verbonden. Vooral de overgangperiode zal zeer veel invloed hebben op de latere werking van het systeem; te grote haast is dan ook uit den boze.

Op den duur zal echter een democratie in het bedrijfsleven moeten groeien, door werknemers en werkgevers die naast elkaar en gezamenlijk streven naar hun gemeenschappelijk belang.

't Gooi e.o.

R. A. HEYTING

Hij ging ervan uit, dat de kapitaalverschaffers van een onderneming verantwoordelijk zijn voor de gang van zaken in een bedrijf; wanneer er iets mis gaat, moeten zij alleen de klap opvangen.

Zouden nu, aldus de redenering van

DOOR AREND EN NETTY NAAR ROTTERDAM

Iedere rechtgeaarde JOVD-er kent Arend de Goeij. Arend kent iedere JOVD-er, recht- of averecht van karakter. Speciaal de laatsten vormen een groot deel van Arends gesprekstof. Altijd is hij bijzonder gesteld op het vertellen, met een goed glas in de hand, van de meest merkwaardige verhalen.

Rustig zittend in één van de vele établissements, waarvan de namen hem in het geheugen gegrift staan, kan hij er zijn en ieders uren mee vullen.

Maar wat Arend presteerde in de nacht van 29 op 30 september deed velen vertwijfeld naar het, toen zeer moede, hoofd tasten. Wie de voorzitter van Noordholland-Utrecht bezig zag op het districtsweekend in de Drommedaris kende de oude Arend niet meer.

Was hem door zijn lijfarts een kuur met zeer veel lichaamsbeweging bevolen? Of zag Arend eindelijk kans een jeugd-wens werkelijkheid te doen worden? Vele jaren kent hij het cafébedrijf vanaf de ene kant van de bar. Nu deed hij alles om te bewijzen, dat hij niet alleen in de consumptieve, maar ook in de dienstverlenende sector van het caféwezen zijn mannetje staat.

Hij tapte, schonk in, deelde bonnen uit, sjouwde kisten en kratten. Natuurlijk vergat hij niet het drankvoorbeeld door eigen voorbeeld te stimuleren, maar, dat hij tegen zijn — goede — gewoonte in zich zulke lichamelijke inspanningen getroostte, daarvoor moest hij toch wel een zeer dringende reden hebben.

Arends activiteiten werkten aanstekelijk. Een week later

deed men in Zuidholland al het denkbare om zijn voorbeeld te volgen. Niet ging het hier om het propaganda maken voor de vloeistoffenkant van Neerlands amusementsleven. Nu wijdde men onder leiding van een tweede Maya Bouma — geen zuster van Driemaster-medewerker Anders A. — aandacht aan het vocale gedeelte onzer feestfabricage. Netty Hofman — ja, ja, de zuster van onze landelijke secretaris — toonde op de Zuidhollandse districtsdag met haar afdeling Rijswijk-Voorburg-Delft grote cabaretkwaliteiten.

Zij werd daarbij gesteund door het feit, dat zij zich van die kwaliteiten ook bewust was. Immers onder het motto: „dubbele vreugd is gedeelde vreugd” (even nadenken, dan begrijpt U het grapje) werd op verzoek van Netty zelf gebisseerd.

Ook toen ik Netty bezig zag vroeg ik mij net als in Enkhui-zen af: Waarom al die activiteiten? Waartoe dat enthousiasme? Waar naar toe?

Misschien, beste lezer, lieve lezeres, antwoordt U mij op deze vraag: naar het congres natuurlijk! Natuurlijk? Zo'n logisch antwoord lijkt het mij op het eerste gezicht niet. Maar het is een antwoord. En het is een antwoord, dat het resultaat is van het werk van Arend en de zijnen, van Netty en haar volgelingen.

Zij hebben velen de push gegeven ons congres in Rotterdam met hun aanwezigheid luister bij te zetten. Nou, luister. . . . Wie de schoen past trekke hem aan. U doet het? Vergeet dan niet Uw vetters vast te knopen. Want anders struikelt U misschien 10 november tijdens Uw reis naar Rotterdam.

SPIONEUR

AFDELINGSNIEUWS

Kaderweekend Noordelijk district

't Is kil en koud. De plassen op het parkeerterrein worden steeds groter. Daarachter, tussen de bomen, staat het provinciehuis. Gelukkig heeft het het geweld van de oorlog goed doorstaan. De toren er van staat sinds enkele weken in de steigers. Vernieuwingen en verstevigingen moeten tijdig worden aangebracht.

De zon breekt door de donkere wolken en schittert in de waterdruppels. Mijn gedachten gaan terug naar Bakkeveen. Op 15 en 16 september kwam een 50-tal jonge mensen naar deze, zelfs voor Noorderlingen, afgelegen plaats. De Volkshogeschool verleende ons voor dit weekend een zeer gastvrij onderdak.

Voor verschillende mensen zal de reis er naar toe en de eerste ogenblikken na aankomst misschien wat stilletjes geweest zijn. U weet wel: „Wat zal het worden?”. Meneer Beumkes heeft ons daar gauw overheen geholpen. Iedereen stond voor dezelfde vraag: Hoe spreek ik in het openbaar? In enkele uren tijds wist hij ons veel bij te brengen en op welk een prettige wijze! Later op de avond kronkelde een slang van mensen achter polonaise-leider Van der Molen aan. U zult begrijpen, dat het een gezellig feest was.

Om tien uur zondagochtend hield de heer H. H. Jacobse een lezing over de ontwikkeling van de democratie en hij vergeleek de partijstelsels in West en Oost. Het bleek, dat het begrip macht een probleem is, waarmee iedere partij te kampen heeft. Juist voor liberalen is het de taak om te streven naar een maatschappij, waarin iedereen de gelegenheid krijgt om te genieten van de positieve vrijheden, welke hem toekomen. Na een voortreffelijke maaltijd was het woord aan de heer H. J. L. Vonhoff. In een boeiend betoog wees hij ons er op, dat er in deze maatschappij een grote taak en grote mogelijkheden liggen voor de liberalen. Vooral de jongeren onder hen moe-

ten zich daarvan bewust zijn en er voor werken!

Hierna legde hij een aantal vragen voor ter discussie, welke groepsgevijs werden behandeld. Ze werden met grote belangstelling en soms op heftige wijze besproken. Het uitbrengen van rapport en de aandacht, waarmee de discussies werden gevolgd, getuigen hiervan.

Enthousiast en vol met ideeën gingen de deelnemers naar huis.

Het Noordelijk District mag terugzien op een gelaagd kaderweekend.

Afdelingsnieuws

Naar een nieuw adres

Redacteur Hans Wiegel zal zich Redacteur Hans Wiegel zal zich het komende jaar speciaal belasten met het samenstellen van de afdelingspagina. Stuur daarom uw convocaties en verslagen van bijeenkomsten naar zijn adres.

Maakt korte verslagen, dan kunnen er meer afdelingen aan bod komen en hoe korter hoe leesbaarder. Vraagt uw minst bescheiden, meest kort van stof zijnde lid uw nieuws te sturen naar H. Wiegel, Kromme Palmstraat 5 III in Amsterdam.

Gooise activiteiten

Op de algemene vergadering van de afdeling Gooi en Omstreken, vrijdag 28 september j.l., ging de aftredende voorzitter H. Wiegel in zijn openingswoord uitvoerig in op de politieke gebeurtenissen van het afgelopen jaar.

Hij sprak o.m. de hoop uit, dat de V.V.D. in mr. Toxopeus een leider zal kiezen, die zal behoren tot de linkervleugel van de partij en de V.V.D. zo naar nieuwe overwinningen zal kunnen voeren.

Op de vergadering werd de houding van het bestuur tegenover het dis-

trict Noord-Holland met grote meerderheid goedgekeurd. Het Politiek Jongeren Contact-werk, waartoe de JOVD in het Gooi het initiatief nam zal het komend jaar met extra kracht worden voortgezet.

Het afdelingsbulletin — verschijnend eens in de twee maanden — komt het komend seizoen te staan onder redactie van R. M. Terschuur, voorzitter en E. A. Maan, H. Wiegel, G. W. F. Willemse, leden. De naam van de afdeling blijft ongewijzigd.

Voor dit jaar is het bestuur als volgt gekozen: H. v. d. Vliet, voorzitter; R. M. Terschuur, vice-voorzitter; mej. A. Rambonnet, secretaresse (Rembrandtlaan 43, Hilversum), R. A. Heyting, penningmeester; O. D. Janssens en H. Wiegel, leden.

De vergadering benoemde de heren K. van Brink en H. Wiegel tot afgevaardigden ter algemene vergadering. Het plan bestaat op de dag der verkiezingen een forum van Gooise politici de uitslag te laten becommentariëren. Natuurlijk zal ook dit jaar weer een grote propaganda-avond worden gehouden.

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: E. T. Hoven.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,

H. Wiegel,

ir. F. Wagenmaker.

Drs F. A. Hoogendijk (secr.)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.

Adres — Administratie:

Gooiergracht 163, Laren (N.H.)

Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum f 3,— per jaar. (Voor leden gratis).

Abonnements- en advertentiegelden uitsluitend aan G. Stempher Laren (N.H.), Postgiro 244397 of op bankrekening, Hollandsche Bank-Unie N.V., Herengracht 434—438, Amsterdam.

Jaarvergadering Zuidoost Drente

De JOVD afdeling Zuidoost Drenthe hield op 29 september in hotel Ten Cate te Emmen haar jaarvergadering.

Uit het jaarverslag van de secretaresse bleek, dat er in het afgelopen jaar niet minder dan tien bijeenkomsten en een propaganda-feestavond georganiseerd waren, dat vele leden landelijke vergaderingen en districts-bijeenkomsten, alsmede vergaderingen van afdelingen in de omgeving bezochten en dat het ledental steeg met 16 leden.

Hoewel de kas sloot met een batig saldo, werd toch besloten tot een contributieverhoging. De contributie bedraagt nu f 6.— per jaar. Het bestuur is voor het komende afdelingsjaar als volgt samengesteld: voorzitter H. Dekker, secretaris A. J. Evenhuis, Dorpsstraat 26, Noord-Sleen, penningmeester H. Hogen Esch en leden L. Kiers en H. Runsink en mej. G. ten Hool en mej. A. T. Zuidersma.

Na dit zakelijke gedeelte vertelde mej. Goinga over haar vakantie in Griekenland.

Nieuw bestuur in Dordrecht

De JOVD afdeling Dordrecht e.o. heeft een voorlopig nieuw bestuur. Het nieuwe bestuur is als volgt samengesteld: voorzitter J. Melger, vice-voorzitter L. v. Aniel, secretaris J. C. van Antwerpen, Stooplaan 36, Dordrecht, penningmeester G. A. de Ruiters Jr., voorzitter JOVD-fractie in de Dordtse P.J.C.R. en tevens afgevaardigde voor het districtsbestuur Zuid-Holland A. v. d. Houwen.

Het Algemeen Secretariaat

van de J.O.V.D. is gevestigd

HUIS TE HOORNKADE 6

RIJSWIJK Z.H.

N.V. BETONDAK

Fabrieken Arkel - kantoor Gorinchem

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

N.V. Lijm- en
Gelatinefabriek

„Delft”

TWEE TORENS

Telefoon 25242 - Delft

LIBERTAS

tweemaandelijks
orgaan van de

**NEDERLANDSE
LIBERALE
STUDENTEN**

*Vraagt
proefnummer!*

Adm. Rooseveltlaan 175
Amsterdam-Z.

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

CARROSSERIE- EN WAGENBOUW

H. BIKKER - BOSKOOP

PUTTEKADE 1 - 3 - TELEFOON 3193 K 1727

VOUW-CARAVAN „EASY”

volwaardige Caravan en toch opvouwbaar (géén tent-caravan)

AANHANGWAGENS 2 WIELIG, VOOR LUXE AUTO'S

FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK N.V.

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

Vlotte behandeling van hypotheekaanvragen

Fa. W. VAN 'T HART & ZONEN

TELEFOON 39416-33267-50699-32280

- Classificeren en volledig onderhoud van schepen.
- Reinigen van alle typen stoomketels
- Vervanging dek- en machinekamer-personeel
- Onderhoudswerkzaamheden van constructiebouw.
- Zandstralen van alle voorkomende werkzaamheden.
- Mastiekwerkzaamheden

DRIJVENDE LICHT-, LICHT- EN ZANDSTRAAL-INSTALLATIES
HUDSONSTRAAT 37-39 - ROTTERDAM - W.

TRIPLEX & BOARDHANDEL

D. BRAND

„Picus”-Betontriplex - Meubelplaten - Deuren

Spangesekade 115 - ROTTERDAM

Tel. 010 30231-51995

JOH. BOELE TZN's

ZAND-, GRIND-, HANDELS- EN TRANSPORTBEDRIJF

Corn. Muschstraat 2 - Rotterdam 4

Voor levering van ophoogzand

H. P. GELDERMAN & ZONEN N.V.

Oldenzaal

KATOEN

RAYON

TERLENKA

tevens GLASWEEFSELS

voor alle industriële doeleinden

N.V.

W. A. HOEK's

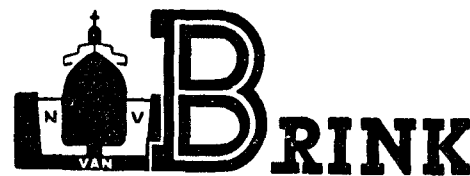
MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK

Hoofdkantoor en Machinefabriek te Schiedam

COMPRESSORS voor alle gassen en iedere druk.
INSTALLATIES voor de bereiding van zuurstof, stikstof, enz.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Electro-Delfia

(M. van der Hoeven)

voor automatisering van lichte en zware
oliestookinstallaties - warmte regeling -
Beregeningsinstallaties enz.

Telefoon 0 1730 - 23473

Van Linschotstraat 206, Delft.

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K 8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

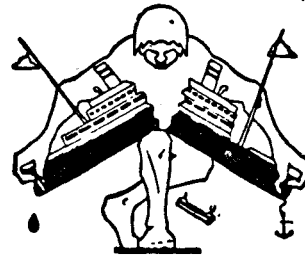

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

FRANK RIJSDIJK'S
Industriele Ondernemingen n.v.

Hendrik-Ido-Ambacht
Tel. H.-I.-Ambacht 2045
Rotterdam 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

HANDEL in:

- Oud IJzer
- Nieuw IJzer,
- Bruikbaar IJzer, enz.

Captain A. de Jonge

Gecontroleerde Particuliere
Dag- en Nacht-Bewakingsdienst

Bewaking van Schepen,
Kaden, Loodsen, Wagons
en opgeslagen goederen
Vakkundig en Technisch
personeel voor verhalen
van schepen, openen en
schoonmaken van ruimen,
binnen- en buitenboord
verven, ketel en tank
reinigen, aflos donkey-
man, matrozen, koks, enz.

8 b van Vollenhovenstraat,
Rotterdam

Tel. dag en nacht 123578, 126173
en 116539

Van den Herik's Aannemingsbedrijf

Aannemers van alle voorkomende

glooiingwerken
rijswerken
grondwerken
kademuurwerken

Joh. Kraaijeveldstraat 9

Tel. 0 1840-3345

Sliedrecht

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen

FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers Rotterdam
71354. Dordrecht 3774

ANNO

1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

DE ROTTERDAMSCHE
DROOGDOK MIJ N.V.

Leeuwenstijn - Staalbouw

Schiedam - Jan van Riebeeckweg 10
Telefoon (010) 6 56 67 - 5 32 63

Staalconstructies
Zware plaatwerken
Steek-, spil- en ovale trappen
Pijpconstructies
Hekwerken enz.

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

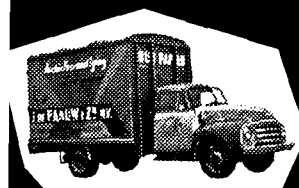
WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

archievernietiging
OUD PAPIER

J. de PAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

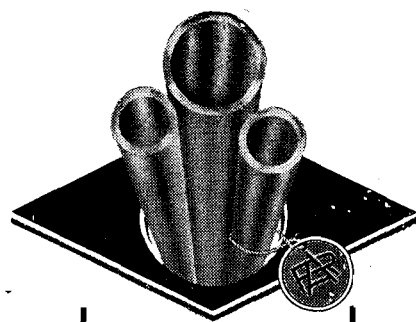
14e Jaargang No. 11

november 1962

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**NAADLOZE
STALEN
BUIZEN**
N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.
ARNHEM
Tel. 24941-44 Postbus 42

«Onze plicht vervullen ter verdediging van het recht»

Openingsrede van Mattie de Bruijne op het congres van de J.O.V.D.

Het Dakpaviljoen van het Groot-handelsgebouw te Rotterdam was met vele JOVD'ers gevuld, die uit alle hoeken van ons land het „beroemde” jaarlijkse congres kwamen bijwonen, toen Mattie de Bruijne achter de kathedraal plaatsnam, om de traditionele voorzittersrede te houden.

Allereerst werden zoals gebruikelijk de gasten welkom geheten: Z.Ex. Toxopeus, minister van Binnenlandse Zaken, de Kamerleden mevrouw Van Someren-Downer (die de congresrede zou houden), Corver (namens de Tweede Kamerfractie), Portheine (namens het H.B. van de VVD) en voorts mevrouw Bierman (namens de Vrouwen in de VVD), de heer Van der Linden (namens de VVD-raadsfractie in Rotterdam), afgevaardigden van de ARJOS, de CHJG, de liberale studenten en de Deutsche Jungdemokraten, leden van verdienste, oud H.B.-leden en tenslotte de JOVD'ers.

De voorzitter ging vervolgens twintig jaar terug in de geschiedenis, 10 november 1942: Nederland midden in de oorlog, Winston Churchill spreekt: „Wij zijn deze oorlog niet ingegaan voor gebiedsuitbreiding, maar om onze eer te handhaven en om onze plicht te vervullen ter verdediging van het recht”. Iets dergelijks kan gezegd worden van de Nederlandse houding in het conflict om Nieuw-Guinea. Wij hebben concrete beloften gedaan, niet voor het verkrijgen van gebiedsuitbreiding, en hebben gevochten om onze eer te handhaven en om onze plicht te vervullen ter verdediging van het recht. Wij herdenken onze jonge landgenoten, die hierbij het leven gelaten hebben.

Nog steeds is het geen vrede. De crisis rond Cuba heeft dit nog eens duidelijk aangetoond. Toevalligerwijze viel deze crisis samen met de inval van de Chinezen in India; de reden: beschieting van grensposten, is een even doorzichtige leugen als de Indiase inval in Goa. Vrijheid en democratie bestaan in vele landen niet meer.

Men lope eens langs het prikkeldraad of de muur der schande van het ijzeren gordijn! In ons land reneren echter nog vele jongeren: Het communistische gevaar heft zichzelf wel op, het is zo gevaarlijk niet! Zij kiezen pacifistisch, gesteund door de noodlottige gedachte, dat aanwezigheid van wapens de vrede bedreigt. Het is echter juist andersom: de wapens van de NATO heb-

ben de vrede behouden. De beslissing van oorlog en vrede is nu in feite in handen van de twee wereldmachten, Amerika en Rusland. Het liberalisme verdraagt geen kartels en monopolievorming, ook politiek niet. Europa moet zich dat meer en meer bewust zijn. De Europese integratie is nu pas aan het einde van het begin. Het is daarom van groot belang, dat Engeland toetreedt tot een Verenigd Europa, dat de integratie met kracht ter hand wordt genomen en dat, ondanks hun dictatoren, de toetreding van Spanje en Portugal niet in de weg gestaan mag worden.

Niet alleen de dreiging van het communisme, maar ook de afhankelijkheid van Amerika is een gevaar. Een verenigd, sterk en onafhankelijk Europa moet de derde wereld en atoommacht van onze aardbol worden. Dit zou een belangrijke of misschien wel de belangrijkste bijdrage voor de vrede kunnen zijn. Voor ons jongeren is van belang, dat wij ten eerste een blijvende opdracht hebben: te getuigen van de grote waarde van het liberale beginsel, ongeacht de landsgrenzen, en ten tweede een nieuwe taak: mee te werken om een praktisch hanteerbare vorm voor Europees liberalisme te ontwerpen. Evenals de WFLRY bepleiten wij grotere bevoegdheden voor het Europese parlement en directe verkiezingen. Door de Nederlandse liberalen zal grote aandacht aan landbouwkwesties moeten worden besteed. Vandaar ook, dat op dit congres een resolutie over de Europese landbouw in stemming komt.

Het pleiten voor Europese verkiezingen betekent, dat men zelf zijn nationale instellingen hieraan moet aanpassen. Enige suggesties zijn: opheffing van de Eerste Kamer in zijn huidige vorm, de instelling van een grondwetkamer, herziening van het kiesstelsel, en instelling van een bepaalde vorm van referendum.

De werkzaamheden van de Kamerleden bestaan momenteel uit belangrijke en onbelangrijke zaken. Zo was tijdens de „nieuw-Guinea-week” ook in de Kamer aan de orde: de bescherming van kikkerbiljetjes in het kader van de mollen- en egelwet. De belangrijke en onbelangrijke zaken moeten gescheiden worden. Er moet één vertegenwoordigend college komen waar de internationale, Europese en defensiekwesties aan de orde komen, alsmede principebesluiten worden

genomen over alle overige zaken. Een tweede college in de zin van de huidige commissievergaderingen van de Kamer zou dan deze principebesluiten moeten uitwerken. Naast het kabinet zouden dan ook „staatswethouders” moeten komen, die de interne staatshuishouding behartigen.

We zitten in Nederland teveel vastgeroest in oude instellingen. De jonge liberalen moeten actief medewerken aan een modern progressief beleid. Alleen de wil tot verbetering en vernieuwing kan de vele bezwaren, die kleven aan veranderingen, wegnemen. De JOVD is inmiddels reeds begonnen aan de toekomst: een commissie bestudeert de plaats van onze monarchie in de Europese samenleving.

Er moet iets gebeuren, vooral ook in verband met de teleurstellende verkiezingsnederlaag. De liberalen moeten de hand in eigen boezem steken en niet goochelen met stembuscijfers en zich blij maken met dode mussen. De lange en korte golventheorie van prof. Oud is onvoldoende. Het is geen wetmatigheid, dat de lange golf zich zonder liberale hulp altijd in positieve lijn zou bewegen. De jongeren willen een progressief liberalisme en zijn vooral geïnteresseerd in de sociale paragrafen, zoals op de JOVD-congressen wel is gebleken.

Wij laten ons niet in met interne kwesties van de VVD. Toch is het goed iets erover te zeggen. Prof. Oud heeft jarenlang op onnavolgbare

wijze leiding aan de VVD gegeven. Nu hij te kennen heeft gegeven deze functie neer te leggen, is het moment gekomen, dat een nieuwe topleiding kan worden gevormd. Mede gezien de ont- (of misschien ver-) wikkelingen in de VVD moet het niet bij een restauratie alleen blijven.

Het moet de kiezer duidelijk zijn, dat het de partij ernst is met zijn vernieuwingen. Het Liberaal Democratisch Centrum kan hierbij als katalysator een nuttige werking hebben.

Zo zien we de verkiezingen van 1963 toch met vertrouwen tegemoet. Het is jammer, dat hierbij tevens een grondwetsherziening aan de orde is. Dit lijkt wel een gaullistisch trekje. Er moet voortaan een eerlijke kans zijn afzonderlijk over een grondwetsherziening te beslissen. Over de ingediende voorstellen zijn we overigens zeer tevreden. De verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd is altijd al een van onze programma-punten geweest.

Waar school en onderwijs tekort schieten in hun voorlichting ligt een taak voor de politieke jongerenorganisaties. De jongeren stellen geen prijs op het afkammen van anderen. Onder aanhaling van Churchill's uitspraak „onze plicht te vervullen ter verdediging van het recht” en de wens, dat ook de JOVD zijn taak zal verstaan om van de grote liberale idealen te getuigen, verklaarde Mattie de Bruijne de dertiende algemene vergadering voor geopend.

In deze Driemaster treft U aan een

Propagandafolder van de J.O.V.D.

Bent u reeds lid? Prachtig!

GEEF DEZE FOLDER DAN DOOR AAN EEN
VRIEND OF BEKENDE

Help ons de J.O.V.D. sterk maken!

Verslag van ons congres in Rotterdam

De J.O.V.D. is de veer van het liberale uurwerk

Te 14.45 uur opende voorzitter De Bruijne de dertiende algemene ledenvergadering in het Dakpaviljoen van het Groothandelsgebouw te Rotterdam met het uitspreken van zijn rede, die elders in dit nummer afgedrukt staat. Bij acclamatie nam de vergadering vervolgens een voorstel van het Hoofdbestuur aan om een telegram van afhankelijkheid aan H.M. de Koningin te zenden.

Punt 2 van de agenda betrof de benoeming van leden van de notulencommissie. Tot lid werden benoemd de heer Van der Sluis en de dames Muntinga en Veenhouwer.

Punt 3, de notulen van de vorige vergadering en 4, ingekomen stukken, gaven geen aanleiding tot discussie. Het jaarverslag van de secretaris daarentegen bracht vele tongen in beweging. Het bleek, dat de werkzaamheden betreffende de oprichting van de afdeling in Twente nota bene buiten het District Oost om waren gegaan, dat het ledental der JOVD, hetgeen in het verslag op ca. 1850 wordt gesteld, tussen de 1848 en 1852 ligt (waarbij de post van hedenmorgen nog niet is verwerkt), dat de Commissie Ideologie nog geen resolutie heeft uitgebracht, omdat ze nog niet klaar is met haar werkzaamheden, dat de naam van Henk Makkreel genoemd zal worden bij het werk van de Reglementencommissie en dat de Commissie Religie en Politiek juist geen resolutie had uitgebracht.

Punt 6 en 7, de verslagen van de penningmeester en de kascommissie konden de goedkeuring van de vergadering wegdragen, evenals de afdracht aan het Hoofdbestuur, een punt, dat andere jaren nog al eens „enige” discussie geeft.

De begroting 1962/63 werd tenslotte, nadat een aantal vragen waren beantwoord, goedgekeurd onder voorwaarde, dat als onder de agenda-punten „beleid H.B.” en „Landbouw” zich andere gezichtspunten openen alsnog op de begroting kon worden teruggekomen.

Hierna schorste de voorzitter de vergadering tot zondag een uur. Hij heette het jongste Tweede Kamerlid mevrouw Van Someren-Downer, die dit jaar was uitgenodigd de congresrede uit te spreken, welkom. Een verslag hiervan vindt U elders in dit nummer.

Afscheid van Gert Stempher

Aan het congres-diner zat o.m. aan prof. Oud, die na een lange vergadering in Utrecht, zich gehaast had aanwezig te kunnen zijn. In zijn tafelrede noemde prof. Oud het altijd weer een ontspanning te midden van de jongeren te kunnen verkeren. Hij was nu wel oud geworden, hij was trouwens zijn hele leven lang Oud geweest, maar hij heeft altijd getracht met zijn tijd mee te gaan. Wel is het natuurlijk zo, dat de ouderen de jongeren soms wel eens moeten remmen, maar de veer van het liberale uurwerk is de JOVD, zonder wie het liberalisme geen toekomst zou hebben.

Verder werd aan tafel het woord gevoerd namens de „vrouwen in de VVD” en namens de „Liberale Studenten Vereniging Nederland”.

Als laatste vroeg het woord Mattie de Bruijne. Zeer welwillend verleende voorzitter Mattie de Bruijne hem dit. Mattie had aan Mattie niet het woord gevraagd voor zichzelf. Hij bracht in zijn speech dank aan oud-hoofdredacteur Gert Stempher, die dertien jaren, vanaf de oprichting van de JOVD, op de brug van de Driemaster heeft gestaan. De dankbaarheid, die wij voor hem voelen is, zo zei Mattie, niet in een stoffelijk geschenk uit te drukken. Het

geschenk, dat hem werd overhandigd vertegenwoordigde slechts een fractie van de waarde, die Gert Stempher voor de JOVD heeft gehad en nog heeft.

„Daar sta je dan”, zo antwoordde onze zichtbaar ontroerde oud-hoofdredacteur. Hij memoreerde nog eens de betekenis van de die masten van ons vlaggeschip. Sociale rechtvaardigheid, verdraagzaamheid en verantwoordelijkheid. Nogmaals wees Gert Stempher erop, dat men jegens zijn politieke tegenstanders en ook jegens zijn geestverwanten met wie men het niet eens is, verdraagzaamheid dient te betrachten.

Feestelijk cabaret

Na het diner om elf uur: „de nacht der jongeren”. We kunnen terugzien op een bijzonder geslaagd feest. Niet alleen waren het „twistende” jonge liberalen, ook was het een enthousiast spelende band, en een voortreffelijk barkeepende Klaas Weide, maar vooral was het het cabaret, dat deze nacht tot een feestnacht maakte.

De afdeling Rijswijk-Voorburg-Delft onder aanvoering van Netty Hofman voerde een cabaret op, dat met zijn teksten actueel was, en waarin de JOVD-activiteiten bijzonder geestig onder de loep genomen werden. Vooral het lied over de vrouwen-dienstplicht was magnifiek.

Beleid Hoofdbestuur

Om 13.15 uur zondagmiddag heropende de voorzitter de vergadering, die o.m. werd bijgewoond door Zijne Excellentie Korthals, minister van Verkeer en Waterstaat en diens echtgenote.

De voorzitter stelde aan de orde punt 10 van de agenda: beleid hoofdbestuur. Zoals altijd kwam toen de discussie pas goed op dreef. In zijn openingsrede had de voorzitter gesteld dat Spanje en Portugal ondanks hun politiek systeem, toch tot de Europese Gemeenschappen dienden te worden toegelaten.

Op een vraag van de heer Wagenmaker of dit de mening van het HB was, antwoordde de voorzitter, dat hij voor eigen verantwoordelijkheid had gesproken. De heer A. de Goeij vroeg nogmaals de aandacht voor het „memorandum der districten. Hij bepleitte nogmaals de functie, van schakel tussen hoofdbestuur en afdelingen, die de districten naar zijn mening dienen te vervullen. Tot nu toe is het alleen het district Noord-Holland-Utrecht geweest dat volgens „de nieuwe methode” heeft gewerkt. Over de Leidraad werd gesteld, dat verschillende artikelen, die hierin verschenen beter in de Driemaster kunnen worden afgedrukt. De Leidraad zal als regelmatig verschijnend kaderblad verdwijnen.

In de toekomst zal een HB-bulletin verschijnen waarin vertrouwelijke mededelingen aan de afdelingen zullen worden gedaan.

Over het aftreden van HB-lid Franken ontbrandde felle discussie. De propagandacommissie heeft zich het afgelopen jaar o.m. bezig gehouden met de uitgifte van een vrouwblad.

De heer Marcuse meende vrouwenblad te hebben verstaan. Hij vindt het een uitstekende gedachte zulk een blad uit te geven. Het beleid van het Hoofdbestuur werd tenslotte z.h.s. goedgekeurd.

Nieuw Hoofdbestuur

Aan de orde werd gesteld de verkiezing leden Hoofdbestuur. Gekozen werden: drs. E. Nypels, voorzitter; J. W. Verbeek, vice-voorzitter; R. Hofman, secretaris; mej. A. A. v. d. Sluis, penningmeesteresse; en G. Boosman, F. Dillingh, D. Jansz, P. de Jong, L. C. Melzer, H. A. Nijland, mej. A. Rambonnet, mej. J. Sixema, R. R. Smit, S. Stigter en H. Wiegel, leden. Tot leden van de kascommissie werden benoemd de heren Elzinga, Dekker en Kreuze. Tot lid van de Raad van Beroep werd benoemd mr. Boender.

Statuten en huishoudelijk reglement.

Aan de orde is de bespreking van de statuten en het huishoudelijk reglement. Na enige discussie blijkt, dat het vereiste quorum, van drievierde van het aantal vertegenwoordigde leden, aanwezig is. Een amendement van de afdeling Z.O.-Drente inhoudende, dat HB-leden en kandidaat-HB-leden geen afgevaardigde kunnen zijn, wordt met 49-16 aanvaard. Een amendement van de afdeling Den Haag wordt overgenomen. De nieuwe statuten worden met algemene stemmen goedgekeurd. Bij de stemming over het huishoudelijk reglement wenst één der afgevaardigden van de afdeling Gouda geacht te worden te hebben tegengestemd.

Hierna wordt zeer uitvoerig gesproken over de resolutie „landbouw in Europa”. De heer Gijsberts van de afdeling Den Haag heeft heel andere economische ideeën dan die welke spreken uit de resolutie. De resolutie wordt tenslotte aangenomen met het voorbehoud, dat met de heer Gijsberts nog over redactionele wijzigingen zal worden gesproken. Uitslag van de stemming: 36 voor, 19 blanco, 10 tegen.

Moties

De heer Boosman roept in een motie alle liberaal-denken op krachtig samen te werken en zo een liberaal réveil te bewerkstelligen. De heer De Goeij vindt, in de naar zijn mening hem zeer ruim toebedeelde tijd van anderhalve minuut, de motie volledig overbodig. Een andere mening dan die van de heer Boosman is in liberale kring a priori uitgesloten.

De heer De Goeij en enkele andere afgevaardigden zullen dan ook tegenstemmen. Ook de beide afgevaardigden van de afdeling „Gooi en Omstreken” wensen geacht te worden te hebben tegengestemd. De motie wordt ten leste z.h.s. aangenomen.

De heer Kok dient een motie in waarin wordt aangedrongen ook het passieve kiesrecht te verlagen tot 21 jaar. De vergadering is van mening dat men op 21-jarige leeftijd nog niet rijp is in vertegenwoordigende lichamen zitting te nemen. De motie wordt bij handopsteken verworpen.

Bestuursoverdracht

Hierna neemt Mattie de Bruijne afscheid van zijn medebestuurleden. Cees Franken en Reinier Heyting hebben slechts één jaar deel van het

HB uitgemaakt. Toch hebben zij in dat ene jaar bijzonder veel werk verzet. Hanneke Schouwink, Johan Lammerts en Jan Robaard maakten vele jaren deel van bestuur uit. Hanneke het laatste jaar zelfs als enige vrouw tussen veertien mannen.

Zij, en Jan Robaard, met zijn eigen doortastend optreden, en Johan Lammerts, die wat maar weinigen presteerden — vijf jaren achtereenvolgend op een HB-stoel — heeft gepresteerd, werden door Mattie onder luid applaus gedéchargeerd.

Bij het afscheid van Klaas Weide, die vier lange jaren de JOVD-penningen zeer voortreffelijk heeft beheerd, kwam niet alleen de voorzitter aan het woord. De afdeling „Gooi en Omstreken”, die twee jaarcongressen, in Leeuwarden en in Arnhem, met haar afdrachtvoorstel Klaas het vuur na aan de penningmeesterlijke schenen had gelegd, bood bij monde en uit handen van één harer afgevaardigden Klaas een welverdiende vierkante fles aan. Tenslotte dankte Mattie de niet-aftredende HB-leden, onder wie vooral Rob Hofman, die als algemeen-secretaris en als voorzitter van de congrescommissie, vele bergen werk verzet heeft.

Toen was het woord aan Erwin Nypels, Mattie's opvolger. Hij dankte het driemanschap, dat de JOVD het afgelopen jaar heeft geleid, hij dankte Mattie, Truus, Irene. Zonder hen, en bovenal zonder Truus, die altijd Mattie dit jaar terzijde heeft gestaan, die vele avonden en zondagen alleen thuis heeft moeten zitten, was de moeilijke taak waarvoor Mattie dit jaar stond nog zwaarder en misschien wel te zwaar geworden. Bij de staande ovatie van alle JOVD-ers kregen Mattie en Truus wat zij hebben verdiend!

Troonrede

Om met mevrouw Van Someren te spreken: het woord „troonrede” was dit congres „in”. De nieuwe voorzitter, drs. Erwin Nypels, stipte in de zijne de hoofdpunten aan, die de JOVD en haar HB dit jaar voor ogen dienen te houden. Hij stelde de onafhankelijkheid van de JOVD nog eens duidelijk voorop.

Als ideeën, die wij met betrekking tot het liberalisme het komende jaar zullen bestuderen noemde hij: de democratisering van de staatsinstellingen, de structuur van de onderneming, de ideologie van het communisme, en de democratische planning van de kapitalistische volkshuishouding.

Verder zal worden bestudeerd het rapport van de Synode van de NH-kerk over de kernbewapening. Er zal aan afdelingen en districten worden verzocht op 1 mei studiebijeenkomsten over bepaalde aspecten van de plaats van de arbeid in onze maatschappij te organiseren. Erwin Nypels dacht hierbij b.v. aan de positie van de landarbeiders en de plaats van de beoefenaren van de „vrije beroepen”.

Het hoofdbestuur zal het komende jaar nog meer dan het vorige, met actuele uitspraken komen. Het zal propageren, wat al in de afdeling Den Haag is gedaan (zie de vorige Driemaster), n.l. het houden van acties voor de hoogste klassen van de middelbare scholen samen met de andere politieke jongeren-organisaties.

Met de oproep de handen uit de mouwen te steken en een duidelijk voorbeeld hiervan door onze nieuwe voorzitter, werd die congres in Rotterdam besloten. **Tot volgend jaar in Groningen!**

F. WAGENMAKER
H. WIEGEL

Liberalen zullen antwoord moeten geven op vele uitdagingen

Congresrede van mevrouw Haya van Someren-Downer

Het is op het ogenblik mode om bedenkelijk het hoofd te schudden over de parlementaire democratie en de VVD. Degenen, die zoveel kritiek op het parlement hebben, moeten echter wel bedenken, dat deze mentaliteit in de jaren '30 in Duitsland de nationaal-socialisten aan de macht heeft gebracht. Hiermee wil ik niet zeggen, dat men geen kritiek op de Kamers zou mogen hebben, maar uit die dan in constructieve zin.

Zo is het thans ook mode om over de VVD de schouders op te halen. Men moet echter begrijpen, dat juist de liberale partij nieuwe antwoorden tracht te vinden op de stormachtige ontwikkelingen, waarin wij thans verkeren. Zo begon het Tweede Kamerlid, mevr. Haya van Someren-Downer, haar rede op het congres, dat de JOVD op 10 en 11 november j.l. in Rotterdam hield.

Deze eeuw is radicaal nieuw. Ook in de internationale politiek zijn geheel nieuwe antwoorden nodig. Dit is duidelijk geworden bij de Cubaanse crisis. Wij kunnen geen oorlog voeren zonder totale vernietiging. De blokkade van Cuba was voor ons in het westen ook eerst moeilijk te verwerken. De Nederlandse regering aarzelde enige dagen, alvorens zij haar instemming betuigde. Het was misschien moeilijk te rijmen met het internationale recht, maar in de koude oorlog worden andere spelregels gehanteerd. Zo gauw de status quo tussen de grootmachten wordt verbroken, is 'n zeker ingrijpen gerechtvaardigd.

Niet alleen het westen, maar ook de communisten moeten nieuwe antwoorden geven. De marxistische leer, dat een oorlog onvermijdelijk is blijkt gelukkig door Chroestsjew overboord te zijn gezet.

Het is goed te zien hoe de Nederlandse politieke partijen op de Cubaanse crisis hebben gereageerd. Eén viel er, buiten de communisten, volkomen uit de toon: de PSP, deze partij liet nu haar ware gezicht zien. Afkeuring t.a.v. de Amerikaanse blokkade, maar geen afkeuring over de Russische raketten op Cuba.

De PSP-formule is niet eerlijk. Zij biedt geen goed alternatief. Dat doet evenmin de Hervormde Synode. Hier spreekt dezelfde inslag als bij de PSP. Hier is het alternatief: een Russische bezetting. De politiek is bij de techniek ten achter.

Onderontwikkelde landen

Het communisme bedreigt ons eigenlijk het meest via de onderontwikkelde landen. Daar zal het westen een antwoord moeten geven op de uitdaging. En niet alleen met financiële steun. De emotionele en realistische benadering bleek weer duidelijk onlangs in de Kamer. Doelgerichte hulp om in die landen een eenvoudige economie tot stand te brengen is de eerste stap. Niet zonder meer geld sturen of blikjes melk. Het westen kan in de onderontwikkelde landen best tegen het communisme concurreren. Een gevarieerde democratie heeft een naar vrijheid hunkerend volk meer te bieden dan een kale dictatuur. Ook hier zullen nieuwe antwoorden op de communistische uitdaging moeten worden gegeven.

Onderwijs

Dringend zullen wij op het gebied van het onderwijs betere antwoorden moeten vinden. In Rusland weet men beter dan waar ook alle talenten te recrutereren. In de VS doet men hier ook wel het nodige aan.

In Nederland zeker veel te weinig. 79% van de studenten komt uit de hogere stand, 15% uit de middenstand en slechts 6% uit de lagere. Uit deze cijfers blijkt, dat iets niet in orde is met ons onderwijs. Dit is geen financieel probleem, maar vooral een psychologische aangelegenheid. De drempelvrees zal moeten worden weggenomen. Nederland heeft zijn talenten in het bijzonder in verband met de EEG dringend

nodig.

Ook aan de zeer begaafden zal meer aandacht moeten worden geschonken. Deze worden in ons land te veel aan hun eigen lot overgelaten.

Op het terrein van het onderwijs zal zeker de VVD een nieuwe koers

moeten aangeven.

Rechtsbescherming

Dit zal ook haar taak zijn t.a.v. het omroepbestel. De socialisten (doorbraak) zouden hier onze bondgenoten moeten zijn om de zuilen te doorbreken, maar door eigen belang (VARA) zijn ze dat niet.

Ook op het punt van de rechtsbescherming van de individu tegenover de overheid zal de liberaal in het bijzonder moeten opkomen.

Bij de zaak-Van der Putten is duidelijk gebleken, dat het belangrijk is, dat iemand, die beklemd is geraakt tussen de ingewikkelde overheidsradieren zich tot een onbevooroordeelde instantie kan richten. Het parlement kan zich onmogelijk met

al deze zaken bezig houden. De Scandinavische ombudsman spreekt mij sterk aan.

De liberalen hebben een grote oplopers moeten zijn.

Veel taken moeten nog aangepakt worden. De VVD heeft gedurende haar bestaan verschillende taken enthousiast aangevangen. Lang niet alles. Dat kan ook niet. Waar andere partijen (door hun dogma's) geen oplossing kunnen vinden zullen de liberalen deze moeten trachten te vinden.

De libarelen hebben een grote opdracht te vervullen, zo besloot mevr. Van Someren-Downer.

Een groots applaus viel haar terecht te beurt. H.

Landbouwresolutie aangenomen....?

Er waart een spook rond

Er waart een spook rond in de JOVD, het spook van de landbouwresolutie. Deze resolutie is immers door toedoen van enige simpele economische beschouwingen in Rotterdam op gewelddadige wijze om het leven gebracht, en slechts met een kunstgreep uit het graf gehouden om door een chirurgische ingreep misschien tot het leven terug te komen.

Ik wil vooraf stellen, dat ik niets van landbouwpolitiek af weet. De opstellers van de resolutie hebben echter meer dan twee jaar lang zich kunnen verdiepen in de problematiek. De resolutie is op meerdere landelijke bijeenkomsten besproken. Verder is gebleken, dat vele afdelingen zich diepgaand met het probleem hebben bezig gehouden, evenals het district Noord. Ik mocht dus aannemen, dat wat de JOVD tenslotte voor zich kreeg ter goedkeuring een gaaf stuk werk zou zijn.

Niets bleek minder waar te zijn. Op het congres kwam een jeugdig econoom met een aantal bezwaren, niet kleinigheden, als een wat minder juiste formulering, of een verkeerd geplaatste komma, neen, hij had ernstige bezwaren tegen opzet en overweging, dus ook tegen de conclusie.

Hij stelde, dat de commissie zeer onvolledig was geweest door het niet in beschouwing nemen van verschillende bedrijfstakken, als b.v. het „veredelingsbedrijf”, wat dat ook zijn moge. Verder was in de resolutie gesteld, dat „de vraag naar landbouwproducten praktisch inelastisch is”, hetgeen een halve waarheid en een economische blunder eerste klas bleek te zijn.

De landbouwcommissie kwam na de kortst denkbare bestudering van de schriftelijk ingediende wijzigingsvoorstellen tot de conclusie, dat er nog heel wat bleek te haperen aan de resolutie. M. de Bruyne sprak over „feitelijke onjuistheden” in de resolutie.

Het ware in deze omstandigheden logisch en juist geweest, dat het congres de landbouwresolutie verwierp, of dat de indieners haar ter nadere bestudering hadden ingetrokken. Dit gebeurde echter niet.

Waarschijnlijk gedreven door vrees voor tijdnood, de wens eindelijk een uitspraak te doen, en uit de overweging, dat er reeds gelden gevorderd waren voor de uitgave van een landbouwbrochure, stelde het H.B. een zeer uitzonderlijke procedure

voor. De foute en „feitelijk onjuiste” resolutie zou worden aangenomen, en in de aangenomen tekst zouden de nodige veranderingen worden aangebracht. De herziene tekst zou dan, niet goedgekeurd door een algemene vergadering, als JOVD-uitspraak worden gepubliceerd. Het overrompelde congres keurde deze handelwijze goed. Het was teleurstellend, dat er slechts tien stemmen tegen het voorstel waren, maar het onbehagen, dat men voelde blijkt wel duidelijk uit de negentien omtredingen.

Tot nog toe was de gang van zaken onjuist. Ondemocratisch werd het echter pas toen de voorzitter zich niet bereid verklaarde toe te zeggen de gewijzigde tekst aan een algemene vergadering voor te doen leggen. Hier ziet men het gevaar van ondoordachte uitspraken: ze leiden onmiddellijk tot ondemocratische gedachten. Er is hier een gevaarlijk precedent geschapen. De verhoudingen moeten zo snel mogelijk weer recht getrokken worden.

Wil men niet met de landbouwbrochure wachten tot na het congres in Groningen, dan zal een bijzondere algemene vergadering bijeengeroepen moeten worden als de gewijzigde tekst van de resolutie gepubliceerd is.

De les, die uit het gebeurde getrokken dient te worden, en die getrokken had moeten worden uit de gebeurtenissen in Arnhem vorig jaar rondom de motie Hoogendijk, is: publiceert uw moties, wijzigingsvoorstellen enz. tijdig in de Driemaster. Die is daarvoor. Als dit, om welke reden dan ook, niet mogelijk is, laat dan, al dan niet in overleg met het Hoofdbestuur en al dan niet — hoewel liever wel dan niet — op kosten van de Organisatie, Uw tekst stencillen, en op de zaterdagmiddag van het congres onder de leden en afgevaardigden verspreiden. Dan heeft iedereen tijd voor de bestudering, bespreking, en de meningsvorming. Ik kom dus tot twee conclusies:

1. De gewijzigde tekst van de landbouwresolutie dient officieel goedgekeurd te worden, en
2. teksten van moties, wijzigingsvoorstellen dienen om in behandeling genomen te kunnen worden, zó lang van te voren schriftelijk in het bezit van alle afgevaardigden te zijn, dat een gefundeerde meningsvorming gewaarborgd is.

Utrecht.

A. J. B. HUBERT

Ik stel er prijs op te verklaren dat dit artikelje niet bedoeld is als een aanval op Mattie de Bruyne, die het congres, en, het gehele daaraan voorafgaande jaar, de JOVD, voortreffelijk geleid heeft. De schuld van het gebeurde ligt bij hen, die op het congres komen met onaangekondigde en ongepubliceerde voorstellen.

A. J. B. H.

B.B.

Ik ben B.B., boos en bedroefd. Bedroefd omdat de JOVD-afdelingen zo weinig organiseren. Boos als blijkt dat de afdelingen wel avonden organiseren, maar de aankondigingen en de verslagen ervan niet naar mijn adres in de straat der kromme palmen in Amsterdam sturen. Maar waarom zal ik B.B. zijn? Misschien hebt U gewoon de vorige maand niet alles in de Driemaster gelezen. Noteer het dan nu even in Uw agenda, en bovenal in Uw geheugen: Verslagen van afdelingsbijeenkomsten, beknopt liefst, en aankondigingen voor avonden, die geplanned zijn in de maand ná het verschijnen van ieder nummer, naar het adres van Uw afdelingsredacteur. Ik verwacht voor de 15e van elke maand een enorme stapel post op mijn adres: Kromme Palmstraat 5 III, Amsterdam.

HANS WIEGEL

P.S. De afdelingen, die mij op de hoogte brachten over hun activiteiten in de maand november, dank ik bij deze. Daar de Driemaster echter de laatste van elke maand verschijnt, heeft het geen zin deze avonden (die bij het lezen van deze letters reeds achter ons liggen) in DAGENDag te vermelden.

H. W.

Over economische democratie

Kanttekeningen bij de beschouwing van R. A. Heyting

Prof. dr. H. J. Witteveen heeft onlangs voor de J.O.V.D. gesproken over „De bestuursvorm van de onderneming”. In de Driemaster van oktober j.l. troffen wij hiervan een kort verslag, benevens enige kritische noten van de heer R. A. Heyting.

Prof. Witteveen zette uiteen, hoe de Wiardi Beckman-stichting in een rapport aandringt op een grotere invloed van de werknemers en de gemeenschap op de gang van zaken in de N.V., aangezien zowel de werknemer als de gemeenschap de gevolgen van het wel en wee der N.V. ondervinden. Ook in liberale kring ziet men het belang van zulk een invloed in; de vraag is hoe zij het beste geconcretiseerd kan worden.

Om de werknemer meer invloed op de N.V. te geven, staan drie wegen open:

1. opnemng van de werknemers in het uiteindelijke gezagsorgaan, dit is de vergadering der eigenaren cq aandeelhouders. Wil hun invloed van enige betekenis zijn, dan dienen de gezamenlijke werknemers toch een belangrijk deel van de aandelen in handen te hebben.
2. Opnemng van de werknemers in een bestuurscollege cq in de raad van commissarissen (werknemerscommissaris).
3. instelling van een orgaan, dat de belangen der werknemers behartigt (zgn. ondernemingsraad).

Werknemer-aandeehouder

De heer Heyting toont zich in zijn artikel een sterk tegenstander van de arbeider-aandeehouder, voornamelijk ten gevolge van zijn vrees voor de consequenties, die een slechte gang van zaken bij de N.V. voor de waarde van het aandelenpakket heeft.

Laten wij nu eerst prof. Witteveen volgen. Deze baseert zijn betoog op de hypothese, dat de regering, die wij langs democratische weg kiezen, een regering zal zijn, die haar taak verstaat. Zouden wij deze hypothese verwerpen, dan verwerpen wij daarmee ons gehele democratische systeem. Wij zullen haar dus accepteren.

Een van de taken, die de regering zijn opgelegd, is de zorg voor de werkgelegenheid. Het is de **overheid**, die met alle haar daartoe ten dienste staande middelen, de werkgelegenheid dient te handhaven; immers, dit is niet en kan niet zijn de taak van de afzonderlijke onderneming: de werkgelegenheid is namelijk afhankelijk van vele factoren, die buiten de macht en de invloedssfeer van de enkele onderneming vallen. Aanvaarden we met de hypothese van prof. Witteveen een capabele overheid, dan aanvaarden we daarmee een toestand van voortdurende werkgelegenheid.

Hiermee zijn de meeste noten van de heer Heyting gekraakt: loonsverlaging b.v. is voor een onderneming alleen uitvoerbaar in tijden van werkloosheid. Ten behoeve van de sceptici betreffende onze werkhypothese, zal ik des al niettemin in mijn betoog waar nodig toch op de mogelijkheid van werkloosheid nader ingaan.

Liquidatie van de onderneming

Om de zaken maar fors aan te pakken: gaat het de N.V. zo slecht, dat liquidatie onvermijdelijk is, dan betekent dit in een toestand van volledige werkgelegenheid voor de werknemer hooguit omscholing, voor de aandeelhouder een inkomens- en vermogensverlies. De heer Heyting neemt het inkomensverlies van de onbepaalde aandeelhouder niet te tragisch; voor de bepaalde aandeelhouder in casu de werknemer is het een ramp. Dit wordt dan verdedigd

door er op te wijzen, dat zijn „spaargeld in één klap waardeloos zou kunnen zijn”. De logica ontgaat mij. Of weet de heer Heyting misschien niet, dat het merendeel der aandeelhouders bestaat uit mensen (voor het grootste deel zelf werknemer: als directeur of als boekhouder) die van hun spaargeld aandelen hebben gekocht?

Mocht er ooit weer een crisis komen (of, zoals H. het stelt bij de eerste de beste crisis), dan raakt de werknemer, die zijn geld in het bedrijf heeft belegd, in een slag alles kwijt. Inderdaad. Maar tijdens een depressie mogen we de liquidatie van een onderneming niet afzonderlijk zien: **vele bedrijven gaan achter elkaar ten gronde.** De „normale” aandeelhouder (d.w.z. hij, die niet in het betreffende bedrijf werkzaam is) heeft dus een zeer grote kans eveneens werkloos te worden. Ook hij raakt nagenoeg alles kwijt: de heer Heyting leze er de literatuur over de jaren '30 maar op na.

Al met al is het de heer Heyting niet gelukt aan te tonen dat aandelenbezit speciaal voor de arbeider verwerpelijk is; uit een oogpunt van risicospreiding is het wellicht gewenst, dat hij niet zijn gehele kapitaal in één onderneming (de eigen) investeert. Maar dat aandelenbezit risico's meebrengt, wisten we reeds.

Financiële verliezen

En passant wilde ik er op wijzen, dat de betekenis van financiële verliezen niet onderschat moet worden. Bijvoorbeeld de heer Heyting (ik citeer):

„Tegenover de vaak tot enige (Wallstreet 1929: „slechts” meer dan een miljard dollar werd in enkele dagen verloren — voor die tijd!) verliezen beperkt blijvende consequenties voor de aandeelhouders staan immers de veel ernstiger gevolgen voor de werknemers: van werkloosheid en loonsverlaging tot — zoals de jaren '30 leerden — totale ontwrichting van de maatschappij.”

Toch blijkt de heer Heyting van de jaren '30 niet zoveel geleerd te hebben: de totale ontwrichting, waarover hij spreekt, was namelijk het gevolg van de financiële verliezen. M.a.w., **het waren juist de verliezen, welke de oorzaak waren van de ontwrichting:** zij ontnamen een ieder begrijpelijkerwijze de lust tot investeren en daarmee — krachtens die economische wet volgens welke de conjunctuurbeweging alleen en uitsluitend haar oorzaak vindt in de neiging tot investeren — nam met rasse schreden de welvaart af en de werkloosheid toe. (In principe kan zelfs de liquidatie van één enkele onderneming net die ene liquidatie te veel zijn, die bij een twijfelende investeringsgeneigdheid de depressie aan de gang zet).

Bezwaren tegen aandelen als middel tot invloed

In het bovenstaande heb ik betoogd, dat ik in tegenstelling tot de heer Heyting geen bezwaren zie tegen de

figuur van de arbeider-aandeehouder. Het blijft echter de vraag of aandelen het geëigende middel zijn om invloed uit te oefenen in het eigen bedrijf. In de eerste plaats is er het bezwaar, dat ik reeds eerder signaleerde, n.l. dat de gezamenlijke werknemers wel een groot deel van het aandelenpakket in handen moeten hebben, om enige zeggenschap te kunnen uitoefenen. Hoe dit bij instellingen als Unilever, BPM, Philips verwezenlijkt zou moeten worden, zie ik vooralsnog niet in. Misschien via werknemers-preferente aandelen?

Ten tweede blijkt in de meeste gevallen **de macht van de aandeelhoudersvergadering beperkt** te zijn, aan de ene kant door het gedrag van deze aandeelhouders zelf, aan de andere kant — en voor mijn betoog belangrijker — door opzettelijk opgeworpen barrières (preferente aandelen, holding cy's, certificaten van aandelen).

In de derde plaats is er **de moeilijkheid van afvloeiing van aandelen:** de werknemer moet in staat zijn zijn aandelen vrijelijk te kunnen verkopen (ontslag, pensionering, financiële moeilijkheden). Wie dwingt de arbeider zijn aandelen zolang mogelijk vast te houden? Noot: een extra moeilijkheid geven gesloten N.V.'s! Concluderend lijkt het mij niet juist, de invloed van de werknemer op zijn bedrijf te verwezenlijken door middel van aandelenbezit.

Nogmaals: de werknemer-aandeehouder

Overigens biedt het bezit van aandelen in de eigen onderneming wel degelijk voordelen: de band met het bedrijf wordt verstevigd, het verloop neemt af, de arbeider krijgt een stimulans tot sparen (zgn. bezitsvor-

ming), hij wordt opgenomen in het kapitalistisch systeem en komt er daardoor minder vijandig tegenover te staan, etc. etc.

De mogelijkheid zou eens onderzocht kunnen worden, de jaarlijkse gratificaties — die zo langzamerhand in elk bedrijf worden verleend — de vorm van (verhandelbare)-aandelen te doen geschieden, eventueel via opkoping door het bedrijf op de kapitaalmarkt.

Het risico van aandelenbezit wordt tegenwoordig toch al vaak vermindert door het creëren van een dividendreserve. Van opschroeven van de winst ten behoeve van de aandeelhouders is geen sprake meer: men streeft naar een gelijkmatig dividendpercentage. De heer Heyting, die prof. Witteveen zo gloedvol conservativisme verwijt, slaakt in deze archaische kreten die de socialisten reeds lang als uit de tijd hebben ingeslikt. Waar een hogere winst wordt gemaakt, verdwijnt deze **in de geheime stille reserve** ten bate van de onderneming zelf, en inderdaad dreigen deze reserves hier en daar te grote afmetingen aan te nemen.

De werknemerscommissaris

Wat is de taak van een commissaris in een onderneming? In het algemeen: een adviserende en eventueel een controlerende. Het belang van de werknemer ligt in de eerste plaats op het sociale vlak, dus bij die zaken, die in het algemeen door de personeelsafdeling worden behandeld. Verder natuurlijk bij de inrichting van het bedrijf, veiligheid, hygiëne. We kunnen ons voorstellen, dat de werknemer geïnteresseerd is in de wijze van investeren en in de

(Zie vervolg pag. 5)

HBU **HBU**

VEILIG...

in de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken... Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en tijdens de week-ends niet in huis! De nachtkluis van de HBU brengt, voor haar rekeninghouders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

(Vervolg van pag 4).

benoeming van een nieuwe directeur, maar even goed kunnen we begrijpen, dat in het algemeen de taak en de statutaire bevoegdheden van de commissaris en de interesse van de werknemer elkaar maar voor een zeer beperkt deel overlappen.

Een tweede bezwaar: de werknemer-commissaris heeft aan zijn commissariaat een volledige dagtaak, wil hij alle belangen van de werknemer vertegenwoordigen. Hij wordt dus all-round commissaris, en het aspect van „werknemer” loopt grote kans te loor te gaan, met alle mogelijke gevolgen van dien.

De figuur van de werknemerscommissaris is naar mijn smaak dan ook een tweeslachtige. De persoon, die ten behoeve van de werknemers optreedt, past dan ook een andere naam, naast andere bevoegdheden; de oplossing wordt wel gezocht in de ondernemingsraad.

De ondernemingsraad

Een ondernemingsraad is een door de werknemers gekozen vertegenwoordiging van 3-25 leden, die in overleg met de werkgever(s) tracht te komen tot een voor beide partijen bevredigende functionering van het bedrijf. Voor ondernemingen met 25 of meer werknemers is zij verplicht (wet van 4 mei 1956).

De nadruk ligt bij de ondernemingsraad op de interne sociale problemen; in principe kan zij echter alle willekeurige belangen van de werknemer behartigen. Zij blijkt dus inderdaad de aangewezen instantie, helaas is haar invloed vaak gering. Willen wij de democratie in de onderneming bevorderen, dan kunnen wij dit niet beter doen dan door aan te dringen op verruiming en verbreding van de bevoegdheden van het orgaan, dat hiertoe speciaal is geschapen.

In het buitenland is deze instelling nagenoeg onbekend. De Wereldfederatie van Liberale en Radicale Jongeren (W.F.L.R.Y.) kan het dus niet aangerekend worden, dat zij deze mogelijkheid op haar jongste congres te Brighton niet opperde. Had de Nederlandse J.O.V.D.-afgevaardigde hier misschien onze vaderlandse sociale vooruitstrevendheid niet kunnen belichten?

De invloed van de gemeenschap

Naast de bezwaren, die prof. Witteveen tegen de commissaris algemeen belang aanvoert, zou ik de kwestie van de bezoldiging van deze functionaris willen vermelden. Salarieert de overheid deze man?

Dan is hij dus als **ambtenaar** verantwoordelijk aan zijn chef (buiten de onderneming). Elk besluit van de onderneming is op die manier aan overheidstoezicht onderworpen, m.a.w. we hebben in dit geval te maken met een stille socialisering, een net woord voor tersluikse nationalisatie. Een liberaal hoef ik mijn bezwaren hiertegen niet uit te leggen.

Is de commissaris algemeen belang geen ambtenaar, maar een willekeurige persoon buiten de onderneming, dan valt er niet aan te ontkomen, dat hij door het bedrijf zelf zal moeten worden gesalarieerd. Het moet wel een zeer sociaal ingestelde figuur zijn, die op den duur geen voorstander zal worden van een zo hoog mogelijke winst, waar hij als commissaris in principe **daaruit** wordt bezoldigd (tantième) of althans mede-bezoldigd. Neen, een grote toekomst bloef ik de c.a.b. niet.

Het kartelspook

In zijn artikel toont de heer Heyting zich beangst voor het kartelspook. Kartelvorming kan inderdaad een voor de consument ongunstig effect hebben op de prijzen, en hiertegen dient te worden gewaakt. Gelukkig wordt er ook gewaakt, en wel door de overheid: de Wet Economische Mededinging (1958) schrijft voor, dat alle kartelafspraken moeten worden ingeschreven in een geheim register op het Ministerie van Economische Zaken. De minister kan (b.v. als de prijzen zijns inziens irreëel zijn) een kartel onverbindend verklaren. (De geïnteresseerde lezer zij bovendien verwezen naar de kartelregelingen, die in E.E.G.-verband zijn en worden opgesteld).

Natuurlijk kan de wet worden ontduken; het moet de heer Heyting een opluchting zijn te bedenken, dat prijskartels slechts mogelijk zijn voor artikelen, geproduceerd volgens een ingewikkeld productieproces. Alleen dan immers heeft een nieuwe producent niet de kans, het

artikel in dezelfde kwaliteit tegen een „eerlijker” prijs op de markt te brengen. De eerste levensbehoeften zijn dus kartelproof (uitgezonderd huisbrand, maar daarvoor hebben we de staatsmijnen), zodat prijsafspraken niet funest behoeven te zijn voor de consument. Prijskartels zijn mogelijk voor luxe artikelen: allereerste technische apparaten, auto's en dergelijke.

Marktkennis

Het grote probleem voor de consument is marktkennis, d.w.z. de con-

sument staat tegenwoordig voor de onmogelijkheid van alle artikelen de verschillende merken, soorten, kwaliteiten en prijzen te kunnen vergelijken. Hier ligt inderdaad een nog niet overwonnen moeilijkheid; de Consumentenbond tracht in een leemte te voorzien.

De problemen, aan een volledige marktkennis verbonden, en de voor- en nadelen van een orgaan als de Consumentenbond leveren echter genoeg stof op voor een afzonderlijk artikel.

G. VAN DER MOST

Liberaal Reveil

Onlangs is het eerste nummer uitgekomen van „Liberaal Reveil” in zijn nieuwe gedaante. Het is werkelijk een reveil geworden: nieuw, aantrekkelijk van opmaak en fris van gedachten. Geen lange taaie artikelen meer over bijzaken, maar korte pittige uitspraken over aktuele onderwerpen.

In het eerste nummer worden o.a. besproken: Toekomstbespiegelingen over de VVD, Balans van een beleid, de VVD onder vuur, Mammoet op dunne poten, en drie visies op het vennootschapsrecht. Het blad zal 8 keer per jaar uitkomen en het abonnementsgeld bedraagt f 15.— per jaar (voor studenten — en JOVD'ers? — f 12.—).

Liberaal Reveil wordt uitgegeven door de N.V. Uitgeverij Nijgh en Van

Ditmar in samenwerking met de Prof. mr. B. M. Teldersstichting en de Stichting Liberaal Reveil. De Redactieraad telt tal van bekende namen uit alle regionen van het liberalisme en de redactie wordt gevormd door mevrouw H. V. van Someren-Downer en de heren Th. H. Joekes, dr. E. Nordlohne, drs. L. D. Oosterveld, mr. C. A. Steketee en H. Vrind. Het administratieadres is Badhuisweg 232, Den Haag.

De nieuwe ontwikkelingen in het liberalisme, waar ook op het laatste JOVD-congres ruimschoots aandacht aan is besteed, pleiten ervoor, dat dit nieuwe blad ook voor de JOVD'ers kan dienen tot een bijdrage in hun discussie over het liberale beginsel. Daarom wordt „Liberaal Reveil” door ons hartelijk bij U aanbevolen.

F. W.

dAGENDAg

- 5/12: 8 uur, huiskamerbijeenkomst in alle afdelingen: de heer St. Nicolaas houdt inleiding over „geven is beter dan ontvangen”. Na de pauze: „praktijk van het geven in het openbaar”.
- 13/12: 8 uur, restaurant Brinkman, Grote Markt 9, Haarlem: drs. A. Szász spreekt voor de afdeling IJmond-Haarlem over zijn reiservaringen in Rusland.
- 14/12: 8 uur, hotel de Karseboom, Hilversum: een forum onder leiding van burgemeester Boot van Hilversum debatteert voor het Pol. Jong. Cont. Gooi over: „de ruimtelijke ordening”.
- 17/12: Utrecht: propaganda-avond met mr. H. van Riel, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.
- 22/12: Hotel ten Cate, Emmen: Forum met leden van alle politieke jongerenorganisaties discussieert ter vergroting van de politieke belangstelling onder de jongeren.

Rumoer om Erwins opvolging

We hebben een nieuwe Paus. Erwin I is zijn naam. Matties koel berekende salami-taktiek heeft nu plaats gemaakt voor het donderende geweld van Erwins hamerslagen, die voorlopig voor een jaar het strijdtoneel zullen beheersen.

Het was een krachtige entrée van Erwin, vond U niet? Eerst een donderspeech, die de afgevaardigden uit hun „day-after-the-night-before”-stemming wakker schudde en daarna een handeling, die velen vertwijfeld een vage gedachte aan een onhandige strip-tease voor de geest moet hebben gebracht.

Maar we zaten niet in een nachtclub, Erwins goedbedoelde pogingen ten spijt. Neen, onze nieuwbakken landelijke voorzitter probeerde de lethargisch geworden zaal aan te sporen er toch vooral een „doe”-club van te maken, hoewel iedereen dacht dat dit al jaren zo was.

De verkiezing van Erwin, zo veronderstelde Spioneer, heeft voorlopig een einde gemaakt aan de speculaties en het rumoer over de bezetting van de voorzitterszetel. Maar niets is minder waar, helaas. Kent U hem nog niet, onze nieuwe aanstaande voorzitter? Neen? Dan is dat een ernstige fout van Uw inlichtingendienst.

Zal de altoos goed geïnformeerde Spioneer U een handje helpen? Vooruit dan maar! Hans Wiegel zal hij heten. Tot dusver en passant organisator-propagandist voor Bokmacampagnes.

Dat Hans Wiegel nu al als opvolger van Erwin wordt genoemd had U niet vermoed natuurlijk, Hans zelf tot voor

kort wel in de laatste plaats, maar sedert ons laatste congres ziet ook hij kennelijk perspectieven, en hij niet alleen. Mocht het niet ineens lukken, Hans, verlies de moed niet. Het voorzitterschap van de fan-club van het Liberaal Democratisch Centrum zou je evenmin ontsieren. Spreek over politieke vraagstukken nog geen mening uit, zodat je nog geruisloos alle kanten op kunt. Je blijft dan politiek nog een onbeschreven blad, hetgeen in sommige kringen op prijs wordt gesteld. Heus, geloof me.

Op het congres is ook nog gesproken over naamsverandering. Niet van onze organisatie natuurlijk — dat is sinds de Wassenaarse Slag van de baan — maar van een van onze gewaardeerde districten. U raad het al: district Noord-Holland. Men vindt — terecht — dat deze naam geen afspiegeling meer is van de huidige situatie en een groep „angry young men” (meer „young” dan „angry”) heeft een voortreffelijke nieuwe naam bedacht: district 't Gooi en omstreken.

De voorzitter? Tja, U zult met mij eens zijn, dat Hans Wiegel niet zonder gedegen vooropleiding landelijk voorzitter kan worden. Wat dacht U? Zullen we hem eens zeer vertrouwelijk polsen? Of klap ik daarmee uit een geheime bestuursvergadering? Volgens Spioneer is hier slechts één maar aan verbonden: we ontnemen ons aller Arend de Goey de mogelijkheid nog langer qualitate qua (????) in de afdeling De Bilt-Bilthoven te infiltreren, waardoor hij nog meer tijd zal overhouden om te filibusteren. ....

SPIONEUR

Het vraagstuk van de kernwapenen

Synode houdt ons een spiegel voor

De Synode van de Nederlands Hervormde Kerk, de grootste protestantse kerk in ons land, die de laatste jaren regelmatig in het nieuws komt met uitspraken, welke niet alleen op religieuze maar ook op politieke vragen betrekking hebben, heeft onlangs een aanvulling op een herderlijk schrijven uitgegeven, getiteld „Het vraagstuk der kernwapenen”.

Het is goed om de kern van dit geschrift duidelijk uiteen te zetten, omdat de meeste commentaren deze kern niet zien of niet willen zien (het laatste lijkt het meest waarschijnlijke).

De Synode gaat ervan uit, dat de kerk een vrede taak heeft. De beperking van haar taak tot de „prediking van het Evangelie van zonde en genade” wijst zij van de hand. Zij meent, dat het geloof een vrome illusie of een fatalistische speculatie wordt, wanneer christenen er mee zouden willen ophouden op te komen voor vrede en gerechtigheid, omdat dit de wereld toch niet zou kunnen veranderen.

Daarom moeten christenen actief voor de vrede werken. Er kunnen echter situaties zijn, dat gerechtigheid en vrijheid, als het niet anders kan, ook met geweld van wapenen moeten worden verdedigd. De Synode meent nu, dat kernwapenen geen echte wapenen zijn en geeft daarvoor de volgende redenen: volgens het huidige strategische inzicht hebben de kernwapens als belangrijkste functie de tegenpartij te doen afschrikken van een aanval (balance of terror).

In feite zijn de kernwapenen echter alleen maar afschrikwekkend, wanneer beide partijen ook bereid zijn ze bij zeer ernstige bedreiging te gebruiken. Dit gebruiken komt evenwel neer op een zelfvernietiging. De conclusie is, dat kernwapenen daarom nooit gebruikt kunnen en mogen worden en dat het dus ook geen zin heeft ermee te dreigen, m.a.w. het zijn geen echte wapens, want gebruik ervan kan nooit een overwinning opleveren, maar alleen vernietiging zowel van de tegenstander als van de eigen partij.

Daarom ligt juist bij de kernwapenen de grens van wat een overheid als geoorloofd middel mag gebruiken om onrecht te verhinderen of ongedaan te maken. Een christen kan nooit meehelpen aan de vernietiging van deze aarde en zijn bewoners en daarom meent de Synode een radicaal neen tegen de kernwapenen te moeten uitspreken.

Dit zijn de kern en de conclusie van de synodale verklaring. Daarnaast worden vele onderwerpen besproken, welke met het kernwapenvraagstuk samenhangen als b.v. de coëxistentie, de tactische kernwapenen, verantwoorde risico's, de gevolgen van een afschaffing der kernwapenen etc.

In de 92 bladzijden van het boekwerkje staat daarom veel meer, dan in het kort hierover nu te zeggen is. Wij hopen dan ook dat een ieder, die op het punt der kernwapenen zich een oordeel wil vormen (en dat zijn politiek geïnteresseerde jongeren zeker!) eerst kennis neemt van het geschrift zelf en niet te spoedig afgaat op de commentaren in de pers. De Synode steunt nu eenmaal niet op een haar goedgezinde pers.

De synodale verklaring is een fel bewogen stuk, handelend over leven en dood, oorlog en vrede, goddelijke opdracht en menselijke zwakte. Het komt daarom niet van pas alleen de koppen en de cursiefjes te lezen en daarop de commentaren te funderen. Het gehele geschrift ademt een geest van grote eerlijkheid en werkelijkheidszin. De „christelijke” nederlandse samenleving wordt in haar

kern aangegrepen: „men” wil liever niets horen over de atoombom, „men” wil niet geconfronteerd worden met de afgrond, „men” schuift de verantwoordelijkheid voor een totale vernietiging op de ander, „men” wil eigenlijk met rust gelaten worden in zijn eigen bedoeninkje.

Het synodale rapport doet ergens denken aan de uitroepen van Jeremia; het kweekt onrust en evenals Jeremia zal zij hiermee niet populair zijn. Toch heeft het meer met werkelijkheid te maken dan vele reacties in de pers.

Zo b.v. de wnd. hoofdredacteur De Ridder op de voorpagina van Vrijheid en Democratie (zelf n.b. predikant!), die als belangrijkste „werkelijkheid” tegenover de Synode stelt, dat deze laatste nu in progressiviteit wel kan wedijveren met de PSP.

Zo b.v. ook staatssecretaris Calmeyer, het dagblad Trouw en vele politici (waaronder mevrouw Van Someren op het JOVD-congres), die menen, dat de vrijheid een te zwak accent krijgt tegenover de vrede. Zij zwaaien daarbij gretig met het bewijs van de „werkelijkheid” van de Cubaanse crisis. De Synode heeft het echter niet over vrede of vrijheid, maar over vrede of vernietiging, een dilemma, waar geen van allen op ingaat.

En voor wat Cuba betreft, zouden de Russen ooit gedacht hebben, dat Amerika het eerst met kernbommen zou gooien? Ze weten wel beter.

Een andere reactie: Generaal Van der Kroon zegt op een vergadering van r.k. officieren: „De r.k. geloofsovertuiging dwingt ons juist tot kernbepapening ter handhaving van vrijheid en recht”. Dit is een schoolvoorbeeld van een uitspraak, waarbij de geloofsovertuiging ondergeschikt wordt gemaakt aan de ideologische visie, in dit geval het „flinke” generaalstandpunt.

De verdediging van de bestaande orde is sinds de staat christelijk werd in de derde eeuw na Christus een geliefkoosde bezigheid geweest van de kerken door de eeuwen heen. De meeste vorsten en regeringen hadden maar wat graag een bemoedigend religieus klopje op hun schouder en de „nationalistische” kerken bevonden zich hier natuurlijk wel bij.

In deze eeuw behoort het ook tot de schijnbaar goede zaken voor de kerk om de wereldlijke plechtigheden een sacraal tintje te geven. Christus zelf was echter niet alleen de liefdelijke goede herder, maar ook degene, die de tafeltjes der geldwisselaars omver wierp. De Ned. Hervormde Kerk brengt nu, evenals Christus in Zijn tijd en Jeremia in de zijne, onrust.

Generaal Calmeyer vindt in dit verband het bedenkelijkste aspect van de synodale verklaring, dat het talloze mensen in gewetensnood brengt. Een wonderlijke opmerking, omdat daarmee gesuggereerd wordt, dat voordien de militairen niet in gewetensnood zouden verkeren, als ze met kernwapenen zouden moeten opereren.

De kerk doorbreekt nu deze situatie door de gewetens van de christenmensen niet langer meer te sussen, dat O.L. Heer wel achter hen staat. Zij laat zich niet meer vereenzelvigen met de bestaande orde en levert niet langer het religieuze vernisje voor de westerse ideologie. Deze ideologie van het christelijke avondland wordt nu „ontmythologiseerd”.

Het is niet te voorzien, wat dit gaat betekenen voor het westen. Aan de ene kant blijven brood en spelen over, aan de andere kant het volgen van Christus als radicale oplossing. Het sacrale valt van de samenleving af.

Een politicus is niet gewend te werken met radicale oplossingen. Hij

zoekt het praktisch mogelijke. Het bergt echter gevaren in zich, als men zó in het praktische opgaat, dat men de kern niet meer ziet. De jeugd daarentegen wil bij voorkeur geen compromissen. Daarom kunnen vele jongeren ook beter het maskerloze gelaat van de synodale verklaring volgen, dan vele in de maatschappij ingevlochten ouderen, die de werkelijke problemen niet meer ontdekken.

De Synode houdt ons nu een spiegel voor. Daarin zien we onze argumenten en onze logica anders terug dan we tevoren zagen. Waren onze redenen waar of vals? Het is goed om dit synodale geschrift serieus te bestuderen.

F. WAGENMAKER

Gedachten over een gekozen burgemeester

De studiec commissie, die opereert onder de ietwat vreemd aandoende naam „Demostaat”, heeft de JOVD een aantal zeer belangrijke vragen gesteld in de Driemaster van september.

Sommige van de problemen, die hier ter sprake worden gebracht, leven allang zonder oplossing, anderen zijn nieuw. Ze zijn echter alle controversieel en een afzonderlijke bespreking waard. De commissie heeft kennelijk het onderwerp van de democratisering van de staatsvorm uitvoerig bestudeerd, en de probleemstelling scherp gesteld.

Daarom verbaast het mij des te meer dat ik één, volgens mij belangrijk, punt geheel heb gemist: De vraag namelijk of het niet beter zou zijn een burgemeester te kiezen dan hem te benoemen.

De huidige wetgeving schrijft voor, dat de commissaris der Koningin sollicitanten oproept, uit de sollicitanten een aantal personen voordraagt aan de minister van binnenlandse zaken, die een keuze doet en de burgemeester benoemt.

U ziet, dat van het begin tot het einde de inwoners van de gemeente niet gehoord worden. Dat dit tot vreemde praktijken aanleiding geeft is niet uitgesloten, en komt dan ook voor. 's-Gravenhage heeft een katholieke burgemeester, een minister die wegens jammerlijk falen tot aftreden gedwongen werd, is nu burgemeester.*) En er zijn meer van deze misgrepen te noemen.

De verkiezing van de burgemeester door de inwoners van de desbetreffende gemeente heeft theoretische en praktische voordelen boven de hiervoor beschreven procedure.

Om duidelijk te maken wat ik bedoel wil ik twee systemen noemen, volgens welke de keuze kan plaats hebben:

1. De minister van binnenlandse zaken stelt in overleg met de commissaris der Koningin een lijst van kandidaten op: de gemeentenaren kiezen hieruit hun burgemeester.
2. Tussen hen die een minimum van b.v. 100 inwoners van de gemeente kunnen vinden die hun kandidatuur steunen, vindt een verkiezing plaats. Uit drie of vier kandidaten, die de meeste stemmen verkrijgen, wordt door de minister van binnenlandse zaken in overleg met de commissaris der Koningin de burgemeester benoemd.

Deze beide mogelijkheden — er zijn er natuurlijk meer — verzekeren dat er een voor de gemeente aanvaardbare persoon burgemeester wordt, terwijl de minister op capaciteiten kan schiften.

De democratie in de ruimste zin van het woord zal volgens mij beter gediend worden door de gekozen burgemeester. Een burgemeester is niet alleen het administratief hoofd der gemeente, hij kan plannen maken en breken. Hij moet dat kunnen doen in de wetenschap dat zijn gemeente hem vertrouwt, en ook dat hij de volgende verkiezing verliest als hij het vertrouwen verloren heeft.

In beide mogelijke verkiezingssystemen of varianten daarop zal de bevolking ten sterkste bij de keuze betrokken worden. Zij zullen immers direct (bijekomsten, debatten) en waar mogelijk persoonlijk (huisbezoek, bedrijven) bewerkt worden door de kandidaten.

Op deze manier zal het contact kiezer-verkozene veel sterker worden dan ooit in het huidige verkiezingssysteem, voor welk bestuursniveau dan ook, bereikt werd. Bovendien kan de kandidaat-burgemeester zich op deze wijze beter op de hoogte stellen van de wensen en problemen van de gemeente dan anders het geval zou zijn.

Zo krijgt men niet alleen een democratischer bestuursvorm voor de gemeente, maar tevens alle voordelen van het districten kiesstelsel, te weten:

1. beter contact kiezer-gekozene;
2. een betere garantie dat de verkozen werkelijk weet waar hij het over heeft, en niet alleen bewezen heeft dat hij kruiwagens op de juiste plaats heeft, of in een partijorganisatie klimmen kan,
3. een verdieping van de belangstelling voor de gemeente en de politiek in het algemeen, zonder dat de minderheidsgroepen bij het bestuur uitgesloten raken, daar zij toch in de gemeenteraad zitting kunnen hebben.

Utrecht. A. J. B. HUBERT

*) De jammerlijk falende minister was, als wij het wel hebben, voor zijn ministerschap een voortreffelijk burgemeester. Red.)

ATTENTIE:

Gelieve het afdelingsnieuws in het vervolg te zenden
naar: KROMME PALMSTRAAT 5... , AMSTERDAM

AFDELINGSNIEUWS

De landbouw in Z.O.-Drente

Op zaterdag 27 oktober hield de afdeling Zuid-Oost Drente een bijeenkomst waar de heer **Joh. Lanting**, lid van de Provinciale Saten van Drente voor de VVD, een inleiding hield over de „**Landbouw in Europa**”. Om tot één Europees prijsbeleid in de landbouw te komen, moet het landbouwbeleid in de Westeuropese landen naar elkaar toegroeien. Wanneer dit gebeurt voorzagt de heer Lanting voor Nederland een goede toekomst. Onze landbouwprijzen zijn relatief laag, en zullen bij een gezamenlijk Europees beleid dus omhoog gaan. Alles loopt nog niet naar wens, omdat andere landen de landbouwovereenkomsten met de voeten treden.

Over het probleem van de garantiëprijs kon de heer Lanting, omdat de zaak nog in ontwikkeling is, geen mededelingen doen. Bij de discussie kwam de mogelijkheid van een doordraai-systeem voor akkerbouwproducten aan de orde. Doordraaien is een mogelijkheid tot handhaving van de prijs der produkten waarvoor geen afzetgebied te vinden is. Bij een eventuele overproduktie kan men het overschot tijdelijk uit de markt nemen.

Na afsluiting van het officiële gedeelte van de avond kwam het probleem **Cuba** aan de orde. Bij de verschillende meningsuitingen kwam duidelijk naar voren, dat Amerika thans in Cuba de rekening gepresenteerd krijgt, voor wat het in vorige jaren, voordat Fidel Castro aan het bewind was, gedaan heeft. Toch, zo was men van mening, valt op grond van bedreiging van de westelijke bestaanszekerheid, het Amerikaanse optreden tegenover Cuba te rechtvaardigen.

Groningen actief

In de maand oktober hield onze afdeling haar jaarlijkse grote propaganda-avond. **Mevr. mr. J. M. Stoffels-Van Haften** was uitgenodigd om te komen spreken over het onderwerp: „**Liberalisme in de branding**”.

In een enthousiast betoog merkte spreekster o.a. op, dat vele liberale ideeën in de loop der tijden zijn verwezenlijkt en nu gemeengoed zijn geworden van alle andere politieke stromingen. Dit brengt onze geestverwanten er zo gemakkelijk toe op een andere partij te stemmen wanneer zij het met bepaalde handelingen van onze partij niet eens kunnen zijn.

Wij kunnen echter nooit vertrouwen op de andere partijen wat hun liberale gedachten betreft. Steeds blijft

een sterke liberale stroming nodig, aldus mevrouw Stoffels. In dit verband merkte zij op, dat naar haar mening de factor arbeid in de vorige eeuw belangrijk tekort gekomen was. Langzamerhand kwam er gelukkig verbetering en nu is de tegenstelling vrijwel verdwenen.

Thans moeten wij oppassen, dat de samenwerking tussen werknemers en -gevers niet ten koste van de bijna onbeschermd consument gaat. Nu behoort eerder de kleine middenstand tot de vergeten groepen.

Aan het slot van haar betoog liet zij nog een kritische blik gaan over het beleid van haar partij. Zij constateerde, dat inderdaad van een zekere verstarring kon worden gesproken en dat een verjonging zeker moest worden toegejuicht. Dat haar rede instemming vond moge blijken uit het feit, dat zich ruim tien jongeren opgaven als lid van onze organisatie.

Op 1 november kwam onze afdeling voor de tweede keer bijeen, het onderwerp van deze avond luidde: „**Ideologie van het communisme**”.

Op heldere en beknopte wijze zette de spreker, de heer **P. Valkenburgh**, de beginselen van het communisme uiteen. Hij pleitte voor een groter contact tussen het Oosterse en Westerse blok. Wanneer de Russische mens de werkelijke toestand in het Westen zou kennen zou zijn verzet tegen het kapitalisme zeker afnemen. Spreker zag hierin een taak voor de verschillende jongerenorganisaties.

De in september gehouden ledenvergadering koos een nieuw bestuur, dat thans als volgt is samengesteld: G. Ch. O. Boosman, voorzitter; Th. Leenes, vice-voorzitter; mej. H. Bontkes Gosselaar, secretaresse; H. Goldhoorn, penningmeester; mej. A. Kuiper, lid.

Besloten werd ook dit jaar een twaalf-tal discussiegroepen te vormen.

Afd. IJmond-Haarlem opgericht

Vrijdag 26 oktober j.l. sprak **mevr. Van Someren-Downer** voor de afdeling IJmond over de „**Mammoetwet**”. Op aanschouwelijke wijze toonde zij aan, dat dit nieuwe wetsontwerp tot regeling van het voortgezet onderwijs, geheel of gedeeltelijk, een zestal wetten gaat vervangen. Zij maakte ieder duidelijk wat de letters: V.W.O.; H.A.V.O.; M.A.V.O., en L.A.V.O. betekenen.

Vele belangrijke facetten kwamen ter sprake: o.a. de brugklasse en de — beruchte — planprocedure. Ook lichte mevrouw Van Someren toe waarom de VVD uiteindelijk tegen dit wetsontwerp stemde (o.a. vanwege deze planprocedure), en he-

kelde ze de houding van de P.v.d.A. in dezen.

Zeventien mensen bezochten deze laatste openbare bijeenkomst van de kleine afdeling IJmond.

Maandag 5 november werd op de ledenvergadering besloten de afdeling IJmond op te heffen en over te gaan tot het oprichten van een nieuwe afdeling: IJmond-Haarlem.

Het bestuur werd als volgt gekozen: D. Jansz, voorzitter; R. Hollema, secretaris (Andromedastraat 30, IJmuiden); R. Starreveld, penningmeester; mej. M. Bückmann, en de heren F. Broos, G. J. Hoogeveen,

leden. Wij wensen hen met hun nieuwe, vergrote, afdeling veel succes!

Nieuw bestuur Amsterdam

Op de laatste ledenvergadering van de afdeling Amsterdam is het bestuur voor het komende jaar in de volgende samenstelling gekozen: Rindert Straatsma, voorzitter; Chris Houwer, vice-voorzitter; Kees Offers, secretaris; André de Bock, penningmeester; Tineke Buiters en Coby Lans, leden.

Attentie!

Inzending copy Driemaster

Met het oog op de komende feestdagen zijn onze drukkerij en zetterij overbelast.

Gelieve er daarom voor zorg te dragen dat de copy voor het eerstvolgende nummer

**uiterlijk 7 december a.s.
binnen is**

Het papier steeds slechts aan één kant beschrijven s.v.p.

Individuele vrijheid in de gemeenschap

Voor een juist overheidsingrijpen is een beoordeling van geval tot geval noodzakelijk

„Volgend jaar worden er toch verkiezingen gehouden niet waar? En kiezen wij dan tegelijkertijd de ministers?

Dergelijke vragen worden mij herhaaldelijk gesteld, en waarlijk niet alleen door domme mensen of kleine kinderen. De oorzaken liggen elders; vooral het onderwijs is naar mijn mening verantwoordelijk voor het grote gebrek aan kennis van de staat en de samenleving.

Onderwerpen die — hoewel ze zeker zo belangrijk zijn — op de scholen geheel achtergesteld worden bij de natuurwetenschappen. Zeker zo belangrijk, omdat de mens in zijn leven vele problemen moet oplossen, die moeilijker blijken te zijn dan het ontwerpen van een brug of iets dergelijks.

Bijvoorbeeld: Met betrekkelijk geringe moeite kan men in één of ander Afrikaans land een prachtige waterkrachtinstallatie bouwen, terwijl men er nog steeds niet in slaagt is precies aan te geven, hoe men deze onderontwikkelde volkeren moet aanpassen aan de nieuwe levensomstandigheden. Een ander voorbeeld levert het vooroorlogse Duitsland; de techniek kende er vrijwel geen grenzen en toch was er niemand, die in staat bleek de Duitse samenleving te redden, die naar een steeds lager peil afzakte door de Jodenvervolgving.

In ons kleine landje en meer speciaal in de nog kleinere JOVD kan men ook herhaaldelijk de gevolgen waarnemen van dit gebrekkige onderwijs in de Staatsinrichting en in wat men gewoonlijk de Maatschappijleer noemt. Ik wil mij verder beperken tot het begrip vrijheid. Dit woord wordt in allerlei artikelen vaak zeer merkwaardig gebruikt. Het meest opvallend is in dit verband wel de geliefkoosde liberale kreet, dat wij „tegen de onvrijheid en de staatsdwang” moeten zijn.

Deze stelling kan, hoe waar ze ook op het eerste gezicht lijkt, in deze vorm nooit juist zijn. Het probleem van de vrijheid en haar begrenzingen is veel te complex om in een enkele zin opgelost te kunnen worden.

Veel onvrijheid

Voor een duidelijke en systematische benadering van het vraagstuk is het allereerst noodzakelijk duidelijk aan te geven, in welke opzichten het individu niet geheel vrij is om te doen en te laten wat het wenst. De onvrijheid kan veroorzaakt zijn door:

1. De beperktheid van het menselijk kunnen.
2. De natuurlijke omgeving.
3. De sociale omgeving.

Het derde genoemde punt is in dit verband het belangrijkste. Voor de volledigheid dient echter eerst iets gezegd te worden over de eerste twee oorzaken. Zowel de capaciteiten van het individu als de natuurlijke omgeving (d.w.z. klimaat, bodemgesteldheid etc.) kunnen door een menselijk ingrijpen aanzienlijk gewijzigd en soms verbeterd worden. Ik denk hier bij voorbeeld aan het onderwijs, juiste bodembemesting en dergelijke.

Ondanks dat blijven beide factoren een noodzakelijke en voortdurende beperking vormen voor ons handelen en daarmee voor onze vrijheid. Een eskimo zal bijvoorbeeld geen rijst kunnen verbouwen in de omgeving van de Noordpool, hoe graag hij dit ook zou willen doen. Hiermee is reeds aangetoond, dat er nooit een individu zal bestaan, dat in alle opzichten volkomen vrij is.

De sociale omgeving

Ik kom nu tot het derde door mij genoemde punt, de sociale omgeving als beperkende faktor voor 's mensen vrijheid. Ik bedoel ermee alles, dat verband houdt met en het gevolg is van het leven van de mens in de gemeenschap, in de nabijheid van en in contact met andere mensen dus. Het kan geloof ik niet tegengesproken worden, dat het feit van de samenleving hetzelfde gevolg heeft als bijvoorbeeld een klimatologische conditie: Beiden beperken de mogelijkheden van het handelen. Dit onverschillig of wij nu kijken naar een kleine groep — zoals het gezin — of naar een grote belangenassociatie, een vakbond bijvoorbeeld.

De staat onderscheidt zich van alle andere instellingen door de dwingende macht over zijn leden. Men zou nu kunnen opmerken, dat men om meer vrijheid te verwerven slechts de samenleving behoeft te ontvluchten. Dit is echter in de praktijk volstrekt onmogelijk. Er heeft nog nooit een mens werkelijk geleefd in absolute afzondering. Uit dit alles kan afgeleid worden, dat de samenleving — hoeveel verschillende vormen er ook kunnen bestaan — een conditio sine qua non voor het leven van de mens is. Zoals reeds eerder uiteengezet werd, brengt elke vorm van samenleven onvrijheid met zich mee.

Aanvaarding van dit feit betekent nu dus een erkenning, dat onvrijheid ook hier volstrekt onvermijdelijk is. Dit moet één der uitgangspunten in de verdere beschouwing zijn.

Twee soorten vrijheid

Uit het voorgaande zou men kunnen afleiden, dat er slechts één soort vrijheid is, namelijk die, welke de mogelijkheid schept om steeds de eigen wil te volgen. Dit is het soort vrijheid, dat nagestreefd werd door de vroeg 19e-eeuwse liberalen. In de praktijk kwam het erop neer, dat zij een minimum aan wetgeving door de overheid beoogden. Hiertegen kwamen in de laatste decennia van dezelfde eeuw vooral de Oxford Idealisten in verzet.

Hun voornaamste vertegenwoordiger Thomas Hill Green zag als de tweede soort (in tegenstelling tot de eerste vorm, die hij negatief noemde) de positieve vrijheid. Hij definieert deze als volgt: „Het in staat zijn dingen te doen of te genieten, die waard zijn gedaan te worden of genoten te worden”. Het verschil wordt na een voorbeeld direct duidelijk. Een bij de wet vastgestelde algehele vrijheid van contract scheidt 'n stuk negatieve vrijheid. Iedereen kan zijn eigen gang gaan en het gevolg is, dat enkele roepen er buitensporig voor-

deel van hebben, terwijl — zoals in de negentiende eeuw het geval was — andere groepen in feite gedegradeerd worden tot onmondige handelswaar, waar wel contracten over, maar niet door gesloten worden.

Positieve vrijheid verkrijgt men eerst dan, wanneer door wetgeving inderdaad bereikt wordt, dat iedereen als een gelijkwaardige partner aan de sluiting van een overeenkomst kan deelnemen. De zogenaamde pseudo-liberalen streven hoofdzakelijk naar wat genoemd wordt negatieve vrijheid. Zij trachten de wetgeving zo beperkt mogelijk te houden en bevoordelen daardoor enkele groepen uit de samenleving.

De werkelijke liberalen van deze tijd richten zich op de positieve vrijheid. Hun ideaal is een strikte gelijkheid van kansen en mogelijkheden voor alle individuen. Ter verwezenlijking hiervan schuwen deze liberalen ook een doeltreffende wetgeving geenszins.

Staatsbemoenens

Eerder werd vastgesteld, dat het voor de mens onmogelijk is, om buiten het gemeenschapsverband te leven. Eén van de consequenties daarvan is, dat de mens niet in staat is in alle opzichten zijn eigen wil te volgen — een beperking van de (negatieve) vrijheid.

Staatsdwang kan een verdere belemmering van dit soort vrijheid betekenen. Wanneer nu het overheidsingrijpen de schadelijke werking van de negatieve vrijheid wegneemt, zal iedereen deze staatsdwang toejuichen. En hieruit volgt direct, dat de pseudo-liberale slogan „tegen de onvrijheid en de staatsdwang” niet zonder meer een absolute waarheid inhoudt.

Een belangrijke vraag blijft thans nog onbeantwoord, namelijk hoever moet de overheid gaan met haar bemoeningen? De socialisten en de liberalen beantwoorden deze vraag principieel verschillend, door een geheel ongelijke benadering van het probleem. In de Driemaster van mei 1962 drukten de heren Jongedijk en Nypels dit als volgt uit: „Wij verwerpen het socialistische beginsel, omdat het de collectiviteit boven het individu stelt. Het liberale beginsel ontkent de waarde van de gemeenschap niet, doch stelt de individu op de voorgrond omdat deze de pijler is van de gemeenschap en de waarde ervan kritisch beoordeelt. De gemeenschap is van waarde voorzover zij van waarde is voor haar individuen.”

Hoewel ik in deze zinnen de opmerking mis, dat de gemeenschap eveneens de pijler is van het voortbestaan van de individuen, zijn zowel de stelling over de opvattingen van de socialisten en de liberalen, als over de waarde van de gemeenschap geheel juist. Wanneer men inderdaad uitgaat van een gemeenschap, die bestaat en moet bestaan voor het individu, zoals de liberalen doen, krijgt men als regel voor de staatsbemoenens, dat deze altijd in het belang van de burgers moet zijn.

De socialisten daarentegen richten hun maatregelen primair op de samenleving en nemen aan, dat het voordeel voor het individu automatisch zal volgen. Een andere, en even

onjuiste redenering in socialistische kring luidt, dat een reglementering van de maatschappij noodzakelijker wordt naarmate zij completer is. Dat zou een gevaarlijk automatisme kunnen worden. Wanneer men vanaf de gildetijd consequent volgens deze regel te werk zou zijn gegaan, lijkt het niet ondenkbaar, dat er tegenwoordig nog slechts één beroep toegestaan zou zijn: politieagent! Het is duidelijk dat voor een juist overheidsingrijpen een beoordeling van geval tot geval noodzakelijk is. Het is deze stelling, die het liberalisme vager maakt dan het volgens een aantal — voor alle omstandigheden geldige — dogma's werkende socialisme. Van een zwakke positie van het liberalisme is echter geen sprake — tenzij deze verzwakt wordt door conservatief-liberale tendenties, die steeds een afkeer van staatsingrijpen betekenen.

't Gooi e.o.

R. A. HEYTING

Het
Algemeen
Secretariaat
van de
J.O.V.D.
is gevestigd

HUIS TE HOORNKADE 6

RIJSWIJK Z.H.

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren
Organisatie Vrijheid en Democ-
ratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: E. T. Hoven.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,
H. Wiegel,
ir. F. Wagenmaker.
Drs F. A. Hoogendijk (secr.)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.
Adres — Administratie:
Gooiergracht 163, Laren (N.H.)
Telefoon 02953-3563.

Abonnementenprijs minimum
f 3,— per jaar. (Voor leden
gratis).

Abonnementen- en advertentie-
gelden uitsluitend aan G. Stem-
pher Laren (N.H.), Postgiro 244397
of op bankrekening, Hollandsche
Bank-Unie N.V., Herengracht
434—438, Amsterdam.

T. P. DE GEUS
AANNEMERSBEDRIJF
GROND EN WEGENBOUW

Kantoor: Schubertlaan 6 - Leidschendam - Tel. K 1761-1618

N.V. Sleepdienst en transportonderneming
Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190; 137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

Vuurvaste stenen in alle soorten
„MOLISOL” moler isolatiestenen
Vuurvaste isolatiestenen
Zuurvaste stenen
„PRODORITE” chemisch bestendige producten levert:

N.V. Gouda Vuurvast

Verenigde Vuurvaste-Steenfabrieken

Gouda - Telefoon 2842* - (1820)

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

Machinefabriek en Constructiewerkplaats
Fa. J. BRANDWIJK Pzn.

Van Pottumstraat 18 - ROTTERDAM-Z. - Tel. 71197-179985

*Lichte staalconstructies en alle soorten draaiwerk.
Roestvrij stalen bouten, koppelingen en andere onderdelen.*

U wordt snel ingelicht

over gebeurtenissen in binnen- en buitenland, als U op een goed ochtendblad geabonneerd bent. Terwijl U slaapt, stroomt nieuws binnen uit het gehele land en uit alle delen der wereld. Het Algemeen Dagblad wordt 's nachts gedrukt en 's morgens vroeg bezorgd.

- onafhankelijk
- actueel
- sport
- markt- en beursberichten (o.a. New York)
- belangwekkende advertentiepagina's
- onderhoudende lectuur
- vrouwenrubriek
- tekenverhalen
- geïllustreerde feuilleton

Algemeen Dagblad

Rotterdam, Witte de Withstraat 73

N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek
„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Voor al uw motorreparaties:

Motoren- en Machinefabriek
„KINDERDIJK”

Motoren voorradig in vermogens van 8-750 pk.

Molenstraat 1-6 - KINDERDIJK
Tel 01859 - 441 en 442; 010 - 40878 en 85638

Aannemersbedrijf
Fa. W. VAN HATTUM
& Zonen

**Bagger-,
Grond-,
Rijs- en
Glooiing
werken**

ZALTBOMMEL
TELEFOON 594

N.V. A. PRINS TH. ZOONS
Aanneming Maatschappij

SLIEDRECHT
INDUSTRIEWEG 24
TELEFOON 8

**Aannemers
van
Bagger-
Opspuitings-
en Havenwerken**

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER
GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490
TELEFOON NA 6 UUR 74863

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

VAN BRINK

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam
Telefoon 77610 (3lijnen)
Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

DE VRIES ROBBÉ & Co

GORINCHEM

staalconstructies metalen ramen en deuren

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

J. van de Geest & Zoon

Behangerij, Stoffeerderij, Matrassenmakerij en Scheepsstoffeerderij
Weteringstraat 20 b-c - Telefoon 123835 - Rotterdam

SCHEEPSBOUW
EN
-REPARATIE

VAN DER GIESSEN-DE NOORD NV
KRIMPEN AAN DEN IJSSEL ALBLASSERDAM

voor

Baggermaterieel
Zeesleephoten
Alg. Scheepshouw

N.V. SCHEEPSWERVEN
"PIET HEIN"

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers
Rotterdam 194011 - 194332
Dordrecht 3774 - 8329

A. VAN HOBOKEN & Co.
BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf
„ROTAMISOL”

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie
Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - GRONINGEN

een oude naam
voor goede wijn

B. G. DEN HARTOG

Exclusieve interieurs

voor:

scheepen - cantines - kantoren - directiekamers
woonhuizen - vergaderzalen

BERGSCHENHOEK, BERGWEG 145, TELEFOON 010-186592

WERF I.S.

FIGEE N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie

DE ROTTERDAMSCHE
DROOGDOK MIJ N.V.

archiefvernietiging
OUD PAPIER

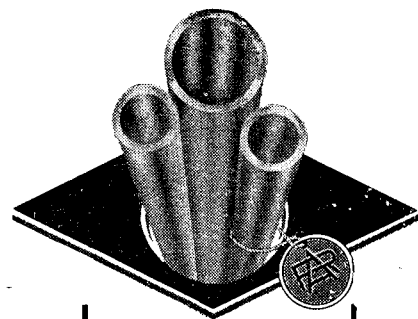
J. de PAAUW & ZN N.V.
Giessenweg 13
Rotterdam - Telef. 5 96 80

DE DRIEMASTER

MAANDORGAAN

VAN DE JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**NAADLOZE
STALEN
BUIZEN**
N.V. Rijnstaal
v/h J. W. OONK & CO.
ARNHEM
Tel. 24941-44 Postbus 42

Om een democratisch Europa

Tot de vele ingewikkelde problemen, waarvoor de politici van onze dagen een oplossing moeten vinden, behoort zonder enige twijfel ook dat van de Europese integratie. Het is bepaaldelijk niet de eerste keer, dat daarvoor in deze kolommen de aandacht wordt gevraagd; vele J.O.V.D.'ers hebben in de afgelopen jaren hun hoofd gebroken over de problematiek, die door het streven naar Europese eenwording in het leven is geroepen, en daarover in de Driemaster gepubliceerd. Voorlopig zal dat ook nog wel het geval blijven.

Het verenigd Europa, dat vooral binnen het kader van de Europese Economische Gemeenschap een steeds duidelijker gezicht krijgt, bevindt zich nog pas in het eerste stadium van zijn ontwikkeling. Het is begrijpelijk, dat onder deze omstandigheden de openbare discussie zich in hoofdzaak beweegt rond de technische moeilijkheden, die het integratieproces met zich brengt. De economische problemen gaan daarbij voorop: de harmonisering van de concurrentieverhoudingen in de zes aangesloten landen — en dat beslist niet alleen wat betreft de landbouw — grijpt zo diep in het economische proces in, dat de aandacht daarop wel in sterke mate moet vallen. De vraag, of ook Groot-Brittannië tot de Euromarkt zal toetreden, heeft de discussie in dit opzicht nog in intensiteit doen toenemen.

Het zou beslist onjuist zijn om het grote belang van de technisch/economische integratieproblematiek te miskennen. Het zal zonder meer iedereen duidelijk zijn, dat een verenigd Europa slechts op basis van een hecht en goed functionerend economisch stelsel zich kan ontwikkelen tot een — laten we het maar noemen — derde macht, die een positieve invloed zou kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van de wereldpolitiek. Wanneer men dit laatste zou weten te verwezenlijken dan zou een nauwelijks hoog genoeg te waarderen winstpunt zijn behaald.

Deze erkenning is vers één. Het Europese integratiebeleid heeft echter meer coupletten, die, of men het leuk vindt of niet, ook gezongen willen worden. Het gaat er namelijk niet alleen om van Europa een sterke wereldmacht te maken, het gaat er bovendien — en naar mijn overtuiging zelfs in de eerste plaats om, dat in dit Europa een samenleving wordt opgebouwd, die beantwoordt aan de meest elementaire eisen, zoals wij liberalen die aan de samenleving in het algemeen stellen. In een paar woorden gezegd: die Europese samenleving moet democratisch zijn, wat in dit verband in de eerste plaats betekent,

dat men zich — om het negatief uit te drukken — zal onthouden van het onderdrukken van minderheden.

* * *

Bij velen bestaat juist ten aanzien van dit punt een grote mate van vrees en niet helemaal ten onrechte dunkt mij. Men behoeft toch bepaald niet de beschikking te hebben over bijzondere paranormale begaafdheden om enige werkelijkheidszin toe te kennen aan de veronderstelling, dat de katholieke invloed in een verenigd Europa sterker zal zijn dan in ons land het geval is. Belangrijk is vooral, dat die invloed anders zal zijn: waarschijnlijk minder goed als zodanig te herkennen maar even waarschijnlijk veel effectiever dan in ons land. Men behoeft nog niet de uiterst onverdraagzame ideeën van de Staatkundig Gereformeerde Partij aan te hangen om dit met enige zorg tegemoet te zien. Wat men af en toe hoort over de wijze, waarop godsdienstige minderheden in landen als Frankrijk en Italië worden behandeld, geeft op zijn minst te denken.

Een nog ernstiger probleem vormt in dit opzicht de toelating van Spanje. Velen — onder andere Mattie de Bruijne in zijn openingsrede van het recente J.O.V.D.-congres — juichen de toetreding van dit land tot de groeiende Europese eenheid toe. Natuurlijk zijn zij niet blind voor de bezwaren van de toelating van een dictatoriaal geregeerd land, maar in hun streven naar de vorming van een verenigd, sterk en onafhankelijk Europa, dat de derde wereld- en atoommacht moet worden, zijn ze bereid deze bezwaren op de koop toe te nemen.

Het is wel zeer de vraag, of dit standpunt, dat in hoofdzaak op opportunistische overwegingen steunt, verstandig is. Buiten kijf is, dat de kracht van Europa door de deelneming van Spanje zou toenemen. Buiten kijf is dunkt me evenzeer, dat de in de Europese Economische Gemeenschap verenigde landen zelf de zorg en de verantwoordelijkheid dragen voor hun nationale staatsbestel voorzover dat betreft binnenlandse aangelegenheden. Maar daar komt een belangrijk „mits" bij, namelijk, dat in dat staatsbestel voldoende waarborgen zijn vastgelegd voor de toepassing of invoering van het Europese manifest van de rechten van de mens.

* * *

Vorige maand is ons land bezocht door een Spaans dichter. Deze man, even in de veertig, heeft 23 jaar in de ge-

vangenis doorgebracht. Op zijn zeventiende werd hij gearresteerd, omdat hij lid was van de socialistische jongerenorganisatie in zijn vaderland en tijdens de Spaanse burgeroorlog de zijde van de wettige regering koos. Franco nam hem dat bijzonder kwalijk en een militair tribunaal veroordeelde hem tot celstraf, een straf, die 23 jaar heeft geduurd. Spanje telt nog zo'n vijftienhonderd van deze politieke gevangenen. Er vallen er af en toe af, die hun straftijd hebben uitgezeten. Maar er komen steeds nieuwe bij: bij voorbeeld lieden, die aan een staking hebben deelgenomen en op grond daarvan door een — nog steeds militair — tribunaal tot twintig jaar worden veroordeeld.

Het is hier niet de plaats om uitvoerig op de uitgebreide documentatie van dit soort gevallen in te gaan. Het is voldoende om te constateren, dat in Spanje toestanden heersen, die in volmaakte tegenstelling zijn met wat wij in Nederland als de meest elementaire rechten van de mens zien, rechten, die zowel in de Universele verklaring van de rechten van de mens van de Verenigde Naties als in het Handvest van de rechten van de mens van de Raad van Europa zijn vastgelegd.

Maar het is hier wel de plaats om te protesteren tegen plannen om landen, waar dergelijke toestanden heersen, op te nemen in de Europese Gemeenschap. Dat is principieel en volstrekt onaanvaardbaar. Spanje, zoals het op het ogenblik reilt en zeilt, is een onaanvaardbare partner.

Nogmaals, het zou zeer waardevol zijn, wanneer dit land deel van het zich integrerende Europa zou worden. Waarschijnlijk wil Franco dat zelf ook graag. Laten wij hem dan duidelijk maken, dat wij zijn land graag in de gemeenschap zullen opnemen, zodra hij er een land van heeft gemaakt, waarin politieke en/of godsdienstige minderheden op een menswaardige wijze worden behandeld en verdragen.

Maar laten wij, zolang deze voorwaarde niet is vervuld, de openbare mening in Europa met de wantoestanden in Spanje blijven confronteren. Wellicht is Franco gevoeliger voor een afwijzende openbare mening in Europa dan velen vermoeden.

Wellicht, dat wij aldus een bijdrage tot de democratisering van Spanje leveren.

De vorming van een krachtige economische eenheid in Europa is een belangrijk goed. Maar het is niet meer dan een middel: de vorming van een behoorlijke Europese samenleving. Voor de bouw van deze samenleving mag men niet terugvallen op rotte materialen.

EVERT HOVEN

De Nederlandse politieke partijen (VI)**DE PARTIJ VAN DE ARBEID**

In de Sociaal Democratische Bond van Ferdinand Domela Nieuwenhuis leidde mr. Pieter Jelles Troelstra (1860-1930) in de jaren '90 de oppositie. Hij en de zijnen zagen in 1894 in, dat de S.D.B. niet de weg van het parlementarisme opgeduwd kon worden.

In 1897 trad deze uit de S.D.B. en in 1900 sloten de voorstanders van politieke actie zich aan bij de S.D.A.P.

De concurrentie met de oude beweging van Nieuwenhuis duurde slechts kort. In 1897 trad deze uit de S.D.B. en in 1900 sloten de voorstanders van politieke actie zich aan bij de S.D.A.P.

Dit samengaan van alle socialistische was, zoals in mijn artikel over de C.P.N. te lezen viel, niet van al te lange duur. Twisten tussen de marxisten en de revisionisten leidden ertoe, dat in 1905 Troelstra, Vliegen en Schaper uit het partijbestuur gestoten werden. Doch in 1909 wint Troelstra definitief, en de marxistische oppositie werd geroyeerd.

Toen was een eind gekomen aan de strijd binnen de S.D.A.P., en de daaruit volgende tijdelijke stilstand, en kon zij haar weg als één van onze grootste partijen gaan beginnen. Ondanks haar grootte duurde het nog tot 1939 eer socialistische in de regering zitting konden nemen. Deels zal dit zeker gekomen zijn door de onwil van de S.D.A.P. om met de „burgerlijke partijen” samen te werken.

Ongetwijfeld ook een voorname oorzaak was het optreden van Troelstra 11 en 12 november 1918. Eerst op een volksvergadering in Rotterdam, de volgende dag in de Tweede Kamer, verklaarde hij, dat „de arbeidersklasse zichzelf als opperste macht moest constitueren”. En al waren vele groten in de partij (onder wie vooral Schaper) het helemaal niet met Troelstra's optreden eens, dat nam niet weg dat de andere partijen huiverig bleven staan t.o.v. een coalitie met de socialistische.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog bleef de S.D.A.P. illegaal voortbestaan.

9 februari 1946 werd op initiatief van o.m. prof. dr. W. Banning opgericht de Partij van de Arbeid.

Hiervan maakten deel uit: de Sociaal Democratische Arbeiders Partij (met mensen als prof. Banning, dr. W. Drees, mr. J. A. W. Burger, en J. J. Vorrink); de Vrijzinnig Democratische Bond (met o.m. prof. mr. P. J. Oud, mr. Joekes, en ir. A. Vondeling); de Christen Democratische Unie; enkele oudleden van de C.H.U. (onder wie mr. Van Walsum en prof. dr. P. Liefstinck); een deel van de R.K. Christofoorgroep; de oud-illegalen rond het Parool; en een groep rond prof. Schermerhorn. Voorzitter van de partij werd J. J. (Koos) Vorrink, vóór die tijd voorzitter van de S.D.A.P.

De meeste van de hierboven afgedrukte bekende namen zijn intussen om velerlei redenen van het actieve P.v.d.A.-toneel verdwenen. Gebleven is ir. A. Vondeling, na zijn ministerschap hoogleraar geworden, en nu fractievoorzitter in de Tweede Kamer. Verder hebben thans een belangrijke plaats in de partij: de huidige partijvoorzitter J. G. Suurhoff, ir. H. Vos en de coming men J. J. A. Berger en drs. J. M. den Uyl.

Hechte partij-organisatie

Wanneer in een gemeente meer dan 10 partijleden wonen, wordt een „afdeling” gevormd. De afdelingen worden overkoepeld door de gewes-

telijke „federaties” (voor elke provincie één) of stedelijke federaties (voor de 3 grote steden). Verder bestaat er een „partijraad”, die de voordrachten maakt voor de Tweede Kamer en het lopende werk op organisatorisch en administratief terrein doet. Daarenboven kent de partij het „partijbestuur” van 25 leden en het „dagelijks bestuur” van 9 leden. De leden van het partijbestuur worden door het „congres” gekozen. Elke twee jaar komt het congres, dat gevormd wordt door de afdelingsafgevaardigden, het partijbestuur en de genodigden, bijeen. De eerste twee groepen hebben stemrecht.

Binnen de P.v.d.A. bestaan drie zg. „werkgemeenschappen”, die een beeld geven van het doorbraak-karakter van de partij: de „Protestants Christelijke Werk Gemeenschap”; de „Katholieke Werk Gemeenschap”; en de „Humanistische Werk Gemeenschap”.

Het wetenschappelijk bureau van de P.v.d.A. is vernoemd naar een helaas veel te vroeg overleden grote socialist dr. H. B. Wiardi Beckman. De W.B.S. kent een groot aantal secties, die op velerlei terrein werkzaam zijn. Zij betoont zich zonder twijfel actiever dan de wetenschappelijke centra van de andere partijen en heeft in de tijd van haar bestaan reeds een indrukwekkend aantal geschriften gepubliceerd.

De P.v.d.A. heeft geen officiële banden met welke vakbond dan ook. Voor de Tweede Wereldoorlog was het N.V.V. gelieerd aan de S.D.A.P. Het is nu wel zo, dat zeer nauwe informele betrekkingen tussen N.V.V. en P.v.d.A. onderhouden worden.

Het na de oorlog tot „het Vrije Volk” omgedoopte dagblad „het Volk”, met meer dan 325.000 abonneés, is de officiële partijkrant. De hoofdredacteur — eerst K. Voskuil, nu dr. Th. W. van Veen — wordt door het congres benoemd.

Verder geeft de partij uit: „Paroot”, officieel partij-blad, verschijnt eens in de veertien dagen; „Socialisme en Democratie”, een maandblad; „Doorbraak”, het maandblad van de P.C.W.G.;

„Vernieuwing”, het maandblad van de H.W.G.;

„De Katholiek in de P.v.d.A.”, het maandblad van de K.W.G.

De vrouwelijke leden van de partij vormen samen de „Vrouwenbond”, met eigen scholingsoord en maandblad.

De jongeren zijn verenigd in de „Federatie van jongerengroepen van de P.v.d.A.” Hiervan kunnen alle partijleden jonger dan 30 jaar lid zijn, benevens jongeren van 18 tot 26 jaar die geen lid van de P.v.d.A. zijn.

Groei enorm

De P. v. d.A. is net als de Anti-Revolutionaire Partij zeer hecht georganiseerd. Zij vindt haar aanhang vooral in de beide Hollanden en de Noordelijke provincies. (Meer dan 35% stemt daar socialistisch). Steekproeven hebben aangetoond, dat de P.v.d.A.-kiezers op de communisten na gemiddeld het laagste inkomen hebben, de partij telt een relatief zeer groot aantal arbeiders.

Zij heeft vele onkerkelijken en Hervormden onder haar kiezers, ook een zeker aantal Katholieken en Gereformeerden. De P.v.d.A. heeft ± 150.000 leden. Ongeveer één-derde van de Nederlanders stemt P.v.d.A., hieronder een overzicht:

	P.v.d.A.	S.D.A.P.	V.D.B.	C.D.U.
1918	—	22%	5%	1%
22	—	20%	5%	—
25	—	24%	7%	—
29	—	24%	7%	—
33	—	22%	6%	1%
37	—	23%	6%	2%
46	29%			
48	27%			
52	30%			
56	33%			
1959	31%			

Van de klap op het hoofd die de partij in 1959 kreeg heeft zij zich bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de gemeenteraden redelijk hersteld. Vooral de groei van de P.v.d.A. van 1948 tot op vandaag is enorm, gezien de Nederlandse politieke verhoudingen. Daarvoor zijn naar mijn mening in ieder geval twee oorzaken aan te wijzen:

De doorbraak; in 1952 stemden vele Katholieken ook van beneden de grote rivieren op de P.v.d.A. Doch na het bisschoppelijk mandement van 1954, waarin lidmaatschap van en stemmen op de P.v.d.A. werd afgeraden en lidmaatschap van het N.V.V. zelfs verboden werd, keerden vele Katholieken, alhoewel zeker niet alle, naar de K.V.P. terug.

De trend naar rechts; de opgaande conjunctuur heeft tot en met 1959 een tendens naar rechts te zien gegeven. De P.v.d.A. kon na de oorlog putten uit een groot reservoir van weglappende C.P.N.-ers. In 1962 was een omgekeerde richting te zien, dit leverde echter geen verlies op voor de P.v.d.A., want het verlies aan C.P.N. en P.S.P. werd ruimschoots gecompenseerd door winst van de kant van de V.V.D.

Hoe in de toekomst

Hoe zal de beweging tussen confessionelen en niet-confessionelen zich in de toekomst ontwikkelen? Zal de doorbraak verder gaan of te niet worden gedaan? Hoe zal de beweging tussen de niet-confessionelen onderling zich de komende jaren tonen? De doorbraak is geen groot succes geworden. Wel is het zo, dat sommigen, die vroeger confessioneel stemden nu op de P.v.d.A. stemmen, maar het moet nog aangetoond worden of dit bewuste doorbraak, of onbewuste afbraak is. De cijfers wijzen wel uit, dat de confessionele partijen niet over stemmenwinst kunnen juichen en van die kant ziet het er dus niet ongunstig voor de P.v.d.A. uit. De economische situatie en de sociaal-economische programma's van de „linkse” partijen zullen de laatste beweging maken. Ook de socialistische weten dat. Zij staan sterk; hebben een groot aantal uiterst capabele figuren, die bereid zijn d.m.v. Kamerlidmaatschap e.d. de partij groot te maken. Zij hebben een uitstekend werkend partijbureau, iets wat in de moderne tijd onmisbaar is. Zij hebben machtige media via de V.A.R.A. tot hun beschikking. Zij vinden in het N.V.V. een krachtige medestander.

Andere niet-confessionele partijen zullen de P.v.d.A. alleen de voet dwars kunnen zetten wanneer de meest capablen onder haar aanhangers bereid zijn de partij in openbare lichamen te vertegenwoordigen, wanneer zij dergelijke machtsapparaten als de P.v.d.A. heeft weten te verkrijgen. Want het is ondoenlijk het beginsel en de praktijk-ideeën goed uit te dragen, wanneer men daar de middelen niet voor (over) heeft.

H. WIEGEL

De algemeen secretaris-penningmeester der P.v.d.A. zij hier dank gebracht voor het mij verschaft materiaal.

H. W.

Liberale beginselen en verdraagzaamheid

Liberalisme is ondogmatisch en het staat op de bres voor geestelijke vrijheid. Daarom is Liberalisme de beste bodem voor democratie. Wilt U een dagblad lezen, dat in volkomen onafhankelijkheid sinds 1844 van Liberale beginselen uit wordt geredigeerd, abonneert U dan op de NRC.

NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT

POSTBUS 824, ROTTERDAM - TELEFOON: 111.000

nogmaals: DE LANDBOUWRESOLUTIE

Antwoord aan de heer Hubert

Veel wordt er tegenwoordig over de landbouw geschreven. Bijna iedere dag lezen wij er wel iets over. Bijzonder populair schijnt daarbij het onderwerp landbouw in de E.E.G. te zijn.

Dat niet iedereen de problematiek van de landbouw begrijpt en zich er een nauwkeurig oordeel over kan vormen is heel goed denkbaar. Onze steeds ingewikkelder wordende maatschappij vraagt voor iedere sektor zijn specialisten. Als zodanig is de landbouw ook een specialiteit geworden.

Om de vele facetten van de landbouwpolitiek „onder de knie” te krijgen is veel studie nodig. Het toenmalige hoofdbestuur heeft dit kennelijk ingezien en daarom twee jaar geleden een landbouwcommissie benoemd. Over verschillende facetten van de landbouw is door commissieleden geschreven. Nimmer is hierop een JOVD-(st)er in polemiekt getreden, hetgeen naar ik aanneem van instemming getuigt.

De eerste ontwerp-resolutie: „Landbouw in Europa” verscheen reeds in ons blad van mei j.l. Op 2 en 3 juni werd dit onderwerp op „De Vechtestroom” te Dalfsen uitvoerig besproken. Met de aldaar geuite wensen heeft de landbouwcommissie terdege rekening gehouden. Als zodanig gaf zij in de Driemaster van augustus een uitgebreidere ontwerp-resolutie uit.

Deze werd op de Kaderdag in Amersfoort wederom in discussie gebracht. Na behandeling wees onze voorzitter Mattie de Bruyne erop, dat het onprettig zou zijn indien tijdens de behandeling op het congres nog een aantal amendementen zouden worden ingediend.

Indien er echter nog enkele afwijkende meningen mochten zijn, hoopte de voorzitter, dat deze alsnog **tijdig** kenbaar gemaakt zouden worden.

Formaliteit

Op de agenda had het HB de bespreking van de landbouwresolutie dan ook op punt vijftien gezet, waarschijnlijk dit punt beschouwend als een formaliteit.

Door tijdnood en de amendementen van de heer Gijsberts is de landbouwresolutie echter in de verdrukking gekomen. Tijd om op alle punten een uitvoerige voorlichting te geven was er helaas niet.

Ook de amendementen konden slechts vluchtig worden doorgenomen. Een vluchtige doorneming van deze amendementen gaf de landbouwcommissie de indruk, dat deze wel in de resolutie konden worden opgenomen. De redactie zou daartoe enigszins gewijzigd moeten worden. Van een ommekeer der feitelijkheden is echter beslist geen sprake! !

De landbouwcommissie zegde toe het geamendeerde in de resolutie te willen opnemen. Aldus bracht de voorzitter dit voorstel in stemming. Dat ondanks het aannemen van deze resolutie, toch een aantal onthoudingen moesten worden geregistreerd, betreurt ik ten zeerste. De ontstane verwarring is naar mijn mening te wijten aan de tijdnood waarin het congres kwam te verkeren. Bovendien had de indiener van de amendementen taktischer kunnen optreden door reeds op de zaterdag contact met de landbouwcommissie op te nemen.

Daarop had alles rustig kunnen verlopen. Wij waren allen dan tevredener huiswaarts gegaan. Ook onze vriend Hubert zou dan meer tevreden geweest zijn.

Met spijt moet ik echter opmerken, dat de geachte schrijver t.a.v. het landbouwpolitieke de zaak schromelijk uit het verband rukt.

Hieruit blijkt, dat de schrijver zich hier op (te) glad ijs heeft begeven. Trouwens hij geeft dit zelf wel toe. „Ik wil vooraf stellen, dat ik niets van landbouwpolitiek af weet”, aldus schrijft hij. Het lijkt mij toch wel uitermate verstandig, dat jongeren, die zelf te kennen geven er niets vanaf te weten zich op zijn minst in hun kritiek wat matiger uitlaten. Opmerkingen als „een halve waarheid” en „een economische blunder eerste klas” zeggen dacht ik in dezen voldoende.

Wat zijn echter te feiten?

De landbouwcommissie heeft inmiddels de brief van de heer Gijsberts ontvangen. Hieruit blijkt, dat van de conclusies niets behoeft te worden

veranderd, terwijl de veranderingen, die in de overwegingen dienen te worden aangebracht, moeilijk anders zijn te kwalificeren dan zijnde van redactionele aard.

„Er waart een spook rond”, aldus onze geachte geestverwant. Dit zal wel het spook van de (ik citeer) „foute en feitelijk onjuiste resolutie” moeten zijn, welke „slechts met een kunstgreep uit het graf gehouden” is.

Ik hoop dat de heer Hubert van zijn spookbeeld heb kunnen verlossen!

Een hernieuwde stemming over de reeds aangenomen resolutie is dan ook beslist overbodig.

Bovendien is het gezien de snelle ontwikkelingen, die de landbouw thans en in de naaste toekomst door moet maken dringend gewenst, dat de J.O.V.D. haar koers bepaalt en thans haar richting aangeeft.

Als het liberalisme leeft, werpt het zijn lichtbundels vooruit. Amerikaanse toenadering (verlaging der tolmuren) tot de E.E.G. en aansluiting van Engeland, Denemarken, Noorwegen en Ierland! ?

Nieuwe perspectieven, liberale perspectieven! !

Het liberale perspectief is de toekomst.

Het vraagt visie, doch geen visioenen.

Een progressieve resolutie en hopelijk een brochure waaraan oprechte en diepgewortelde liberale gedachten ten grondslag liggen, kunnen ons jongeren „lijn voor de toekomst” geven. Wij liberale jongeren zullen het moeilijker krijgen dan onze voorvaderen.

De moderne welvaartsstaat geeft echter steeds weer nieuwe impulsen aan het liberalisme. Het werktein wordt echter steeds wijder. Onze taak des te zwaarder. De oplossingen zullen steeds meer in wereldverband gezocht moeten worden. Zij krijgen daardoor echter ook een stabielere betekenis.

Ook nu of nog beter gezegd; juist nu is Thorbecke's woord springlevend:

Niemand heeft het ideaal in z'n hand, maar wee hij, die het uit het oog verliest.

Ekehaar, Rolde.

H. WESTEBRING,
lid landbouwcommissie.

BIJENKOMST ATLANTISCHE JONGERENCONFERENTIE

Discussie over het onderwerp „West-Europa derde atoommacht?”

Op 24 november j.l. kwamen afgevaardigden uit de vijf aangesloten politieke Jongerenorganisaties in de N.P.J.C.R. bijeen om over de vraagstelling „West-Europa derde atoommacht?” van gedachten te wisselen.

Tevens had men vertegenwoordigers van niet-politieke jongerenorganisaties uitgenodigd. Aanwezig waren maar liefst 18 J.O.V.D.-fractieleden!

De conferentie werd geopend door Zijne Excellentie de staatssecretaris van Defensie, M. R. H. Calmeijer. In een kort openingswoord wees de staatssecretaris erop, dat het grootste gevaar dat ons bedreigt het gemis aan vertrouwen in eigen zaak is en niet de „Bom”.

Niet alles aan deze kant van het ijzeren gordijn is goed, dit zou een oneerlijke simplificatie zijn. Het gaat echter om handhaving van onze idealen, zoals die zijn weergegeven in de preambule van het Atlantisch Verdrag: „Handhaving van onze persoonlijke vrijheid en rechtsorde”. Het is juist dit ideaal, dat bedreigd wordt door het streven naar wereldheerschappij van de Sovjets.

De heer A. E. M. Duijnste, lid der Tweede Kamer, hield een inleiding over de reeds eerder vermelde vraagstelling „West-Europa derde atoommacht?” De heer Duijnste was getroffen door het feit, dat zoveel jongeren belangstelling voor dit onderwerp hebben getoond en was dan ook persoonlijk zeer geïnteresseerd naar de discussies.

Een onafhankelijke Europese atoommacht zou een zeer kostbare zaak zijn, zowel voor wat betreft het verkrijgen van de nodige technische kennis als voor de benodigde industriële apparatuur. Om te komen tot een complete atoommacht zullen heel wat jaren verstrijken.

In de V.S. heeft de „broedperiode van het nucleaire ei” twintig jaar geduurd. Daarbij moet gelet worden op de zeer grote financiële- en wetenschappelijke reserve van dit land. In Rusland heeft de atoommacht zich sneller ontwikkeld, hoewel het zeer te betwijfelen is of de kwaliteit op hetzelfde peil staat. Van belang is ook, dat het Russische systeem een dwang tot geldelijke besteding in een bepaalde richting gemakkelijk kan opleggen. Bij de uitgave van gelden voor het verkrijgen van een atoommacht moet echter rekening gehouden worden met de nevenont-

wikkeling tot voordeel van de samenleving, welke als een aftrekpost beschouwd kan worden.

De V.S. geven jaarlijks f 60.000 miljoen uit aan hun atoomprojecten, hetgeen wil zeggen ± 3% van het nationale inkomen. Om een volledige apparatuur „à la Americaine” te verkrijgen zou dit voor de E.E.G.-landen neerkomen op een jaarlijkse extra uitgave van ca. 7% van het Westeuropese Groot-nationale produkt. De huidige bewapeningsuitgaven, welke momenteel reeds ruim 6% bedragen zouden dus verdubbeld moeten worden.

Een vraag die open blijft is: „Ten koste waarvan?”

Het atomaire machtsevenwicht is een realiteit waar we allemaal rekening mee moeten houden. Een groot verschil met het conventionele evenwicht is, dat de strategisch-regionale situatie van veel minder belang is; de absolute- en totale vernietiging is helaas een realiteit geworden. Indien de ene partij conventioneel bewapend zou zijn en de andere atomaire, is het niet moeilijk te raden wie er de baas is (men denke hierbij aan het geschrift van de Synode der Nederl. Hervormde Kerk!).

De opofferingen voor een onafhankelijke Europese atoommacht zouden zowel financieel als moreel te groot zijn, terwijl bovendien de ontwikkelingstijd te lang zou duren. De heer Duijnste gaf dan ook een negatief antwoord op de vraag: „Europa een derde atoommacht?”

Wel zag de heer Duijnste een mogelijkheid in een Atlantische nucleaire macht in samenwerking met de V.S. Opmerkelijk was dat zijn zienswijze vrijwel parallel liep met

het standpunt van de Engelse liberalen in deze. West-Europa moet verantwoordelijkheid delen met de V.S., welke modus quo aangepast moet worden bij de huidige structuur van de Nato. Hiervoor is echter een herziening van de werkwijze binnen de Nato noodzakelijk.

In het kader van de Nato zou een politieke gezagsstructuur — eventueel een triumviraat; V.S., U.K. en Frankrijk — moeten komen voor de verdeling van de verantwoordelijkheden.

Deze politieke executieve zou tevens de beschikking moeten krijgen over atomaire terugslagwapens, zoals b.v. duikboten. Door deze maatregelen zou behalve een spreiding van verantwoordelijkheid, ook op technisch- en wetenschappelijk gebied, de relatie V.S.-Europa hechter worden.

Hoewel de heer Duijnste langer sprak dan de bedoeling was, besloot men voor de lunch toch nog in discussie-groepen uiteen te gaan. Ook na de lunch werd er aan de hand van enkele richtvragen fervent gediscussieerd.

Vervolgens was er gelegenheid tot een plenaire discussie met een forum bestaande uit de heer Duijnste en vijf jongeren van de vijf aangesloten politieke jongerenorganisaties. De heer W. Ruys Jr., tevens bestuurslid van de N.P.J.C.R., vertegenwoordigde onze fractie in het forum.

Nadat de verschillende rapporteurs de mening van hun discussiegroep kenbaar hadden gemaakt — algemeen sprak men zich uit tegen een onafhankelijke Europese atoommacht (een enkele minderheidsnota daargelaten) — bestond er gelegenheid tot stellen van vragen, ook van algemene aard, aan het forum.

Tot slot wil ik een woord van dank uitbrengen aan de organisatoren van deze conferentie. Zij hebben met deze dag een waardevolle bijdrage geleverd tot de politieke bewustwording van de jongeren in Nederland.

G. C. WALLIS DE VRIES Jr.

Staalconstructies voor alle doeleinden

Speciaalbedrijf voor zwaar plaatwerk

Constructiewerkplaatsen

W. Huizer n.v. Capelle a/d IJssel - telefoon 01804-2657

DE BESTUURSVORM VAN DE ONDERNEMING

Dr W. Hessel: Geen arbeiderscommissaris

De Wiardi Beckman Stichting, het C.N.V. en de K.A.B. vermengen in hun plannen tot hervorming van de (grote) ondernemingen te veel de verantwoordelijkheden. Dat is de mening van dr. W. Hessel, directeur van het wetenschappelijk bureau van het N.V.V.

De vakbeweging moet niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten. Beide redenen, die worden aangevoerd door de voorstanders van het instellen van de arbeiderscommissaris (verder a.c.) achtte de heer Hessel irreëel: Emancipatie van de arbeider bereikt men niet door hem één keer per jaar een eigen vertegenwoordiger te laten kiezen in een bestuurscollege.

Ook uit het oogpunt van belangenbehartiging bekeken is het instellen van de a.c. geen goede oplossing. Een commissaris is bestuurder van de onderneming. Hij kan nooit en de belangen van de arbeiders en de belangen van de onderneming behartigen. Een a.c. zal op den duur een gewoon commissaris worden.

Het N.V.V. erkent de zelfstandige verantwoordelijkheid van de ondernemingsleiding. Maar het wil het recht van de werknemer op „marginale toetsing”. Het recht dus op toetsen van het beleid wanneer dit de grenzen van het redelijke overschrijdt.

Raadpleging van de ondernemingsraad

Het beleid van de ondernemer is voor de werknemer van meer invloed dan voor de aandeelhouder. De laatste is bij de onderneming veelal niet persoonlijk betrokken. De werknemer wel. Hij kan niet vrij kiezen. Daarom is het van het grootste belang, dat de ondernemer wanneer hij een onredelijk beleid voert, ter verantwoording kan worden geroepen.

De arbeider dient het recht te krijgen op het bespreken van de sociale inhoud van het ondernemersbeleid.

In het rapport, dat het wetenschappelijk bureau van het N.V.V. hierover heeft opgesteld wordt geëist voor de werknemer: het recht om geraadpleegd te worden bij verkiezing van de leiding; hierbij moeten de arbeiders dan bekijken, niet of de kandidaat-directeur of -commissaris een goed econoom of financier is, maar wel of hij sociaal genoeg is.

Ook wil dr. Hessel het recht voor de ondernemingsraad te worden gehoord als belangrijke beslissingen op het spel staan; b.v. fusie of verkoop van het bedrijf, personeelsbeleid, nieuwe procédés.

Wanneer de ondernemingsraad een voorgestelde directeur of commissaris „niet sociaal genoeg” vindt, wanneer de ondernemingsraad meent, dat een nieuw procédé catastrofale gevolgen zal hebben voor velen van de werknemers dan moet zij dit kunnen voorleggen aan een te creëren onafhankelijk college: „een vennootschapskamer”.

Verslaggeving

Voor de werknemers wil het N.V.V. het enquête-recht, het recht op rekschap, en het recht tot het indienen van klachten bij een onafhankelijk college. Het rapport van de werkgevers over de verslaggeving is beslist onvoldoende.

Hierin wordt gesteld, dat de ondernemer alleen aan de aandeelhouders verantwoording schuldig is. Daartegenover stelde dr. Hessel, dat de werknemers i.v.m. hun bestaanszekerheid recht hebben op verslaggeving van de ondernemingsresultaten. Samenvattend kunnen we zeggen, dat het N.V.V. (althans het wetenschappelijk bureau van dit verbond) geen arbeiderscommissaris of -directeur wil. Voor de werknemers wordt geëist: het recht op raadpleging bij verkiezing van de leiding; het recht voor de ondernemingsraad te worden gehoord als belangrijke beslissingen worden genomen; het enquête-recht; het recht bepaalde beslissingen aan een onafhankelijk college voor te leggen. Tenslotte wees dr. Hessel op de noodzaak van het laten verschijnen van een jaarverslag en van controle hierop door een vennootschapskamer.

Afdeling Amsterdam

Dr. Hessel sprak deze hierboven afgedrukte meningen uit voor een niet bepaald talrijk gehoor op een avond georganiseerd door de JOVD-Amsterdam. Wat de directeur van het wetenschappelijk bureau van het N.V.V. te zeggen had, had heel wat meer aandacht verdiend.

Enfin, men weet nu wat men gemist heeft. Voor de discussie in de Driemaster en de JOVD over de bestuursvorm van de onderneming heeft de avond toch zin gehad.

J.O.V.D.-VAARPLAN

- 16-17 maart 1963:
Trekpaardenconferentie.
- 15-16 juni 1963:
Weekend/ledenvergadering
- 6 oktober 1963:
Kaderdag.
- 26-27 oktober 1963:
Congres in Groningen.

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

HBU

HBU

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

HET VRAAGSTUK VAN DE KERNWAPENEN

In het novembern timer van de Driemaster schrijft de heer F. Wagenmaker, dat de Synode van de Nederlands Hervormde Kerk ons een spiegel voorhoudt met het geschrift inzake het vraagstuk van de kernwapenen.

Een spiegel heeft de eigenschap van de werkelijkheid één kant, n.l. de voorkant weer te geven, de achterkant ziet men niet, tenzij men daar een andere spiegel op richt. De Synode heeft haar spiegel gehouden voor de verschrikkingen van de atoombewapening en voor de consequenties van het gebruik hiervan. De Synode houdt geen spiegel voor de consequenties van de afschaffing van deze wapening. Dit is het bezwaar, dat „vele politici”, zoals de heer Wagenmaker terecht constateert, tegen het Synodale geschrift hebben.

Het gaat voorbij aan de werkelijkheid van vandaag, van een Kremlin, dat uit is op vergroting van macht en invloed. Wie dat ontkent, kan — dat is zeer begrijpelijk — geheel met het Synodale geschrift meegaan, voor hem is het alternatief, een Russische overheersing, niet reëel.

Wie niet gelooft, dat de Russische politiek volstrekt anders zou zijn als alleen zij en niet het Westen over atoombewapening zou beschikken, wie gelooft, dat bij eenzijdige ontwapening door het Westen Rusland zou volgen, die gaat van geheel andere uitgangspunten uit. Maar dan liggen de praktische probleemstelling en de hele discussie op een ander vlak.

Het is dat vlak waarop de Synode zich niet begeeft, maar het is tevens het vlak waarop de politici zich nu eenmaal moeten begeven, of zij dat zelf wensen of niet. Vandaar de protesten van vele politici, o.a. de hervormde Kamerleden tegen het geschrift.

Een discussie over atoombewapening, over de consequenties en de alternatieven juich ik toe. Alle vraagstukken van deze tijd moeten doordacht worden, maar dan met werkelijkheidszin.

Het verwijt aan de politici, dat zij uit een soort gemakzucht of zelfs uit onwil het probleem niet wensen te zien, lijkt mij niet rechtvaardig. De politici zien alleen nog andere pro-

blemen dan de Synode kennelijk doet. Het zou veel gemakkelijker en aantrekkelijker zijn over het vraagstuk te discussiëren zonder de achtergrond van de werkelijkheid van vandaag. Ik zou wanneer ik mijn ogen daarvoor zou willen sluiten, waarschijnlijk zeer ver of zelfs geheel met de gedachten van de Synode mee kunnen gaan.

Er is minstens zo veel morele moed voor nodig de atoombewapening te accepteren als die af te wijzen. Over de stellingname ten opzichte van de atoomwapenen als zodanig verschil ik niet van mening met de Synode of met de heer Wagenmaker, maar het niet behandelen van de ermee samenhangende politieke problemen acht ik onjuist en niet reëel.

Er staan in het boekje van de Synode vele zeer belangwekkende stukken over coëxistentie, sociale gerechtigheid, de organisatie van de vrede, het ontstaan van de tegenstelling Oost-West enz. Stuk voor stuk zijn het onderwerpen voor diepgaande discussies: theoretische discussies als men de problemen los wil maken van de werkelijkheid, als men de projectie op de werkelijkheid schuwt, politieke discussies als men de projectie op de werkelijkheid aandurft.

HAYA VAN SOMEREN

Bewogen beweging

1

Men kan zeggen wat men wil, maar er zit beweging in de VVD. Enkele weken lang leek het er veel op, dat de vaak chaotische, ongecontroleerde en oncontroleerbare zondvloed van geruchten, mededelingen en berichten de laatste stuiptrekkingen waren van een partij, die een linkeren rechtverleugel benevens een z.g. centrum verenigt (doch allen liberaal).

De eenheid in de VVD lijkt weer enigszins geconsolideerd. Mr. E. H. Toxopeus wordt fractieleider in de Tweede Kamer, prof. dr. H. J. Witteveen zal de VVD als partijvoorzitter gaan leiden. Beiden zijn in hun toekomstige functie opvolgers van prof. mr. P. J. Oud. Sinds de oprichting van de VVD heeft deze de belangen van liberaal Nederland gediend op een wijze, die respect en bewondering afdwingt.

Prof. Witteveen zal eveneens deel uitmaken van de Tweede Kamerfractie. Dit „overstapje” van de

Eerste naar de Tweede Kamer is zeer toe te juichen. Juist prof. Witteveen zal het gezicht (imago, image) van de VVD kunnen redden en de zeer gewenste moderne (progressieve, dynamische) bries in de liberale zeilen meegeven.

Op de voorlopige kandidatenlijst voor de Tweede Kamer staan, ook onder de haalbare plaatsen (maximaal vijftien...), nieuwe namen. De vertegenwoordigingen van de partijen behoren regelmatig (gedeeltelijk) vernieuwd te worden. Daarmee is bepaald niet alleen het partijbelang gediend. Dat dit nu ook in de VVD gebeurt, noem ik zonder meer verheugend. Al kan men zich terecht afvragen of deze vernieuwing niet enigszins aan de late kant is.

In de Tweede Kamerfractie van de VVD zal men na de verkiezingen van mei volgend jaar in ieder geval als nieuwe gezichten zien dr. K. van Dijk (Groningen), mr. Portheine (Leiden) en ir. D. S. Tuynman.

Van de nieuwe liberale Kamerfractie kan men in het algemeen verwachten, dat zij in staat zal zijn een beleid te voeren, dat de talloze kiezers in het randgebied tussen PvdA en VVD voldoende perspectieven zal bieden om nogmaals en dan niet als z.g. „randstemmer” hun vertrouwen aan de VVD te geven.

2

Het lijkt er dus op, dat liberaal Nederland volgend jaar toch nog in eensgezindheid aan de verkiezingen zal deelnemen, welke waarde men dan ook aan deze eensgezindheid wil toekennen.

Dit wil bepaald niet zeggen, dat de VVD nu een toonbeeld van rust zou zijn. Onrust heerst er bij vele liberalen met name over deze eensgezindheid. Want waarover kan men dan wel eensgezind zijn: Dat men liberaal is? Dat men „bezielid is door de liberale beginselen”? Dat men tegen de socialisten gekant is?

Of zou men eensgezind zijn over een... programma? Jazeker, een beginselprogramma is er zeker en met een weinig goede wil zal men daar min of meer eensgezind achter kunnen staan. Want het is op vele belangrijke punten vaag genoeg om door liberalen van velerlei pluimage gesteund te kunnen worden.

Maar een wat men zou kunnen noemen program van actie, met name voor de komende parlementaire periode is er (nog) niet. Wat zal de

VVD nu eigenlijk in concreto willen bereiken? Al weer belastingverlaging en verlaging van de staatsuitgaven? Zal zij in de verkiezingscampagne te keer gaan tegen het grote onrecht, dat de vrije beroepen is aangedaan door de jongste belastingmaatregelen voor 1964, een onrecht, dat de liberale ministers in deze regering-De Quay blijkbaar niet vermochten te voorkomen?

Wat zal de VVD willen doen op sociaal terrein, voor de bevordering van de bezitsvorming, enz. enz. enz.? Wij tasten hieromtrent in het duister. En sterker: de (voorlopige) kandidaten voor de Tweede Kamer weten het ook niet. Men heeft hier dus met een merkwaardige figuur te maken: Men heeft een aantal kandidaten voor de Tweede Kamer bijeen weten te krijgen, terwijl deze dames en heren niet precies weten, welke punten zij in de komende periode zullen moeten nastreven.

Tenminste: Naar buiten toe is zoiets niet gebleken. De vreemde indruk die deze merkwaardige procedure op de buitenwacht maakt, moet men bepaald niet onderschatten.

R. M. MARCUSE

KLAPPEN in AMSTERDAM

Tallozen reageerden terecht met walging op de excessen bij de ontgroeningen, die dit jaar bekend zijn geworden. Met instemming zullen zij de straffen begroet hebben, die door de rector magnificus van de Universiteit van Amsterdam, prof. dr. S. Kok, zijn opgelegd.

Deze straffen mogen er wezen. Misschien riepen zij in het gezelschap, Amsterdams Studentencorps (A.S.C.) geheten, waartoe de gestraften behoren, enige wrok op. Dat zou volkomen ten onrechte zijn. De straffen zijn nog bijzonder mild wanneer men ze vergelijkt met de hersen- en gewetenloze wandaden, welke de heren in kwestie zich meenden te kunnen permitteren.

Het is onzinnig aan te nemen, dat zich alleen bij de ontgroening van dit jaar en dan nog alleen bij die van het A.S.C. excessen hebben voorgedaan. Er zijn instanties en personen genoeg, die in de afgelopen jaren hebben gewezen op de meest sadistische uitwassen bij de ontgroeningen. Van alle mogelijke zijden werd verontwaardigd geroepen, dat

(zie pag. 6)

SINT-DE RANITZ

De door velen geliefde en door nog meerderen gevreesde 5e december ligt weer achter ons. Ieder heeft van de enige bisschop, die deze dag niet ter concilie ging, het zijne gekregen. Een oude waarheid, maar daarom toch nuttig om nog eens neergeschreven te worden, is, dat de Heilige Nicolaas bij zijn arbeid door vele hulpsinterklazen ter zijde wordt gestaan.

Voor de VARA-luisteraartjes was dit het afgelopen jaar een zekere Paulus de boskabouter, voor de jeugdige politiekeelingen in Utrecht was het Jhr. de Ranitz. Deze Sint-burgemeester, bijgestaan door zijn wethouders-pieten, heeft de leden van het Politiek Jongeren Contact Utrecht een naar zijn mening passend presentje gegeven. De Utrechtse helppers van Sint Nicolaas hebben gemeend, dat de PJCU-ers dit jaar niet voor het suikergoed en marsepein, maar wel voor de roede en de gard in aanmerking kwamen.

20 november j.l., enige dagen na de officiële aankomst van de Sint uit Madrid, had hulp Sint de Ranitz het volgende bedacht: het PJCU mag vanaf heden niet meer in de Raadzaal vergaderen. Velen van mijn lezers, die met vette oliebolvingers deze regels lezen, zullen zich als ze de reden van het

presentje te weten kwamen, misschien in zo'n zelfde bol verslikken.

Op het gevaar af, dat ik zo een aantal van mijn vrienden zal moeten missen, wil ik toch zo stout zijn uit „het grote boek” te klappen, al loop ik dan de kans 6 december '63 gedwongen naar Spanje te moeten vertrekken. Daar gaat ie dan.

De leden van het PJCU hadden zich het afgelopen jaar niet bezondigd aan het gooien van pepernoten, kerstkrans, appelflappen of paaseieren naar elkaars groene banken. Ook niet was op hun manier van democratie spelen iets aan te merken. Juist dat laatste echter gaf Sint de Ranitz en zijn pietenwethouders, die blijkbaar wat over de politieke ideeën uit het land van hun grote herder hadden gehoord, hun idee voor een 5 decemberpresentje. Want het PJCU was zo democratisch geweest ook het ANJV — een aan de CPN verwante jongerenorganisatie — in haar midden toe te laten.

Het woord „democratie” staat blijkbaar niet in het woordenboek van Utrechts B. en W.

Als ik het voor het zeggen had, waren Jhr. de Ranitz en zijn wethouders gauw hulpsint en -piet af. Geef mij maar Paulus de boskabouter, die heeft er ongetwijfeld meer verstand van.

SPIONEUR

A F D E L I N G S N I E U W S

Nieuwe afdeling in Deventer

Tijdens een bijeenkomst van een aantal liberale jongeren op 10 oktober j.l. te Deventer werd met veel enthousiasme een plaatselijke J.O.V.D.-afdeling opgericht.

Onder auspiciën van de afdeling Zutphen — haar voorzitter de heer M. Themans leidde de vergadering — werd het een belangwekkende avond, die vele liberaal-denkenenden belangstelling en begrip voor de J.O.V.D. bijbracht en inspireerde tot de oprichting van een eigen afdeling, die nu reeds 55 leden en 51 belangstellenden telt.

Een belangrijke bijdrage hiertoe werd tevens gevormd door de heer J. Schuyff uit Zwolle, die na een heldere en boeiende inleiding nog tal van vragen te beantwoorden kreeg.

Overeengekomen werd dat in februari 1963 een ledenvergadering zal worden belegd, waarin dan een definitief bestuur wordt benoemd. Tot die tijd zal een voorlopig bestuur, samengesteld tijdens de oprichtingsvergadering, de grondslag trachten te leggen voor een gezonde basis, waarop kan worden verder gebouwd. Het secretariaat is gevestigd: Dapperstraat 41, Deventer.

Grote Gooise avond

Zaterdag 26 januari wordt in hotel Hamdorff in Laren de grote propaganda-avond van de afdeling „Gooi en omstreken” gehouden. De heren drs. J. P. A. Gruijters (lid van de gemeenteraad in Amsterdam voor de VVD) en G. W. Stuiveling (fractie-leider van de PSP in de gemeenteraad van Hilversum), zullen voor U en met U discussiëren over de internationale politiek. Beiden zijn jonge politici, na de laatste verkiezingen in de raad gekozen.

U, JOVD'ers, weet, dat de heer Gruijters bijzonder goed van de tongriem gesneden is. Wij in het Gooi weten, dat ook de heer Stuiveling zijn mannetje staat.

Zij zullen zeker voor een stukje

vuurwerk zorgen. En dat is wel nodig ook. Want het is verschrikkelijk moeilijk de jongeren in het Gooi voor de politiek te interesseren. Wij hopen dat ze komen, die Gooise jongeren. Wij hopen ook U, JOVD'ers van buiten onze afdeling in Hamdorff te kunnen begroeten. Na het politiek gedeelte van de avond kunt U het onderling contact op en naast de Larense dansvloer versterken. Mogen wij U 26 januari om 8 uur de hand drukken?

Het Gooise bestuur hoopt U een welbestede avond te kunnen bieden.

Nieuw bestuur in Zuid-Holland

Het bestuur van het district Zuid-Holland is thans als volgt geformeerd:

J. D. van Dijk, voorzitter; L. Gijsberts, vice-voorzitter; G. Pattje, secretaris; I. A. van Leersum, penningmeester en mej. T. Burgersdijk, lid.

Nieuw bestuur in Dordrecht

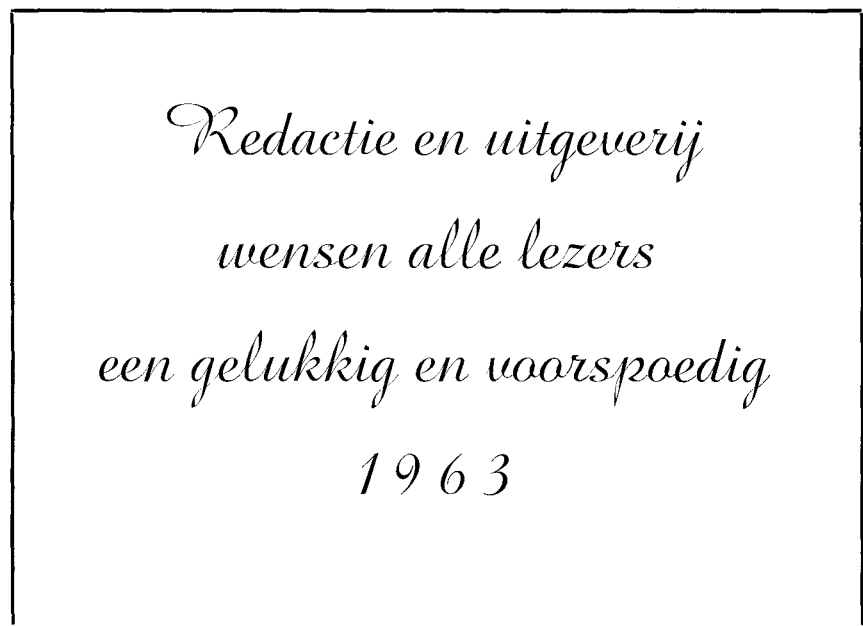
De JOVD-afdeling Dordrecht e.o. heeft een voorlopig nieuw bestuur. Het nieuwe bestuur is als volgt samengesteld:

Voorzitter: J. Melger; vice-voorzitter: L. v. Andel; secretaris: J. C. van Antwerpen, Stooplaan 36, Dordrecht; penningmeester: G. A. de Ruiter Jr. Voorzitter JOVD-fractie in de Dordtsche P.J.C.R. en tevens afgevaardigde voor het Districtsbestuur Zuid-Holland: A. v. d. Houwen.

Verdieping een vereiste

„Wij moeten er voor waken, dat wij van de Nederlanders geen volk maken van onmondige mensen. De middengroepen en arbeidersgroepen hebben welvaart maar wij moeten zorgen dat wij die welvaart consolideren.

Wij mogen niet de pot gaan verteren en een volk zonder inhoud worden. Verdieping in het politieke leven en een ernstig denken over de proble-

men van deze tijd is dan ook een vereiste, in het bijzonder voor de jongeren.”

Aldus de heer A. Caljé, lid van het hoofdbestuur van de VVD en lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland in een inleiding, die hij op 17 november voor de afdeling Dordrecht heeft gehouden.

Ten aanzien van het politieke bestel in ons land verklaarde de heer Caljé dat de liberale partij dit jaar in het middelpunt van de belangstelling heeft gestaan. „Men heeft getracht te suggereren dat de liberalen in een chaotische toestand verkeren, maar niets is minder waar”, aldus de heer Caljé.

Wel heeft er een hergroepering plaats gehad, waardoor de neergang van dit jaar, teniet werd gedaan. Hij zei voorts dat de VVD dit jaar met een programma zal komen dat jongeren veel zal zeggen. De heer Caljé achtte de stelling dat het liberalisme ingeslapen zou zijn, onjuist.

De jonge mensen moeten een kans krijgen om in vrijheid een eigen levensbestaan op te bouwen en daarbij is staatsingrijpen te veroordelen. Als men daarvan doordrongen is dan heeft het lidmaatschap van een liberaal gerichte organisatie zin.

Utrechts bestuur

Het bestuur van de afdeling Utrecht is thans als volgt geformeerd: A. J. B. Hubert, voorzitter; H. J. Hazewinkel, Louis Couperusstraat 38, Utrecht, secretaris en W. M. Blom, penningmeester.

Jongerenparlement in Dordt

Op zaterdag 24 november heeft het Zuidhollands Jongerenparlement onder voorzitterschap van burgemeester mr. J. A. H. J. van der Dussen van Dordrecht in deze stad een drukbezochte vergadering gehouden. Ter inleiding op de discussie hield de staatssecretaris van Sociale Zaken, de heer B. Roolvink, een rede over „Problemen rondom de huidige loonpolitiek”.

Van de HB-tafel

Op de zondag 25 november j.l. in Amersfoort gehouden hoofdbestuurvergadering zijn als studieonderwerpen voor 1963 gekozen:

- 1e. Ideologie van het communisme.
- 2e. Democratisering van de staatsinstellingen („demostaat”).
- 3e. Bestuursvorm van de onderneming.
- 4e. Democratische planning in de kapitalistische maatschappij.

5e. Spanje en Portugal in de E.E.G. en voor 1964:

- 1e. De positie van de arbeider in de liberale maatschappij.

2e. De onderontwikkelde gebieden. In het komende jaar zullen geen h.b.-leden tot contactpersoon tussen hoofdbestuur en afdelingen worden benoemd. Besloten is voortaan als tussenschakel de districten te gebruiken. Een systeem dat het afgelopen jaar reeds was toegepast met betrekking tot het district Noord-Holland.

Voor het district Noord zijn drie (Groningen, Friesland, en Drente), voor de overige districten één contactpersoon benoemd. Bij afdelingen, die niet binnen het gebied van één der districten liggen, zal de oude toestand natuurlijk worden gehandhaafd.

dAGENDAg

18 jan.: 8 uur, café Modern, Leidseplein, Amsterdam: Prof. Van Niftrik spreekt voor de afdeling Amsterdam over het samengaan van A.R. en C.H.

26 jan.: 8 uur, hotel Hamdorff, Laren: Drs. J. P. A. Gruijters (VVD) en G. W. Stuiveling (PSP) debatteren op de GROTE AVOND van de afdeling Gooi en Omstreken over de internationale politiek.

(vervolg van pag. 5)

deze zaken, zoal niet waar, in ieder geval overdreven en verkeerd begrepen waren; of slechts uit rancune tegen de enigszins archaïstische studentengezelschappen, die zich corpora noemen, naar voren gebracht.

Men kent de argumenten zo langzamerhand wel: Het studentenleven is zo helemaal „anders”; „de maatschappij” moet zich er niet mee bemoeien. In dit verband wijs ik nog op die merkwaardige redentatie van minister Beerman in de Tweede Kamer tijdens zijn beantwoording van vragen over ontgroeningsexcessen. De minister bleek zich eigenlijk niet goed te kunnen voorstellen, waarover men zich zo druk maakte. Hij

verwees dan ook naar de grote schandalen, die zich in 1911 voordeden in het Leidse Studentencorps, (met name ook op seksueel terrein - R.M.). En ziedaar, diegenen, die bij deze schandalen betrokken waren, hebben zich een goede positie in de maatschappij verworven en zijn keurige, oppassende burgers geworden. Inderdaad, als dit geen geruststelling is, wat is dat dan wel...?

Wachten wij dus met belangstelling op de volgende groentijd en die daarna, in de hoop, dat de straffen, die nu opgelegd moesten worden, bij zullen dragen tot een wat gezondere ontwikkeling t.a.v. de groentijd bij de corpora in het algemeen en in het bijzonder die van het Amsterdamse corps.

R. M. MARCUSE

De Driemaster

Maandorgaan van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.)

Hoofdredacteur: E. T. Hoven.

Leden van redactie:

Bote de Boer Lzn,
H. Wiegel,
ir. F. Wagenmaker.
Drs F. A. Hoogendijk (secr.)

Redactie-adres:

Krugerlaan 78, Gouda.
Adres — Administratie:
Gooiergracht 163, Laren (N.H.)
Telefoon 02953-3563.

Abonnementsprijs minimum f 3,— per jaar. (Voor leden gratis).

Abonnements- en advertentie-gelden uitsluitend aan G. Stempher Laren (N.H.), Postgiro 244397 of op bankrekening, Hollandsche Bank-Unie N.V., Herengracht 434-438, Amsterdam.

Het Algemeen Secretariaat van de J.O.V.D. is gevestigd HUIS TE HOORNADE 6 RIJSWIJK Z.H.

N.V. BETONDAK

Fabrieken Arkel - kantoor Gorinchem

N.V. Lijm- en
Gelatinefabriek

„Delft”

TWEE TORENS

Telefoon 25242 - Delft

LIBERTAS

tweemaandelijks
orgaan van de

**NEDERLANDSE
LIBERALE
STUDENTEN**

*Vraagt
proefnummer!*

Adm. Rooseveltlaan 175
Amsterdam-Z.

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER

GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM

TELEFOON Nos.: 66038 - 66490

TELEFOON NA 6 UUR 74863

VARIOS

elektroden - lastransformatoren

Varios-Fabrieken N.V. - Groningen - Rotterdam

CARROSSERIE- EN WAGENBOUW

H. BIKKER - BOSKOOP

PUTTEKADE 1 - 3 - TELEFOON 3193 K 1727

VOUW-CARAVAN „EASY”

volwaardige Caravan en toch opvouwbaar (géén tent-caravan)

AANHANGWAGENS 2 WIELIG, VOOR LUXE AUTO'S

FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK N.V.

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

Vlotte behandeling van hypotheekaanvragen

Strijdt voor Vrijheid en Democratie voor iedereen, behalve
voor Houtvernieuers. Bestrijdt deze door Uw hout onder hoge
druk te laten impregneren bij:

v. d. SIJDE'S Houthbereiding N.V.

Spui 40 - STRIJEN - Telefoon 0 1854-280

Fa. W. VAN 'T HART & ZONEN

TELEFOON 39416-33267-50699-32280

- Classificeren en volledig onderhoud van schepen.
- Reinigen van alle typen stoomketels
- Vervanging dek- en machinekamerpersoneel
- Onderhoudswerkzaamheden van constructiebouw.
- Zandstralen van alle voorkomende werkzaamheden.
- Mastiekwerkzaamheden

DRIJVENDE LUCHT-, LICHT- EN ZANDSTRAAL-INSTALLATIES
HUDSONSTRAAT 37-39 - ROTTERDAM - W.

TRIPLEX & BOARDHANDEL

D. BRAND

„Picus”-Betontriplex - Meubelplaten - Deuren

Spangesekeade 115 - ROTTERDAM

Tel. 010 30231-51995

JOH. BOELE TZN's

ZAND-, GRIND-, HANDELS- EN TRANSPORTBEDRIJF
Corn. Muschstraat 2 - Rotterdam 4

Voor levering van ophoogzand

H. P. GELDERMAN & ZONEN N.V.

Oldenzaal

KATOEN

RAYON

TERLENKA

tevens GLASWEEFSELS

voor alle industriële doeleinden

N.V.
W. A. HOEK'S

MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK
Hoofdkantoor en Machinefabriek te Schiedam

COMPRESSORS voor alle gassen en iedere druk.
INSTALLATIES voor de bereiding van zuurstof, stikstof, enz.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Electro-Delfia

(M. van der Hoeven)

voor automatisering van lichte en zware
oliestookinstallaties - warmte regeling -
Beregeningsinstallaties enz.

Telefoon 0 1730 - 23473

Van Kinschotstraat 206, Delft.

Voor betere en gezondere oogst:

AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
van N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM te Groningen

N.V. BOELE's

Scheepswerven en machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

N.V. Betonfabriek DE METEOR

DE STEEG
Tel. Velp K8302-3344

Fabriek van kwaliteits betonartikelen

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL”

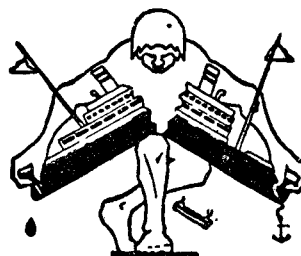

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 1755 07

FRANK RIJSDIJK'S Industriele Ondernemingen n.v.

Hendrik-Ido-Ambacht
Tel. H.-I.-Ambacht 2045
Rotterdam 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

HANDEL in:

- Oud IJzer
- Nieuw IJzer,
- Bruikbaar IJzer, enz.

Captain A. de Jonge

Gecontroleerde Particuliere
Dag- en Nacht-Bewakingsdienst

Bewaking van Schepen,
Kaden, Loodsen, Wagons
en opgeslagen goederen
Vakkundig en Technisch
personeel voor verhalen
van schepen, openen en
schoonmaken van ruimen,
binnen- en buitenboord
verven, ketel en tank
reinigen, aflos donkey-
man, matrozen, koks, enz.

8 b van Vollenhovenstraat,
Rotterdam

Tel. dag en nacht 123578, 126173
en 116539

SCHEEPSBOUW
EN
-REPARATIE

VAN DER GIESSEN-DE NOORD
KRIMPEN AAN DEN IJSSEL ALBLASSERDAM

N.V. SCHEEPSWERVEN

«PIET HEIN»

voorheen
FIRMA W. SCHRAM & ZONEN

WERVEN TE BOLNES
EN PAPENDRECHT

Twee dwarshellingen, elk 115 mtr
lang. Overdekt droogdok 116 x 30
meter, geschikt voor het zwaarste
materiaal.

Telefoonnummers
Rotterdam 194011 — 194332
Dordrecht 3774 — 8329

ANNO

1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

BIJKANTOREN:
's-GRAVENHAGE
RHENEN

CORRESPONDENTSCHAP:
WIJK BIJ DUURSTEDEN

DE ROTTERDAMSCHE DROOGDOK MIJ N.V.

Leeuwenstijn - Staalbouw

Schiedam - Jan van Riebeeckweg 10
Telefoon (010) 6 56 67 - 5 32 63

Staalconstructies
Zware plaatwerken
Steek-, spil- en ovale trappen
Pijpconstructies
Hekwerken enz.

N.V. Sleepdienst en transportonderneming

Gerrit J. Eerland L. C. M. Zoon

Alle transporten te water naar binnen- en buitenland

Kantoor: Prins Hendrikkade t/o 88, Rotterdam
Tel. 010-115190-137734 na 6 uur 138993
Afd. Sleepdienst J. de Wit na 6 uur 48986

WERF I.S. **FIGEE** N.V.

VLAARDINGEN

Scheeps- en motorenreparatie